לוח

חוברת מס' 2

רכב

■ אולדסמוביל

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אומגה 8-V	79		✓	✓				דום סלון,ח"ח,טסט לשנה	6311134,052-504919	6015
סטיישן	87							8 מקומות מיוחדות 'הקודם וזכה'	03-5282597	2015
סיירה	88		✓	✓	2	90,000	61,000	קטלס 2 דלתות,יפה וטובה	050-244285	[illegible]

■ ביואיק

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
ביואיק	93	3300	✓	✓	2	23,000	85,000	סנצורי, תוספות	050-240390, 03-5593242	5425

■ דודג'

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
קורסיקה	94	3100	✓	✓		17,000	מחירון	א. החלפה,נמיש	050-278638, 03-5348184	4417

■ פונטיאק

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
גראנד-פרי	93							מפואר,שמורה+טסט	03-5377301,03-6425363	4182
סאן-בירד	94	2000	✓	✓	1	12,000	67,500	צבע לבן	03-5755067	8743
פונטיאק	91	3100	✓	✓	1	120,000	מחירון	ברוך פרי לפנות לברוך	03-9225761	8471
פיירבירד	94	3400	✓	✓	1	2,000		נג T,חדשה+תוספות	052-500895,03-6486063	[illegible]

■ שברולט

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
קורסיקה	94		✓	✓	1	45,000	מחירון	כחדשה	07-9845434	2227
ברטה	94	3150	✓	✓	2			ספורט,לבנה,נוירה	06-720949,06-731445	5105

■ ב.מ.וו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
1316	89		✓	✓		90,000		מהשכרה ה"כ+נ"מ ח"וו	03-6470085,6470260	9111
316	88	1600			5	98,000	מחירון	שמורה מאוד,2 דלתות	08-583777 050-326369	6454
318I	87	1800	✓	✓			מחירון	ח"ח נ"מ לא בשבת	07-739103	6418
325	94	2500		✓	1	10,000	נמיש	+תוספות	050-260188,6521113	243
525 ב.מ.ו	94	2500	✓	✓	1	39,000	200,000	שחורה+תוספות	08-951615,050-259175	6571
1730	92	3000	✓	✓	1	56,000	164,000	כחדשה	09-559408 09-918608	6150
1730	93	3000	✓	✓	1	46,000		+גג צמיגים רחבים(D)	09-588119	6060

■ ג'יפים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
42	51							שמור, יפה, מכני מצוין	052-630914	2020
66	79				4			ה.כ,ב"ב,מכני מעולה	050-289020	8918
פתוח B-2	92	1600		✓	1	40,000	מחירון	כחדשה, תוספות	050-211980	6303
ויטרה	94	1600		✓	1			במצב מצוין	03-7613360	2171
CJ-5	74	2100					6,000	ארוך,מצב טוב	03-6325832,050-247358	6473
וילס	64	2200						קצר פתוח,מצוין	04-9832733,04-760236.ע	4037
קצר 7 G.L	81	4200						+תוספות ושיפורים	03-6411816 052-516185	4623
CJ-6	82	4200						מונע 56	03-6856966 ב-5762781	5018
אמריקאי	87	4200			3		35,000	ברקס,ה"כ,מוגבה	03-200998,050-207972	5616
CJ-8	89	4200			2		נמיש	אפשר החלפה בסופה	07-555852,050-374471	4026
CJ-8	87	4229			2			מצב מכני מצוין	07-498422	5387
CJ-8		4300						חבור ג'יפים קצרים 89/90	050-356030	5497

■ ניבה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
ניבה	93	1600		✓	1	40,000	כהזדמנות	אזעקה	03-5234560	4878

■ סוזוקי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סמוראי	84	1000					נמיש	אחרי פחחות וצבע במצב טוב	03-9648087	7878
סמוקי	86	1300			3		15,000	זקוק לשיפוץ	03-6701446	2971
סמוקי	87	1300						+תוספות	03-5720532 /03-5052982 בערב	8711
סמוקי ארוך	87	1300						ברזנט מקיבוץ בערב	08-534070 534790	6193
סמוקי	88	1300		✓	2	97,000	מחירון	סמוראי סגור טסט לשנה +תוספות	03-5622558	4604

■ סופה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סופה	92	4000		✓	2	47,000		במצב חדש	052-522400,050-361381	6474
סופה	93	4000		✓	2			חדית רנגלר משופצת	06-379844-עידו	6728

■ CJ-6

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
CJ-6	82	4300			7			כלוב התהפכות+רדיוטייפ+תוספות	02-668436	5787
CJ-6	83	4300						משופר, כל התוספות	04-457712	5334

■ דייהו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
רייסר	94		✓					יפה+ תוספות	08-533424 ,050-307693	8790
CD	94	1500	✓	✓	1	10,000	מחירון	+ אזעקה עבודה:	052-537640 ,03-6893861	5057
רייסר	94	1500	✓	✓	1	33,000	41000	מהשכרה מעולה ה"כ	03-6726097ע 98410413ב	6711
רייסר	94	1500	✓	✓	1	16,000		פחות מהמחירון+כל התוספות	03-5232257	8638
פרינס	95	2000	✓	✓	1		נמיש	תוספות רבות,בהזדמנות,טסט	03-5323833	1383

אמריקאיות

VIP מבצע - 95
Jimmy GMC
ג'ימי (4X4) החדש
כמו כן כל דגמי ג'נרל מוטורס
מוצגים במקום
UMI Israel
GM

אן.איי.סי
מכוניות אמריקאיות 94' ו-95'
יוקון 95, פארק אבניו 94,
קדילאק 94, קורבט 94, ריגל 94
במחירים מבחינים ★ אפשרות לטרייד-אין ותשלומים
אולם תצוגה: היצירה 29 ר"ג טל. 03-5759911-4

ג'יפים

השכרת רכב בע"מ
ג'יפים דיפנדר
במבצע! ג'יפ סופה– מרכבי סגור ארוך +מזגן +הגה הדראולי, מודל 93'
רובר סגור + מזגן שנת ייצור 94' (אפשרות לאשראי)
מח' עסקים: השכרת ג'יפים, פרטיות, מסחריות, לתקופות ארוכות

אוויס AVIS
RENT A CAR
הצעה מיוחדת
מיצובישי לנסר 92'
מליסינג IBM
דגמי 94
■ דייהו רייסר אוט'
■ פג'ו 205+ 306
■ פיאט אונו 45+ 60
■ מזדה 323
■ מזדה 121 + 626 אוט'
■ אופל אסטרה אוט'
■ פיאט טמפרה
■ מיצובישי סופר לנסר
■ סיטרואן C-15
■ סובארו טנדר
אפשרות לאשראי עד 90% מערך הרכב
פרטים בסניפים
ר"ג: טל. 9-03-7528558 רח' היצירה 6 (מאחורי הבורסה ליהלומים)
מוסך לוד: טל. 230433, 08-221062 אזור התעשיה הצפוני
באר-שבע: טל. 271777, 07-233345, חיפה: טל. 04-513050

■ אאודי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ אאודי 80										
אאודי 80	82	1600	✓	✓	2	180,000	נמיש	חצי אוברול	09-980150	6761
CD	86	1600	✓	✓	2		נמיש	ועילה 07-780091,בבית לא בשבת	07-732612	9808
[illegible]	91	1600	✓	✓	1	44,000		סוף 91,מצוינת	03-5402683	8617
[illegible]	91	1600	✓	✓				כל התוספות	03-5618484	9761
[illegible]	84	1800	✓	✓				ה"כ,מצב מכני מעולה	08-243861	6474

■ אוטוביאנקי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
[illegible]	92	1100		✓	2	35,000	28,000	כחדש מערכת אזעקה	03-7522871,7518914	6743
Y-10 פילה	88	1000				85,000	14.000	צבע לבן, מצב טוב	03-9317821	2750
פילה Y-10	89	1000			2	85,000	מחירון	צבע לבן, מצויין + טסט	03-6471192	8424

■ אוסטין

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
מאסטרו	88	1600	✓	✓	2	107,000	מחירון	ירוק מטלי	03-9711188	6640
L-מאסטרו	89	1600		✓		85,000	20,000	ה"כ חלונות ונעילה	052-601303,09-771874	6563
מאסטרו	89	1600		✓	4	79,000		ה"כ חלונות חשמל מצב מצויין	03-390849	6807
מטרו	88	1300		✓	2	59,000		לא בשבת	03-6180320	6324
מטרו	88	1300		✓	1	90,000		5 דלתות 10 חודשים טסט	03-5061156	6701
מיני	76	1000					3,100	רדיו טייפ	09-403344:ב,03-6142871:ע	3023

■ אופל

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ אופל אסטרה										
אסטרה CD	94			✓	1	38,000	מחירון	תוספות	050-353156 050-337650	4777
CD	93	2000						שמורה מאוד	03-5741613 ,052-506338 גד	3550
אסטרה CD	93	2000		✓	1	37,000		+תוס' כולל אזעקה	03-5384612,5349632 ש'	4999
■ אופל אסקונה										
אסקונה	83	1300		✓	2		מחירון	5 דלתות, מעולה	03-5584380	6814
אסקונה SR	86	1600	✓	✓				אפשרי החלפה בזול	886055 5592626,5562347	5207
■ אופל קדט										
קדט	83	1300	✓	✓	1		מחירון	טסט לשנה	03-6739004	8623
■ אופל קורסה										
קורסה TRS	86	1050						פרטית,שמורה כחדשה, דגם מפואר	03-6720642	6765

■ איסוזו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
טרופר	93	3200	✓	✓	1	36,000	נמיש	בגוון כסף מטאלי כל התוספות	052-521765	311

■ אלפא רומיאו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אלפסוד	82	1500					8000	+ח"ח, נ"מ	052-422620 03-5591398	6464
[illegible]	82	1200			2	140,000	מחירון	טסט ל-10 חודשים ושמורה	03-6964716	6126
33 [illegible]	92			✓	2		מחירון	במצב טוב	03-9330524	6467
33 [illegible]	92	1500		✓	1			יפה שמורה מצב מצוין	5077768,5177893	408
אלפה 75 TS	90	1800		✓	2			כל השכלולים, מצוין	469769-ב,08-464466-ע	6701
164	92	3000	✓	✓	2	90,000	מחירון		08-261444 03-5244879	637

■ אמריקאיות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אמריקאיות			✓	✓				מעוניין לקנות(גם קמרו)92-90	050-342968	6626
קרייזלר	80		✓					סיביל,מפוארת,נדירה	050-233732,8755039	80
טאורוס	93	3000	✓	✓	1	38,000	מחירון	פורד כחדש+תוס'	08-368699-ב,09-979434-ע	6030
[illegible]	77	5200	✓	✓			20,000	2 דלתות, גג נפתח, מיוחדת	03-5758713/4	3363
צ'רוקי-ג'יפ	86	5200	✓	✓				"אורביד" היוקרתית	03-6486063,052-500986	808

אין עוד לוח שנותן לך כל כך הרבה
יותר צבעוני ■ יותר ברור ■ יותר מפורט ■ יותר קונים רציניים ■ עד 12 מילים ■ 3 תשלומים שווים
והכל בפחות כסף! חייג חינם 177-022-6111
כח הקניה מספר 1

זה בסט אוף ששי חי

התוכנית ששי חי אומרת ביי-ביי, יורדת מהמסך ודי. אבל לא לפני שאתם בוחרים את הקטע הכי מבריק, הכי מצחיק או הכי מדליק שהיה בששי חי.

בחר את הקטע האהוב עליך ביותר, התקשר לתיבת יורונט 055–331731, 24 שעות ביממה, ציין את מספר הקטע שבחרת (מ–1 עד 12), מסור את פרטיך המלאים, הכנס להגרלה ותוכל לזכות במכונית קאיה ספיה או באחד הפרסים הנפלאים האחרים. ההגרלה תערך ב–28.4.95.

1. ששי חי נגד כוכב ה– WWF שון מייקלס

2. ליאור מנור חותך את מרב ל–3

3. חבנות עושות אצלכם בייבי סיטר

4. מסוקים ממריאים למשימה

5. תסרוקת חדשה לשרה אורה נמיר

6. סולנית חדשה ל"אבאניבי"

7. ששי חי יומני כרמל

8. שידור חי ממערות האף של מרב

9. מרב ואלדד שטים באילון

10. "חברות ואחיות"

11. האיחוד ההיסטורי של מכבי ת"א

12. על מי תנחת העוגה!!

יותר מעניין לקרוא מעריב
קאיה KIA
שידורי קשת
המבצע בפיקוח רו"ח. תקנון המבצע נמצא במשרדי הנהלת מעריב, רח' קרליבך 2 ת"א. ההשתתפות אסורה על עובדי מעריב, שידורי קשת, פרסום סגל לוין ובני משפחותיהם

■ דייהטסו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ דייהטסו אפלאוז										
אפלאוז	90	1600	✓	✓	1	58,000		אחרי השכרה	03-5516516	1443
אפלאוז X	92	1600	✓	✓	2	50,000		מצב טוב	03-5492829.ע ,03-5051914.ב	1457
אפלאוז X	92	1600		✓	1		51,000	כחדשה+תוספות	03-6991517,052-505238	2069
אפלאוז X	92	1600	✓	✓	1	42,700	מחירון	כולל כל התוספות,רשוי 10/95	03-395976	5182
אפלאוז X	92	1600	✓	✓	2	49,000	גמיש	ח"ח,ב"מ+תוס' ספוארות	09-840626 050-336463	5762
אפלאוז X	92	1600		✓	1	93,000	מחירון	אזעקה שמורה פרטי לא בשבת	09-993247	6521
אפלאוז L	93	1600		✓	1	14,000		מעולה טסט שנה לא בשבת	09-690413,690490	180
אפלאוז LS	93	1600	✓	✓	1	65,000	מחירון	שמורה ה"כ ב"מ אזעקה לא בשבת	09-920057	368
אפלאוז X	93	1600		✓	1	30,000	מחירון	מעולה+טסט כחדשה	09-562274	890
אפלאוז IPG	93	1600	✓	✓	1	52,000	מחירון	הגה-כח, אדומה	03-9321562	947
אפלאוז	93	1600	✓	✓		44,000		מראשונה חשמלי שמור	052-520002 5742669	3210
אפלאוז X	93	1600	✓	✓	1	38,000	מחירון	לבנה שמורה	03-9313468 050-299139	4561
אפלאוז X	93	1600	✓	✓	1	28,600	מחירון	+ טסט בית:03-594194, עבודה:03-5763606		5043
אפלאוז X	93	1600		✓	1			שמורה אפי' להחלפה	03-9656683,052-530128	5705
אפלאוז	93	1600	✓	✓	1	47,000	66,000	פרטית שמורה מפוארת	03-5375262	6045
אפלאוז X	93	1600		✓	1	48,000		+כל התוספות שאול 02-9990066	02-913620	9930
אפלאוז	93	1800	✓	✓	2	38,000	49000	מחברה שמורה כחדשה	03-5316745	9541
■ דייהטסו שרייד										
שרייד	93			✓				5 הילוכים, טסט, מנוע חדש	03-5797772	5241
שרייד	83	1000	✓			95,000		מצב מצוין ב:03-5361994	ע:03-5388410	8691
שרייד	86	1000	✓	✓	2	115,000		שמורה היטב מוזהבת 050-281277	03-9230113	9870
שרייד	87	1000		✓		90,000	מחירון	פרטית מצוינת + טסט	03-5357280	6831
שרייד	87	1000		✓	2	100,000	גמיש	גיר רגיל, שמורה 050-215084	09-580871	9924
שרייד	89	1000		✓	2	85,000	גמיש	ע:03-7625626	03-6994959.ב	895
שרייד	89	1000		✓	2	92,000	23000	מתשכרה,מכני טוב+אזעקה,טייפ	03-9339097	5909
שרייד	90	1000		✓	2	120,000	מחירון	שמורה,ג"מ,מערכת	03-5344718	5679
שרייד	92	1000		✓	1	32,000	38,000	טסט לשנה כחדשה 5030823	03-5040447	8435
שרייד	93	1000		✓	1	36,000		מהשכרה יפיפיה כחדשה	09-527265	507
שרייד	87	1080		✓				במצב טוב, אדומה 09-962362	050-247636	341
שרייד	83	1100	✓		3	90,000	11,500	מצב מצין	03-5713283,050-234080	6768
שרייד	90	1300	✓	✓	2	80,000	מחירון	מצב מצוין	09-534920	90
שרייד	91	1300		✓	1	70,000	מחירון	שמורה	09-956562	125
שרייד	93	1300		✓	1			מכנוע+אזעקה+מערכת שמור במיוחד	861980	6128
שרייד	93	1300		✓	1	67,000	גמיש	כחדשה 08-342268.ע	08-362841 ב.	6326
שרייד	93	1300		✓	1			אחריות יצרן+מערכת,שמורה	03-9014367	6329
שרייד	93	1300		✓	1	60,000	מחירון	שמורה	08-569214	8522

■ הונדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
DX	91	1600	✓	✓	2		מחירון	מצב מכני מעולה	09-493284	5345
■ הונדה אקורד										
	90	2200	✓		2	49,000		גג נפתח	6470095 6740812,052-532842	5706
אקורד EX	94	2200	✓	✓	1		מחירון	כל התוספות,חדשה לחלוטין	050-201252	6560
■ הונדה הצ'בק										
הצ'בק DX	93		✓		1	24,000		+11+טסט עבודה 03-5170935	03-5779231	6622
הצ'בק ESI	93	1600		✓	1		מחירון	גג נפתח מיטלית	052-580638	4775
■ הונדה סיוויק										
סיוויק EX	91	1600	✓	✓	1	64,000	מחירון	מפואר + תוספות 03-399929	07-997104	6369
סיוויק EX	91	1600	✓	✓	1	90,000	מחירון	ה"כ,ח"ח	06-755377	6600
סיוויק EX	92	1600	✓	✓	1	33,000	מחירון	אפשרות החלפה בהונדה לא בשבת	050-241242	6666

■ וולוו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
244 GL	78		✓	✓	1			+ה"כ	09-554164	8880
244	75	2000						+ טסט	03-6418361	6132
GL	86	2000	✓	✓	3		42,000	ה"כ,בטחונית,מצוינת 03-5699242	050-246390	6856
GL 244	79	2100	✓	✓				שמורה,מצב מכני מעולה	03-9346243,583237	6617
246	81	2100	✓		3			סטיישן,טסט בפברואר	09-573604	370
340	84			✓				5 הילוכים	03-5260398 052-509768	9462
	88	1400	✓	✓				שמור,מפואר,מעולה	050-375328,03-5490115	4869
340	88	1400	✓	✓	2		21000	בהזדמנות, מצב מצוין	03-5710431	5065
740GL	91		✓	✓	1	20,000		כחדשה,הכל חשמלי	09-333065	5023
GL 740	91		✓					סטיישן, מטלי	04-9903319	5017
740	88	2000	✓	✓	2	147,000		החלפה ל-GLE 92	08-281274 052-516940	6123
GL 740	92	2000	✓	✓	1	65,000		מוכה,ABS,תוספות	08-213188,052-405408	6674
GL 740	92	2000	✓	✓	1	24,000	מחירון	ה"כ, כחושה, הזרקה	03-5041788	6671
GLE 740	89	2300	✓	✓	2	150,000	מחירון	שמורה לא בשבת	03-6742030	6667
860	94	2435	✓	✓	1	70,000	150,000	מצב מצוין	02-345124,02-782559	367
GLT	86	2600	✓	✓	1	17,000	165,000	נהג יחיד, מהחברה	050-384862	6197
940 GL	91	2000	✓	✓	1	80,000		שמורה מצב מעולה	03-9659066 ע:6629950	6900
GLE 940	92	2000	✓	✓	1	100,000	מחירון	מטאלי,ABS,שמורה כחדשה	03-6358205	6478
GLE 940	93	2300	✓	✓	1	28,000		כחדשה,מיטלי	03-5408699 ,052-502000	6156

■ טויוטה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פריוויה GL	92	2400	✓	✓	1	120,000	מחירון	תוספות מעולה בהזדמנות גמיש	03-5323823	9542
GL	92	1600	✓	✓	3	60,000	מחירון	במצב מצוין+תוספות	03-5600374,052-501545	6645
קורולה	93	1600	✓		1			שמורה	03-9241500	5129

■ טלבוט

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סולרה	83	1600	✓	✓				ה"כ חיה מציאה ערב 08-236785	03-5304247	8746

■ יוגדאי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אקסנט	95	1500		✓	1			GLS לבנה שמורה	052-461774 03-6051656	8271

■ לאדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פורמה GLX	93	1500		✓	1	37,000	מחירון	+תוספות	08-552689	6666

■ לנצ'יה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
בטה	80	1600			3	81,000	6,000	מצב מכני מעולה לרמי	03-6918663	6183
דלתא GT	89	1600	✓		1		גמיש	אפשרות החלפה	03-5346184,050-278638	4411
פריזמה	87	1600	✓		3	86,000	16,850	א.החלפה,מ.גמיש	03-5346184,050-278638	4410
תמה	93	2000	✓		2	16,000		בהזדמנות מירית	03-6838602 050-201533	662

מרכז הרכב
—— קבל את כספך במזומן - היום ! ——
קונים ומוכרים * פרטיות * מסחריות * טנדרים * משאיות
אשראי בויזה
מכירה גם בליסינג חדשות ויד שניה
חדש! עברנו לגבעת רוקח, קרית שאול ☎ 03-6470095,6470250

EURODOLLAR
RENT A CAR
חברה בינלאומית להשכרת רכב
מבצע מכירות ענק
פיאט אונו פייר + מזגן 94 — 34000 ש"ח
פיאט אונו 60 + מזגן 94 — 36500 ש"ח
פיאט טיפו 1600 94 — 44500 ש"ח
פיאט טמפרה 2000 94 אוט' — 57500 ש"ח
סובארו גרנד לאונה 94 אוט' — 64500 ש"ח
מזדה 121 1300 94 אוט' — 49900 ש"ח
רנו אקספרס קומבי' 94 — 49900 ש"ח
פיאט פיורינו פנורמה 93 — 31600 ש"ח
פיאט פיורינו סורגים 93 — 29500 ש"ח
פיאט דוקאטו גג מוגבה 94 — 61500 ש"ח
פיאט טמפרה 94' כדאי להתקשר
המחירים במזומן עד גמר המלאי
אפשרויות תשלום באמצעות ישראכרט, ויזה קרדיט
מרכז מכירות ארצי: רח' מבצע קדש 64 בני-ברק (מול קניון איילון) טל. 03-5781616

דרייב
המרכז למימון רכב
מימון מיידי לכל סוגי הרכב
חדש ויד שניה
ממקור בנקאי/ביטוח
03-5626684 ,5623325

חלקי-חילוף

כסא אורטופדי לכל סוגי הרכב
RECARO
ואין יותר כאבי גב!!!
נוחות מירבית בישיבה
שיכוך זעזועים.
טרמפולינה לקליטת רעידות
התאמה אישית אורטופדית.
ניתן להעביר מרכב לרכב.
אחריות 250,000 ק"מ / 5 שנים.
RECARO הכסא התקני במכוניות פורמולה.
שיפור רכב וסחר בע"מ 09-620470

מסחריות

"חניון מודיעין"
בהנהלת יגאל יוביץ
קניה - מכירה - תיווך - החלפה
כל סוגי הרכב: פרטיות, מסחריות, ג'יפים
מכירה באשראי
בן גוריון 24 רמת-גן 03-5755713/4

סע-גל
השכרת רכב בע"מ
מציעה למכירה:
★פורד טרנזיט 92' ★פיאט אונו 60 93'
★דייהטסו אפלאוז 93' ★סובארו טנדר 92'/93'
★סוזוקי סוויפט 1.3 אוטו' 94' ★ג'יפ סופה ארוך בינוני 94'
★סוזוקי סוויפט 1.3 דיזל 94' ★מיצובישי סטיישן (מ. מסחר) 94'
★ג'יפ סופה ארוך מחכתי סגור (הגה כח + מזגן) 94'
☎ 03-6810245 ,04-763901 ,02-240003

מזומנים תקבל היום!!!
עבור מסחריות ופרטיות
במחיר הוגן
רכב הקניון
03-5704560/3/4

■ מזדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
323 F	92							מפרטי,טסט,אזעקה+מערכת	03-9431256	
GLX 323	94	1600	✓	✓	1	23,000		נמכרת בגלל נסיעה+אזעקה+טייפ	03-6470952	
323	94	1600		✓	1	21,000		מטלי+מגנזיום,מחברה	03-827265	
626	93		✓	✓	1	58,000	מחירון	ה"כ,אזעקה,ח"ח עבודה:	03-903701	

■ מיצובישי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
צ'אמפ	93	1600	✓	✓	1	43,000	מחירון	לבן +טסט +רדיו טייפ מצוין	03-6422446	
■ מיצובישי גלאנט										
גאלנט	90	1800		✓	2	76,000	37,000	אפשרות להחלפה בזול	03-5644306	
גלאנט GLS	91	1800	✓	✓				גג נפתח (מחברה) 052-502106	03-5650098:ע	
גלאנט	94	2000	✓	✓	2	14,000	מחירון	צבע חציל,אזעקה	03-5623382,5522224	
GLXI	94	2000	✓	✓	1	45,000	מחירון	אפור+קרוזקונטרול+אד	03-942234,03-5223036	
■ מיצובישי לאנסר										
לנסר	88		✓	✓	2		מחירון	סטיישן מצב מעולה 08-279863	09-247874	
לנסר GL	91				1	97,000	39,000	מצוינת	03-5265412 ,03-9363154	
לנסר GLXI	93			✓	1	30,000		סופר בערב 03-5693555 בבוקר	03-5518280	
GLX לנסר	89	1500	✓	✓	2		39,000	כל התוספות האפשריות בחול:	03-5608197	
לנסר	88	1500	✓	✓	2	138,000	37000	סטיישן,ח"ח,ה"כ,ב"מ	08-432324	
GLX לנסר	90	1600	✓	✓	2		גמיש	ה"כ,ב"מ+ר"ב+מערכת מעולה	08-627265	
GLX לנסר	90	1600		✓	1	77,000		כל התוספות,שמורה,	050-287239,03-8342959	
סטיישן	91	1500		✓	1	74,000	מחירון	מוכה	03-6327076 ,052-588452	
GLX לאנסר	91	1600	✓	✓	2	67,000	מחירון	מצב מצוין	09-961707	
GLX לנסר	91	1600	✓	✓	2	80,000		מחירון כל התוספות	03-7519031,7522206	
סטיישן	92	1500		✓	1	68,000	63,000	הגה-כח, מצויינת	09-987032	
GLX לנסר	92	1500		✓	2	70,000		כחדשה	03-9313730 9302874	
GLXi לנסר	92	1600	✓	✓	1			מיטלי כל התוספות	052-460803 03-5361722	
GLX לנסר	93	1600	✓	✓		40,000		טסט לשנה+תוספות לא בשבת	03-686990	
GLX לנסר	91	1600	✓	✓	2	70,000	מחירון	מגנזיום,שמורה	050-257925,03-6162090	
לנסר	91	1600	✓	✓				שמור+אזעקה,רב בריח ותוספות	03-6344339	
לנסר	92	1600		✓		48,000		פרטית ה"כ ח"ח במצב מצוין	03-9339826	
סופר לנסר	93	1600	✓	✓	1	41,000	גמיש	סטיישן,מצב מעולה כחדשה	09-827265	
סופר לנסר	93	1600	✓	✓	1	42,000	66000	ח"ח+ה"כ+ב"מ+ר"ב	03-9649966	
GLXI	93	1600	✓	✓	1	20,000		+כל התוספות, מיטלי כחדשה!	03-5704564	
סופר GLXI	93	1600	✓		1		מחירון	תוספות +אזעקה	050-201282	
לנסר GLXI	94	1600		✓		20,000		חדש+תוספות	052-536276,09-247811	
סופר לנסר	94	1600	✓	✓	1	23,000	מחירון	כסופה, חדשה	03-6033174,03-5710906	
סופר GLXI	94	1600	✓	✓	1			כחדשה בערב	09-453291 052-574011	
GLXL לנסר	94	1600		✓	1		מחירון	טסט+תוספות ללא תאונה	03-9234460	
סופר GLXI	94	1600		✓	1	30,000		במצב מעולה	07-883310:ב ,07-737146:ע	
סופר לנסר	95	1600	✓	✓	1	5,000	79,000	כל התוספות	08-403603 ב: 08-342883	
■ מיצובישי קולט										
קולט	93		✓	✓	1		63,000	מפרטי אוטו נצור	09-927285	
קולט GLXI	93	1600		✓	1	30,000	מחירון	מעולה,ה"כ 03-5669717,בערב	03-6822501	
קולט	94	1600	✓	✓	2	31,000	גמיש	תוספות מסופחות	052-421000,03-5718540	
קולט	94	1600	✓	✓	1	14,000		אזעקה + מערכת, מצב חדש	09-659696	

■ מסחריות וטנדרים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ איווקו										
מנוף נייד	88				2	90,000	60,000	+ציוד מוכן לעבודה	04-465029	
■ איסוזו										
איסוזו 4x4	93				1	28,000	בהזדמנות	תא כפול,בנזין	052-500765,9242380	
איסוזו	94				1			דבל קבינה,חשמלית 050-279999	03-5253618	
טרופר	94							בנזין,מפואר לרזן לא בשבת	02-511462	
■ G.M.C.										
שברולט	85							אפש 10,שמורה ב:09-917040	09-426026:ע	
GMC	88		✓	✓	1		24,000	+ טסט לשנה לפנות לעקיבא	03-5321716	
GMC ספארי	93		✓	✓	2	73,000		שמורה במצב טוב רמה 2	5582488,299737	
סונומה	93		✓	✓	1			כחדשה מורחבת מצב מעולה	03-9337332	
ספארי	94	1400	✓	✓	1	20,000		אפשר המשך ליסינג	07-274179,07-231633	
ונדורה קצר	91	2500	✓	✓				של חברה	09-511906/8	
בלייזר	81	4300		✓	2	71,000	28000	ה"כ,מצב מעולה	050-368884	
וונדורה	81	4300	✓		3			אחרי אוברול כללי 03-9641774	050-369714	
סונומה	89	4300	✓	✓	2		מחירון	S-15+פלאפון+ארגז	050-218988,07-898988	
GMC ספארי	90	4300	✓	✓	1		מחירון	במצב חדש (רמה 3+)	050-361361	
סאפאת	91	4300	✓	✓	1	95,000		4x4 במצב מעולה	03-373393,6413834	
וונדורה	91	4300	✓	✓	1	160,000	מעולה	לא בשבת 07-952789	07-956971	
סונומה	91	4300	✓	✓				4X4 מעולה+תוס'	050-269160 03-5518846	
סוחמה	92	4300	✓	✓	2			טסט לשנה 4x4	02-345931 050-249092	
GMC ספארי	92	4300		✓	1			רמה 3,יפיפיה	050-249854	
סונומה	94	4300	✓	✓	1	43,000		+תוספות לא בשבת 07-930911	050-308172	
סונומה	94	4300	✓	✓	2		מחירון	במצב נדיר+תוספות	050-357172,04-9937048	
סיירה 2500	91	5750	✓		2			יפיפיה+תוספות,4x4	050-380289	
GMC דיזל	88	6200	✓	✓			68,000	באזור צפת,קצר	06-969408,050-260275	
GMC סיירה	94	6500	✓	✓	1	10,000	גמיש	טורבו דיזל 4x4 (החלפה)	050-282349	
■ טויוטה										
פריביה	93		✓					מפואר, לפנות לרזן לא בשבת	02-511462	
פריויה	93		✓		1			פרטי מעולה +פלאפון רזן	09-522904	
	93			✓	1			דבל קבינה,דיזל,ה"כ	09-827265	
הילקס	93	2400		✓	2			דבל קבינה	09-387284	
■ מאזדה										
E-200	94	2000		✓	1			מצב מעולה	07-278788,07-278219	
■ מיצובישי										
מיצובישי	91			✓				ה"כ + ארגז	03-5514186	
L 200	92			✓	1	48,000	גמיש	ה"כ דבל קבינה מצב מעולה	09-827265	
L-300GLX	94		✓					בנזין, לפנות לרזן לא בשבת	02-511462	
GLX L-300	88	2000		✓	3		30,000	חלונות, ספסלים, 11 נוסעים	03-5755713/4	
L-200	92	2000		✓	2			פרטי ד.קבינה בנזין	ע:09-955203/ב:967611	
L-200	92	2000		✓	1	67,000		קבינה כפולה חניון מודיעין	03-5755713/4	
L-200	92	2000		✓	1	80,000		במיצובישי פ"ת מטאלי שמורה	03-9211772	
L-300 GLX	94	2000		✓	1	13,000		מיניבוס 8 מקומות לא בשבת	08-491189	
L-200	94	2000		✓	1	24,600		אפשרות ליסינג 052-533848,ערב	09-891802	
L-200	93	2400		✓	3	64,000	46,000	דבל קבינה,ארגז,אזעקה,בהזדמנות	03-5471739	
L-300	88	2500		✓	1			1+10 מקומות דיזל רפי	03-9364617	
L-300	92	2500		✓	1	150,000	55000	חצי קומבי+ספסלים	04-9884918,04-9983803	
L-300	93	2500		✓	1	105,000		דיזל + 10 מקומות מזגן ממוצל	03-9607098	
L-300	94	2500		✓	1	35,000	גמיש	דיזל,כחושה+נעילה חשמלית	09-943055	
■ ניסן										
וואנס	94	2000		✓	1	28,000	מחירון	מצב מכני וחיצוני מצוין!!	07-862950	
ואנט	95	2000		✓	1	1,000	מחירון	חדשה לחלוטין משרד:03-6041876	050-346514	
■ סובארו										
טנדר	92			✓				ארגז,מכני מעולה	050-271423 050-205696	
סובארו	84	1600		✓	1			+ ארגז	050-219105	
סובארו	86	1600		✓	2	150,000	18,000	ארגז מצוינת	050-250692	
סובארו	90	1600		✓	1			מהשכרה+ארגז+מתחת למחירון	03-6701446	

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
[illegible]	90	1000	✓	✓	2	100,000		+ארגז אזעקה שמורה	03-5010827/9	6861
[illegible]	90	1600		✓	2			+ארגז+אזעקה+ר"ב	03-6765460 050-369087	6647
[illegible]	91	1600		✓	2		גמיש	+ארגז מכני מעולה	052-465307 08-202110	626
[illegible]	91	1600		✓	1	100,000		וו גרירה	03-5441567	5920
[illegible]	91	1600		✓	2		בהזדמנות	מחיר מציאה	03-9073887 ,03-9606894	6049
[illegible]	91	1600		✓	2	86,000	מחירון	ארגז+ספסלים+רדיוטייפ	09-7713850	6780
[illegible]	91	1000		✓	1	102,000		פתוח,מהירי החלטה	03-5400039,6401848	9676
[illegible]	92	1600	✓	✓	1		גמיש	מפרטי לא בשבת	08-431140	3607
[illegible]	92	1000	✓	✓	2	35,000		+ארגז	03-5594036,03-5563188	4990
[illegible]	92	1800	✓	✓	2	35,000	בהזדמנות	בהזדמנות,ארגז,תוס'	03-5264807,03-5731069	8627
[illegible]	93	1800			1	35,000		+ארגז סגור 03-5822654 ,בערב:	03-5344421	5726
[illegible]	93	1800		✓	1		גמיש	שמור,מחברה 03-9021425 איציק	050-289869	6014
[illegible]	92	1800		✓	1		מציאה	4X4 ארגז ספסלים מעולה טסט	03-9620934	4413
■ סוזוקי										
[illegible]	89	1000		✓	1	86,000		חלונות ספסלים	03-7513360	2860
■ סיטרואן										
C-15	90			✓	2	70,000		מצוין אפשרות להחלפה 050-284848	9822605	2080
C-15	92	1400		✓	1	70,000	גמיש	ספסל רוחבי+דלת צד	03-5400940	5106
■ סקודה										
[illegible]	93	1300		✓	2		בהזדמנות	טסט+ארגז+תוספות	03-6828802 ,04-720826	4408
■ פולקסווגן										
טרנספורטר	87				1		גמיש	טסט דצמבר 95,	09-332686 09-619126 :ע	687
טרנספורטר	88						מציאה	מכני מעולה בערב 371649/בוקר מיר-	5767191	8805
טרנספורטר	86	1900			1		מחירון	דבל קבינה מצב טוב ע:360982	09-827520:ב	176
קרוולה	88	1900	✓	✓	2	130,000	40,000	פרטי,משפחתי ח"ח	08-409120	4836
	86	2000				124,000		דבל קבינה,במצב טוב	06-742713	4078
טרנספורטר	87	2000		✓	2	120,000		10+1,מצב טוב ע:03-5364786	03-6364606:ב	6628
טרנספורטר	87	2000			1			דבל קבינה,מצויינת	03-6741177,03-6350764	9699
דבל קבינה	88	2000				280,000			02-941410 050-347605	122
טרנספורטר	88	2000		✓	1			טסט+ספסלים,מצוין	052-587654,08-223168	473
קרוול	93	2000		✓	1	47,000	מחירון	מטאלי ספסלים מ.אורגנלי	09-919743,555569	9872
קרוול	90	2100	✓	✓	1	91,000	גמיש	חזותי שמור הזרקה ע.08-256765	052-523149	3432
דבל קבינה	91	2100		✓	1	144,000	מחירון	תוספות 9321403, אלקלעי ע.	03-7621133	8518
■ פורד										
טרנזיט	83	2000					גמיש	אוברול+קבלות	03-6738929,052-579392	6095
טרנזיט	86	2000			3	112,000	בהזדמנות	דגם חדש שמורה לנוסעים	050-281277	8861
טרנזיט	89	2000		✓			מחירון	בנזין נוסעים+אוכל	03-9329225	5994
טרנזיט בנזין	91	2000		✓	2		גמיש	כחדש,טסט, לעבודה 050-2981290	03-5042313	6148
טרנזיט	91	2000		✓	1	112,000	46,000	בנזין מצוין מהשכרה באחריות	07-750811	6615
אקונוליין	93	4000	✓	✓	1			שמורה בהזדמנות+תוספות	03-5375252	6062
■ פיאט										
פיורינו	84	1050			4	150,000	מחירון	מכני מצוין קובי	03-6720715	6412
פיורינו	86	1050		✓	3			מכני טוב	03-9617343 ,03-9623728	7094
פיורינו	88	1050		✓	1				03-5706576 ,03-583417	6688
פיורינו	89	1300		✓	1		בהזדמנות	89+90 מחברה+טסט	03-376638	4090
פיורינו	90	1300		✓		100,000		לנוסעים, ספסל רוחבי + חלונות	050-218084	9840
פיורינו	91	1300		✓	1			ישירות מהשכרה	03-6701446	2033
פיורינו	92	1400		✓	1	34,000		+טסט, טנדר שמור ומצוין	03-5103076	6442
דוקאטו	86	2000		✓				ארוך וגבוה בנזין מעולה (דתיים)	050-297543	6367
דוקאטו	90	2500		✓				דבל קבינה דיזל מעולה לא בשבת	04-480061	6760
■ פיג'ו										
504	83			✓	2			+טסט+צמיגים,ארגז פתוח	03-9653938	6032
504 פיקאפ	88				1	300,000	22,000	+ארגז+מנוע משופץ	03-381377	8787
404	79	1600			4		3,600	ארגז תקני+גגון	08-797001	6862
504	88	2300		✓	1		מחירון	דיזל, מנוע חדש	03-5038796	2216
■ קיה										
קיה	92			✓	1		מחירון	מצב מצוין+תוספות	09-509204	6679
קיה	93	2200		✓				משאית דיזל	09-7746228 03-6352610	504
■ רנו										
אקספרס	90			✓	2	217,000		מחברה,טסט לשנה+תוספות	03-6483166 לעדי	7228
אקספרס	92			✓				+ חלונות, ספסל רחבי	03-5514166	6557
אקספרס	92					100,000	28,000	קומבי+טסט	09-929161 050-284321	6463
אקספרס	94				1	28,000		ה"כ חנרגי	03-9347282	3794
אקספרס	94				1	16,000	מחירון	כחדשה בערב 03-7510437	03-6732050	4907
אקספרס	87	1400		✓		140,000		מצוין+פלאפון למכירה	08-249710,050-389789	117
אקספרס	88	1400		✓	2	120,000	גמיש		052-532160	848
אקספרס	91	1400		✓	1			בערב 09-847646	09-981232	396
אקספרס	91	1400		✓	2	130,000		ספסלים מחברה	03-496260 חב	8770
אקספרס	91	1400		✓	1	73,000	39,000	+4 כורסאות מתקפלות	08-581179	6218
אקספרס	92	1400		✓	1		מחירון	ח"ח,ה"כ,נעילה+אזעקה	08-297917	9684
אקספרס	92	1400		✓	1	100,000	מחירון	מכני מצוין	03-9694354	9771
אקספרס	93	1400		✓				ארגזי פרטי+הגה כח	03-893466	6738
אקספרס	93	1400		✓	2	47,000	45,000	קומבי,ספסל רחבי	09-901619,052-461940	9966
אקספרס	94	1400		✓	2		50,000	לשעבר מהשכרה, במצב מצוין	03-5407260	5441
אקספרס	94	1400		✓	1	30,000	מחירון	חדשה,פרטית,ה"כ,+תוספות	08-240704	6097
■ שברולט										
[illegible]	81		✓	✓	2		בהזדמנות	מכני מעולה משקעת	03-588376 050-344372	6381
[illegible]	91				2	116,000	מחירון	רמה 2 ,בורדו	06-371839,06-373590	6706
[illegible]	91							1992,לפנות לרזן לא בשבת	02-611462	8748
[illegible]	90	4300	✓	✓	1	100,000	65,000	שמורה,מצב מכני טוב	03-9232534,09-545828	2060
[illegible]	93	4300	✓	✓	1	92,000	מחירון	שמורה,מצב טוב,רמה 2	09-588736	6872

■ מרצדס

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
190 E	84		✓	✓	1			מצב נדיר	09-840626 050-300221	4422
280 S	72	2800	✓	✓	1	182,000		משופצת במרצדס גרמניה	04-552766 211811	4375
280 S	73	2800	✓	✓			בהזדמנות	מכני מעולה+תוספות	03-9232067,9302516	4666
280 SE	85	2800	✓		1		גמיש	22 גג נפתח גלגלי מגנזיום ABS	03-304728	2174
SE-300	89							מצוין ב:09-447232,03-7518460	03-7522121	4960

■ סאאב

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
96	66	875			1	275,000		גג נפתח מקורי, חלפים	09-670433	2563
99	71	1800			2	90,000		מצב מכני מצוין	09-7719634	4853
9000-CDE	93							מפוארת	09-474096	6602

אל תתאמץ לספור מכוניות
אל תכניס זרים לביתך
פנה מיד ל-
"המכוניות אפשטיין"
ותקבל כספך מיד ובמקום
• פרטיות • טנדרים • מסחריות • משאיות
הודעה על מבצע בלבונת רוקח
03-6470095 ,6470250
גבעת רוקח, קרית שאול

Europcar interRent
הכי כדאי לקנות!
מבצע
SEAT IBIZA
החל מ- 24,700 ש"ח במזומן
נמשכת מכירת דגמים נוספים
אחריות ל-6 חודשים או 10,000 ק"מ
אפשרות למימון במספר מסלולים
סניף מרכזי: 03-6189150 • ראם: 08-583005/6 • שדה אליעזר: 06-937060 • טבריה: 06-724191 • רכב עירון: 06-384585 • חיפה: 04-517842 • נהריה: 04-826005 • נצרת: 06-572050 • נתניה: 09-826701 • אילת: 07-374014/5 • באר שבע: 07-275353
מקבוצת צ'מפיון מוטורס

AutoRent
מרכז מכירות ארצי
מכירה באשראי
דרך פ"ת 62; ת"א 03-370777 ;050-298981
אפשרות החלפה TRADE IN
* אונו 93+מזגן 28,000 ש"ח
* אונו 94, מזגן 5 הילוכים 33,000 ש"ח
* טיפו 1.4 הזרקה 94+מזגן 38,000 ש"ח
* טמפרה 1.6, מזגן + ה.כח 93 38,000 ש"ח, 94 43,000 ש"ח
* דייהו רייסר 94 אוטו', מזגן, ה. כח 43,000 ש"ח
* טויוטה קורולה, גיר רגיל 60,000 ש"ח
* G.M.C טנדר 88, תא כפול אוטו' מנוע 2.8 36,000 ש"ח
* טנדר סטואן C-15 94, דלת צד+מזגן 39,000 ש"ח באשראי נמשך!
אפשרות חכירה תפעולית לרכב חדש!

פורד
Ford
דגמי 95
❖ פיאסטה ❖ מונדאו ❖ טרנזיט ❖ ארוסטאר
❖ אסקורט ❖ טאורוס ❖ קורייר
בסוכנות פורד המוסגר
ליסינג ואשראי בתנאים מיוחדים!!!
☎ 03-5624142
רח' המסגר 45 פינת המלאכה 7, ת"א

סובארו
שריר
למכירה ישירות מהשכרה
מזדה 121, 1993 ממוזגות - 36,000 ש"ח
שריד 1000, 1993 ממוזגות - 32,800 ש"ח
גיסטי 1000, 1993 - 28,000 ש"ח
טל. 03-5578870 (לא ביום ו')

מוסך סובארו פ"ת
★ מכונאות ★ חשמל רכב ★ תיקוני רכב כלליים
ממשיכים במבצע!
טיפול 5,000 — 44 ש"ח
טיפול 10,000 — 155 ש"ח
צירנים משופצת — 185 ש"ח
קלאצ' יפני קומפלט — 475 ש"ח
טיפול מיצובישי — 220 ש"ח
צירות מיצובישי במבצע — 165 ש"ח
עמל 2 ק. אריה פ"ת טלפון: 03-9234978 03-9241308

אבצע
השכרת רכב בארץ ובחו"ל
RELIABLE
גלגלי המזל
הגדל את מכוניתך
אחד מ-100 הקונים הראשונים יקבל את כספו בחזרה!!
מרכז המכירות בת"א לבחירתך יהיו פתוחים שעות 19:00-22:00
אחריות ללא הגבלת ק"מ לשנה
עד 90% ללא ערבים ללא הצמדה
מבחר מכוניות מעולות
פורד פיאסטה, פורד מונדאו, מיצובישי גאלנט, מיצובישי צאמפ, פיג'ו 1.8/1.6 405
פג'ו 306/205, פיאט אונו/טמפרה, סוזוקי סוויפט 1.3/1.0, סוזוקי סרף, טויוטה 1.3 LX
טויוטה קורולה, דייהו רייסר, אסקורט זטה, G.M.C ספארי, פורד טרנזיט, מיצובישי L-300
ג'יפ סופה, ג'יפ סוזוקי, סיטרואן C-15, רנו אקספרס, פורד טורנאו, טנדר פיורינו
ההגרלה תתקיים בנוכחות מפקח ההגרלה, נציגי העיתונות והחברה, במועד שיפורסם ע"י החברה.
המשתתפים בהגרלה יוזמנו להיות נוכחים בזמן ההגרלה!!
1. ההגרלה נערכת ע"י מכת. אוטו-רנט בע"מ (ריליאבל), שמשרדיה נמצאים ברח' יגאל אלון 59, ת"א, בהתאם לתנאי ההיתר הכללי לעריכת הגרלות לפרסומת מסחרית מיום 22.11.92 (להלן ההיתר הכללי)
2. עותק תכנית ההגרלה ניתן לקבל במשרדי ריליאבל כדלהלן: יגאל אלון 59, ת"א; דרך העצמאות 118, חיפה; אלחדיף 9, טבריה; המלך דוד 14, י-ם; העצמאות 1, באר-שבע; שדרות התמרים (ליד מלון עציון), אילת.
3. כמפקח ההגרלה, כמשמעותו בהיתר הכללי, ישמש עו"ד אורי מר-אריה, מרח' המר 4, ר"ג, קומה 3, טל. 03-5735755
4. מדפיס טופסי ההשתתפות הוא קק. חורי פאור-ארס בע"מ מרח' בן אביגדור 16, ת"א.
מרכז מכירות ארצי ת"א: רח' יגאל אלון 59, ☎ 03-6394474
חיפה: דרך העצמאות 118 ☎ 04-516504
טבריה: אלחדיף 9 ☎ 06-724112 ירושלים: המלך דוד 14 ☎ 02-248204
באר שבע: העצמאות 1 ☎ 07-237123 אילת: שד' התמרים (ליד מלון עציון) ☎ 07-374126

■ סובארו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סטיישן	83				4	130,000	מחירון	לא טופי	050-306485 לא בשבת	6932
רקס	83	700			2		מחירון	תוספות מצוינת	08-224097	6115
E 10	87	1000				20,000	12,000	מנוע חדש שמורה תיסב+טסט	08-444849	171

■ סובארו ג'סטי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
ג'סטי	86		✓	✓	1	76,000	מחירון	מטלי אחה"צ 03-5235322 ביום	03-6302491	681
ג'סטי	86	1000			2		11,800	השכרה לשעבר	09-560871 ,050-215084	9631
ג'סטי	86	1000		✓	3			מנוע משופץ	03-6461942 03-9719103	6724
ג'סטי	90	1000		✓	3	90,000	מחירון	במצב מכני מצוין	08-245390	6549
ג'סטי	90	1000		✓	2	73,000	גמיש	יפהפיה ארגמה + מערכת ואזעקה	03-9646993	9981
ג'סטי	91	1000		✓	2	80,000		אדומה	09-493297	4874
ג'סטי	91	1000		✓	1	72,000		מהשכרה מצב מצוין 08-272928	03-9620237	6852
ג'סטי	91	1000		✓	2	72,000		פרטית ביום:050-246149,בערב:	09-402966	6878
ג'סטי	92	1000		✓	1		31,000	בהזדמנות	03-5282578 ,052-533109	5812
ג'סטי	92	1000	✓		1	28,000		פרטית,אדומה כחדשה	03-9657116	5741
ג'סטי	92	1000		✓	1		27,500	ישירות מהשכרה	09-560871 ,050-215084	9641
ג'סטי	92	1200		✓	1	24,000	מחירון	+תוספות	03-9225617,050-306806	2902

■ סובארו לאגסי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
לגאסי	90	1800	✓	✓	1		מחירון	ה"כ סוף שנת 90, שמורה	09-850246	4523
לגאסי	90	1800	✓	✓		64,000		2 חיית,אזעקה	03-5222242,03-5716143	8431
לגאסי	91	1800		✓	1	46,000	מחירון	שמורה,ה"כ,מטאלית	03-5322446	6584
לגאסי DL	91	1800	✓	✓	1	30,000	מחירון	מצב מכני מצוין	03-506427	6716
DL	91	1800	✓	✓	2		מחירון	במצב מכני מעולה	09-564980	6133
לגאסי DL	92	1800	✓	✓	1	37,600	55,000	שמורה מאוד, מטופלת + תוספות	03-9021408	5174
לגאסי	93	1800		✓	1	37,000		סטיישן כחדשה,ג"מ,ר"ס,ח"ח	03-882495	5167
DL	93	1800	✓	✓	1		מחירון	+כל התוספות+ח"ח	09-993385	6781
לגסי DL	93	1800				40,000	מחירון	יפהפיה + תוספות	03-389848	5464
	91	1800		✓	1	67,000		סטריאו אלפין,ח"ח שמורה	09-854335	4193
לגאסי DL	92	1800		✓	1	60,000	מחירון	ג"מ ה"כ לבן (דתיים)	03-6742030	6621

■ סובארו 1300

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
DL	83	1300				140,000	מחירון	פרטי מצב מעולה כסופה	03-880643	6294
DL סטישן	84	1300		✓	2			טסט,מ.ז. חדש,מעולה 052-608763	03-9673759	5160
DL	84	1300	✓	✓	4	138,000	מחירון	מנוע מעולה בערב	03-5285316	8723
DL	84	1300	✓	✓	1	180,000		מחברה מיום א'	03-6484809	6723
DL	86	1300		✓	1	79,000	מחירון	מצב מצוין + תוספות	03-6419826	6184
DL	89	1600	✓	✓		79,000	32,600	רדיו-טייפ	03-6413165	6619

■ סובארו 1600

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
סובארו DL	78	1600			3		3000	בהזדמנות	03-5373337 ,03-5371363	6781
DL	83	1600	✓	✓	2			מכני כחדש,יפיפיה	03-6835924,03-887411	183
סטיישן	86	1600			2	120,000	מחירון	איר 08-340696 ע:	08-349943	6600
GL	86	1600		✓	2	130,000		ראשנה מחברה פרטי 052-642251	03-5243493	70
	86	1600	✓	✓	2	200,000	26,500	מחברה,מצב מכני טוב	03-5830393	312

לקהל המפרסמים
מודעות ל"לוח מעריב"
ליום ו' 5 במאי,
תתקבלנה עד יום ד' 3 במאי
עד השעה 12:00
לוח מעריב
בברכת חג שמח

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
קופה	86	1600		✓			מחירון	מעולה ושמורה,לרציניים בלבד	03-9382712	3512
GL	86	1600		✓	3	147,000	29,800	ג'מ,ה"כ,מעולה,צמיגים רחבים	08-282127	4328
סטיישן	86	1600				90,000		מטלית,פרטית,כחדשה	09-827266	5102
DL	86	1600		✓	1			מחירון פחות 20% ב:03-9870919	ע:5773680	8746
סובארו	87	1600	✓	✓	2		בהזדמנות	שמורה,במצב טוב	ע:5486295 ב.5362617	107
DL	87	1600	✓	✓		106,000	גמיש	+תוספות,מצוינת	03-6954898,08-282181	478
לאונה	87	1600				130,000	מחירון	מצב מצוין+המון תוספות	08-211999	4838
לאונה	87	1600		✓	3		27500	מחכרה	09-660024, בית: 08-829020	6761
DL	88	1600		✓	3	98,000		מצב מצוין	08-664807 ,050-383933	503
DL	88	1600		✓	2			מהשכרה,במצב טוב בערב	08-211170	1990
DL	88	1600		✓	2	90,000		צבע מטלי,מצב מצוין+אזעקה	03-6820998	5369
GL	88	1600	✓	✓	1	51,000	38,600	ר"ב+כל תוספות אבי:	03-6624123	6566
DL	89	1600		✓	1	100,000		במצב מצוין,לבנה	09-904615	182
	89	1600	✓	✓	2	180,000	32000	מחשכרה,במצב טוב לא בשבת	02-9919144	5210
DL	88	1600		✓	1	101,000		במצב טוב	03-6468425,050-334169	9681
לאונה	90	1600	✓	✓	1	78,000		מעולה שמורה להפליא	03-9661825	6831
DL	91	1600		✓	1	60,000		מיטלי,מצוינת+כסא אורטופדי	03-9618231	288
DL	91	1600		✓	2	89,000	מחירון	אזעקה +רדיו טייפ	09-449857 09-916393	489
DL	91	1600	✓		2	41,000	מחירון	במצב חדש, ה"כ	09-420921	5180
DL	91	1600	✓	✓	1	47,000		לבנה	03-5803403	8348
GL	92	1600	✓	✓	2	52,000	מחירון	בורדו מיטאלי,שמורה+תוספות	03-5011664	870
DL	92	1600		✓	2	120,000	גמיש	סטיישן,פרטית,מצוינת	03-5583766	5685
DL	93	1600		✓	1	25,000	מחירון	ה"כ,מושבים אורטופדיים+אזעקה	03-9658585	687
DL	93	1600		✓	1	58,000	מחירון	שמורה ה"כ אזעקה + רדיו	08-261059	5219
לאונה	93	1600	✓	✓	1	58,000	מחירון	שמורה מצוין, ה"כ	09-575006 09-600034	6760
DL	93	1600	✓	✓	1	28,400		ה"כ +אזעקה מיטלי	03-9240807	6080
DL	93	1600	✓	✓	1	33,000	מחירון	שמורה מאד	02-243790 02-333869	6790
■ סובארו 1800										
טורבו XT	86	1800		✓	3		גמיש	כל התוספות, לאחר מנוע	09-827266	6047

■ סוזוקי

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ סוזוקי סויפט										
סויפט	88	999		✓	1		מחירון	לאחר השכרה	03-9360324	8725
סויפט	86	1000			1			מהשכרה,מנוע חדש+טסט	03-9612707	282
סויפט	87	1000		✓				ר"ב,תכלת	03-6747756 ,07-278490	8440
סויפט	88	1000	✓	✓	2	150,000	גמיש	בהזדמנות	09-698858	1334
סויפט	88	1000		✓				+טסט מצוין מיידי ערב	09-428427.ב 686802	4148
סויפט	90	1000		✓	2	63,000		מהשכרה במצב מצוין	050-323217	6590
סויפט	94	1000		✓	1	20,000	מחירון	מעולה,כחדש	03-9337332	2308
סויפט	93	1300	✓	✓	2	43,000	46,000	+רדיו טייפ	09-468449.ב 919464.ע	9882
■ סוזוקי סאזן										
סאזן	91	1300		✓	1	87,000	37,000	מרופא	050-362619,03-5666626	8603

■ סיאט

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ סיאט איביזה										
איביזה	87	1200		✓		112,000	מחירון	רדיו,מצב מצוין	03-6393579	868
איביזה GLX	87	1200		✓	3	120,000	16,600	פרטית+אזעקה, יפה בערב	03-5610279	6460
איביזה	87	1200		✓	3			מצוינת	03-203069 ,09-334947	6676
איביזה GL	88	1200		✓		80,000		מזגן 94 כחדשה+תוספות	03-5746597	8461
איביזה	94	1300		✓	1	17,000		ח"ח ג'מ אזעקה כחדש 09-362624	050-238133	8786
איביזה	88	1500		✓	1			+טסט,שמורה	03-7613712,052-579697	5445
איביזה XL	89	1500		✓		70,000		במצב מצוין	03-9233184	2794
איביזה	94	1600		✓	1	40,000	47000	פרטית+תוספות, כחול מיטלי	07-684304	1378
■ סיאט מלגה										
מלגה	88	1600			3	87,000	18,000	שמורה היטב	03-9677408	9811
מלגה	89	1600		✓			גמיש	השכרה לשעבר+ר"ב+טסט	03-9669651	5724

■ סיטרואן

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
EX	82	1100			2	48,000	32,000	בהזדמנות + מערכת + אזעקה	050-320997	8767
GTI 19	91	1900	✓	✓	1	120,000	מחירון—	מצב מצוין	ב:08-362289 ע:03-5248160	8136
■ סיטרואן ויזה										
ויזה סופר	84	1124					7,000	שמורה היטב	08-600628	9664
ויזה	84	1127				110,000	מחירון	מצב טוב רדיו-טייפ	03-5442748	4861
■ סיטרואן A.X										
AX	92	1100			1	62,000	גמיש	במצב מצוין+רב בריח ומערכת	03-9643068	8603
■ סיטרואן B.X										
BX-RS	87	1600		✓	1	58,000	18,000	מ. גמיש א. החלפה	050-278638 03-5346184	4421
BX-TRS	87	1600			2		גמיש	טסט,יפה,מעולה	03-9667353,03-9642364	4820
BXRX	87	1600		✓	1	330,000		מחברה מיום ראשון	08-609660 ליצחק	6/16
BX RS	87	1600		✓	1	90,000	19,600	במצב מצוין +מערכת	03-7621210	9897
BX TRS	88	1600		✓				שמורה	03-5771698 03-6820083	5009
BX-TRS	88	1600		✓	3	108,000	מחירון	ה"כ ח"ח	ב:08-386249 ע:03-5743701	6569
BX TRS	88	1600	✓	✓	1	100,000	22,800	ה"כ+תוספות במצב פנטסטי	09-600629	9850
BXTRS	89	1600	✓	✓	1	100,000	29500	ח"ח אזעקה ג'מ	09-970047	8292
BX-GTI	89	1600		✓	1	78,000	גמיש	תוספות, שמורה	09-660671 ,050-216084	9818
BX TZS	91	1600		✓	1			כל התוספות יפיפיה מקורית	6991011,371767	4288

■ סקודה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פורמן	92	1300			1	26,000	גמיש	במצב מצוין סטיישן	03-5044026	8408

■ עתיקות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
דה-סוטו	53							פרטי POWER MASTER לא בשבת	03-5247030	4597
ספיד פייר	67							קבריולט יפיפיה אדומה משוקמת	03-5376257	9410
פורש 914	73							אחרי שיפוץ מעם	09-689543	1841
פורד אנגליה	64	1200			3			בלי טסט אחרי 17:00	09-477361	4068
קאטסה	68	1300						בלי טסט+חלקים אחרי 21:00	03-6963803	2641
וואת	76	1300			2	96,600		צבע בייג,מצמד,צמיגים	03-7525318	7088
פורד קפרי	74	1600	✓	✓			6000	סיחות,שמורה	08-376701	3180

■ פולקסווגן

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ פולקסווגן שירוקו										
שירוקו	78	1600		✓			10000	ספורטיבית,אדומה,אפשרות להחלפה	08-569361	6368

TRAFFIC טרפיק השכרת רכב
למכירה
מכוניות דגמי 1993
פרטיות, מסחריות, ממוזגות, שמורות
במבצע: דייהטסו שרייד 93 33,900 ש"ח
מיצובישי לאן 2000 92 49,900 ש"ח
באחריות ובתנאי אשראי טובים
09-565644/2 ,050-313626
טראפיק (ציים להשכיר)
להשכרה
דגמי 1994/5 חדשות וממוזגות
עירות עד בית הלקוח
הרצליה: מלון דן אכדיה 509757, 09-540533
תל-אביב: הירקון 130 03-5249187/8

פג'ו-סיטרואן
דוד לובינסקי בע"מ
יבואו בלעדי למכוניות פיג'ו וסיטרואן בישראל
TRADE IN
פיג'ו סיטרואן ואחרים
המכוניות במצב מצוין
נא לפנות למשה נגר
טל: 03-6710570, 03-6710414, 03-6710555

מס' 1 בישראל
אלדן ELDAN
השכרת-רכב RENT-A-CAR
החודש במבצע
פורד טרנזיט 92
ונדורה GMC 93
עד 90% אשראי
בתשלומים*
ללא ריבית וללא הצמדה
מבחר מכוניות דגמי 93/94
הכי גדול בארץ החל מ-5,000 ק"מ!
■ מצב מכני הכי טוב ■ הקילומטראז' הכי נמוך
▲ פונטיאק גרנד פרי ▲ פיג'ו 405 1.8/1.6 ▲ פיאט אונו
▲ ניסן סאני CLX אוטו' ▲ פיג'ו 306 ▲ מזדה 323
▲ סובארו לגאסי ▲ פורד טאורוס ▲ טנדר סיטרואן
▲ פיג'ו 205 ▲ מיצובישי סופר לנסר ▲ טנדר סובארו
▲ פיאט טמפרה ▲ וולוו 940
*כפוף לתנאי המבצע
מרכזי מכירות הרכב לשרותכם:
תל-אביב: טל. 03-6392761 ,6392320 ירושלים: טל. 02-252151-3
חיפה: טל. 04-418761 אשקלון: טל. 07-722724 רחובות: טל. 08-468376

■ פולקסווגן גולף

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
גולף	81	1300			4	180,000	מחירון	טסט עד אפריל 96	03-6316464	[illegible]
גולף CL	89	1300			2	70,000		במצב מעולה	050-381361	[illegible]
גולף	91	1300		✓	3	114,000		השכרה+תוספות	03-6962782,052-503422	[illegible]
GL	92	1300		✓	2	80,000	מחירון	אדומה יפיפיה+תוספות	03-232686,247997	[illegible]
גולף GL	87	1600	✓	✓	3	83,000		מיוחד GTI,אזעקה	ב:6726297 ע:6850195	[illegible]
גולף	88	1600	✓	✓		100,000		מעולה דגם סקאי	08-603303 08-602621	[illegible]
גולף	89	1600	✓	✓	1	89,000	36,000	אפשרות החלפה	03-5766714	[illegible]
גולף CL	94	1800	✓	✓		26,000		+תוספות שמורה מאוד	050-320856	[illegible]
CL	94	1800	✓	✓	2	22,000	מחירון	אזעקה+טסט לשנה,יפהפיה	03-9333689	[illegible]
■ פולקסווגן חיפושית										
חיפושית	72							במצב מצוין	03-6917714	[illegible]
חיפושית	70	1200					מחירון	מצב מכני מעולה	09-640466	[illegible]
חיפושית	71	1200					2000	חייבת להימכר, בערב,אלי	03-6699814	[illegible]
חיפושית	71	1200			1	120,000		מצב טוב חצי אוט'	07-720430 (14:00-17:00)	[illegible]
חיפושית	74	1200			3			מצב מכני מצוין	03-7617381 6131693	[illegible]
חיפושית	69	1300	✓		4			במצב מצוין	03-9068245	[illegible]
חיפושית	71	1300						מצב מצוין בית:08-418301,עבודה	08-586064	[illegible]
חיפושית	72	1300			4		7,800	מנוע 90 מושקעת ויפה	03-6833869	[illegible]
חיפושית	73	1300						מצב מצוין בערב	03-522601 03-6130048	[illegible]
חיפושית	74	1300						מושקעת במצב נדיר+תוספות בערב	03-6403966	[illegible]
חיפושית	73	1600				12,000	7,500	+טסט, מנוע סוף 93,מצב מצוין	03-6273288	[illegible]
אמריקאית	73	1600					8,000	צהובה ושמורה, מצבר חדש בערב	08-220102	[illegible]
■ פולקסווגן פאסאט										
פאסאט	87	1600	✓	✓	2			ה"כ ג'מ מטלית,מצב נדיר.	08-827288	[illegible]
סטיישן GL	88	1800	✓	✓		190,000	מחירון	ה"כ,מכני מצוין	ב:08-691129,ע:08-687387	[illegible]

■ פורד

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
טאורוס	95	3000	✓	✓	1	1,200		חדש מזכיה+אזעקה,מפואר	03-348487,324294	[illegible]
■ פורד אוריון										
אוריון	88	1600	✓	✓	1	72,000	מחירון	+טסט לשנה+רב בריח	03-5223369	[illegible]
■ פורד אסקורט										
ברנדה	78	1300					2900	אוברול כללי+טסט,מעולה	6363668,9844676	[illegible]
ברנדה	81	1300			2				08-464149	[illegible]
אריקה	84	1300		✓	3	130,000		טסט לשנה,שמורה	03-6968339	[illegible]
אריקה	87	1300			2	130,000		גרמניה לא בשבת	08-784407,02-383362	[illegible]
אסקורט	90	1600	✓	✓	2	120,000	גמיש	טסט לשנה	08-686818	[illegible]
CL אריקה	90	1600					גמיש	5 הילוכים+טסט	052-686762 03-5461836	[illegible]
CLX ווטה	94	1600		✓	1	36,000		אזעקה+תוספות	03-5407706 5498666	[illegible]
■ פורד סיירה										
סיירה	84	1600	✓	✓				5 דלתות יפה שמור	050-264880 ,08-684951	[illegible]
סיירה	86	1600		✓	2	92,000		שמורה מטלית בערב	03-6060103	[illegible]
סיירה	87	1600		✓	3	136,000	בהזדמנות	+טסט+תוספות מהשכרה לשעבר	08-439768	[illegible]
קלאסיק	88	1600		✓	1	80,000		+טסט,פרטית יפיפיה	052-481909	[illegible]
סיירה CL	88	1600		✓	3	85,000		פרטית	08-601432	[illegible]
סיירה	88	1800	✓	✓	2		22,500	שניה, שמורה, טסט, פרטית	09-690871	[illegible]
פורד סיירה	89	1800	✓		2		29000	אחרי אוברול מצב מצוין	050-388686	[illegible]
■ פורד פיאסטה										
	82	957			3	136,000	מחירון	צבע לבן, אורגינלי	052-561644,03-5440426	[illegible]
L	83	1100			3		גמיש	טסט שמורה כחדשה ב:6337030	ע:03-5337601	[illegible]
פיאסטה L	83	1100		✓	3	107,000	8000	חברה לשעבר	03-316011 ,03-5163870	[illegible]
פיאסטה	84	1100						שמורה במצב מצוין	050-261347 ,6966692	[illegible]
פיאסטה	85	1100		✓	1		14,950	מ. גמיש, א.החלפה	03-5346184 050-278638	[illegible]
פיאסטה L	85	1100		✓					052-454046 03-5409682	[illegible]
■ פורד קורטינה										
קורטינה	82	1600	✓		2	180,000	8600	סטיישן, טסט לא בשבת	03-9362883	[illegible]
קורטינה	82	1600					גמיש		08-570141	[illegible]
GL	82	1600	✓		2			אוברול+טסט,שמורה ב:6337030	ע:03-5337601	[illegible]

■ פיאט

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
מנטו 785SX	95	1250		✓	1			ארומה+תוספות רבות מצוינות	03-9669783	7697
■ פיאט אונו										
מלקטה	89		✓		2	58,000	מחירון	גיר חדש, מטאלי, כחדשה	5284004	2043
אונו 45	88	900			1			מהשכרה (טיפול ראשון)	03-9236995	4486
סטינג	90	903			1	97,000		מהשכרה צורה חדשה בבוקר	09-684464	8485
סטינג 45	88	904			2	90,000	מחירון	מטופלת+טסט	03-9648750,03-9648212	4167
45	90	1000		✓	1			ישירות מחברה,5 דלתות	09-827288	8756
פייר-45	93	1000		✓	1	40,000		5 דלתות,שמורה	03-6733467 ,052-617997	5443
אונו פייר IE	94	1000		✓	2	36,000	37000	מחברה כל התוספות,5 הילוכים	03-5332778	1362
אונו 60	93	1100		✓	2			שמורה לרותי ע: ב:8486352	03-9334947	8193
60-SI	84	1100		✓	1	14,000	גמיש	ארוזה,כחדשה,חשמלית (החלפה)	03-6776847	3333
אונו 70	87	1300						מצב מצוין, ג'מ ב:03-6767870	03-9669119	302
SL 70	87	1300			3			מכני מעולה בחול גרשון בערב	03-9619401	732
70 SL	88	1300	✓			85,000	24,000	מצוין+תוס' ע:08-684877 ב:07-616477 לדוט		129
אונו 70 SW	90	1400			1	82,000		פרטי,חדש+תוספות בערב	08-391669	4818
S 70	91	1400		✓	1	88,000	מחירון		03-6736398	6460
SXIE 70	92	1400		✓	1	38,000	30,000	הזרקה מצב מעולה	03-6767376	6783
אונו 70-S	94	1400		✓	1	21,000	מחירון	טסט לשנה,שמור,לבנה,	03-5323679	2862
■ פיאט טיפו										
טיפו	90	1600		✓	3	82,000	30,000	דיגיטלי מצב מעולה ב:6869087	ע:03-6860196	5207
■ פיאט טמפרה										
טמפרה	92	1400		✓	2		30,000	השכרה לשעבר	050-362782,03-6069774	4734
טמפרה	93	1600		✓	1		מחירון	מצב מעולה	03-5355856 03-5335628	1318
טמפרה	93	1600		✓		32,000		מליסינג,נדירה+ה"כ+ג'מ	09-827288	2386
טמפרה	93	1600		✓	1	51,000	34,000	ה"כ אפשרות החלפה	03-5765714	8156
■ פיאט רגטה										
רגטה 70	86	1300			2	128,000	מחירון	במצב מצוין+טסט	08-237682	5076
ריגטה-70	87	1300			3	105,000	מחירון	שמורה בערב:09-960484	052-606047	6063
■ פיאט ריטמו										
חבה	83	1300	✓		3		10,000	מצוינת לא בשבת	03-6764518	8612
■ פיאט 127										
127	82						4800	2 דלתות,מצב טוב,טסט פברואר	03-6413111	5486
127	83				3	120,000		מצב מצוין	03-5495453	8473
127	78	903						במצב מעולה	03-5131661	6465
■ פיאט 128										
128	76				2			במצב טוב אחה"צ	02-798116	5560

לקהל המפרסמים
מודעות לילות מעריב ליום ו' 5 במאי,
תתקבלנה עד יום ד' 3 במאי עד השעה 12:00
בברכה חג שמח מעריב

177-022-6111

■ פג'ו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ פג'ו 104										
104	84	1100			2	110,000		מצב מכני מצוין, דירה	09-626234	4328
104	84	1100					גמיש	מנוע הוחלף ב-92	03-5233865	8720
■ פג'ו 106										
XR 106	94	1400		✓	1	40,000	מחירון	+מערכת, במצב מצוין	052-692260 08-330971	416
	94	1400		✓	1	13,000	מחירון	כלל תוספות	03-6054042 ערב:02-416321	4841
■ פג'ו 205										
GR 205	93				1			סטייל, כחדשה	03-6427314	8126
205	87	1100			2		גמיש	שמורה+טסט לשנה	03-6045623 050-278699	5006
GL 205	88	1100			2	71,000	26,600	א.החלפה,מ.גמיש	03-5346184,050-278638	4408
205	91	1100			1			מצב מעולה	03-5523132	4860
XL 205	87	1124			3	116,000	מחירון	שמורה,צבע מטלי	03-5240408	337
205-Q	87	1124			2	110,000	גמיש	שמורה+טסט לשנה	03-5707769 ,03-5790526	6123
205GL	87	1124			3	82,000	21,000	מיטאלי,במצב מצוין	03-7520848	6604
GL 205	88	1124		✓	2			במצב מצוין	050-381361	8418
205 [illegible]	88	1124			3	78,000		3 דלתות,מצב טוב,בראלי	03-9247118	611
205 [illegible]	88	1124		✓	1			+רדיו-טייפ+אזעקה	03-9693142	8535
205	92	1124		✓		48,000	גמיש	שמורה+רב בריח ורדיו טייפ	03-9240504	8788
205	94	1124		✓			38,000	ישירות מחשכרה (מבחר)	052-506238,6981517	4613
GR 205	92	1400		✓	1	65,000		מטלי כסף,יפיפה+תוספות	03-6352644	2831
GR 205	93	1400		✓	1	38,000		שמורה,ר"ב	ב:03-5443771 ע:09-599208	1978
205 סטייל	93	1400		✓	1	18,500	מחירון	מערכת אזעקה+כל התוספות	03-5588786	8082
GR 205	93	1400		✓	1	44,000	מחירון	+תוספות+מערכת סטריאו	050-286481	6951
205 [illegible]	93	1400		✓	1	23,000		מזגן מקורי להתקשר בערב	03-6058196	7369
205 סטייל	93	1400		✓	1		מחירון	ח"ח, גנטים	03-5270873 ע:03-9623220	5643
205 GR	93	1400		✓	1			מטלי פרטי	03-5706659 7628424	9727
[illegible]	94	1400		✓	1	16,000	גמיש	תוספות יפיפיה מגזיום ח"ח	03-5468899	3847
■ פג'ו 305										
סולקס	87	1600	✓	✓	2	110,000	מחירון	הגה כח לא בשבת	03-5717312	1240
305 סולקס	88	1600	✓	✓	2	150,000	26,000	ה"כ,ממוגנת בערב:	02-9942387	2921
■ פג'ו 306										
XN	95	1400		✓	1	2,600		+תוספות יפיפיה	03-6966698	6268
SR	95	1600		✓	1	60	מחירון	חדשה,מפוארת,+תוס'	07-944859 ,050-344264	6706
306	94	1800	✓	✓	1			+תוספות לא בשבת:050-286042	09-929404	156
■ פג'ו 309										
309	88	1600	✓	✓	3	95,000	גמיש	מצב מצוין	03-5230326	6664
309	88	1600	✓	✓	1	62,000	גמיש	אפשרות החלפה	03-5346184 050-278638	9047
SX 309	89	1600		✓	2	97,000	מחירון	ה"כ+מזגן,מעולה	052-636317 ,08-651014	6121
GTI 309	90	1600		✓	1	64,000	גמיש	אפשרות החלפה	050-278638 - 03-5346184	4419
SR 309	92	1600		✓	1	63,000	מחירון	הגה-כח, תוספות אחה"צ	03-293428	5646
309	92	1600		✓	1		מחירון	כחדשה+תוספות	08-417777	8642
309 GL	93	1600	✓	✓	1	23,000	48,000	שמור היטב,בחדש+ה"כ	03-6470095,6470260	6020
■ פג'ו 405										
סטיישן SR	90		✓					כל התוספות לא בשבת	02-513833,02-973143	3681
405	89	1600		✓			מחירון	פרטית	03-5364056,03-5362630,050-307220	5181
GR 405	89	1600		✓	1	110,000	מחירון	מנוע חדש מצוינת	09-910571	5627
405 GL	89	1600		✓	2	90,000	מחירון	טסט לשנה,אחמה ע:5763605	ב:03-5821011	6604
SI	89	1600	✓	✓	2		מחירון	לא בשבת ע:02-713099	ב:02-931295	5706
GR 405	90	1600	✓	✓	1			+טסט לשנה,רדיו-טייפ	03-5336613	4136
סטיישן SI	90	1600						7 מקומות ע:09-827154	09-6987642	4973
405 SR	90	1600	✓	✓	2	60,000	מחירון	שמורה חיסב כחדשה	08-224663	6206
GL 405	90	1600		✓	1			מטלית+תוספות	050-381361	8612
GR	92	1600		✓	1	70,000	מחירון	יבוא אישי	08-243034,050-286224	6712
GI	94	1800		✓	1	47,000		הזרקה+אזע'+טסט מערכת פלאפון	050-377193	8681
SRI 405	92	1900	✓		1	36,000	מחירון	מפואר שמור+אזעקה	03-6968786 050-311347	6782
■ פג'ו 504										
504	81	1800	✓	✓	2		גמיש	טסט לשנה מכני מצוין במשרד	03-6183376	3297
■ פג'ו 505										
505	84	1800	✓	✓			16000	+ה"כ +טסט	03-9669390 052-503969	8260
505 SI	87	2000	✓	✓		110,000	בהזדמנות	צבע חדש,יפיפיה	050-201380 ,03-5353433	6581

■ רובר

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
רובר	84	1800	✓	✓	1		80,000	מפוארת,כחולה	03-6770079	6724

■ רנו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ רנו קליאו										
קליאו	93		✓	✓	1			+הגה כח	03-9871243	7096
RT	92	1400		✓	1	70,000	מחירון	ה"כ +תוספות	09-626649 02-666707	6295
קליאו	94	1400		✓	1	30,000		מצב מצוין	04-9593799 ,050-284126	8491
קליאו	94	1400		✓	1		גמיש	מצב מצוין	02-6662078	6773
■ רנו פואגו										
פואגו	84	1600						יבוא ספורט+תוספות	03-6195071 ,03-6194029	9471
■ רנו 4										
4	84	1100					4,600	שמורה	03-6773881	8708
■ רנו 5										
TL	84	1100			3	137,000	8600	ראש מנוע ורדיאטור חדשים	08-471087	6485
GTL	86	1230		✓		115,000	מחירון	טסט לשנה	06-365121	1385
5	87	1250					מחירון	לבן,מכני וחיצוני מצוין+טסט	03-808464	6823
לה קאר	84	1300		✓				בערב 03-5462032	03-5519873	6880
5 GT	83	1400	✓		2	110,000	מחירון	+טסט,בד',מסוטי	03-302433	6033
5	88	1400	✓		3	80,000		במצב מצוין+טסט לשנה	03-6743261	4826
■ רנו 9										
TL 9	83	1100			2	160,000	7,000	אחרי חצי אוברול	03-9698324	9481
■ רנו 18										
18	80	1700	✓	✓	3		5,000	מצב מצוין ב:03-6364694	ע:03-373638	6846
■ רנו 19										
19 סופר	92				2	48,000		אפשרי לקבל פלאפון +קו	03-9347282	3788
GTS	89	1400			2	90,000	מחירון—	מצוין+תוספות,טסט לשנה ציון	03-5270008	5714
GTS19	92	1400		✓	2	70,000	מחירון	מצוינת + ח"ח + ג'מ + שלט	07-751622/8	6300
19	92	1400		✓	2	30,000	מחירון	כל התוספות	03-5409063	8383
TXE 19	91	1700		✓	1	60,000	מחירון	מצב מצוין,אזעקה, רדיו	08-554984	4806
GTX 19	92	1700		✓	1	47,500	48,000	+ה"כ+רדיו טייפ+ר"ב	09-543658	9658
■ רנו 20										
20 TS	79	2000	✓	✓			גמיש	מנוע חדש,א.החלפה	03-5346184,050-278638	4412

■ אופנועים וקטנועים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
מיסו לאוזן	93	125				9,000		מנוע חדש מצב נדיר	03-9313634	6118
אתו	93	250			1	9,900		במצב מעולה	09-7719370	9690
■ אנקור										
אנקור	94	50			1	4,600	1,200	במצב מצוין	03-5374163	6237
■ אפריליה										
סצנג	90	50			2	16,000	6300	מציאה! דו שימושי	03-6768995	8766

איתור רכב גנוב
פרס!
200 ש"ח
למוצא מכוניות גנובות
חברת גלגלים
מוקד ארצי 6390111

עובדים עליך ???
רק מחשב קומפיוטסט יכול
להגיד לך את האמת על הרכב.
קומפיוטסט
בדיקות רכב ממוחשבות
מחשב את הקנייה שלך
אחריות 6 חודשים
מ-7 בבוקר עד 7 בערב רצוף
יפו ☎ 03-6819261,6826174
ת"א ☎ 03-5376418
ראשל"צ ☎ 03-9641247,9661958

Budget
פג'ו 306/205, פיאט אונו, סוזוקי סוויפט אוט' 1.3, דייהטסו אפלאוז, סובארו סגוד, GMC ספארי, ניסן סאני, מיצובישי קמבי/לנסר/גלנט, מזדה 323 LX, רנו אקספרס, רובר 216i/דיסקברי/827 סטרלינג, ביואיק סנצ'רי, אופל קורסה 1.4/אסטרה, מזדה 121 אוט', שברולט קורסיקה 3.1, קרייזלר סטרטוס
מבצע לכל רוכש רכב
פלאפון מוטורולה
עם קו חינם מיידי
אפשרות לתשלומים נוחים ללא הצמדה
אשראי עד 90% מערך הרכב
אחריות לשנה או 20,000 ק"מ
פתוח גם במוצ"ש בשעות 19:00 - 22:00
ת"א: רח' מיטב 9 (מאחורי המשביר המרכזי) 03-5612332. חיפה: רח' יפו 186 (בתחנת דלק בת-גלים) 04-520666. באר שבע: רח' פועלי תבנין 8 (בתחנת דלק) 07-280755. ירושלים: רח' עזרת 2 תלפיות (מול מגרש השייה) 02-784558. נהריה: רח' ויצמן 62, 04-9929252. טבריה: רח' הבנים (ליד מגן דוד אדום) 06-720864.

אופנועים וקטנועים
אדרנלין סוכנות קאואסאקי סאן-יאנג
מבצע לפסח
שי נאה לכל הרוכש
קאואסקי סאן-יאנג
חדש או משומש
אופנועים וקטנועים משומשים מכול הסוגים והדגמים לאחר בדיקה ואחריות
שוקן 27 ת"א (פינת קיבוץ גלויות)
טל: 03-6838512 ,6810501

HONDA מוטור סייקל סנטר בע"מ
בוא לרכב אתנו
התקשר ותבין למה
אנחנו מס'—1 (עם קבלות)
◆ ב-36 תשלומים ללא ערבים
◆ בתחלבות, במכירה ובקניה
◆ באולם התצוגה הגדול בארץ
פתוח 9.00 עד 19.00
03-5373101
הכניסה מרחוב המסגר 19

SUZUKI KWANG YANG PIAGGIO
עד 36 תשלומים
•GSXR 750, 92, 95
•DR 600, 88
•GSX 400, 85
•וספה +סירה 89
•T4 88, ...ועוד
קודה
הכל על אופנועים
מכירה, קניה וטרייד אין
טל. 03-6828297

HONDA בטרייד אין!
בתשלומים ללא ערבים!
חדשים ומשומשים מבחר ענק! + אחריות
קונים - מוכרים - מחליפים [גם במכוניות]
אנחנו מס' 2, לכן אנו משתדלים יותר!
"אופנועי תל-אביב" - מורשה HONDA
תל גיבורים 5 ת"א ☎ 03-6816813-4

■ הונדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
CBR 900	93				2	28,000		לבנה מצב מצוין +אזעקה	03-6060388	8685
ספייסי	94	125	✓		3	10,000	מחירון	פרטי ב- 09-959591 ,ע-	03-6918861	8624
מוטוקרוס	93	250			1			CR כחדש	03-9646126 ,050-301953	1425
C-R KX	93	250						להתקשר ל- עמית/עתי	08-227255,08-226984	6101
CN	93	250	✓			18,000	מחירון	מצוין פרטי מנהלים	09-453643 09-917708	8107
CN	94	250			1	4,500	מחירון	אפשרות החלפה	052-548146	8817
260 CN	94	250	✓		1	10,000		מעולה	03-6393988 ,050-306243 - איתן	8601
הונדה CBR	94	600			3	28,000	מחירון	אזעקה, סגול מטלי	07-517380 ,07-282184	1419
XR-650 L	94	650			1		מחירון	מצב מצוין	03-9231104	9815
הונדה CBR	94	900			1	6,000		חדש! שמור! ללא תאונות	03-8658473	1419
CBR	94	900			1	8,000	מחירון	טייגר +אזעקה, מצב מצוין	03-6418929	6740
■ הארלי דיווידסון										
ספורטסר	89	1200			2	30,000		מאובזר ומשופר במצב טוב	052-810302	6517
■ וספה										
וספה פיאג'ו	94	180			1	12,000			050-322726, 03-5181818	9096
וספה	86	200						מזום א'	08-507380	8538
וספה PX	92	200			2	24,000		פרטית+ארגז עדי	08-383771,09-693866	8868
■ ימאהה										
ימחה TD	93	50			1	6,800		במצב מצוין	03-5340253	4569
XT	94	350			1			מצב מעולה ניסים/שרון	07-874249 860304	6288
XJ-400	93	400			2	23,500		מצב מעולה ב:08-465311,ע:03-6469027 אלכס		1491
ימחה XT	93	600			3	15,000	26,000	שמור עם תוספות	052-507786 050-245668	8131
■ מוטוגוצי										
מוטוגוצי	80	600			4	110,000	4,500	לא בשבת 03-9640328, עבודה:	08-273882	1836
■ סאן-יאנג										
סאן יאנג SR	93	50			1			+ טסט מצוין	03-880643	4582
פילגין	93	50			2		מחירון	רחוף-לרגל וסיעה + תוספות	03-588135	6310
סאן יאנג	93	50			2		גמיש	+טסט שמורה 18: מ- 03-6466053	03-6181614	5607
ציפה	93	125	✓		1	13,000	גמיש	מצב מצוין+תוספות	03-5524611	6483
דיוק	91	150						מעולה טסט לשנה,ארגז	09-902538	596
דיוק 150	91	150	✓		3			פרטי+אזעקה+טסט+תוספות	03-589638	8714
דיוק	92	150			3	18,000		ארגז+מנעול	03-9389498,03-5665414	509
דיוק	93	150	✓		2	13,000	גמיש	+ארגז,במצב מצוין	03-9697130	4852
דיוק	93	150			2	16,000	מחירון	+אזעקה+תוספות+טסט	08-403787 עמית	4820
דיוק	94	150			1	12,000	גמיש	שמור מאוד	052-589571 03-9334997	674
דיוק	94	150			1	20,000	מחירון	מצב מצוין	09-082674	6310
דיוק	94	150	✓		1			פרטי שחור ב: 03-9211101	ע:03-5792808	8843
דיוק	94	150	✓		1	10,000	מחירון	+ארגז+אזעקה ומנעול 050-344272	03-588378	8374
■ סוזוקי										
GSXR 750	92					30,000	גמיש	אזעקה+שלט ביפר	052-593536,03-5617626	9667
AD אדרס	91	50			2	16,000	גמיש	מנהורה, במצב טוב	03-9852288	442
TSW	92	50			2			כחדש במצב מצוין	03-5050041	1983
סוזוקי GSE	94	250			2	68,000	מחירון	טסט לשנה	03-395231	4906
סוזוקי X	89	250			6			לאחר אוברול, מושקע	08-416162	4895
GN	91	250			1	16,000	מחירון	כחדש,שחור	03-6960483	6396
סוזוקי GN	93	250				14,500		מצב מעולה	052-600846 08-222779	6583
D.R	92	350						+ מיכל + תוספות	03-5245432	4845
GSX-400	85	400					מחירון	מצב מצוין,גמיש	03-9595542	8222
סוזוקי GSX	87	400						במצב נדיר	09-834692,09-980287	5045
GSX400-S	87	400			4		מחירון	מצב מצוין	07-460650	4538
סוזוקי GSX	88	400					14,000	צמיגים חדשים שמור ומעולה	03-6958727	6914
GS 500	91	500			3	39,000	מחירון	בערב 050-369012	09-663406	5824
סוזוקי GF	94	500			1	5,000		תוספות לא בשבת	03-9230660	9557
600 F	88	600					גמיש	תוספות, אזעקה	03-6718988	5685
600-DR	89	600					מחירון	טסט לשנה	03-9312324,03-9222378	4601
DR	89	600			4	65,000		שמור	09-680904	4548
סוזוקי	89	600						אפשרות הלפה לרכב	08-288604	4800
F-600	90	600						מצב מצוין+תוספות	050-258026	3300
DR RS	92	650			2			אוברול מלא אפשרות החלפה	07-420841	3887
DR650RSE	92	650			1	23,000	מחירון	במצב מצוין,כחדש	03-6990846,03-6994320	6228
R-750	93	750			3			דגם אמריקאי	04-9842725,050-379583	8425
סוזוקי DR	92	800			2	23,000		+ תוספות	02-343837 ,050-218073	3726
DR BIG	92	800				33,000		מצב מצוין,אפשרות החלפה עודד	03-490918	6805
■ פיאג'ו										
רקשה	82						2500	+טסט, צריך תיקון לא נוסעת	03-300283	6015
קוורץ פיאג'ו	93					17,000		שמור+תוספות בהזדמנות בערב	03-5323334	8846
פיאג'ו קוורץ	94	50			1				09-541946	6661
■ קוואסקי										
500 KLE	94					10,000		+תוספות אפשרות החלפה ברכב	07-434049	3114
KLR	94	250			1	14,000	מחירון	שמור,תוספות	03-6767661 6191133	1717
קוואסקי	94	500			1			KLE,כחדש	052-601095 09-330243	3336
GPZ	95	500			1	7,000	מחירון	אדום+תוספות+אזעקה	03-5227477	6244

■ אוטובוסים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
B-57	83							בהזדמנות בערב	03-5528273	6292
מאן	78			✓				דגם תיירותי	03-9341336 050-317789	3885
מאן	94			✓	1			ספואר לתיירות	03-5322331 050-280495	6401
מרצדס	88			✓				מיניבוס + 610 B1	03-5793431	2810

■ משאיות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
								ארגז בידוד ניוחטה 6.60 + קירור	050-322632	318
איטקר דבל	80			✓				עגלת ניגרר 7 מ' בערב	08-752614	6554
	83							מיוחדת נתמך עם מנוף	07-944384 942044	414
גרר תו	83				1		25,000	דיזל קטן+לילר 78 קריזל	050-330037	6328
קרם 911	87							מובילית במצב מצוין	07-412894,270733	9410
IFA	88				2	42,000	28,000	ארגז בידוד ל10 טון	07-423326	8202
פוסו 8x4	89			✓	1	70,000		מנוף 48, EFFER ט-מ,בננת	08-343427	8403
שוחלט דיזל	92		✓	✓	2			ארגז סגור+הבלות	050-328633,08-383117	6843
איווקו	80			✓	1	280,000	הזדמנות	+ארגז סגר (החלפה) 135/17	03-381377	6191
49.10	91							בידוד+קירור,במצב מצוין	04-9842351	6428
וולבו 10	83			✓	1	350,000	מחירון	סמיטריילר סינל, לא בשבת	03-6743988	9333
וולבו F-12	88							4 x 8,מצב מצוין	04-9842361	8115
4100	84			✓	1	40,000	מחירון	ארגז גדול כחדשה	02-382749	4906
מרצדס 410	95			✓	1		בהזדמנות	כחדשה,דבל קבינה	02-437203,050-347039	6538
קרוון	86		✓	✓				מיוחד מיזו, מיזוג	09-660832	1300
רם S170	87			✓				טילית,דבל קבינה	04-9842657,9841759	181
רם S170	87							מתאים להעברת דירות+טסט לשנה	050-318811	188

אזור חיפה והצפון

■ אופנועים וקטנועים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
לריש	88	650						מצב מצוין חייב להמכר	04-9848831	6316

עסקים

עסקים

מחפש עסק לניקוי יבש באזור תל-אביב והשרון טלפון: 09-344184, 330685 8157
משרד לשיווק במרכז הארץ מעוניין בסוכנות בענף המחשבים, חומרה, תוכנה ואלקטרוניקה 03-9326571 6166
בהזדמנות למסירה מזנון יפיפה בת"א אפשרי ציוד בלבד 03-5603403 6326
לחברת כ"א בהתרחבות זכיינים לסניפים בכל הארץ, לסניף ירושלים שותף $15,000 052-582052 02-918985 6349
בהזדמנות קו חלוקת מוצרי מאפה. פרנסה טובה 03-5743019 6482
למסירה מיידית מסעדה מסוארת בתל-אביב, מיקום מסחרי + ציוד. לא בשבת 03-5376740 6541
למכירה 1 מכונות בלוקים ישנים וחושים שיפוץ והרכבה + מכונות למילוי שקים 538828, 5380867 6635
מעוניין להיצטרף כשותף פעיל + השקה כ-$100,000 בנושא תעשיה/מסחר 06-616185 (לוסי) 6760
למכירת עסק משגשג + זיכיון למזון (4 חנויות בטאבו), בשד' ירושלים ביפו. $420,000 03-5511168 6809
עקב פירוק שותפות, למסירה מסעדה עובדת באשדוד, א.ת. הקלה 08-410526 6858
לרציניים!!! בית מאפה (טאבון), פרנסה בשפע, מיקום מעולה!!! 09-377248 6564
בבניין סוסר מרקט מרכזי מוניטין + ציוד, פרנסה ל-3 משפחות, לרציניים בלבד. 09-604897, 09-501198 9612
חנות 18 מ"ר בציטלין משרד/קליניקה חזית 03-5729526 03-5735007 70,000 9643
זיכיון ברשת מובילה בציוד באזור רחובות 050-219105 9374
באלנבי 270 מ"ר מתאים לפאב!! + שירותים וגלריה!! ולמטרות נוספות!! "נדל"ן איתן" 03-5265031 9646
דרוש שותף/משקיע לעסק יחודי יבוא ושיווק. 052-421643 9880
בהזדמנות למסירה מיידית בבת-ים מכולת פעילה + ציור + מלאי 03-5070872 03-5086601 541
למסירה בהזדמנות מסעדה אטלקית אקסלוסיבית פעילה ביפו 050-212904 2385
בקניון בת-ים בקומה התחתונה, חנות בשר מעוניינים בשותף פעיל + השקעה/מכירה 03-5180582/3 4983
למכירה בהזדמנות משרד שליחויות בת"א, בסכום סמלי, כולל ציוד 03-5393248 בבית: 03-318582 5713
למסירה מסעדה עובדת בתל-אביב + ציוד מלא 130 מקומות 03-5105399, 03-5105230 לפנות מאיר 5825
למסירה בהזדמנות אולם שמחות יפיפה ל-170 מקומות באשדוד + מכירת ציוד 08-641135 08-534885 5826
מינימרקט פעיל ומשגשג במקום מרכזי עם פוטנציאל אדיר + סחורה + ציוד + מוניטין 03-5791088 5834
בהזדמנות למסירה מכון כושר פעיל במרכז חדרה + ציוד + מוניטין 06-323756 6034
למסירה בבלעדיות מסעדת סינית פעילה וכשרה בכפר סבא + חוג לקוחות 09-554953, משה 09-515797 6036
למכירה/להשכרה חניון תת קרקעי 2/3 קומות בשלבי בניה. באיזור התעשיה בני ברק (ליד פיקוסו) להתקשר בין השעות 9:00 בבוקר ל-14:00 בצהרים 03-5787124 6061
למכירה דוכס בלט ¼ הירלברג + אותיות + חיתוך M.M.J במרכז תל-אביב בדמים עקב מחלה 02-5285368 6066
בצפון תל-אביב למסירה פיצריה עובדת יפה!!! + אפשרות לבית קפה צמוד. 03-321289, 03-5058030 בערב 6737
למסירה ליד מכון סור. בני ברק. חנות לציוד משרדי + ציוד + מוניטין 09-494083 6647
להשכרה 250 מ"ר במיקום בלעדי לסופרמרקט/רשת ולכל מטרה. "מוניטין" 03-5460515 5109
בהזדמנות למסירה בית מאפה + קפה מסי בעיקר + טוסו, פרנסה בשפע, במרכז פ"ת 03-9302988 6456
בהזדמנות למכירה כרמי מפחה חנות ירקות בלעדית פעילה 09-675385, 09-505880 6461
למסירה מסעדה יוקרתית, פעילה, במרכז עסקים בת"א, שטח גדול בשכירות. 03-5367420, 03-5360439 5816
דרוש שותף משקיע לעסק בענף המזון, אפשרות לקניה 050-567243 לאבי 6465
בקירבת המסגר למכירה בנין משרדים גדול נושא תשואה + חניון מלד"ן "פטל נכסים" 03-5442385 5682
למסירה בלעדית באזור השרון, תחנת שטיפה לציוד כבד. אוטובוסים ופרטי בערב 03-5402998 4876
בהזדמנות למסירה מכולת עבדת בר"ג + מוניטין (מטעמי בריאות). פרנסה בשפע 03-7511461 03-6134222 6037
במבואות חיפה קומה קרקע 1800 מ"ר תשואה 8.8% חוזה לתקופה ארוכה 04-670321 6038
בהזדמנות מינימרקט פעיל בחולון, פרנסה בשפע לזוג נסיעה 03-5056318 03-5565088 6061
לרשת המובילה אוליביה לבני נשים דרושים/ות זכיינים/ות לכל רחבי הארץ 09-523595 רונית 6067
למכירה בנין חדש במרכז ת"א + מעלית + חניות 03-5467848 6005
בהזדמנות למסירה חנות טמבור פעילה במרכז בני ברק + ציוד ומלאי + מוניטין 03-5799326 2385
שותפים (מפעילים) + השקעה לרשת סוודקי רוכים. ת.ד 18878 תל-אביב בציון קורות-חיים 2432
למכירה קו חלוקת גלידות באזור ת"א + תשואות 03-6747356 3643
בהזדמנות למסירה פרפומריה וחומרי ניקוי פעילה 13 שנים במרכז ר"ג 03-5796784, 050-283469 2873
מעוניינים למסור עסק מצליח לממכר רהיטים במרכז נתניה (שטח גדול) 09-345236 052-565945 4826
מכונה לגלידה אמריקאית, פרוזן-יוגורט, ברד, קצפת, מקייק ויריחו 04-705080 4735
למכירה משרד + רשיון, דירת 2 חדרים + חול 60 מ"ר + מרפסת + יציאה לחצר ק"ק עורפית, שקטה בבן-יהודה/ירמיהו במחיר מציאה $187,000 03-5272106 7635
להשכרה בת"א, קליניקות בבית-הרופאים, 60, 80, 110 מ"ר, מידי "אופיר" 03-5463089 3672
להשכרה ! בככר המדינה ת"א ! מסודרים 60-360 מ"ר, רשיון חניה. 03-5731680 3674
ק"ק בני-כוכבא 60 מ"ר + כניסה נפרדת 800 לסטודיו, משרד, עיסוק עדין 03-290883 1432
למכירה/השכרה משרדים וחנויות בגדלים שונים 30-200 מ"ר ברמת-השרון והרצליה 03-5493312 2830
להשכרה בגבעתיים גבול ת"א בית בודד, 100 מ"ר למשרדים + 8 מקומות חניה 03-322624 1601
להשכרה ברמת-גן משרד בבית נוח 76 מ"ר + מחסן, כניסה בספטמבר "ריזור ולברברגי" מלד"ן 03-5754412 2082

בהזדמנות! להשכרה ברמת החייל ת"א קומת קרקע 120-480 מ"ר מיידי 03-5731680 3385
למכירה משחקי חלל, ווידאו, תוכנות, מחתים ומכונות אסימונים המודד מעולה + אחריות 050-247785 9519
בהזדמנות למסירה מינימרקט פעיל בכפר-סבא + ציוד, פרנסה בשפע 09 929091 09-958821 2380
למסירה בר"ג קונדיטוריה, בית מאפה, בית קפה, באיזור מרכזי 03-5719677 4031
ארגון יצור שיווק והפצה בסקטור הערבי בשטחים ובמדינות ערב 06-314581, 06-312948 4023
בהזדמנות למסירה מיידית עסק פעיל בתחום החזון באזור השרון, לרציניים בלבד! 09-908401 09-551713 4414
בהזדמנות למסירה מינימרקט פעיל צר שווה מוניטין בפ"ת פרנסה בשפע 050 302712, 03-9241776 4441
למסירה חנות פוס ומתנות פעילה בראשל"צ בעלת מוניטין 03-9673303, בשבת ובערב: 03-9643463 4447
סטוגט רשומו!! מאפות הפלא לרכב לבית למשרד דרושים סוכנים לכל הארץ 03-5605820 4461
למכירה בית מלון פעיל בעיר תיירותית!! למכירה בניין דירות בצפון + תשואה (מלד"ן) 03-6700346 9491
בהזדמנות למסירה מינימרקט יפיפה ופעיל במרכז ראשל"צ פרנסה בשפע בערב 03-9642174 03-9620763 218
למכירת קו חלוקה של מוצרי בשר ונקניק + רשתות 03 5067832 050-309521 299
בשכ"ח עקב פטירה בפ"ת במידרחוב, קונדיטוריה/בית קפה מאפיה + יצור גלידה + מוניטין 052-580421 297
בהזדמנות 3 מכשירי קשר מוטורולה רב-גל עד השעה 18.30 04-9983803, 04-9884915 1886
חברה פעילה בעלת מוניטין לאינסטלציה באילת דרוש שותף רציני 07-336068 07-331306 תשוד 2016
בפ"ת להשכרת מיידי באזור תעשיה חישן נתניה כ-850 מ"ר 09-625928 בערב (לא בשבת) 2038
בהזדמנות למסירה מסעדה יפיפיה ופעילה + ציוד מלא פרנסה בשפע 050-301699 03-6597959/7 2044
בהזדמנות למסירה סופרמרקט בעיר + ציוד חדיש + מוניטין פרנסה לשתי משפחות 07-953953 07-988531 2382
בהזדמנות למסירה חנות פעילה ומושקעת למוצרי בשר ומעדניה בצפון ת"א 052-451420 03-8409181 2418
בהזדמנות למסירה מינימרקט פעיל במרכז רעננה פרנסה בשפע + ציוד ותכולה 09-919580 09-848641 2604
למכירה מכונות גלידה אמריקאיות אוטומטיות מנופי בובות ומשחקי וידאו הוקי אויר ועוד 050-242443 2673
שותף 50% לקונדטוריה בעלת מוניטין + 2 סניפים במרכז ת"א 03-5850264 03-5882320 2621
למסירה מועדון דיסקוטק פעיל במרכז מתאים למופעים גדולים + רישיון + ציוד מלא 050-242626 2834
בהזדמנות למסירה מפעל גלידה פעיל באילת + ציוד + ידע מחיר זול במיוחד 07-330565 2849
בהזדמנות למסירה חנות בגדים פעילה בקירבת דיזנגוף סנטר + חניה, פרנסה בשפע 03-5251354 2846
בהזדמנות למסירה מעדניה ובית מאפה פעילים ברעננה + ציוד ומוניטין פרנסה בשפע 09-436186 2852
בהזדמנות למכירת והשכרת קיוסק פעיל בצפון ת"א פרנסה בשפע מאחה"צ 09-518686 2881
דרושים זכיינים נוספים ברחבי הארץ לרשת מועדון DATE V.T הכרויות בוידאו 03-6136177 3884
למכירה גלריה דו קומתית ביפו העתיקה + מרפסת, מקום מרכזי, לרציניים בלבד. 03-5835992 2178
למכירת קו חלוקת משלוחי חבילות, נתניה + חדרה + סלאמון 09-624907 050-200027 צביה/ישראל 3131
להשכרה בירמיהו, 80 מ"ר + גלריה + ציוד למזון לכל מטרה בלעדי "חרום נכסים" 03-5440130 3854
לרציניים בלבד בהזדמנות סטק אומני חרים 28 20 אינץ', במחיר מיוחד 04-9983803, 04-9884918 1681
למסירה חנות במרכז רעננה, מכשירי כתיבה, ספרים, משחקים, צעצועים ומתנות. 03-5492482 בערב 2026
למסירה חנות מיוחדת למתנות ומתוקים, מרוהטת בבנין הפורום בהרצליה - פיתוח. 09-676027 מ- 9:30-10:00 6445
ל"פרויקט" היכרויות דרוש/ה זכין/ית איכות/ית מנתניה, פתח-תקוה, רעננה, חולון, בת-ים וראשון לציון 03-5772179 1677
למכירה 2 מכונות גרמניות במצב טוב לרחיצת רכב במחיר הזדמנות 09-543733 09-543631 2118
נכס מסחרי + תשואה דולרית, שכירות לחמש שנים ליד קניון איילון $800,000 09-509848 2122
מציאה!!! למכירה 38 מ"ר במרכז דניה קומה ב' ברחובות + שרותים 08-403602 2132
לרציניים בלבד למכירה עסק פעיל קטרינג באשדוד 08-257237 07-231933 2495
בהזדמנות, למסירה, חנות יפיפיה למכשירי כתיבה וכיו בגבול ת"א ובגבעתיים. 03-6918848, 03-6960488 2780
בהרצליה למסירה חנות לפיצוחים ותבלינים, פרנסה בשפע. לא בשבת 03-5496004, 09-587737 2784

חברת י.ע.ד
יעוץ וליווי עסקי
ניצול מקסימלי של מקורות מימון
שיווק לרשתות השיווק
הלוואות וקרנות בערבות מדינה
משכנתאות עד 100%
מימון פיננסי לבניה
גיוס הון לעסקים
תוכניות יעול והבראה לעסקים ומפעלים
הקמת פרויקטים
מקורות בנקאיים.
טל: 09-7710992 עד השעה 17:00

למכירה
חנות הנעליים סקרצרס בדיזנגוף
כולל סחורה 052 535057

סנטר פארק
מרכז מסחרי ורפואי
בית הרופאים חדש ופעיל
נותרו 3 קליניקות אחרונות למכירה
אשדוד, רובע ה' 08-544457
משרד ראשי ת"א 03-5611707
גזית ושחם

למכירה
בנין בתל-אביב
שד' וושינגטון 36,
פינת סלמה 75, תפוס ברובו
ע"י דיירים מוגנים, חנויות
+ מגורים, קרקע פרטית.
03"5242742 ,03"6422505

יעוץ כלכלי, תוכניות עיסקיות, אשראי בנקאי ומפעלים מאושרים 03"6886040 052"590857

עסקים בחו"ל

דרושים משקיעים מישראל לנדל"ן בפלורידה בארצות הברית $1,650,000-$70,000 תשואות גבוהות 03-6700346 3016

בתי מלאכה

להשכרה, בית-מלאכה לחרטות + מכונות וכל הציוד. המסגר 38 ת"א בשעות הערב 03-6749177 306

מחסנים

בגודל ח-200 מ"ר + אחסנת מכולות על משטחי בטון 03-9322410 לא בשבת 6262
להשכרה בדרום ת"א בצלנוב, 26 מ"ר אפשרי משרד 03-5246843, 09-650441 לא בשבת 6646
להשכרה שקטה מבנה 1000 מ"ר ניתן לחלוקה, במושב סמוך לנתניה, פריקה וטעינה חחים. 09-828418 9634
להשכרה בחב"ג מחסנים גבוהים 400, 800 3.5 $ למ"ר, חניה + כח 03-6358716 6413
להשכרה מחסנים כ-2000 מ"ר, במושב במרכז הארץ, גישה נוחה, אפשרות לטווח ארוך 050-346694, 09-961043 5628
להשכרה מחסן 1000 מ"ר במושב ע"י רמלה 08-797593 5709

רישום חברות ברשם החברות תוך 3 שעות!!! 400/990 ש"ח 03"5661063

ברובע ט' היוקרתי באשדוד
המכירה בעיצומה
נותרו חנויות ל-
מעדניה ❖ נעליים ❖ ביגוד
קליניקה ❖ מסעדה ❖ אופטיקה
היזמים - יעקב (ג'יק) קואופמן בע"מ וקנדה אשדוד פרויקטים בע"מ
משרד מכירות - נטור הנדסה רח' רוגוזין 4 אשדוד טל: 08-533626-8

להשכרה בשרון, לכל מטרה, לא בשבת 050 323484 5161
להשכרה מחסנים בגדלים שונים + כח וחצר + מחסן וקירור. כביש החוף 09 653792 09 856467, 09-368846 4823
ב-2 $ למ"ר מבנה בשרון 780 מ"ר + רמפה לכל מטרה 050-303687 4442
להשכרה 238 מחסן ומשרדים + גלריה 100 מ"ר 03-6108686 ראשל"צ 4215
להשכרה מחסן 80 מ"ר בשיכון דן כניסה נפרדת 03 6487319 $100 1494
להשכרה ! במושב סמוך לת"א ! 400/800 מ"ר, מבנה חדש (נבטון), מיידי 03-6731680 3668
להשכרה ליד כפר סבא מחסן חדש ומבנה 100 מ"ר + חניה גדולה. 09-948353 1302
להשכרה מחסן בתלמי-מנשה, ליד צריפין 1008 מ"ר למסירה מיידית 09 228399, 050 252558 3778
במושב במרכז מוסך ומבנה 400 מ"ר + חצר גדולה לטעינה ופריקה, לא בשבת 03-9328847 03-9327014 2733

אולמות

להשכרה 7-14 חדרים לכל מטרה ליד מגדל שלום, מיידי 03-5662120 6644
להשכרה 500 מ"ר בית + פנורמה תל-אביב לתעשיה/מסחר ק"ב + רמפה, מיידי!!! 03-6180823 מ- 17:00 5731
להשכרה 250 מ"ר במיקום בלעדי לסופרמרקט/רשת לכל מטרה. "מוניטין" 03-5460515 5206
בהזדמנות להשכרה!! בת"א $5 למ"ר!! 110-1800 מ"ר לכל מטרה, חניה 03-6731660 6456

למסירה אולם שמחות מפואר מושקע, פעיל טל: 052"604134 ,050"247662

הכשרת הישוב
להשכרה
אולם
בשטח של כ- 900 מ"ר
קומת קרקע, גבוה, גישה נוחה
א.ת. חדש ראשל"צ
(מאחורי פיקנטי)
פרטים בטלפון 03-5200246

חנויות

למכירה! בפתח-תקוה, 50% ממרכז מסחרי, 3 חנויות צמודות, 130 מ"ר מחיר $480,0000 03-9338336 6316
בשכ"ח בדיזנגוף 48 מ"ר בבוקר 03-5326122 ובאחה"צ 09-809322 6237
למסירה חנות עובדת לבגדי נשים יפיפה בביאליק רמת-גן 03-318407 6473
בחוכנית 7, 24 מ"ר + 8 מ"ר גלריה, לרציניים בלבד, מיידי, $950 טלפקס 03-6993566 6476
להשכרה חנות 40-120 מ"ר דו חזיתית ברחוב הארבעה תל-אביב. 052-532148, 03-317568 6484
להשכרה חנות בבת ים שמתאימה לכל המטרות ובמיוחד לאטליז, מכשירי כתיבה וקונדיטוריה 03-6718167 6686
להשכרה, מיידי, בדרום ת"א, בצלנוב, 26 מ"ר + גלריה 09-650441, 03-5246843 לא בשבת 6683
חנות רהיטים עובדת מושקעת באזוח"ת פתח-תקוה 050-274669 ניסן 6676
להשכרה באבן-גבירול, במיקום טוב, ליד גן-העיר, חנות יפה, 18 מ"ר 03-5410782 6684
בירמיהו, 16 מ"ר + גלריה, תשומה לבוטיק $400 לחודש בלעדי "חרום נכסים" 03-5440130 6691
להשכרה במרכז כפר-סבא 42 מ"ר אפשרות לתכשיטים עקב ציוד קים 09-910344 7042
להשכרה ברמת-גן רח' חנבים. חנות 14 מ"ר. בית בשפע, $200 לחודש 03-5272336 9521
להשכרה חנות + גלריה בגבעתיים מרכזית 03-310277 03-318208 9636
חנויות ומשרדים להשכרה על אחוזה במקום מעולה "מאופל" 09-7741246, 09-7719038 9707
להשכרה חנות גדולה מרכזית ברעננה + אופציית טלפונים מזגנים וחניה 03-5408404 בערב 9720
להשכרה חנות 70 מ"ר + גלריה בדרך פתח תקוה 44 03-376331 9728
למכירה חנות טמבור אפשרות רק מלאי שכירות מוגנת בהזדמנות!!! 03-6740352, 03-5747986 9778
03-6740352, 03-5747986 9775
ברמת השרון בסוקולוב במקום מעולה להשכרה 28 מ"ר בלעדי "יהומגה" מלד"ן 03-5407148 9779
למכירה/השכרה!! 30+20 גלריה במרכז ליד דיזנגוף סנטר!! "נדל"ן איתן" 03-5265031 9688
באלנבי בקטע החזק!!! 80 + 50 גלריה לכל מטרה + 270 לפאב וכדומה "נדל"ן איתן" 03-5265031 9874
להשכרה חנות מסודרת + סלון, בצפון ת"א ליד בזל, 80 מ"ר וגלריה. 03-5221271 5766
בהזדמנות!!! מסרסי, בקניון-הזהב, במיקום מרכזי, 21½ מ"ר, משכרת ל-3 שנים 050-211326, 03-6244626 5768
להשכרה חנות + באסטות בשוק-התקווה, ת"א, מיידי! לבקש את איציק 052-503243, 03-5030910 5858
להשכרה באבן גבירול/בלוך 18 מ"ר פינוי מיידי "אחוזה" 050-340785 $950 6073
להשכרה בבית-חכסבסיל במיקום מעולה, חנות/משרד 60 מ"ר $1600 לכל מטרה. 03-5235228 5100
בבת-ים 60 מ"ר פינתית, ברחוב בלפור, חדשה, חניה, שירותים, אפשרות לחלוקה. 03-5529756 5202
להשכרה 250 מ"ר במיקום בלעדי לסופרמרקט/רשת ולכל מטרה. "מוניטין" 03-5460515 5211
למכירה/השכרה 48 מ"ר בדיזנגוף לכל מטרה "סוסיטי" 03-5221958, 03-5224004 5378
במרכז הרצליה, חנות בין 80-200 מ"ר (במיש) $20 למ"ר אלון 03-6487319 5383

למכירה 30 מ"ר + גלריה 30 מ"ר למכירה חנות כ-30 מ"ר + גלריה (+ציוד לבית-קפה), בהרצליה, בן גוריון, חזרה! 09-661347, 050-204626
ברמת-השרון להשכרה באוסישקין 40 מ"ר + 40 חנויות ומרתף מיידי מלד"ן 03-5407148
להשכרה חנות במרכז חולון ברחוב שנקר פינת שפרינצק מיידי 03-5036007
למכירה!!! מיידי!!! בהזדמנות!!! 30 מ"ר במטלון 27 ת"א. 03-5211266 4216
בהזדמנות חנות ספורט עובדת למסירה בחולון (רחוב ראשי) + ציוד + מוניטין 03-5337667 03-5345761
בירמיהו 20 מ"ר + גלריה + מזגן $850 ואחזות בית מלד"ן 03-5468948
למכירה נרעידי ויטורי בתחנה המרכזית נלחו מוניטין 20 שנה 08-246885
להשכרה במרכז רמת-גן חנות גדולה ויפה ובמחיר בהזדמנות מיוחדת 03-6739181
להשכרה ברמת-השרון במרכז סוקולוב, לתקופה ארוכה מיידי!!! "צמרת השרון" מתחת בלעדי 03-5401282
להשכרה בגבעתיים בנצלסון חנות 87 מ"ר + גלריה לכל מטרה. $1200 03-311661 03-313492
להשכרה!!! בבן יהודה!!! (גורדון) חנות חזיתית!!! 100 מ"ר + מזגנים + חניה + טלפונים 03-5054158 052-510729
למכירה! בשכונת עזרא דרום תל אביב 46 מ"ר (אפשרות 92 מ"ר) חדשה! 050-206018
להשכרה במרכז רמת-גן, 88 מ"ר, שד' ירושלים 30, מיידי. 03-6743187, 03-6768078
ברמת השרון!!! להשכרה חנות בסוקולוב!!! בן חרמונים!!! + מרתף 27 מ"ר !!! בהזדמנות !!! "אופק נכסים" 03-5407581
למכירה חנות ברמת-גן באזור טוב 30 מ"ר 20:00 03-9220337 $120,000 03-9306012
להשכרה בדיזנגוף סנטר, חנות תכשיטים, תגיע למכירה (אפשרי בנפרד) 03-5176061 03-5284119
באבן גבירול מול תשקים בשכ"ח חנות יפה + גלריה לכל מטרה. 03-663486
בשכ"ח חנות בביאליק 58 רמת גן 18 מטר 03-494682
להשכרה חנות בת"א-בן יהודה 188 + גלריה + מרתף, מעל 200 מ"ר-לכל מטרה! 03-5236528
להשכרה (אפשרות למכירה) חנות + גלריה במרכז דב הוז בחולון 050-281888, 03-5534175
להשכרה 80 מ"ר בכפר-סבא (רח' ויצמן 182) לכל מטרה, לטווח ארוך 09-973737
באנות אפקה למכירה/השכרה מסודרת 40 מ"ר לכל מטרה, אפשרות לבנית גלריה 03-398448
בהזדמנות חנות משוקעת בכרמל 84 מ"ר + אפשרות לבסטה חיצונית לכל מסחר 03-6741438 03-5748105
להשכרה בת"א בגורגשוב 22 מ"ר + גלריה 15 מ"ר, משופצת + מזגן "אופיר" 03-5463089
חנות להשכרה במרכז בן-יהודה, חזית, 45 מ"ר, $1200 מיידי "יל-עד השקעות" 03-5273372
להשכרה חנות בראשון-שוק מיקום מצוין ליד קניון הזהב, מתאים לכלי-בית, קוסמטיקה ומתנות. 03-6321638

להשכרה
נותרו מספר חנויות
בגדלים שונים בבנין
"מגדלות יפו"
מרכז עסקים וקניות
בשד' ירושלים פינת דרך בן צבי
לפרטים ולתאום לפנות בטלפונים:
בבנין 6827455 - אברהם קרן
משרד ראשי 5200222 - מת' נכסים

משרדים

בתל אביב!!! בבנין אל-על (בן יהודה), משרד אולם 180 מ"ר ממוזג $9.5 בלבד 03-5246016 6520
להשכרה מייד בלרונסקי, 95 מ"ר מרוהטים, מיזוג. 03-5236738 6286
להשכרה משרד מפואר 310 מ"ר בהוד השרון, $13 למ"ר. 09-405621 6436
להשכרה בהוד השרון משרד, 140 מ"ר + טלפונים + שטיחים ומזגנים, חניה ללא תשלום. 09-408216 6453
למכירה בפינסקר 138 מ"ר למשרדים כניסה מיידית מושפץ וממוזג 03-5442395 "פטל נכסים" מלד"ן 6639
שותף שלישי למשרד עו"ד במרכז ירושלים, $1100 לחודש כולל כל השירותים 02-232380 6641
בשכ"ח משרד, 80 מ"ר, בן יהודה, מסודר יש אפשרות לשטח נוסף 03-5442395 "פטל נכסים" 6644
בשכ"ח 2 + חול ושרותים משופצת כ-80 מ"ר ק"א כ-$800 בצלמה 03-203461 03-52888810 6653
בשכ"ח 120 מ"ר, 7 חדרים מאחורי בית הכנסת הגדול (באלנבי) "יאופולד" 03-5607568 מלד"ן 6657
בביאליק/החלכה 90 מ"ר בבנין ק"ב יפה + חניה + מעלית מסודר + חלוקה. 03-5442395 "פטל נכסים" מלד"ן 6699
להשכרה בתל-אביב, במסגר 53, 148 מ"ר חדשים מפוארים ומרוהטים + 3 חניות 03-525813 6703
באזור גשר החלכה 300 מ"ר משרדים מחולקים ומסודרים + חניות בבנין יפה 03-5442395 "פטל נכסים" מלד"ן 6705
בצפון משרד 36 מ"ר מיידי $575, 03-5442082 03-6047086 6793
למכירה במלצ'ט, נחמני, בנין 350 בני, אפשרות התחבה למגורים/ עסקים/ שגרירות. "בלכר" מלד"ן. 03-6996282 03-6990786 6894
להשכרה משרד מסודר בבלפור בת"א, חדר מזכירות + 2½, טלפונים, שטיחים, חניה 03-5497284 7061
להשכרה בכפר סבא במקום יוקרתי 200 מ"ר, ניתן לחלוקה. אפשרות למסעדה + תרכסת. "רוז-נכסים" 09-986926 7263
למכירה בצפון ת"א בנין 480 בני 300 מגרש, למשרדים, שגרירויות/קליניקה. $1,700,000 "בלכר" מלד"ן 03-6996252 9578
למכירה / השכרה !! ברמת החייל !! ת"א משרדים / אולמות בכל הגדלים, חדש, אטרקטיבי 03-5731680 9646
להשכרה ! בבית הטקסטיל ת"א ! 60-430 מ"ר, מסודרים, קומה ובנות, מיידי 03-5731660 9651
בשכ"ח !!! בבן יהודה ת"א !!! בנין משרדים 90-1000 מ"ר חזית מסודר 03-6731660 9659
להשכרה 1 או 2 חדרים בבית כלל לטווח ארוך כניסה מיידית (מלד"ן) 09-565314 9566
להשקעה/למשרד 3, תשואה גבוהה בלעדית "יקנאטינגל" 03-6234774 9963

למכירה/השכרה באזה"ת החדש ראשל"צ
מול קניון הזהב, משרדים מפוארים 54-1350 מ"ר
בגמור מלא כולל מיזוג. $1900 למ"ר
איכלוס - תחילת 96 03-9619898

להשכרה, 50 מ"ר בבית-ניבור, ריהוט + קווי טלפון + מרכזיה, $750 !!!, מיידי. אחה"צ 03-5105144/87 6718
בדיזנגוף שד' נורדאו!!! 2.5 יפיפיה למשרד / קליניקה לכניסה מיידית!!! $193,000 "לעמ" 03-201180 03-200460 6805
למכירה 100 מ"ר!! במרכז העיר!! ק"ק סטאנדרטי!! משרד/ קליניקה/ וכדומה. "נדל"ן איתן" 03-5265031 6811
משרד 2 חדרים + משרד חדר בעמינדב בת"א. 03-5623211 6822
להשכרה באלנבי-גאולה!!! 120 מ"ר. $1000 בלבד!!! "לעמ" 03-200460 03-201180 6850
להשכרה באלנבי 2½ בבנין משרדים ! ק"ב + מעלית !!! $600 + חצעות נוספות "נדל"ן איתן" 03-5265031 9682
להשכרה במרכז ת"א ק"ק 3 + חול מתאים לקליניקה וכדומה משופץ "נדל"ן איתן" 03-5265031 9685
להשכרה במגדל דיזנגוף !! 120 מ"ר מפוארים ומתאימים קומה גבוהה !! "נדל"ן איתן" 03-5265031 9678
להשכרה בשכונת מונטפיורי !! 200-400 מ"ר משרדים !! + חניות כניסה ביוני "נדל"ן איתן" 03-5265031 9688
להשכרה בצפון ת"א, דירת קרקע 2 חדרים $700, ללא תיווך. 08-322469, 08-463128 302
להשכרה משרד 31 מ"ר במגדלי העיר בת"א לכל מטרה 03-6292044 03-400481 341
להשכרה בבנין משרדים חדש כ-150 מ"ר מסודרים, ע"י קניון אילון 03-6192299 438
להשכרה 130 מ"ר בהרצל 101 ת"א ק"ח + מעלית + מזגנים, $180,000 03-6172859 673
להשכרה מיידית, 98 מ"ר, באיזור יצחק-שדה מסודר, קומה ב' + מעלית + טלפון 03-5858160 882
להשכרה 3 חדרים, ק"ק, משרד, מחסן ברמת-גן התוצאה 8. כניסה מיידית. 03-6249812 5746
בהזדמנות בדמים בחשמונאים 40 מ"ר, ק"ק אידאלי למשרד/חנות "בר נכסים" 03-6724448 5771
מהאגרג משרדים מסודרים 70/180 מ' מיידי 03-5107633, 03-804520 5906
באחת בסביבות "הבימה" דירת 3 חדרים + רשיון למשרד ק"ב $800 03-5620231, 09-842448 6077
להשכרה בתל-אביב ליד רחוב המסגר 600 מ"ר, מסודר + 20 חניות, מיידי. 03-5238226 6098
במרכז הרצליה משרדים מסודרים (80-180 מ"ר) $10 למ"ר אלון 03-6487319 6381
רעננה במקום מרכזי (באחוזה) להשכרה משרדים בגדלים שונים, $14 למ"ר אלון 03-6487319 6386
להשכרה ברח' צירלסון ת"א 240 מ"ר, משרד עם רשיון "ע.גרינברג נכסים" 03-6411181 6438
הזדמנות למכירת דירת 4 חדרים אידיאלית למשרד חזיתית מרווחת ומרכזית קומה א' $224,000 03-5492830 6448
להשכרה ברח' חרב עמיאל 102 מ"ר "ע גרינברג נכסים" 03-6411181 6490
משרד ק"ק, 40 מ"ר + טלפונים, שירותים. מטבחון. 03-5317777 6492
באזור הבורסה ברמת-גן להשכרה 3 חדרים ומשרד (בית-תוכנה), למקצוע חופשי 03-5758364 5484
בשכ"ח בצפון ת"א 40-600 מ"ר משרדים מסודרים + רשיון + חניה בשפע 03-5731660 5485
בהזדמנות! להשכרה בגשר החלכה בר"ג 80-450 מ"ר, חניה, אטרקטיבי. 03-5731660 5478
בגשר החלכה! 300 בבנין עצמאי! מסודרים + חניות ואפשרות לפריקה וטעינה! $16. "חבית שלי" 03-6420606 5510
בנסיון 180 מ"ר בגימור מלא לכניסה מיידית, כולל 3 חניות. $3000. "חבית שלי" 03-6420606 5512
בגרלחוזרוב בר"ג 70 מ"ר מסודרים לכניסה כ-6/1. $700 "חבית שלי" 03-6420606 5518

באזור הבורסה בר"ג כ-200 מ"ר בגימור מלא. $14 + אפשרות לחניות. "חבית שלי" 03-6420606 5616
כסיטיו בבנין מפואר 380/190 בגימור מלא $3.5 + $16.5 "חבית שלי" 03-6420606 5543
למהירי החלטה! סמוך לגשר החלכה! 132 מ"ר ייצוגיים ואטרקטיביים $16.5 "חבית שלי" 03-6420606 5546
סמוך לאיילון! 120 מ"ר בבנין משרדים + חניה $13 בלבד "חבית שלי" 03-6420606 5566
להשכרה משרדים בכיכר אתרים 15-80 מ"ר, נוף לים!!! בגורדון, 3, ק"ק. 03-5271034 5590
בצפון ת"א, בשכ"ח באוסישקין משרד 65 מ"ר לכניסה מיידית מלד"ן 03-5442395 "פטל נכסים" 5551
להשכרה בציטלין 30-600 מ"ר!!! בירקון 40 !!! בככר אתרים $260 !!! + משרדים "איגוד הנדל"ן" 03-5271348 5690
סמוך לגשר החלכה! 100/305 מפוארים. לכניסה ב-7/1. $18. "חבית שלי" 03-6420606 5607
מיידי! בכיכר-המדינה! 79 מ"ר מסודרים בקומת קרקע $1350 "חבית שלי" 03-6420606 5608
בשכ"ח משרד מפואר 102 מ"ר במגדלי העיר לכניסה מיידית בקומה גבוהה "פטל נכסים" מלד"ן 03-5442395 5571
בכפר סבא השכרה ומכירה "א.א. נכסים" מלד"ן 09-973369 1790
להשכרה משרד שקט 80 מ"ר כניסה נפרדת בוילה שיכון דן $550 03-6487319 2608
להשקעה!!! ליד הסינרמה, בבניין משרדים 100 מ"ר + חנות משרד מושכרים "חצבי" 03-6951976 מלד"ן 2807
להשכרה ברח' יבנה, ק"א, כ- 120 מ"ר + מיזוג וטלפונים. מסירה מיידית "חצבי" 03-6951976 2814
בנין משרדים מפואר !!! להשכרה בלב ת"א !!! מרוהט (גם למוסד/שגרירות) "ש.ח.ר" 03-5661629 4091
בלב ת"א!!! 90 מ"ר-קרקע- אפשרי למשרד +רשיון מיידי !!! $205,000 "לעמ" 03-201180 03-200460/5 4766
בשכ"ח משרד 65 מ"ר בצפון ת"א (אוסישקין), כניסה מיידית. 03-5442395 "פטל נכסים" 4612
בבנין משרדים באבן-גבירול להשכרה 60-100 מ"ר 03-6963063 3301
ברח' מונטפיורי 120 מ"ר מחולקים ממוזגים $10 למ"ר "נעוה" 03-5425291 4127
במגדל משרדים מפואר ליד המסגר 70 מרוהטים מיידי "נעוה" 03-5425291 4128
בבני-ברק, חנות ומשרדים !!! מפואר !!! 180 מ"ר, למשרד ולהיי-טק, מיידי !!! 050-338183, 03-9220840, 050-266779 4206
להשכרה מ-60 מטר עד 500 מטר!!! מגדלי התאומים ברמת-גן!!! 03-5754803/4 איציק/ישראל 4460
להשכרה 3 חדרי משרד לטווח ארוך ברמת-אביב הירוקה + חניה. 03-6414581 4488
להשכרה מבנה כ-800 מ"ר מול הבורסה בר"ג לכל מטרה (מלד"ן) 050-298740 (מיני עוז) 03-6700345 4493
להשכרה משרד ברמת-גן בהרצל, 30 מ"ר, קומת קרקע (מלד"ן) 03-6700346 4501
ברמה"ש בסוקולוב להשכרה מיקום מעולה 36 מ"ר, מיידי!!! $2,160 "הומגה" מלד"ן 3-5407148 4281
להשכרה 626 מ"ר למשרדים או תעשיה קלה ליד קניון איילון $14 לאלון 03-6487319 1488
בשכ"ח, בהרצל 4, ק"א, 90 מ"ר + מזגן מרכזי. 30 מ"ר + מסוצל 03-6822651 לפני הצהרים 1664
למכירה 400 מ"ר משרדים מפוארים ב- "בית מעריב" ללא תיווך!! 1,800,000 פרנק שוויצרי. 09-589242 2040
להשכרה בת"א 90 מ"ר ברחוב יבנה + 66 בירקון ק"ק + בגבן גביזול + בקרליבך 03-5271348 2770

משרדים להשכרה ברח' קפלן, בדרך פתח-תקוה 44, ומשתפיורי "השותפויות בנכסים" 03"376331

להשכרה בפנינת איילון
ברח' יגאל אלון,
180 מ"ר מפוארים
כניסה מיידית,
שיווק בלעדי - לפנות לאורי.
"רשף נכסים"
טל' 03 5754477, 20 קווים

להשכרה 8 חדרים ק"ב, 200 מ"ר באחד-העם (ע"י הבורסה) מיידית!!! "ניהול נכסים" 03-5261890 2797
להשכרה בת"א באבן-גבירול, 20 מ"ר מסודרת + מזגן מיידי "אופיר" 03-5463089 3803
בשכ"ח משרד משופץ + שטיחים + מזגן + טלפונים + רשיון, מיידי 03-6442907 לא בשבת 6412
בשכ"ח 200 מ"ר באחד העם/בקירבת הבורסה לניירות ערך לטווח ארוך "פטל נכסים" 03-5442395 6416
מהשכרה בארלחורוב 7 חדרים 160 מ"ר, ממוזג + רשיון, מפואר!!! כניסה נפרדת 03-5235226 6362
להשכרה 65/95 מ"ר בבניין משרדים חדש, בככר מלכי ישראל 03-5235851 אחרי 21:00 8607
להשכרה 99 מ"ר בבניין משרדים מפואר סמוך לאילון - מיידי! 09-438030 לזר בערב 8260

מבני תעשיה

למכירה/להשכרה באיזור תעשיה בפתח-תקוה מסודר 370-780 + חצר + משרדים מיידי 03-9273111, 052-468136 6423
בראשל"צ להשכרה, מגרש מגודר כ-1800 מ"ר, מים + כח 03-9621094 6591
בבת-ים להשכרה 180 מטר ק"א + כח וטלפון 03-6086369 6950
להשכרה אולם 230 מ"ר גג בטון וכח + חניה. באזור נתיב-איילון, יצחק-שדה. 03-6916146 6765
להשכרה אולם 200 מ"ר, ק"ק, כוח זוגת כפול א.ת. חולון לשחר 03-6890164 6029
להשכרה מבנה תעשיה חדש, בסגולה. (פתח-תקוה), 176 בק"ק + 160 בק"א 052-542928 052-542887 6111
להשכרה בקרית יהודית בבאר שבע ואזור פיתוח אן שטחים כולל חשמל ומים 03-5279293 6169
להשכרה בדרך יפו-ת"א, 2 קומות, 200 + 135 מ"ר + כח + טלפונים 03-6053613 לדליה 4839
בכפר סבא השכרה ומכירה אולמות וחנויות "א.א. נכסים" מלד"ן 09-973369 1282
להשכרה בסגולה מבנה 1000 מ"ר ב-2 קומות + מגרש, לכניסה מיידית "פטל נכסים" מלד"ן 03-5442395 3730
למכירה מבנה מסחרי חדש ברעננה, 2000 מ"ר + חניות ומרתפים למיכאל 03-6487319 1489
בקרית אריה למכירה מבנה תעשיה להייטק 2600 מ"ר + 1200 מ"ר מרתף למיכאל 03-6487319 1494
בנין 1000 מ"ר בשכ"ח למשרדים/תעשיה קלה ליד "מרכזים" ת"א-יפו. 03-6963063 3168
להשכרה מיידי בז'בוטינסקי ב"ב מרכזי למשרדים לאלקטרוניקה למסחר ותעשייה + טלפונים 03-6367327 03-5703939 2561
300 מ"ר מאושר למסחר בא.ת. ישן ראשל"צ, מיקום מרכזי, אטרקטיבי מיידי 03-6968866 9466
מכירה/השכרה במרכז!!! ק-א,ב,ג 200-2,500 לתעשיה/לתצוגה/לאחסנה ולמסחרי "אפק" 03-9287141 3527
בדמ"ס בלבנדה מבנה עצמאי 350 מ"ר כללי + משת חניה + כח מסודר 03-5374878 9429

להשכרה באזור תעשיה בת ים
120 מ"ר עד 800 מ"ר+כוח
לפרטים נא לפנות לטלפון:
050-349213, 03-5512301

נאת חדש ראשל"צ
400-1600
ברח' ראשי
בק.ק. לתצוגה ולמסחר
מרכזי!!!
רשף נכסים
טל' 03-5754477

למכירה באזור התעשיה החדש
"אפק" ראש העין
אולמות מפוארים
החל מ"165 מ"ר
משכנתאות עד 75%
טל: 03"5596234

מבנים ניידים

ישראמריקן טיזן חדש בייצור מבנים
לחברות בניה וכוח אדם!
מבנים ללינת עובדים
חדרי אוכל, שירותים ומקלחות
פתרון מהיר במחירים מפתיעים!!
★ ייצור מבנים ניידים לכל מטרה
★ שיווק מכולות קירור לכל טמפ'
★ שיווק מכולות לכל מטרה
טל' 08-561074/5, 08-560899 פקס' 08-525504

אושרי מכולות
מבנים מודולריים בכל הגדלים
מכולות במבצע מדהים!
כיתות לימוד וגני ילדים
מבנים, מחסנים ומשרדים
050-206314
טל' 08-531559, 08-531552

לקהל המפרסמים
מודעות לוח מעריב ליום ו' 5 במאי
תתקבלנה עד יום ד' 3 במאי עד השעה 12:00
בברכת חג שמח לוח מעריב

מגרשים

להשכרה דונם מגודר בנתניה באזוה"ת החדש + מחסן טרומי + כח + ביוב. 09-627022, 09-626030 6488
להשכרה מגרש כ- 4000 מטר לכל מטרה באזור התעשיה באשדוד - צומת כנות. 03-5608326, 03-5341443 6494
למכירה 500 מ"ר נושא תשואה, באיזור תל אביב. מקביל לכביש אילון. $600,000 03-5498781, 052-523736 6510
למכירה בגן-יבנה מגרש לבנית וילה מקום מעולה + כולל פיתוח 050-285085, 08-674397 6670
בראשל"צ באזור קניון הזהב, 8 דונם, בקומבינציה 03-5442385 "פטל נכסים" מלד"ן 4648
בחולון ח. 300, י בנתניה גת. 600 בגושים 6608. 6621 בעפולה להשקעה. 02-376313 6897
בגוש 6808 לבנית עתידית 1030 מ"ר מאחורי קאנטרי-קלאב וקרוב למרינה. $260,000 בלעדי ל"בלכר מלד"ן" 03-6996252 6676
בגוש הגדול 1-6888 לבניה מיידית 790 מ"ר 03-6996252 "בלכר מלד"ן" $277,000 6687
בגוש 6808 לבניה עתידית ע"י הקאנטרי-קלאב 504 מ"ר. $140,000. בלעדי ל"בלכר מלד"ן" 03-6996252 03-6990786 6663
בגוש 6608 לבניה עתידית 2000 מ"ר מאחורי קאנטרי-קלאב וקרוב למרינה. $420,000 בלעדי ל"בלכר" מלד"ן 03-6990786 03-6996252 6901
מול המרינה גוש 6590, דונם, $100 000 לבניה עתידית "בלכר" 03-6990786 מלד"ן 7543
בגוש 6907 מול המרינה הרצליה 260 מ"ר 03-6996252 מלד"ן "בלכר" $60,000 7198
בגוש 6621 קרוב לסי אן סאן 501 מ"ר 03-6990786 מלד"ן "בלכר" $240,000 6428
להשכרה 10 דונם בראשל"צ א.ת. ישן, לכל מטרה, מיידי, בלעדי תיווך. 03-5272826 6767
למכירה בא.ת. כנות, 2/3, בקרקע בשטח 8607 מ"ר לפרטים 03-6957417 6687
ברמת-השרון המערבית!!! למכירה, מגרשים בגדלים שונים!!! +בלעדיות ו נא נכסים 03-5401174-5 מלד"ן 4121
בפרדס חנה מגרשים לבניה מיידית אדמה פרטית כל הקודם זוכה !!! 1-נא נכסים 06-270270, 06-372198 6709

המשך מדור עסקים בעמוד 11

3 תשלומים בכרטיס אשראי

רוצה אותך לכל הכיוונים עכשיו!
לוהט
001.809.474.6309
רוצה
74.6046

אורלי במשחקי לשון
001.809.474.6063
סקס חושני
001.809.474.6312
רוצה להרטיבו חיו
001.809.474.6316

אורגיה עם לסביות רטובות!
001.809.474.6038
רוצות אותך עכשיו!!
001.809.474.6052
בוא תגמור!
001.809.474.6042

אורלי אנאלי אתה בוחר
001.809.474.6047
רטובה ומחכה לך בכל התנוחות
001.809.474.6043
לוהט, רטוב ומגרה חיו
001.809.474.6313

SEX 005-922-400-34 סקס
שיחה חיה עם בחורה מרוצה
005-925-983-31
SEX
005-922-400-32
005-922-440-51
שיחה

סקס חי
התקשר... אם אתה רוצה להקשיב...
001-809-459-9750

LIVE
אני אוהבת גברים
001-809-474-3452
סקס בר 0059-2580-767

LIVE
001-809-474-3461
שיחת סקס חיה
עם בחורה שרוצה...
005-925-807-64

00-592-585-109
0018-094-743-458

שיחה חיה
אתה גומר עם מי שאתה בוחר - ללא הגבלת זמן
005-9259-8108
אמיתי מאות זוגות ונשים רוצות אותך למפגשי סקס
00-1809-474-3466
במועדון שלנו אתה המלך
סקס קלאב
005-9258-0762
אורגיה
00-5925-807-66
בשיחה חיה

تعال خلص حلي من الخلف
٠٥٦-٧٧٩ ٧٧٩
٠٥٦-٧٨٨ ٨٨٨
١٥ ثانية وانت مبتل
٠٠١-٨٠٩-٤٧٤-٦٠٦٨

בוא תגמור מאחור!
בשמה חיה!
001.809.474.6304
עם הלשון עד שתגמור
001.809.474.6305
15 שניות ואתה מרטיב!
001.809.474.6306

רטובה וחמה בכל התנוחות!
001.809.474.6051
רוצה אותך עמוק בפנים
001.809.474.6044
רוצה להרטיב בשיחה חיה!
001.809.474.6310

בוא אלי מכל הכיוונים עכשיו!
001.809.474.6049
חמה ורוטטת
001.809.474.6048
רוצה אותך אנאלי!
שיחה חיה
001.809.474.6307

חמה
ורוטטת
סקס אוראלי
00-592-589-456

זוג בסקס פראי
רק 2.32 ש"ח לדקה
001-600-203-2461
בת 18
מחכה לך לסקס סוער
001-600-203-2460

SEX חי
שיחה חיה האמיתית והיחידה בישראל!!!
005-922-450-64
חייג עכשיו

מלכה בלונדינית עם שוט
001-600-203-7163
אוהבת תנוחות
001-600-203-7160
001-600-203-4086

חמה ומהממת!
001-600-203-7161
חדירה גורלית..
001-600-203-4088
לסביות בפעולה
001-600-203-8896
Lonly BAD secretary needs the real THING!
001-600-203-4049

001-600-203-4092
005-922-450-65

فبي من يدفع ٤٩ شيقل لكالمة ٥٦، يمكنك فعل ذلك عندي بـ ٢،٣٢ شيقل للدقيقة
٠٠١-٦٠٠-٢٠٣-٧١٤٦
جنس حقيقي
الرقم السري
ساكون فقط لك
٠٠١-٦٠٠-٢٠٣-٧١٥٠
أوربيا مع سحاقيات شقراوات
٠٠١-٦٠٠-٢٠٣-٧١٥٢

היכרויות
קשר דיסקרטי, ישר מבית לבית 03-6389399

סקס אמיתי
שיחה חיה
005-925-80-769
001-809-474-3494

קרוליין ואמנדה רוצות לגמור איתך מכל הכוונים
00-592-595-100
00-592-592-333

חדש

005-922-440-53
SEX חי
בוא נדבר עד לאורגזמה מפוצצת
אוראלי 005-925-983-23
סטיות 005-925-983-25

חי! רוצה אותך עמוק!
001.809.474.6322
נדבר עד שתגמור!
001.809.474.6314
טרוף אותי מכל הכיוונים
בשיחה חיה!
001.809.474.6315
אמיתי!

לנגוגרים בלבד
עקרות בית מחורמנות
001-809-459-9751

מקדימה
מאחור
או ב...
המתוק!
איך
שאתה
אוהב
וכמה
שאתה
רוצה!!!
0059-2585-102
001-809-4743-443
בוא תגמור איתי...

שרותי ליווי

6306	לטי מעסות ישראליות לאמידים בלבד. ביתך/מלון + דרושות. אסטרות למוגרים חינם.
8538	050-306924 ללא מעגרים!!! זוג נועז יארח למופע חי בדירתו / מלון (אסטרות לזוגות).
6730	03-6390759 פרטי פינוק תאילנדי מיוחד מהנה ומרגיע ומשעת + למבוגרים, 100 ש"ח
8460	03-5261511 פרטי יפה צעירה בלונדינית, חזה מאוד גדול. מסורים תפנק אותך בביתה
7081	סקסי מטריו!! אדמונית שופעת חזה וסובלנית... איכותי ומיידי!!!
173	פרטי, סקסית, שופעת, מחממת ומשגעת, בדירתה למבוגרים ורציניים.
876	פרטי הנסכה אמיתית בלונדית אינטליגנטית, בדירה פרטית פינוק יפה ומושלם
828	052-688783 חתיך (21) שחום חטוב וחלק.... יקרע...
6084	מלכה בעקבים, תאלפך לרגלית + אביזרים + סאדו מ-10:00-19:00
6918	03-8530938 איחסית מצעירה שתענג אותך בקולה רצוי בבוקר
6063	12:00-19:00 בין 03-5273840 גברים דיסקרטי לגברים שרוצים לחסיג שעה של
5296	03-6997080 חתיכים רו-מניים איכותיים וסקסים מית פאר דיסקרטית + סרטים
6374	03-5193081 פרטי 18, חלק, עיניים ירוקות, כל ביצועי לגבר בתשלום
4962	03-7520981 לפנק מיוחד, אסוריף ומענג את כל גופך
8004	אסקליבנסית מסולין, 22/175, פינוק + 08:00-17:00 בדירתה.
5008	03-5256828 חטובה ונחמדה תעניק לך פינוק ביתך/מלון
6068	פרטי!!! למבוגר דיסקרטי ואיכותי, בוא בלונדינית שמנמנת באווירה דיסקרטית
6013	050-217576 נאה 180/39 מעוניין לפנק אותך עד גיל
6061	03-5222417
6163	052-588702 מטרה בת 35 תענג ותפנק במסג' + ביום ומכונת.
4660	03-5221221 שלוסית תעניש כל עבד!!! + חינוך + שירות + האבקות.
4009	03-6445296 מסאז' ופינוק בית פרטי ובית + סאדו 24 שעות
4276	03-5240364 חית גבוהה סקסית 174/24 קצת עם חזה גדול
6602	050-276366 בחורה נאה וחטובה תפנק אותך בביתך/מלון
6363	מתפנק? פיחרת תטריף חושיך וכל גופך (לתרבותיים בלבד)
2001	03-5266193 יפה-תואר!!! (21), יפנק גברים בתשלום ביתך, לא מכון!!!
3064	02-737068, חטב וחלק מעניק שירות מין לגברים בדירתו בדיסקרטיות.
2162	2 נהדים תתיכים צעירים ואיכותיים, מענגים גברים ונשים בדיסקרטיות + חשפנים.
1319	03-8698880 חמודה מקבלת בבית מ- 08:00 -
5164	03-6446053 ס 104, בעל גוף משגע למסג' חלומי + 24 שעות

אזור חיפה והצפון

שרותי ליווי

6401	04-326371 נאה ומטבה, אירוח סולידי ודיסקרטי, לרציניים
8683	04-326371 נאה ומטבה, אירוח סולידי ודיסקרטי, לרציניים

אזור באר שבע והדרום

שרותי ליווי

6159	יפהפיה, פינוק מושלם עד 40 ד' 10:00-20:00 + שיחות ארוטיות

מחיר מודעת מילים
לוח מעריב
במדורים שרותי ליווי ריפוי ועיסוי
(עד 12 מילים)
8 פרסומים (4 ג' + 4 ו') 354 ש"ח
4 פרסומים (2 ג' + 2 ו') 270 ש"ח

שירותי ליווי

VENUS ליווי ברמה גבוהה 24 ש'+דרושות ישראליות, רוסיות ואירופאיות 03-6254473

המועדון לתקשורת שיחות ארוטיות
לנשים חינם מפרטיות שרוצות 04-670797

פלאז'ה ביתך/מלון
ליווי ברמה אחרת ודרושות
24 שעות 052-458154

100 פרטי בלונדינית מקסימה ושופעת +פינוק תאילנדי מיוחד+למבוגרים
03-6390759

מסג' מקצועי ומשחרר
אוירה ביתית בדיסקרטיות (ללא מין)
03-5241336
מ-10:00-19:00

סטודנטית מארחת בדירת חדר
ימים א'-ה' 10:00-17:00
03-5444035

נשית וסובלנית
מארחת בדירתה+פקידה +דרושה
03-7525556

אוסקר יפהפיות ברמה גבוהה
24 שעות ביתך/מלון
03-6316413

בנתניה
פינוק מושלם מצעירה בת 19
פרטי ביתך/מלון+דרושות
050-302102

מרוסיה באהבה
2 יפהפיות יפנקו אותך עד טירוף
לסביות מקוריות+דרושה פקידה
03-5792762

פרטי
בווילה מפוארת
03-525-21-21

פרדייס 10 רמות מעל כולם
ביתך/מלון 24
03-525-59-84

עבד שפל!!!
מלכתך פוקדת עליך להתייצב מייד
+ציוד ואביזרים+דרושה
03-5282915

תימניה יפהפיה בת 19
מפנקת בדירתה בפרטיות
בדיסקרטיות מוחלטת
03-6721382

EXTASY צעירות ויפות
סטודנטיות ישראליות
+דרושות ביתך/מלון
03-5254537

פרטי!! אירוח מחוף בנעימה ובאווירה מכובדת
03-6043005

פרטי ודיסקרטי
עם בטי התאילנדית
+שישבת
03-5460170

חתיכה אקדמאית
חטובה ואיכותית
לארופאים אקדמאים בלבד!
לשירה 03-5441861

EXTRA-CLASS
פגישה בלתי נשכחת עם יפיפיות! לא תתאכזב!
04-383868

GALI דרושה
03 605-38-38
ליווי ברמה אירופאית ביתך/מלון 24 שעות

פרטי!!! 100 ש"ח
דוגמנית מדהימה ומשגעת
הרצל 86, ח"א, ק"א, דירה 1
+דרושה
03-5182827

פינוק מתוק מטורקיה
ש"ח לוהטת גולאת וסקסית
+רוזה עכלי+אנלי+שישבת
100
03-6827197

כייף רוסיות ואירופאיות צעירות
מהממות ביופיין+חשפנית
050-308276

נערה יפיפיה בת 19
100 ש"ח לחצי שעה
03-383305
מארחת בדירתה הפרטית
בדיסקרטיות +חזה גדול

פרטי ודיסקרטי
100 ש"ח לחצי ש'
+דרושה
+סאדו
03-5181132

"קשרים"
שיחות שובבות חיות מפרטיות
S.M.+ לנשים חינם-בדיסקרטיות
03-683 53 63

בוא ותגשים חלום
עם דוגמנית מהממת... לפינוק הדדי על מיטת מים+ס.כחולים
+מפואר וממוזג+דרושה
03-604 66 01

120 מלוהטת מפנקת בסובלנות בדירתה
למבוגרים ורציניים +ביתך/מלון+סאדו
03-5273229

אם שרשראות וחבלים, שוטים וחוקנים, מחטים ונרות מרגשים אותך
אני מחכה לך
052-645184

נתניה והשרון
חדשות יפיפיות וסקסיות
ביתך/מלון+מיקום+דו מיניות
050-313946

למדה
03-5468810

יפיפיה סקסית בלונדיניות ביתך/מלון חדש
03-5256693

פרטי ודיסקרטי!!!
ארמון המלכה+פינוק מושלם
03-5551359

פרטי יפה ועדינה
מארחת בדירה מפוארת
ברמה של ★★★★★
03-552-31-33

ביוטי יפיפיות 24 שעות ביתך/מלון
050-237288

בנתניה חדש!! פרטיו!!
צעירה יפה מארחת בדיסקרטיות
09-826312

צעירות יפיפיה
מארחת בדירתה הפרטית בדיסקרטיות
03-6730186

שרותי ליווי ברמה אחרת-כאשראי
03-6825654

האחיות
הוזרות בגדול
ביחד ולחוד בפינוק מושלם
03-5013947

אטרקטיבית חטובה
מארחת S+B
+אנאל+
כולל שישבת
03-5228322

S&M
03-5440680
תאבקות

מכוני עיסוי

מסג'יסטית מרוסיה
נחמדה ואינטליגנטית
בדירה פרטית ודיסקרטית
03-5606964

לרציניים, אירוח מרוסיה
מטריפה בדירה בדיסקרטיות
03-5252060

בא-לי חוגמנית 19-25
ביתך/מלון 24 שעות
מרוסיה ואירופאיות
050-327018

חדש פרק 39 א'
רודוס תחנה מרכזית ישנה
צוות בחורות יפות ושופעות חזה
מקלחות בחדרים+ממתו+דרושות
03-6889653

חוה אמיתית
מסע תענוגות
עם דו מיניות ליברליות ונועזות
בדירה מפוארת
03 524-37-95

סטודנטית קלאסית
מארחת בדירת פאר
בדיסקרטיות
03-525 16 30

כל מה שרצית...
מסטודנטיות
יפה וליברליות
ולא העזת...
03-674 65 48

אילת
תובל 15 ד"ג (אחרי הבורסה)
הלקוחות בחדרים 11:00-04:00
03-5759241

אירופאיות לביתך/מלון
03-5460754

סנגון שרותי ליווי ברמה גבוהה 24 שעות
03-6053444

מאדונה
03-6043666

חיפה

V.I.P הטוב מכולם
דרושות
03-5607510
כאשראי

ליווי צעירות יפיפיות ביתך/מלון
050-368998

דוגמנית
בת 19 בפנטהאוז מפואר
אנאלי +לקוחי +דרושה
03-5273464

חיפה
חטובות ונאות לביתך/מלון
050-253156

באמצעות תרי-חניה ניתן להשתמש בתו חניה אחד
לוח מעריב
בברכה
לוח מעריב
בלבד לכל מודעה.
177-022-6111

המשך מדור עסקים מעמוד 7

למכירה באזור כרמי-יוסף/ רמלה, ומגזל אזור של כ-46 דונם חקלאי, אדמת מינהל, פרטי, נוייד, לוחים, למשקיעים ולמבנים במחיר מציאה לדונם. "סוכנר נכסים" 03-5272106 $10,000 5838

למכירה מגרש בהרצליה 540 מ"ר ברחי קהילת בערב 02-435431, 02-793838 8118

בהשליג, מגרש 390 מ"ר באזור יוקרתי, מיקום מעולה, פרטי 03-9889024 5178

מגרש 580 מ"ר ל-2 חוש אדמה פרטית "מוניטין" 03-5460515 $ 460,000 6206

מגרש בעיסקת מזומן, מגרש מאושר לבניה ל-30 קוטגים "ניגל נכסים" 03-6473663 6319

מגרשים להשקעה בגושים: 3946, 3829, 3950, 6026 במזומן 052-595581 5438

בא.ת פ"ת! 5-1 דונם לבנייה מיידית, טוני, מחיר אטרקטיבי. 03-5731850 5483

מגרש 780 ל-3 יחידות שקט גבוה 950,000 03-5426201 5481

מגרש 520 פרטי ל-2-3 יחידות בלעדי 03-5426201 5485

למכירה מגרש לקוטגי שקט בגבעת-שמואל, אדמה פרטית מלר"ן 03-6442395 "סטל נכסים" 5465

ברחוב בני-אפרים, מגרש לקוטגי אדמה פרטית מלר"ן "סטל נכסים" 03-544239 5878

למכירה לירידים ולמחירי חלטת מגרש של 450 מ"ר קרקע פרטית שהושרה לבניה, בעוד... מצא בתחליך פיתוח בתחלת יהודה/ראשל"צ, "סוכנר נכסים" $85,000 03-5272106 8303

מגרש, להשקעה, בהרצליה גוש 6607, 03-5250846, 07-663793 $150,000 677

שיכון דן 620 ל-2 יחידות $400,000 03-6487318 2706

לקנות מגרש לוילה בשיכון-דן, רמת-חן, רמת-סולד, אבן-יהודה 03-6044208 4880

מזומן קרקע לבניית 110 יחידות "סטל נכסים" 03-5473653 4636

1800 מ"ר, א.ת. רמלה 03-9660480 4650

מעוניין לקנות מגרש בגוש הגדול או מגרש מעבר לירקון מת"א-נתניה 03-7590... 6082

בתל-צור במיקום מעולה כ- 800 ל-2 285,000 050-271711 4611

460, 600 ל-2 קוטגים 050-271711 4610

למכירה מגרשים לבניה מיידית במיקום 3-18 דונם אדמה פרטית "סטל נכסים" מלר"ן 03-5442395 3801

מגרש פרטי ל-26 קוטגים, למכירת במיקום מצוין, גבוה "סטל נכסים" מלר"ן 03-5442395 3835

בקומבינציה לבניה מיידית 3.6 דונם "סטל נכסים" מלר"ן 03-5442395 3846

אמריקאיים מרוחסים קומפלט במחיר... כל הקודם זוכה! בפרטים: 09-544266 09-893881 4666

בא.ת ½ דונם לבנית של 140% "טנגופל" 09-7741248 $350,000 09-771003 4492

לבניה מיידית פרטי 415 מ"ר "טנסופל" 09-7719036 09-7741248 $315,000 4494

מגרשים פרטים, בשכונת וילות ל-2 יחידות ולחידה אחת. 09-543437 9468

(הרצליה) 350 מ"ר, מנהל, לבניה, מחיר $320,000 09-574618 83

לבית מלון, 2.6 דונם 1300 מ"ר $455,000 03-5326862 1693

מגרש 750, פרטי, אפשרות 4 יחידות ריבית נב/גן 09-7744585 2383

בכי"ס מגרש מחוון 420 מ"ר, ברחוב "יחן נכסים" 03-966925 2868

למכירה, 2 מגרשים, בעמולה 1300 מ"ר כל אחד, מאושר לבניה, מיידי, קרקע במיקום מצוין ליד העירייה, מאושר כרגע 4 חדרים + 300 מ"ר מסחר כל אחד מציאה לקבלנים למבנים $320,000 כל "סוכנר נכסים" 03-5272106 2824

לקבלנים יזמים ויזמים ומחירי החלטה 29 מגרשים של 330 מ"ר כל מגרש נטו, במיקום בתל-מונד אזור חוילות לבניה מיידית פרטית + טאבו וכל האישורים כולל ... במחיר מציאה!!! $88,000 + לכל יחידה סך-הכל $2,550,000 + "סוכנר נכסים" 03-5272106 2920

החלטה !!! בתל אביב מעבר לירקון מגרש ל-6 דירות בתיכנון מיוחד. "גיטל" 03-6473663 3161

ל-4 יחידות במקום שקט בשיכון דן "סנטורי נכסים" 03-6490546 3530

מגרשים באזור המרכז לבניה מיידית או 03-5062344, 050-211839 3890

מגרש 785 מ"ר לדירות והחזיות במרכז 03-5262586 5348

השרון המערבית לבניה מיידית מגרשים 400 מ"ר מיר בלעדי לצמודות השרון 03-6401352 8447

למכירה מגרש 1100 מ"ר על הכרמל לבניה רווית 10755 מול ביה"ח כרמל $130,000 03-5493312 3202

לשתי יחידות ברחוב שבטי ישראל, שכון ראשון לציון 03-9677688, 050-379416 3734

שטח לתעשיה כ-4 דונם בסבריח/חצור ת.ד. 110 נשר 1959

300 מ"ר, פרטי, בלעדי, (ללא תיווך) $47,000 +מע"מ 03-6305748 2085

זכרון-יעקב, 330 מ"ר + בית לרציניים אטרקטיבי (מלר"ן) 03-6700348 050-269740 2776

בקרית-טבעון 1 דונם + בית 130 4-7 קוטגים "אופיר" 03-5463089 2610

1000 מ"ר, ב-1500 !!! 700, 1400, ב-1!!! 800 03-5244427 050-271711 9393

בהזדמנות! מגרש 300 מ"ר לבניית קוטג' אדמה פרטית באורנית בסמוך לראש העין במחיר $88,000 כולל מע"מ ופיתוח 03-5493312 9432

למכירה מגרש בפ"ת 300 מ"ר לבנית רויה מתוך... מחיר $60,000 03-5493312 9423

למכירה מגרשים לבניה בהרצליה דמה"ש לבניה רווית בתנויה ולבניה נמוכה 03-5493312 9426

מעוניין במגרש לבנייה מיידית בת"א ר"ג. גבעתיים והש-רון מזומן/קומבינציה 03-5045026 9435

קדימה ליד אבן-יהודה מגרש 870 מ"ר מחיר אטרקטיבי! 09-814604 09-891050 2721

בשפיים, מול חוילות 1000 מ"ר, משקיף לים חקלאי ב-6879. 050-271711 9387

למכירה בשכונת שפירא מגרש פינתי 510 מ"ר תשלום במזומן "סטל נכסים" מלר"ן 03-5442385 8410

למכירה בסגולה מגוה 300 מ"ר, מגרש חצי דונם אדמה פרטית "סטל נכסים" מלר"ן 03-5442395 8430

חצי דונם פרטי!!! בהרצליה הירוקה לבנית דו!!! במקום משגע!!! "אופק נכסים" 03-5407581 8389

בכפר סבא 580 מ"ר, ל-2 יחידות, פרטי, א.א.צ. 03-5496767 9307

למכירה מפרטי 50% ממגרש 450 מ"ר קרוב לים/ אופרה בת"א. 03-5255703

משקים חקלאיים

מחפשים משק לקניה באיזור נתניה והסביבה 09-663325 6264

בבית גמליאל דתי משק + פרדסים + בית + חצי דונם נוסף לבניה 03-9695350 לשמיל 8815

למכירה משקים חקלאיים באיזור חדרה 20-60 דונם מטעים ואדמות חקלאיות 06-270270 5748

במושב בצפון הנגב, וילה 170 מ"ר, 45 דונם, אדמות ופרדסים, הכנסה קבועה. 07-943642, 050-298434 8214

אזור חיפה והצפון

עסקים

למכירה מחצית הזכויות בבנין ברח' ביאליק 15 חיפה, כולל 2 חנויות 04-372734 / 04-522817 800

מחסנים

בחיפה ברח' הנמל, מחסן 300 מ"ר + כח + מים (לא לדיסקוטק) 04-338706 04-379380 8327

ליסינג

ליסינג לרכב החל מ-600 ש"ח לחודש 02-289608 03-5628088 4329

אשראי למכוניות פרטיות בתנאים מיוחדים עד 60 חודש!!! ייעוץ וטיפול אישי! 03-5628182 4788

עבודות קבלניות

קבלנים וקבלני משנה בכל ענפי הבנין אספקת עבודות למשך שנה אפרת 03-6130528, לשוש 04-2422411 4715

רישום קבלנים

טיפול מהיר ורישום ברשם הקבלנים. לשוש: 04-340367, לאפרת: 03-6130528 6078

מציעים למכירה

שער חשמלי אמריקאי חדש עם שלט רחוק + מיתקן ליער קטן לדיסקוטק 03-6664842 6171

בהזדמנות בחיסול מכונות סחיטה למשחות וחלילים, מערבלים גלום 03-6218686 מ-18:00 לא בשבת 8174

מיקרוסקופים טלסקופים משקפות מעודפי צבא 20×120 ראית לילה מצפנים החלפה ושירות 03-6427180 6304

למכירה קרונות רכבת, משא ומסעים לכל מטרה. 06-591574, למשה 050-213575, לדורון 050-335591 8481

בהזדמנות תאים ל- 3000 מטילות + מיכל גזול ועגלה אוטומטית ועגלת איסוף, מציאה. 02-410625 8501

חייב להימכר תכולת בית במחירים זולים 09-520610, 050-348830 6673

אמן, 70 שנה של מקצוע, מוכר מכונות וכלים מיוחדים לייצור מקלות ביליארד. מעטל יחידי בארץ 09-571127 09-580671 שם-טוב לא בשבת 8733

מסרטת וידאו אא, מצלמה עודשות "מינולטה". עגלה אנגליות משולבת 09-586144 6630

כספת משוסשת מציגת + מנעול + קומבינציה 110×114×134 לא בשבת 08-524693 03-635219 8848

סטוק מוצרי תינוקות, חיסול מחנות: בגדים, צעצועים ומוצרי תינוקות 050-213810 7043

למכירה חיק חדש מקסים בצבע חום מעור ב-120 דולר. 03-7614111 8468

למכירה מכונת סוכר (צמר גפן) כחדשה 09-526095 052-697277 לוליאם 8845

למכירה 2 שולחנות כתיבה, 2 כונניות, מיטה סלונית, שולחן נפתח,מקרר. 03-6439522 8747

למכירת מקרר, מדיח, מכונת כביסה, תנור, טלויזיה ועוד... 03-5584481 8133

טלויזיות סאי 29 אינטש קררה באמו ומפנית הדשה באריזה במחיר מציאה!! 03-5234442 8106

למכירה ביבוא אישי יחידות מיספור חדשות למכונות שחיית גילון 050-354344 050-354156 1449

כרסומות לברזל + טרומל + תנור גיד להישול + מכבש למלטות למנועים. 03-6823105 4672

לגברים מבינע: עך בוק (אשוח) גוזם ויבש, באוני שרוך כל הקגויים - סוג ב' 1350 ש"ח למטר קוב + מע"מ, "סנית העצר" 09-917821 09-985971 8480

טלויזיה + שלט, וידאו + שלט, שנה בשימוש + מערכת סטריאו 03-7613697 4466

בהזדמנות! כ-20 קונטיינרים (תכולת) ודיפלומטים ריהוט אמריקאי עתיק יוקרתי + חשמל 050-347420 09-916046 2878

בהזדמנות מקררים למעדניות סופר וגם אטליה + מקפיא, תצוגה זכוכית 3 דלתות 09-584321 2065

קונים ...

ניסים קונה 24 שעות תכולות, מוצרי חשמל, רהיטים, עזבונות, חיסולים וסיונים. 050-249928 8763

שמשון קונה ומפנה!!! מקררים, טלויזיות, וידאו, תכולות דירה וירושות 050 353414 ובערב 03-398807 5411

קונים תקליטים ותקליטונים משומשים מכל הזמנים "חור בשחור" 03-290489 03-5285368 8418

קונים ומפנים תכולות דירה!!! ירושות, ציורים, חפצי מי ושנוונצים 03-5730560 יום/ערב 8828

איציק קונה תכולה, מוצרי חשמל, רהיטים, ירושות, פינויים ומקררים. 03-6823982, בערב 03-5036866 4812

אורי קונה הכל!!! מקררים, רהיטים, עתיקות, שטיחים, חיסולים, טלויזיות מוצרי חשמל 03-6830748 2839

חרצל קונה חיסולים, פינויים, דיברי חשמל ומקררים. 03-6835868 052-503479 24 שעות 03-6033702 3298

ארנון קונה הכל !!! תכולות, רהיטים, מוצרי חשמל ופינויים. ביום: 052-519047 בערב: 03-592174 2820

אומנות

באזור האומנות!!! חפצי אומנות נדירים, תמונות שמן יפיפיים, סלים מברונזה ומשיש ומעץ, דברי כסף מיוחדים, ריחוט צורפתי וסיני, שעונים, עתיקות, מנורות, וחרכה מציאות במחירים מפתיעים. המכירה לבעלי חנויות וגלריות ולפרטיים. רויאל 22 יפו ע"י השעון 03-6827853 4810

אסטרולוגיה

ספר מסתת שלמה, צילום הכ"י העברי המקורי. לא מצונזר, 1000 ש"ח. 03-5161205 6668

פתיחה בקלפים-טארוט ואסטרולוגיה, פתרון בעיות והתאמה בין בני זוג 03-5272436 4807

אריחי קרמיקה ואבזרי אמבטיה

קרמיקה 113 מ"ר מלו 20×28, קרמיקה 48 מ"ר ריחוגה 20×30 איתמר 02-9961973 8587

בולים ומטבעות

בהזדמנות נדירה בולי ישראל מדואר עברי 1948 עד לתקופה האחרונה 02-780047 4478

בריאות

עיסוי רפואי מקצועי - ללא מין ע"י מדופלמת 03-6828394 22:00-10:00 6411

עולה חדשה, יפה וצעירה מזמינה לססג' רפואי מקצועי ומפתיע + שיאצו 03-6610706 9960

אחרי מסג' שלי תמיד מצב רוח מצוין. 03-6266388 329

מסג' מותאם במיוחד לך, אין ויכוח אתה צודק. חווה מלאה + שבת 03-5713931 343

פיזיוטרפיסטית מדופלמת ברמה מקצועית גבוהה, מעניקה עיסוי רפואי, רפלקסולוגיה ושיאצו 03-5732482 5782

קארין חזרה במקום חדש מסאג' מרגיע ומהנה 03-5220787 5819

רפלקסולוגיה למניעת והפגת כאבים ומתחים + מסג' רפואי כללי בשעות הבוקר 03-381695 5040

לא בשבת!!! עיסוי הוליסטי!!! רפלקסולוגיה, שיאצו!!! עיסוי, וסאי, ע"י מאחות ומדופלמת. 03-5227360 5531

לגברים ונשים מסאג' מקצועי + נסיון + תעודות גם בבית חלקות דיסקרטי פרטי 03-7510360 5054

מוסחית מחו"ל לטיפול בכאבים, ראומטים, אוסטופטיה, (זיקפה, שפיכה מוקדמת) 052-632076, 03-5271183 5171

עיסוי כללי מקצועי בששנים אטרים+רפלקסולוגיה מעסה מוסמכת. 09-961094 1240

אני האחת והיחידה שתעניק לך מסג' אמיתי עד לרגיעה (לא מין) 03-5369179 4452

מסג' מקצועי ורפואי, שיאצו ורפלקסולוגיה, נגד עייפות, מתח ובעיות גב, מפסיוטרפיסטית. 03-6481352 4110

מקום חדש ומפואר!!! מסג' קוספלט מקצועי מפומחית!!! עבודה יחית משרת 03-5226941 4194

מבצעת מסג' מקצועי מטריף ומשיע בארבע ידיים חמות + שיאצו 03-5170354 6483

מסג' מקצועי רפואי לטיפול בכל חלקי הגוף + פינוק עדין בביתי הקטן + שישבת 03-5284439 8034

אני עושה מסג' רפואי, פינוק עד לרגיעה !!! שתהנה מאוד מאוד !!! 03-5395017 8060

לתרבותיים מסטודוסית!!! מסג' מקצועי ומרפה!!! (לא מין) ורפלקסולוגיה. 03-5747522 3816

מרינה חרושית!!! משיכה במקום החדש במסג' מקצועי + פינוק מרתק, ותהנו מהמגע!!! 03-5395017 3940

שמעתם על החוסית שעושה מסג' רפואי מקצועי ומרגיע? תנסו אותה!!! + שישבת. 03-5610706 3848

מבצע חג פסח שמח!!! מסג' מקצועי בארבע ידיים מרפסיות - מיוחדות + שישבת 03-5170354 3964

עיסוי מקצועי בגוי בשיטה סינית. יסורי. שעות קבלה 9:30-19:00 03-5096383 2101

מסג' מקצועי מדו-מינית, מבחר ודווו!!! + רחשות. 03-7522042 2105

עיסוי רפואי מקצועי- ללא מין. ע"י מדופלמת. 22:00-10:00 03-5626394 2200

פיזיוטרפיסטית מדופלמת מעניקה עיסוי רפואי, כירופרקטיקה ורפלקסולוגיה. 03-5730320 2210

ליאורה - מסג' מקצועי רפואי וכללי, שיאצו ורפלקסולוגיה עזרה פסיכולוגית גם במוצ"ש 03-5289354 2580

אנרג'י מס"ג מקצועי רפואי וספורטיבי 70 ש"ח יום א'-ה' 10:00-20:30 יום ו' 10:00-16:00 רח' דיזנגוף 164 תל-אביב 03-5270590

... (illegible heading)

בהרצליה מרכז | חדרים להשכרה לקשישים, אפשרי סיעודיים, דיור נוון, מיידי !!! 09-581408, 050-210835 1896

גנרטורים

גנרטור דיזל 440 ק.ו.א. 1981, כחדש 04-722448 8740

גנרטור קמינס 640 ג.ו.א מורכב במכולה כחדש. 02-345506 4698

הלבשה והנעלה

שירות מהיבואן בגדי נשים ונערות מצרפת מכירה ליחידים וסיטונאים. שרת 18 נתניה 09-625928 2028

הלוואות

מיידי !!! מזומנים בהפקדת זהב ויהלומים. כתנאים מעולים, שרות אמין ומהיר. 03-292802 819

משכנתאי מורשה, הלוואות בהפקדת תכשיטים וזהב, קונים זהב ותכשיטים במחירים מירביים 03-5606148 6367

משכנתאות לא שוק אפור. משכנתאות לכל מטרה + מוגבלים ללא ערבים 052-862088 03-5605484 3114

דרושים ערבים להלוואה ומשכנתא, תמורה הוגנת מובטחת. ניסר 03-6109666-ם, מוני 87088-ם אלי 3600

לא שוק אפור !!! ריבית בנקאית !!! משכנתאות ללא ערבים. 03-5609128, 050-207688 2911

הלוואות עד 250,000 !!! מיידי! לבעלי עסקים וסרטים ללא ערבים 03-5480622 050-351947 2485

ערבים לכל מקרה. דרושים ערבים - תנאים טובים. 03-5013498 04 621214 190

מומחים בהפקדת תכשיטים קנית ומכירת זהב 03-5164244 050-201616

חיות בית

כלבים וחתולים + וטרינר, עיקור, תיספורות ופנסיון, מתקבלים משוטטים!!! הקבלה א'-ה' מ-17:00-08:30 ו' 12:30-08:30, שבת מ-14:00-11:00, צער בעלי חיים ת"א 03-5181420 6404

למכירה גורת בסת בת חודשים, גזעית + תעודה, 600 ש"ח. 02-723553 6430

גורי מרימנו (סירואים איטלקים) לבנים וגעים ויפיפים, 600 ש"ח. 03-982801 898

גורי רועה גרמני, צאצאים לאלופי עולם עם תעודות. להתקשר מ-17:00 08-473843 822

גורי רועה-גרמני (זאבי) גזעים, מקסימים, וגדולים במיוחד, לחורים-תעודות אחה"צ 06-368384 5438

אלפי ציפורים, דגים, תוכים, כלבים וחתולים מחוסנים ומטופחים בניהול של אלי בפודיה. חוית משפחתית הכניסה חינם א'-ה שבת וחג 09-646511 4850

קונה במזומן גורי כלבים וחתולים גזעיים 050-201147, 09-646511 4888

דני עוק כחולים ושחורים אב יבוא מהולנד, תבית גידול שקיא בר-אור 08-560801 4848

גורים פקינז זכר ונקבה עם תעודות, אבא ואמא אלופים!!! ימים מאוד!!! 09-541219 4987

למכירת כלבים מאולפים רוטוויילר, רועה גרמני, תחש + גורי רועה גרמני 06-688203 1473

רודזאן-רידגבק צעירים + גורים נחורים, גזעיים + תעודות, הורים אלופים במקום לבית ולשמירה 03-601930 9464

למכירה! גורי בולטריר מוכרים בני חודשים + תעודות לרציניים! 052-541074 8015

"בית חם לכלב" כלבה מעקרת כלבים וחתולים מחפשים בית חם 03-9317102

הלוואות

טל: 03-5756116, 03-575561

משכנתאות זולות
הלוואות לכל מטרה
לא שוק אפור ★ ביצוע אמין ודיסקרטי ★ ע"י צוות מיומן

נפתח - חדש - מחלקה המתמחה במימון רכב,
ציוד כבד וחקלאי ועסקאות ליסינג
טל': 03-5623325, 03-5626684

ב"עולם הכלבים של אורי בקמן" בכפר ידידיה מתקיים כל שבת "יריד לידיד". קונים ומוכרים כלבים וגורים מכל הגזעים 09-689696

משכנתאות לכל מטרה
ללא ערבים גם למוגבלים
עד 1,000,000 ש"ח
(בשיעבוד) ייעוץ חינם
03-5011976

משכנתאות 03-6736849
24 שעות ביממה
משכנתאות לכל מטרה!!!
ללא ערבים + מוגבלים

התשובה הנכונה לכל השאלות
מגדל התאומים 1, ר"ג קומה 4 ת"ד 409
טל: 03-6134779/6, פקס: 03-6134681
נפגעי בורסה
o יש לך עיכוב יציאה
o יש לך עיקולים וחובות
o יש לך חייבים
o יש לך בעיה כספית
יש תשובה
בואו אלינו ונעזור לך ותבדוק בעצמך

ליסינג והלוואות American Lease Center בית כלל תל-אביב
בתנאים מצוינים
לחברות/לעצמאיים/לשכירים
משאיות/מסחריות/פרטיות
מהיר אמין ומקצועי
03-5256033

חקלאות

סוללות ותכולת לול הטלה במבנה דו-קומתי ל-3300 מטילות, במצב מעולה. 03-9648632 8617

להחכרה קרקע חקלאות + מים, באזור פרדס חנה חדרה 130 דונם 06-344748 884

בהזדמנות מכירת חיסול, 4,000 צמחי בית סוגים שונים מוכנים לשיווק מיידי. 07-699221 8540

טיולים

בחור עיר המסע לחו"ל, במלווה סימפטית, על חשבון, אפשרי קשרי ידידות 03-5302282 542

סלובקיה, טיסה + שבוע רכב $499, טיולים רפסים ראשוטים, שבגרים $1050 כולל הכל 09-334156 8514

טלויזיות

מכירה ותיקון וידאו וטלויזיות שחור-לבן וצבעוניות, משומשות וחדשות, באחריות! כרמיה 17 (ע"י הבימה) 03-5657758 6761

מבחר וידאו וטלויזיות צבעוניות ממכרות החל מ-500, "חלליות" לה-גרדיה 76, יד אליהו, תל-אביב. 4672

למכירה! טלויזיות חדשות וישנות + מכשיר וידאו אפשרות לטריד אין החל מ-500 ש"ח לא בשבת 03-384490 4780

וידאו וטלויזיות חדשות ומשומשות נהגי מחיר "סלון חללית" לה גרדיה 76 יד אליהו תל-אביב 2566

מוצרי חשמל

למכירה מכונת כביסה "סיליפס", ומקפיא ביתי במצב טוב בהזדמנות !!! 03-5318585 7939

מקרר אמנה 26 + תנור סאוטר וחשים 03-6048871, 050-219565 3718

מזגני אויר

מיזוג דירתי סלון + חדרים, 7890 + מע"מ מיום שבר 052-684927, אתורית 03-5760780 מגוף 316 5127

למכירת מזגנים ספותלים ומזגני חלון משומשים 03-5181185 9836

"נול מזגנים" מזגנים חדשים ומשומשים, חלון ומפוצלים 050-214966, 03-5782062 5303

שקול מילים!

ותראה מה אתה מרוויח בלוח מעריב:

● עד 12 מילים
● יותר צבעוני
● יותר ברור
● יותר קונים רציניים
● יותר קל להתמצא
● יותר מפורט
● 3 תשלומים שווים

והכל בפחות כסף!

לוח מעריב

אז שקול מילים - חייג חינם
177-022-6111

כח הקניה מספר 1

טרקטורים

טרקטור שופל וולבו 1-70 1993 במצב חדש ומצוין 050-281271 08-478447	6177
טרקטורון סוזוקי 92, 230 ממודל אחרי איבזול כללי כחדש בערב 03-6064701, 06-388080	6302
למכירה טרקטור מניסו טלסקופי 12 מטר, 81 עם מנוף. 050-239945, 050-288181	6471
טרקטורון + ימאהה 380 מודל 94 יד 1 + תוספות 03-5366428 בערב 03-5270692	8650
בהזדמנות טרקטורון הונדה 300 4x4 שנת 1994 שמור כחדש 170 שעות 050-244031	1184
אופנביה עגם 94, מכבש 212, 93, תעשייתי 92, שופל וולו 90-ג. 91 050-231728	8150
למכירה ביבוא מחו"ל קטרפילר משומשים מחיר תחרותי !!! מעונין כל סוגי קטרפילר 03-5403077	6220
CAT/246, 1987 + מזגן ותוספות: CAT/eaaC, 1985, שניהם במצב מעולה. 06-272708, 050-370341	6219
מחפר 228, 1989, במצב מצוין + מזגן + הכנה לפטיש 03-6749519	6532
לרציניים!! אוניסזר 416-1980, ראשונה יחיד בארץ!! 163,000 ק"מ למכנת לאדעון 04-9821903	3647
מחפרון קייס 580 SK 1992 בום מאריך + מזגן. 09-442502 050-239674	7734
למכירה - תחלסה מכבשים, בומג 213, 1993, ואם 2410, 1991 050-288902	4612

POLARIS
זום טרקטורונים איזור המרכז
בואו לנסיעת מבחן על גלגלי 95 של המחובה
*מכירת טרקטורונים יד שניה
המוסך ואולם התצוגה החדש
בתחנת דלק נחלים
כביש פ"ת - לוד
03-9327527

כלי נגינה

קונים פסנתרים משומשים בכל מצב להעך 03-5270628	555
בעולם-הפסנתרים, כלי נגינה חדשים ומשומשים למקצועיים, ולמתחילים, פסנתרי כנף מעולים, במחירים מיוחדים. כיוונים, תיקונים, הובלה, אבן גבירול 48 ת"א 03-5963844, 03-5968542	1931
למכירה פסנתר אקוסטי במצב טוב 07-413075	4449
יידאז פסנתרים פסנתרים תיאר סבית המלאכה באחריות לכל הרמות, החל מ-3,500 03-6811776, 050-295399	1970

בית YAMAHA
כלי זמר בע"מ
בהזדמנות!
כלי נגינה שונים עם פגמים קלים, חדשים ומשומשים.
ישר ממחסן "כלי-זמר"
גיסין 64 ק. אריה פ"ת טל' 03-9220528
א'-ה' 19:00-10:00, ו' 13:00-8:00

בית הפסנתר NO. 1
*פסנתרים: YOUNG CHANG גדול היצרנים ב-1993 ו-1994 המנצח בסקרי השוואות איכות ומחיר
*סינטסייזרים למקצוענים: KURZWEIL גאון הדור, ה EINSTEIN של היום
*מקלדות: NATIONAL PANASONIC TECHNICS למקצוענים ולמתקדמים
*גיטרות- מנדולינות, אכותיות
ת"א, אלנבי 99 טל: 03-5663023

מכונות צילום חדשות, יד שניה + פקסמליות, אחריות ושרות. 03-6730481 03-5115401 "יום טיכן"	5755

ליסינג רשאה באנגליה בחו"ל, עכשיו בחינם יוך, המוסר מוכר בארץ. טלפקס 03-5698738	6463
"תואר" - מובחר השנה 1995 !!! מביא לך תואר אקדמי חבית !!! 04-722205 (24 שעות) (03-5123146)	239
אנגלית בקלטות 260 ש"ח, אידיש 170 ש"ח, ערבית 98 ש"ח, צרפתית 210 ש"ח. "דננור" 03-6896597	864

בר 3 ראשים, מכונת מפסק, מילקשייק 3 ראשים + ציוד בחול 06-383801, 06-380180	5904

מכונת כביסה דגם "מילה" במצב טוב, 800 ש"ח 03-6889303 בוקר/ערב	673

למכירה מכונת-כתיבה מכנית, מסוג אולימפיה. במצב טוב, 180 ש"ח. עבודה: 03-6839912/3/3 בית: 03-298979	3183

מלגזות דיזל קטרפילר 2.5, קלארק 2.5, טון 5 טון, חשמלית לימרה 1.5, הייסטר 1.6 08-797870 052-502690	518

קונים תקליטים ותקליטונים משומשים מכל הזמנים. "תור בשחור" 03-5288288 03-290458	6410
מערכת סטריאו משולבת מצוינת אחה"צ 03-6418381	6125
מגבר סראונד ימאהה DSPA 2070 + 2 רמקולים, אקורדים וחרשים. 03-6952142, 04-417079	2080
עד 60% הנחה למערכות הגברה ותאורה ישירות מיבואן 03-0412896 050-258461 08-270823	2483

קונים מקררים במחירים בטוחים!!! במזומן!! הובלה חינם!!! מכירה, השכרה, תיקונים, צביעה. 03-382816	561

להשכרת פינה (שולחן) בגבריה מסודרת - קריות בבני ברק, בר מכבא 8 לפנות 03-6191246 לאבנר	2323

המבריק ניקיון + פוליש והברקה + הברקת קרמיקה + ניקוי שטיחים וריפודים + ליטוש באבן 03-313589	1400

קבלת מודעות 24 שעות למעריב 03-6827333	5230

ציוד למסעדה

לרציניים בלבד!! ציוד קומפלט למסעדה + מכונת אספרסו 050-319837	8363
תנור משוע לפיצה ALOKA ארה"ב רוחב כניסה 90 כחדש בהזדמנות 080-282772 03-6834839	6813

ציוד תעשייה

למסירה מחרטה + ריבולבר רבע צול חקיים ביתצה מסוחף בתל-אביב 03-6870998 לא בשבת	5874
גליוטינה לחיתוך פח 2.5 מטר אורך, 2.5 מ"מ עובי, תוצרת JORG, 09-7748228, 03-5162326	4918
מכונה לציקות לחץ למוזן 5.7-T ניקוי בברגרי פלדה, תוף מסתובב 03-6302149 לא בשבת	4400

צילום

למכירה מכשירי הגדלה עם כל האביזרים. 03-6830310	6632
NIKON כחדש גוף 801, פלאש 24-58, עדשות 28-85, TC-16A, MS-21 09-854338	4144

טלפונים - פלאפונים

טלפונים ופלאפונים

פלפונים קווים מיידים מוטורולה + אביזרים ערכות אורגינליות מוטורולה התקנה במקום 03-5458261, 050-300904	5784
פלאפון יד שניה + אחריות + קו החל מ- 1600 ש"ח 050-278316	4624
קניה, מכירה והחלפת פלאפונים ממוטורולה לסלקום. 050-279316	4845
סלקום/מוטורולה, בחירים זולים: סוללות, מטען מרוץ ערכה אורגינלית לרכב. 03-5101280	4964
מוכירה מוטורולה + שלם (430), סניו (280) באחריות. "מוטיפ" אבן-גבירול 163 תל-אביב 03-5442040	4186
פלאפון מוטורולה 9800 + קו מידי + מטען + 2 סוללות - 2400 ש"ח 050-380188 03-380337	1624
חכי זול כל האביזרים, דיבורית 498 ש"ח שרות לבית הלקוח 052-506090, 03-6013616	2096

ע.נ.ת תקשורת
פלאפונים השכרה ומכירה (קווים מיידים ול- 30 יום)
באספקה מיידית
ת"א: 03-6919171
י-ם: 02-250923
חיפה: 04-679643
נתניה: 09-826516

NOKIA סניף רחובות
מבצע נוקיה+קו מיידי מוטורולה רק 2597 ₪ כולל מע"מ
כל סוגי מכשירי הפלאפון +קווים חיים והתקנת דיבוריות אורגינליות במקום, במחירים ללא תקדים
השכרת מכשירים החל מ-10 ש"ח ליום
שיחות נכנסות ללא תשלום
הרצל 68 רחובות (תחת דור שעריים) טל: 08-419181
פלא-פון

ח.ג. תקשורת
אלימלך ג. ר"ג
03-6729179, 672241
פלאפונים! קווים מידיים!!
*מכירה *השכרה *קמה *ערויד-אין
אביזרים הקפיים
מאבזר ערכות דיבורית

פלא פון
רכישה החלפה השכרה בארץ ובחו"ל
03-5141762 08-361309
גלקונטרול

שרון תקשורת
03-5601431
לא מחכים לקו
עצמאות עכשיו!!
פלא־פונים למכירה ולרשכור עם קווים מיידיים
177-022-1171

רקורד
השכרה ומכירת פלא־פונים בכל הדגמים
השכרת פלא־פונים לכל העולם (קבלת ציוד בארץ)
אביזרים • תקנות • מחירים מיוחדים
רח' בזל 37, ת"א: 03-5469333, 177-022-3933

גל-תקשורת
*מכירת מכשירי פלאפון מכל הסוגים.
*השכרת מכשירי פלאפון בארץ ובחו"ל.
*מכירת אביזרים נלווים.
*החלפת ישן בחדש (TRADE IN)
*מכירת ערכות + התקנה במקום
פלאפון קווים מיידים משווק מורשה
סניף ראשל"צ: 03-9668903
סניף רמה"ש: 03-5492062

שמרא סוכנויות בע"מ
פלאפון משווק מורשה
השכרת הספקה מיידית לכל תקופה
מכירה • התקנה
09-586789, 09-570618

גל-האר
רח' החרושת 8 תל-אביב
טל: 03-6394456 חיפה: 04-418999
מבחר אבזרים מקוריים
ערכות דבורית מקוריות
קבועות+ניידות+התקנה
NOKIA 2120-ל
דיגיטלי (סלקום)

קוויק פון ר"ג
מבצע קווים חיים בטפמן
2700 ש"ח בלבד*
נוסע לחו"ל?
אתה חייב דבר אחד חשוב:
השכרת פלא פון לכל רחבי העולם
ערכות סלקום מוטורולה 680 ש"ח*
*למנויים
בן יהודה 238 ת"א 03-5463399
02-243455, 02-388848

אדיפון תקשורת בע"מ
מבצע מיוחד
* ערכת דיבורית מוטורולה סלקום 500 ש"ח כולל מע"מ
* ערכת דיבורית מוטורולה מוטורולה 500 ש"ח כולל מע"מ
פלאפונים סוללות
המחירים הזולים בארץ
התקנה עד בית הלקוח
עד גמר המבצע
* המחיר: לא כולל התקנה.
052-506070, 09-565096, 581364.70

פלאפונים!!! קווים מיידים!!!
* מחלקה מיוחדת - TRADE IN
* חדשו ערכת דיבורית לסלקום
* פלאפונים או איתוריות להשכרה בישראל, אירופה וארה"ב
יוצא למילואים? הפקס והמחשב: בקו הפלאפון שלך!

וידאו דן בע"מ
קווים מידיים ודחויים
פלא-פון משווק מורשה
★ מכירה ★ השכרה ★ ציוד היקפי
לוחמי הגיטו 36, פתח-תקווה
03-9249444

סולו תקשורת
פלאפון
השכרה, מכירה, החלפה
דגמים חדשים, כולל אביזרים
24 שעות ביממה
תל-אביב, רחי פריטמן 13 טל. 03-522-9424
ירושלים, לונץ 2 (מדרחוב) טל. 02-258-908
מושב ניר צבי, רחוב צאלון 5 טל 08-231-302

לוח מעריב
כח הקניה מס' 1
177-022-6111 עד 3 תשלומים

ציקי NO-1
ווי גרירה מקוריים
התקנה תוך שעה! קנה במקור
תו תקן גרמני
מושב רשפון
שרות מבית הלקוח וחזרה
טל: 09-500738, פקס: 09-560297

נגררים תקניים
מספר 1 באירופה
הספקה במקום!
20 שנות מוניטין

אמבטיות זאב בע"מ
חידוש ציפוי תיקון
אמבטיות
31 שנות נסיון
ללא פרוק ושבירת חרסינות
תצוגה במרכז הבניה
09-584862

המאיר-ציפוי אמבטיות באמאיל, בגימר, בצבעים ובאחריות + שיפוצים. 03-7520884, 050-303542	6767
"צחי" - חידוש אמבטיות ומקררים בגימר, 25 שנות ניסיון. 03-6286848 03-490566 03-6487689	6242

סירות

הלסטון מרקורי 8 פגמי טורי המנוע 1980 מקורי כלל מניע 052-500722, 03-5742420	8896
בהזדמנות!! קולסון סיגורת משופצת ומאובזרת + נשולקי $7,600 (אפשרות להחלפה ברכב) 050-285443	6776
חירת 13 מטע מרקורי 78 כ"ס + עגלה, כחדשה. 09-889140, 09-432792	6762
הלסטון 79 176 כ"ס סוזוקי + נגרר 050-396282	5983
סירת מפסט ל-4 איש + מנוע 8 כ"ס + עגלה 04-231648	6347
סירת מרוץ איוונרד 1993, 175 כ"ס חיצוני + גגר, הלסטון 1995, 050-289906 03-6772277	5368
למכירה מנועה WAVE/BLASTER יסיפה ממוע חדש 050-284437	6189
סירת מס' 1 בארה"ב חדשים ומשומשים מודל 1995/1994 עם אחריות אמבל 03-6374271	4173
סירות מרוץ "סי-ריי" - ביילנר ומקסים חדשות ומשומשות, ממנוע "מרקורי" ו"מרינר" חדשים 03-6374271	4173

נופש

בהזדמנות מחיר מציאה ! לשבוע נופש ! (!!) בקלאב-אין אילת וכ' - (R.C.I (אורחן) 03-5718206	5678
בטבריה למכירה דירות נופש 4 חדרים + מרפסת, נוף לכינרת + מעלית החל מ-$125,000 ללא תיווך "דירות" 03-5493312	9604
בקלאב הוטל טבריה למכירה יחידת נופש שבוע שלישי, במחיר הזדמנותי. 09-929748, 050-209898	378
השקעה בדירות נופש באילת/ירושלים $8,000 מ-$100 לחודש. 02-819227 ת.ד 18160 ירושלים	8121
דירת 2 מקסימה!!! לכנרת בבניין נופש "לב הגליל" בטבריה. 03-6058703	6694
קלאב הוטל אילת שבוע 41 + נופש מבבר 09-7719994, 03-6826020	8667
למכירה קלאב-הוטל אילת (47) 7500$ טלפון 09-647293	4668
קלאב-הוטל אילת שבוע 1 (ינואר) טבריה השכרה/מכירה שבוע 19 (במאי) 02-6615468	6946
בהזדמנות דירת נופש בקלאב הוטל אילת, מבראר. 050-366667 09-963019	8074
בהזדמנות, להשכרה, דירה (נופש פרטית בחוות תברון בזכרון-יעקב. מתאים למשפחה. 06-396518	6029
דירה מרוהטת לנופש בעוד 03-6749330	8094
בהזדמנות למכירה, שבוע ה-18 פסח, קלאב-הוטל אילת עבודה: 03-625002, בית, אחה"צ: 09-828781	1276
כפר הנופשים של יזרעל באילת דירות נופש 07-378063, פקס, 050-244021, 07-374592	4613
במלון רמות חדר סטודיו + מטבחון (פרטי) להשכרה/מכירה, מחיר משוד. 02-421278 בחול.	1083
בהזדמנות 2 יחידות בקלאב-הוטל אילת. יונאר, יולי-אוגוסט 03-9649723	4032
צימרים להשכרה בכורזים (ליד ראש פינה), נוף יפהפה בתנאי מלון***** 050-321269, 06-937869	7357
בהזדמנות מתחת למחירון! למכירה/השכרה יחידת נופש בטבריה קלאב-הוטל מאי 1996 03-6404047	8916

רהיטים

ארון-בגדים, פורמיקה לבנה 4 דלתות + 2 מגירות, 2.38x84x58, כחדש, 450 ש"ח. 03-5814823	6005
ארון ספרים עתיק: פתוחים, מגירות, ויטרינה + שידה עם סקרטר עלין 052-453242	5620
מטבחים במבצע מתוצרת ב-220, סנדויץ ב-425, ארונות 180×240 ב-899 + מערות 03-375224 03-6745236	2731
במחירי הפתעה!!! סלונים מהיבואן, ריהוט גן ובית בטיב מעולה, לסיטונאים בלבד לפרטים: 03-5282897	1429

בריאות

לגברים ונשים!! יעוץ בביות שמנים ארומטים מבמור נאה מוסמך באמנות המסאז' 03-5220123	8121
עיסוי רפואי מפיזיותרפיסטית מדופלמת בדירה פרטית לפי הזמנה 03-5828520	4374
מסג' מקצועי	מעסה מדופלמת בביתה, באווירה מליחה 9:00-18:00 בגבעתיים. פלאפון 052-450026 בוס	1528
סמר רפואי כללי ופינק נפלא קארן מוסמכת אותך לרעותה לרציניים + בשבת 03-6729987	1892

שיעורי עזר פרטיים במתמטיקה, אנגלית לשון עמך + בנות "מרכז הלמידה" 03-6227868, 04-522947, 02-386383	1424

פקסימיליות במחירי מבצעו סמסונג, פנסוניק, איטר, שארפ וברדר. "א.מ. טלפון איטרקום בערמי לילינבלום 40, 03-5101380	4864

ופתפינית!!! מארחות!!! ברמה!!! נבדיסקרטיות!!! + מקלחות בחדרים, הכסה 30, בעקר טוסט + רוחשת 04-419349, 04-411880	802

למכירה טרי בולדוג אנגלי תעודות ישראלית להתקשר בערב 04-8108190	6732

3
תשלומים
בכרטיס
אשראי

מחשבים, תוכנה ומולטימדיה

אשדר
מעבדות ותקשורת בע"מ
מחשב 486-DX-2-66 מעבד INTEL
לוח אם כולל V.LB ומטמון 4 מגה זיכרון פנימי,
כרטיס מסך + מסך L.R 0.28
בקר משולב + כונן 1.44, דיסק קשיח
420 מגה, מקלדת + עכבר + משטח
CD-ROM מהירות כפולה, כרטיס קול 1.6 BIT + רמקולים
סה"כ 3,990 ש"ח כולל מע"מ
לרשותך מחירון מענה קולי 24 שעות טל: 052-246350
אחריות 3 שנים • לרשותך מבחר דגמי מחשב 486
מפיצים מורשים:
אשדר מעבדות רמת-גן טל: 5706137
אסבים מחשבים הרצליה טל: 09-560011

מולטימדיה קוים-בתבונה
מחשב INTEL-486DX2/66
זכרון מטמון 256KB
זכרון 4MB
כונן דיסקטים: 1.44 MB
דיסק קשיח: I.D.E V.L.B. 428MB
מסך N.I L.R 0.28 S.V.G.A
סה"כ כולל מע"מ 3599 ש"ח
ערכת מולטימדיה מלאה החל מ-450 ש"ח
גבה 46 ר"ג טל 6761430

מחשבים

מחשב מולטימדיה-סוניק תואם IBM-TC + פולטימדיה מתמך ב-7 טרנסיוזרים, מתאים לאולפנים בשכות הרובוטיקה. 09-409137	880
NOTEBOOK-486 DX-33 נייד 250-MBYTE ACTIVE-COLOR 3280 זיכרון כחדש 8-FAX MBYTE 14400 03-5902219	6113
מכירת מחשב מקינטוש LC + תוכנות 03-5284804	5488
מחשב חדש 486 DX2 - 33/66 + 486 + תוספות בערב 03-582526	6134

סדנאות מחשבים/מולטימדיה אכותית לילדים 8-18 ברמת אביב לפרטים 03-6416617 במבצע C.D

בבית המחשב הוד השרון
מחשבים חדשים ומשומשים
החל מ-280 ש"ח 09-460151

הבורסה למחשבים וציוד היקפי משומש. מכירה, קניה, החלפה ושרות. 050-343924

R.E.L.
אריאל מחשבים
3 שנות אחריות למערכת המהירה בעולם
486 (SUP DX-4, P24T)
4MB RAM, 256 CACH
3.5" (1.44) MB TEAC
420 MB 12 ms WD (שתיים אחריות)
14" S.VGA 0.28 NI
VESA 32B Graphic Accelerator 1MB (2MB)
החל מ- 3220 ש"ח כולל מע"מ
תוספת ל- 486-DX-4-100MHZ 1240
7 שנות
08-406203

GREEN-486DX2-66MHZ INTEL
כונן 1.2 4 MB דיסק קשיח 420 MB מסך 0.28 SVGA
מחיר 3650 ש"ח
CD ROM D/S מקורי SOUND BLASTER 16 רמקולים •מגבר •מיקרופון 1050 ש"ח
כרטיס קול פרו + CD-ROM • רמקולים• מיקרופון 850 ש"ח
מדפסות, ציוד היקפי, השבחת מחשבים - מודם 14,400 450 ש"ח
שבתאי מחשבים
יבוא ושיווק ישירות מהיבואן.
רח' נווה שאנן 12 ת"א טל: 03-379181 פקס: 03-371813

הצטרף למועדון ה- PC עכשיו תרוויח...
מועדון ה- PC הישראלי בע"מ THE ISRAELI PC CLUB LTD.
★B.B.S לחברים - חינם!!
★Internet ו-Compuserve במחירי מבצע!!
★תמיכה טכנית ומקצועית לרבות Microsoft חינם!
★מחשבים, תוכנות, ציוד היקפי מולטימדיה. קורסים ב-80% הנחה.
★ימי עיון, הרצאות וכנסים.
★כרטיס חבר המקנה רכש ושרות בבתי עסק נבחרים בכל הארץ (כפוף לתנאי המועדון).
במחיר של 19 ש"ח לחודש (כולל מע"מ) בלבד!
★ מחשבי CONTACT 3 שנים אחריות!
הירקון 35, בני ברק

GREEN-486DX2-66MHZ INTEL
256C/M, UP 512C/M, UP-DX4
15 שנות נסיון שרות ואמינות
□ 4-MB זיכרון מוטורולה □ בקר משולב IDE + MIO V.L.B.
□ כונן 1.44 + כונן 1.2 - TEAC □ מסך PACKARD BELL N/I L.R 0.28 S.VGA
□ כונן קשיח WESTERN DIGITAL 420 MB □ מארז מיני - טאואר מפואר + מקלדת +
□ כרטיס מסך V.LB CIRUS LOGIC 1 MB עכבר + משטח + כיסוי + דיסקטים

א. אופק בע"מ
הנדסת תקשורת ומחשבים
לייעוץ והזמנות, התקשרו עכשיו!!!
03-6729222, 6729212, 6729186
רח' הראייה 41, 43, רמת גן

486-DX2-66
כוננים 2+420MB+4MB
מסך + מקלדת ועכבר
+ כרטיס קול + רמקולים
+ תוספות
סה"כ 3,580
כולל מע"מ
איבורי מחשבים בע"מ 03-6131111

קומפיוטרס
ההצעה הטובה ביותר
והזולה ביותר!
הרא"ה 45 רמת גן
טל. 03-6701683
מחשב 486 - DX-2-66 מעבד INTEL
לוח אם כולל V.L.B ומטמון
4 מגה זיכרון פנימי
כרטיס מסך + מסך L.R 0.28
בקר משולב + כונן 1.44
דיסק קשיח 420 מגה
מקלדת + עכבר + משטח
C-D ROM מהירות כפולה
כרטיס קול 16 BIT + רמקולים
אל תקנה לפני שתבדוק אצלנו!

"דניאל" בשרון
מחשב 486-DX2/66
3790 ש"ח כולל מע"מ
המחשב כולל 4 MB זיכרון פנימי
256 K קש, כוננים- 1.2 TEAC 1.44
כרטיס מסך 32 BIT V.L.B 1MB (2MB)
מסך SVGA 0.28 L.R NI
דיסק קשיח 420MB, לוח מקשים 101
עכבר +משטח לעכבר
09-902860
03-5563239

מור עוסר בן חיים רוקן ישראל תל-אביב, חגיל עינת בת ויקטור רוקח ישראל עומר.	
אמשיקשוילי יוסף בן סמיון רווק בריה"מ באר שבע, ברוסיגב בלה בת לב רווקה בריה"מ באר שבע.	
סמן עוסר לווין דליק בן מורים רווק ישראל באר שבע, בניסטי סיגל בת פליקס רווקה ישראל באר שבע.	
אבקסיס אבי בן סלומון רווק ישראל באר שבע, אימוע סיגל בת יורן רווקה ישראל באר שבע.	
בן אבו שמעון בן יוסף רווק ישראל ירוחם, בן שושן אסנת בת מימון רווקה ישראל דימונה.	
גבאי ששון בן יעקב רווק ישראל באר שבע, דייכן אלונה בת מרלן רווקה ישראל באר שבע.	
ועקנין עדי בן שלמה רווק ישראל מיתר, דמנובסקי עדה בת ארטור רווקה ישראל לוד.	
אזולד שלום בן אברהם רווק ישראל באר שבע, ביטון רוית בת משה רווקה ישראל באר שבע.	
קייזמן אלכסנדר בן סוטר גרוש בריה"מ באר שבע, מרציק ולנה בת במיזן גרושה בריה"מ באר שבע.	6298

סטודנטית בלונדינית יפיפיה 23/170. מורה רגישה 28, הנדסאית יפיפיה 28. "אתי" 03-296024	4150
אשה מאמינה 50+ מחפשת אברהם אמיתי ללדת את יצחק. ת.ד. 3696 חיפה	1450
בת 27, חטובה ואינטלגנטית, אוהבת לצחוק! מחפשת גבר רציני לחיים משותפים!!! 03-6135180	7180
24 גרושה בליו נאה מאוד חטובה ואינטלגנטית מעוניינת בפרק ב' מוצלח! 04-372861	7282
אם חשוב לך כמו לי ולפני הכל קשר רציני חם ונכון לאורך שנים-כדאי שניפגש. נאה 46/175 נעימה ומסודרת גרושה בלי ת.ד 10214 רמת-גן	3700
אקדמאית מבוססת רווקה נאה 44, באקדמאי אשכנזי דתי מסורתי ת.ד. 5699 חיפה	2290
רווקה, אקדמאית, 36/1.60, מעוניינת במתאים לקשר רציני. ת.ד. 2507 חולון	1971

הודעה חשובה לפנוים ופנויות
איכותיים
את/ה חושב שאין בן/בת זוג המתאים עבורך?
זה לא נכון! ישנם המוני פנויים ופנויות נהדרים ומקסימים שחושבים בדיוק כמוכם.
אתם פשוט לא נמצאים באותם המקומות.
אנחנו מכירים רבים מהם אישית...הצטרפו אליהם
כלל פורום חברים איכותי לפנויים ופנויות
צלצלו עכשיו 03-5252108 (24 שעות)

שידוכים

שידוכים

שידוכים לדתיים/ות ולכיפה הסרוגה, יחס אדיב, מחירים נוחים, נח רגן 02-243819 בערב	6173
"בית נאמן" שידוכים לדתיים איכותיים בלבד. אקדמאים, בוגרי ישיבות הסדר, ובוגרות מכללה 03-6341021	6323
מי אמר שבן זוגך בארץ? משרדנו באנגליה, צרפת, שוויץ וישראל. "חורי קדם" 03-6732118	9891
נורית, שידוכי מצווה איכותיים ומסורתיים אקדמאים/ות לחסרוניקים למבוגרים/ות נשואים/ות 02-371624	543
לרווקים/ות דתיים/ות 24-40 טיול גיבוש-התכנסות ב-04/06/95 לפרטים: בערב-09-958028, בערב 177-022-3318	6838
מתאימים בהכרויות בשמעו!!! + מסיבות לפנויים/ות לחילוניים ומסורתיים לבחורות מסלול!!! 03-5463622, 03-5464560, 04-625107/8	4617
"לי-לך" - יחס אישי + נסיון - (מ- 1979) = הצלחה!!! - מחלקות: - לצעירים/ות - לאקדמאים/ות - למסורתיים/ות - בית-כלל - 03-296...	3317
"מאתיקה" שידוכי מחשב, לקיבוצניקים/ות מושבניקים/ות מסורתיים/ות וחילוניים/ות מכותים/ות בלבד (07.00-24.00) 03-6772066	2046

הכרויות

לנשים,צעיר יפה תואר, עיניים ירוקות, עור בהיר, משכיל, בודק אהבה 052-633796	3600
אדוני/ מעוניין בידידה אמיתית? אחת שרוצה כמוך! חייג 03-650211 לנשים שירות חינם	9630
29/170 נשואה איכותית לקשר דיסקרטי נשוי איכותי 18:00 - 09:00 איריס 03-5012635	6313
לפנויים סטיות סדנות משחק ותיאטרון, לימוד, שעשוע וגילוי חברתי 03-5627258, 03-5665356	6517
סרטון בעלה גוף משגעת!!! לאמיד ודיסקרטי (גם מבוגר) 03-5761111 תיבה 6666	8260

■ לשכת הרבנות הראשית אריאל

שי בן דוד מרדכי, ישראל, רווק, אריאל. מלכה בת נחמן אני, ישראל, רווקה, פתח-תקוה.	6718

■ לשכת הרבנות הראשית "עזתה"

מנוח בן דוד בן גד שמעון רווק קיבוץ שער הגולן, טל אלישבע המפטן בת ימה רווקה קיבוץ עלומים.	
חנוך ספיר בן צדוק רווק כפר מימון, ענת אביגס בת ישעיהו רווקה קיבוץ סעד.	
ירון ממן חזיד בן יוסף רווק מושב ברכיה, אסתר אמר בת דוד רווקה באר שבע.	
דניאל בוסקילה בן יוסף רווק מושב שוקדה, רבקה ברכה עזרא בת שושן רווקה אופקים.	6732

נרשמו לנישואין

■ לשכת הרבנות הראשית באר שבע

מידוחובסקי מרדכי בן יבגני גרוש בריה"מ באר שבע, פרוסטובה אולגה בת יוסף ז"ל גרושה בריה"מ באר שבע.	
מימון עמוס בן שמעון רווק סנים באר שבע, סבן מירית מרים בת חיים רווקה ישראל יד בנימין.	
החרש יעקב בן חביב ז"ל גרוש מרוקו אופקים, זוהר חנה בת שמעון גרושה מרוקו באר שבע.	

לוח מעריב
כח הקניה מס' 1
177-022-6111
עד 3 תשלומים

ב"ה
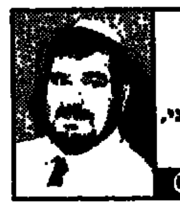
פרוייקה מציע:
מסורתיים וחילוניים
ב, חסדר עו"ד 30-185, ב, הסדר סטודנט למשפטים 26-180
עו"ד גרוש סרוגה 42-180, מהנדס אוירונאוטיקה 35-180 חילוני,
סרוס' אלמן 50-185 סרוגה, ד"ר גרוש 60-170 חילוני,
אדריכל 40-180 מסורתי
טלפון: 03-5782415, 03-5772178, 04-628842

פרטי גרוש 60/170 בנחמדה תרבותית בהיכרות רצינית. ת.ד 10267 רמת-גן.	5618
יליד הארץ אירופאי 60/1.84 גרוש נאה משכיל בעל שרשים פתוח מבוסס ודמות ידועה בחברה הישראלית מעוניין בקשר רציני עם בעלת ערכים פתוחה עדינה ומשכילה (לא שמנה) עד 48. (מכתבים ללא סלפון לא יענו) ת.ד. 333 ראשון-לציון	5643
רווק, 36/168, שקט לא מעשן, ברזה למטרה רצינית, בגילאי 24-40 09-507477	8410
יוזד מבוסס מציע לצעירה אשכנזיה להקים משפחה בקופנהגן. פניה שירות בפאקס 004536340961	4914
רווק מסורתי 36/1.69 משכיל למטרה רצינית. ת.ד. 620 חולון 03-5526388 יניב	4836
תעשיין אקדמאי יפה תואר 28/180. רופא 31. הנדסאי 36 "אתי" 03-296024	4261
אקדמאי מקסים, ייהדי ומבוסס באינטלגנטית צעירה 050-276950 ת.ד. 1293 רמת-השרון	4167
פרטי, אלמן, 77, מתפקד, מוכן לחכיר ידידה בגיל חמה. ת.ד. 6996 רמת-גן.	926
תושב חוזר, עצמאי ומבוסס, נאה ותרבותי, 30 - בנחמדה לנישואין - "לי-לך" - בית-כלל - 03-296670.	3321
38, מהנדס, גר בקליפורניה, בבחורה לנישואין ממוצא פרסי, בת 26-32. 04-6667120	3620
אלמן מעוניין לחכיר אלמנה בסביבות 60 ת.ד. 60 נתניה	47

בס"ד
בנה קינך
שידוכים לדתיים!
לגילאים השונים - אפשרות ללא ידיעת המועמד/ת
✓ אמינות ✓ נסיון
✓ יחס אישי ✓ סודיות מובטחת
בנה קינך שטראוס ב/20 ירושלים
☎ 02-242428

מאות פנויים ופנויות איכותיים
ממתינים לכם לקשר אישי ורציני להכרות
ואתם לא
כאן?
צלצלו אלינו עוד עכשיו
כלל פורום חברים איכותי לפנויים ופנויות
24 שעות 03-5252127

אלמנת מלחמה, 51
ילידת ארה"ב משכילה
נאה מעוניינת
באקדמאי בלבד
נעים הליכות,
עד 60 לכתוב ל"הלנה"
ת.ד.11302 ת"א 61116

לאלמנות ולאלמנים
תרבותיים ורציניים 45"75
זה הזמן לפתוח דף חדש!!!
אצל מיה ומנחם - יחד
הכירו חבר־חברה לחיים!!!
03"6735551,
03"6720032,

לאלמנות ולאלמנים
תרבותיים ורציניים 40"75
זה הזמן לפתוח דף חדשו!!
אצל מיה ומנחם - יחד
תכירו חבר־חברה לחיים!!!
03"6735551,
03"6720032,

מהפכה!!!
האזן/י עכשיו למידע...
השיטה השוויצרית
הכרויות לפנויים/ות איכותיים
בהתאמה עצמית מהטלפון
בביתך... גולדתיים
177-022-7585
24 שעות
"קשרי"

בלולות יוקרה
משרד הכרויות ליהודי
דתיים/ות לאומיים בכל הגילים
אקדמאים/ות חובשי כיפה סרוגה
ובנות השרות הלאומי
תכיר לכם את המיטב
רח' החשמונאים 88 תל-אביב
טל': 5747072, 03-5614552 (לא בשבת)
או שילחו פרטים ל ת.ד. 53612 ת"א
ותענו באמינות בסודיות ויחס אישי וחם.

"חיים רוטרי" (מ-1985)
הכרויות לנישואין / חבר/ה לחיים
*חילונים *מסורתיים * דתיים
★ בארץ ובחו"ל ★
המשרד: רח' דוד המלך 9 ת"א 03-6966222/3
סניפים: 02-868994, 04-773036, 06-326188, 08-456838, 09-563747

"אתי"
המשרד הותיק והאמין
לרציניים בכל הגילאים
• סטודנטית יפיפיה ואיכותית 23
• רופאה יפה מעניין ורציני 29/1.85
• מורה בלונדינית יפה ורגישה 26
• אקדמאי יפה תואר ומבוסס 27/1.85
• תעשיין אקדמאי יפה ורציני 43/1.85
• מנהלת חברה יפה ומשכילה (בכ"ל) 41
• תעשיין אלמן אקדמאי 56
הורים, התאמת בני זוג
לילדים ללא ידיעתם
מבחר לאקדמאים/ות
מסורתיים/ות
"אתי" 03"296024

בת זוג

אקדמאית 47 נאה רצינית ודתית לקשר רציני בלבד ת.ד. 11563 ת"א	6170
אקדמאית (44), שנונה ונאה, גרושה במתאים עד 54+ (טלפון) ת.ד. 509 גבעתיים	6440
אלמנה 60 מסודרת ברציני ותרבותי להכרות יפה ת.ד. 3991 חולון	6606
אדריכלית 30/160, יצירתית, אינטלגנטית וסימפטית במתאים 32-38 ת.ד. 7588 ר"ג	6619
56/167 גרושה, נאה, אקדמאית בתפקיד ניהולי, עצמאית, בעלת רוח צעירה ולב חם, לקשר רציני עם גבר בעל נתונים דומים ת.ד. 23678 ירושלים 91234	6643
מתפשים. שירוך לרופאת ילדים, 57, אלמנה, עדיפות לאלמן אקדמאי. ת.ד 12674 הרצליה פיתוח.	6647
מורה אקדמאית מסודרת, 168/ 33, באירופאי לנישואין, לרציניים ת.ד. 9184 תל-אביב 1092	106
26/165-מורה, יפה ורגישה, ממשפחה טובה ומבוססת-לנישואין-"לי לך"-בית כלל 03-5282020	6299
יצובת אקדמאית אירופאית אלמנה 44/168 איכותית להכרות/ נישואין. ת.ד 33948 חיפה.	6644
אקדמאית גרושה, 47/1.66, מושכת מבחינה פנימית ואף חיצונית, במתי אקדמאי חכם, רגיש וגבוה עד 58. ת.ד.פ. 364 נתניה 42102.	6063
דתיה, משכילה, יפה ומסודרת, 26, גרושה + 1 במתאים (סרוגה), תמונה ת.ד. 8363 ראשל"צ	660
מהנדסת נאה דתית 26/1.76, בדומה איכותי, כיפה סרוגה ת.ד. 8269 חיפה	1297
"ביקנה חחס" אם אתה מתפקד !!! בוא !!! ומסוקו!!! אישה בת 70 מחכה !!! 09-920606	1340
אקדמאית (סאיו); 33/1.70, רווקה אירופאית. נאה, במתאים לנישואין ת.ד. 13065 ירושלים.	1404
אלמנה אקדמאית 40 מסודרת/רצינית מעונינת ברומה ת.ד 9069 ראשל"צ מיקוד 75130	4929
אקדמאית, גרושה בקוח, אשכנזי,משכיל, 47-58, למטרה רצינית ! ת.ד. 6 רעננה	11362
דתית, רווקה 30/168, משכילה, רק באירופאי דתי עד 53 ת.ד. 1834 רחובות	4046

בן זוג

אלמן, תעשיין, אקדמאי, מרשים, 62 סולידי ומתחשב באלמנה כלבד! ת.ד. 216 רעננה	6969
רווק נאה אקדמאי 33/1.80 מעוניין בקשר רציני עם בחורה מתאימה. 09-980090	6142
תייר מונצואלה 60/170 נאה ומבוסס במסורתית למטרה רצינית ת.ד 20080 תל-אביב ל/141	6120
26/1.75, כיפה סרוגה, אשכנזי, אקדמאי נאה, בדתית (לא יותר מדי) לאומית, איכותית, אינטליגנטית ונאה מאוד ת.ד 2090 פתח-תקוה, 49120	6245
אקדמאי רווק 44/175, חובב טבע ומוסיקה קלאסית ת.ד 8046 רמת-גן	6255
חרדי כהן גרוש 33/1.80 מסודר, מוגבל מעט, מעוניין במתאימה 03-9300305	6331
אלמן, 63, מעוניין בדתיה 56 משכילה ונאה. פרסים סלאים לת.ד 3090 תל-אביב	6090

לחבר'ה הטובים, בוגרי/ות בני-עקיבא
מחפשים קשר? אשמח לעזור לכם למצוא אותו.
אנא אל תהססו ובואו לפגוש אותי.
מצפה לראותכם, רחל
מחפשת מתאימה ל: רווק, נאה, 32/176, הנדסאי, תימני טל. 09-918065 (גם בבה"ש)

ANGLO ISRAEL INTERNATIONAL
הכרויות ברמה אחרת
נציגות בכל הארץ ובחו"ל
09-625553 / 09-828983 ☎

יותר פחות
כסף
יותר מילים
יותר מפורט
יותר צבעוני
יותר ברור
יותר קל להתמצא
יותר תשלומים
יותר קונים רציניים
בכרטיס אשראי
לוח מעריב

יותר פחות
כסף
יותר מילים
יותר מפורט
יותר צבעוני
יותר ברור
יותר קל להתמצא
יותר תשלומים
יותר קונים רציניים
לוח מעריב
חייג חינם
177-022-6111
כח הקניה מספר 1

הצעות עבודה

הצעות עבודה

- לקולנוע ברעננה דרושים. עובדים אחרי צבא. נוקרין-בעל ניסיון-דחוף 09-771320 מ-18:00 לדרי — 6161
- לאורגנטים ואחזי-אתגרים עבודה מרתקת עם רווחים גדולים בחברה בינלאומית ומהגדולות בעולם. 03-5651007 — 6163
- לכתב העת "טבע הדברים" מנהל פרסום ואנשי שיווק ומכירות בעלי ניסיון 03-6481487 — 6164
- 1.טכנאי מזגנים והתקנות. 2.עוזר בעל רקע בחשמל. 03-6581388
- יוצאי/ות צבא ומרצים/ות - לעבודה מרתקת בצוותים! 3,500 ש"ח מינימום !!! עדיפות לבעלי רכב !!! 03-6817302 — 6406
- יוצאי/ות צבא דינמיים/ות לעבודה מרתקת בניהול צוותי דיילים/ות הסברה לעיתון גדול ומכובד !!! עניין, אתגר, שכר ותנאים מעולים !!! רכב חובה !!! 03-5624128 — 6407
- צעירים/ות דינמיים/ות וגם סטודנטים/ות לעבודה מרתקת בעולם השיווק והפרסום ! עניין, אתגר, תנאים ושכר גבוהים ביותר !!! אפשרויות קידום נהדרות !!! קורס "אומנות המכירה" על חשבוננו !!! כרטיס טיסה לחו"ל + רכב לרציניים. 03-6817302 — 6408
- צעירים/ות ומרצים/ות וסטודנטים/ות לעבודה ייחודית - בוקר/ערב - בפרויקט ארצי חדש ומרתק !!! עניין, אתגר, תנאים מעולים, שכר גבוה וקידום מהיר לרציניים. 03-5624128 — 6409
- עקב כמות גדולה של הזמנות מלקוחות דרושים/ות אנשי מכירות צעירים/ות לסגירת עסקאות ! תנאים + שכר גבוה במיוחד לעומדים בקריטריונים !!! לקביעת ראיון 03 6716782 — 6410
- צעירים/ות דינמיים/ות לעבודה ייחודית בטלמרקטינג! לפרוייקט גדול ומרתק עם הרבה עניין והרבה כסף!!! תנאים מצוינים למתאימים/ות 03-6611190 — 6427
- 1000 ש"ח בחודש עבור ניקיון פעמיים בשבוע בבוקר, בכפר סבא ורעננה 09-987949, 052-514814 — 6458
- הכנסה נוספת קלה ומהנה עם לין הבשמים של "יוטוטוס סור דומו טיקס" תנאים נהדרים 03-5833172 — 6460
- מספר משרות פנויות בתנאים מעולים ושכר גבוה בחברת שיווק בלעדית בתחומה! 12 שנות לימוד, אחרי צבא, לקביעת ראיון · 03-5716792 — 6467
- לעבודת טלמרקטינג ייחודית ומרתקת! צעירים/ות נמרצים/ות המחפשים תמורה הולמת במסגרת דינמית ומעניינת!!! 03-6611190 — 6468
- דרושות טלפניות לעבודת טלמרקטינג בשעות הבוקר והערב בר"ג מיום א' 03-6761988 — 6513
- לשרות מכונות כביסה ומוצרי חשמל ביתיים, טכנאי/מתלמד, נמרץ + רשיון נהיגה. 03-6614374 — 6522
- לעבודה דחופה בנתניה חדרה חיפה והרי הצפון באר שבע אשדוד והדרום 09-462203, 09-462600 לא בשבת — 6544
- עובדי הדברה לעבודה קבועה, מגורים בשרון + רשיון נהיגה, תנאים טובים למתאימים 09-603821 — 6562
- לבר מסעדה "פיוטא", קורדוברו 7 סלרנטין דרוש עוזר טבח. בערב 03-6833836, 03-6833846 — 6606
- צעירים/ות נמרצים לפרויקטים וגופים בשעות הבוקר. 03-6861106 — 6476
- דרושים עובדים לעבודה בסנפלינג, עבודה בכל הארץ 052-601018 02-790037 — 6486
- איש/ת יחסי ציבור/מכירות בעל/ת רכב ניסיון קודם תנאים מעולים 03-5026867 — 6715
- יוצאות צבא נמרצות עד 24 לעבודה יחודית במערכת עיתון, שכר גבוה. 03-6133564 — 6144
- לעבודה דינמית ומעניינת בענף הצילום והאופנה בתל-אביב · אמינות וחרוצה למשרה מלאה. 03-5607710 — 6780
- עצור! זמנך הפנוי שווה הרבה כסף!!! אל תבזבז אותו - הצטרף ל-... 052-847746 — 6752
- בחולון, לבימים סיטונאי נהג ב' ורצוי גם לקטנוע · עבודות כלליות 03-5508262 מ-א' — 6767
- הרווח/י אלפי שקלים בחודש!!! בזמנך הפנוי! 03-5625901 — 6164
- לחברת ביטוח בתל-אביב, לעבודות פקידות ותיקיה, בחורים אחרי צבא, לפנות להכשרת השיער. דרך פ"ת 46 ק"ד תל-אביב — 6510
- 3,000 ש"ח בסיס + בונוסים למשרה מלאה בטלמרקטינג 09-593638 — 6857
- דחוף !!! לפרסומות בערוץ 2. לסרטים צילומים והפקות אופנה נאים/ות 24 שעות 03-6193188
- דחוף, לחוסר ציבורי בת"א עובדים/ות (עד גיל 45), אחרי צבא, לחלוקת דואר, בשעות הבוקר, שכר הולם 03-6036885/6 03-200706/7 03-9305147
- לדפוס ביפו · מתלמד צעיר כולל שליחויות תנאים טובים! 5 ימים 03-6749783 03-6816789
- מרכיבים לתעלות מיזוג אויר + אנשים בלתי מקצועיים 03-378374
- דרוש עובד לחלוקת סחורה, בעל השכלה תיכונית רישיון ב' לאחר צבא 03-6866637
- מחסנאי/ת, מפ"ס/ית לעבודה ממוחשבת · ניסיון!! ידע בהנהח"ש יתרון 09-888223
- לפיקסון פתח-תקוה, אחראי/ת משמרת, לאחר צבא 03-9312892 לנסים
- לחברת תקשורת, לעבודה קבועה, נשים 40-55 לראשל"צ ורחובות, בחורים 30-50 לבת"ים 03-5270498
- דרוש עובד רציני למפעל שלטים ליד רעננה להפעלת שולחן כרסום ממוחשב. 09-614460
- דרושים עובדים מקצועיים ובלתי מקצועיים לעבודות גגס ותקרות אקוסטיות 09-687192, 050-354698
- לסאב CATS אחראי מטבח/עוזר טבח מנוסים אחראים ומוצים 03-5230048 מ-12:00
- בחורות לטלמרקטינג מגוש דן והשרון וראשל"צ, שכר טוב + בונוסים + נסיעות, שעות גמישות 03-5377174
- דרוש/ה רכז/ת כח אדם רצוי יוצאת 8200 + ניסיון + המלצות!!! תנאים טובים!! 03-5108740
- ל"טופ" דרושים: מזכירות, דיילים/ות מכירות אנשי טלמרקטינג 03-9227761-3, 03-5602757
- ל"טופ" דרושים: מסגרים ותכים מועלי ייצור מחסנאים 03-5602757 02-9227761-3
- בחור/ה אחרי צבא לבוקר או ערב, לטיפול בבחור נכה!!! בן 28 03-6993398
- להביחמה: 11 נגר כללי סוג א.א. 12 מסגר רתך קונסטרוקציות סוג א.א. למלאה, גיל עד 45 + שרות צבאי + ניסיון 8:00-14:00 03-5268830
- בתל-אביב לחלוקת עיתונים למנויים בשעות הבוקר המוקדמות רכב/קטנוע חובה 03-5632232
- מראשל"צ, נס ציונה לחלוקת עיתונים למנויים בשעות הבוקר המוקדמות רכב/קטנוע חובה 03-5632232
- מחולון, בת-ים לחלוקת עיתונים בשעות הבוקר המוקדמות רכב/קטנוע חובה 03-5632232
- 20-30 אלף בחודש לבנות 18-30 בעלות הופעה נאה. 03-6368888 תיבת 10420
- ל"וידר ספורט" דרוש מנהל/ת חנות צעיר/ה עם מוטיבציה ויכולת במכירות 03-5288164
- הסבה מקצועית למשרות ניהול לרציניים בעלי ראש עסקי. 03-6131237
- לחברה בינלאומית דרושים דוברי ספרדית, רצוי קשרים בארגנטינה 09-496014
- דחוף!!! לפרסומות בערוץ 2 פנים חדשות, גם ללא ניסיון 24 שעות 03-5269323
- דחוף!!! 10 אנשים רציניים 4,500 ש"ח בחלקית/מלאה אפשרות לעבודה בחו"ל 03-5050128
- למוקד שירות טלפוני חולה טלפוניסט יכולת תיקשוב, תקשורת אינטליגנטים במשכורת מצוינת 03-5272757
- לחברת מחשבים צעירה ודינמית, איש/ת מכירות/טלמרקטינג + ניסיון, תנאים טובים למתאימים. 03-5797007
- אשת שיווק מנוסה, להפעלת חוגי בית בתחום הרפואה הפלסטית ת.ד. 2434 רחובות
- לאמרופו בת"א דרושים מלצרים/ות בוקר/ערב אלון 03-5288288/9
- לפרוייקט יחודי לקביעת פגישות בטלפון, שכר גבוה + עמלות. טלפון: 03-5252078
- צעירים נאים ואיכותיים. מכל הארץ, לשעות בלתי שיגרתיות. מ: א-ח' 09:00-18:00 03-373128
- לחברת פירסום ושיווק בראשל"צ דינמי/ת למכירות בעל/ת יוזמה!! הכשרה במקום 03-9628666
- לקיבוץ גהסית, מלאה לאשה נכה, רצוי רשיון. 07-387726/96
- מראיינים/ות בטלפון, לאחה"צ, גמישות בימים 03-6130708/9 להתקשר עד 16:00
- דרוש נותקן לדיו טיים ואחזקות לרכב 08-432010 03-5621802
- שבוע הספר! מבוקשים מנהלי דוכנים מנוסים במכירות, 7-17 ביוני ברחבי הארץ 03-5104087
- למנהל מזכירה אישית/נהגת חרוצה + ידע במחשב מ-09:00-21:00 (אפשרות למגורים) 03-9627624
- למסעות פרסום בטלויזיה דוגמנים/ות משתתפים/ות בכל הגילאים 03-5269239
- אולטרה-עיצוב בתאורה. אנשי מכירות בסטודיו. ניסיון אינו נדרש. 03-5811098
- אתגר!!! רציניים/ות בלבד, התפתחות בעסק בינלאומי, כסף, קידום, ללא ניסיון 03-6926836
- מיידי!!! 8 רציניים/ות ודינמיים/ות לסניף חדש, ללא ניסיון, מתאימים יקודמו בארץ ובחו"ל, רכב יתרון 03-6811411
- לסוכנות לדוגמנות: בוקר/ית + ניסיון, ואיש/ת מכירות - רצוי רקע מכירה אגרסיבית 03-5278082 03-5273707
- לחברת שמירה ואבטחה, מתאמת כ"א נמרצת ואחראית, למשרה מלאה 03-6726117/8
- נציג/ת מכירות + רכב באזור המרכז למפעל לאריזות קרטון קורות חיים לפקס 09-663437
- מנהל עבודה עם/בלי ניסיון · השכלה טכנית/הנדסאי מכונות 03-5377174 פקס 03-370068
- לרציניים! משרה חלקית/מלאה, לחברה בינלאומית, רווחים גבוהים והשתלמויות בחו"ל. 052-647649 אבי
- מרמת השרון והרצליה לחלוקת עיתונים למנויים בשעות הבוקר המוקדמות רכב/קטנוע חובה. 03-5632189
- לחלוקת עיתונים בשעות הבוקר המוקדמות מגבעתיים ורמת-גן והסביבה, רכב/קטנוע חובה 03-5632189
- מטפל לנכה בקיבוץ להב, רווק, רצוי חובש, רשיון נהיגה, מגורים במקום. להתקשר שישי/שבת בלבד, מיום משעה 18:30 נטו 4800 ש"ח 07-913488
- עובד/ת לחלוקת סחורה, אפשרות לקידום, רשיון ב', רצוי בוגר/ת מקצועי טל. 03-5108480
- לחברת סופלגע ותיקה בעלי נסיון ותעודת שכר גבוה 050-276698
- הכנסה נוספת לקוסמטיקאיות ועקרות בית 03-5100794, 03-5174094
- לחברת ניקיון, אנשי שיווק, אחוזים גבוהים + עובדים בעלי קטנוע לניקוי חלונות 050-291694
- לתפעול מערכות וידאו, טכנאי, נמרץ ואחראי + רשיון 09-863318, 09-842714
- למגזין תיירות איכותי בתל-אביב, מנהל שיווק ורכש מודעות, מכסם ונמרץ. 03-5250434 לאוריאל
- 20-30 אלף ש"ח בחודש לבנות 18-30 בעלות הופעה נאה, דיסקרטיות מובטחת. להשאיר טל' ונלפון 03-638899 תיבת מס' 10420
- לפיצה דומינו ר"ג דרוש עובד מקצועי + שליחים עם/בלי אופנועים 03-6218023, 03-6224121
- דחוף!!! לחברה בינלאומית, למשרות ניהול יתרון לבעלי דרכון בתוקף, הכשרה למתאימים 03-6882084

קורסים והכשרה מקצועית

בית ספר לספרות — ספרות דיאנה — ביה"ס הגדול בישראל
* ספרות נשים וגברים 1890 ש"ח
*פדיקור ומניקור 900 ש"ח
רח' דיזנגוף 190 ת"א טל. 03-5226066

חשב — בי"ס להכשרה מקצועית בהנהלת סלע דוד, לבונטין 2 ת"א, טל: 03-5608365/6
*סוג 3 ערב: 23.4.95
*חשבי שכר: 24.4.95
*יתורת חמשק/ דיני עסקים 30.4.95
*סוג 1+2 שישי 5.5.95
*סוג 3 שישי 5.5.95
*יועצי מס 16.5.95
חשב- בי"ס עם יחס!

המרכז לאומנויות במה — בי"ס מקצועי למשחק תאטרון וקולנוע בשיטה ייחודית פגישה חד שבועית בשעות הערב. מתקיימות כיתות לגילאי 18-45. לפרטים נוספים: 03-5256240

מכללת פאר — הנהלת חשבונות. בפיקוח משרד העבודה, ציוני מגן לכל תלמיד.
1+2 ערב מאי 95 / ימי שישי מאי 95 / מכירות בוקר/ערב מאי 95
קורסים נוספים: מזכירות בכירות, משרד ממוחשב, מדריכי מחשבים ועוד.
ראשל"צ, רחובות - 03-9677838

המכון ללימודי היהלום — בית ספר לגמולוגיה, מקצוע שנות ה2000. קורס גמולוגיה לתואר מאבחן ממיין מעריך יהלומים. לכל הגילאים. מקצוע יוקרתי המתאים לעבודה בארץ ובחו"ל ובבורסת היהלומים. ז'בוטינסקי 5 רמת-גן, בית-אבגד ק"15 טל' 7520060, 03-7520098

השקעה... הרווחה! למד קורס לטכנאי שרות — לבחירתך קורסים: מכונות צילום ופקסים; קירור ומיזוג אויר; מוצרי צריכה ביתיים; טלויזיה+וידאו; מחשבי PC. אין צורך בידע קודם. עזרה בהשמה לעבודה. המכללה לטכנאי שרות 03-5606608/47

הצלחה במחשב(ה) תחילה — הנהלת חשבונות ממוחשבת. לומדים בביה"ס ציבורי עם מוניטין של 40 שנות פעילות. הנה"ח סוג 1+2 + ממוחשבת; הנה"ח סוג 3; חשבונאי בכיר; חשבי שכר. קורסי בוקר, ערב ויום ו' ■ תעודה מוכרת בשוק העבודה ■ ציוני מגן ■ פיקוח של משרד העבודה בהנה"ח ■ יעוץ מקצועי של רו"ח בכיר ■ מרצים מוסמכים ■ כתות ממוזגות ■ מחשב אישי לכל לומד. גינת — ביה"ס לחשבונאות ולמחשבים, רח' החשמל 18, ת"א טל' 03-5662457/8. המכללה למינהל

תפנית — המרכז ללימודי גרפיקה מקינטוש ופי.סי. הטוב ביותר בארץ. מרכז יוקרתי ומפואר ללימוד עיצוב גרפי והפקת גרפיקה, גרפיקה ממוחשבת במק ופי.סי. הצטרף אלינו או שתירמס ע"י תלמידינו. רב קווי 03-9660174

ציציאן — ביה"ס הראשון בישראל לרפואה משלימה (נוסד 1987). קורס חינם בשווי 800 ש"ח לכל נרשם. מסג' — קורסים: רפלקסולוגיה, שיאצו, מוקסה. התעודה מוכרת בכל המוסדות וקרנות ההשתלמות. ציציאן - ריינס 10 תל-אביב. טל' 03-5235391 מען: 09-581022

שלב א' חינם — ללמוד ... גרפיקה ממוחשבת — נשיא טכנולוגיות 03-7518005

המעוניינים לפרסם במדור זה מוזמנים להתקשר לטל: 5632515 — מחי מחץ לוח מעריב

קליניקה לרפואה משלימה Qilimbar — מרכז הסודות הקטנים. ❖ לימודי תעודה ❖ עיסוי הוליסטי (Suiss Reflex Massage) באמצעות צמחי מרפא ושמנים אתריים. מחיר 995 ש"ח - פרקטיקה במקום. קוסמטיקה טבעית, צמחי ושמני מרפא — מכירה במקום. 5224591, 03-5237328 ארלוזורוב 126 ת"א

מכללת P.C — בית הספר לטכנאי מחשבים ורשתות תקשורת מחשבים. ★ תחזוקת P.C כולל רשתות תקשורת ★ טכנאי רשתות NOVELL מחשבים. ✔ מקצוע מבוקש ✔ הכנסה בטוחה. טל: 03 6721940

לברמנים — ההרשמה נמשכת. 6810231, 6837788. ימים א'-ה' מ- 12:00

בי"ס הישראלי לעיסוי מקצועי — בהנהלת שמעון גולמן. ת"א·ירושלים·אשדוד·רחובות·חדרה·עפולה·ערד. לימודי תעודה: מסאז' רפואי, רפלקסולוגיה הוליסטית, ביואנרגיה, מסאז' לספורטאים ועוד... תלימודים בקבוצות קטנות. 08-524798, 564653

מיהו גרפיקאי? רב קווי 03-5730433

מי שמגיע למעוף הדרכה — *מקינטוש *I.B.M *אומנות הגרפיקה *FREE*COREL* PHOTO* הבאה לדפוס

מיהו מתכנת? מסלול ישיר לתיכנות

עבודת בגרות

דנאל — בואו להשגיח על נבחני הבגרות בחודשים מאי, יוני, יולי
● גילאי 23 ומעלה ● 12 שנות לימוד ● שליטה מלאה בשפה העברית ● שעות עבודה גמישות ● העבודה בכל הארץ
סניף ראשי תל-אביב רח' דיזנגוף 98 ת"א 03-5271938/42 ב"ש: 07-275411 שדרות: 07-890410 אשקלון: 07-750097 אשדוד: 08-563078/9 ק. מלאכי: 08-502490 רחובות: 08-466581/3
רמלה: 08-252724 חולון: 03-5038494 ראשל"צ: 03-9645160 רמת גן: 03-6700603 פ"ת: 03-9347260 כפ"ס: 09-979104 נתניה: 09-622380 חיפה: 04-679944 י-ם: 02-252177 עפולה: 06-421319
צלצל דנאל זה עובד - למידע (24 שעות) 177-022-6288

- לעבודה מגוונת בשעות גמישות דיילות עד גיל 30 03-5270498, 03-5238347 — 5058
- דיילי להפצת עלונים 180 ש"ח ליום + בונוסים. 03-6866108 רכב חובה — 5079
- בחורות דוברות שפות זרות, תנאים מעולים למתאימות. — 5135
- ... נמרץ/ת + רכב למכירות ... למשרה מלאה למתאימים בלבד!! — 5170
- ... "מנהל ייצור" · מרכיבים · רכב · נהגים · עובדי ייצור. 03-6778015 — 1304
- ... עובדים כלליים + קופאיות ... לסופרמרקטים בת"א. 03-6428376 — 2363
- ... ומקצועים וקטנועים מוטוציק. דרושים ... רשיון נהיגה. — 2373
- ... אנחנו נמצא לך עבודה מיידית 03-5670786 — 2487
- ... גדול באזור המרכז והסביבה ... עד 26 למשרה ... הכשרה, תנאים, שכר קידום. — 4566
- ... ראשל"צ והסביבה-צעירים/ות דינמיים ... לעבודה ייחודית בוקר/ערב ... עניין, אתגר, ותנאים 03-9626711 — 4568
- ... צעירים/ות דינמיים/ות ... לעבודה ייחודית-בוקר/ערב ... שכר ותנאים מעולים + ... 04-412669 — 4573
- ... של חברת "מעריב לנוער" ... אחרי צבא לעבודה ייחודית ... בכל בתי הספר בארץ !!! ... ואפשרויות מהירות 03-5716493 — 4576
- ... הספר ויריד אדם ועולמו !!! ... בקניונים תערוכות ירידים גדולים ... צעירים/ות דינמיים/ות-קבועה ... ושכר גבוה !!! 03-5624128 — 4581
- ... וסגירת עסקאות אחה"צ מכל הארץ, 3,200 מינימום לצעירים/דינמיים ... עד 26, 03-5716791/2 — 4584
- ... ראשל"צ והסביבה וסטודנטים ... בפרוייקט ייחודי ומעניין !!! ... תנאים מעולים, שכר גבוה ... לקידום !!! 03-9628264 — 4592
- ... מחלקים לשעות הבוקר המוקדמות ... ראשל"צ 177-022-5655 — 4745
- ... מחלקים לשעות הבוקר המוקדמות ... קריאון 177-022-5655 — 4749
- ... קוסמטיקה בינלאומית דרושות נשים ... עם אפשרות לקידום 09-491664 — 4766
- ... הערוץ השני הכשרה לקרייני רדיו ... "אולפני בבע" ששבת 03-5732884-6 — 4111
- ... נאים/ות, ניצבים/ות לפרסומות ... לתצוגות, ארועים וסרטי קולנוע 24 — 4175
- ... חלקית/מלאה לחברה רצינית. ... הכשרה למתקבלים — 4430
- ... שיווק הפצה וניהול רציניים/ות ... לפרטים 03-5010703 — 4449
- ... אוויר בגבעתיים דרוש עובד מיזוג ... 03-6734480 — 4487
- ... קוסמטיקאית רצוי עם נסיון ... מקס 03-6734737 — 8490
- ... 100$ ליום!!! במשרה חלקית אפשרות ... 03-5012883 — 8615
- ... כסף גדול ממכירת דגלים לרכב ליום ... 03-5020102 — 8606
- ... ניתוח כתב יד ... גרפולוגית ... 052-814106, 03-5012784 — 1325
- ... למשרה מלאה/חלקית רווחים גבוהים ... 2,300 + קידום מהיר למתאימים — 2625
- ... למפגרים בכפר סבא עובדת מטבח ... 09-985346 — 2810
- ... ברמת-אביב דרוש/ה סוכן/ת +רכב. 03-6417936 — 3281
- ... דיזנגוף צעיר רציני לתפקיד מנהל ... 03-5221398 — 3727
- ... בכפר שמריהו בחורים רציניים בעלי ... לעבודה פיזית — 3803
- ... עבודה + רווחים גבוהים במכירת ... לבית באזור הצפון/הדרום — 3806
- ... אשת מכירות מעולה!! ... שעות עבודה 17:00-22:00 ... 03-5832416 — 8473
- ... +בונוסים לראשי ... במשמרות ובזוגות 03-5316184 — 3584
- ... לעסקים מחבית" המדריך ... סטימצקי ובהזמנות 04-628251 — 4891
- ... הכשרה · קידום · ניהול · ... 02-437234 — 2056
- ... עם/בלי ילדים, בערב 02-9648221 — 2063
- ... מתואמות מראש ממתינים ... 03-688118 — 2117
- ... להפצת סדרות ... גילאי 18-30 03-7537444 — 2120
- ... למשרה חלקית/מלאה השכר גבוה ... 8:00-17:00 03-5037083 — 2122
- ... לעבודה יחודית בפרויקט ארצי ... לעיתון הנשים המפואר ... עניין, אתגר, תנאים ושכר גבוהים!!! — 2209
- ... סוכנים/ות בעלי כישורים ורכב, ... לשיווק מוצר מבוקש. — 3038
- ... פתח-תקוה וקרית-אונו והסביבה לחלוקת ... בשעות הבוקר המוקדמות. רכב/קטנוע חובה 03-5632189 — 2498
- לעיתון נשים גדול ומפורסם · צעירות נמרצות-לעבודה מרתקת כדיילות הסברה בפרוייקט ייחודי ומעניין! תנאים מצוינים למתאימות + שכר גבוה מאוד!!! 03-5616646 — 2406
- לירידים תערוכות וקניונים גדולים בארץ לרגל שבוע הספר ויריד אדם ועולמו!!! צעירים/ות מראשל"צ והסביבה וגם סטודנטים/ות לעבודה ייחודית, קבועה ומעניינת!!! תנאים ושכר גבוהים! 03-9628711 — 2420
- דרושה מיוחדת חתיכה ואינטליגנטית לאירוח דיסקרטי (+מגורים) 03-5286478 — 3761
- רציניים בעלי התמדה ומוטיבציה, לקידום חברה בתאוצה, משרות בכירות. 050-302589 03-6889901 עופר — 2143
- דרושים רציניים/ות שאפתנים/ות חרוצים ליטול חלק במערך שיווק עולמי ולהרוויח בגדול 052-520036 — 3086

חלוקת עיתונים — למנויים בשעות הבוקר המוקדמות. רכב/קטנוע חובה! טלפון: 177-022-5655

שומרים לבניני משרדים בגוש-דן; אחראי משמרת לקניון; תנאים טובים; 03-6051666

האם את/ה מרוויח/ה כמה שאת/ה שווה? אצלנו מרוויחים כך! טל': 052-613093 מיכאל

מפקח אבטחה — • חובה קצין ביח' שדה • עד גיל 35 • גרים באזור המרכז • יכולת להפעלת צוות ומגוונות לעבודה מאומצת • המועמד המתאים יעבור קורס בן שבועיים. ליחי סיור קו 400. טל' לראיונות 06-301205

צעירים/ות משרה חלקית/מלאה — שכר גבוה + בונוסים. אפשרויות מהירות לקידום ותנאים סוציאליים מלאים!! 03-5497665

ל- P.S.L. — דרושים/ות משוחררים/ות לעבודה בענף המלונאות באילת: ★ קב"טים (בעלי רקע פיקודי ביח' שדה) ★ מלצרים ★ טבחים ★ חדרניות ★ אנשי אחזקה (חשמלאים צבעים ושרברבים) ★ מצילים (בעלי תעודת הסמכה). תנאים משופרים למתאימים (כולל לינה וכלכלה) + מענק מיוחד לחיילים משוחררים. * חלק מהמשרות כרוכות בעבודה בשבתות וחגים. לפרטים: 09-979260

עובדים/מאבטחים לארועים ולמופעים — 09-353308, 051-531689, 050-765057

פטיש שירותי ביטחון — חובשים/ות ומאבטחים למחנות הקיץ של קק"ל וחל"ט ולליווי טיולים כל השנה. מאבטחים חסונים ליום העצמאות. ☎ 03-5799990

ללשכת שירות — SCITEX-BRIDGE מפעיל למשרה מלאה ומשמרות טל. 03-6969620

ל-דנאל — דרושים/ות משגיחים/ות לבחינות בגרות בכל הארץ. דנאל סניף ראשי תל-אביב 03-5222266

לעיתון נשים גדול ומפורסם – צעירות נמרצות — לעבודה מרתקת כדיילות הסברה בפרוייקט ייחודי ומעניין!!! תנאים מצוינים למתאימות! שכר גבוה מאוד!!!

ג.א. המרכז הישראלי למיזוג אויר — דרושים/ות טכנאים מקצועיים ובעלי נסיון ■ רקע בחשמל ■ בעלי תעודת שירות ■ נסיון בהתקנה ■ אופציה לרכב צמוד. תנאים טובים למועמדים המתאימים טל' 03-5593251

לאנוש — חובשים/ות; מאבטחים (רצוי + נשק) לליווי טיולים וארועים 03-6700382/3

הכשרת צעירים יוצאי צבא לתפקידי ניהול בחברת שיווק בינלאומית. קידום מהיר, עד 3,500 בתחילת ההכשרה! 24 שעות 03-5529386

ל"סופר-ליסינג" דרוש/ה צעיר/ה נמרץ/ת ואינטליגנט/ית למשרה מלאה בתחום המכירות. כושר ניהול מו"מ. שכר גבוה למתאימים בסיס + אחוזים טל': 03-5628088

מאבטחים מרשימים לארועים מיוחדים — יום העצמאות ועוד... כולל חובשים לטיולים. הופעה מרשימה בלבד. טל. 03-5239544

ל"טלגרף" דרושים סטודנטים/ות — בעלי כושר שכנוע ומוטיבציה. עבודה קבועה במסגרת גמישה. שכר גבוה למתאימים 03-6383737, 6383707

להוצאה לאור גדולה דרושות טלפניות לעבודה אחה"צ — שכר גבוה + בונוסים. להתקשר בשעות 11.00-18.00 מיום א' 03-6734204 6701327

דרוש/ה מפקח/ת שיווק — תאור התפקיד: · ניהול ופיתוח מערכי עובדים ואנשי שיווק. כישורים: ★ בעלי/ות ראש עסקי ★ שאפתנים/ות ★ יחסי אנוש גבוהים ★ גילאים 21-40. אין צורך בניסיון קודם, הכשרה תינתן במקום. טל': 03-5193567

דרושים מכ"ס והסביבה!!! לחלוקת עתונים בשעות הבוקר המוקדמות. רכב/קטנוע חובה!! 177-022-5655

קצינים-לעבודות סיור ופיקוח — שומרים / מאבטחים למשרה מלאה / משמרות בוקר, ערב, לילה. מתאים לסטודנטים. כח 1 03-5182888

בחורים/ות — ■ אחרי צבא ■ כושר ביטוי מעולה ■ תעודת בגרות (מתאים גם לסטודנטים) 03-5764704

מנהל/ת תפעול כ"א — למערך אבטחה עד 40 סמכותי/ת עצמאי/ת. ת.ד. 11156 ת"א 61116

למסעדה יחודית מלצרים/ות — בעלי נסיון לעבודה במשמרות 03-5663165

הכל בו רמת אביב ג' טלפון 03-6426711 — דרושה עובד/ת חרוץ/ה ונאמן/ה לעבודה במחלקה טכנית

מנהל/ת כ"א סמכותי/ת — סמכותי/ת נמרצ/ת עד 35 למערך אבטחה-שמירה. ת.ד. 11156 ת"א 61116

אתה יכול לקחת חלק מההצלחה העולמית שלנו, אחת שתיים.
לסניף קרליבך
דרושים/ות:
1. מנהלי/ות משמרת
עד גיל 29, אפשרות קידום למתאימים.
2. עובדי/ות צוות פנים
לאחר שרות צבאי.
3. שליח/ה
שליחים בעלי ניסיון ברכיבה על אופנועים 50/90 סמ"ק.
על גבי אופנועי החברה.
המתאימים/ות יפנו לטלפון 03-5627770 או לאיתוריית 6750750 מנוי 62509 לאיתן
DOMINO'S PIZZA
דומינו'ס פיצה
אם זה לא אחת שתיים זה לא דומינו'ס

"טלגרף" דרושים
סטודנטים/ות
בעלי כושר ביטוי ומוטיבציה
עבודה קבועה במסגרת גמישה
שכר גבוה למתאימים
03-6383737 03-6383707

לקודכארט זהב
דוברי/ות שפות בעלי/ות קול נעים לשיחות חירות.
03-9319387

צעירים/ות דינמיים/ות
לעבודה מרתקת בתחום השיווק והפרסום!
צוות, אתגר, תנאים ושכר גבוהים ביותר! אפשרויות אהירות לקידום!!! מתאים גם לסטודנטים/ות!!!

למכבסה בכפר אביב ראשל"צ
גהצן/ית מקצועי/ת
שכר בהתאם
6420954, 6421977

דרוש/ה GLILON
אשת מכירות במשרד
יכולת הבעה בכתב ובעל פה
ניהול משא ומתן עם לקוחות
נסיון בעבודה ממוחשבת - יתרון
משרה מלאה תנאים טובים
לתושב/ת גוש דן בלבד
נא לפנות בטלפון 03-5376365

רוצה עבודה אתגרית במכירות בחברה גדולה?
בסיס + עמלות
03-5794422

לסגן יומי גבול
דרושים/ות
דיילים/ות לימי עיון
אפשרי לסטודנטים/יות
נא לפנות בטל 03-5632415 למרים.

אתה יכול לקחת חלק מההצלחה העולמית שלנו, אחת שתיים.
לסניף ראשון לציון
דרושים/ות:
1. מנהלי/ות משמרת
עד גיל 29, אפשרות קידום למתאימים.
2. עובדי/ות צוות פנים
לאחר שרות צבאי.
3. שליח/ה
שליחים בעלי ניסיון ברכיבה על אופנועים 50/90 סמ"ק.
על גבי אופנועי החברה.
המתאימים/ות יפנו לטלפון 03-964-50-30 או לאיתוריית 6750750 מנוי 62502 לעמי
DOMINO'S PIZZA
דומינו'ס פיצה
אם זה לא אחת שתיים זה לא דומינו'ס

דרוש
צעיר חרוץ
לפני צבא, ידע במכונאות
+ רשיון נהיגה
03-6474736

לגן הורדים ראשל"צ
טבחים
בעלי נסיון במטבח חם
מלצרים/ות
מקצועיים בלבד
03-9673831 תנאים מצויינים

צעירים/ות
מאזור ראשל"צ והסביבה
לעבודה ייחודית - בוקר/ערב
- בפרוייקט ארצי חדש,
גדול ומרתק!!! - עניין, אתגר,
שכר ותנאים מעולים!!!
אפשרויות נרחבות לקידום!!!
מתאים גם לסטודנטים!
03-9628711

כאר אי אס אבטחה בע"מ
★מאבטחים לעבודה מיידית
★מבוגרים עד 60 למשרה מלאה
שכר הוגן
טל: 03-5618081

לאפקי תקשורת דרושה
איש ארגון ותיפעול
צעיר, אחראי ודינמי • יכולת עבודה בלחץ
נסיון בהדפסות והפעלת מחשב
לפנות בכתב + קורות חיים
אנטיקו - יהודה המכבי 93 ת"א 62300

לפרוייקט ארצי חדש גדול ומרתק בתחום השיווק והפרסום!!!
דרושים/ות
צעירים/ות נמרצים/ות ודינמיים/ות
✓ תנאים מצויינים ושכר גבוה
✓ הכשרה והדרכה אישית ומקצועית
✓ אפשרויות קידום מהירות
✓ עבודה בחברה גדולה דינמית וצעירה
✓ אפשרויות בחירה בין משמרות בוקר וערב
✓ מתאים גם לסטודנטים/ות
לקביעת ראיון:
סניף ת"א (מרכז) 03-5624128
סניף ראשל"צ (דרומה) 03-9628265
סניף חיפה (צפון) 04-412659

למרכז רפואי חדש בת"א דרושים/ות
פקידות
חובשים
פרטים בטל: 03-499978

אופטיקאים

אופטומטריסט, לחנות, לנושרה חלקית/ מלאה. אפשרות לקידום, סודיות מובטחת, תנאים טובים 09-840927 — 5218
מבוקש אופטומטריסט כשותף פעיל לפתיחת חנות, השקעה נמישה, מכל הארץ 02 864264 בערב — 5238

אחיות וכח עזר

לבית אבות "משען" ברמת-אפעל דרושות אחיות מוסמכות ומעשיות לחלקי משרה 03-5343180 לשמעון — 6441
לבית אבות מפואר אחיות מוסמכות/ מעשיות/ מטפלות תנאים טובים 03-5377174 מקס: 03-370898 — 9988
"הדר" קולטת חובשים/ות לחופי הרחצה ואירועים עבודה קבועה /ארעית 03-9346477 — 6138
למוקד קרדיאלוגי אחים/ות רופאים/ות בעלי/ות נסיון קליני בחולי לב + סיעוה א.ק.ג 03-6246888 — 6131
למרכז לרפואת חירום דרושים) חובשים קרביים + מאבטחים לטילים, רצוי + נשק אוטומטי 03-5247991 — 2121

ביטוח

לסוכנות ביטוח גדולה, דרוש/ה בעל/ת נסיון רב בביטוח תעשייתי, כושר ניסוח אנגלית-עברית, נסיון רב בביטוח פוליסות תעשייתיות, נסיון בניהול משא-ומתן עם סבטחים. תחילת עבודה מיידית. נא לפנות בכתב יד לת.ד 9016 ת"א עבור משרה 100 — 8526
לסוכנות ביטוח סקיר/ה, ניסיון 5 שנים. ידע במחשב תפניה, יכולת עצמאית לטפל בלקוחות ישירים כולל הגשת הצעות וטפול עם שמאים. משרה מלאה 03-6383030 ליוסי — 2873
לחברת ביטוח לסניף ירושלים סקיר/ת תביעות לביטוח אלמנטרי + נסיון מעשי. 02-287903 להחל — 3248

אפיונים
למשרות קבועות
בעלי/ות נסיון בתחום אלמנטרי, חיים, תביעות, הנהח"ש, גביה, קלדנים/ות
טל. 03-6131650

גזירה ותפירה

תופרות למפעל לבגדי נשים בת"א. 03-377730, 03-378804 — 6803
דרוש גזרן מקצועי לבגדי ילדים לחצי משרה + חמלצות בא.ת.ח. ראשל"צ 03-9617807 — 8908
דרושה תופרת מעולה זריזה ומקצועית לתחפרה. 08-873897 — 8386
למפעל אופנה מתפרה איכותית + שרותי גזירה אשמאות לולאות וכפתורים לעבודה שוטפת 03-373938 — 9787
לאופנת נשים דרושה תופרת מנוסה לתפירת דגמים 03-5178901 03-5171737 — 5898

הנהלת חשבונות

לתנח"ח סוג 2-3, רציני/ת + נסיון של שנתיים לפחות קורות חיים לת.ד. 4114 ר"ג או לפקס: 03-6701188 — 8838
מנהל/ת חשבונות 3 + נסיון בפקידות, לפחות שנתיים בחשבשבת + מלאי, לקבועה בת"א. 03-5176701 — 8828
למשרד יועצי-מס מנהלת חשבונות מקידה למשרה מלאה 03-384021-5 — 8887
דרושה מנהח"ש סוג 2, למשרד יועץ מס בת"א, +נסיון + חשבשבת. 03-5371380 03-5375688 — 9901
לקומפיוטסט מנהלת חשבונות למשרה מלאה נסיון במחשבשבת ומיכפל טל' 03-5376418 לציפי — 4180
מנהלת חשבונות (עד למאזן) והכקיאה בניהול משרד, למשרה מלאה, קו"ח ותעודות לפקס 03-888198 ת.ד. 820 חולון (אבי) — 4547
מנהח"ש סוג 3 מסודר ומנוסה בהתאמות כרטיסים וגביית חובות!!! + חשבשבת + המלצות. 03-8968180 — 8011
למשרד נסיעות בשרון דרוש/ה מנהל/ת חשבונות סוג 3 למשרה מלאה 09-070221 לאהרון — 884
למשרד רוה"ח מנהלת חשבונות מתחילה לחצי משרה, אפשרות קידום ת.ד 8986 ר"ג — 110
מנהח"ש סוג 2, עם נסיון, למשרה חלקית, בתל אביב, מיידי- ליואשי 03-5106822,080-233373 — 1344
לחבימה מנהח"ש סוג 2 + נסיון, צבא, א-ה' 03-5265848 16:00-08:00 למלאה. — 5188
QUALIFIED BOOK KEEPER. EXPERIENCED IN COMPUTERISED STOCK-CONTROL SYSTEMS WITH EXCELLENT ENGLISH AND HEBREW, FOR GO-AHEAD HI-TECH COMPANY GOOD CONDITION CALL AHU/03-5270928 "KEDUMIM-PERSONNEL" — 5289
מנהח"ש ח/וו בעל נסיון שנה יתגומל ויקודם בתחקום בחברה מובילה. 03-6272787 — 8816
ליועץ-מס מנהח"ש ידע בנסיון של דו"ח. 03-6392107 03-5081972 — 5155
מנהח"ש/ת סוג 2/כלכלן, חשבת שכר נסיון בתעשייה, לפ"ת, השרון ונתניה. 09-882490,09-881088 — 4822

שלב אנשים ואנשים
לחברה גדולה
מנהח"ש 2-3
בעל/ת נסיון מוכח
לעבודה בצוות
03-5256258

דרושה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2/3 + ניסיון
תנאים טובים
03-6910117/5 לסיגל

חוקרים

לאיתור רכבים וכתובות, בעל ידע ורחב בתחום 03 6421211 — 1163

חיילים משוחררים

עובד מאזור ת"א לניקוי חלונות, 3,000 ש"ח נטו. 09 815048,050-263904 לאריאל — 6527

חשמל ואלקטרוניקה

מלחים/ת עם ניסיון בכבלים לחצי יום בתל-אביב 03-5102307 — 8490
דרוש עוזר חשמלאי לעבודות חשמל מגוונות. למנות לאבי 03-6420806 — 8528
עוזר חשמלאי עם נסיון + רשיון, אפשרי גם ידע בתיזוג אויר. 03-5105481 — 8586
תשרות ארכיטקטורית לטכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה + בדס והכרת מערכות ספרתיות + נסיון!!! 09-585223 — 7832
ליטוף" דרושים: חשמלאי אלקטרוניקה ובקרה מתוכנתת מהנדסי אלקטרוניקה אנשי-מחשב 03-6802767 03-9227761-3 — 8897
דרוש חשמלאי + נסיון בבנין ותעשיה. בערב: 052-577860 ,03-6829808 ,03-6861072 — 333
טכנאי אלקטרוניקה לתיקון קופות רושמות, מאזנים אלקטרוניות וטלפונים 03-377208 — 8858
חשמלאי לאחר צבא + ידע באלקטרוניקה לעבודה בדלתות אוטומטיות, להתקשר מ- 10:00 03-488887 - 16:00 — 8866
חשמלאים מוסמכים וטכנאי מיזוג אויר בחברה מובילה בתחומה! תנאים ואחוזות! 03-9877083 03-6272787 — 5828
חשמלאי מוסמך/עוזר מהמרכז לעבודה מיידית שכר הולם 03-6738837 בערב לא בשבת — 5122
חשמלאי עוזר/מוסמך. ידע מקצועי טוב, לעבודה מסודרת במשרה מלאה. 03-6258416 03-297128 — 2606
בוגר ביה"ס מקצועי בחשמל, מעשי/עוזר מאזור ת"א רשיון פרטי + אופנוע 03-490174 — 3467
חשמלאי מקצועי לעבודה חשמל לבנין מאזור המרכז פלאפון 052-602531 ,03-5337495, פלאפון 052-602536 — 2603

טבחים/קונדיטורים

לקפה מסעדה בצפון ת"א, עוזרי/ות טבחים, מוציאי מנות + נסיון 050-372043 — 5283
למוסד סיעודי בת"א טבח לחצי משרה בשעות הבוקר. 03-6182198 ,03-6182201 לסגות לרעית — 6804
ליקפה כותי שנקין 19 ת"א, דרושים: טבח, מוציאי מנות, עובדי מטבח, ברמנים. — 2077
ליקפה אנה" ברמת השרון, שדרות וייצמן 4: טבח, עוזר טבח, מוציאי מנות וברמנים. 03-5498092 — 2690
לקונדיטוריה איכותית בתל-אביב דרוש קונדיטור לקצפות, 6 ימים בשבוע, תנאים טובים 03-5377884 — 2139

טכנאים/הנדסאים

לחשמל-קור דרושים טכנאי מיזוג אויר + עוזר טכנאי + נסיון טלפון: 08-883882, 050-388883 — 6311
טכנאי מזגנים רציני!! לשרות + התקנות + נסיון + רשיון נהיגה תנאים טובים! "מזוס-קור" 03-6084508 — 6845
טכנאי מיזוג אויר מרכזי לעבודות תפעול ואחזקה 03-6910436 — 8547
למשרד אדריכלים דרוש/ה שרטט/ת מזכירה טכנית אפשרי משרה חלקית. 03-6953947 — 9890
ליטוף" דרושים: אנשי תעשיה וניהול, טכנאים, הנדסאים ומהנדסים, גרפיקאים ועובדי בנין. 03-6802767 ,03-0227761-3 — 8892
עובד בעל רקע טכני תושב המרכז לעבודות שירות במדחסים תנאים טובים!!! 03-8234332 — 447
טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה + רישיון לרכב/אופנוע לשרות 03-6181638/432 מקס: 03-6814460 לצופי — 6729
דרוש טכנאי מזוג אויר + עוזר, מאזור אשדוד 050-214821 — 8274
לחברת היי-טק במרכז הארץ דרוש טכנאי / הנדסאי אלקטרוניקה עד גיל 36, לבדיקות סופיות. נסיון צבאי בתיקוני מכשירים בדרג ד- יתרון "קודים מרכזיים" פרסונל 03-6270828 חנית — 9248
למפעל אלקטרוניקה, טכנאי/הנדסאי מכונות, לעבודות ייצור מגוונות, ידע ב-CADCAM+NC 03-9387086 — 8318
למשרד תכנון הנדסאי/שרטט + ידע בתוכנות מחשב, + ARC או אוטוקאד 03-6322103, 03-6322808 — 8854
הנדסאים ותוכניתנים מחשבים/אלקטרוניקה וסטודנטים באוניברסיטאות לחברה אמריקאית בישראל לפקס קו"ח 03-5271828 — 8838
הנדסאי/טכנאי חשמל/מכשירן לעבודה במשמרות תנאים מעולים למתאימים!!! 03-370898 פקס 03-6377174 — 5880
מהנדס/הנדסאי מכונות ניסיון בשטח, אנגלית מעולה למחלקת רכש, תנאים מעולים!! 03-6377174 — 5876
לחברה דינמית, הנדסאי ייצור ללא נסיון, למשרה עם עתיד + קידום 09-822208 למאיר — 4883
הנדסאי/ת כימיה/חשמל/מיכשור בקרה/מכונות לפ"ת, השרון ונתניה 09-863490 ,09-851088 — 4828
אלקטרונאי טכנאי אלקטרוניקה לבדיקות וייצור 03-9249712/3 — 2868
טכנאי/ת מלחים/ה להרכבת מעגלים ו/או בדיקות סופיות 03-6766840 — 3904
הנדסאית/הנדסאי, אלקטרוניקה, למכירות לחברת שיווק היי-טק. קו"ח לת.ד. 10002 תל-אביב 61100 — 2307
הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה, ידע בדוס ומיקרופרוססורים להתקנות ושירות ת.ד 63278 תל-אביב 61832 — 2243

יהלומים ותכשיטים

מדריכי פריגסס לרומניה + פועלי רונדיסט פריגסס. לפנות לגיל 03-6394237 ,03-372816 — 8347

כימאים

משרות אטרקטיביות לחברה דינמית לכימאים/יות בכל הרמות +מהנדסים, תנאים טובים!!! 09-688223 — 7486

לחברה לשיווק כימיקלים דרוש/ה כימאי/ת לבורנט/ת לתפקיד מכירות / ניהול ת.ד 843 נבעונים

כלכלה ומינהל עסקים

מנהל מחלקה עסקית/כלכלן נסיון באשראי בנקאי לסוכנים פתח-תקוה. באר-שבע ותל-אביב. 03-379781 — 8814
כלכלן למחלקת תיקצוב ובקרה מאזור השרון פ"ת והסב. 09-881088 09-853490 — 4718
למוסד ציבורי בתנופה כלכלי/ת + ניסיון 3 שנים בבקרה "תיגבור" 09-826485/6 08-883021 08-324507 — 4280

לבורנטים ורוקחים

דרוש רוקח לעבודה בבית מרקחת נוה אביבים. 03-6410411 ,03-6415465 — 6130

מדריכים/ות

למרכז קהילתי גדול ברמת-גן, דרושים לשנת הלימודים תשנ"ו מדריכי חוגים וקורסים בכל התחומים. לילדים מגיל שנתיים, למתבגרים, למבוגרים וקשישים. המעוניינים יפנו לטלפון 03-6746665 — 6088

מהנדסים ואדריכלים

לחברת בניה דרושים מנהלי עבודה בעלי נסיון של 8 שנים לפחות ומהנדסים לביצוע בעלי נסיון של 8 שנים לפחות לאזור עבודה בלוד וברמלה טלפון: 07-236677 ,07-277674 למיכל — 6324
לחברה קבלנית מהנדס בעל ותק 8 שנים, בהקמת מבנה תעשייה לפרסים 03-9474091 — 6368
לאדריכל אלעזר מליחי, אדריכל/ית הנדסאי/ת מנוסים רצוי נסיון במחשב DRAWBASE / ARC 03-5340483 — 6403
למשרד "י. לביא אדריכלים" בתל-אביב, דרוש/ה אדריכל/ית - הנדסאי/ת 03-6883826 — 6478
מהנדס/ הנדסאי, למשרד תכנון חשמל, רצוי בעל 3-1 שנות ניסיון 03-6044838 בערב — 6483
לעזן לבני דרוש מהנדס, מודד, מנהל עבודה לעבודות פיתוח. 03-6418182,03-6474428 — 6488
מהנדס בנין +אוריאנטציה שיווקית (גיל עד 35) תנאים מעולים 03-370898 סקס 03-5377174 — 6690
למשרד אדריכלים בראשל"צ דרוש/ה אדריכל/ית עם נסיון 03-9689876 ,03-9847342 — 475
לחברה קבלנית לבנין דרוש מהנדס בנין 03-6889874 דניאל/יעקב — 6884
מהנדס כימיה ו/או חומרים (יום 16:30-8:00) בשבוע, תנאים מעולים!!! 03-6377174 — 6482
מהנדס אלקטרוניקה, תפקיד מעניין, קידום. תוכנה חומרה אלקטרואופטיקה חצגאות. שפת C 03-681614 — 3121
אדריכל/הנדסאי, אדריכלית/הנדסאית לעבודה עם אתגר ואחריות, אדריכל/ית-הנדסאי/ת-אדריכלים 03-6745612 — 6100
מהנדס +כושר ניהול וניסיון לחברה העוסקת בטכנולוגיות חקלאיות באיזור ק. מלאכי קו"ח לפקס: 08-501188 — 2904
למשרד ברמת-גן דרושים אדריכלים/ות עם נסיון בנין וממים ידע אוטוקד 03-6770184 03-6749379 — 2012
מיידי !!! מהנדס/ת אלקטרו אופטיקה + נסיון בפיתוח מוצרים צבאיים היטק/מערכות רב תחומיות 08-381080 — 2835

למשרד מהנדסי קונסטרוקציה בנין
דרוש/ה
מהנדס/ת בנין
לתכנון קונסטרוקציה
בטון ופלדה
2 שנים נסיון בארץ • ידיעה בעברית
לפנות בימים א-ה
לטלפון: 03-5225144

למשרד אדריכלים
אדריכל
למשרה מלאה
נסיון 5 שנים לפחות
03-5402907

דרוש ה
מהנדס/ת / הנדסאי/ת
בבנין
בעל/ת 5 שנות נסיון ורקע תכנוני
לפנות בכתב יד בצרוף קו"ח לינג'
רח' הרוגי מלכות 11 תל-אביב 69714

מוכרים/ות וקופאים/יות

לחברת ביטוח קופאית בעלת נסיון מוכח בקופה ממוחשבת ידע בהנהח"ש לת.ד. 927 ת"א 61008 לכ"א. — 3122
רשת בתי אופנה מוכרים/ות מנוסים/ות בתחום האופנה 03-6886185, 03-6861317 — 6884
למאפית "התבור" דרושים/ות מוכרים/ות לעבודה במשמרות. חלקית 03-7618012 050-202310 איתן/אייל — 8480
לקונדיטוריה בת"א, מוכרת מנוסה, לחצי יום, אחה"צ, ביום שישי עד 18:00 03-6244318 — 6846
מוכרת קופאית וסדרנים ללא נסיון לרשת מובילה בתחומה בישראל. 03-6310046 03-6877083 03-6272787 — 6811
לרשת לבני נשים בכפר-סבא בחורה סימפטית בעלת הופעה מרשימה רצוי ניסיון 09-450187 — 6846
לסל-מרקט כיכר המדינה דרושה קופאית עם/בלי נסיון 03-6086888 — 6868
מוכרת למסעדת אוכל מוכן ברעננה אפשרות למשמרות רצוי עם נסיון בערב: 09-7716766 — 7488

מוכרים/ות רציניים/ות ומנוסים/ות לחצנות למוסים באזורית בראשל"צ, תנאים טובים 03-9617470 03-9618906 — 3597
למחרין אופנה מוכרות/ים מנוסים לעבודה קבועה תנאים טובים ביאליק 38 רמת-גן 03-6726444 — 2144

למרכז למשקפי שמש
דיזנגוף סנטר תל-אביב, ראשל"צ ופתח-תקוה
דרושים/ות
מוכרות
למשרה מלאה וחלקית
03-5247176

מוסיקה ובמה

לתזמורת, רמה בינלאומית, אימפרוביזציות מתמצא פסנתר, מוסיקת רקע, ליווי בלט וכלים. 04-640444 — 6262

מורים וגננות

למוסד טוב גננת מורות/ים לכיתות ד'-ו' טל' מוסד: 07-774814, בבית: 08-808686 — 6888

דרושה
לקייטרינג מפה שלם
כנרת
לשון אלקטרוניקה ראשל"צ
רשיון נסיון ...
בוקר: 02-945111 אחת סימונה
ערב: 02-945150/174

דרושים/ות
מורים/ות לאנגלית
בעלי נסיון בלבד
לשעות הבוקר
באזור ראשל"צ
הטובה לבגרות
03-6955664

מזכירות

מגן ת"א מוסמה, עצמאית אנגלית מעולה, רצוי חשבשבת. איזוסיון עברית/אנגלית 03-6467373 — 6718
מזכירה עם נסיון 16-8 + יום שישי 13-8, במרכז ת"א 03-372089,052-620176 — 8740
מזכירה אנגלית עברית וכתבנית. משרה מלאה למחלקת השרון נתניה 09-951086 — 6804
מזכירה מנהלת מזכירה, הדפסה עברית / אנגלית. משרה מלאה. תנאים מעולים. 03-6469891 — 3041
מזכירה בכירה אנגלית (שפת אם) / עברית, ידע מחשב 09-669337 — 8479
לבניה "בטלן/יצוא מנוסה שיטה מוחלטת משרה מלאה הדפסה בהרצליה/ת"א 03-6414435 — 8606
לחברה לחברת בניה, שליטה ב-WORD ידע בסיסי בהנהח"ש, למשרה מלאה. קורות חיים לשלוח לת.ד. 7608 ר"ג מיקוד 62176 או לפקס 03-6749661 — 9701
לחברה צעירה אפשרי ללא נסיון כמזכירה 17-9 03-6744531 — 9702
INTERESTING FULL - TIME POSITION IN FAST GROWING COMPANY FOR EXPERIENCED SECRETARY WITH ENGLISH MOTHER TOUNGE AND GOOD HEBREW.WORD - PROCESSING SKILLS ESSENTIAL CALL ORLI, 03 521-925, "KEDUMIM PERSONNEL" — 9722
לקיטא עברית-אנגלית, להוצאה. קורות חיים ת.ד 16068 ת"א מקס: 03-6953122 — 9078
למשרד במפעל מדבקות באשדוד, הדפסה, חשבשבת, משרה מלאה 08-521122 — 386
לגוף גמיל חיילום בר"ג מזכירה ומנית יוצרה, לחלקה, WORD עברית/אנגלית 03-6134541 — 686
מזכירה שפת ידע במחשב, רישיון נהיגה 03-604149 ערב + שישי 03-6466404 — 3839
לעוד מזכירה מנוסה תוכת א'-ב' לעבודה 19:00-18:00 03-6812821 — 4318
לחברה גדולה דרושה מרכזנית אחרי צבא לפנות לעבודת השוב" דרך פתח-תקוה 48 תל-אביב — 6718
לחברת ביטוח בתל-אביב מזכירה אחרי צבא בעלת ידע + ידע מושלם מעבד תמלילים (רצוי בגת WORD ת.ד. 440 תל-אביב עבור כ"א — 5738
לחברת ייעוץ ברמת-גן מזכירה למשרה מלאה הפעלת מחשב. "למעך" 03-6738820 — 8740
מזכירה +קידום מכירות +אנגלית משרה למשרה מלאה לניסיון. תוספת נאה 03-6797279 — 8777
לעורך סטודנט דרוש מזכיר/ה צעיר/ה מעבד תמלילים, פלמרקטינג, לקוחות וספקים טל' 03-6928221 — 6621
מזכירה שפת אם אנגלית + ניסיון 03-5038374 03-6393285/8 — 5526
לחברה שעוסקת בייעוץ בסיסי מקרקעין + הדפסה לעבודת משרה מלאה 03-6220321 — 6908
מזכירה אחראית, ראש פתוח, עבודה על מחשב, חשבשבת, עבודה בת"א 09-977008 — 8179
לחברה עברית + הדפסה על מעבד תמלילים, לבן + רכב מאזור השרון. 09-012840 לטל. — 6304
לעורך מזכירה/כתבנית + הדפסות בקיוסקסט מעבד תמלילים, משרה מלאה, בתנאים מעולים 03-6243830 — 9336
למשרד תכנון בגבעת-שמואל מזכירה + ידע בחשבשבת ועבודה במחשב בשרונים 03-5322183 — 5560
לחברת בניה במרכז ת"א, מזכירה רצינית, אחראית ונרצת אחרי צבא. 03-6888227 לענת — 5809
לחברת תקשורת צעירה, דינמית ומצליחה: מזכיר/ה קבלה עד 25, כושר ביטוי מעולה, מזכירת מנכ"ל עד 30: כושר ארגון, יכולת ...מכירות בעל-פה - יוצאת מן הכלל, הופעה ... רקע בתחום הפרסום/עיתונות/טלויזיה - יתרון 03-5262338 — 6426
למשרד עורך דין מזכירה בכירה ומנוסת שליטה מלאה במערכת "דאטושבי" 03-6869218 — 4867
מזכירה מנוסה + קלדנית + רקע במכירות לחנות בהרצליה למשרה מלאה 09-584477 — 4893
מזכירה לעד"ד, ליום רצוף, ידע ב-א.ב' חובה, נסיון 03-5289132/4 — 4801
לחברה דינמית המספקת עיתונים, מזכירה בעלת ידע בחשבונות וזריזה לעבודה מלאה ומעניינת 03-5624550 — 5080
מזכירות נוח-ויושב, מכירות שיווק, צעירה, אנגלית + עבור תמלילים א-ב 03-5177161 — 545

מזכירה לניהול משרד במשרה מלאה, במושב נוה חשבשבת חובה 03-6818498/6 — 1288
לחברת תקשורת בר"ג, מזכירה לניהול משרד, חשבשבת + דוס, 08:00 עד 17:00. 03-6734080 — 2258
למכון לפסיכולוגיה מסחרית-מתאמת שיווק, לעבודה עצמאית ומגוונת בקבוצות למחקרי שיווק ופרסום. 03-5244588 אסף — 3489
בעלת נסיון + חשבשבת + אנגלית לחברת יבוא ושיווק מוצרים דנטלים 03-6784247/8 — 4174
דרושה מזכירה לחפקות בעולם הבידור והמוסיקה 03-6861480 — 1860
לנושרד ייעוץ כלכלי, למגוון עבודות במשרה מלאה, צעירה, משכילה, ידע ב-WORD 03-6066097 — 2484

דרוש/ה GLILON
חברה לייצור ולהדפסה מדבקות
מזכיר/ת מחלקת שיווק
* קשר ישיר למנהל השיווק ולאנשי מכירות
* נסיון בעבודת מזכירות
* כושר עבודה
מול גורמי חוץ ופנים
משרה מלאה תנאים טובים
לתושב/ת גוש דן בלבד
נא לפנות בטלפון 03-5376365

משכילה בת 30 +
לניהול משרד מעין נעים
נסיון במעבד ע/א א"ה 08.00-17.00
הדגה ... 1 ת"א

דרושה
מזכיר/ה
שליטה בהדפסה עברית ואנגלית
בעל/ת נסיון
אנגלית ברמה גבוהה - יתרון
03-6131650

מבחר משרות
מזכירות (מנכ"ל, ראש עיר, חברות הייטק ורו"ח)
פקידות ★ כתבניות ★ מרכזניות
במשכורות מעולות!
03-5272757, 03-9310048, 03-9677083

למשרד עו"ד בת"א
דרושה
מזכירה אישית
לשותף בכיר
■ יכולת הדפסה (הכרת וורד - יתרון)
■ שליטה באנגלית
■ חצי משרה
הילי 03-298828

מחשבים ותוכנה

טכנאי PC רשיון נהיגה + נסיון חובה. 03-496048 ,03-6481117 — 6400
תוכניתנים מנוסים במחזק ו/או בסאוור בילדר. ת.ד. 20869 ת"א 09-883093 — 6120
מתכנת/ת / אחראי/ת מיחשוב, אקדמאי/ת /אחראי/ת תפעול מערכת, עד 30, אחרי צבא. יתרון לניסיון ב-ORACLE בסביבת UNIX ושפת SQL + הכרת WINDOWS 03-6883817 ,03-295706/7 03-6036886/8 — 8684
לבית-תוכנה: מרכזת תוכנה/ משנף תוכנה/ מתכנת מביק קו"ח לת.ד. 9488 תל-אביב. 03-5221048 — 114
דרוש/ה, אינטליגנט/ת יכולת ליסור עצמית. ידיעת אנגלית, לעבודת מחשב מעניינת לח 03-6627340 — 6807
אחראי מחשב לחברת תקשורת בסיסי נתונים 03-5272787 ORACLE UNIX, SQL WINDOWS יתרון — 5948
מתכנת/ת מגיק לחצי משרה בתל-אביב בשעות הבוקר 080-278880 — 5890
הנדסאים ותוכניתנים מחשבים/ אלקטרוניקה וסטודנטים באוניברסיטאות לחברה אמריקאית בישראל. לפקסס קו"ח 03-5271828 — 5606

לחב' מחשבים ברמה"ש דרושה מדריכה/תוכניתה לתוכנה מובילה בשוק ההון הישראלי 03-6491779 מקס: 03-6404814 — 222
מפעיל/ת מחשב לבנק נסיון בדיגיטל VAX בוגר/ת ממר"ם + ידע ברשתות תקשורת 03-6374839 — 3172
תכנת עם נסיון ב-C++ V8 יתרון 03-9249712/3 — 2871
טכנאי/ת PC + נסיון בהתקנות (נובל), (רישיון) "תיגבור" 08-361936, 03-6036886/8 03-9883917 ,03-287840 ,03-9306147 — 2848
הזדמנות להתפרסם, נמישות עניין וחשרה חלקית, למנוסה ב-PC בהכנת כתבות מקצועית. 03-9887838 — 9007

לחברת היי-טק בפתח-תקוה דרוש/ה
מהנדס/ת / תכנת/ת
שנתיים נסיון
מערכת הפעלה 386, C, RMX
קו"ח לשלוח לפקס: 03-9304892

מחסנאים

לחברה בתל-אביב מחסנאי בכיר עד 38, ידע במחשב לפנות לת.ד. 1186 כפר סבא — 8777
מחסנאי טכני ועובדי מחסן לפתח-תקווה השרון ונתניה. 09-853480 09-951086 — 8803
מחסנאי רציני אחראי וחרוץ, תנאים טובים. 03-5582244 — 9704
מכיני הזמנות/מחסנאים להכנת הזמנות אחרי צבא,תנאים הולמים 03-5377174 מקס-03-370898 — 9784
מנהל מחסן בכיר כושר מנהיגות תנאים טובים 03-5582244 — 8790
מחסנאי אלקטרוניקה רקע טכני רשיון קטנוע/רכב 03-6766001 — 338
לאופנת נשים דרוש/ה מחסנאי/ת חרוץ/ה ומנרץ/ת + רישיון באזור ת"א 03-5178901 03-5171737 — 5880
דרוש מחסנאי/עובד נורות לעבודות כלליות למשרה מלאה "מו-דור טלסון 03-6683904 — 8281
מחסנאי טכני ממוחשב תנאים מעולים! 03-370898 מקס 03-5377174 — 6684
אחראי/ת מפיט/ית למחסן חלפים לחוסך רגו בכ"ס 09-956827 — 6870
מחסנאי/ת אחראי/ת ומנוסה, רצוי מחושב, עד גיל 40, תנאים טובים לחתאים/ה. 03-6727284 — 8141
מחסנאי חשמל/אלקטרוניקה מנוסה לחברת בניה ותעשיה גדולה בגוש דן, תנאים מצוינים !!! 03-372304 — 3183
לחברת יבוא ושיווק, דרוש מחסנאי, 12 שנות לימוד + נסיון 03-6804392 לאורן/רני — 3704

מלצרים/יות

לקפולסקי רמא"ג, מלצרים/ות עם נסיון, גיל 22+, מינימום 10 ש"ח לשעה 03-6410132 — 9532
מלצרים/יות וברמנים ליסיטקי" ביסו עדיפות לבעלי נסיון 03-6182488 03-6181960 יורם בערב — 9840
לפאב "ביי-אנד-ביי" בצפון ת"א דרושות מלצריות אחרי צבא. 03-6044003 מ-20:00 לאחיר/עירית — 4843
לבית קפה ברמלאי חוש דרושים מלצרים/ות ועוזר טבח. 03-6868714 לפוטים — 4848
בהרצליה פיתוח מלצרים/ות, עובדי מטבח, עובדי נקיון, נבר, דרושים אנשים מיוחדים. 09-861144 — 6030
למסעדת קולומבוס ברמנים/ות מארחים/ות קופאיות מלצרים/יות רציים בעלי ידע ואופי 09-680860 לדנה — 2139

למסעדה יוקרתית בעיר
דרושים/ות
עובדי/ות מטבח
עובדי/ות דלפק
מלצריות
למשרה מלאה כולל שבת
שכר התחלתי: 3,000 ש"ח
טל': 03-5107985 09-627576

מפעילי ציוד מכני

לעזן לבני דרוש מפעיל למחפרון ומפעיל לבובקס. 03-6478182,03-6474428 — 6884
מפעיל ציוד קיטור לעבודה במשמרות תנאים מעולים! 03-370898 מקס 03-6377174 — 9888
מפעיל ציוד קיטור לעבודה במשמרות תנאים מעולים!!! מקס - 03-370898 ,03-6377174 — 9874
לחברת עבודות אינסטלציה דרוש מפעיל למחפרון בא עם נסיון. 09-421278/9 050-278994 — 6037
דרוש מפעיל בובקט באזור נתניה רכב יתרון 03-6223680 — 5183

נגרים ורפדים

לנגרית הזמנות, נגרים מקצועיים + מתלמדים, תנגריה ליד יהוד, תנאים טובים. 03-5348084 — 6520
דרוש נגר רהיטים, במושב רשפון, על-יד הרצליה. אפשרות מגורים 09-583728 — 8792
לנגריה בחוד השרון דרוש נגר, לפנות לטלפון 09-889867 — 485
מרכיבים שכירים למטבחים שכר חודשי 8,000 נטו + ביטוח מנהלים 03-9686043 050-268878 — 887

נהגים

לחברת מחשבים ברמת-השרון נהג מנוסה, 5 ימי עבודה בשבוע, תנאים טובים 03-5493231 — 8497
לחברת מים מינרלים נהגים + רשיון ג' + נסיון 03-8697870 — 8677
נהג אוטובוס או נהג + רשיון ג' מאזור המרכז מעל 24 052-535872 03-6037371 — 8114
דרוש נהג לאחר צבא לסשרה מלאה בעסקי חלקי חילוף לרכב 03-6620832 — 8678
לחלוקה, רשיון נ' 16 טון, אחרי צבא, תנאים טובים!! 03-370898 מקס 03-6377174 — 8768
נהג דובר רוסית/עברית עם מכונית מאזור גוש-דן להסעת אנשים 03-6426069 — 400

דרוש נהג לחברה לשיווק בענף האינסטלציה בת"א לרכב GMC + המלצות 03-6816138 03-6822348 — 5783
דרושים נהגי אוטובוס לעבודה במשכורת מצוינת במיוחד ברכבים חדשים 03-6703362 — 6887
נהגים רציניים לחברת שיווק בתנאים טובים + מכוני הזמנות 03-9677083 03-6272767 03-9310048 — 5685
נהגי/ות אוטובוס רציניים הכנסה גבוהה ותנאים 03-6706066 — 6074
נהג סוג ב' להשכרת רכב, מגיל 22+, מאזור ירושלים 02-288792 לשלמה — 5231
נהג סמיטריילר בעל ניסיון, לעבודה קבועה 09-333898 ,09-820834 מים ראשון — 5296
נהג אוטובוס, טיולית, לאחר הצבא + ניסיון 09-502891 ,09-507827 — 6448
דרושים נהגים לסמיטריילר מאזור השרון בתנאים טובים 09-401767, בערב: 09-476819 09-981629 — 4878
דרוש נהג אוטובוס לעבודה קבועה במרכז בתנאים טובים לא בשבת 03-6793431 — 2893
דרושים נהגי טיוליות לעבודה קבועה מחוץ לבית 08-243987,08-242472 — 7010

סוכנים/מפיצים

מפיצים לאזור המרכז והדרום ידע בתחום התחזקה לפנות בכתב יד לפקס 04-341786 — 6355
סוכן למוצרי אינסטלציה עדיפות לרכב, אחוזים גבוהים. 03-6221861 — 8423
בהבנתינו בני 30-22 + הוסעה וכח שכנוע מגיעים למיליון הראשון...בשנתו! 03-6393871 — 6728
עבודה טובה לסוכן טוב בעל ניסיון בענף מוצרי צריכה לחנויות 03-6708437 (בחול) — 8770
לשיווק פרופילים מעץ, מנוסה במכירות, ת.ד. 10324 ר"ג 52002 — 8806
לחברת לשילוח בינלאומי דרוש/ה, סוכן/ת מכירות דינמי/ת. קורות-חיים לת.ד. 2218 ת"א 66781 — 6834
דרוש סוכן/ת + ניסיון למשרד נדל"ן חדש בגבעתיים, תנאים טובים 03-5241677 050-218108 — 7254
דרוש/ה סוכן/ת ליבוא וייצור מכשירי כתיבה 03-6805032,03-6605033 — 7611
למשרד תיווך ברמת החייל, דרוש סוכן/ת צעיר/ה, דינמי/ת + רכב, תנאים נאים!!! 03-6480878 — 8764
איש/ת מכירות,ניסיון בפירסום תנאים טובים (לחוון) 03-5582244 — 9710
איש שיווק נמרץ לציוד טכני ושינוע, תנאים מעולים 03-5370184 — 9786
מפיצים/זכינים אזוריים לתוכנת הנה"ח החכמה והקלה בארץ לתיפעול,רווחים גבוהים 02-918988 — 9814
איש שיווק נמרץ לציוד טכני ושינוע, תנאים מעולים. 03-5370154 — 9873
לשיווק ציוד למפעלי תעשייה דרוש צעיר + רקע במכונות + אנגלית + רישיון 03-5614815 050-241654 — 8892
לחברת תוונת נבונה איש/ת מכירות (מרץ/ת + רכב לחצי משרה (לא להפצת דיאטות) 03-6273358 — 411
WORK 5 HARF, BIG MONEY, MORE FREE TIME, HOME BASED BUSINESS 02-767406 — 881
לשיווק קפואים דרושים משווקים עצמאיים + השקעה נדרשת, למתאימים אפשרות לרווחים גבוהים 09-894884 — 8278
סוכן/ת +רכב +נסיון הכנסה טובה חייך המרכז דבוטינסקי 71 ר"ג 03-7618322 03-6751076 — 8887
מקדמי/ות מכירות +רכב למערכות אינטרקום בתחום סיטונאי חשמל וקבלנים בכל הארץ 03-6713004 — 5881
איש/ת מכירות, פנתר, ממנוע יכולת הו"מ וחוש מסחרי לחברת כ"א 03-6272767 — 9016
למשרד תיווך מצליח ברמת-חן, שאפתנית גמורצת (אפשרי בלי ניסיון) תנאים מצוינים!!! 03-6312266 — 9021
ומרצים, למשרה מלאה, בכל הארץ, בתחום טיהור המים ומניעת אבנית 177-022-3839 לרינה — 6140
עצמאיים לפרויקט תיירות וגופש, עם ניסיון + רכב, מאזור השרון והמרכז לאציק 09-983551 — 6350
למוצר חדש ובלעדי בארץ, סוכנים מכל הארץ, אחוזים גבוהים, הצלחה מובטחת 07-793763 — 8431
משרד פרסום והפקות בתל-אביב, ניסיון ורכב-יתרון, בסיס + עמלות קורות חיים בפקס:03-6047850 — 4894
סוכן בתחום האריזות לחנויות לאזור מרכז ודרום עד-30, ניסיון הכרחי 03-6180825 — 1231
סוכנות, בעלות יכולת לעבודה לא שגרתית בתמורה הולמת. גם בשבת 03-6606269 — 4164
דרושים סוכנים/ות בעלי כישורים ורכב מדרום הארץ ומרכזו לשיווק מוצר מבוקש 03-5282567 — 4200
להוצאה לאור, סוכנים למכירת פרסום בסיס גבוה + אחוזים, מתאים גם לסטודנטים 03-6869195-6 — 3863
סוכנת בענף תכשיטי זהב, סולידית ואחראית, למכירה פרטית, בכל חלקי הארץ 03-6238469 — 3184
לאנשי מכירות! זיכיון לחותים מדוחים וקבועים תמורת 2000$. החזר השקעה... חודש!!! 03-6391724 — 1814
לשיווק סלפוני, להדגמות אצל לקוחות, לתוכנה מובילה. משרת נסישה, משכורת + עמלות 03-5221048 — 2741

לכוצר יהודי דרושים
סוכנים מכל הארץ
עם ידע ונסיון מוכח במכירות
מעל גיל 25 + רכב
04-9892923

לעבודה רבת עניין ואתגר
בחברה רפואית
מקדמי/ות מכירות
בעלי/ות נסיון קודם, רכב - יתרון
תנאים טובים למתאימים/ות
09-559160

לתותחים בהפצה
קודכארט זהב רוצים אותך
רציני/ת ומשקיע/ה להפצה
בכל הארץ למוצר סקס יחודי.
רווחים גבוהים למתאימים
03-9319458

דרוש/ה GLILON
חברה לייצור ולהדפסה מדבקות
אנשי מכירות שטח
בעלי נסיון במכירות בענף הדפוס והמדבקות
משרה מלאה תנאים טובים
לתושב/ת גוש דן בלבד
נא לפנות בטלפון 03-5376365

סטודנטים/יות

למוקד שירות וטלמרקטינג לארבעה משרות לפחות במשכורת מעולה ואוירה צעירה 03-6272787 03-9310048 — 8015

ספרים/יות וקוסמטיקאיות

לחברת קוסמטיקה ברמת השרון עוזרת מקידה לחצי יום 03-5497182 — 8468
למספרה בחולון ספר/ית + פוניסט/ית מקצועים/ות ליום עבודה שלם/חצי יום תנאים טובים 03-5617438 — 8831
למספרה ביפו דרושה פדיקוריסטית, מניקוריסטית, קוסמטיקאית עבודה באחוזים 03-6820204 לציפי — 5811
ל'מספרת דודי' בהדר-יוסף תל-אביב, חופף/ת מחקקדם/ת מתלמד/ת רציני/ת ואחראי/ת 03-5470081 — 8010

עובדי בנין

דרושים עובדים מקצועיים בלבד לתיקרות אקוסטיות ותקירות גבס! 03-5377208 050-342307 — 8534
דרושים עובדים לעבודות גובה בבנין עבודה באזור המרכז 08-263781 — 837
דרושים שפכטלים, צבעים אורכים לעבודות גבס, מקצועיים בלבד!!! 03-6476723 050-370164 — 6081
לחברה קבלנית לבנין, דרוש מנהל עבודה לעבודות גמר 03-6889874 דניאל/יעקב — 5244
עוזרי רצפים + רצפים תנאים טובים 03-889874 050-369729 בית — 8007
למחיצות גבס ותקרות אקוסטיות רצינים בלתי מקצועים 052-611242 / 052-881978 בערב - 08-416889 / 03-6711110 — 4138
דרושים מנהלי עבודה מוסמכים לעבודות שלד, גמר ושיפוצים, נסיון חובה 03-6063344 03-6050150 — 6428

דרוש
צעיר אחרי צבא
לעבודה מיוחדת
תנאים טובים
03-6474736

עובדי דפוס

בעל ניסיון למפעל מדבקות באשדוד 08-880176 בבית: 08-880811 — 384

עובדי חקלאות וגינון

דרוש בחור אחראי + ידע בתפעלת כלים בערב לפנות לאודי 03-6012086 — 6226
לגינון, מאיזור המרכז, רצוי נסיון + רשיון, תנאים טובים 03-465841, 050-269404 — 8670
למשב ברמת-הגולן, עובד + רשיון לטרקטור. יוצא צבא + סגורים בערב 08-960340 (לא בשבת) — 6479
לרפת אליעד דרוש מפעיל מוכז סוון, רשיון לטרקטור + ניסיון (מיידי) בערב: 06-762036 — 4884
דרוש עובד מד"ש מנוסה בהפעלת ציוד חקלאי משק קישוני 04-9836808 לא בשבת — 1294
לעסק מתפתח בתחום המזון הפרטי, עובדים למשרה מלאה. למתאימים תנאים טובים 050-276982, 09-880826 — 8517

עובדי מוסך

למוסך בת"א דרוש מכונאי לרכב יפני + נסיון 03-371832 — 9760
למוסך לכלי נינון בשרון מכונאי + ידע ב-2 פעיעות. תנאים טובים 09-406888,052-633558 — 4930
למוסך במקום מרכזי דרוש שותף + הסמכה לסכנאות כללית. 03-6349048 ,03-6357840 — 6150

עובדי מתכת

מסגרים/רתכי CO2 לעבודה בחברת רציניות תנאים טובים 03-370898 מקס: 03-6377174 — 9641
מסגר רצי לעבודות אלומיניום לאחר צבא + נסיון + רשיון 03-408687 להתקשר מ-10:00-18:00 — 5468

עובדי נקיון

דרושים עובדי נקיון באיזור ת"א + ממקחים עם ניסיון 03-6813282 — 9756
בתל-אביב לבנין משרדים חצי משרה בצהרים + בשעות הערב 03-6890702 ובערב 09-444020 — 5641
לניקוי משרדים בת"א בשעות הערב עובדי ניקיון מנוסים, נאות תנאים טובים. 08-282126 — 5690
חרוצים/ות, לאחזקת חדרי מדרגות, נקיון כללי, פוליש וחלונות, לשעות הבוקר, ברמת אביב 03-6427618 — 4588
עבודת קסיסריה ל- 6 שעות, ועובדי ניקיון לאחה"צ ל- 3 שעות. 03-6732016 — 6421

לקהל המפרסמים
מודעות ל"לוח מעריב" ליום ו' 5 במאי, תתקבלנה עד יום ד' 3 במאי עד השעה 12.00
בברכה, הנהלת לוח מעריב

אזור ירושלים

דירות

ירושלים — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
פנטהאוזים ודירות גג								
5					פנטהאוזים לדתיים "משהב"	משכנות מודיעין	03-5164631,02-254181	6887
5.5					דירות דופלקס	גבעת משואה "משהב"	02-254181	6884
4 חדרים ויותר								
4					5+מרפסת ו/או גינה לדתיים	בית וגן "משהב"	02-254181	6868
4					5 חדרים	גבעת משואה "משהב"	02-254181	6869
4					5+אפש' לגינה לדתיים "משהב"	משכנות מודיעין	02-254181,03-5164631	6880
4	100		קק/4		ס.אוכל+מחסן+מטבח הסקה	קטמי,פינוי גמיש	02-720788	6738
4	100	200,000	4/4	✓	מיקום מעולה+נוף+חניה	ג. צרפתית "אור-טיפ"	02-810214	8168
4	125		קק		כ.נפרדת מרפסת לסוכה וגינה	רסות,טרנר,א.לנבה כדאי	02-887823	6873
4.5	91	200,000	4/4		מרווחת ומודרנית + נוף מקסים	בבקעה	02-733318	6818
4.5	120		2/3		ללא תיווך,קומה שלמה	ראובן 15 בקעה	02-660383	6371
5			3/8		כיוונים צפון דרום + נוף	ג. מרדכי בחול	02-789087	1381
6			קק/3		+גינה מטבח חדש, אקסלוסיבי	פסגת-זאב (משהב) בערב בחול	02-353364	4610
6					מרווחת,מחסן,גינה,חניה מקורה	איתורית 02-838886/282292 מנוי 98200		6438
3-3½ חדרים								
3					נוף נהדר לסהיר התלטה	אפרת "תיווך-טרים"	02-931833	2627
3					+מרפסת ו/או גינה לדתיים	בית וגן "משהב"	02-254181	6455
3	77	138,000	3/3		מוארת ושקטה, בניין אבן	עלי הנרדים קרוב למרכז ערב:	02-732221	6191
3	80		3/3		+גג מרווח,מוארת חדשה	בבית שמש החדשה	03-5247790	4568
3	80	250,000	2/6		נוף,חדשה,פוטנציאל ל-5,כ"א	ברמות ב'	03-6411686	1860
3	84		2/4		פינוי מיידי, 30 מ"ר בניה	יוסף נדבה	02-371327	6743
3.5	78	100,000	6/8	✓	מטבח ושירותים חדשים+נוף	בבית-שמש בגבעה	02-9917744	6038
דירות בדמי מפתח								
3			2		שמור,מרווח,מרפסת,הסקה	תלפיות-גבול ארנונה 050-290947 צביקה		6734

ירושלים — דירות להשכרה

מס' חד'	מחיר $ חודשי	קומה	עלי	תאריך כניסה	הערות	רחוב	טלפון	קוד
דירות להשכרה								
2.5	500	1	✓	18.5.95	הסקה דוד"ש ריקה יפה	רמות מוריה	02-439598	6281
2.5	500	3	✓	פנויה	מרוהטת	קרית-שמואל, רח' תארי	08-411477	6646
3.5	700	3	✓	15.4.95		ליד כיכר ציון לא בשבת	02-9978282	1317
5				1.6.95	מרווח,ממוזג,גינה חניה מחסן	במושב גבעת יערים	02-348623	6676
6		2	✓		ס.גדולה,א.קיר,ב.לעיר העתיקה	מול ביה"כ הגדול	02-285958	4448

ירושלים — וילות ובתים למכירה

מס' חד'	מחיר ב-$	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	הערות	רחוב	טלפון	קוד
וילות בתים למכירה							
	620,000	175	2800	+ מפלס תחתון 60 מ"ר 02-342958	ברמת-רזיאל	02-294666 60059 מוני	7684
3		60		בית קרקע+גינה,מסודר,דוד"ש	במושב ורד יריחו	02-942415,942403	8717
6				קוטג'ים לדתיים,03-5164631	משכנות מודיעין "משהב"	02-254181	6866
6.5		140	160	גינה גדולה נוף מרהיב	אפרת	02-9931473	6390
6.5	216,000			קוטג',מיידי,גינה גדולה	גבעת-זאב	02-812292	3603
8	600,000	260		מפוארת +מרפסות + גינה מסודרת	מלחה החדשה	02-792424	895
10	600,000	270	408	חניה מקורה,ביוונים,פטיו	דרך החורש,רמות	02-865683	3003

ירושלים — וילות ובתים להשכרה

מס' חד'	מחיר $ חודשי	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	תאריך כניסה	הערות	רחוב	טלפון	קוד
וילות ובתים להשכרה								
5				מיידי	מזלה+נוף+מרפסת+מחסן לדתיים	מושב גבעת יערים	03-6368426	3397

מודיעין — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
4 חדרים ויותר								
4	130	235,000	קק		דירת גן +210 מ"ר גינה	ישוב שהם	03-5283956	6860

רכב

אופל

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
אופל אסטרה										
GL אסטרה	94	1600	✓	✓	1	4,000	מחירון	שמורה מאוד במצב מצוין	02-525576	6845

ב.מ.וו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
316	87	1600		✓	4	120,000	38,000	שמורה מאוד	02-6942473 /121 שלוחה	4132

הונדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
הונדה סיוויק										
DX סיוויק	92	1590	✓	✓	1	70,000	מחירון	ה"כ,ח"ח,סכני סוב	02-346408	6500

מסחריות וטנדרים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
רנו										
אקספרס	94	1400		✓	1	35,000	מחירון	ה"כ,צבע כסף,רדיו ואזעקה	02-782021	4060

פיאט

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פיאט אונו										
70 SL אונו	88	1300			3	90,000	מחירון	שחור מצבר וצמיגים חדשים	02-709628,816387	4837
70 S אונו	93	1400		✓	1			תוספות+טסט שנה	אילן 02-858811,688688	7461
פיאט 127										
פיאט 127	83	950					מחירון	3 דלתות,מנוע 0.95. מצוין,נקיה	02-836153	3828

פג'ו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
פג'ו 405										
GL 405	93	1600		✓	1	27,000		הי"כ,ב"מ,אזעקה+רדיו טיפ בחול	02-735184	9832

עסקים

עסקים
- באיזור התעשיה ובעת-שאול להשכרה מבנה במ"א ניתן לחלוקה + מחסנים לכל מטרה, מיידי 02-6520030 — 456

סוכנויות וזכיונות
- במרכז ירושלים (במשולש) מעוניין בזכיונות/סוכנויות/שותפות/שכירות ת.ד 37008 טלפקס 02-382841 — 4561

מחסנים
- להשכרה בגבעת-שאול 3 מחסנים 680 + 470 + 220 - רמפה + חצר + חניה 050-313695, מקס 02-520346 — 5168

חנויות
- למכירה חנות 54 מ"ר במרכז המסחרי הקטן בגבעה הצרפתית, לכל מטרה + חניה 02-9931906 — 1847

משרדים
- בבן יהודה, 4 ימים, שטיחים מקיר לקיר, קומה ב' + מעלית לכל מטרה. 02-263946 — 6630
- להשכרת משרד/מרפאה 2 חדרים, ק"א ברחוב שמאי, לטווח ארוך 02-889127 בחול — 5583

שירותי זהב

בריאות
- "צבר" טיפולים לשחרור מתחים ושיסור התרגשה ופתרון בעיות בריאות ספציפיות, כדאי!! 02-260702 — 8612

מקררים
- גדול אלקטריק 2 דלתות + קיוסק חיצוני 24 קוב חדש ומשוכלל 12,800 02-6905812 — 1368

קוסמטיקה
- במחיר הזדמנות ציוד קוסמטי משומש לקוסמטיקאית. 02-884374 — 1342

שירותי ליווי
- סינית מעולה במיקום דיסקרטי מיסה סקסית אינטלגנטית, לרציניים ואמינים!!! 02-258233 — 3627

הצעות עבודה

הצעות עבודה
- דרושים עובדים לעבודה במטעים 02-6973404 ליצרוק בשעת הערב — 8121

הנהלת חשבונות
- לתאסרון ירושלים דרוש/ה מנהל/ת חשבונות מלאה/חלקית, נסיון במחשב לפנות בכתב בצרוף קורות-חיים ת.ד 4072 ירושלים 91040 — 1202

מחיר מודעת מילים
לוח מעריב
באזור ירושלים
מדור דירות (למכירה ובשכ"ח)
6 ג' + 16 ו' 129 ש"ח
כל שאר המדורים
4 ג' + 14 ו' 129 ש"ח

שקול מילים!
ותראה מה אתה מרוויח בלוח מעריב:
● עד 12 מילים
● יותר צבעוני
● יותר ברור
אז שקול מילים-חייג חינם 177-022-6111
לוח מעריב כח הקניה מספר 1

עובדי סעד וקהילה
- דחוף! דרוש עובד מנוסה לאדם תוקוב בהליכה ובדיבור, כולל מגורים 03-5234580, 03-5279723 — 3295

"רפואית" שרותי סיעוד וניהול כח אדם בע"מ ☎ 09-559160
דרושים מיידית!!
למקיף משרדי, ארגוני וקהילתי:
עובד/ת סוציאלי/ת
אח/ות מוסמך/ת
בעל/ת נסיון קהילתי
להשגחה, שמירה וטיפול:
אחים/ות
מטפלים/ות
עם נסיון בסיעוד
לעבודה במשמרות ולינה
למתאימים/ות תנאים טובים

עוזרות ומטפלות
- למשפחת רופאים בוושינגטון מאוגוסט, נהגת אחראית לטיפול בבני 4-6 ועבודות קלות 09-970828 — 6446
- דרושה מטפלת לתינוק בן 4½ חודשים ברמת-אביב. 03-6995161 — 6819
- דרושה מטפל אחראית למשרה מלאה לתינוק בן שלושה חודשים בגבעתיים טלפון 03-3186884 — 6717
- החברה הסרבותן מציאה או-פר מחוייל, המלצות ואחריות + דרושות ישראליות לניו-יורק. 03-201196 — 6794
- מטפלת מנוסה, לתינוק בן שלושה חודשים, בשיכון ק 03-6471816 — 6578
- ברמת אביב ג'. מטפלת + נסיון והמלצות, לילדים (גן וביה"ס) + עבודות בית, 08:00-17:00 03-6423585 — 6554
- מטפלים/ות עם/בלי נסיון 2000 ש"ח תנאים טובים!! ועוזרות בית 03-5106740 — 6230
- אופר + רשיון וחניה, אפשרות לינה + המלצות. 050-389316 ,03-6966295 — 6807
- בראשל"צ אופר לטיפול בשתי בנות 8, 10, כולל משק בית + מגורים 052-641872 — 6722
- תנאים טובים למטפלות/ים בית בקשישים לשעות היום ולמגורים. "למעך" 03-6738820 03-542880 — 6752
- מיידי! מטפלים/ות להשגחה, שמירה וטיפול בחולים וקשישים. למשמרות ולינה נסיון חובה 09-559160 — 5773
- ברמת-גן למשפחה דוברת אנגלית עוזרת בעבודות הבית וטיפול בילדים. (4 ימים) 03-5717493 — 6863
- מטפל/ת לקשיש/ה לבוקר-חלקית לאזור ת"א ור"ג אפשרות 24 שעות 03-6476080 03-491043 — 6681
- לטיפול במבוגרת פעם בשבוע 24 שעות + פעמיים 6 + רשיון נהיגה 03-7620061, 04-258792 — 6047
- מטפלת לקשישה צלולה בבית-אבות 24 שעות. שפות עברית/ אנגלית/ גרמנית/ יידיש. 03-5718441 ,03-6416889 — 647
- דרושה בחורה (18-25) למשק בית בצור-משה, ל-חצי-כשרה. 050-286118 09-846570 — 1412
- מטפלת + לינה לילדה בת חצי שנה, כולל עבודות בית קלות. 03-6980336 — 4727
- מטפלת לקשישה נחמדה!! + מגורים חובה!!! תנאים מעולים!!! משכורת מעל 3000 לחודש!!! 03-5341482 — 6196
- למוהל בראשל"צ עוזרת - בית / אוסר, חרוצה ומסודרת + רשיון נהיגה, אפשרות למגורים 050-291460 — 6375
- מטפלת, לתינוק בן 9 חודשים, 5 ימים בשבוע, ברמת-השרון. 03-5498080 בית: 03-6400830 — 6232
- מיידי! שכר גבוה!! למטפלת/עוזרת + נסיון עם/בלי מגורים. 09-988484 03-5278263 — 6339
- מיידי! התפנתה פיליפינית ברשיון + נסיון והמלצות לטיפול ונקיון + מגורים 03-6278263, 03-5242086 — 6402
- סטודנטית מעוניינת לעבוד משק בית פעם אחת בשבוע יום ה' משעה 8:00-12:00 באזור ת"א. ר"ג,בגבעתיים 03-6633213 לבקש את לימור מיום א' בבוקר — 6458
- בתנאים מצויינים!! עוזרת בית, 3-5 ימים. נסיון בבישול + המלצות 03-6461710 050-230689 — 6022
- ישראליות המעוניינות לחיות או-פר באירופה/בישראל. ידיעת השפה האנגלית הכרחית. 03-9669937 לחילמה — 4270
- מטפלת/אופר, אחראית ומסורה, + המלצות, למשפחה, מיידי. 03-6401188 — 2946
- מטפלת מנוסה עם המלצות לתינוק למשרה מלאה ברעננה בלב הפארק לרונית 09-7716910 — 3154
- מטפל/ת לקשישים לתל-אביב, רמת גן ובגבעתיים גם דובר/ת רוסית לעבודה מיידית 03-297013, 03-290123 — 3150
- פרטי בר"ג מטפלת אירופאית לאישה עצמאית ל-24 שעות 6 ימים בשבוע. 03-5703266 — 3337
- ברמת אביב!! מטפלת לקשישה נחמדה ועצמאית!!! שעות נוחות!!! תנאים מעולים!!! משכורות גבוהות!!! 03-5341482 — 3384

מתפנה
פיליפיני איכותי
לטיפול בקשיש
"רעות" 03-7514640

שרותי סיעוד "המרכז לטיפול במשפחה" בע"מ
מטפלת פיליפינית
גריוס, שנתיים בארץ, נסיון בטיפול סיעודי + המלצות + עברית
מתפנה לטיפול בקשיש/ה
שירות סוציאלי מקצועי
03-5469323 ,04-642784

לסיטרטף שרון מטפלות יהודי
דרושים /ות
● מטפלת נחמדה 2000 ש"ח לחודש + כלכלה + מגורים
● מתפנה פיליפינית עם רשיון
03-5100636 ,5105740

עורכי-דין
- למשרד עו"ד פפה ברעננה דרוש/ה עו"ד 09-421680,09-451634 — 1347

פועלים/ות
- עובדי במה לעבודות באירועים שונים 03-9610802 03-6465340, בערב לגדעון — 6107
- עובדי ייצור, הדרכה במקום, עבודת יום/לילה, תנאים מעולים, אפשרות קידום. 09-688435 — 461

פקידות וקלדנות
- פקידת שרות נמרצת למוצרי חשמל ביתיים, למשרה חלקית, זמנית או קבועה. 03-6814374 — 6524
- לחברת ביטוח בהרצליה ובתל-אביב פקידת שיווק טל 177-022-1846 — 6661
- דרושה פקידה לעבודה קבועה לפרטים: 03-6734236 — 6666
- דרושה פקידה רצינית ונאה לעבודה קבועה בתל-אביב 03-6178283 בבית 03-203788 משעה 21:00 — 6738
- למשרד עורכי דין מזכירה + נסיון בתוכנת אינשטיין, 08:00-18:30, 03-6193880/1 מיום א' — 6742
- פקידה 12 שנות לימוד, חצי משרה, אופציה למלאה באיזור המרכז. לליאורה 03-6194190 — 6769
- פקידה לסוכנות ביטוח בר"ג, ידע בביטוח כללי +חיים, הנהלת יתרון 03-6766067 — 6758
- לחברת ביטוח בתל-אביב, לעבודות פקידות ותיקיה, בחורים אחרי צבא, לפנות ל"הכשרת היישוב" דרך פ"ת 46 קי"ד תל-אביב — 6808
- דרושה כתבנית אנגלית עם תרגום מעברית לאנגלית למשרה חלקית בא.ת חולון. 03-5561369 — 6871
- דרושה פקידת יבוא אנגלית הכרחי בבני ברק. הקישון 18 ליד קניון ר"ג. "בגן" — 6884
- לי"בות הוריקן - משרד שליחויות פקידה אחראית וחרוצה לעבודה דינמית משרה מלאה 03-5252521 — 7074
- לקבוצת תקשורת מובילה דרושים/ות פקידי/שירות למענה טלפוני מקצועי למנויי החברה, בעלי/ות גישה שרותית עבודה במשמרות בוקר/אחה"צ. טלפון: 03-5252626 — 6848
- למשרה מלאה/חלקית, נסיון מוכח ב-MAC קורות-חיים לפקס: 03-5323633, טלפון: 03-5323623 — 6567
- מעבדת תמלילים מעולה עברית/אנגלית לתוכנות: א-ב 6.2/, קיוטקס/, כת"א 03-5374938 — 6530
- פקידה/קלדנית, וורדמיל, בגוש-דן, אפשרות לשעות גמישות, תנאים טובים. 03-5377174, פקס- 03-370866 — 9692
- מיידי! בחברת בנקי כתבניות עברית, עברית/אנגלית, א"ב 6.2/6.2, וורד, לעבודות זמניות, ממושכות וקבועות. 03-5164933 — 6774
- דרושות פקידות טלמרקטינג, תנאים טובים למתאימים 03-5228465 — 6762
- פקידה בוגרת תיכון, אנגלית מדוקה או מחשבים, 8 י"ל, משרה מלאה. 03-6700007 — 6838
- למשרד בתל-אביב דרושה קלדנית עברית בשיטה עיוורת לחצי משרה 03-6961248 — 6688
- לחברת "צמד" דרושה פקידה, ידע במעבד תמלילים אינשטיין + ניהול משרד 03-6473303, 03-490095 — 456
- פקידה לחברת שליחויות בר"ג, למשרה מלאה 03-6738280 — 641
- לחברת ביטוח בתל-אביב מזכירה אחרי צבא בוגרת תיכון + ידע מושלם במעבד תמלילים (רצוי קיוטקס) ת.ד. 440 תל-אביב עבור כ"א — 665
- לחברת ביטוח דרושה מרכזנית אחרי צבא לפנות ל"הכשרת הישוב" דרך פתח-תקוה 46 תל-אביב — 5726
- לחברה מובילה בתחומה, דרושה בחורה אחראית לעבודות קלדנות ופקידות במשרה מלאה. 03-6303466 — 5766
- לשעות אחה"צ/ערב במשרה מלאה דייקנית קפדנית ואחראית ובעלת מוסר עבודה גבוה לפנות ללימור/עירית 03-6832322 — 5772
- למשרד הפצה זריזה דייקנית ובעלת יכולת עבודה תחת לחץ משרה מלאה לפנות לחורף/שירלי 03-6832613 — 5774
- ל"בית ניל - הזהב" בתל-אביב, דרוש עובד קבלה לעבודה במשמרות + שפות, גיל 40+ לברוריה 03-6300986 — 5675
- דרושה פקידה +ידע קל בהנה"ח חצי משרה להתקשר בבוקר 03-6723331 03-6723226 — 5880
- פקידה למשרד עו"ד, משרה חלקית, בעיקר אחה"צ, גמיש, 5 ימים 03-6982086 — 6017
- דרושה פקידת מתסח, עברית - אנגלית בר"ג ליום שלם כולל חדשות (בוורדמיל) 03-7519146 — 8
- לחברת מחשבים, פקידה ממסח, אחראית, לאחר שרות צבאי, מאזור פתח-תקוה, בני-ברק 03-5795016 — 6210
- פקיד לניהול משרד + ידע בחשבשבת למשרה מלאה ת.ד 11470 אור — 5262
- מזכירה/פקידה למשרד הנה"ח. למספר חודשים. משרה מלאה, דצוק + אינשטיין 03-6055286 — 5711
- למשרד כ"א ברעננה, דינמית ויוזמת + רקע בהשמה, ע"ס, מאבחנת. ת.ד 21426 תל-אביב — 5336
- פקידה/כתבנית לוורד/וורדפ"ל נכונות לשעות נוספות 03-9699155 03 6393285 — 6399
- דרושה פקידה מאזור דרום ת"א, מ-8:00-16:30, ל-5 ימים בשבוע 03-6757367 — 5456
- לחוסך פקידה כללית + ידע בחשבשבת ל-5 ימים, בפיוט ניסיון ת.ד 29577 תל-אביב — 5267
- לחברה צעירה ובאוירה כייפית בארלוזורוב 18 תל-אביב ל"אורטל" פקידה חייכנית + יודעת אנגלית. — 5637
- למשרד תיווך בצפון ת"א פקידה + סוכנת נמרצת למשרה חלקית/מלאה 03-5227770 — 5072
- פקידת שיווק לאחר צבא + מעבד תמלילים. משרה מלאה מ-10:00-19:00 + שישי 03-6964467 — 4651
- לימוד היום בשיטה עיוורת ללומדי עיבוד תמלילים בבית ספר "רימון" דיזנגוף 65 03-5291985, 03-5239312 — 4703
- למשרד ביטוח פקידה ל-5 שעות, נסיון במעבד אינורד. 03-6618884 — 3344
- ליבואן אופנה לאחר צבא, חרוצה אחראית +אנגלית ומחשב לעבודה קבועה + קידום 03-6162265 — 3011
- פקידה צעירה לחברת שיווק אלקטרוניקה, קורות חיים ת.ד. 10002 תל-אביב 61100 — 3384
- לשרותי משרד / ציוד משרדי, אינטליגנטית / ארובה, שליטה מלאה בתוכנות א-ב 6.2 03-399304 — 2068

דרושה
פקיד/ת גביה טלפונית
רצוי נסיון קודם בגבייה
ידע בהנהלת חשבונות
נסיון בעבודה ממוחשבת
משרה מלאה תנאים טובים
לתושב/ת גוש דן בלבד
נא לפנות בטלפון 03-5376365

למפעל ליצור מטבחים
דרושה
פקידה
משרה מלאה
5 ימים
הדפסה במחשב
02-334682

צילום ודוגמנות
- לסוכנות דרושים/ות לפרסומות לערוץ ה-2. שלטי חוצות וקטלוג יצרנים (24) 03-6700827 — 6796
- סטודיו לצילום בגרשוב 43 תל-אביב פותח שערי לנאים/ות לצילומי פרסום ואופנה 03-5283099 — 6664
- דחוף!!! לפרסומות בערוץ 2 פנים חדשות גם ללא ניסיון 24 שעות 03-6269333 — 6610
- דרושים פנים חדשות בעלי בוקים גם מסוכנויות אחרות ל-IMAGE סוכנות לדוגמנות 03-6260078 — 6873
- בדחיפות!! לאודישן לפרסומות בערוץ 2 דרושים פנים חדשות גם ללא נסיון 03-297770 — 6031
- בדחיפות!!! נאים/ות לאודישן לסיטון פרסומת בערוץ 2 03-5231872 — 3629
- דחוף!!! נאים/ות יפים/ות לפרסומות בערוץ 2, הפקות אופנה וצילומים 03-5193159 - 24 שעות. — 2203

GARBO עולם הדוגמנות בישראל
ת"א: 03-5282127/8 חיפה: 04-627713/5
לדוגמנות מסלול וצילום
+ תשדירי שרות
פנים חדשות בכל הגילאים

רואי חשבון וחשבים
- למשרד רו"ח דרושים מתמחים, אפשרות גם לסטודנטים 03-6613303 — 6429

רופאים
- לפרוייקט ארצי רופאי שיניים מנוסים!! בעלי מרפאות מכל רחבי הארץ!!! 03-6312342, 052-504796 — 6567

רפואת שיניים
- במרכז ר"ג במרפאה עובדת משמרות פנויות על יונים + חדר פתי 03-6736867 — 6210
- למרפאות שיניים בת"א דרושים: כירורג, מומחה, סוכרה, סייעת, מנתח"ש. 03-6440454 — 6443
- מתארגנת קבוצת מומחים ברפואת שיניים, להקמת מרפאה בכיכר מלכי ישראל 03-6247605 03-5233701 — 9696
- דרושה סייעת למרפאת שיניים בחולון 03-6053060 052-880261 — 6723
- למכירה בדמים מעבדת שיניים + ציוד רנטגני 10 מ"ר מרכז דימוני. 03-5790469 ,03-6362433 — 6802
- למכון לצילומי שיניים בכנאיה רנטגן סייעת לצילומי שיניים תנאים טובים 09-981889 03-973277 — 3871
- למרפאות שיניים בהרצליה, סייעות מנוסות לשעות הערב. זאב/אורלי - 09-503279 — 6251
- למרפאת שיניים ומרכז רפואי דרושה סייעת לעבודה במשמרות לרונן לגליה 03-6520408 — 5751
- סייעת מנוסה לאורתודנט/ו חלקי + נודו 03 0306227 ,03 0317024 — 5415
- בחולון דרושים, רופאי שיניים כללי ואורתודונט ודנט גן דרושה סייעת מנוסה 03 5597810 052-530201
- ציוד חדש ומשומש בזול הקישון 18 בני ברק 03-5709760 — 4231
- דרושה רופא/ה + סייעות 5 שנים ותק לפתיחת מרפאה באשדוד 08 662867 052 615849 — 4514
- למרפאה בצפון ת"א דרושים רופאים עם ניסיון + סייעת חוזות 5273386 03 ערב 03-5747499 — 4161

שליחים/ות
- לכתב העת "טבע הדברים" דרוש שליח עם אופנוע לחצי משרה 03 6481487 — 6345
- למכון העתקות ! למשרה מלאה ! שליחים + אופניים + קטנועים. 03-6950102 — 6660
- לי"לביא שליחויות" - רק לבחורים טובים! רציניים ואחראים! שרוצים להרוויח הרבה. 03-6024243 — 6451
- אמביציונרים בעלי "ראש גדול" משכורות גבוהות למתאימים! עדיפות לבעלי קטנועים לפרטים 03-929089 — 6615
- בקרית אונו והסביבה לחלוקת עיתונים לרוויים בשעות הבוקר המוקדמות ורכב/קטנוע 03-5832180 — 5116
- בתל-אביב שליחים +ניסיון בעלי ווספות, 4000 משכורות נטו עצמאים 6000 + 03-5374588 03-5375026 — 5808
- שליח בעל רישיון לאופנוע מעל 150 סמ"ק, לא לחברת שליחויות. 03-6816684, ליוסי — 6678
- לא נו. שליחויות דרוש שליח רציני ואמין עם/בלי ווספה, תנאים מעולים. 03-5604585 — 6044
- למכירת משרד שליחויות באור-יהודה עם רוב הציוד ופוטנציאל אדיר + דרושים שליחים 03-5332873 — 5353
- שליחים רציניים ואחראיים, הצמדה לחברה גדולה, עם/בלי קטנוע 08:00-16:00 03-6482677 — 6645
- דרושים שליחים בעלי רישיון 50 סמ"ק ומעלה + עצמאים, תנאים טובים 03-6888994/5 — 4868
- דרושים/ות בחורים/ות נוער/ות בלבד לעבודה קבועה כשליחים/ות על קטנוע 150 סמ"ק 03-6390818 — 5069
- למשרד שליחים רציני, משכורת 5,000 ומעלה, לרציניים בלבד. 03-5270692 — 1871
- לצוות הוריקן יוצאי קיבוץ ויחידות קרביות בעלי רשיון לוספה לעבודה מכניסה 03-5282821 — 3785
- לחלוקת שבועון ביום ה' בעלי קטנוע ברחובות, ראשל"צ ת"א נתניה 03-6968677 עופר — 3451
- 4,000 ש"ח ויותר + בונוסים לבעלי קטנועים/רישיונות לקטנועים המכירים היטב את ת"א 03-5803101 — 3838
- לרניאל דרושים שליחים עם/בלי קטנועים למשרה מלאה/חלקית תנאים טובים 03-6964995 — 6338

שמירה ואבטחה
- שומר יום ושומר לילה באזור תל-אביב 03-6483116 — 6361
- שומרים למשמרת לילה באזור פתח-תקוה בעלי נשק אישי ורשיון נהיגה 03-6366248, 050-214843 — 6347
- מנהל שיווק ותיפעול לחברת שמירה ניסיון מוכח + רכב חובה 03-5742450 — 6613

★ פקחים מאבטחים
★ בודקים בטחוניים
★ מאבטחים וסדרנים לאירועים
03-5729118/7

שרטטים וגרפיקאים
- גרפיקאית, 3 שנים נסיון, ידע ומתמחשב, פרופו ורבוד 050-208718 ,03-5107216 — 680
- למשרד פרסום, דרוש/ה מעצב/ת גרפי. 03-6967877 — 6631
- גרפיקאי/ת מקינטושאי/ת מנוסה למשרה מלאה בא.ת הרצליה 09-551084 — 6572
- גרפיקאי/ת עם מעוף, לפחות 4 שנות נסיון בעבודה במקינטוש, לסטודיו בתל-אביב 03-5270427 — 5361
- עורך דסוק ואחראי הפקה (ב"ם לדסוק) להפקת ספרים מקצועיים. ת.ד 18098 ת"א — 6023
- גרפיקאית למקינטוש + נסיון בפריאנד ושטוש ת.ד. 616 רמת-גן — 463

דרושה
מקינטושאי/ת
לביצוע עבודות גרפיקה
למשרה מלאה בתנאים טובים
לתושב/ת גוש דן בלבד
נא לפנות בטלפון 03-5376365

תרגום ועריכה
- עורך דסוק ואחראי הפקה (ב"ם לדסוק) להוצאת ספרים מקצועיים ת.ד. 18098 ת"א — 6174

ביקוש עבודה
- חייל משוחרר, סטודנט, מעוניין בשטיפת חדרי מדרגות, באיזור גוש דן והשרון 03-5703588 — 6786
- מנצחת מקהלה ופיתוח קול, תואר שני ממס. סטרסברג, 20 שנות נסיון ו-4 בארץ, רצה בתחום מוזיקלי למער, טניה בלבין, חרואה 16 רמת-גן. 03-6737735, 07:00-11:00
- מנהל מכירות + ניסיון באוטסורוה ותמונה בענף האלקטרוניקה ומזון דובר אנגלית, רוסית, גרמנית ועברית מחפש עבודה ברומניה/אוסטריה/קנדה כולל מגורים בארצם. 09-613918 ,09-614384 בערב — 358
- מזכירה מנוסה + אינשטיין, מעוניינת להחליף את מקום עבודתה, מיידי בתל-אביב 03-6891983 — 1486

3 תשלומים בכרטיס אשראי

לוח מעריב 177-022-6111
עד 3 תשלומים
כח הקניה מס' 1

מודעות רגע אחרון

דירות

תל־אביב

■ תל־אביב — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 2-2½ חדרים								
2	88	135,000	2/3		שקטה, אפשרות הרחבה	לה-גרדיה יד-אליהו	03-5222225	9951
■ 1-1½ חדרים								
1.5	38	130,000	ג/קק		מושכרת כניסה נפרדת	רב צעיר	03-5222225	9951

■ תל־אביב — דירות להשכרה

מס' חד'	מחיר $ חודשי	קומה	על'	תאריך כניסה	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ דירות להשכרה								
3	720	2	✓	1/8	+מעלית +ארונות מהוהות	בני דן "פטל נכסים"	03-5442395	9924
4		1			מהססת ע"ע עקירת מזגנים "פטל"	אבן גבירול הקריה	03-5442398	9944

■ תל־אביב דרום — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 3-3½ חדרים								
3	72	140,000	2/3		כמעט חדש חצר השקט	קיבוץ גלויות/לסקר	03-382897	9937

אזור המרכז

■ רמת־גן — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 4 חדרים ויותר								
4	150				בבניה מפרט עשיר	במוחם נוה	03-6743951	9940

■ רמת־גן — דירות להשכרה

מס' חד'	מחיר $ חודשי	קומה	על'	תאריך כניסה	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ דירות להשכרה								
5	760	2	✓	מידי	מעלית + חניה "יהיגר עדה"	בסתם-נוות	03-6743626	9933

■ פתח־תקוה — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 4 חדרים ויותר								
4	114	157,000	7/7	✓	לזוגות! מושקעת דרום מזרח	יונה גרין	ב.03-9340614 ע.08-423331 רמל	9900

אזור השרון

■ רמת־השרון — וילות ובתים למכירה

מס' חד'	מחיר ב-$	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ וילות בתים למכירה							
6		200	213	חדש!!! פינתי + מרתף, 3 כ"א	במורד נספ"ש, שקט במיוחד	03-6086188	9914

■ הוד־השרון — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ 4 חדרים ויותר								
4	120		4/6	✓	מסודרת שקטה דרום מזרח	הוד השרון רמתיים	09-457238 09-420676	9924

■ כפר־סבא — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
4	110	190,000	1/4	✓	מושקעת+חניה	רוד הכלנית	09-915693	9983

אזור הדרום

■ רחובות — דירות למכירה

מס' חד'	מ"ר	מחיר ב-$	קומה/מתוך	מעלית	הערות	רחוב	טלפון	קוד
4	110		4/4	✓	מושקע+מזגן מרכזי+חניה	מילר בחזית	08-362780 08-473917	9913

■ רמלה — וילות ובתים למכירה

מס' חד'	מחיר ב-$	מ"ר בנוי	מ"ר מגרש	הערות	רחוב	טלפון	קוד
■ וילות בתים למכירה							
				קרקע+3 מפלסים+גינה גדולה	ברמלה בבנה ביתך	08-282955	9941

רכב

■ אוסטין

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
מאסטרו	88	1300		✓	2		10,500	במצב טוב	03-6822318 03-6818548	9937
מטרו	88	1300		✓	2	75,000		שמורה	03-6199986	9938

■ אמריקאיות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ שברולט										
קורסיקה	92	3100	✓	✓	1	49,000	מחירון	שמורה	06-338031	9998

■ וולוו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
144	70	2000					6,000	גמיש + טסט	ב.03-9233908 ע.03-9636148	9955
244	76	2000	✓				מחירון	מעולה לרציניים בלבד	08-474171 050-376781	9918

■ מזדה

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
GLX 323	92	1600		✓	1	88,500	מחירון	מערכת אזעקה,טייפ	050327454 03-9677223	9914

■ מסחריות וטנדרים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ פולקסווגן										
טרנספורטר	81						9,000	סגורה,מצב מכני מצוין	03-5058549	9909
■ פיאט										
פיורינו	90			✓		140,000	20.000	כסא רחבי נעילה חשמלית	03-9712068	9945

■ סובארו

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ סובארו 1600										
סובארו	87	1800	✓	✓	2			תוס' רבות מצוין	ב03-5048404 ע5272079	9948
ליאונה	90	1800		✓	1		מחירון	כחדשה 5 מהלכים רדיו טייפ	03-9684951	9930
DL	90	1600		✓	2		38,600	מצב טוב +ת"כ +אזעקה	07-480228	9943

■ אופנועים וקטנועים

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
■ הונדה										
ספיסי	93	125					מחירון	אפשרי בתשלומים, מצוין	03-5600157	9946
CN	93	250					מחירון	אפשרי בתשלומים, יפיפה	03-5600157	9984
■ סאן־יאנג										
דיפה	92	125	✓		2	16,000	גמיש	מצב מכני מצוין +תוספות	03-7526116	9922
■ סוזוקי										
פרונטי	93	100			1	9,000	6,500	עם חשבונית	03-6822316,6818548	9926
RSE	94	650					מחירון	אפשרי בתשלומים, מצב מעולה	03-5600157	9957
■ פיאג'ו										
פיאגו	96	200					מחירון	אפשרי בתשלומים, חדש	03-5600157	9963

■ משאיות

דגם	שנה	סמ"ק	אוט'	מזגן	יד	ק"מ	מחיר	הערות/תוספות	טלפון	קוד
דאף	87	1000			2			גרר מובילית	050-217280 09-580967	9925

שרותי־זהב

מחשבים

למכירה שני מחשבים ניידים 2x86 ,486 dx41 לפרטים או להתקשר 09-7716170 לבקש את אסף

הצעות עבודה

הצעות עבודה

לחברת הדברת מזיקים, עובד עם רשיון לוספת. 03-6818683 050-245113 לפנות ליהודה

דרוש/ה בחור/ה לעבודות משלוחי מזון בעסק ישראלי בגרמניה רישיון נהיגה חובה 09-447859 0049-69-4893601-2

דרושים סוכנים לחלוקת עלונים בתיבות-דואר. 03-6912041 לבקש את יאיר

דיילות ומדגימות

דיילות לתערוכות, קוסמטיקה, סופר-מרקטים תנאים טובים, מיידי 03-6918949

הנהלת חשבונות

למשרד יועצי מס דרוש/ה מתמחה, רצוי בעל/ת ניסיון קודם בהנה"ש 03-5628944

טכנאים/הנדסאים

למשרד יועצים, אנשי תקשורת בתחום תכנון מערכות טלפונים ומחשבים. בעלי נסיון 03-5628888

מוכרים/ות וקופאים/יות

לסופרמרקט פרטי בצפון תל-אביב דרושה קופאית לאחה"צ 03-5461218

נהגים

דרושים נהגי אוטובוס תנסים ומקצועיים לעבודה קבועה ומסודרת 03-6794824

סוכנים/מפיצים

עצמאים, למוצר חדשני, מאפרו לנעת. 03-6181603

מחיר מודעת מילים לוח מעריב
במדורים הצעות עבודה
8 פרסומים (4 ג' + 4 ר') - 245 ש"ח
4 פרסומים (2 ג' + 2 ר') - 179 ש"ח

עסקים

חנויות

להשכרה חנות 40 מ"ר, חזית, ברחוב מרכז בעלי מלאכה בתל-אביב. 03-6720218 לא בשבת

משרדים

להשכרה לבעל מקצוע חופשי, 2 חדרים מסודרים בא.ת. הרצליה פיתוח 09-571021

להשכרה משרדים מטופחים, 35 מ"ר, במרכז ת"א, כניסה מיידית 03-5628858

מגרשים

למכירה 28 דונם חקלאי באזור פרדס-חנה מגרש 118632 חברת מתן. 050-388236 אבי

עסקים

למסירה סופרמרקט פרטי בצפון תל-אביב פתוח ל-3 משמרות 20:30-ם 03-6445477 בערב, 050-208125

לצעירים למסירת עסק עם הרבה פוטנציאל, בתחום הבית והבנין, שכירות נמוכה 050-353630

מחסנים

להשכרה מידית בסית מבנה חדש 1000 מ"ר בקרקע, ניתן לחלוקה, 03-9248890, 052-509509, 052-616304

מחיר מודעת מילים לוח מעריב
במדורים עסקים ושידוכים
8 פרסומים (4 ג' + 4 ר') - 354 ש"ח
4 פרסומים (2 ג' + 2 ר') - 270 ש"ח

לוח מעריב
כח הקניה מס' 1
177-022-6111
עד 3 תשלומים

עיקר החדשות HI-TEC

● יעל הציגה את משפחת מוצרי EXPRESS בישראל

יעל תכנה ומערכות קיבלה את הנציגות בארץ של משפחת מוצרי EXPRESS של חברת IRI SOFT-WARE, המחשבים כמובילים בפתרונות מידע עסקי (BI) בעולם. מוצרים אלה מצטרפים למגוון המוצרים והשירותים שמספקת חברת יעל לכל מיגורי המשק.

משפחת מוצרי EXPRESS, המבוססת על ארכיטקטורת נתונים אחידה, נותנת פתרון משולב יחודי של ארכיטקטורת תוכנה שרת/לקוח יחד עם סביבת פיתוח לניתוח, דווח וניהול בסיס נתונים רב-ממדי. שילוב זה מאפשר שיתוף נתונים מבוקר בין משתמשים שונים ברחבי הארגון לקבלת החלטות מבוזרות.

● שלוש חברות גדולות בארץ רכשו מערכות WorkFlow-ו Imaging של FileNet

לאחרונה נחתמו 3 חברות גדולות על הסכמי רכש של מערכות Imaging ו-WorkFlow של חברת FileNet מארה"ב (נציגים בארץ: חברת איי.אף.אן). ההסכמים הינם בהיקפים כספיים משמעותיים ושמות החברות יפורסמו עם התקנת המערכות.

שי המלי, מנכ"ל איי.אף.אן, מתאר את תהליך הבחירה במערכות FileNet כתהליך ארוך ומקצועי, אשר במהלכו נערכו השוואות עם מערכות מתחרות, נבחנו יכולות המערכת באמצעות הדגמות, וכן נערכו ביקורים בחברות השונות בעולם בהן מותקנות מערכות FileNet. החברות נעזרו, במהלך הבחירה, בחברות יעוץ מהמובילות בעולם כגון גרטנר גרופ.

● אלתא בחרה במערכת חישה מרחוק ERDAS

חברת אלתא בחרה במערכת חישה מרחוק ועיבוד תמונה ERDAS (המשווקת בארץ ע"י חברת סיסטמטיקס), עבור פרוייקטים שהיא מפתחת בהיקף של יותר מעשרים תחנות עבודה.

הבחירה בתוכנת ERDAS נעשתה בעקבות מבדקים מקיפים שנמשכו כשישה חודשים. מערכת ERDAS מאפשרת ניתוח, פענוח ועיבוד של הדמאות לווין למגוון של יישומים אזרחיים וצבאיים.

לתוכנת ERDAS יותר מעשרים התקנות בישראל (לא כולל פרוייקטים חדשים אלו) בכעשרת ארגונים שונים, ביניהם: צה"ל, חברת אלאופ, המרכז למיפוי ישראל, המכון לחקר המדבר, המשרד לאיכות הסביבה ומספר אוניברסיטאות. בישראל, התוכנה מחזיקה בפלח שוק של יותר מ-80% בתחום זה בשנים האחרונות.

● Bay Networks - אמולציית LAN בפעילות הדדית מרובת יצרנים

יצרנית התקשורת Bay Networks (נציגים בארץ: אדאנת-IIS) ביצעה הדגמה פומבית ראשונה של אמולציית LAN וסיגנלים מבוססת-סטנדרטים.

בהדגמה הוצגה רשת Ethernet מקומית הניגשת לשרתים מבוססי-ATM. כן הוצגה תעבורת Ether-net-ל-Ethernet העוברת ברחבי אפיק-אב ATM. הציוד ששימש בהדגמה כלל מתג SynOptics LattisCell ATM, מתג תרגום EtherCell, וכרטיסים של החברות Interphase ו-Efficient Networks.

● חוקרי גרטנר: אורקל מוסיפה את תפיסת ה-AGENT למיחשוב שרת/לקוח

בדוח עדכני שלה קובעת חברת המחקר גרטנר, כי כניסתה של חברת התוכנה אורקל (נציגים בארץ: ג'ון ברייס) לעסקי הסוכנים (agents) האינטליגנטים, "נותנת סוף סוף לגיטימציה לשוק זה", בו פעלו בעבר חברות מתמחות.

קבוצת גרטנר מאמינה, כי תוכנה מתווכת (Middleware) מבוססת-סוכן תשפיע באופן דרמטי על מיחשוב שרת/לקוח, ולקוחות צריכים לקחת זאת לתשומת ליבם".

חוקרי גרטנר משבחים את השימוש של המוצר בסטנדרט OLE 2.0 Oracle in Motion ככלי העבדה, ומציינים את משאביה הגדולים של אורקל וקשריה בשוק מסדי הנתונים. גרטנר צופה כי התקנות Oracle in Motion יעלו בשנת 1996 על אלה של המוצר היעודי Xcellenet, אשר בסיס התקנותיו מונה 150,000 משתמשים.

לחברת בניה
דרוש/ה
מהנדס/ת אזרחי
לניהול המחלקה הטכנית
בעל/ת נסיון רב בניהול פרויקטים לבניה מכל הסוגים
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 20273 תל־אביב 61203

Experienced Database Technologist
2-year contract in Washington D.C.
Object Oriented
Performance Analysis
Three-Tiered Applications
Storng presentation skills and technology transfer experience highly desirable. Reply in writing:
OG, PO Box 9046, Tel Aviv 61090
ORACLE® GOVERNMENT

דרושים
בעלי רכב/קטנוע
לחלוקת עיתונים למנויים בשעות הבוקר המוקדמות בגוש-דן, חיפה וירושלים
04-628320 ,03-5632189 ,02-243261

למפעל נטפים מוצרי השקיה וטפטוף קבוץ מגל
דרוש/ה
מהנדס/ת פיתוח
למוצרי השקייה, בתחום הפלסטיקה
הכישורים הנדרשים:
☐ מהנדס/ת/הנדסאי/ת מכונות.
☐ נסיון קודם בפיתוח מוצרי השקיה.
☐ ידע בהידראוליקה.
המתאימים/ות ישלחו קורות חיים לת.ד. 423 חדרה

לפארק התעשייה קיסריה
דרוש/ה
מהנדס/ת הנדסאי/ת בנין
לעבודת פיקוח
- נסיון של 5 שנים בעבודות פיקוח ברשות מקומית
- הכרת חוקי הבניה והרישוי על בוריין
- שליטה מלאה בשפה העברית
- בעל/ת רכב
נא לשלוח קורות חיים והמלצות לידי עומר החברה לפיתוח קיסריה ת.ד. 1044 קיסריה 38900 או לפקס 06-271231

דרושים/ות
עצמאיות טלמרקטינג
דרישות התפקיד:
• התמדה ונכונות לעבודה מאומצת
• שירות צבאי
• השכלה תיכונית
• יכולת לעבוד בשעות לא קונבנציונליות
• נסיון בטלמרקטינג או מכירות - יתרון
• הדרכה תינתן במקום
קורות חיים ניתן לשלוח עד לתאריך 1.5.95 לשד' י-ם 49, פינת בן צבי 2, יפו, מיקוד: 68180 לידי: מעריב - כתבי עת • פקס: 6831395

לחברת ביטוח בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות לאגף ביטוח חיים
★ שנתיים נסיון - הכרחי
★ ניסיון באגף ביטוח חיים - יתרון
לפנות בצירוף פרטים מלאים לת.ד. 440 תל־אביב 61003
* סודיות מובטחת *

למפעל במרכז הארץ
דרוש/ה
מכונאי/ת לאקסטרוזיה של צנרת ו/או ציפוי חוטים של חומרים פלסטיים
התפקיד כולל השתלבות ניהולית במערך חדש ויחודי
המועמדים/ות בעלי/ות רקע ונסיון מתאים/ות מתבקשים/ות לפנות לת.ד. 28351 תל אביב

פקידה
למשרד עו"ד, הדפסה מעולה, איינשטיין + המלצות + נסיון + קורות חיים שכר הולם לכישורים
סודיות מובטחת
נא לפנות לת.ד. 21505 תל-אביב 61214

למפעל ההגרלות החדש למען החייל
דרושים/ות
מקדמי מכירות ניידים
מוכרים/ות
הכנסה גבוהה וסיכויי קידום למתאימים/ות
העבודה באזור תל־אביב
טל. 03-5231333

לחברה בתחום מוצרי צריכה
דרושים
דיילים/דיילות
לפעילות של קידום מכירות
שעות העבודה גמישות
מתאים גם לסטודנטים
אפשרות להיקלט לאחר תקופה לתפקידים נוספים.
לפנות להילי - 5632953
בשעות 9.30-13.00

לחברה מובילה בתחום הדנטלי
תועמלנים/ות
מאזור הדרום ומאזור הצפון
עדיפות לבעלי ניסיון בתעמולה ו/או רקע פרה רפואי
קורות חיים יש לשלוח לת.ד. 28279, תל אביב 61283

לחברה גדולה להלבשה בנתניה דרוש/ה
פקיד/ת יבוא
הנתונים הדרושים:
■ שליטה מלאה באנגלית
■ נסיון בעבודה דומה
לפנות לגבי שדה אור טל. 09-616870

לחברה עם הפנים לעתיד
לעבודת שטח מאומצת לפרויקטים שיווקיים
אנשי מכירות דינאמיים וקשוחים
למתאימים שכר בסיס + עמלות + לימודים ע"ח החברה, רכב '95, טלפון
לפרטים 24 שעות ביממה (כולל שבת): 03-5123130

דרוש/ה
איש/ת מכירות ארצי
לוועדי עובדים וארגונים גדולים
בסיס + עמלות גבוהות
רכב חובה
טל': 5632266, לתמי

למחלקת טלמרקטינג
למכירת פירסום
בעלי יכולת שכנוע
כושר ביטוי מעולה
בסיס חודשי + אחוזים + בונוסים
ימי עבודה: א'-ה'
שעות עבודה: 17.00-22.00
לתיאום ראיון, נא להתקשר בשעות 17.00-22.00 בלבד לטלפון: 03-5632415

ל־מעריב
דרוש/ה
מתכנת/ת
ORACLE/FORMS 3.0-ב
לפיתוח תוכנה בתחומי מערכות מידע
כישורים נדרשים:
★ ניסיון בבלי פיתוח בסביבת SQL*FORMS, SQL*PLUS-ORACLE
★ ניסיון במערכות UNIX בסביבת DATA GENERAL - יתרון
★ יתרון לניסיון בפיתוח שפת C
מועמדים/ות מוזמנים לשלוח קורות חיים בפקס 03-5632406 או לטלפון 03-5632424

לעיתון גדול
דרושים אנשי/נשות מכירה בטלפון
למתאימים שכר גבוה
לפנות לשרון: 03-5627871 בין 11:00-19:00

לחברה צעירה ודינמית בפתח־תקוה
מנהל/ת חשבונות
עצמאי/ת, נסיון בחשבשבת ומכפל.
חברתנו מצטיינת ביחסי עבודה מעולים.
ת.ד. 10166 פתח תקוה 49222

דרושים/ות לתפקיד עצמאי לאזור המרכז
1. מהנדס/ת תעשיה וניהול
ניסיון אינו הכרחי
2. מתכנת/ת ב ORACLE
שפת שאילתות-יתרון
קורות חיים לפקס: 02-9932659

מחפש משרה בבירה?
מעריב

לעיתון יומי גדול
דרושים
2 שליחים
אחרי צבא + רשיון לווספה
לעבודות במשך שעות היום
טלפון מיום א': 03-5632288, להרצל

מעריב
עסקים
של יום שישי
יום ו', כ"ח בניסן תשנ"ה, 28.4.95

לוח דרושים
עמ' 13־16

1948. חנות המשביר לצרכן

1948

47 שנות קוממיות לא קירבו אותנו לעצמאות כלכלית ואנו צורכים יותר מאשר מייצרים. נכון שאנו מייבאים דולרים, אבל מעדיפים להצמיד את הכסף לשקל ולהרוויח. בסך הכל מצבנו לא רע - רמת החיים בישראל עלתה פי־22 מאז שנות החמישים

עמ' 3־7

1995

1995. השקם בקניון אילון

משקפיים לעם

כניסת גורמים מסחריים לענף האופטיקה מאפשרת לנו לקנות מסגרות ועדשות במחירים הרבה יותר נוחים. האם האיכות נפגמתז על משקפיים תחת זכוכית מגדלת

עמ' 8־9

יותר | פחות

יותר מילים
יותר מפורט
יותר צבעוני
יותר ברור
יותר קל להתמצא
יותר תשלומים
יותר קונים רציניים

כסף

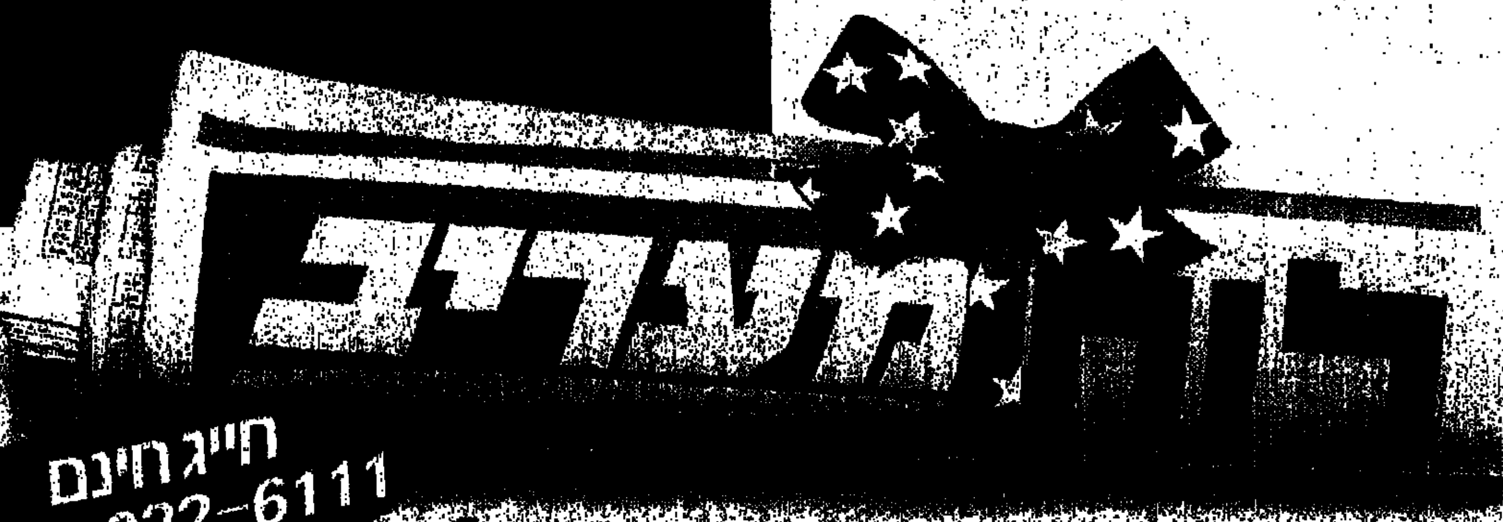

חייג חינם
177-022-6111

כח הקניה מספר 1

هكنا من الأصل

יהודה שרוני

מה עושים עם הכסף

משיכת יתר

בנק הפועלים הזול ביותר

ההפחתה של ריבית החובה על חשבונות העו"ש ב־0.8% לשנה נכנסה אתמול לתוקף. מההפחתה ייהנו לא רק הלקוחות העיסקיים אלא גם ואולי בעיקר, ציבור מקבלי המשכורת.

הריבית על משיכות היתר ירדה, זו הפעם הראשונה בכל הבנקים, מתחת ל־20% לשנה. את הריבית הנמוכה ביותר (16.8% לשנה) על מסגרת האשראי, בסכום של עד 1,000 שקל גובה בנק הפוע־לים. הפועלים גובה ריבית נמוכה יחסית גם על משיכות יתר בסכומים גבוהים יותר של עד 5,000 שקל.

ללקוח הנמצא באוברדרפט כרוני בסכום גבוה מהממוצע (10 אלף שקל עד 20 אלף שקל), משתלם לחרוג בבנק דיסקונט, שם הוא ישלם על סכום החריגה ריבית של 18.8% לשנה, ריבית הנמוכה ב־1% לשנה בהשוואה למה שגובים הבנקים האחרים.

למי שהגיע לקצה גבול יכולת ניצול האוברדרפט, מומלץ שלא לחרוג. מבחינתו עדיף לנצל את מסגרת האשראי הנוספת הניתנת לו כמחזיק בכרטיס אשראי. חברות האשראי גובות מבעלי הכרטי־סים הרגילים ריבית הנמוכה מ־19% לשנה.

בעלי הכרטיסים המועדפים (כרטיסי הזהב) חוגגים הרבה יותר. על עיסקות תשלומים בכרטיסי האשראי הם משלמים ריביות נמוכות ביותר. את הריבית הנמוכה ביותר (14% לשנה) גובה הבנק הבינלאומי הראשון ממחזיקי גולד־מסטרקרד. מבעלי ויזה מסתפק הבנק בריבית של 14.7% לשנה. לאומי ודיסקונט גובים מבעלי ויזהב על עיסקות תשלומים ריבית של 15.5% לשנה.

ריבית החובה בחשבונות מקבלי המשכורות (באחוזים לשנה)

בנק / סכום בש"ח	עד 1,000 ש"ח	עד 3,000 ש"ח	עד 10,000 ש"ח	עד 20,000 ש"ח
בנק הפועלים	16.8	18.2	18.2	18.2
בנק לאומי	19.0	19.0	20.1	19.1
בנק דיסקונט	19.8	19.9	19.2	18.8
בנק המזרחי	17.5	19.8	19.8	19.2
הבנק הבינלאומי הראשון	19.4	19.4	19.4	19.8

בנקים

בידקו היטב את דפי החשבון

מקורות הריווחיות של הבנקים, וזה לא סוד, הולכים ומצטמקים. מגמת הפחתת הריבית מביאה להורדת הכנ־סות המימון. ההכנסות מניירות־ערך הולכות ויורדות עקב המשבר בבורסה. את העמלות מתקשים הבנקים לייקר בשי־עורים ריאליים, לאחר שבשלוש השנים שעברו הן התייקרו בשי־עור של עשרות אחוזים.

הבנקים רשאים לערוך את העמלות אך ורק על־פי עליית גובה המדד. בנק המזרחי, כפי שכבר פורסם, עשה זאת השבוע. במצב דברים זה לא נותרה לבנקים ברירה אלא לנסות ולהמציא עמלות חדשות. בנק לאומי כבר עשה זאת לפני שבועות אחדים. בנק הפועלים הלך בעקבותיו.

העמלות החדשות נגבות מלקוחות המבקשים [illegible] בנותיהם, עמלות [illegible]

[illegible] מהבנקים גביית עמלות אלה.

המפקח, ואת זה אולי תופתעו לשמוע, לא תמיד יודע מה עושים הבנקים. לעיתים הם מחליטים על גביית עמלה חדשה מבלי שכ־לל קיבלו את אישורו. לחלק מהמקרים הוא מודע לאחר קבלת מכתבים מכם, הקוראים, או בעקבות פירסומים בעיתונות.

כרטיסי אשראי

כמה להציע במכרז?

היוזמה השיווקית של ישראכרט שזכתה לכינוי "המכרז של המדינה" מסיימת סיבוב ראשון והתוצאות של המכרז הראשון, שנתוניו מתפרסמים כאן לראשונה, נותנות כיו־ון למבקשים להשתתף בסיבוב הנוסף.

המוצרים נמכרו בהנחה של 10% עד 25% מתחת למחיר השוק המקובל. כך למשל, הדירות של חברת לורם שבלוד נמכרו במחיר של כ־400 אלף שקל לדירה, בעוד שמחיר המחירון של דירות אלה עומד על 440 אלף שקל לדירה. נמכרו 20 קטנועים, כאשר מי שהציע 5,350 ש"ח זכה במכרז, הרבה מתחת למחיר המחירון (7,000 ש"ח). 20 הטרקטורונים נמכרו במחיר ממוצע של 20 אלף שקל, (מחיר מחירון היה 22 אלף ש"ח לטרקטורון). נמכרו גם 100 מכונות אספרסו במחיר של 750 ש"ח, הרבה פחות ממחיר המחי־רון (כ־950 שקל). מזמיני 50 הכרטיסים ללונדון הציעו מחיר ממוצע של 200 דולר וגם מי שהציע 180 דולר יטוס.

מעודדים מהצלחתם, מתכוונים היזמים להציע היום את המכרז השני. במכרז החדש ימכרו בין השאר 82 חופשות במרמריס שב־טורקיה במחיר פתיחה של 9 דולר לזוג (מלון חמישה כוכבים). מחיר המחירון של נסיעה כזו הוא 750 דולר. היזמים יציעו למכי־רה 2 מכוניות פיאט אונו במחיר פתיחה של 19 אלף שקל למכו־נית. מחיר המחירון של מכונית כזאת הוא 48 אלף שקל. 97 טלוויזיות סוני, 25 אינץ', יימכרו במחיר פתיחה של 4,999 שקל.

ביטוח

היכונו לתעריף הדיפרנציאלי

מכה נוספת ניחתת על ציבור הנהגים בישראל. חברות הביטוח הלכו בעקבות החברה לביטוח ישיר והחלו להנ־היג את שיטת ה"תעריפים דיפרנציאליים". למה הכוונה? בעקרון, התעריף נועד "לפלח" את שוק הנהגים ושוק כלי הרכב בצורה מרוייקת יותר שהכוונה היא שנהגים "מועדים" ישלמו יותר, שעבור כלי רכב "גניבים" ישלמו יותר. מאידך, הנהגים הזהירים ישלמו באמצעות תשלום פרמיית ביטוח נמוכה יותר.

מבדיקה של תעריפי הביטוח החדשים שהונהגו על־ידי קבוצת הפניקס (שהיתה הראשונה מבין החברות הוותיקות בהנהגת התע־ריפים הדיפרנציאליים), מתברר כי ציבור הנהגים עומד לשלם הרבה יותר. גם בחברות הביטוח האחרות המצב אינו שונה.

נהגה של מיצובישי ג'י.אל.אס 2000, שלא הגיש תביעות בשלוש השנים שחלפו ונוהג בשבת, שילם ב־1994 עבור הביטוח כ־3,450 שקל. השנה התבקש לשלם 3,596 שקל. נהג פיאט אונו 1992 ששילם 2,050 שקל, ישלם השנה 2,196 ש"ח. מבוטח בעל פולקס־ווגן פאסאט ששילם 2,200 ש"ח, ישלם השנה 2,393 ש"ח.

מצבם של נהגי הטרנספורטר והמובארו, למשל, קשה הרבה יותר, מכיוון שמדובר בכלי רכב "גניבים", ולכן תעריפי הביטוח התייקרו בשיעורים של עד 40%. תעריפי הביטוח בקבוצת הפניקס די קשיחים, שכן הם נקבעים באמצעות תוכנת מחשב, ויכולת ההשפ־עה של סוכן הביטוח על התעריף מוגבלת למדי.

אם כן, האם תעריפי הביטוח החדשים הם מכה משמיימה? בוודאי שלא. ראשית, מי שביטח את הרכב בביטוח מקיף, כדאי שיבדוק האם לא הגיעה העת לעבור לביטוח צד ג'. הדבר נכון במיוחד אם אמצעי המיגון של הרכב הם נאותים, ואם לא מדובר ברכב חדיש.

למי שבכל זאת מתעקש על ביטוח מקיף, מומלץ לבדוק חלופות נוספות, באמצעות סוכני ביטוח של חברות מתחרות, או באמצעות התקשרות לביטוח ישיר. נסיון העבר הוכיח כי הצעת הביטוח של החברה לביטוח ישיר, נמוכה בהשוואה לזו של החברות הוותיקות.

עורך: מאיר בליון; סגן עורך: נעמי סנדרסון; עיצוב: חוליות המצפי; עורך כלכלי: גבי קסלר

"אפשר להגיע לאינפלציה של 2־4 אחוזים בעשור הזה"

פרופ' חיים בן־שחר חושב שעם מדיניות נכונה ישראל יכולה לצאת מאינפלציה דו־ספרתית מבלי לשלם את מחיר האבטלה ■ לדבריו, עצמאות כלכלית השגנו לפני 3־4 שנים. עכשיו אנו חורגים מהמסלול ■ הוא ממליץ להמשיך ביצוא אפילו אם הרווחיות תהיה יותר נמוכה – הדולר לא ישאר נמוך לעולם

דוד ליפקין

■ יותר מאשר בכל יום עצמאות עד עתה, מוצא עצמו המשק הישראלי בפני חלון הזדמנויות שלא היה כדוגמתו מאז קום המדינה. חברות ומשקיעים זרים מגבירים את פעילותם בארץ ואילו יזמים ישראלים פורשים כנפיים במדינות רבות, כולל מזרח אירופה והמזרח הרחוק. לאן צועד המשק הישראלי בשנים הקרובות? האם היזמות הנמרצת מעניקה את התנופה הדרושה להשגת היעדים?

ניתוח והערכות על סיכויי המשק הישראלי לשנים הקרובות ער־שה אחד מבכירי הכלכלנים, פרופ' חיים בן־שחר מאוניברסיטת ת"א, המכיר מקרוב את עולם העסקים הישראלי בשמשו כיועץ לחברות ישראליות וזרות.

[illegible] שנת [illegible] על עצמאות כלכלית. נדמה שהחלום מתר־חק שוב בשל הגידול בגרעון במאזן התשלומים.

בן־שחר: "אין יותר משמעות ליעד של עצמאות כלכלית, לאחר שהמשק הגיע לרמת התפתחות כזאת שהוא יכול להגיע לעצמאות כלכלית, בלומר לאיזון בין היבוא ליצוא. השאלה שניצבת היא לא עצמאות כלכלית, אלא האם אנחנו מחלקים את השימושים של [illegible] כך, שאנחנו לא זקוקים ליותר מדי יבוא. מתברר, שבשנתיים האחרונות חרגנו מן המסלול הזה. השגנו למעשה עצמאות כלכלית לפני 3־4 שנים, כאשר החוב הלאומי היה בירידה".

מהן הסיבות לחריגה מן המסלול?

"הגורם הראשון הוא התקציב, שלא תרם לאיזון בין היבוא ליצוא. הגורם השני הוא דפוס הצריכה הפרטית והחסכון. אנו עדים לעליה ניכרת בצריכה לנפש מעבר לגידול בתוצר לנפש, ומאידך לירידה בחסכון במיוחד של הפרט".

האם הצלחנו להשתחרר מתדמית של משק מטופל?

"הכלכלה הישראלית נמצאת בשלב מתקדם של מעבר מכלכלה ממשלתית־סוציאליסטית עם השפעה ממשלתית גדולה מאד, על כל המערכות שיש לה, לכלכלה יותר ליברלית, חופשית ופתוחה, המש־תלבת בכלכלה העולמית. הממשלה החל בתוכנית לייצוב המשק ב־85', ומן מצד אחר יום העצמאות. נקטנו אז בצעדים הכלכליים הנכונים שהובילו ליציאה מהיפר־אינפלציה.

"כאן אנו רואים תהליך שינוי מבני שטרם הסתיים: תהליך החשיפה של התעשייה המקומית, ביטול סופי של הסובסידיות ליצוא, [illegible] של תהליך ההפרטה והקטנת משקל הממשלה בפעילות הסקטור העיסקי וירידה בנטל המסים.

"כאן אני צריך להסתייג, כי הירידה במסים התאפשרה בזכות הקטנות משקל הוצאות הבטחון וירידה בתמיכת הממשלה בסקטור העיסקי. מצד אחר, חל גידול יחסי בהוצאות הממשלה על השירו־תים. חלה עליה, הגובלת באסון, בשכר הריאלי בסקטור הציבורי, במיוחד בשנה האחרונה".

באיזו מידה משפיעות התפתחויות השליליות על השגת היע־דים הכלכליים?

"הסכמי השכר שנחתמו בסקטור הציבורי, משפיעים על השנים הקרובות ומכניסים את המשק למצוקה רצינית. משנת 85' היה תה־ליך של ירידה במשקל הוצאות הממשלה ובנטל המסים. משנת 92' חל שינוי בכיוון, ישנה עליה. זה משבש את השגת היעדים לקראת סוף העשור. כך לא נגיע להקטנת משקל נטל המס בתוצר מ־41% ב־94' ל־35% בסוף העשור. במקביל יהיה קשה להגיע לירידה נוס־פת בגרעון הממשלה, מסדר גודל של 6% לאיזון מלא.

"הממשלה יכולה להשיג את יעדיה, אם התוצר יגדל ב־5% לשנה, כי אז הממשלה תוכל לשמור על רמת שירותים גבוהה לנפש, ואפי־לו תהיה עליה של אחוז לנפש לשנה. אינני בטוח שב־96' תהיה התקדמות רצינית לקראת היעדים הכמותיים בגלל הבחירות. כל ממשלה שתעלה ב־96' לשלטון תהיה חייבת לנצל את השנתיים

פרופ' חיים בן־שחר. "אינני מאמין שחוסר אחריות תקציבית יביא יותר קולות בבחירות" צילום: רובי קסטרו

הבאות, 97'־98', להתקדמות מסיבית להשגת יעד זה. דומני, שאין זה בלתי ריאלי, אפילו מבחינה פוליטית".

האם יש סיכוי שנצליח להוריד את רמת האינפלציה בשנים הקרובות?

"תהליך ההשתלבות בכלכלה העולמית מחייב את האטת רמת האינפלציה בארץ לרמה האירופית־אמריקאית, כלומר 2־4 אחוזים בשנה. אם ממשיכים לחיות באינפלציה דו־ספרתית, כפי שהיה בש־נים האחרונות, נוצרת בעיה מתמדת של התאמת שער החליפין, שמשמעותה פגיעה ביצוא ושיגשוג של היבוא. בשל כך המשק יוצא מן המסלול המאפשר צמיחה תוך יציבות. מדינות אירופה וארה"ב הצליחו לצאת מאינפלציה דו־ספרתית בשנות השבעים במחיר של אבטלה. ישראל יכולה לצאת מהאינפלציה הדו־ספרתית מהר יותר מאשר נראה על פני השטח ובמחיר הרבה יותר נמוך".

כלומר, אפשר להגיע לרמת אינפלציה אירופית.

"השגת ריסון האינפלציה לרמה של 2־4 אחוזים בשנה היא אפש־רית עוד בעשור הזה, ועוד תהיינה הפתעות. להשגת ריסון האינפל־ציה הכרחי שהמדיניות המוניטרית והמדיניות הפיסקלית יפעלו בצוותא. לצערי זה לא מה שקרה בשנה האחרונה. אם נגיע לאינפל־ציה הנמוכה הזו, לא נזדקק יותר לאלכסון של שער החליפין. זה ישלים את הליברליזציה במטבע חוץ. השקל יהיה מטבע חופשי לחלוטין, זרימת הון לארץ וממנה תהיה חופשית ותגיב על ציפיות לשינויים בשערי חליפין ובשערי ריבית. בתנאים אלה המשק היש־ראלי יהיה משולב בכלכלה העולמית בצורה מלאה.

"המשק הישראלי יוכל לנצל הזדמנויות טובות ולהראות שיעורי צמיחה חריגים כלפי מעלה ובלתי תלויים בקצב העליה לארץ. הד־בר מחייב מדיניות כלכלית ופוליטית משולבות הפרושות על מספר שנים שיעשו באופן עיקבי ונחרץ. זה מחייב עמידה פוליטית נגד לחצים מבפנים ומבחוץ".

האם אפשר להשיג את יעד הצמיחה?

"לישראל יש כמה נתונים עדיפים על רוב המדינות המערביות, כולן מתייחסות לכח אדם. היזמות בישראל היא הרבה יותר אינטנ־סיבית. יש הרבה יותר יזמים בעולם העסקים הישראלי יחסית לתו־שב ולרמת התוצר, מאשר במדינות אחרות. זה תורם לפיתוח כלכלי מהיר. היזמות נהנית במיוחד, בשלב זה של ההיסטוריה, מן העובדה שחצי עולם, שהיה סגור בפנינו נפתח: מזרח אירופה, מדינות חבר העמים, סין, יפן ומדינות אחרות, שלא להתעלם מהפוטנציאל הנוסף במזרח התיכון.

"אנו עדים לעליה ניכרת בצריכה לנפש מעבר לגידול בתוצר לנפש, ומאידך לירידה בחסכון במיוחד של הפרט. חלה עליה, הגובלת באסון, בשכר הריאלי בסקטור הציבורי, במיוחד בשנה האחרונה"

"יש מקום שהיזמות העיסקית תפרח ותעודד את הצמיחה בארץ. יש לנו גם את היתרון הגדול בכל התחומים הקשורים למוח האנושי, שהוכח ככר. ישראל היא מדינה מאד ייחודית בהיי־טק. אמנם יש בתחום זה הרבה סיכונים, אבל כאשר אתה עובר על חזית רחבה, רבים הסיכויים להגיע להישג. הרווחיות והערך המוסף בתחומי ההיי־טק הם עצומים. הגורם האנושי הוא הגורם הקריטי שבו יש לנו יתרון יחסי. לכן, ריסון האינפלציה לא צריך לפגוע בקצב הצמיחה עם כל הצעדים הננקטים במקביל, כולל צמצום נטל הממשלה במ־שק".

האם הקפאת הדולר אינה פוגעת בהגדלת היצוא ובצמיחה?

"להקפאת הדולר יש שתי סיבות. האחת מקורה במצב בשוקי הכספים הבינלאומיים, יש כללי משחק של השוק הבינלאומי הקוב־עים את מצבו של הדולר. הסיבה האחרת נעוצה באינפלציה. אם נצליח לרסן את האינפלציה, נגמור השנה עם פיחות ריאלי כפי שהיה ב־92'. ברבעון הראשון היה פיחות ריאלי של 2% ביחס לסל המטבעות. אילו היינו מפסידים במלחמה של האינפלציה, לא היה מנוס מפיחות השקל. יש להמשיך בגידול ביצוא אפילו אם הרווחיות תהיה יותר נמוכה. הדולר לא ישאר נמוך לעולם. נסיון 15 השנים האחרונות מוכיח שישנה תנודה בדולר. במידה שישתפר המצב בשנ־תיים הקרובות, נראה פיחות ריאלי גדול יותר בשער החליפין".

האם לא בזבזנו את הערבויות להגדלת הצריכה הפרטית?

"לא בזבזנו את הערבויות, עצם העובדה שהמשק צמח מראה שלא היה כאן בזבוז. התמונה היתה יותר טובה, אם העלית בתוצר היתה מושגת לצד עליה יותר מתונה בצריכה ועליה קצת יותר גבוהה ביצוא. אבל הערבויות נתנו לנו את רשת הבטחון לנקוט במדיניות של קליטת עליה ולנקוט בצעדים הדרושים לפתיחת המשק לתחרות בינלאומית ולהשתלבות בשוק העולמי. בעוד שנתיים לא יהיו לנו יותר הערבויות האלה, ולכן צריך להשתנות המסלול של הגרעון במאזן התשלומים שבו המשק צועד. אם יתברר שבתוך חצי שנה המסלול לא השתנה, נצטרך לעשות הערכה מחודשת של המדיניות הכלכלית. אני לא שוכח ש־96' היא שנת הבחירות, ויש לקוות שהממשלה לא תיגרר לכלכלת בחירות יותר מה שעשתה בעבר".

האם יש להמשיך בהורדת נטל המסים?

"אני תומך בהורדת נטל המס בתנאי שהגרעון בתקציב לא רק שיגדל אלא יקטן, משמעות הדבר ריסון תקציבי. אינני מאמין שחו־סר אחריות תקציבית יביא יותר קולות לממשלה בבחירות".

מפלאפל להמבורגר

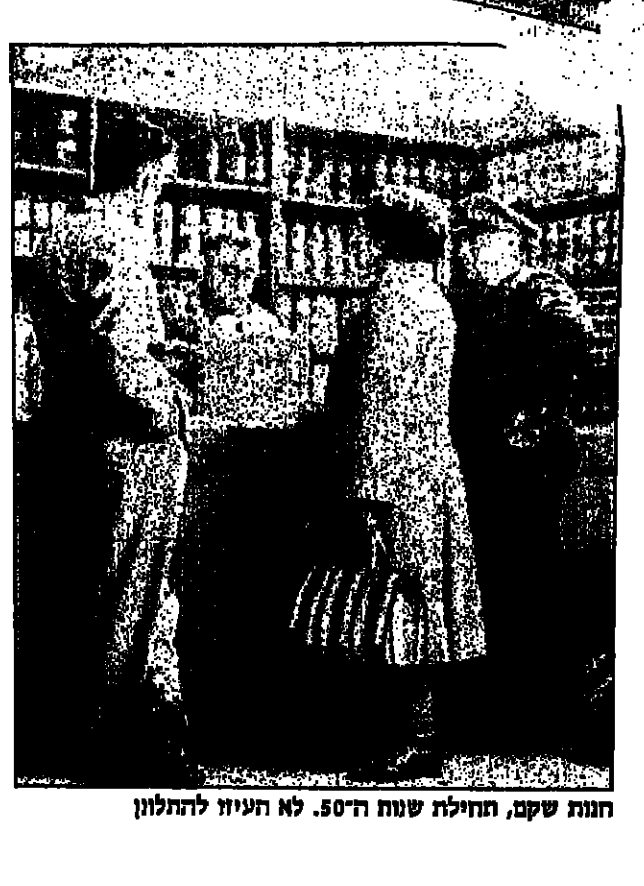
חנות שקם, תחילת שנות ה־50. לא העיזו להתלונן

1995־1948

הצרכניות פינו מקום להיפרים, בתי המרקחת נהפכים לפארמים למיניהם ■ פעם קנינו על פי שיקולים אידיאולוגיים, היום המחיר והיוקרה קובעים ■ ובשנה ה־48 למדינה, אומרים המומחים, נוכל לקנות כל מוצר תוך ישיבה על כורסה בביתנו

טלי ברזילי זוננפלד

המשביר לצרכן, רשת בתי הכל־בו הישראלית ששומרת באריקות על שם נעוריה, נולדה כשנה לפני קום המדינה. זמן מה לאחר פתיחתו של הסניף הראשון, ברחוב יפו בירושלים, הגיע להנהלת הסניף מכתב של לקוחה מאוכזבת, שימים אחרים קודם לכן קנתה בחנות ממחטות אף. אחת מהממחטות נקרעה והלקוחה הזועמת לא התעצלה וכתבה להנהלת הסניף. מנהלי החברה זעמו. במכתב ששיגרו אליה כינו את התנהגותה כחוצפנית, ושאלו אותה כיצד היא מעזה להשמיץ את הסחורה של מעמד הפועלים.

10 שנים קודם לכן, ב־1937, נפתחה הצרכניה הראשונה בתל־אביב. לימים נהפכו הצרכניות, שחרטו על דגלן את העזרה ההדדית בין העובדים, לרשתות קו־אופ. אז כעתה, הן ייצגו את האידיאולוגיה של ראשי הישוב.

גם ב־1958 החזיקו שליחי תנועת העבודה בהגה השלטון אך היו אלה דווקא בעלי המכולות התל־אביביים שיצאו למאבק נגד סופרמרקט, שהוקם בידי היוזמה החופשית. כאשר נפתח הסניף הראשון של רשת שופר־סל ברחוב בן־יהודה בתל־אביב, יצאו בעלי המכולות להפגין. הם חששו שהשופר־סל יפגע בפרנסתם ויותיר אותם ללא עבודה. את הלקוחות הם הזהירו שלא יתפתו לקנות את המזון בסופרמרקט המודרני, שהמחירים בו גב־הים.

לימים נהפכו המכולות למיני־מרקטים ומספרם גדל והולך ככל שהמרכולים נהפכים להיפרים ויוצאים ממרכזי הערים. את שיטת התשלום המכונה "תרשום", לפיה משלמים בסוף החודש, הם משמרים.

באותה שנה, ב־1958, התכנסה הוועידה הארצית הי"ח של התנועה הצרכנית, וראשיה ניתחו את התוצאות הכספיות של 1,205 הצרכניות שפעלו באותה עת בארץ. הפידיון ב־1958, הסתכם בכ־200 מיליון ל"י, לעומת 9.3 מיליון ל"י עשר שנים קודם לכן, עם קום המדינה. מי ששימש אז בתפקיד שר המסחר והתעשיה, פנחס ספיר, כתב: "אם התנועה הצרכנית היתה פוטרת עצמה מקבלת אחריות לאספקה לתושבים העולים באזורי הפיתוח, כי אז היתה יכולה להסתפק בפתיחת סניפים רק במקומות כדאיים... הצרכניות יכלו ליהפך לעסק מכניס במלוא מובן המילה. אולם התנועה בחרה בדרך השניה", והביע בכך ביקורת על השופר־סל.

מדידה על המסך

בעוד כחמש שנים, בשנת 2000, נוכל להיכנס לסניפי המשביר לצרכן, לבחור בגד ולדעת בדיוק כיצד הוא ייראה על גופנו מבלי שנצטרך למדוד אותו. צגי מחשב שיוצבו ליד כל מחלקה בבית הכל־בו העתידי יראו ללקוחות הרשת כיצד הם נראים בבגדים החדשים. מחשב הרשת יוזן בנתונים אודות לקוחות הרשת, וכל צרכן שירצה 'למדוד' את הבגדים על המסך, מבלי להיכנס לתא ההלבשה, יוכל לעשות כך בלחיצת כפתור.

ואין זה החידוש היחיד. מנכ"ל המשביר לצרכן, משה ברזון יודע כי כאשר נחשוק בבגד שאינו נמצא במלאי לא נזדקק לשירותיה של המוכרת. בלחיצת כפתור נוספת יאמר לנו המחשב האם יש בגד זהה בסניף אחר של הרשת. התפתחות נוספת תאפשר לנו 'להתלבש' הישר מהבית, ולקבל בדיוק את אותם הנתונים בסלון הביתי, בעזרת המחשב שלנו שיהיה מחובר לזה המרכזי, באמצעות טכנולוגיית הווירטואל ריאליטי.

מאז אותו מכתב נזעם, שעליו סופר בפתיחה, עברה הקימעונאות הישראלית כברת דרך ארוכה. דרך שהובילה את הצרכן מחנות המכולת הקטנטנה למה שמכונה בעגה הקימעונאית המודרנית מגה־סטור. יחד עם ההתפתחות פינו השמות העבריים את מקומם לשמות לועזיים בנוסח פאוור־סנטר, יוניברס־קלאב, קלאב־מרקט, היפר קו־אופ ואחרים.

במשך השנים פינתה גם האידיאולוגיה השיתופית את מקומה לתוצאות העיסקיות. התחרות וההתחקות אחרי ההתפתחות בעולם הסבה את המגזר הקמעונאי לאחד המתוקשרים ביותר. "את המהפיכה הגדולה של שנות ה־2000 תעשה הקימעונאות", קובע הפרסומאי רוני כחן.

"האינטרנט יכבוש חלקים נכבדים מהמגזר הקמעונאי והרשתות יעברו שינוי. השוק הולך ונעשה יותר ויותר מפולח. בעבר הכיל המקרר הביתי של כולנו מוצרים דומים. לכולם היה במקרר חלב, לבן וגבינה 9 אחוז. ריבוי המוצרים והפער הגדל בין הצרכנים יוצר פילוח, שרשתות השיווק יהיו חייבות להתאים את עצמן אליו. יתפתחו פורמטים קימעונאיים לבעלי היכולת מצד אחד, ופורמטים למעוטי היכולת מצד אחר. ככל שהזמן יחלוף השוני ביניהם יגדל".

בזכות האשראי

בימים שבהן הצרכניות נחשבו לפיסגת החלומות הקמעונאיים הסתפק הישראלי בפלאפל, ורכש את תרופותיו בבית־המרקחת. את הצעצועים הוא רכש בגלנטריה, ואת המסמרים קנה בחנות לחומרי בניין. אלא שהשמות הבינלאומיים דוחקים את הישן והמקומי. הפלאפל שבקיוסקים פינה את מקומו לפיצריות ולהמבורגרים, המוכרים בכל רחבי תבל. מסעדות בינלאומיות דוגמת פלאנט הוליווד ורמי החליטו שהן יכולות לעשות כאן עסקים טובים. סופר־פארם, ואחריו רשתות דרגסטור אחרות, מתמקמות בכל אתר אטרקטיבי, וחנויות 'עשה זאת בעצמך' מאיימות לחסל את החנויות הפינתיות לכלי בניין. חנויות מכשירי הכתיבה נלחמות על חלקן בנוף המקומי עם הסופרמרקטים הענקיים דוגמת אופיס דיפו, וערוץ הכבלים, ובעיקר רשת האינטרנט, מאיימים על כולם.

מי שנחשבה שנים ארוכות לרשת המודרנית ביותר, שמאז היווסדה לא זנחה את הסיסמה 'הרשת המחודשת', היא רשת השופר־סל. רשימת החידושים שהביאה אלינו הרשת ארוכה וכוללת חידושים שרובם נחשבים היום למובנים מאליהם. המפורסם שבהם הוא, ככל הנראה, האשראי. השופר־סל הנהיג את אחד מהחידושים היחידים בסוגם בעולם – קניית לחם בתשלומים. את החידוש הזה, שנולד במאי 85' בעת כהונתו של דוד וינשל כנשיא השופר־סל, אימצו בלית ברירה גם רשתות השיווק המתחרות.

שנים קודם למתן האשראי היה זה השופר־סל שהחל למכור גלידות בסניפים. עד אז נמכרו הגלידות רק בקיוסקים ובמכולות. שופר־סל היתה הרשת הראשונה שבה נמכרו הביצים בתוך קרטונים סגורים, ובתקופה הראשונה נדרשו הצרכנים לשלם עבורם פיקדון. חלק ניכר ממוצרי המזון המוקפאים, כמו פיצות, בלינצ'ס ופנקייק, החלו להימכר בפעם הראשונה בשופר־סל, והמקררים הסגורים הראשונים בארץ, אלה שצמודים לקירות, הוצבו בסניפי השופר־סל.

גם חנויות המזון הממוזגות הראשונות בארץ היו נחלת השופר־סל, וכמותו פסטיבל המזון הבינלאומי הראשון שערכה הרשת בשנת 65'. הרשת שכרה אוטובוס קומותיים אדום, בדומה לאוטובוסים הבריטיים, שנסע ברחבי גוש דן ופירסם את דבר הפסטיבל ברבים. "השופר־סל שיגר לבתי הלקוחות, בדיוור ישיר, קופוני הנחה כמעט 30 שנה לפני שזה הפך לנוהג. מה שהפך ללהיט היסטורי של כל הרשתות רק ב־92' אנחנו עשינו כבר בשנת 66", נזכרת רות שקד, מנהלת השיווק והפרסום שמלווה את הרשת כמעט מיום היווסדה.

הכלבו הראשון

במקביל פתח את שעריו, על חורבות גימנסיה הרצליה בעיר העברית הראשונה, הכלבו הראשון במדינה, כלבו שלום. מגדל שלום מאיר, על עשרות קומותיו, המדרגות הנעות והכלבו בנוסח אמריקאי שימש אטרקציה תיירותית. ב־1965 נערך בכלבו שבוע אמריקה, שנפתח בנוכחות שליחי המגבית, וראש הממשלה לוי אשכול פתח את השבוע הערבי. לאחר מלחמת ששת הימים, ב־1967, הובאו סוחרים ממזרח־ירושלים לכלבו, לראות את הנס הכלכלי. אלא שהכלבו לא הצליח להתרומם וכעבור שני עשורים נסגרו שעריו.

שנתיים אחרי קום המדינה חנך משרד הביטחון את חנות שקם הראשונה ביפו. שטחה של החנות היה 60 מ"ר, פי־100 פחות מחנות השקם שבקניון מלחה בירושלים, שנפתחה 43 שנים אחריה. ארבע שנים אחר־כך פתח השקם את בית הכלבו הראשון בארץ שפעל בשיטת השירות העצמי, ברחוב בן־יהודה בתל־אביב, בבניין שבו שוכנת היום מסעדת בבלה, לא הרחק מהמקום שבו ייפתח ארבע שנים אחר־כך הסניף הראשון של השופר־סל. תל־אביב, אז והיום, נחשבה למקום המודרני ביותר בארץ. המקום שבו כדאי לפתוח את בתי העסק החדשים.

זמן מה אחרי הפתיחה החגיגית עשה את דרכו ארצה מישלוח של בקבוקי רום. סמוך לחופי תל־אביב התהפכה אניית המשא, הבקבוקים נשטפו למים, והתוויות שעליהם נהרסו. השקם פתר ליבואן את הבעיה, "מפני שהם לא היו מספיק יפים למכירה בחנויות האזרחיות, והיה חבל לזרוק את הסחורה, החליטו למכור אותם לכוחות הבטחון בשקם", מספר היועץ המשפטי של השקם, אורי צימלס.

למרות שעד המחצית השניה של שנות ה־80' שירתה, לכאורה, רשת השקם רק את אנשי כוחות הבטחון ובני משפחותיהם, הרי את בית הכלבו הגדול שלה בארץ, הסניף שברחוב אבן־גבירול בתל־אביב שנפתח ב־68', על־פני שטח של כ־5,000 מ"ר, פקדו אזרחים לרוב. פנקסי התלושים הועברו מיד ליד והשומרים שבדקו את זכאותם של הבאים להיכנס להיכל הקמעונאי, לא היו קפדנים במיוחד. היום, 27 אחרי הפתיחה, עוברת החנות שיפוץ יסודי. הנהלת השקם מתכוונת להשיב אותה לימי זוהרה, ולהפוך אותה שוב לחנות מוד־בית.

"השקם היתה הרשת הראשונה שהחלה במבצעי מכירות, כבר בסוף שנות ה־50", אומר צימלס. עד כמה שהדבר נשמע מוזר, השקם גם היה הראשון שהכניס מותגים פרטיים למיגוון, כשאף אחד עוד לא ידע לבטא את המושג 'מותג'. בשקם מכרו אפטר־שייב ויין תחת שמות מותג כמו קברניט ודוכס. שמות עם אוריינטציה ביטחונית לאומית, שהתאימו לסיסמה "לשירות מגיני העם", ממנה נפטרה הרשת רק לפני כשלוש שנים.

תוצרת הארץ

עידן חנויות המזון הענקיות נפתח בפני הצרכן הישראלי דווקא בידי הרשת הצעירה מכולן, היפרשוק. הרשת, שבעבר היתה בבעלות בלעדית של תנובה, שהיום מחלקת את הבעלות עם קונצרן כלל, פתחה בפנינו את עידן ההיפרים. המתחרים לא המתינו זמן רב ופתחו היפרים משל עצמן. היפרכל הוא רשת ההיפרים של השופר־סל, והסניף הראשון נפתח בצ'ק פוסט בחיפה ב־78'. ההיפרמרקט הראשון ברשת ההיפרים של קו־אופ צפון, נפתח ב־86' במיגזר הערבי דווקא, בעיר נצרת. קו־אופ ירושלים פתחה את ההיפר הראשון שלה רק ב־93', היפר קו־אופ בקניון ירושלים שבמלחה, בשיתוף עם קו־אופ הריבוע הכחול.

החברות בקואופרטיבים נחשבה בימיה הראשונים של המדינה לכבוד של ממש. למעשה היתה זו רשת של אגודות צרכנים עצמאיות, שהציעו חברות ומניות לחבריהן. בעליה של מניה כזאת זוכה כיום ל־2% הנחה. גם זה משהו. היה אפשר להיות חבר גם בדרך אחרת: "זכו בה רוכשי הדירות של שיכון עובדים, שעם קבלת המפתח לדירה החדשה קיבלו גם כרטיס חבר לצרכניה", מספר מנכ"ל קו־אופ צפון, דורון קשוב. לימים, התאחדו האגודות השונות וכיום יש 3 רשתות קו־אופ גדולות: צפון, ירושלים והריבוע הכחול, שגם שולטת במשביר לצרכן.

הסחורה, באותם הימים, היתה בעיקר מתוצרת הארץ, ובעיתון דבר מיום 17.9.47 נכתב: "ההנהלה אסרה על מנהלי המחלקות למסור הזמנה של תוצרת חוץ ללא אישור מפורש של מליאת המשביר המרכזי". (המשביר המרכזי החזיק במחצית מהבעלות על המשביר לצרכן).

לאידיאולוגיה הסוציאליסטית, שהולידה צרכניות במקומות נידחים אין היום זכר. יעקב גלברד, מנכ"ל קו־אופ הריבוע הכחול, הרשת שנולדה על בסיס הצרכניות השיתופיות, יודע שעסקים מצליחים מנהלים על בסיס רווח והפסד. הוא צופה, שבעתיד תשנה הקמעונאות את פניה. "בקצה האחד ישלטו החנויות שמיועדות לבילוי נטו", הוא אומר מתכוון לחנויות בסגנון האמריקאי כמו חנויות דיסני או וורנר ברדרס, חנויות שאליהן נכנסים לא בכדי לקנות לחם וביצים, אלא בעיקר בכדי ליהנות, שהקניה בהן היא חוויה.

"בקצה האחר תתפתח קמעונאות הכורסה, זו שתנוהל מהבית. קמעונאות שמיועדת למי שרוצה לחסוך זמן ולהאזין לקונצרטים במקום לבלות בסופרמרקט. קניות המולטימדיה יכבשו יותר ויותר נתחים", הוא מעריך. בתווך, בין שני הקצוות האלה, ילך ויטשטש ההבדל בין סניפי הרשתות השונות, שכולן מתחרות על כיסו של הצרכן המודרני. הצרכן, שאינו מוכן להתפשר על מחיר, יודע שזה מול זה פועלים סניפים של רשתות מתחרות, שמוכרים בדיוק את אותם המוצרים.

20 מיליון אחוזי אינפלציה

המדד השנתי הנמוך ביותר היה ב־62' – 0.2% ■ מי שהצמיד לירה למדד ב־51', הרוויח 18.3 ש"ח, ומי שהצמיד לירה לדולר יקבל 8.3 ש"ח ■ ב־7 השנים שחלפו עלה מחירן הריאלי של הדירות ב־70%

יוסי גרינשטיין

על רקע האינפלציה המערבית השוררת בישראל בימים אלה, קצת קשה להאמין למספרים הבאים: מדד המחירים לצרכן עלה, מאז קום המדינה, כמעט ב־20 מיליון אחוזים. כלומר, המדד עלה פי 200,000.

מאז החלו פרסומי המדד בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בספטמבר 1951, עלה מדד המחירים לצרכן פי 182,690 ואילו שער הדולר הסתפק בעליה צנועה בהרבה – הוא עלה פי 82,900 בלבד. מכך אנו למדים שמי שהשקיע לירה אחת (שנהפכה לשקל, שנהפך לש"ח), והצמידה למדד – יקבל היום 18.3 ש"ח. מי שהצמיד לירה אחת לדולר – יקבל היום 8.3 ש"ח בלבד. אפשר להביט על כך מזווית אחרת: אם שער הדולר היה עולה בשיעור של המדד היינו משלמים כיום 6.5 ש"ח עבור כל דולר.

כיום יודע כל משקיע מתחיל כי הדולר שוחק את החסכונות. מתברר שזו תופעה הנמשכת לאורך שנים. כך למשל, מאז כינון סל המטבעות החדש, באוגוסט 1986, עלה שער הדולר רק ב־99%, שהם שליש מעליית מדד המחירים, שהסתכמה ב־270%. שער סל המטבעות עלה ב־135% (מחצית מעליית המדד). האם בשל כך חלה ירידה חדה בחסכון במשק?

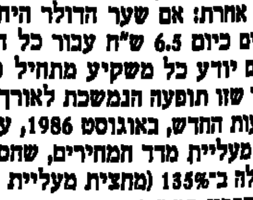

יודעי דבר אמרו תמיד כי ההשקעה הטובה ביותר לטווח ארוך היא השקעה בנדל"ן. הנתונים מלמדים שמחירי הדירות היו נתונים לתנודות. בשנת 1966 ירדו מחירי הדירות ב־2.1% ואילו בשנת 1984 נסקו ב־381.2% (המדד באותה שנה עלה ב־444%). בעשור האחרון המצב משביע יותר רצון מבחינתם של בעלי הדירות – מחירי הדירות התייקרו ריאלית בכ־70% ב־7 השנים האחרונות. מדד המחירים לצרכן הושפע מכך.

השנה אנו מקווים לחזור לאינפלציה שנתית חד־ספרתית. את המדד השנתי הנמוך ביותר בתולדות המדינה רשמנו עם מדד של 0.2% בשנת 1962. את המדד הגבוה ביותר – 444.9% – חגגנו בשנת 1984. נתונים אלה מלמדים שתולדותיו של מדד המחירים לצרכן הם מכסכים. בשנת 1952 עלה מדד המחירים בקצב מהיר של 66.4%, אולם בתוך שנתיים ירד המדד ל־7.5% ובשנת 1959 הסתכם המדד ב־2.1% בלבד. בשנת 1962 נרשם מדד דו־ספרתי של 10.2%.

לאחר המדד האפסי של 0.2% בשנת 1967 (סוף המיתון) החל המדד לנסוק למרומים והגיע בשנת 1974 ל־56.2%. בשנת 1979 החלו 7 השנים הרעות של אינפלציה תלת־ספרתית, כולל השיא של כל הזמנים בשנת 1984. לאחר תכנית הייצוב של 1985 החל שיעור האינפלציה לרדת בהדרגה. אשתקד עלה המדד בשיעור גבוה (14.5%) בגלל התייקרות הירקות והדירות. אבל השנה עשוי להירשם שוב שיא (זמני) חדש – המדד יעלה ב־9%, ויהיה הנמוך ביותר מאז שנת 1969.

אוכלוסיית ישראל, שמנתה עם קום המדינה 806 אלף איש בלבד, מונה כיום 5.5 מיליון איש ומשקל היהודים נשאר יציב – 80% מכלל האוכלוסיה. לפי התחזית המעודכנת תגדל אוכלוסיית המדינה ב־15% בתוך 10 שנים ותגיע ל־6.35 מיליון בשנת 2005.

המשק גדל בקצב מהיר יותר ורמת החיים בהתאם, יותר מאשר פרי עמלנו. הצריכה הפרטית לנפש גדלה ב־420%, בעוד התוצר לנפש גדל ב־350% בלבד. מאז שנת 1950 נסק התוצר המקומי הגולמי פי 18 והתוצר העסקי זינק פי 23. היקף ההוצאה הכוללת לצריכה פרטית עלה פי 22 משנת 1950 ולעומת זאת ההשקעה הגולמית במשק גדלה פי 10 בלבד. גם הממשלה לא טמנה ידה בצלחת והגדילה את ההוצאה הציבורית פי 16. יש גם נתונים מעודדים: ייצוא סחורות ושרותים גדל מאז 1950 פי 350 והיבוא גדל פי 70 בלבד.

בתחום אחר אנו למדים שהיבוא גדל על היצוא: יתרות מטבע חוץ של ישהאל גדלו בקצב מהיר מאד (פי 42) והגיעו כיום ל־9 מיליארד דולר, לעומת 213 מיליון דולר ב־1960. אפילו אם ננכה את 'הכסף החם' הנאמד ב־3 מיליארד דולר, עדיין נקבל גידול מרשים ביותר – פי 28.

מדי יום העצמאות, יותר בעבר ופחות עכשיו, מדברים אצלנו על עצמאות כלכלית. המספרים מלמדים שישראל פיתחה במשך שנות קיומה תלות כלכלית גוברת והולכת במקורות חיצוניים. החוב החיצון נטו תפח בקצב מסחרר – היקף החוב גדל משנת 1960 פי 30 והגיע לכ־18 מיליארד דולר. כיום סובל המשק מעודף יבוא חריף והעצמאות הכלכלית נותרה בגדר חלום רחוק. ערבויות הממשל האמריקאי והאפשרות לגייס אשראי זול בחו"ל הגבירו את הפיתוי להגדיל את נטל החוב החיצון של ישראל. כיום, מדינת ישראל תלויה יותר מאשר אי פעם, בסיוע האמריקאי ובהלוואות מחו"ל.

הסניף הראשון של המשביר לצרכן, ירושלים 1948

גולדבנד, הטעם נשאר

יגאל ידין חונך את סניף השקם הראשון, יפו 1950

חנות תקליטים, היום לאספנים

בירה נשר, פרסומת ישנה בעיצוב מחודש של דוד טרטקובר

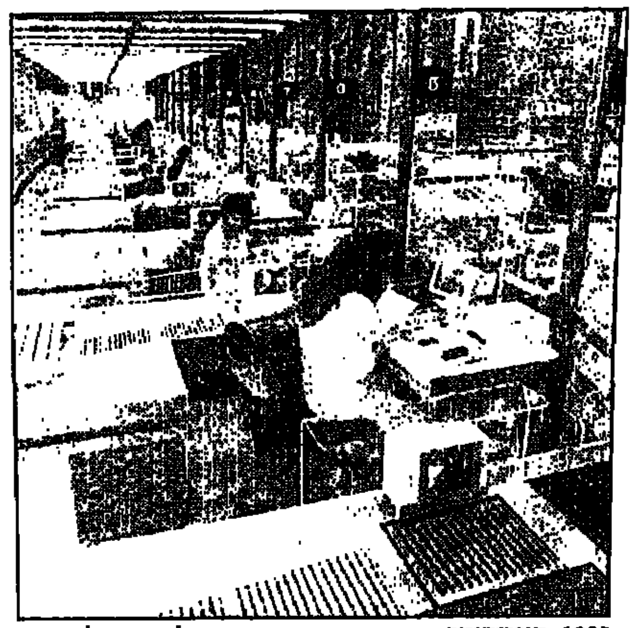
1995. סופר־סנטר צילום: שאול רחמים

1948־1995

מאוזי ישראל

הקופסה הצהובה, עוד לפני הקומפקט צילום: שמואל רחמני

חקלאות עם ראש

אם בראשית דרכה של המדינה עסקו בחקלאות 130 אלף איש, היום עוסקים בענף 60 אלף חקלאים, המהווים 3% מכח העבודה

47 שנות חקלאות הפכו את ישראל ממדינה שייבאה 80% מצרכי המזון שלה, בתקופת מלחמת העצמאות, למדינה שלא רק מספקת את רוב צרכי המזון של עצמה, אלא גם מייצאת מזון בהיקף של מיליארד דולר בשנה.

ואם בשנות ה־50 ענף ההדרים היה ענף היצוא היחיד של ישראל, כיום היא מייצאת, בנוסף לפרי הדר, גם פרחים, המהווים את המרכיב המוביל ביצוא החקלאי, פירות וירקות ומוצרי דייג. סך היצוא הטרי מגיע ל־550 מיליון דולר בשנה, 190 מיליון דולר מהם תופס ענף הפרחים. 500 מיליון דולר נוספים הם יצוא של תוצרת מעובדת.

איך כל זה קרה, ועוד באזור צחיח, על גבול המדבר, הסובל מבעיות של מים? למשרד החקלאות יש תשובה פשוטה: השקעות. גם במשאבים, גם במדע. בפיתות תשומות, בפיתוחים גנטיים ובשכלולים טכנולוגיים. "החקלאות הישראלית היא אחת היחידות בעולם שלא רק שאינה קופאת על שמריה, אלא מחפשת ואוהבת שינויים. היא גמישה ומוכנה לחידושים, ויש לה מדענים שמספקים חידושים ומעבירים ידע הישר מהמעבדה אל השדה. ושם, בשדה, ממתין החקלאי הישראלי, מהאינטלקטואלים בחקלאי העולם, והוא יודע ליישם ידע זה".

עם קום המדינה נקלעה החקלאות, שהחלה דרכה עוד בראשית המאה, למשבר קשה. חלק גדול מהציבור גוייס למלחמה והשדות הוזנחו. אז יבאה ישראל 80% מצרכי המזון שלה. אחת המטרות שהציבה לעצמה הממשלה באותה תקופה, היתה להקים חקלאות שתספק את כל תצרוכת המזון של ישראל. ומכיוון שלחקלאות היה אז גם ערך התיישבותי, הוחלט על סיוע מסיבי לענפי חקלאות בסיסיים שהוקמו בפריפריה, כמו פירות, ירקות, דגנים, פלחה וענף הרפת. לחקלאים ניתנו הלוואות גדולות ל־30 שנה בריבית שביטלה את עצמה על ידי האינפלציה, והחזר ההון של המשקים היה רק לאחר התבססות. מתוקף החלטת הממשלה והמוסדות הלאומיים הועמדה בשנות ה־50 החקלאות על הרגליים.

כ־1956 התקבלה החלטה דרמטית מבחינת החקלאות הישראלית, להקים את המוביל הארצי, שיעביר את מי הכנרת לנגב. המוביל איפשר את הקמת כל ההתיישבות בנגב הצפוני והמערבי, כולל השקיה של שטחים נרחבים במרכז הארץ, גם בקיץ.

בנוסף, הוענקה תשומת־לב לכל נושא ההדרכה החקלאית. צריך לזכור שההתיישבות החקלאית של שנות ה־50 התבססה על עליה שהגיעה ללא כל מושג בחקלאות. במקביל, התבססה מערכת המחקר החקלאי, שאיפשר להגיע להישגים בינלאומיים בתחומים בהם ישראל מובילה כיום בעולם, כמו למשל מערכות השקיה בטיפטוף, גם לאזורים מדבריים.

המחקר נתן תנופה גם לענף החלב שהוא מהמפותחים בעולם, על ידי פיתוח זני פרה ישראלית ברמה גבוהה, וכן פיתוח שיטות טיפול וטיפוח תנאי החיים של הפרה. לפרה הישראלית שיאים עולמיים בתנובת החלב, שמגיעה לעשרת אלפים ליטר בשנה.

גם בענפי הפירות והירקות הצליחו המדענים לפתח זנים ברמה גבוהה תוך התאמה לתנאי המדבר, כמו למשל זן התפוח "אנה" שגדל בתנאים מדבריים או עגבניית ה"דורט סוויט" שמתיקותה מפליאה נוכח העובדה שהיא מושקית במים מליחים.

התפתחות הטכנולוגיה הפכה את החקלאות הישראלית למתוחכמת ולחסכונית. ואם בראשית דרכה עסקו בחקלאות 130 אלף חקלאים, היום עוסקים בענף זה 60 אלף חקלאים המהווים 3% מכח העבודה הלאומי. אלה מצליחים לספק את רוב צרכי המזון של המדינה (ישראל עדיין מייבאת בשר בקר, שמנים, סוכר, דגנים וקפה).

באמצע שנות ה־60 ישראל הגיעה לאספקה עצמית של מזון והחלה לייצא. עשור שנים לאחר מכן החל לפרוח ענף הפרחים, עם פיתוחים גנטיים של זנים חדשים, צבעים ועמידות למחלות. ישראל, כאמור, הפכה ליצואנית מובילה של פרחים בבורסות העולם.

פיתוח נוסף באותו עשור היה בתחום המים. ישראל הגיעה להישגים של שימוש במים מושבים. כיום נעשה שימוש בחקלאות בכ־200 מיליון קוב מים מושבים לשנה, מתוך מיליארד ו־200 מיליון קוב מים לחקלאות. השפד"ן, (שפכי דן) מפעל טיהור מי הביוב של גוש דן לבדו, מספק מאה מיליון קוב מים לנגב הצפוני, וכבר קיימות תכניות להכפלת כמות זו. הישגים בולטים גם בשימוש בחקלאות במים מליחים.

בשנות ה־80 שוב נקלע ענף החקלאות למשברים שנבעו מהקטנת מיכסות המים וייקורם, ומירידת התמיכה הממשלתית בחקלאות. לטענת החקלאים בכל מדינות המערב החקלאות מסובסדת בשיעורים שבין 25% ל־40%. בישראל, הם טוענים, קיימת מגמה המונחית בידי האוצר, "לחנוק" את החקלאות. למרות זאת, ישובי קו העימות והפריפריה עדיין נהנים מתמיכות.

הידע, האיכות ופיתוחי התשומות הפכו את החקלאות הישראלית למבוקשת בעולם. היום אין יבשת בה לא נמצאים מומחים ישראליים המנחים והמעניקים ידע בשיטות יישום חדישות בחקלאות. נסיון של שנים ב"לוחמה במדבר" מקפיץ את רמת הביקוש לחקלאות ישראלית גם במדינות רחוקות, וגם בקרב שכנותיה.

ישראל עומדת כיום בפני שינוי משמעותי בהסכמי הסחר העולמיים, עקב החתימה על הסכמי גאט"ט המבטלים את המגבלות האדמיניסטרטיביות על יבוא תוצרת חקלאית. מרדכי כהן־קרמון מהמחלקה לתכנון חקלאי במשרד החקלאות אומר, כי הדבר פותח בפני החקלאות אפשרויות יצוא נוחות יותר אך החקלאות הישראלית תאלץ לעבור מהפך נוסף, ולא רק בתחום הטכנולוגי. "נצטרך לשפר מאד את איכות התוצרת, כי בעתיד התחרות תהיה על איכות".

דליה מזורי

לפני עידן המעלית

ההשפעה המרכזית על הבניה בשנותיה הראשונות של המדינה, מקורה בארצות מרכז אירופה כמו צ'כיה, אוסטריה ובעיקר גרמניה

הבניה בימיה הראשונים של המדינה הותירה אחריה לדורות הבאים מורשת לא כל כך מפוארת, ברמות השיכונים העממיים והאפורים, אלה שהפכו לשכונות־עוני של היום. קשה להאשים את בוני המדינה. ההיסטוריה של ראשית שנות ה־90, עם העליה מארצות חבר העמים, היא משחק ילדים לעומת נחשולי העליה העצומים של סוף שנות ה־40 וראשית שנות ה־50, שהכפילו את אוכלוסיית המדינה תוך זמן קצר. מיותר לספר כי רוב העולים הגיעו חסרי כל, עובדה שלא תרמה, מן הסתם, לאפשרויותיהם לדרוש דירות איכותיות. במצב דברים כזה, של מדינה שנלחמה על חייה, למי היה זמן לחשוב על קטנות כמו עיצוב ארכיטקטוני או טיב הבניה? המוטו היה: לבנות הרבה, פשוט ומהר, ויעידו על כך השכונות יד־אליהו וכפר־שלם בתל־אביב.

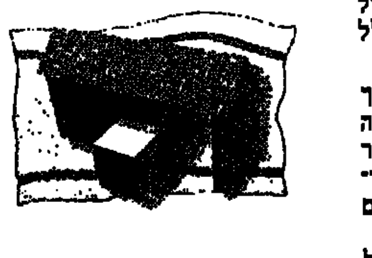

ההשפעה המרכזית על הבניה, בשנותיה הראשונות של המדינה, מקורה בארצות מרכז אירופה כמו צ'כיה, אוסטריה ובעיקר גרמניה. רוב הארכיטקטים הגיעו מארצות אלו וגם יוצאי ארצות מזרח־אירופה שביניהם הושפעו ממסורת הבניה הגרמנית, אולי מכיוון שרובם למדו באוניברסיטות הגרמניות (בארצות מזרח־אירופה עדיין היה נהוג ה"נומרוס קלאוזוס" הידוע לשימצה).

במקביל, צריך לומר שגרמניה היתה מוקד הארכיטקטורה המודרנית של אותה תקופה והמדינה החדשה, שקמה במזרח התיכון, השתוקקה 'לברוח' מכל סממן של בניה ערבית או אנגלית. בוניה שמחו לקלוט את הרוחות המודרניות, שכל כך התאימו לכיסה המצומק.

הביטוי המובהק ביותר להשפעה הגרמנית הוא, כמובן, סיגנון ה"באוהאוס". הצבע הלבן, היעדר הקישוטים בבניה, המבנה הקוביסטי, כולם בניו הנאמנים של הסיגנון הזה. פרופסור גילברט הרברט מתאר אלמנטים נוספים שהיו אופייניים לבניה של אז: גגות שטוחים, מעקה המרפסת המפורסם עם פסי ברזל לאורכו, חלון חדר המדרגות שעובר לכל אורך הבניין וכן רצועות של חלונות.

שיכוני התקופה, עניים וסוציאליסטיים, נבנו ללא התייפיפות. חדרים קטנים, שתי דירות בכל קומה, חדר מדרגות קטן ולא מטופח. העיקר שיהיה איפה לגור. ברור שסממני 95' – כל דירה שונה מרעותה, הפנטהאוז כדובדבן של הבניין וממתקי הבניין המודרני (שוער, לובי, חדר כושר וכו'), לא הגיעו לידיעת פועלי 48'.

חומר הבניה העיקרי, כבר אז, היה הבטון. המומחיות שדרושה בבטון היא נמוכה יותר מבניה באבן ולכן התאימה לפועלים היהודים החדשים והלא מיומנים. בירושלים בה חייבו, אז והיום, בניה באבן או לפחות עם גימור אבן, הועסקו גם ערבים בבניה. עדיין, אפשר לנפח את החזה בגאווה ולומר שלפחות את שכונות העוני בנינו אנחנו, הציונים, היהודים החדשים. אולי מורשת הבטון והאבן היתה אחד הגורמים לשמרנות הישראלית המודרנית, שלא מוכנה, ברובה, לקבל את הבניה המתועשת שמקובלת ברוב ארצות העולם המערבי.

הבתים הפרטיים של 48' נבנו אף הם תוך פזילה לקשיי השעה. כך דאגו לבנות חדרים גדולים במיוחד מתוך מחשבה שחדר כזה יכול לשמש משפחה שלמה. בניה יוקרתית, אומר פרופ' הרברט, לא היתה נהוגה באותה תקופה, למרות שמעצם טיבעה נתפסת בעינינו, דור צמא קרקע ומרחב, כבניה איכותית. תקרות גבוהות, חצרות גדולות, חדרים גדולים, מה עוד צריך הבן אדם?

אחד הדברים המפתיעים בהשוואה בין התקופות הוא במשך הבניה. נמרצים בשל קשיי השעה דאגו בוני המדינה לסיים את בנייניהם תוך שנה־שנה וחצי. לא יותר ממשך הבניה הנוכחי. אמנם בלי מעליות גג ורק 3 קומות אבל זה עדיין מכובד. למען ההגינות, כדאי לציין כי כיום משך הבניה תלוי במידה רבה ברצונם של הקבלנים. רוצים (כמו בראשית שנות ה־90) בונים מהר (הגיעו עד ל־10 חודשים לבניין). לא רוצים (בתקופות שהשוק חלש) בונים לאט (גם שנתיים וחצי ויותר).

הבחנה גדולה מאוד בין התקופות היא בתחום הטכנולוגי, או במלים אחרות המעלית. האמת היא שמעליות היו קיימות בארץ עוד בשנות ה־30 וה־40 (בחיפה ובירושלים). המעלית נחשבה לפלא יקר ומסובך. שיכוני תל־אביב לא חשבו על האפשרות להתקין בבניינים מעלית. הדבר הכתיב, כמובן, בניה נמוכה של 3־4 קומות. את התוצאות אוכלים דיירי תל־אביב עד היום.

תופעה חשובה מאוד שנגדעה באיבה עם קום המדינה היא הבניה להשכרה. בשנות ה־20 וה־30 פרח בארץ שוק הדירות להשכרה. דרורי גת מסביר כי הרבה אפשרויות השקעה, למעטים שהחזיקו כסף, לא היו והנדל"ן נתפס כאפשרות אטרקטיבית במיוחד. אם כך, איך הפכה ישראל למדינה בעלת האחוז הנמוך ביותר בבניה להשכרה לעומת מדינות העולם המערבי? הסיבה פשוטה מאוד. חוקי הגנת הדייר שהוחקקו, ראשית על־ידי השלטון הבריטי ולאחר מכן על־ידי הכנסת, גרמו לנפילה רבתי של הנכסים המושכרים וגרמו לנוקאוט לשוק הדירות להשכרה, נוקאאוט ממנו לא החלים השוק עד היום.

רביב דרוקר

החיים עם מיצובארו

אחרי 30 שנות עצמאות נהפכה אצלנו המכונית למוצר צריכה, כמעט. 15 משכורות חודשיות, ולא 40, מספיקות לרכישתה

כמו בשנה שעברה, גם השנה ייצא בית ישראל לחגוג את יום העצמאות ה־47 במאות אלפי תואמי המיצובארו שלו. למרות המחירים חסרי־התקדים (תודות למיסים בשיעור של 130 אחוזים לפחות), לא מעט משפחות מחזיקות כיום במפתחות לרכב חדש. מי שיש לו רכב בן חמש שנים נחשב למסכן, וגם לאלה יש לעיתים די קרובות שתי מכוניות בחניית הבית.

למעלה מ־30 שנים אחרי אירופה־המערבית נהפכה אצלנו המכונית למוצר צריכה נורמלי, כמעט. לא עוד 30 ו־40 משכורות חודשיות לרכב חדש, "רק" חמש־עשרה, לא עוד שתיים וחצי מכוניות יפניות זולות ואמינות והרבה אירופאיות נוטות־להחליד, אלא מיגוון חסר־תקדים (גם בהשוואה לנעשה בעולם) של מוצרים ויצרנים מאסיה, מאירופה ומאמריקה, ממש כמו בחו"ל. התחרות המחריפה והצרכן המתוחכם־יותר מחייבים את היבואנים להציע לנו יותר אטרקציות. לא שזה עולה לנו פחות, אבל מי יחשוב בימינו על קניית מכונית משפחתית ללא חלונות חשמליים או טייפ איכותי?

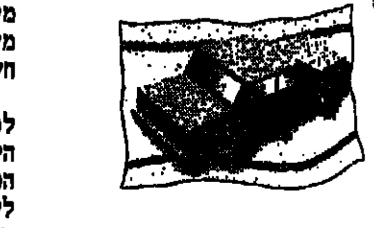

זה לא היה בדיוק כך לפני 47 שנים. "אוטו" היה אוטובוס כמובן, רצוי הכלאה אמריקאית־ישראלית של מנוע אדיר בחזית מרכב שתוכנן בניגוד גמור לכללי הנדסת אנוש כלשהם. מכוניות ("פרייבטים") היו רק לנגידים ולשועים, וכמו בכל מדינה ענייה היו הרבה יותר משאיות ואוטובוסים, ששימשו, כאמור, גם להובלת נוסעים, לעיתים בתנאים מסוכנים.

במקביל ניסו לייצר כאן מכוניות. 20 שנה וקצת אחרי שירדה המכונית הישראלית הראשונה מפס הייצור של קייזר אילין בחיפה, התנפץ בדצמבר 1971 החלום הזה עם אלף מובטלים במפעלי אוטוקרס. ורק אז, אחרי שבוטלו הגבלות מיותרות והגנות על הייצור המקומי (ועל גמגומי פורד למיניהם שלטו כאן), נפתח הפתח לשוק חופשי.

הסובארו, רכב יפני (לא ראשון כאן), עשתה לעשרות אלפי משפחות משנת 1969 ואילך, אבל בעיקר מסוף שנות ה־70, מה שעשו לעשרות מיליונים בחו"ל הפורד טי והפולקסווגן. היא סיפקה תחבורה בסיסית, זולה, אמינה, ואיפשרה דווקא כמכונית משומשת את הגשמת החלום עבור מי שחששו מהוצאות אחזקה מנופחות ברכב ישן.

למרות הפחתת המיסים על מכוניות עם מנוע 1,300 ב־1981, ואחר־כך עם ההפחתות הנוספות עד לביטול האפליה לפי נפח מנוע, לא משרד האוצר הוא זה שהביא לשפע הנוכחי בשוק הרכב בישראל. סדאם חוסיין (והאמריקאים כמובן) תרמו את עיקר התרומה לביטול החרם היפני. אז מיהרה להגיע אלינו הרביעיה המחרימה (טויוטה־ניסן־מזדה־איסוזו). מכאן ועד להגעת הקוריאנים הדרך היתה קצרה, וכיום מחזיקים האסייתים בלמעלה מ־40 אחוזים מהשוק, על אף שער היין.

אבל אנחנו עדיין רחוקים מאוד מלהתחרות במדינות המבוססות בעולם. במקום רכבת יש לנו אלפי אוטובוסים הנאלצים להשתמש ברשת הכבישים ההולכת ונסתמת, הרכב החדש יקר להפליא, והתוצאה החמורה בהיבט הבטיחותי היא כי מחירה של גרוטאה מרוטה בת עשר גבוה פי שלושה־חמישה ממחירה באירופה. ובמחירים כאלה, מי יכול לקנות את הרכב ולתחזק אותו כמו שצריך? המיסוי על הרכב החדש פוגע בכולם, אבל מסכן את חייהם של המבוססים־פחות.

בינתיים, אי אפשר לומר שתמונת המצב של 1948 השתנתה לחלוטין. אנחנו כמעט שם, כמו בשאר ארצות המערב, אבל רק כמעט.

יוחאי שנער

ציונות עם היי־טק

במהירות וברעש אדיר, נהפך "עם הספר" ל"עם הטכנולוגיה". בכל בית שני או שלישי יש מחשב וטלפונים סלולרים נחטפים כלחמניות

אט אט, מבלי שהרגשנו, התחלפה "ציונות המלחמה" ב"ציונות הכסף". מתברר, שלהכניס דולרים למדינה, גם לכיסו של בעל־בית פרטי, זה כמעט כמו להתנדב לשרת בקבע או ליישב אזורי ספר.

הבשורות הטובות הן, שחלק גדול מציונות הכסף מצאה לה ביטוי בתעשיית ההיי־טק. ההבדל טמון בראש הטוב: בעוד שבענפים פיננסיים רבים מסתכלים בעיני העובדים ורואים סימני דולרים קטנים מרצדים, בתעשיית ההיי־טק, במיוחד באלקטרוניקה, בתוכנה ובתקשורת, רואים התלהבות וחדוות עשיה של "דבר יפה".

בשנים האחרונות, כשהתברר ששנות הזוהר של התקציבים האינסופיים שהוקדשו לפיתוח הבטחוני חלפו לבלי שוב, השכיל המפתח הישראלי להבין ש"דבר יפה" צריך גם להימכר, והתחלנו ללמוד איך לשווק.

הבשורות המעודדות הן, שלאחר שנים של השקעה וצבירת ידע, בהחלט יש מה למכור. מנגד, במהירות גבוהה וברעש אדיר, נהפך "עם הספר" ל"עם הטכנולוגיה". כמעט בכל בית בישראל יש טלפון, בכל בית שני או שלישי בישראל יש לפחות מחשב אישי אחד, וטלפונים סלולרים נחטפים כמו לחמניות חמות. עשרות אלפי ישראלים מחוברים לרשת ה"אינטרנט" העולמית, ושאר המדינה מבררת בעצם ימים אלה איך כדאי להתחבר.

הבשורות המפתיעות הן, שחברות ענק עומדות בתור על מנת לספק שירותים לשוק קטן אך מעניין זה. אם בעלי ההון והממשלה ישחקו נכון את הקלפים, לא מן הנמנע שתושבי ישראל יהיו מהראשונים לחוות את המנעמים של שירותי תקשורת חדשניים, מדע בדיוניים.

בז'רגון המקצועי, משמש המונח "וירטואלי" לתיאור משהו שמדמה, באמצעות טכנולוגיה, משהו אחר. כך ב"וירטואל ריאליטי" – המציאות המדומה – מאפשרת הטכנולוגיה לאדם לחוות עולם של מציאות מלאכותית שעוטפת אותו, ולכל צורך מעשי הוא אמור לחוש שהוא נע בתוך עולם חדש. כשיוצאים למסע קניות ב"קניון הווירטואלי" של רשת ה"אינטרנט", מתעלמים מהעובדה שהחפצים לא הוצגו אי־פעם בחלון הראווה של מרקס אנד ספנסר או של המשביר לצרכן.

האם ישראל הווירטואלית תימדד בעתיד בגודל טריטוריה או במספר התושבים? כבר כיום הנוכחות הישראלית בעולם הטכנולוגיה חורגת מגודלה הגיאוגרפי־דמוגרפי.

דוד גורדון

זינגר־ברנע

בכתבה "הקטנות גדלו", מאת דן אמורי, שפורסמה בשבוע שעבר נמסר מידע לא מדוייק, שהתבסס על מחקר שנעשה בידי גורם עיסקי. חברת זינגר־ברנע לא ניהלה קרנות נאמנות בתחילת שנת 1994 ולכן הניתוח לגבי החברה בטעות יסודו ולא היה בסיס לקביעה שהחברה איבדה מנתח השוק שלה. זינגר־ברנע הקימו ב־1994 שתי קרנות, פיננסית, ושמורה. קרן שמורה הינה קרן סגורה אשר לא נכללה בניתוח. קרן פיננסית נפלה בחצי השנה האחרונה בכ־30% ושוויה היום עומד על כמיליון שקל. מזינגר־ברנע נמסר כי קרן שמורה נמכרה למשקיעים דולריים, במטרה לאפשר להם לחרוג מתיק דולרי, ורשמה במחצית השניה של 1994 ירידה של כ־4% בלבד.

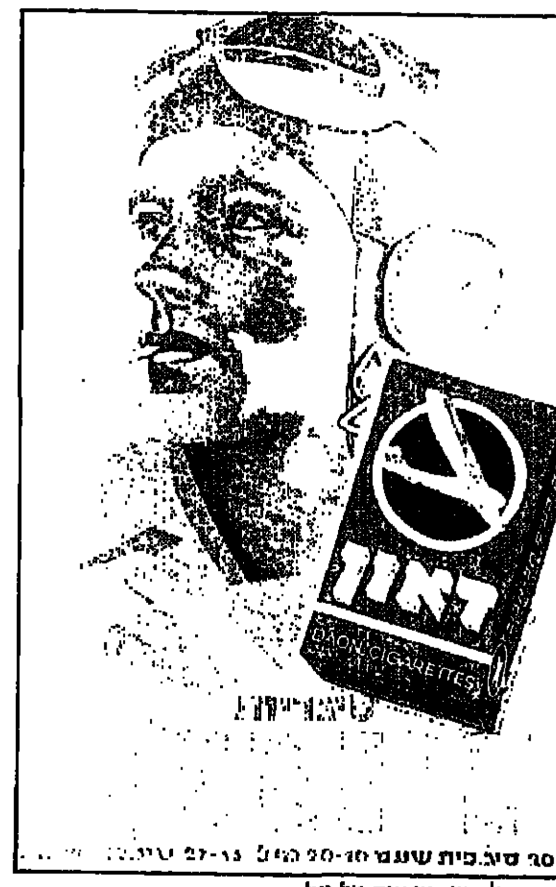

אחרי הדאון באו סיגריות אל על

שופרסל, הסניף הראשון. בעלי המכולות הפגינו

לאחר הקמתו היה הכלבו אתר תיירות

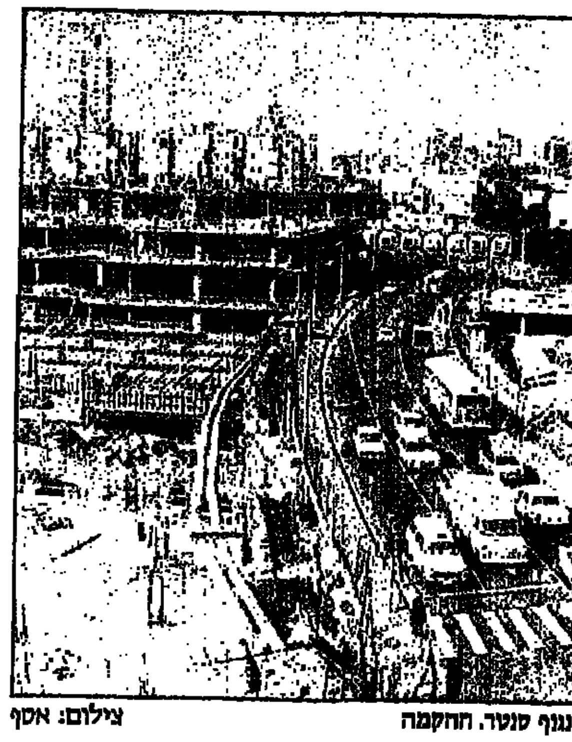
דיזנגוף סנטר. ההקמה צילום: אסף

היעלמות מסתורית, רוצח סדרתי, מתח עוצר נשימה
חדש בספריית מעריב

פריקו ניירות ערך
ניהול תיקי השקעות בני"ע
שירותינו ניתנים גם ללקוחות פרטיים
לקבלת פרטים:
טל' 03-524-70-70
פקס: 03-523-5818

PRICO GROUP
יש לך אלטרנטיבה...

פריקו מנג'מנט
★ הדף היומי
מספק מידע יום־יומי ונותן תחזית מקדמית על מצב המט"ח, הריביות, הסחורות העתידות והבורסות.
★ ניתוחים כלכליים־פיננסיים
תכנון וניהול תגנות מפני סיכוני מט"ח, ריביות, סחורות עתידות והבורסות.
לקבלת פרטים: טל' 03-523-8827

ת ר ב ו ת מ ע ר י ב

מוסף התרבות של "מעריב", גיליון מס' 56. יום ה', כ"ח ניסן תשנ"ה, 28.4.95

שער: יעל תורן עפ"י צילום של רן גולני

השוונג של הפיתה — היא להקה חדשה וגנובה שמאיימת להיות הלהיט של הקיץ. דנה קסלר

אגודת הסופרים — למה צריכה המדינה לתמוך במיליון שקל באגודה שרוב הסופרים החשובים כלל לא חברים בה. ליאת רון

בדעה | צלולה — אסף ציפור התפעל מסרטו של חיים יבין על גולני ■ אלי הירש חיבב את הספר החדש של סביון ליברכט ■ גל אוחובסקי בוחן שורת אוספים חדשים, ומגלה אי סדרים ■ דון מיברג על חוויות הטיסה באל על ■ יוסף אנסי ממשיך לטעון שיש לו ג'וב חלומי ■ ארז טל נגד הדה בושס

כולנו נסיכים על העדשה

יוסי חרסונסקי

מלחמת המודעות בענף האופטיקה, שמתאפיינת במודעות ענק במקומונים, החליפה הילוך עם כניסת אחד המתחרים לערוץ השני. סיסמאות בנוסח "קנה משקפיים חדשים, קבל זיכוי על הישנים", "קח חינם עדשות מגע לנסיון", "מבצע עדשות מגע ב־199 ש"ח", "הזמן משקפיים בפחות משעתיים, והעדשות חינם", נותנות בסיס להנחה כי מדובר בקרב של ממש, המשנה את פניו של הענף.

אופטומטריסטים ואופטיקאים ותיקים טוענים: הענף נהפך לג'ונגל, שבו שולטים סוחרים שכל קשר ביניהם ובין אופטיקה ואופטומטריה מקרי בהחלט. "אין עוד תחרות מקצועית, היום מוכרים עדשות כמו המבורגרים", אומר האופטיקאי והאופטומטריסט הוותיק, דב שמואלי. אין ספק שהיה נוח ללא התחרות, כאשר המחירים היו בשמיים. בעבר התייחסנו לרכישת משקפי ראייה כמו לביקור אצל רופא. היום אנו הולכים למרכול.

רשתות אופטיקה גדולות כאופטיקנה ואופטיקה הלפרין הציפו את השוק בכמויות ענק של אביזרי אופטיקה – מסגרות, עדשות – מכל הסוגים במחירים שוברי שוק. אופטיקנה מציעה את המחיר הנמוך ביותר – 99 שקלים למסגרת, והעדשות על חשבון החנות. נכון שהמסגרות לא איכותיות במיוחד, אבל קונים, ובכמויות. השאלה המתבקשת היא האם הכמות והתחרות פוגעות באיכות ובבריאות.

הארגון נגד פולק

גם תהליך הזמנת משקפיים פשוט לעין ערוך: נכנסים לחנות, בוחרים מסגרת, עוברים בדיקה, בוחרים סוג ציפוי (נגד השתקפות, נגד שריטות) וכעבור שעתיים אפשר לחזור ולקבל את המשקפיים. מכירה פשוטה, לא מסובכת וזולה.

נציגי ארגון האופטומטריסטים לחוצים. בעבר הם נהנו ממתח רווחים שהיה מהגבוהים בענפי המסחר הזעיר. עתה הם חוששים ממפולת מחירים. הטענה שלהם: אם אתה קונה בזול – תשלם על זה ביוקר, בבריאות של עיניך. אבל ברור כי לא רק בריאות עיני הציבור עומדת לנגד עיניהם, אלא שבירת ענף האופטיקה המסורתי, שעבר על מתחי רווחים גבוהים ביותר, אם כי לפני שנים אחדות נרשמה פגיעה ראשונה בחומת הגילדה, עם הופעתו של אופטיקאי מרמת־אביב ושמו אהרון פולק, שהכריז על מחירים אטרקטיביים כבלבוטק. בתגובה העמיד ארגון האופטיקאים את פולק למשפט חברים.

השיטות אינן משתנות כנראה. מאיר רסין, מנהל אופטיקנה, טוען כי שמע הרבה קללות בטלפון ממתחרים. לדבריו הוגשו נגדו תלונות במשטרה, בטענה כי הבודקים שלו אינם מוסמכים כאופטומטריסטים. עד כמה חשבו המתלוננים על הצרכן לא קשה לשער.

בניגוד לרשתות העכשוויות אהרון פולק לא פתח רשת. אבל הורדת המחירים שהכריז עליה, לעיתים במאות אחוזים, משכה לקוחות מכל רחבי הארץ וצילומיהם של התורים פורסמו בעתונים. פולק טוען, כי גם היום ממשיך קרטל של אופטיקאים להחזיק את השוק ברמת מחירים גבוהה ללא הצדקה.

"שברתי, ואני ממשיך לשבור עלי־ידי עקיפת היבואנים", אומר מישהו בענף. "יום אחד הבנתי, שאני מפסיד קונים בגלל מחירים גבוהים, אז התחלתי לייבא בעצמי. שילמתי למסגרת רודנשטוק יוקרתית 95 מרק לספק, כשיבואן כמו ליפשיץ מכר לאופטיקאים ב־246 מרק היחידה, והאופטיקאי מכר לצרכן ב־500 עד 600 מרק. אני מכרתי את המסגרת הזו לצרכן ב־160 מרק והרווחתי טוב". הוא אינו נרתע מהשחקנים החדשים שעלו למגרש שלו. "אם אני יקר יותר מהלפרין, תקנה אצלו", הוא אומר.

הקרב על גרמניה

"המהפך", טוען מאיר רסין מאופטיקנה, "הוא חלק מתפיסה מסחרית, שבשביל להתאים משקפיים לא צריך לשלם מחירי רצח. אנחנו הפכנו את המשקפיים לחלק מאופנה, כמו שגם הבאנו את האופנה לענף והעלינו למדפים את כל הסוגים".

מבט החוצה מגלה שתופעה זו אינה יהודית לישראל. בגרמניה היה שוק האופטיקה רדום במשך שנים והתבסס על אלפי עוסקים קטנים, שעשו מאות אחוזים של רווחים, כמעט ללא תחרות, בשמשם קבלן, לכאורה, של שירות הבריאות הממלכתי. לפני שנים אחדות נכנס לענף גורם חדש, גונתר פילדמן, שהפך חנות קטנה לרשת ארצית הכוללת של 270 חנויות.

האופטיקאים בגרמניה לא קיבלו את החידוש באהדה. הם יצאו בקמפיין נגד משקפיים במחירים מוזלים והוקיעו את הטקטיקות העיסקיות של פילדמן. שם הקרב חרג מהזירה העיסקית ועבר גם לשדה שבו המשפטנים מככבים.

עד עידן פילדמן פעלו בגרמניה כ־6,000 אופטיקאים ואופטומטריסטים שהציעו 8 מסגרות במסגרת ביטוח הבריאות. פילדמן הצליח לשכנע את רשויות הבריאות, שהביטוח יכסה עלויות של 90 סוגי מסגרות למשקפיים, והקים בעצמו מפעל לייצור מסגרות ועדשות במזרח־גרמניה, לאחר שגייס 228 מיליון מרק בבורסה. בזכות מפעל זה הצליח פילדמן להקטין עלויות ולצאת לשוק עם מחירים אטרקטיביים.

מיתקפת מודעות

תחרות היא עניין בריא, והיא משחקת לידי הלקוח, אבל כשמדובר בעיניים, העניין לא פשוט. דווקא כאשר התחרות גדלה, עלולה רמת הפיקוח האופטומטריסטי־רפואי לרדת. נדיר למצוא מישהו אשר פונה להתאים לעצמו זוג עדשות מגע, שבודק האם האופטומטריסט, המתאים לו אותן, רשום כחוק במשרד הבריאות, והאם הוא בעליו של רשיון לעסוק במקצוע לפי חוק האופטומטריה. בעניין הזה אין לסמוך על איש. משרד הבריאות אינו מתערב אם לא מתקבלות תלונות. אם תחום העיסוק באופטומטריה אינו מפוקח, הרי ביחס לאופטיקה אין חוק, וכל הישר בעיניו יעשה.

תרבות קניית המשקפיים עברה מהפכה ■ עכשיו, זה כבר לא כמו ביקור אצל הרופא אלא מסע קניות בסופרמרקט או בבוטיק ■ האופטומטריסטים, שנהנו ממתח רווחים של מאות אחוזים, מקוננים על מפולת המחירים וטוענים שנותני ההנחות פוגעים בבריאותנו ■ בדיקת עיניים דקדקנית

טיפים

■ אופטומטריסט ורופא עיניים הם המורשים היחידים לפי החוק לבדוק ראיה של אדם. אופטומטריסט חייב להציג תעודת רישוי ממוספרת של משרד הבריאות. לאופטיקאי אסור לבדוק ראיה. הוא רשאי להתקין משקפיים בהתאם למירשם שקיבל מאופטומטריסט או מרופא עינים וכמו כן להתאים את המשקפיים לגודל הפנים ומבנה העיניים.

■ בתחום העדשות הצבעוניות (הקוסמטיות) ולא אופטיות חשובה התאמה מדויקת של העדשה. המעקב אחרי הרכבת עדשות מגע חדשות חייב להימשך בצורה מוקפדת, עם ביקורות תקופתיות כדי לבדוק אם לא נגרם נזק לעיניים.

■ באופטיקה, כמו בכל תחום אחר, יש דרגות של טיב, ולפעמים על הזול משלמים ביוקר. על עדשות שמעובדות ברמה גבוהה – משלמים יותר ונהנים יותר. לא למהר להיפתות לסוגי הצעות כ"בדיקה חינם" ו"העדשות חינם", כי בסופו של דבר זה כלול במחיר, ושכרכם בהפסדכם.

■ "משקפים מוכנים", אלה שנמכרים בבתי המרקחת טובים לא יותר מאשר כזוג רזרווי לשימוש קצר, וגם זאת בתנאי שעשית בדיקת עיניים, שמראה כי הליקוי בשתי העיניים שווה או דומה מאוד.

■ עדשות חדשות צריכות להיות ארוזות בשקית מסומנת בצו סימון מצרכים (שם היצרן, ארץ היצור). בשוק מסתובבות עדשות בשקיות לבנות, שאין מושג מי ייצר אותן.

■ חשוב לדעת מהי איכות הציפוי (אנטי ריפלקס, נגד שריטות) ודרגת הסינון (UV). בכל חנות אופטיקה המכבדת את עצמה צריך להיות מכשיר למדידת דרגת הסינון. מ־3 עד 11 אחוזי עבירות זה נחשב בטוח. התקן האירופאי מחייב מרבקת סינון "יו.וי. 400" שהוא אורך הגל המסוכן.

■ משקפי שמש הם קודם כל אביזר בריאותי ורק אחר־כך אופנתי. הורים אינם מודעים לכך, שבאקלים מקומי ילדים זקוקים למשקפי שמש מלוטשים ברמה אופטית גבוהה.

עלייה ראשונה

רשימת אירועים חיוניים לשבעת הימים הקרובים

אבנר ברנהיימר

באופן כללי

כמו שוודאי הבחנתם במודעה שבתחתית העמוד, אנחנו מבצעים בשבוע הבא שינוי חד פעמי של פני העיתונות. "תרבות מעריב" ידלג יומיים אחורה ויפקוד את דוכן העיתונים שלכם כבר ביום רביעי. במילים אחרות: ביום שישי הבא אתם יכולים לנענע את מוסף "עסקים שבת" כמה שתרצו. שום דבר לא ייפול ממנו. אפילו לא שיר.

ואפרופו שיר, אתם ודאי תוהים מדוע אנחנו מדלגים יומיים אחורה ובכן כך. התגובות לפרויקט "החבר'ה הטובים" שפרסמנו בפסח היו (אם יותר לנו להצטנע) מצוינות. אפילו ברט ריינולדס, דני דה ויטו, בט מידלר ווּפי גולדברג התקשרו להחמיא (לדעתנו הם קצת נעלבו שלא התייחסנו ברשימה גם לאנשי העולם). אי לכך החלטנו להמשיך באותו ראש טוב, ולכבוד יומולדת 47 למדינת ישראל נפרסם כאן את שירון החג החגיגי "לא נפסיק לשיר".

אם אתם מתכננים איזה פיקניק בחיק הטבע, מנגל במצרה או סתם מסיבה עם ידידים, קחו בחשבון את השירון שלנו. תמצאו שם את כל הפזמונים היפים מכל התקופות. שירי חברותא, שירי מזון ומשקה, וגם סתם שירים אופטימיים שעושים טוב בלב.

אז כמו שאומרים, קבענו. ביום רביעי הקרוב, אנחנו באים אליכם לבד, בלתי עטופים בעליל.

שלכם בברכת "יום סבבה, איזה יום יא באבא".

תרבות מעריב
עורך: גל אוחובסקי
סגנית עורך: תמר גלבץ
עריכה: ניא אסיף
עיצוב: אורנה אושרי
© כל הזכויות שמורות ל"מעריב"

קוראים יקרים שימו לב

הגיליון הבא של "תרבות מעריב" יגיע לדוכנים כבר ביום רביעי הקרוב (ערב יום העצמאות), ולכן לא יצורף לעיתון ביום שישי.

אל תחמיצו אותו

"בידור הערב". תוכנית חדשות תרבות. עורך ומגיש גיא פינס. שני ורביעי, 23:00, ערוץ 3 בכבלים

גיא פינס יגיש פעמיים בשבוע תוכנית בת 15־20 דקות שתוקדש לתרבות בלבד. יוזמה מבורכת לכל הדעות שאני מכיר. השמועות מספרות על מגזין חדשות תרבות קצבי ויש לקוות שלא וידיאוקליפי) ומעודכן שילווה את הנעשה בתחום בארץ ובעולם. מלבד כתבות מהזירה המקומית המתפוצצת, כידוע, מכשרון, רכשה "בידור הערב" את זכויות השידור של "אי אינטרטיינמנט", רשת טלוויזיה אמריקאית יחצנית העוסקת בעולם הזוהר. "בידור הערב" תסקור סרטים חדשים שיוצאים למסכים, תשדר מפסטיבל קאן ותביא ראיונות של פינס עם כוכבים כמו ווּפי גולדברג וג'וני דאפ. כמו כן תהיה פינת יומולדת של כוכבים. בתוכנית הראשונה תשודר כתבה על ייבוא דוגמניות לארץ, וראיון עם רם אורן ("פיתוי") על רב המכר הבא, שכתב.

פינס באוויר

ענת אפרתי הקטיפתית

רסיטל לשתי זמרות ופסנתרן. מוזיאון ת"א, מוצ"ש, 21:00

רסיטל הזמרה הוא תופעה שכמעט ולא קיימת אצלנו (היום, למשל, היה אמור להתקיים בחסות הפילהרמונית רסיטל עם זמרת הסופרן המעולה שריל סטודר, אך זה בוטל בשל חוסר התעניינות הקהל). במוצ"ש תהיה הזדמנות יוצאת דופן, ממליץ מיכאל אייזנשטדט, ליהנות משתי זמרות ישראליות צעירות בתוכנית מגוונת של דואטים ושירים אמנותיים. אחת משתי הזמרות המוכשרות כל כך היא הסופרנית ענת אפרתי (בעלת קול קטיפתי ומרגש, לוחשים לי), שזכתה בתחרות פרנסואה שפירא השנה. אפרתי נחשבת לאחת הזמרות המבטיחות מהדור הצעיר והיא גם מפתחת קריירה בינלאומית ענפה. השנייה היא זמרת האלט עדנה טרוחניק, ואת שתיהן ילווה הפסנתרן, המלחין והמעבד מנחם ויזנברג. שיאו של התוכנית יהיה שבעה שירים ספרדיים של המלחין דה פאיה ושירים ישראליים פופולריים בעיבודו של ויזנברג. אירוע קטן, אך משמעותי.

מופעים לרגל סגירת מועדוני רוק

זמנים רעים למועדוני רוק. רוקסן בשיכון דן בתל אביב היה הראשון שהחזיר את נשמתו לבורא. עכשיו הגיע תורם של המועדונים בפריפריות. ההלוויה הגדולה של מועדון העיר השנייה בחיפה תיערך היום ב־21:30. את המועדון הקטן שהיה חביבם של מרבית להקות שינקין שזכו שם לקהל נס ואוהד כדרך כלל, מועדון העיר השנייה, ילוו בדרכו האחרונה: הגן האנוכי, ריד, פורטיס, ערן צור, מוניקה סקס, כנסיית השכל, ברי סחרוף ונקמת הטרקטור. אך בזאת לא תמו ההלוויות. למחרת ב־22:00 תיערך הלוויה למועדון נוסף, והפעם למועדון האן באשקלון. לשם יגיעו לנחם רק סחרוף ומוניקה סקס. הוא כנראה היה נחמד פחות. ועכשיו לבשורות טובות יותר. ביום ראשון ב־23:00 יופיעו המכשפות הענוגות, עם ענבל פרלמוטר הנפלאה, בלוגוס בתל אביב. לא כדאי לפספס.

יהלי סקס ינחם

היחסים ונעמי קמפבל

"נישואין נוסח מיאמי". סרט

האמת היא, שזה לא סרט משהו, אבל הוא גם לא מזיק ובהחלט חמוד. סרט במשקל איטריית אורז להרגיע את הרגליים לשעה וחצי בעת מסע קניות. גווין (שרה ג'סיקה פרקר, שתיראה בקרוב גם ב"אד ווד" לצידו של ג'וני דאפ) היא תקציבאית במשרד פרסום שעומדת במרחק שפגט מנישואיה לחברה מאט (גיל בלוס). במהלך הזמן שנותר עד לחתונה מגלה גווין שאמה (מיה פארו) מנהלת רומן עם הצעיר שמטפל בסבתה (אנטוניו בנדרס), ושגם לאביה (פול מזורסקי) יש רומן מהצד. כדי לערער עוד קצת את אמונה במוסד הנישואין, מגלה גווין שאחיה עוזב את אשתו ההרה לטובת אשה אחרת (נעמי קמפבל הנאה), ושאחותה הצעירה שאך זה התחתנה כבר בוגדת בבעלה, שחקן הפוטבול הקמצן. בקיצור, כמו שאומרים, שמח. את הסרט ביים דיוויד פרנקל. זהו סרטו הראשון. המסקנה בסוף, למי שנשאר במתח, היא שלמרות הקשיים שבדרך, נישואין זה אחלה.

נזכור

שידורי ערב יום הזיכרון

בשלישי בערב יקדישו תחנות הטלוויזיה את שידוריהן ליום הזיכרון לחללי צה"ל. הערוץ הראשון ישדר ב־21:00 "מבט שני" על השפעתם של ימי הזיכרון על הדרך בה מתעצב הזיכרון הקולקטיבי שלנו. בין היתר תוקרן בתוכנית כתבתה של ארדה מגל על יחידת המודיעים בצה"ל, אלו שמודיעים למשפחה על מות הבן או הבת. ב־22:30 יוקרן סרטו של עמוס כרמלי, "וישתוק הים מעליהם", על תעלומת הצוללת דקר. כרמלי ליווה את עודי רענן, בנו של מפקד הצוללת רס"ן יעקב רענן ז"ל, המחפש את אביו ו־68 פקודיו. דקר נעלמה בים התיכון בינואר 68'. הערוץ השני ישדר ב־20:30 משדר מיוחד עם ירון לונדון, וב־21:18 יוקרן הסרט "מצור" על אשה שמתמודדת עם מות בעלה, עם גילה אלמגור ויהורם גאון. בכבלים יתאחדו ערוץ 3 ו־4. ב־20:00 יוקרן הסרט "הצער והשתיקה" על התמודדותם של עולים מבריה"מ עם השכול דרך סיפורה של משפחת פסחוב מבית שאן, שבנם לב נהרג במארב מחבלים בקלקיליה ונקבר מחוץ לחלקה הצבאית כי אמו לא יהודיה. ב־20:30 יוקרן "מונולוגים 95", סרטה של וירי בילו על מערכות יחסים שניהלו צעירים וצעירות עם חבריהם שנפלו בשנה האחרונה.

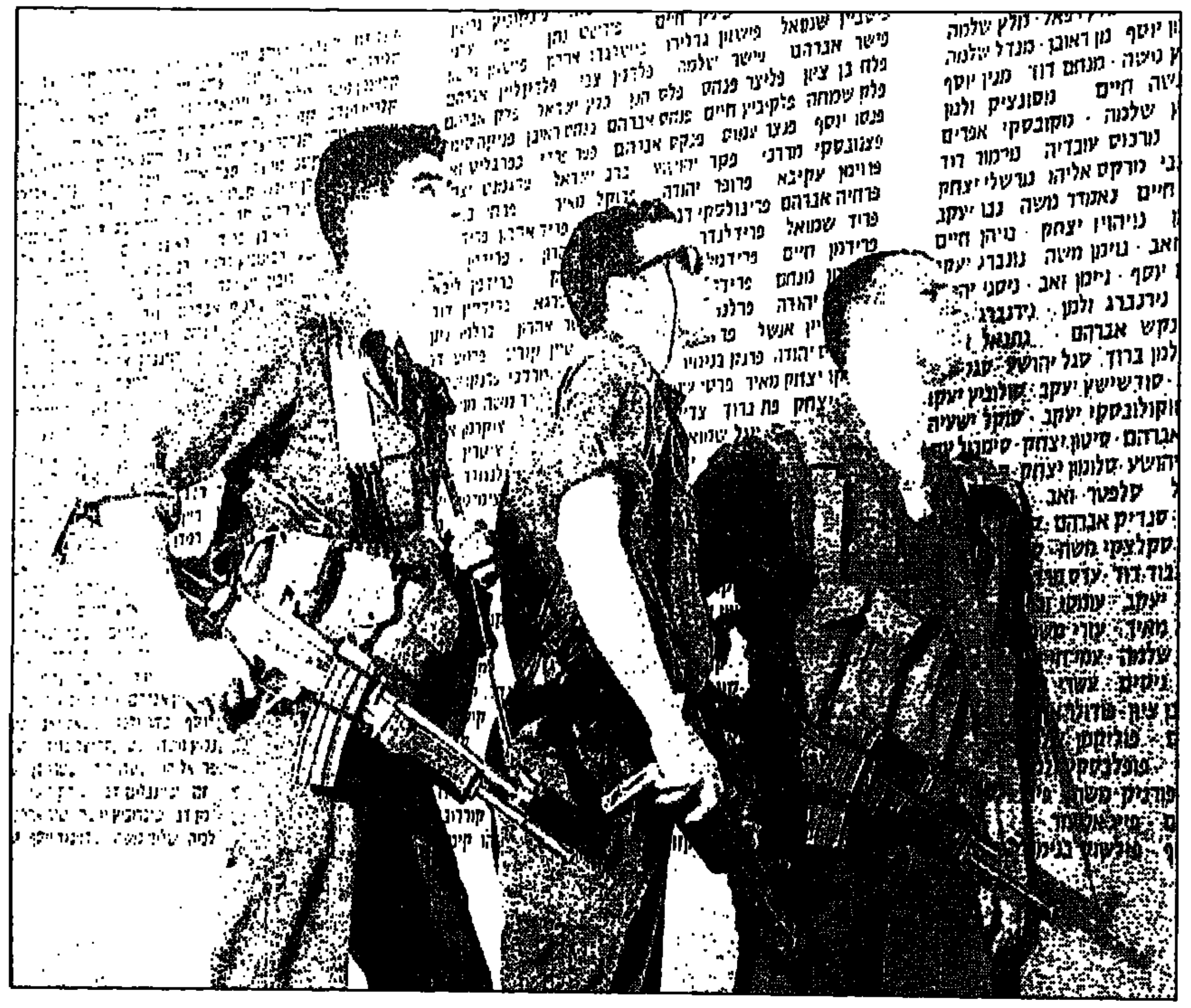

"בגלל המלחמה ההיא". סרטה של אורנה בן דור־ניב. מוצ"ש, 21:00, ערוץ 1

"אפר ואבק" הוא אחד האלבומים העבריים היפים והמרגשים ביותר בכל הזמנים. ב־1988, השנה בה יצא התקליט, יצאה אורנה בן דור־ניב למסע מרתק אל תוך עולמם של שני היוצרים, יהודה פוליקר ויעקב גלעד. פוליקר וגלעד חשפו ב"אפר ואבק" (שצמח מתוכנית רדיו של דלית עופר בגל"צ) לראשונה את ילדותם והתבגרותם בצל טראומת השואה של הוריהם: אביו של פוליקר, ז'אקו פוליקר, איבד את משפחתו באושוויץ. הלינה בירנבאום, אמו של גלעד, איבדה את משפחתה במיידאנק. שניהם ניצולי שואה. בן דור־ניב חדרה עם מצלמתה לחייהן של שתי המשפחות האלו והביאה את סיפורם של דור ההורים, את כאבם, ואת האופן בו הפנימו הבנים את הכאב הזה ועיבדו אותו ליצירה מוסיקלית מצמררת. סרט מרגש, שמלווה בשירים מ"אפר ואבק".

בגלל התקליט ההוא

ביום ראשון תיפתח בגלריה דביר ברח' נחום בתל אביב תערוכה של האמן דוד ריב. התערוכה נקראת "שחור לבן" וריב מציג בה יצירות חדשות באקריליק על בד. ריב, מהחשובים שבאמני ישראל הפועלים היום, זכה לאחרונה בפרס סנדברג מטעם מוזיאון ישראל.

מהיום יציגו האדריכל הצרפתי פרנסיס נורדמן והצורפת דגנית שוקן עבודה משותפת בפרויקט "משרד בתל אביב" של האוצרת רחל סוקמן (הכניסה מרח' שלמה המלך 3 בחצר). הנושא המחבר בין השניים הוא הבאוהאוס הזכור לטוב.

תלמה אליגון יוצאת במופע חדש, המבוסס על האלבום "הימים זורמים" שיצא בסוף 94', ועל שיריה הבולטים מכל הזמנים: "יונה עם עלה של זית", "שלוש אהבתי", "לילה לי", "גשם בעתו" ורבים אחרים. בימים אלה יצא לרדיו די.ג'יי נוסף מהאלבום, "ילדים של שמונה".

מיום שני תעלה בסמינר הקיבוצים ההצגה "נשי טרויה" מאת אוריפידס. את הגירסה שתועלה בסמינר עיבד ז'אן פול סארטר, ששם דגש על הטיפשות במלחמות. ביים עמית גוית.

חשוב ואהוב

שון קונרי, כוכב הסרט החדש "סיבה מוצדקת", הוא אחד השחקנים האהובים בעולם. מהראיון הזה שהתקיים איתו לאחרונה, אפשר גם להבין למה

"עברו כבר 33 שנה מאז ששיחקתי את ג'יימס בונד. אני בהחלט לא מתכוון להילחם באגדת ג'יימס בונד ב־33 השנים הבאות. פעם זה היה מרגיז אותי כי חשבתי שזה לא הוגן. אבל זה אף פעם לא היה למעמסה עליי"

שון קונרי. שומר את האוסקר בחדר האמבטיה

י ו א ב   א ל ד ד

בסרט החדש "סיבה מוצדקת" שון קונרי הוא עורך דין המנסה להציל נאשם ברצח שטוען כי הוא חף מפשע. קונרי, מבכירי השחקנים בעולם, יודע גם להתראיין.

- אתה חושב שהיה מתאים לך להיות עורך דין?

"לא, אני חושב שלא. צריך להיות פחות רגשן ממני, אם כי זה משהו שאפשר ללמוד. תראה את חבורת עורכי הדין של או.ג'יי סימפסון, הם כמו שלוש חיות, וצריכים לשחק אותה כאילו אין בהם טיפת רגש".

- קראתי שאתה עושה הרבה תחקירים לקראת כל תפקיד.

"בסרט הזה, התפקיד של עורך הדין לא דרש הרבה תחקירים. יש לי הרבה חברים עורכי דין ורוב חיי הבוגרים אני מעורב בתביעות משפטיות עם חברות סרטים, כך שאני יודע משהו על הליכים משפטיים. האתגר האמיתי היה להבין את הקצב והמבנה של כל הסיפורים המשתנים בתוך הסיפורים".

- אתה המפיק בפועל של הסרט הזה. מה זה אומר בדיוק?

"זה תפקיד שאני עושה כבר 20 שנה, אבל רק בששת הסרטים האחרונים שלי לקחתי לעצמי את התואר הרשמי. זה כמו לשחק תפקיד ראשי בסרט; אתה מאשר את התסריט, אתה מאשר את הבמאי, אתה מאשר את השחקנים וגם במהלך ההסרטה הכל נתון לאישורך".

- בכל מקום בו עולה שמך, נדמה שכולם רוצים לעבוד איתך.

"לפני שאמות, אתה מתכוון" (צוחק).

- וכולם מעריצים של 007 המקורי. מה יש בך שגורם לכולם לרצות לעבוד איתך?

"אני לא יודע עד כמה זה נכון, אבל זה מחמיא מאוד. אני לא מסתיר את חיבתי לשחקנים. כשאני אומר שחקנים, אני מתכוון לשחקנים ושחקניות. אני אוהב אנשים מקצועיים. יש בזה איזו משמעת. אני נהנה לעבוד ואף פעם לא היו לי בעיות עם שחקנים או שחקניות אחרים. אני חושב שלו היתה לי בעיה, הייתי אומר להם, אבל אף פעם לא הרגשתי צורך לעשות את זה. אני לא חושב שיש דבר יותר גרוע מלנסות לעשות סרט – או לשחק סצינה מסוימת – עם מישהו שאני לא מכבד".

- עשית כבר כל כך הרבה דברים, אבל בכל זאת, בכל פעם ששמך מוזכר – זה ג'יימס בונד.

"עברו כבר 33 שנה מאז ששיחקתי את התפקידים האלה. אני בהחלט לא מתכוון להילחם באגדת ג'יימס בונד ב־33 השנים הבאות. פעם זה היה מרגיז אותי כי חשבתי שזה לא הוגן, אבל זה אף פעם לא היה למעמסה עלי כמו שהציגו את הדברים. אולי חוץ מאשר ביפן. שם פשוט לא יכולתי ללכת לשירותים. באמת. הם היו שם מתחת לדלת עם מצלמות והכל. זה היה מאוד קשה, אבל כבר התרגלתי לזה".

- יש עכשיו סרט חדש של ג'יימס בונד בהסרטה.

"כן, עם פירס ברוסנן".

- איך אתה מרגיש עם זה?

"דיברתי עם ג'ון קאלי ביונייטד ארטיסטס – הוא עושה את הסרט – ואמרתי לו שצריך להביא קונספציה מאוד שונה ומקורית, מפני שהקהל של היום כבר ראה הרבה סרטים מהסגנון הזה. קשה להפתיע אותם. כך שאם הם יצליחו לא לעשות משהו שונה – נגיד להביא את טרנטינו שיביים – יהיה להם מאוד קשה. אבל אני חושב שפירס הוא בחירה טובה".

- דיברת על זה שהתרגלת לתווית של "007". האם אי פעם התרגלת לתווית של "הגבר הסקסי ביותר עלי אדמות"?

"זה מאוד מעייף (הוא צוחק). אתה יודע, זה אחד מאותם דברים. פתאום התקשר איזה בחור מהמגזין 'פיפל', ואמר: 'או, נבחרת כגבר הסקסי ביותר החי עלי אדמות'. מה הייתי אמור להגיד? אמרתי לו, 'טוב, יש מעט מאוד גברים סקסיים שחיים במקום אחר'".

- מהו, לדעתך, ההבדל הגדול בין שחקנים אמריקאים לבריטיים?

"אני חושב שהיתה תקופה בעבר – יותר מהיום, לדעתי – שבה הרגישו שחקנים אמריקאים שזו חובתם לחלק איתך את כל הטירופים שלהם. השחקנים האירופים מרגישים שמדובר יותר בלימוד ובטכניקה. לדוגמה, אם בכוונתך להשתמש במשחק בכל מה שאתה באמת – ואתה לא ממש אינטליגנטי – אז אלא אם יש לך כשרון, לא תוכל לגלם אדם אינטליגנטי".

- איפה אתה גר ומהו מסלול הגולף האהוב עליך?

"מסלול הגולף האהוב עלי הוא סנט אנדרוז ואני גר באיי הבאהמה ובספרד ובלוס אנג'לס. עכשיו אני גר גם בלונדון. יש לי שם דירה".

- הרכילות חוקרת, בשנים האחרונות, את מצבך הבריאותי.

"עברתי בעבר הקרנות בצוואר, והשנה נבדקתי ואני 'נקי' לגמרי".

- אתה עדיין מסתובב בפאבים ועושה חיים ודברים באלה?

"כן".

- איפה אתה מחזיק את האוסקר שלך?

"איפה אני מחזיק את האוסקר? בחדר האמבטיה. אבל יש שם לידו עוד כמה דברים". ■

הופעות אחרונות!
אינטימי' ליאת דרור ניר בן גל
הופעות במרכז סוזן דלל - נוה צדק תל-אביב, טל. 03-5105656
יום ג' 9.5.95 שעה 21:00 · יום ה' 11.5.95 שעה 21:00
יום ד' 10.5.95 שעה 21:00 · יום ו' 12.5.95 שעה 22:00
לקוראי מעריב - זוג כרטיסים ב־50% עם הצגת מודעה זו בקופה סוזן דלל עד גמר הכרטיסים - כל הקודם זוכה!
יותר מעניין לקרוא

תקליט חדש לשם-טוב לוי
בשביל הנשמה
קטעים חדשים ושירים מוכרים בלבוש ג'אז אינסטרומנטלי כולל את "ריקוד הבובות"...
בכל חנויות התקליטים · הד ארצי

היכל התרבות ע"ש פרדריך ר. מאן / בנייני האומה
גאים לארח:
גילארד לרנר
נסיך הפסנתרנים
שופן · 4 אימפרומפטי אופוס 90
שופן · סונטה אופוס 31 מס' 2 "הסערה"
ליסט · נחמה מס' 3
ליסט · חלום אהבה מס' 3
שופן · בלדה אופוס 23
ה פ ס ק ה
שופן · פרליוד בפה דיאז מאז'ור
שופן · פרליוד בסי במול מינור
ליסט · סונטה בסי מינור
בקונצרטים חגיגיים לציון פתיחת מסע הקונצרטים 1995-96

תל אביב היכל התרבות, 18/11/95 מוצאי שבת בשעה 8.30 בערב
ירושלים בנייני האומה, 23/11/95 יום ה' בשעה 8.30 בערב
מחיר הכרטיסים: 90 ש"ח - 220 ש"ח.
תחילת המכירה: 1 למאי 1995.
- כל חרוכש כרטיס באמצעות "ויזה" של כ.א.ל. בחודשים מאי עד יולי...
משרדי כרטיסים: תל אביב: הדרן	אבן גבירול 90	03-5279797
רוקוקו	דיזנגוף 93	03-5223663
רמת השרון: הדרן השרון, סוקולוב 86		03-5400551-2
בכרטיס אשראי: הדרן השרון		03-5279449
הדרן	אבן גבירול 90	03-5279955
ירושלים: בימות	שמאי 8	02-250905-6
קלעים	שמאי 12	02-256869
מעריב · THE JERUSALEM POST · VISA

המופעים האלה עושים את הפסטיבל

דניאל עזראלו ו... תיאטרון שרובר, יוני 4,5 חיפה, יוני 8
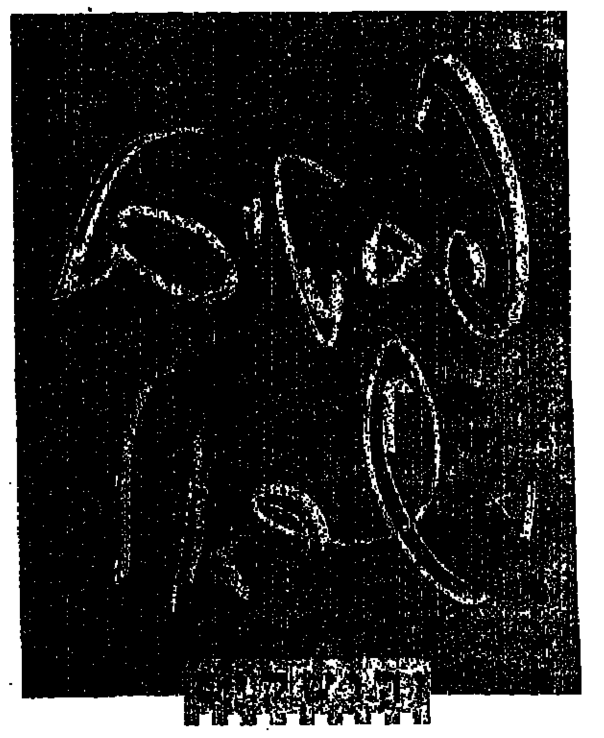
20.5 - 10.6
לקבלת חוברת האירועים של הפסטיבל בדאר חינם, 24 שעות ביממה, חייג 02-294433
כרטיסים בכל משרדי הכרטיסים המובילים ובימות שמאי 8 טל' 234061, 02-240896
כי רק הפסטיבל עושה מופעים כאלה
סלקום Cellcom ידידותי לסביבה · MOTOROLA · מבשלות דיסקונט · תרבות ואמנות · בנק הפועלים · בנק לאומי

מיליון שקל פרס לעסקנים אפורים

עמוס עוז, א.ב. יהושע, יורם קניוק, שולמית לפיד, מאיר שלו, בתיה גור, עירית לינור, יהודית קציר, אורלי קסטל־בלום, גדי טאוב – כל אלה אינם חברים ואינם רוצים להיות חברים באגודת הסופרים העבריים, שאמורה בעצם לייצג את הספרות והסופרים הישראלים. האגודה, שסיימה לפני שבוע את ועידתה, החליטה שוב לא לקבל לשורותיה סופרים שאינם כותבים עברית, ובחרה שוב ועד והנהלה המורכבים מדמויות שוליות יחסית בספרות הישראלית. כל זה לא היה מעניין, אלמלא היה מדובר במיליון שקל מכספי הציבור המוזרמים לאגודה. ליאת דרון ניסתה להבין למה ואיך. השרה שולמית אלוני תשקול ותחליט

ל י א ת ד ר ו ן

הוועידה ה־37 של אגודת הסופרים העבריים נפתחה בשתי אפיזודות צורמות. לראשונה שבהן, המתפרסמת כאן לראשונה, אחראי נשיא המדינה. כמה דקות אחרי שנכנס עזר ויצמן לבית הסופר, הוא סקר את הקהל המבוגר שישב מולו ובפרץ ספונטניות וחוסר טקט אופייניים ניגש למיקרופון: "אתם יודעים מה אתם מזכירים לי?" סח לקהל המבוגרים, "שהיתה לי דודה זקנה שרצתה לראות את המצדה מלמעלה. אחרי שנדנדה לי, ביקשתי מאחד הטייסים להטיס אותה מעל המצדה ואחר כך לספר לי איך היה הסיור. אחרי הנחיתה אמר לי הטייס, מזל שהיתה שם דיילת צעירה שהורידה את הגיל הממוצע ל־76".

לאפיזודה הצורמת השנייה בסדר הכרונולוגי אחראים הסופרים עצמם, והיא דווקא נדונה בהרחבה השבוע. מיד אחרי דבריו של ויצמן, עלתה לבימה שרת האמנויות שולמית אלוני, ודיברה בזכות מתן אפשרות לכל סופר תושב ישראל – כולל סופרים ערבים, רוסים ודוברי שפות אחרות – להצטרף לאגודה, דבר שאינו מתאפשר על פי התקנון הנוכחי.

דבריה של אלוני התקבלו בבוז גדול ובקריאות ביניים תוקפניות שהדיפו ריח חזק של גזענות ולא הוסיפו כבוד לאף אחד. גם הצעה לשינוי שמה של האגודה ל"אגודת סופרי ישראל", במקום "אגודת הסופרים העבריים", התקבלה בשאט נפש. בסוף הוועידה, אחרי מערכת בחירות עקובת תככים, נבחר ועד חדש, יו"ר חדש, אורציון ברתנא, ונשיא חדש, נתן יונתן.

סביר להניח, שאם ביאליק, שיסד את אגודת הסופרים לפני 73 שנים, היה רואה למה נהפך הבייבי שלו, הוא היה עושה כמה גלגולים טובים בקבר. האגודה, שעל שורותיה נימנו בעבר מיטב הסופרים העבריים, הפכה עם השנים לגוף עסקני אימפוטנטי, המייצג מעט מאוד סופרים ומשוררים בעלי שם, והרבה מאוד בעלי רצון להיות סופרים שאיש לא שמע את שמם. עד כדי כך הגיעו הדברים, שעולה כעת השאלה האם הגוף הזה במצבו הנוכחי ראוי בכלל לייצג את הספרות הישראלית. לשאלה זו נלווית שאלה חשובה יותר: האם צריך הציבור לממן גוף שאיננו מצדיק את עצמו מבחינה תרבותית ובכלכלית. שרת האמנויות תצטרך בהחלט לדון בעניין זה בשבועות הקרובים ולהחליט החלטות לכאן או לכאן.

חוץ מהוצאת שני ספרים, כתנאי הכרחי לקבלה באגודת הסופרים, צריכים סופרים צעירים המצטרפים אליה להתמחות בתככולוגיה ולהצטייד באוזן אטומה. מהר מאוד מבינים החברים החדשים שעליהם להיות מזוהים עם אחד משני המחנות המובילים – המחנה של אורציון ברתנא וארז ביטון, או זה של יעקב בסר – כדי להשתרבב לתפקידי מפתח מכובדים באגודה, להופעות בטלוויזיה, או לתפקידי ייצוג ממלכתיים. עליהם גם לקחת בחשבון שביטויים כמו: "פוסט־מה שמנה ומריירה", "עבד כי ימלוך", "חלאה נאלח", או "מי אתה, לוטש יהלומים?", יהיו שכיחים באסיפות כלליות. וזאת, בלא להזכיר השלכת כוסות איש על רעהו, כפי שכבר קרה במהלך הישיבות הסוערות לפני שנתיים, שאחת מהן הסתיימה באשפוזו של חנוך ברטוב.

כל זה היה טוב ויפה, אילו אגודת הסופרים היתה גוף פרטי. אלא שאגודת הסופרים ממומנת בכספי הציבור ועלה למשלם המיסים יותר ממיליון שקל בשנה. התקציב מחולק לשניים. "מאזניים", בטאון האגודה, מקבל מהממשלה 287 אלף שקל בשנה. על פי הספרים, מצהירה האגודה על רווח של 40 אלף שקל ממכירת הגליונות ועל 2,000 מנויים. ד"ר דן רונן, מנהל האגף לתרבות ואמנות במשרד המדע והאמנויות, מודע לכך שמספר המנויים לא מדויק בהכרח. "קשה להפריד בין המנויים לבין חברי האגודה ומקורבים המקבלים את הגליונות בחינם", הוא אומר, "או בין כאלה שהם מנויים כפויים מתוקף עבודתם". מי שכן מוכן לספק נתונים הוא דווקא היו"ר היוצא של האגודה, יעקב בסר, שגם עורך את "עיתון 77", המתחרה של "מאזניים", דבר שבהחלט אינו מתיישב עם מינהל תקין.

– טוענים נגדך שאתה מחבל במתכוון ב"מאזניים" בעורך "עיתון 77".

"מה זאת השאלה המטומטמת הזאת. אין לי כוח אליך. אני אשם ש'מאזניים' לא אטרקטיבי ומוכר רק 70 גליונות בתל אביב? חוץ מזה, על פי התקנון אסור לי להתערב בעבודת העורך".

אגב, להשכלה כללית, העורך הנוכחי של "מאזניים" הוא אויבו בנפש, אורציון ברתנא.

עוז

לינור

יהושע

קניוק

לא באגודה

ברתנא לא נשאר חייב. "ההתבטאות של בסר חמורה מאוד בעיני. כיו"ר האגודה הוא שלט בתקציב ובהפעלה של 'מאזניים', ובמשך כל השנים האלה מחיתי על חוסר האתיקה שבדבר".

– בכל זאת, אתה יכול לתת נתונים אמיתיים על תפוצת "מאזניים"?

"לא. אבל אני יכול לומר שמספר העותקים של 'עיתון 77' לא עולה על מספרם של עותקי 'מאזניים'".

אגודת הסופרים מקבלת תקציב נפרד מזה של "מאזניים", העומד השנה על 741 אלף שקל, מתוכם עליה להקציב למכון גנזים כ־440 אלף שקל. על פי הספרים, נאספו 22 אלף שקל דמי חבר בשנה האחרונה מ־450 חברים. חוץ מתמיכה ממשלתית מקבלת האגודה כספים מקרן אמריקה ישראל, קרן העזבונות ומעיריית תל אביב. הוצאת הספרים של האגודה, שהגיבה שלושה ספרים בשנה החולפת, הכניסה לקופה, שימו לב, 7,500 שקל בלבד. חלק מהיושבי הראש קיבלו תשלום עבור פעילותם באגודה, כמו ארז ביטון, וחלקם, כמו יעקב בסר, לא קיבלו גרוש.

במשרד האמנויות הבינו כבר מזמן שיש כאן בעיה של ניהול קלוקל. המשרד מנוע מלהתערב בעניינים תוכניים, אך פעם בכמה שנים נשלח לאגודת הסופרים מבקר חיצוני שאמור להגיש דו"ח מפורט על הנעשה שם. לכן, לפני כמה חודשים מינתה השרה אלוני ועדה בראשותו של עו"ד עמיהוד בן־פורת, שכללה גם את נורית גוברין, אריה סיון, יורם קניוק וגרשון שקד, כדי לבדוק את מצבה של אגודת הסופרים. ממצאי הוועדה הוגשו לאלוני לפני שבועיים ושוגרו כבר לאגודת הסופרים, שעדיין לא הגיבה.

המסקנה העיקרית של הוועדה היתה, שיש לרכז את הנושאים המקצועיים בה ולהפוך את אגודת הסופרים לאיגוד המקצועי של סופרי ישראל. המסגרת הזאת תדאג לענייני רווחת הסופרים ללא הבדלי דת, מין וגזע. פירוש הדבר, פתיחת שערי האגודה לסופרים שאינם כותבים עברית. הסוגיה הזאת העסיקה את באי הוועידה הנוכחית במשך כמה ימים טובים והסעירה את הרוחות. אולי משום שבשנת 72' גרם דיון דומה לפילוג שהביא לפרישתם של עמוס עוז, א.ב. יהושע ואחרים, החליטו סופרינו שלא להחליט. זאת אומרת, שגם היום לא יכול סופר שאיננו כותב עברית להצטרף לשורות האגודה, הממומנת מכספי הציבור ומתוקצבת על ידי הממשלה.

עוד קובעת הוועדה שיש לערוך שינויים ארגוניים באגודה, להפחית את מספר חברי הוועד, העומד היום על 17 חברים, לקיים ביקורת קבועה על פי חוקי הביקורת ואף להגבירה, וכן, על האגודה לפעול על פי תוכנית עתידית מפורטת. בעניין "מאזניים", קובעת ועדת בן־פורת, כי העורך יתמנה על ידי ועדת חיפוש, ולא באמצעות מינוי לשלוש או ארבע שנים שנקבע בהנהלת האגודה.

הוצאת הספרים של האגודה צריכה להוציא לאור רק קלאסיקה עברית. בגנזים, שפעילותו זכתה לברכת הוועדה, יש למנות מועצה שתורכב מסופרים, ראשי מחלקות לספרות באוניברסיטאות ונציגי המועצה לתרבות. מנהל המכון יתמנה על ידי ועדת חיפוש. הוועדה ממליצה גם על מינוי ועדה ציבורית שתנהל את בית הסופר. לדעת ועדת בן־פורת יש להגביר את הפעילות התרבותית, ולהפחית את המתיחות בין אגודת הסופרים לפ"ן, האיגוד הבינלאומי של מועדוני הסופרים. לסיכום, קשה לומר שהמסקנות האלה מחמיאות לדרכי הניהול הנהוגות היום באגודה.

יורם קניוק היה בדעת מיעוט בוועדת בן־פורת. הוא טען שלאגודה אין בכלל זכות קיום. קניוק: "אני פרשתי לפני 20 שנה על רקע של אי קבלת ערבים לאגודה. חזרתי לשבועיים, אחרי שהודיעו לי שהדבר תוקן, ופרשתי שוב. לספרות לא יכולה להיות אגודה. לסופרים – דווקא כן. אגודה של סופרים צריכה לייצג אותם בפני השלטון. האוריינטציה של האגודה הנוכחית ידמרנית, בגלל שרוב הסופרים פשוט לא נמצאים שם. נתתי את שמי לוועדה כדי שחוות הדעת שלי לגבי האגודה תפורסם וכדי ששרת האמנויות תשקול אם יש לה זכות קיום במבנה הנוכחי שלה".

טאוב

ביום פתיחת הוועידה יצא משה שמיר במאמר שכותרתו: "השם המפורש עברית", בו הוא מוחה על "הניסיון הנואל" ליטול מהאגודה את שמה המפורש ולהפוך אותה לגולם. המאבק, לדבריו ולדברי רבים אחרים, לא מתנהל סביב כן או לא להכניס ערבים לאגודה, אלא זהו מאבק טהור על העברית. "מאוד אנכרוניסטי בעיני ומאוד גזעני שמתמקדים בשפה", טוען נגדו קניוק. "אם מקימים אגודת סופרים עברית, יוצרים גטאות קטנים. פעם היה צורך לייחד את העברית. היום זה מסוכן. כל אלה שמדברים על טוהר השפה והספרות, הם גזענים ומשתמשים במושגים שלא אהודים על העם שלנו. מה שמפחיד אותם באמת זה הערבים".

"יורם קניוק הוא אנכרוניסט", מתרגש נשיא האגודה החדש, נתן יונתן. "מה, הוא כותב שוודית? הוא כותב עברית. ושאומרים שהוועד שנבחר הוא ימני, מישהו עשה משאל בין האנשים? נניח שזה היה נכון, זאת היתה הבחירה של קהל דמוקרטי. חוץ ממשה שמיר, אין אף אחד שם שעוסק בפוליטיקה. אני, למשל, הלכתי לתפקיד, בין היתר, משום שלצערי האנשים שיושבים בצמרת המדינה מנותקים מהעם. צריך ללמד מיליון אנשים עברית. זה מפחיד אותי".

את המתלוננים נגד אגודת הסופרים, מפנה יונתן להתאחדות אגודות הסופרים, מבנה העל של אגודות הסופרים בארץ, האמור לייצג מקצועית את כלל הסופרים בישראל כשלרשותו תקציב זעום העומד על כ־111 אלף שקל בשנה. "לא צריך לפתור את הבעיות על ידי פירוק אגודת הסופרים העבריים", הוא אומר, "זה מאוד קל. ואז מה יקרה? כל אחד יברח לביתו. איך אפשר לחפש פתרונות טכניים על חשבון קיומה של האגודה היחידה בעולם שמאגדת סופרים עבריים? מה שכן, צריך להיות שוויון ולתת לכל ארגון סופרים את מה שהוא זקוק לו, אפילו על חשבון התקצוב שלנו. אבל צריך לזכור את המשימות העומדות בפני הסופרים העבריים, שמחייבות הקמת הוצאת ספרים קטנה, מכון גנזים. מי יעשה את העבודה הזאת בשבילנו? מה, נפקיר את זה לפת"ח?"

– סליחה?

"בעניין הטריטוריאלי אני בעד שטחים תמורת שלום, אבל בטריטוריה הרוחנית אני לא מוותר על אף שעל. אני גם לא מבין את הששון הזה, מדוע אין אף אחד שמלמד זכות על העברית? בלי עברית אין לנו עם. יש בתוכנו הרבה מהגרים. הם לא יכולים להיות אפילו חלק מהצבא שלנו. את יכולה לסמוך עליהם שיקריבו למען המדינה? השפה הלאומית זה אינטרס של עם, דבר אלמנטרי שאי אפשר בלעדיו".

אורציון ברתנא מנדב שתי אנקדוטות לצורך הדיון: "כשהיה הסכם השלום בספטמבר 93', הוצאתי חוברת מיוחדת ופניתי לכותבים עבריים וערבים שישתתפו בה. אף אחד מהסופרים הערבים לא שיתף פעולה. פשוט, כי מדובר ברוב גדול שבכלל לא מעוניין להשתתף בה. ב־94' הוצאתי חוברת גדולה שעוסקת בספרות רוסית. אף אחד מהגופים הממשלתיים לא היה מוכן להשתתף במימון החוברת".

– אולי כי "מאזניים" באמת לא אטרקטיבי ולא מצדיק מימון?

"היום אין אף חוברת ספרות אטרקטיבית, בלי לנקוב בשמות. אבל לענייננו, אני אמנם מתנגד לצירוף סופרים שאינם כותבים עברית לאגודה, אבל אחת הפעולות הראשונות שאני מתכוון לעשות כיו"ר תהיה להקים ועדה מקיפה שתטפל באינטרסים המקצועיים של כל הכותבים בארץ. למרות שיש גוף שממונה על כך, ההתאחדות".

– שתקציבה זעום.

"לא אני קבעתי את התקציב הזה".

יעקב בסר דווקא מוכן לפתוח את שערי האגודה לכל הסופרים. משה שמיר מתנגד נחרצות, מתוך רצון להגן על נשמת הספרות העברית.

– נתן יונתן, לדעתך, האגודה עדיין מייצגת את הספרות העברית, למרות שרוב הסופרים הצעירים המוכרים לא נכללים בשורותיה?

"תראי, זה מצב רע מאוד. גם אני בצעירותי לא הייתי חבר באגודה, עד שהבנתי איזה תפקיד חשוב היא ממלאת בספרות העברית. אני מודה שהעובדה שחלק גדול מהסופרים אינם פעילים היא שלילית. הסכמתי לחזור לפעילות ולהיות מועמד בוועד, מפני שאני חושב שיש להחזיר למסלול כמה דברים. קירוב המתרחקים, היא אחת ממשימות הוועד החדש".

על פי מה שנראה בשטח, הוועד החדש יצטרך להשקיע הרבה עבודה כדי לשכנע סופרים צעירים ומצליחים להצטרף לאחוות בית הסופר. כמה מהם אמרו, שלא לציטוט, שאין להם עניין באגודה, משום שתכלס, היא לא נותנת להם כלום ומזמן עבר זמנה. גדי טאוב לא מתכוון להצטרף לשורותיה מטעמים עקרוניים: "כל עוד האגודה מפלה בין חברים על רקע השתייכות לאומית, תחת מחסה של שפה, אין לי שום כוונה להצטרף אליה. כמו שלא יכול להיות שאיגוד פועלי הנמל יקבל רק חברים יהודים".

ישנם חברי אגודה כואבים המנסים למצוא דרך ביניים. אילן שיינפלד מציע להתייחס לאגודת הסופרים כמו שמתייחסים לאגודת העיתונאים, ולהקים בה תאים של השפות השונות. אמיר אור טוען, במכתב ששלח לשרת האמנויות, שבמקום לדון בשאלת העברית כביכול, ראוי היה לדון סוף סוף בהפרדה חמורה של שתי הפונקציות האלה – איגוד מקצועי לחוד, ואגודה תרבותית לחוד. "זאת", הוא כותב, "משום שיש ניגוד אינטרסים ביניהן, המחבל בשתיהן. הטשטוש בין השתיים מאפשר גם את מילוי שורות האגודה בגרפומנים, והפיכת היוצרים המוכרים בה למיעוט בטל. כתוצאה מכך, הפך 'מאזניים' לבמה לעסקנים... יוצרים חשובים אינם מתקבלים לאגודה על ידי ועדות קבלה אינטרסנטיות, שחלק מחבריהן הם לא רק משכמם ומטה כיוצרים, אלא עסוקים בפוליטיקות שלא מן המניין. פוליטיקות כאלה אולי בלתי נמנעות באיגוד מקצועי, אבל מקומן לא יכירן באגודה תרבותית".

23 שנים אחרי שעזב את אגודת הסופרים, מסכם עמוס עוז את המצב בשני משפטים: "אני מבין שמאז שעזבתי לא השתנתה עמדת אגודת הסופרים, וגם לא השתנתה עמדתי. מעבר לזה אני לא יכול להרחיב, משום שאני לא מעורב במה שקורה שם. ואני גם לא רוצה להיות מעורב". ■

יונתן

כן באגודה

ברתנא

בסר

אלוני תעשה סדר

"יכול להיות שאאמץ את דעת המיעוט של ועדת בן־פורת", אומרת שולמית אלוני, שרת המדע והאמנויות, "משום שבכל מה שנוגע לסדרים של איגוד מקצועי, דין אחד לכל הסופרים, לא משנה באיזו שפה הם כותבים. גם הסתדרות העובדים [illegible]

– לדעתך, אגודת הסופרים יכולה לייצג היום את כל הסופרים?

"אני לא בטוחה".

– מהו הפתרון?

"אתן לבעלי התפקידים החדשים באגודה זמן להתארגן, ואז נתחיל לזוז. אני חייבת לשוחח איתם לפני שאתחיל לפעול".

עמית שהם, ניו יורק

רוקדת את הקיבוץ בניו יורק

נטע פולברמאכר, רקדנית ישראלית שהצליחה להקים להקה בניו יורק, תגיע לפסטיבל ישראל הקרוב עם היצירה "חמש מיטות/ילדי החלום", שעוסקת בזכרונות מבית הילדים בקיבוץ. בשיחה שהתקיימה בניו יורק, מסבירה פולברמאכר לעמית שהם את כללי ההישרדות בעולם המחול הניו יורקי

"העבודה התקבלה פה מאוד טוב, היא עוררה המון עניין", מספרת נטע פולברמאכר, 35, רקדנית וכוריאוגרפית ניו יורקית מתוצרת קיבוץ להבות הבשן שבצפון, על "חמש מיטות/ילדי החלום", הריקוד בן השנתיים שתעלה עם להקתה במסגרת פסטיבל ישראל. "עשינו אותו בהרבה מקומות ואנחנו עדיין מוזמנים לעשות אותו".

העבודה מבוססת על זכרונות ילדות מהקיבוץ. פולברמאכר: "לכאורה זה נראה כמו סיפור שרק ישראלים יכולים להבין. אבל גם בארצות הברית יש המון אנשים שזוכרים את התקופה, שהאמינו באידיאל הגדול. לא דאגתי אם יבינו את העבודה. מה שהיה חשוב לי להעביר זה אנרגיה, תחושה מסוימת של מקום ואימאז'ים מעניינים שיוצרים בראש תמונה כלשהי. כשאנשים באים אלי אחרי זה ושואלים אותי מה דעתי על החינוך הזה וההוא, זה לא מעניין אותי. אני לא אומרת לאנשים, זאת האמת היחידה וככה אתם צריכים לחשוב. אני לא פוליטיקאית".

– "להבין" ברמה הבסיסית, הכוונה. אם הם בכלל יודעים שזה קשור בסוציאליזם.

"למרות שהדבר הראשון שהם שומעים זה את האינטרנציונל, זאת שאלה מאוד טובה. הרבה אנשים לא יודעים מה זה האינטרנציונל, עד כדי כך שביקשו ממני להציג את השיר בתוכניה".

פולברמאכר, נשואה ואמא לילד בן ארבע, החלה לרקוד בהיותה בת 13. את עולם המחול פתחה בפניה גיבורת תל-חי, אריאלה פלד, ומה שהתחיל כתחביב של ילדה שנסעה מדי שבוע ללמוד בלט בחיפה, התפתח ליעוד של נערת תיכון שביכרה קורס בבת-דור על פני נסיעה משותפת של הכיתה ליוון, ולעיסוק בחצי משרה של חיילת בקריה שלמדה בסטודיו של רנה שיינפלד. לאורך כל התקופה הזו, היא אומרת, המגבלה העיקרית שמנעה הכרה מלאה בכשרונה היתה עגלגלותה.

אחרי הצבא האיצה בה חברה אמריקאית להירשם ללימודים בג'וליארד. פולברמאכר, בעודה מעוגלת, שלחה את הטפסים ועברה את האודישן "על חודו של קול", ונסעה ללמוד לבדה. בתום הלימודים היא החלה, כרקדנית מבצעת וככוריאוגרפית, את מסע ההשתלבות בסצינת המחול בניו יורק. בבוקר היא הגירה זיעה על הפרקט ובערב היא הגירה זיעה בניקוי בתים, מה שאומר שאת מעט הזמן הפנוי שנותר לה היא הקדישה לכביסות ושינה. בין לבין היא הכירה את אישה, נחום, פרופסור לכלכלה במקצועו.

ב-86', אחרי שהתחמשה בידע, בניסיון ובמוניטין מוחשיים, היא הקימה להקה פרטית, "נטע פולברמאכר ורקדנים", שהחלה כלהקת אינדי סמי-פיראטית וכיום מנוהלת כעמותה ציבורית, בעלת חבר מנהלים פעיל. במשך הכמעט-עשור לקיומה, הלהקה קנתה לעצמה שם ומעמד נאים בחוגי המחול הפרינג'י באמריקה: כשבאמתחתה משהו כמו 40 ריקודים מקוריים. פולברמאכר, עם להקתה ובלעדיה, היא כיום כוריאוגרפית מוערכת ומבוקשת, לפחות במתחם שבין ישראל לאלסקה.

כמו כל חברי להקה אחרת מסוגה, אגב, החברים ב"נטע פולברמאכר ורקדנים" משלימים פרנסה במקומות אחרים (פולברמאכר מלמדת בברנרד קולג' בניו יורק ומקבלת הזמנות להעלאת עבודות במסגרות שונות). למעט מקרים יוצאי דופן, משך החיים של ריקוד שמעלה להקת מחול קטנה בניו יורק, מוצלח ככל שיהיה, נמוך מזה של הצגה בינונית באוף-אוף-ברודווי. גם כשריקוד מסוים זוכה להזמנות מחוץ לעיר ושורד יותר מחודש, הקופה מצלצלת בעיקר בזכות תרומות ותמיכות של מוסדות וגופי תרבות שונים. מדאונטאון ניו יורק, החיים באזור מסוים בנוה צדק נראים כלוקסוס.

פולברמאכר: "רוב הרקדנים בלהקות עובדים עם כמה אנשים. הרבה אנשים אחרים מלמדים או ממלצרים. צריך תקציב מאוד גדול כדי להחזיק אנשים על משכורת. לרקדנים שלי אני משלמת משהו לחזרות ומשהו להופעות, וזה לא מספיק להם. למרות שאת 'חמש מיטות', נגיד, אנחנו כבר עושים שנתיים ברוטו. בניו יורק יש המון מופעי ריקוד שעולים מדי שבוע וקהל צרכני המחול הוא די מצומצם. רוב רובן של הלהקות, גדולות או קטנות, הן מסובסדות. יש פה המון תחרות על מעט משאבים. מעט מאוד ריקודים יוצאים לסיבובי הופעות מסחריים של ממש. הבעיה בדרך כלל היא שיש מספר מינימלי של הופעות שאתה צריך להעלות כדי שהריקוד יתחיל לחיות, אבל לרוב הוא גבוה מהמספר המקסימלי של הופעות שאתה יכול להעלות".

– הקיום התמידי בפרינג' קשה לך?

"החלק המעניין הוא כשאנחנו עובדים על עבודות חדשות. בקיץ שעבר למשל נסענו למרתה'ז ויניארד, לעבוד במשך חודש על ריקוד חדש. מישהו הזמין אותנו ושילם את הכל. זה נחמד. חוץ מזה, יש את האנשים שאתה פוגש דרך העבודה והחומרים שאתה יכול להתעסק בהם. להגיד שיש לנו חיים קלים? לא. אבל מי חי חיים קלים? למזלי, עכשיו הגעתי לשלב שאני צריכה ויכולה להגיד גם לא. אני כבר לא יכולה להגיד כן לכל הצעה שמגיעה אלי. יש כיום מספיק אנשים שחושבים שיש בנו, בלהקה ובי, משהו, מבלי שאני אצטרך לוותר על החופש שלי או לחוור, בניגוד לרצוני, על דברים שעשיתי".

– בתודעת המחול הניו יורקית והאמריקאית בכלל, ל"להקה של נטע" יש צביון יהודי/ישראלי? או שהזהות שלכם היא כשל כל להקה מקומית אחרת?

"יש אנשים שבשביל להיות יהודים, הם צריכים בכל משפט שני להגיד: 'אני יהודי'. גדלתי בבית יהודי. ואני אוכל אוכל יהודי, וחוגג את כל החגים היהודיים', וכך הלאה. ויש אנשים שבשבילם במילה 'יהודי' יש הכול, שהמושג 'יהודי' קיים אצלם בכל דבר. זה שגדלתי בארץ, ושגדלתי כפי שגדלתי, בטוח שיש לזה השלכות לגבי העבודות שלי. אבל הקשר לא בהכרח מובן מאליו. בטח לא כשבלהקה יש רקדן שחור ורקדנית יפנית".

– את מתעסקת בקשר שלך ליהדות, לארץ?

"בשנים האחרונות עשיתי את הקשר הזה יותר ברור, בגלל שהייתי מעוניינת בכך. זה נעשה לי חשוב. אולי בגלל שאני גרה פה ולא בארץ. אולי בגלל שמשהו בזהות שלי הוא יותר ישראלי מיהודי. יש הבדל משמעותי בין ישראלי-אמריקאי ליהודי-אמריקאי. לישראלי יש את העניין הזה עם האדמה. הוא יהודי בלי כתפיים שמוטות".

הפרויקט הבא של פולברמאכר, עליו היא תעבוד עם המוסיקאי היהודי האוונגרדיסט ג'ון זורן, יתרחש לפי התכנון שלה בבית כנסת נטוש.

"הנושא הכללי הוא ילדות, הספציפי הוא ילדות בקיבוץ, בבית ילדים", אומרת פולברמאכר בתחילת תיאורה את בניתו של המחול "חמש מיטות/ילדי החלום", יצירה אינטנסיבית לשישה רקדנים באורך 55 דקות, המלווה בנעימת-נושא מקורית של יובל גבאי, מוסיקאי ישראלי החי בניו יורק, ובקולאז' מוסיקלי רב-תרבותי: בנוסף לאינטרנציונל יש נציגות גם למוסיקה בלקנית, לבטהובן והיידן ואף לקורין אלאל ב"אין לי ארץ אחרת".

פולברמאכר: "בית ילדים הוא סביבה מאוד מעניינת כי זאת סביבה מאוד מוגדרת, ומבחינה תיאטרלית הוא דבר פנטסטי כי הוא מקום מפגש של כל כך הרבה דמויות, הוא עולם בפני עצמו. יש בזה כל כך הרבה חומר. הדינמיקה, המתחים, הפרט מול הכלל, הרעיון הקיבוצי מול המציאות, כל הדברים האלה, שהם מאוד מאלפים. לקראת הכנת הריקוד הלכתי לקרוא דברים בארכיון של הקיבוץ. רציתי לרענן את הזכרונות, רציתי להסתכל על הדברים מפרספקטיבה של אדם מבוגר. קראתי כל מיני דברים שכתבנו בתור ילדים, סיפורים, חיבורים, שירים. זה גם מאוד עזר לי כשהייתי צריכה להסביר לרקדנים שלי, שכמובן לא היה להם שום מושג בנושא, במה הדברים אמורים. תרגמתי וקראתי להם, סיפרתי להם סיפורים".

– ואז?

"כל העניין התחיל כשאלון הבן שלי נולד, לפני ארבע שנים. התחלתי לחשוב אז על המון דברים. חשבתי על אמי שלי, איך זה היה בשבילה לא לקחת אותנו לישון, לא לרחוץ אותנו, לא לאכול ביחד, לא לחוות איתנו את כל הדברים שהם נורא טריוויאליים. זה לא שבקיבוץ אין קיום משפחתי – משפחה היתה ועודנה דבר נורא חזק בקיבוץ. אבל יש לה שם מבנה אחר, וההשוואה לגידול ילד פה, או בכל מקום אחר שאינו קיבוץ, עוררה אצלי הרבה שאלות".

– שעליהן ענית איך?

"באיזשהו מקום גם הרגשתי, שהתקופה הזו, הרעיון הזה של קיבוץ, מתקרבת לסיומה. בכל פעם שביקרתי בארץ ראיתי שהחלום מתקדם עוד שלב לקראת סופו. הדור של הורי היה דור של אנשים שחיו מהפכה, אנשים שנתנו את החיים שלהם בשביל המהפכה וחיו מספיק זמן בשביל לראות את המהפכה שלהם קורסת, או משהו".

– ומה את חושבת על החלום שלהם?

"כל העולם הזה של חלום ואידיאולוגיה, של אמונה שהעולם יהיה טוב יותר – הם היו אנשים אופטימים – הוא מאוד מעניין. דבר נוסף שקשור בזה הוא הצורך בביטוי אישי, ביטוי שלא יהיה חלק מהקבוצה. אבל לא עשיתי את הריקוד מתוך נקודת מבט של מי שמאשימה. עשיתי את זה כדי לספר סיפור. לעבודה, אין בדיוק סדר כרונולוגי. עבדתי עליה בשלבים. בהתחלה עשיתי סולו, רק לעצמי, שהצגתי כהקדמה לדברים שעשיתי באלסקה, לשם אני מוזמנת על ידי הממשלה כל שנה. אלסקה היא המקום שהכי נוח לי לעשות בו נסיונות, כי אין שם אף אחד. אז רשמתי לעצמי במטוס כמה דברים (זאת טיסה מאוד ארוכה). כל מיני משפטים שקשורים באיפה גדלתי, כמה ילדים היו בקבוצה שלי, מה השמות והאפיונים של כל אחד, ולפי זה הצגתי לילדים שם ריקוד. כשראיתי שהעיניים שלהם יוצאות מהחורים, הרגשתי שיש בזה משהו, והתחלתי לפתח את זה לסיפור שלם, שהוא לא סיפור רגיל, עם התחלה אמצע וסוף, אלא אוסף של שברי סיפורים".

– כתבת טקסט לפני שהתחלת לעבוד על הריקוד?

"כתבתי המון, כתבתי ממש סיפורים שאותם הייתי כאילו מספרת לבן שלי, ומכל סיפור לקחתי משפט, כך שהטקסט, שהוא בסך הכול נורא קטן, נותן לך רק מין ויצים כאלה".

– איך תרגמת את זה לתנועות?

"התהליך של התחקות אחר הזכרונות עזר לי גם בנושא של השפה התנועתית. נזכרתי, לדוגמה, שבתור ילדים היינו עושים מירוצים ביער, בל"ג בעומר, עם פחיות שימורים גדולות כאלה, של קפה או של חמוצים. אז הלכתי לזבל ומצאתי פחיות כאלה, ואחרי כל מיני נסיונות נוצרה תמונה שבה מישהו אחד רוקד על הפחיות, וזה שלמטה ידאג שהוא לא ייגע ברצפה, רק על הפחיות".

– ואז הסבת הכל לריקוד אחד.

"זה לא שעובדים ללא מבנה, אבל המבנה הוא לא איירבי, או רונדו ומינואט. הרונדו והמינואט נכנסו למבנה, אבל חיברתי את זה אחרת. יש איזשהו סדר מסוים, שאם יש לך מספיק סבלנות, שאם אתה מספיק ער וחד כלפיו, אתה מגלה שזה הופך להיות בלתי נמנע שאיי יבוא אחרי בי או שבי יבוא אחרי איי, שככה זה".

– ויש השפעה למרחק הגיאוגרפי?

"כשעשיתי את העבודה, זה היה באיזשהו מקום רחוק מהבית, מהכור. אז מבחינה אמנותית היה לזה יתרון מסוים: אפילו האנגלית, למשל, שבהתחלה נשמעה לי מוזר, נתנה לזה איזשהו ריחוק שהפך את הדברים לנורא פורמליים, ריחוק שבסופו של דבר אהבתי. עכשיו, לקראת העלאת הריקוד בישראל – אני מאוד נרגשת – התהליך הוא הפוך, בייחוד כשאני צריכה לתרגם חלק מן הטקסט. אבל בגלל שזה ריקוד, והמילה אינה עומדת לבדה אלא מחוברת לאימאז', זה יותר קל".

– נראה ש"חמש מיטות/ילדי החלום" היא העבודה האישית ביותר שלך.

"לגמרי. לעבודה שעשיתי אחריה קוראים 'נשמה יהודית', או 'נפש יהודי', והעבודה שעשיתי עכשיו היתה עבודה על סקסים, שתיהן די רחוקות מהילדות שלי".

"בשנים האחרונות עשיתי את הקשר (לישראל וליהדות) יותר ברור, בגלל שהייתי מעוניינת בכך. זה נעשה לי חשוב. אולי בגלל שאני גרה פה ולא בארץ. אולי בגלל שמשהו בזהות שלי הוא יותר ישראלי מיהודי. יש הבדל משמעותי בין ישראלי-אמריקאי ליהודי-אמריקאי"

נטע פולברמאכר. נוסעת פעם בשנה דווקא לאלסקה

חוזרים לכדורגל וגרעינים

ד נ ה ק ס ל ר

הם צעירים. הם פרועים. הם נחמדים. הם אוהבים כדורגל, רולרבליידס וג'אנק פוד. הם אוהבים את בר כוכבא, ארץ ישראל ורייג' אגיינסט דה מאשין. הם השוונג של הפיתה, הלהקה שאנחנו מהמרים עליה כמגניבת הנוער בקיץ הקרוב. השבוע יוצא לרדיו שיר ראשון שלהם, "מחשבות". דנה קסלר פגשה את הסולן שלהם, ניר פרידמן שהסביר לה למה נסים קיויתי הוא רוקנרול

השוונג של הפיתה, ניר פרידמן (עם חולצה של מכבי תל אביב). ניק קייב הוא האמן הכי מפורסם שאני לא מכיר אף שיר שלו • צילום: רן גולני

יום אחד היה ניר פרידמן מאוד מאוד רעב. זה קורה לו פעם בשלושה ימים בערך. הוא לא אוהב לאכול הרבה, כשצריך אז אוכלים, אתם יודעים. בעודו רעב הלך ניר לשוק בצלאל, אל דוכני הדחוס כפי יכולתך לתוך הפיתה, ומילא פיתה אחושילינג. אחרי כמה צעדים, איך שהוא שם את הביס הראשון, הוא פתאום רואה איזה מכר שהוא לא ראה שנים, מין מכר כזה שאין בכלל על מה לדבר איתו. המכר שואל אותו, "מה העניינים? מה איתך? מה אתה עושה?" החבר קולט שהוא מרוכז בפיתה, אבל ממשיך בשלו: "איך הולך? מה חדש?" ניר לא כל כך מגיב. בסוף החבר מתעצבן, ואומר לו, "תגיד, אני מפריע לך בשוונג של הפיתה?"

– וראאו, והאיש הזה הוא שנתן ללהקה את שמה? איך קוראים לו?

"לא זוכר".

ניר פרידמן הוא סולן להקת השוונג של הפיתה, שם שיכול לצעוד בגאווה במצעד השמות המטומטמים של כל הזמנים (ע"ע הבנדנה של שושנה ושרמוטה מעופפת בהרים). השוונג, ככה קוראים להם בחבר'ה, הם רכש המגניביישן החדש של אולפני די.בי והר ארצי. "אפשר לשים את הדיסק עם טיימר ולהתעורר איתו בבוקר. מי שמתעורר עם השוונג של הפיתה נהנה כל היום", מסביר ניר.

"מחשבות", הדי.ג'יי הראשון, יוצא השבוע. האלבום מתוכנן ליוני. ניר, בחור מגניב (וג'ינג'י), יושב בין תמונות של בוב מארלי, הביטלס ונירוונה בדירת חדר ברחוב מרכז בעלי מלאכה, ארבע פסיעות אוירדס משינקין, ושומע סטון טמפל פיילוטס. ניר, שלא יהיו טעויות, קורץ מהחומר המ־שוקץ ממנו קורצו כוכבים (ג'ינג'ים). הוא החל דרכו בצעירי ת"א, השתתף ב"עניין של זמן", סוג של עידוני דגראסי, ובקרוב הוא יגלם את דמות הרוקר (או יזה) בסדרה החדשה "פלורנטין". את לחמו הוא מרוויח מריכובים מזדמנים למיני פאוור ריינג'רס.

– שמע ניר, אני לא רוצה להטיח האשמות, אבל אומרים שאתם להקה מגניבה.

"כן, אנחנו מדליקים ומהממים. לעשות שמחה ולעשות כיף חיים זה הכי כיף שיכול להיות. תשעים אחוז מהתקליט הם באווירה של אטרף. יש לנו גם שיר שהולך, 'הי בובה מותק, מה קורה איתך עכשיו הא', על אחת שעזבה ולא תחזור. זה לא שיר מצחיק, אבל הוא באטרף. זה עצבים בכיף, לא עצבים של 'אני הולך להתאבד מחר'".

– אתם לוקחים את הבאסה בסבבה.

"זה משפט רע מאוד".

– למה?

"זה משפט לא יפה, זה משפט פשוט. המטרה של השוונג היא לתת עוד שביל ברוק הישראלי. אנחנו רוצים שיגידו 'השוונג של הפיתה? וואללה'. אין שום שאיפות. כששומעים את השוונג של הפיתה זה אומר שהתחילה המסיבה. מסיבה יכולה להיות פוגו משוגע או שכולם מחייכים בריסקו כזה, כל אחד והמסיבה שלו. יש מסיבות כאלה בבתים פרטיים עם עשרים איש שלא כל כך מכירים אחד את השני ולא מדברים וברקע יש חרא מוסיקה ורמקולים לא כל כך טובים, ואז פתאום נכנס פונזי ושם טייפ באמצע החדר ואומר אחלן לכולם ופתאום יש את המסיבה של השנה – זה הרעיון של השוונג. אנחנו פונזי. באנו לעשות בלגן".

– זה נכון שהר ארצי החתימו אתכם אחרי ארבע הופעות בלבד?

"עשינו שלוש ברוקסן ואחת בפסטיבל ערד בבמות של הילדים עם עוד להקות צעירות. היה ממש מרגש. זה הלך כמו בסרטים. בהתחלה היו שני אנשים שהסתכלו מי האנשים המוזרים האלה על הבמה, ואז באו עוד ארבעה ועוד שישה, ובסוף ביקשו הדרן. ההופעה הראשונה ברוקסן היתה במסגרת תחרות להקות צעירות. זכינו מקום ראשון, לא יודע למה. אני הייתי הולך לרוקסן רק לערבים של עשר שקל כאלה, אני אוהב להקות צעירות. חזרתי לפני שבועיים מניו יורק וגם שם חיפשתי את המועדונים של אנשים לפני תקליט, זה הכי מגניב. מכל ניו יורק חיפשתי דווקא את החור הקטנצ'יק הזה, וכשמצאתי אותו חזרתי לשם כל יום. משהו לפעמים הולך לאיבוד אחרי שמוציאים תקליט".

– אתם הוחתמתם מאוד מהר.

"כשנכנסים לאולפן יש לחץ כי זה הרבה כסף ובאים אנשים חשובים, אז עבדנו על זה שנהיה ספונטנים כמו שהיינו בהופעות הראשונות, אבל עם נגינה הכי מקצועית, עם כבוד. לתת כבוד לשטות".

– לשטות, אתם להקה שטותית?

"לא. אנחנו עוסקים לפעמים בשטויות, באיך שאנחנו מתלבשים ואיך שאנחנו נראים, אבל עם כבוד".

– איך הוחתמתם אחרי ארבע הופעות בלבד?

"רונן בן־טל ראה אותנו בהופעה הראשונה ברוקסן וישר החתים אותנו. חיים שמש הגיע להופעה השנייה. הבנתי שזה לוקח לו ארבע שנים להגיע ללהקה, אלינו הוא הגיע להופעה השנייה".

– מופע הארנבות של ד"ר קספר נאלצו להופיע עשרות פעמים עד שמישהו שם לב אליהם.

"נפגשתי באולפני די.בי עם שי להב, הסולן שלהם. הוא שאל אותי כמה הופעות עשינו עד שהוחתמנו. כשאמרתי לו, הוא חשב שאני צוחק. אמרתי לו, 'לא באמת', אז הוא אמר, 'איזה פראיירים אנחנו'".

"כל הנושא של כדורגל מאוד חשוב לי. כשהייתי ילד שיחקתי במכבי תל אביב. בגיל חמש הייתי גם כדורגלן וגם פסנתרן. אז היה נראה לי שזה שילוב מוזר כי החנונים מנגנים והספורטאים הם המקובלים. עכשיו אני חושב שהשילוב של כדורגל ורוקנרול הוא הכי קול בעולם"

– אתם מזכירים את ד"ר קספר קצת. אתם גם עושים ככה עם הידיים?

"לא, חס וחלילה. אנחנו נגד זה".

– למה?

"כי אנחנו מישראל. אנחנו גרעינים וכדורגל".

– נו, אז איך הוחתמתם כל כך מהר?

"אם אני אגיד שאנחנו עושים משהו שונה זה יהיה הכי מעצבן, אז אני לא אגיד. יש לנו משהו שעל השמיעה הראשונה אתה אומר וואללה".

– מה זה וואללה?

"וואללה זה וואללה".

"זה לא בריא להיות חולה/ מרגישים רע והחום עולה/ הווטרינר שלי אמר לי להפסיק להתרוצץ/ יש לו תוכי גדול שנושך וגם נובח/ פעם טענתי שאני גנן/ זה לא נכון אמר לי הקבין/ שאלתי את עצמי מי אני מה/ אולי אני בן דודה של כיפה אדומה וואו/ וואו איהא איהא/ איהא איהא ייהה" (מתוך "מחשבות")

– איזה מין טקסט זה?

"את לא רואה את זה? תדמייני זה אחלה, זה מגניב. כשהווטרינר שלך הוא כאילו פסיכולוג, אבל יש לך וטרינר. לאנשים יש פסיכולוגים, לי יש וטרינר שאומר לי איך אני מרגיש. כאילו, ברור שכאילו. ויש לו תוכי גדול שנושך וגם נובח, בלי קשר".

– בלי קשר לקבין ולכיפה אדומה?

"לא, בלי קשר לזה שהוא הווטרינר שלי, אני מספר מי הוא ומאיפה הוא בא. זה ריאלי מאוד. כל טקסט הוא מאוד אמיתי, מהחיים".

– יש לכם שיר בשם "אוכלת" (שפזמונו הוא "הדה־הבי־צד? את אוכלת מהצד?"), איזה מין ביטוי זה אוכלת (בהקשר מיני)?

"רצינו לקרוא לזה 'שיר המסעדה'. אוכלת מהצד זה ביטוי קצת ערסי, אני מודה".

– עשיתם גם ביצוע לפיזמון ל"ג בעומר הידוע "בר כוכבא".

"'בר כוכבא' זה שיר עצוב, אבל עם תקווה".

– עשיתם את זה כי כל להקה צריכה קאבר מצחיק כמו "מה אתה עושה כשאתה קם בבוקר", או "בשמלה אדומה"?

"איזו שאלה עוקצת. 'בר כוכבא' זה שיר שנורא ריגש אותנו ואמרנו שחייבים לעשות את זה כדי לסגור איזה מעגל פנימי של כל אחד מאיתנו".

את התקליט יפתח אינטרו בשם "שירים ושערים", שמישהו אמר לניר שהוא מוכן לשים כסף שזה הפיקסין. "שירים ושערים" אולי יהיה גם שמו של התקליט, המרובה באלמנטים של הספורט הלאומי (לא שש־בש), כמו למשל השיר "אני תופשי", שהולך כך: "תמסור לי את הכדור, תראה אני עומד לבד מול השער". אה, וחברי הלהקה מקפידים ללבוש חולצות כדורגל. אם מחברים אחד ועוד אחד מגיעים למסקנה הבאה: השוונג של הפיתה היא להקת כדורגל (שמעולם לא שמעה על סאלטנס אוף פינג אף.סי).

"מישהו הגדיר אותנו פעם כפוטבול־גרין וזה נחמד", מודה ניר, "כל הנושא של כדורגל מאוד חשוב לי. כשהייתי ילד שיחקתי במכבי תל אביב. בגיל חמש הייתי גם כדורגלן וגם פסנתרן. אז היה נראה לי שזה שילוב מוזר כי החנונים מנגנים והספורטאים הם המקובלים. עכשיו אני חושב שהשילוב של כדורגל ורוקנרול הוא הכי קול בעולם. אנחנו רוצים לארגן אליפות כדורגל בין כל להקות הרוק בארץ. זה יהיה מה־זה מגניב לראות את יובל בנאי משחק כדורגל. אני רוצה בהזדמנות זאת לצאת בהצהרה שאם יש להקה לפני תקליט שמצליחה לנצח אותנו בכדורגל, אנחנו נעשה להם די.ג'יי חינם".

– איזו קבוצה אתה אוהד?

"אני אוהד את הפועל חיפה, למרות שאני גר בתל אביב. אני כנראה היחיד בארץ. סבא שלי ז"ל גר בחיפה והוא ניהל את הקבוצה הזאת, זאת הקבוצה הכי לוזרית בעולם, הם זכו רק שלוש פעמים בגביע והשנה, אחרי 21 שנים, יש לנו סיכוי לזכות שוב. יש לי תמונה של הפועל חיפה מ־74', אני הייתי אז בן שלוש ואלה גיבורי הילדות שלי. אולי התמונה הזאת תהיה העטיפה של התקליט".

– (אני מביטה בשיפת ההיסטוריה ומתפעלת) וואו, מי זה המשופם?

"זה אבא גינדין. היו להם אדידסים מגניבים. גם לי יש".

– לא נכון, יש לך פומה ירוקות.

"אה, נכון. לא שמתי לב, האדידס באוטו. אני אוהב גם את מנצ'סטר יונייטד. לרן שמעוני, המתופף, יש חולצה שלהם".

– אתה אוהב את חזום חזום?

"אוהב, אבל לא ממש מתחבר אליו. יש אלילים יותר גדולים. עודד מכנס למשל, כולם גדלו עליו. בהתחלה חשבנו לקרוא ללהקה עודד מכנס. אז הוא היה במכבי נתניה ורצינו לקרוא ללהקה רבע שעה מנתניה".

בסביבות חמש בערב מצלצל אלעד קרן הבסיסט להתלונן בפני ניר שהוא נשרף בצילומי הקליפ לשיר "מחשבות". נועז רשא, הבמאי, סחב אותם לאיצטדיון הרצליה, שם הם שיחקו נגד קבוצה של חיילים שהפכה את משחק הקטרגל למלחמה. "אני שרוף בשילוב של הירך והפולקע", מבשר ניר לאלעד לאות סולידריות. "אני יכול להביא לך מתכית מרקחת של ההורים שלי, משהו שאמא שלי עושה נגד כוויות. זה משהו

המשך בעמוד הבא

"גדעון הוד הוא ברוקנרול. נסים קיויתי הוא גם ברוקנרול. עכשיו זוהיר בהלול שולט בתקשורת, גם הוא מלך. כדי להיות מלך צריך להיות בכיוון, להיות בקטע, ברוקנרול. זה כזה מושג, זה לא רק מוסיקה. מי שהולך להיות יאמי כזה ומסתפר קצר ומסודר ושם עניבה והרבה בושם הוא לא ברוקנרול"

◄ המשך מעמ׳ קודם

משהו, רק שזה מסריח, אז תשים את זה לפני השינה". להו־רים של ניר יש בית מרקחת ברמת אביב. חמש דקות אחרי אלעד מצלצל רן שמעוני המתופף להודיע לניר שהוא התעו־רר.

"שמעוני הוא הכי ברוקנרול שיכול להיות. יש לו 500 דיסקים של פירבקים שונים. רוקנרול זה לא רק במוסיקה, זה אישיות, זו פילוסופיה שלמה".

– פרט.

"גדעון הוד הוא ברוקנרול. נסים קויתי הוא גם ברוקנ־רול. הוא מלך, אבל זרקו אותו מהטלוויזיה כי הוא היה מהפכן. עכשיו זוהיר בהלול שולט בתקשורת, הוא מלך גם. כדי להיות מלך צריך להיות בכיוון, להיות בקטע, ברוקנ־רול. זה כזה מושג, זה לא רק מוסיקה. מי שהולך להיות יאפי כזה ומסתפר קצר ומסודר ושם עניבה והרבה בושם הוא לא ברוקנרול".

– יש לכם חווי להקתי?

"אצלנו זה חבר'ה ובלגן. אנחנו יוצאים לבלות, הולכים לאכול שישליק ביחד. לכל אחד יש גם את החבר'ה שלו. שמעוני, למשל, בא מקרית ביאליק. אנשים די מסוכנים חיים שם. אלעד בא מרחובות והוא מלך הבנות ברחובות, הוא יפה כזה. נעם רוקח הגיטריסט גדל בשיכון ל' והוא הגיטריסט הכי טוב במזרח התיכון. כולם נגנים מעולים והרבה אנשים פונים אליהם, אבל החלטנו שהשוונג של הפיתה זה הקטע עכשיו ובזה משקיעים את הכל. משקיעים, אבל בסבבה. באנו לעולם לזמן קצר, אז בואו נעשה קטעים. היתה לי שיחה עם מישהו שחזר בתשובה והוא אמר לי שאנחנו סמרטוטים, שה־גוף שלנו בכלל לא חשוב. הוא אמר שצריך להגיע לאני העצמי ובגלל זה הוא עובד את השם. זה יפה, אני מכבד את זה, אבל מה אני אומר? שבאמת הגוף שלנו הוא סתם, אז יאללה, לא צריך לחשוב מה יהיה ומה נעשה. צריך לזרום. צריך לעשות רולרבליידס בפארק. לא צריך לעבוד, אפשר לעבוד בבורגר ראנץ' פעם בשבוע".

את הנאום מפסיקה השכנה שמפציצה עם "איי וויל סרבי־יב" של גלוריה גיינור. "בו'נה, מה הקטע של הבנות עם השיר הזה?" מתעצבן ניר. "אבבא נהיו פתאום אין. אם היית בשנות ה־70 מה היית אומרת על אבבא?"

– שהם לפלפים.

"בדיוק. והיום הם פתאום אין והם קול. ואחר כך מחזירים פתאום את האייטיז. מה הקטע? הכו כוס אמו, הכו. זה שהח־זירו את הסבנטיז מילא כי זה היה מזמן, לפני עשרים שנה, אבל פתאום מחזירים גם את האייטיז? עוד פעם ספנדאו בלט ואלהז גדלנו על זה, התבאסנו מספיק. חכו עוד עשר שנים, שנתגעגע".

– מה אתה אוהב לשמוע?

"יש לי חשכים מוסיקליים מהילדות. גדלתי בסביבה די אטומה. שמענו רק קווין וטוליס, ואת המחתרת לא שמענו אף פעם. לא היה לי ממי לספוג. את ג'ימי הנדריקס ולד זפלין התחלתי לשמוע רק בגיל 18, אז עכשיו אני בשיא המטורף של התלהבות ממוסיקה. בחו"ל הייתי בהופעה של הבלאק קרואוז. היו 3,000 איש בקהל שעישנו מריחואנה. מהכיוון השני הייתי בהופעה של פאט מתיני. אמרו לי ללכת לראות אותו כי הוא הכי גאון. אז הלכתי, ישבתי בשורה שלישית ואפילו תפסתי את המפרט שהוא זרק ושמרתי או־תו. יש לי מפרט של פאט מתיני ואני הולך להלחין איתו שיר, נראה מה ייצא. נכון יש בבית ספר מגמה סרציולוגית או רוילשונית, שזה אנחנו, המאפיה של בית הספר, ויש את המגמה הפיזיקלית, שזה הגאונים? ככה זה ברוקנרול, יש את כל הלהקות ויש את פאט מתיני, שהוא בפיזיקלית. הוא כזה גאון משוגע. בהתחלה כמעט נרדמתי ופתאום הם התחילו להשתולל שם עם מוסיקת ג'אז אוונגרד וזה היה מאוד מענ־יין".

– איזה תקליטים אתה אוהב?

"בחו"ל קניתי דיסק של הול. אחרי שקורט קוביין מת חשבתי שקורטני לאב היא חיקוי עלוב של בעלה ושזה לא הולך לה והיא מסכנה כזאת. בחנות בניו יורק שמתי משהו לשמוע, הרכבתי את האוזניות ולא שמתי לב איזה דיסק שמתי. עשי־תי פליי ושמעתי זמרת בת זונה עם אחלה גרוב, בדקתי מה זה וראיתי שזה הול. בהתחלה השבתי שהם פארשים, אבל טעיתי. אני אוהב את הביסטי בויז. בהופעה היה אחלה כי באתי שיכור".

– בהופעה של ניק קייב היית?

"לא. הוא הכנאורם הכי מפורסם שאני לא מכיר אף שיר שלו. נראה לי שהוא טוב, אבל אני לא מכיר את השירים שלו".

– ממה אתם מושפעים?

"אני לא יכול להגיד בדיוק. ב'מה קרה' שומעים השפעות של רייג' אגיינסט דה מאשין, אבל זה הרבה דברים. בעיקרון, ההשפעות והטקסטים מתחברים בקטע נורא שורשי. אני או־הב את ארץ ישראל. עוד חודש נתחיל להופיע בכל הארץ. הכי כיף זה במתנ"סים ובערבים של ההסתדרות. זה הסיפוק הכי גדול בעולם כי הקהל הוא הכי הפוך ממך. אתה בא עם מסות של רעש או קטעים שהם לא שמעו בחיים והם נורא משועממים ואתה צריך להוציא מהם מחיאות כפיים. אתה בא עם אפס סיכויים, ואם אתה מצליח אז שיחקת אותה".

– אתם רוצים בשנה הבאה לחזור לערד בתור ווינרים, על הבמה המרכזית?

"כן, אבל גם במתנ"סים, זה הכי חשוב".

– ולהצטלם על יומני נוער?

"אחלה גדול".

– באמת?

"לא".

ספר כמו ציור

רונית ידעיה, בדרך כלל אמנית פלסטית, כתבה רומן ראשון בשם "ואקום". בין שאר הדמויות, אפשר למצוא שם אחת בשם "הציירת", שהיא בת דמותה של אביבה אורי. סער דיין שוחח עם ידעיה על המעבר מאמנות פלסטית לכתיבה ועל מצב האמנות הישראלית בכלל

ס ע ר ד י י ן

הכל התחיל במשמרת לילה אחת, בישיבה של הציירת רונית ידעיה מול מכונה מאוד מתוחכמת המייצרת תחליפי אלומיניום במפעל קוטלב שבקיבוץ חניתה. התפקיד שלה, כפועלת ייצור במפעל, היה לפקח על תהליך ואקום מסובך בו הותך אלומיניום והודבק אל ניילון. לצפייה בתהליך המ־אור מעניין כשלעצמו והאיטי מאוד היה, שבסופו נוצר גליל ניילון זוהר ששימש לאריזות וציפויים נגד קרינה, היה תוצר לוואי גדול אחר מבחינת ידעיה – השיעמום. וכדי להתגבר עליו, חיפשה ידעיה אלטרנטיבות יצירתיות, מעין ריפוי בעי־סוק. בהתחלה היא חשבה להעביר את הסטודיו שלה למפעל, כדי שבזמן שהתרכובת מתרכבת לאיטה היא תוכל לשבת ולצייר. בסופו של דבר, החלה פשוט לכתוב, אפיק ביטוי חדש מבחינתה עד אז.

בהשפעת החיזיון המכני המתרחש מולה היא כתבה את המשפטים הבאים: "תא הוואקום נפתח לאיטו תוך כדי זמזום אוחדה. הגליל הממותך הופיע, עושה רושם טוב. חתכתי ממנו שלושה ספי דוגמה עבור המעבדה". מאז עברו חמש שנים. ידעיה, שכבר מזמן לא עובדת בקיבוץ, המשיכה לכ־תוב. כעת יוצא בהוצאת זמורה ביתן, בסדרות עמודים לספ־רות עברית, ספר הביכורים שלה, "ואקום", ששלושת המשפ־טים שהובאו כאן פותחים אותו.

בקווים ממש כלליים, נגיד שעלבה תאור מפורט של כל שלבי פעולת המכונה, מככבים בספר גם דמויות אנושיות ובעלי חיים. הדמות המובילה היא הדוברת המספרת את הסיפור, ששמה אינו מצוין בספר. אגב, גם לרוב הדמויות האחרות בספר אין שמות [illegible]

עוד דוברת המתארת את ההתרחשויות, מפרספקטיבה אח־רת, היא הבת הקטנה, שהאם מתעלמת מקיומה. אם כל זה בשמע קר, מנוכר, ודי מסובך לקריאה ולעיכול, אז [illegible] זה אכן כך ואפילו יותר. על גב העטיפה של הספר מנוסחת האזהרה במילים קצת יותר עדינות ומחמיאות: נאמר שם שזהו "רומן חדש מסוגו המציג כתיבה חדשנית וחריגה..."

אל דרך כתיבה זו, המפותלת, המרצפנת, מה מתערבבים רצף האירועים, הזמן והמקום ללבירינט שרק בסופו נחשפים חלק מפתרונותיו, הגיעה ידעיה דרך מה שהיא מגדירה כש־עת הכי טוב – הציור. ידעיה: "אני לא יכולה לכתוב כמו עמוס עוז או א.ב. יהושע. התפיסה שלי היא לא מילולית. והשבתי איך אוכל לתת ביטוי מילולי לחוויות הפלסטיות שיש לי כאמנית. בתור ציירת, ידעתי להפוך חפצים ואוב־ייקטים למוליכי תחושה ומחשבה, וניסיתי ליישם את הדרך הזו בספר. גם הספר עצמו, העטיפה שלו, מעוצבת כאובייקט [illegible] צריכה ולא כספה. אני מתייחסת אליו כאל צורת אמנות פלסטית, כי ההנחות המוקדמות ביחס אליו [illegible]

רונית ידעיה. אני לא רוצה לראות עצמי לא כסופרת הטובה בין הציירות ולא כציירת הטובה בין הסופרות ● צילום: רובי קסטרו

[illegible] גם בעלי החיים יש קצת ממני. בעצם, כולם היו בני".

מלבד הגיבורה הראשית ברומן שהיא ציירת, מופיעה בספר עוד ציירת, הנקראת בכינוי הלא מפתיע "הציירת". וכך היא מתוארת: "... כחודש לאחר התקף השבץ שעיוות את חלק הימני של פניה, היא הופיעה לפגישה עטופה במטפחת ראש שחורה שהסתירה חלק מפניה, וסיקבה להסירה..." לא צריך להיות אדם ברוך בשביל לזהות שמדובר בציירת אביבה אורי.

ידעיה: "ההיכרות איתה החלה כשעברתי תקופה קצרה כמבקרת אמנות ב'עיתון תל אביב'. ב־84' הלכתי לראיין אותה ומאז הפכנו לחברות. בהתחלת ההיכרות אביבה אורי חשבה שאני מין יאפית עשירה שגם מציירת, וקראה לי ג'קי אונסיס. רק אחרי שהיא ביקרה אצלי בבית וגילתה שזה רחוק מלהיות נכון, היא החלה לדאוג לי בכל מיני צורות. למשל קנתה לי תיק כדי שלא אסתובב עם שקיות, והביאה לי בגדים שלה ממש כדי שיהיו לי בגדים יפים בפתיחות של התערוכות שלי, גם תכשיטים היא רצתה לתת, אבל לא הסכמתי, וגם את הבגדים שהיא נתנה לי, ושלא לבשתי אבל לא אמרתי לה את זה כדי לא לפגוע בה, החזרתי לה. היו לה חיים מאוד קשים והיתה לה תמיד מין נמיכות קומה. מצבה הכלכלי היה רע ולפעמים לא היה לה כסף אפילו לאוכל. היו פעמים שהלוויתי לה כסף. אני זוכרת שפעם, כשהלכתי איתה למסיבה בניו יורק, הצגתי אותה בפני ידיד אחד שלי מאוד עשיר בתור הציירת הכי טובה בישראל, והיא היתה כל כך נבוכה אבל גם מאוד מאושרת. רוב השיחות שלנו היו על שלישקה, חורקנות, אהבה ואובדן היופי. היא דיברה על איך שינצלו אותה סוחרי האמנות. הסופרת יהודית הנדל היתה נשכלה מודל להשוואה, כי שתיהן היו אמניות שהתאלמנו מבעליהן שגם הם היו אמנים. אבל בעוד יהודית הנדל הצליחה לבנות ולשקם את עצמה, אביבה אורי, הרגישה שהיא לא הצליחה. כשקיבלה את השבץ בפניה, זה כבר היה ממש לקראת הסוף. שבוע לפני שהיא התאבדה, היא אמרה לי שהיא הולכת להתאבד. היא גם אמרה שאחרי מותה יהיו כאן אנשים שירצו למחוק אותה מההיסטוריה של האמנות הישראלית. והנה, מאז מותה ב־89' ועד היום אני לא זוכרת שעשו תערוכה של הציורים שלה".

להבדיל מאביבה אורי, רונית ידעיה איננה אמן סובל, לא כזיים הפרטיים ולא בתהליך היצירה בכלל. הרושם שהיא משדרת הוא שטוב לה. את תולדות משפחתה, פרק מרתק בהיסטוריה של ארץ ישראל, שהיא נותנת לו את הכותרת "קיטש ומוות", היא מספרת בקיצור נמרץ. "אני ממשפחה רוויזיוניסטית שורשית. דוד שפריצר, אבא שלי, היה טרוריסט באצ"ל. הוא פוצץ את הכולשת הבריטית ביפו. אמא שלי, ניצולת שואה, הגיעה כיתומה לארץ עם עליית ילדי טהרן, ובשנתיים הראשונות לא דיברה כלל. היא, להבדיל מאבא, שירתה מאוחר יותר בהגנה. הם הכירו בזמן שישבו במקלט בהפגזה על תל אביב לפני קום המדינה. בגיל 19 נאסר אבא על ידי הבריטים והוגלה לקניה, לאחר שההגנה הלשינה על אימוני האצ"ל. בקניה הוחזקו הורי, עצורים ללא משפט, יחד עם עוד 251 פעילי אצ"ל ולח"י, ביניהם יצחק שמיר ומרידור ואחרים. כשחזרו שניהם מהגלות, לאחר קום המדינה, הם התגוררו בבית גולי קניה ביד אליהו, שם גדלתי. זו היתה כמו קומונה עם הורי משלה. הסבתות גידלו את הילדים. אמא שירתה בצבא, אבא סירב להתגייס לאחר שלא נתנו לו לשרת בתור קצין".

כשאני שואל אותה לאיזה כיוון פוליטי פונים כשגדלים בבית כזה, היא צוחקת. "אני לא ימין ולא שמאל. אני בעד הקיום. מעבר לזה אני בעד אנרכיה, שלא יהיו מדינות בכלל. מדינה זו המצאה גברית". ניצני האמנות החלו להופיע אצל ידעיה כשלמדה בתיכון אוהל שם. אז עבדה כאסיסטנטית של צייר מבוגר, מינינברג, איתו עשתה חיקויים לציורים של גדולי האמנות, כמו פיקאסו, ואן גוך ואחרים. "לא עשינו זיופים, כי זאו שזה חיקוי. ממנו למדתי את רזי הציור".

"היום יש פולחן של אמנים צעירים, ואמני דור ביניים בגילי נדחקים הצידה. אני בטוחה שיש עוד הרבה אמנים כמוני שתקועים בבית עם העבודות שלהם. הצגתי קרוב לעשרים שנה, ובכל פעם הייתי צריכה להיתקל במבקר אמנות שלא ידע מה עשיתי קודם"

בצבא היתה ידעיה אחראית על רשת המרפאות הצבאיות, רס"ב, של פיקוד מרכז. אחרי הצבא למדה אמנות בניו יורק וקיבלה תעודת הוראה במדרשה לציור ברמת השרון. מאז הציגה בתערוכות קבוצתיות ובתערוכות יחיד רבות, ולימדה ומלמדת אמנות. עד לאחרונה שימשה כמרכזת המגמה לאמנות באורנים.

על בעלה, עודד ידעיה, שגם עוסק באמנות, לא בציור אלא בצילום, מנהל אקדמי של בית הספר קמרה אובסקורה, מורה לצילום ובעבר מבקר צילום בעיתון "העיר", היא אומרת, שהוא בדיוק כל מה שהיא לא היתה ולא תהיה. "הכרנו כשהיינו בתיכון, בקולנוע כרמת גן, בסרט 'הארורים' של ויסקונטי. הוא מלח הארץ: קיבוצניק, נולד בחניתה, היה קצין בסיירת מטכ"ל, ועוסק באמנות שלו באתוס של הגבריות הישראלית". כבר 25 שנה הם חיים יחד, היא גאה לומר, ויש להם שתי בנות, קרן ואלה. הבת הבכורה, קרן ידעיה, בוגרת קמרה אובסקורה, במאית ותסריטאית, קיבלה בשנה שעברה פרס על הסרט "אלינור" שביימה.

למרות שבבית משפחת ידעיה חיים ונושמים אמנות, לרונית ידעיה אין הרבה מילים טובות על העשייה האמנותית בארץ. "אין כאן עולם אמנות בכלל. אין את המתווך הכי חשוב, את הקהל. אין קונים ואין מבקרים. פעם הצגתי באיזו גלריה שלידה היה בוטיק. מהבוטיק יצאו ונכנסו אנשים בלי סוף, ולגלריה בקושי 30 איש. אבל גם לגבי הספר אני לא בטוחה שזה יהיה יותר קל. בגלל זה עשינו לו עטיפה מפתה. מה כן יש כאן? יש כאן בעצם ואקום. היום יש פולחן של אמנים צעירים, ואמני דור ביניים בגילי נדחקים הצידה. אני בטוחה שיש עוד הרבה אמנים כמוני שתקועים בבית עם העבודות שלהם. הצגתי קרוב לעשרים שנה, ובכל פעם הייתי צריכה להיתקל במבקר אמנות שלא ידע מה עשיתי קודם. היום גם מבקרי אמנות אין יותר. היום אמן צריך לשווק את עצמו. הוא צריך להיראות טוב, להיכנס למדורי הרכילות".

– שאלה קטנה לסיום. עם דעות כאלה על האמנות בארץ, ובכלל על החיים הארעיים כאן, לדבריך, לא נראה שאת אדם מאושר בחלקו.

"דווקא כן. אני חיה טוב עם כל הפרדוקסים. אני מאושרת, בגלל שתמיד התאפשר לי לעשות את מה שאני רוצה לעשות. ויש לי אושר זעיר בורגני של דירה בסגנון רטרו־פולני, ועוד אושר קטן יש לי, של בעל וילדים".

אלי הירש מפליג עם ספרה החדש של סביון ליברכט להרהורים תיאולוגיים עמוקים ● **רון מיברג** ארך הרגליים טס שוב באל על לניו יורק, וחזר עמוס טרוניות ● **יוסף אגסי** אוהב את מעמדו החדש כבטלן מפונק ● **אסף ציפור** התמסר לסרטו של חיים יבין על גולני, ואף התרגש ● **גל אוחובסקי** מוצא ליקויים ואי סדרים קריטיים באוספי התקליטים החדשים ● **ארז טל** מסביר מדוע תקף את הדדה בושס אצל גידי גוב

בדעה | צלולה

אמנות האוסף

אוסף הוא שם כולל להרבה מאוד מוצרים שהקשר ביניהם רופף. גל אוחובסקי נבר באוספים ישראליים חדשים שיצאו לקראת הפסח, ומצא אי סדרים, חוסר אחידות ואפילו שירים שאין להם שם. לדעתו קל מאוד להכין אוסף ראוי, והוא מתפלא למה בצד הזכות ניצבת בגאווה ובבדידות מזהרת דווקא עדנה גורן

גל אוחובסקי
מוסיקה ישראלית

בין עשרות הדיסקים הישראליים החדשים שיצאו לקראת הפסח, בולטת הפעם הנטייה לייצר אוספים. הצרה היא שאוסף הוא מושג מאוד רחב, כותרת־על שמתחתיה מתאגדים המוני מוצרים שאין ביניהם שום דמיון. אין בנמצא שום סטנדרטים מקובלים, וכך יוצא שבאותה חבילה המגיעה לחנויות עומדים בגאון זה לצד זה אוספים מופלאים, לצד תלטורות הכי גרועות. בחלק מהמקרים צריך להיות נורניק לא קטן כדי לזהות בעין רגילה איזה הוא אוסף ראוי ואיזה ראוי למכות.

חברת הליקון, לדוגמה, הנפיקה לקראת החג שלושה דיסקים שמתאימים להגדרה אוסף. הראשון נקרא "שומעים שבעים", והוא יישור קו של החברה מול אוספי סבנטיז מוצלחים ברובם שהוציאו כבר החברות האחרות. האוסף הזה הוא דוגמה למאמץ יפה אך מיותר. ערך אותו אלי לפיד (שערך את האוספים המקבילים של פונוקול והד ארצי). הוא מכיל 19 שירים, 14 מתוכם לראשונה על דיסק. כדרכו של לפיד יש הקפדה על מתן אינפורמציה על השירים וחיטוט נבון בארכיונים. אלא שבמקרה הזה הוא לא הצליח למצוא בקטלוג של הליקון מספיק שירים ראויים, ויצר תקליט בינוני שנופל בהרבה מ"שבעים ומשהו" (פונוקול) ו"פזמון חוזר" (אן.אם.סי). יש באוסף שני מירי אלוני, אחד תיקי דיין, אחד אריה מוסקונה ואת הגירסה העברית ל"תנו צ'אנס לשלום" שהיא קוריוז חביב. אבל אין בדיסק אפילו שיר אחד שבשבילו היית שם כסף על השולחן.

האוסף השני של הליקון, "כוכבים ולהיטים", מעביר לדיסק תקליט אוסף ישן משירי שנות החמישים ותחילת שנות השישים. האוסף הזה הוא דוגמה לסתם רשלנות. אולי פעם, כשהוא יצא לאור, היה בתקליט הזה איזה היגיון. ממרחק של עשרות שנים, היה ראוי שמישהו יתערב ויחליט החלטות חרשות. ובוודאי היה ראוי שלפחות שמות השירים יופיעו על התקליט כמו שצריך ובפירוט מינימלי. איך אפשר לנחש שהכיתוב "יהורם גאון – (BEATLES)" מחביא מאחוריו גירסה עברית (מי כתב את המילים?) ל"אני רוצה לאחוז בידך". זה חבל כי יש בתקליט כמה פנינים ("כיבוי אורות" בביצוע טופול, "ערב בא" של עליזה קאשי ושמעון בר, ועוד), אבל הטיפול הרעוע הופך את כולו לאירוע תמוה.

דיסק נוסף של הליקון הוא תיעוד מופע הצדעה של גלי צה"ל לתזמורת הפילהרמונית. גם זה בעצם אוסף של שירים ישראליים מוכרים, המבוצעים על ידי זמרים מוכרים. הדיסק הזה הוא דוגמה לעוגה שלא עלתה יפה ובכל זאת עולה על דיסק. אין בו ביצוע אחד ששווה איזכור. יש בו ביצועים משונים להפליא כמו זה של חיים משה ל"ואולי", וזה של חלב ודבש ל"שמלה הסגולה". אם מקשיבים לדיסק ועוצמים עיניים, ניתן לחשוב שזאת עוד תוכנית ערב חג מחורבנת בטלוויזיה.

גם בין האוספים של הד ארצי בולט חוסר האחידות. "בוקר של קטיפה" הוא אוסף תמוה של גירסאות כיסוי שאין ביניהן שום קשר. איזו סיבה יש לקבץ לאותו דיסק את "יד ענוגה" של דוד ד'אור ו"אלימור" של אור כשדים (גירסה עברית ל"אלינור" של הצבים)? איך מתחבר "עפיפונים" של נקמת הטורקטור ל"ואתם רוקדים" של פורטרט? וכך יוצא שהדיסק הזה בעיקר מבהיר את העובדה שהמונח גירסאות כיסוי רחב כמעט כמו המונח אוסף.

"אני לא יכול יותר – שירי אהבה מהצד האחר" הוא אוסף סימפטי של שירי הרוקרים של הד ארצי, שמעלה את הדיון בשאלה: האם כל כותרת היא אכן רעיון לאוסף נחוץ. איפה הילד, אביב גפן, ברי סחרוף ואחרים מופיעים כאן בעריכה שהיתה נחשבת לתוכנית רדיו מצוינת. בתור מוצר קשיח, קשה להבין את הערך המוסף שלו.

מול שני אלה, קל להציב את "לאורך השדירה שאין בה איש – נשים שרות". אוסף ערוך בטוב טעם של שירים נוגים. מ"סתיו" של אסתר עופרים, דרך "דבר אלי בפרחים" של גאולה גיל, ועד "הנשיקה הראשונה" של גילה אדרי. זה אוסף שתענוג להאזין לו ושמצליח גם להאיר פינה די זנוחה בזמר העברי. רוב השירים באוסף התפזרו עם השנים, וקיבוצם יחד הוא בדיוק הסיבה לשמה המציאו אוספים. החריקה היחידה במקרה זה נוגעת דווקא לעולם הקרדיטים. נגה טל ערכה אותו ומקבלת קרדיט. אבל אחד השירים הבולטים בו הוא "בת הדייג" של מרים אביגיל. אם לא היווה השיר הזה השראה לאוסף כולו, הוא ודאי יעזור מאוד למכירתו. ואיך נזכרו בו? רק בזכותו של דורון נשר שהפך אותו לאות "ציפורי הלילה" שלו. אלא שעל העטיפה אין אפילו רמז קל שבקלים לתרומה הזאת. אפילו לא מילת תודה, או הערת שוליים. זה אמנם לא מחדל שראוי לוועדת חקירה, אבל גם נימוסים טובים עוד לא הרגו איש.

אוספים מסוג אחר לגמרי הם אלה שמתייחסים לפועלו של אמן בודד. דווקא כאן הביא החג שתי הברקות. האוסף של עדנה גורן (הד ארצי) והאוסף של רוחמה (אן.אם.סי). שתיהן זמרות שלא שרדו, אבל ראויות לאיזכור. רוחמה היא לא כוס התה שדחוף לי לשתות, אבל האוסף, שנערך באהבה, מביא את המיטב שלה ומצליח להבהיר למה נחשבה בשעתו רוחמה ליוצרת ז'אנר. "בארץ אהבתי" ו"רקפת" הם שני השירים החמודים שבו.

עדנה גורן. היהלום שבערימה

האוסף של עדנה גורן הוא היהלום המנצנץ מתוך הערימה. גורן היא הבולטת מבין זמרות הג'אז של הסיקסטיז והסבנטיז. זמרת עם קול נהדר וטעם, שלא ידעה לבנות קריירה, אבל בהחלט ידעה לשיר. זה בדיוק האוסף שהוא התשובה לכל שאלות האיך והמה. יש בו את כל הרפרטואר של גורן, כולל הקלטות נדירות ומיוחדות, אבל אין בו גלישה לסטנדרטי ג'אז מעצבנים עם הרבה פה־דה־בה־דו. יש בו עטיפה מוקפדת ופרטים. יש בו להיטי ענק כמו "מנדלבאום" ו"הוא יהיה לי בעל" (מתוך הסרט "שני קונילמל"). יש בו את הביצוע של גורן ל"כוכבים בדלי" מהתקופה שתקליטי פסטיבל הזמר הופיעו בשתי גירסאות לפי התפלגות הזמרים בחברות התקליטים. וגם כמה שירים מתורגמים מתוך תוכניות רדיו, שהבולט בהם הוא ביצוע מצוין ל"משהו שיזכיר לי" של דסטי ספרינגפילד. הביצוע הזה מוכיח שוב שבתקופת הזוהר של הפופ הישראלי, היה המרחק בין לונדון לתל אביב הקטן ביותר בכל ההיסטוריה. האוסף הזה (כמו האוסף "לאורך השדירה שאין בה איש") מוכיח שאפשר. זה די פשוט: צריך נושא או מושא ראוי לאוסף, צריך להשקיע קצת מאמץ בהפקה – ומיד מתקבל אוסף שהוא הקנייה המומלצת ביותר שניתן להעלות על הדעת. השאלה למה זה קורה כל כך מעט היא רטורית.

בן זונה מי שלא בוכה

חיים יבין ידע טוב מאוד מה הוא עושה. חיים יבין בחר מה לצלם, חיים יבין בחר מה להראות, חיים יבין בחר איך לספר את הסיפור, חיים יבין בחר מה להגיד בקריינות, חיים יבין קבע איך ייערך הסרט, חיים יבין עשה את הסרט שחיים יבין רצה לעשות ואמר בדיוק את מה שחיים יבין רצה להגיד. חיים יבין שיחק אותה עם הסרט על גולני

חיים יבין. סרט על מחיר הפחד ● צילום: משה שי

אסף ציפור
טלוויזיה

יש רק שבוע אחד בשנה במהלכו אסור לדבר סרה בצבא. שבוע אחד שמקשר, שלא באופן מקרי, בין יום הזיכרון לשואה ולגבורה לבין יום הזיכרון לחללי צה"ל. אבל עוד לפני שאנחנו שוקעים במבול הסרטים התיעודיים, עוד לפני שאנחנו מוציאים את המטפחות מהארון, עוד לפני שמתחילים לאבק את המיתוסים המיושנים, עוד לפני שמוציאים את כל שירי ההלל הפייטניים, מיהרו מקבלי ההחלטות בערוץ הראשון והכניסו לנו בקטנה. יש רק שבוע אחד בשנה במהלכו אנחנו סולחים ליוצרים המגישים לנו סרטים תיעודיים שכל מטרתם לייפות את האמת, להפוך את הזוועה למיתוס של גבורה. נוהג. נהיה לנו, שבשבוע הזיכרון, במקום בחשבון נפש אנו עסוקים בהנצחת מיתוסים של גבורה. פשוט לא נעים להגיד מה באמת אנחנו חושבים על כמה מהסרטים שראינו בשנים האחרונות. הרי מזמן לא עשו כאן סרט תיעודי רציני שבודק את המחיר האמיתי שאנו משלמים. והנה בא חיים יבין, מר קונסנזוס בחיי היומיום ויוצר קונטרוורסלי בלילה, ורגע לפני, מביא אותה בסרט תיעודי טורדני על חטיבת גולני. ומה אני אגיד, שיחקת אותה, חיים.

השבוע שודר בערוץ הראשון סרטו התיעודי של חיים יבין על חטיבת גולני. אמנם הדבר האחרון שמעניין אותי בחיים זה לראות סרט תיעודי על איזה פלוגה זין בגולני, אבל אפילו אני ישבתי מרותק למסך. הבחירה להקרין את הסרט בטווח ביטחון מטקסי האזכרה המתועדים, אינה מקרית. "כומתה חומה" ו"כוננות ספיגה", למרות השמות הבומבסטיים, הם שני חלקיה של יצירה קשה לעיכול ובלתי מתפשרת. כי מהו בעצם סרט תיעודי טוב? מי שזה אינו מקצועו חושב שסרט תיעודי טוב הוא סרט שמציג את העובדות כמו שהן. אומרים שסרט תיעודי טוב הוא סרט שאינו מביע דעה. אומרים שסרט תיעודי טוב הוא סרט ש"מניח למצלמה לדבר" ולא נוקט עמדה. תסלחו לי מאוד, אבל סרט תיעודי כזה אינו סרט תיעודי, אלא אלבום תמונות. מי שאומר שסרט תיעודי טוב הוא סרט שמציג את העובדות כפי שהן, מדבר מתוך בורות. חיים יבין, ושלא יהיו כאן אשליות, ידע טוב מאוד מה הוא עושה. חיים יבין בחר מה לצלם, חיים יבין בחר מה להראות, חיים יבין בחר איך לספר את הסיפור, חיים יבין בחר מה להגיד בקריינות, חיים יבין קבע איך ייערך הסרט, חיים יבין עשה את הסרט שחיים יבין רצה לעשות ואמר בדיוק את מה שחיים יבין רצה להגיד. יבין רצה לעשות סרט שמעורר אצל הצופה שאלות, ומסכם בשאלה אחת: היה שווה?

בנושא המחיר שאנו משלמים על החזקת צבא קטן, קטלני ויעיל, יבין אינו מביע דעה. הוא מסביר בפרוטרוט מה המחיר, אבל הוא לא עונה על שאלה אחת: "שווה או לא שווה". זה כבר נושא לדיון פוליטי מעמיק וכלל לא עניינו של הסרט התיעודי. הסרט התיעודי של יבין מזכיר משפט צבאי בלי פסק דין. אנחנו, הצופים, כל אחד לפי מצפונו, השופטים.

ואני אסביר. קחו לדוגמה את סיפורו של סא"ל קריגר. יבין מקפיד מאוד לספר את סיפורו כקטיגור ממולח. הפעם הראשונה שאנחנו רואים את הסא"ל היא באימון עם החיילים. שם הוא מתגלה כאיש מקצוע מעולה. אחר כך מגיע סיפור הפציעה המרגש, והמלחמה האישית של המפקד לחזור לקו החזית. אחר כך נשמע על ההורים. סיפור מרגש אחר על אבא שאחיו נהרג במלחמת יום הכיפורים. אחר כך נקבל את כל הפרטים על עזיבת הצבא. האכזבה מביצועי הצבא במלחמת לבנון, והחזרה לחיק משפחת גולני החובקת. יבין נותן לנו סיפור שלם שמטרתו לנסות ולהבין מה מניע סא"ל בגולני. רק אחרי שקיבלנו את כל הפרטים, נותן יבין לאותו סא"ל מהולל לפתוח את הפה. עכשיו, אחרי שכל העובדות בידינו, אנחנו חופשיים לשמוע את דבריו של הסא"ל ולהחליט אם מדובר ב"קילר" מקצועי, או במפקד שהיינו מפקידים את ילדינו בידיו. תארו לעצמכם שהסרט היה מתחיל דווקא באימרות השנינה של אותו סא"ל. מיד היינו מקימים קול זעקה איך מח"ט או מג"ד או מה שהוא לא יהיה, מדבר כמו שהוא מדבר. הסכמת לחזור לצה"ל כי אתה מחפש כוח? שואל אותו יבין, וקריגר, בלי היסוס, עונה: "אני לא מחפש כוח". ואז חושב רגע וממשיך: "אבל יכול להיות שאיפשהו בתת מודע, אז כן". אני נהנה, הוא מודה, להיות אחד כזה ש"כל מוצא פיו, על פיו יישק דבר". וואללה, תראו מה זה, סא"ל בצה"ל אוהב להרגיש אלוהים קטן. האם זה מה שמניע אותו, או שמה שמניע אותו זה בכל זאת סיפור הגבורה ההרואי של אביו שחטף כדור בקסרה?

סרטו של חיים יבין הוא סרט על פחד. הפחד של החיילים מכל סיור, הפחד של החיזבאללה מהחיילים, הפחד של ההורים לשלומם של הילדים והפחד של המפקדים על התחת שלהם. הסרט הזה הוא סרט ששואל האם המחיר הכבד שאנחנו משלמים שווה את כל הפחד הזה. הסרט מתחיל בחייל שאומר "לא חשוב, אז נמות, אבל נמות עם משהו. לפחות אתה הורג מישהו". ואתה חושב לעצמך, נו, בטח, מגדלים "קילרים" כדי שיהיה לנו צבא טוב יותר. אבל כשילד שעבר שטיפת מוח מקצועית אומר את מה שהוא אומר, זה דבר אחד, וכשקצין בצה"ל חוזר ואומר בדיוק את אותו דבר, כולו מנופח מחשיבות עצמית, זו כבר בעיה לאומית. קריגר הוא זה שאומר בחיוך שהחיילים רוצים להרוג. מחכים להרוג. "ההיתקלות היא השיא", הוא אומר. מה זה השיא. האורגזמה. השפיכה הגדולה. לעמוד מעל מחבל ולגמור עליו. ושלא יבלבלו לי את המוח על זה שבצה"ל חלה הידרדרות מוסרית. פשוט עכשיו מדברים על כל מה שאסור היה להגיד בעבר. או כמו שאומר אותו סא"ל: "בשנים האחרונות, הצבא הוא לא פרה קדושה ומותר לכל ארחי־פרחי להגיד מה הוא חושב על הצבא". ואתם תשפטו לטוב ולרע.

יבין עשה סרט שמעורר שאלות שכל אדם חייב לברר עם עצמו. האם צבא "טוב" הוא בהכרח צבא "רע" מבחינה מוסרית? מהן אותן אמות המידה המוסריות לפיהן אנחנו מנופפים בדגל השלום ביד אחת ומחזיקים בגליל ביד השנייה? ומה המחיר, לעזאזל, שאנחנו משלמים, כחברה. שאלות גדולות בשביל סרט טלוויזיה אחד.

יש כאלה שאומרים שהמדיום הטלוויזיוני, מעצם טבעו, הוא מדיום שטוח ומסחרי. יבין הוכיח שהכל תלוי במה בוחרים לעשות עם הכלי הזה. כל מה שאני אומר, ומכל הלב אני אומר, שיחקת אותה, חיים. ואתם יודעים מהז מי שלא בכה, בנזונה.

בדעה צלולה

אחדות הים, הנהר והגפילטע פיש

רוב הסיפורים בספרה החדש של סביון ליברכט עודדו בי חיבה. עם המסר העיקרי והקצת גלוי מדי שלהם אני מסכים, וליברכט מעצבת את המסר הזה בביטחון ובבהירות, בלי להתעלם ממורכבותו, ובכל אחד מן הסיפורים מנקודת מבט אחרת

אלי הירש

ספרות

סיפורי אהבה או שאין סוף, כי הנאהבים חיים באושר ועושר עד עצם היום הזה, או שיש להם סוף, ואז הוא רע. וישנה גם אפשרות שלישית: בספרה החדש של סביון ליברכט, "צריך סוף לסיפור אהבה", מכונסים סיפורים על אהבות שסופן טוב (אם כי לסיפור הנושא את שם הספר יש דווקא סוף רע). האהבה אמנם לא מתה, אבל היא מתמעטת, או מחליפה כיוון, או משנה צורה, כדי לפנות מקום להתחלה חדשה.

בסיפור הפותח את הספר, "פרה על שם וירג'יניה", נוסעת אם יהודיה לווירג'יניה כדי לשכנע את בנה האהוב לחזור ארצה, אל הרפת במושב. באמריקה חלומה מתנפץ. היא מגלה שבנה אינו מתכוון לחזור – פרות משעממות אותו – ושהוא עומד להכות שורש בגולה, להתחתן עם גרושה פעמיים פלוס שלושה: שתי תאומות ובן תערובת. הסוף טוב. חדרו של הנכד החורג, האפרו־אמריקאי למחצה, מלא פרות מפלסטיק. פרות הן אהבתו הגדולה. תדהמתה של האם מתחלפת עד מהרה בדמעות שמחה.

בסיפור "הארוחה האחרונה" הקלפים של ליברכט אפילו יותר גלויים. אלמן בודד מתאהב, אבל אשתו המנוחה אינה מניחה לו: דמות הנכאים שלה פוקדת את חלומותיו. בבוקר פגישתם השנייה של שני הנאהבים יוצאת המנוחה מן החלום, פולשת אל המציאות, ומתגלה לבעלה בהקיץ, מתרה בו שלא יבגוד בה. האלמן מספר לאהובתו על חזיונותיו, והיא, במקום לברוח, מגישה לשולחן שלוש מנות של דג ממולא עם ציר חזרת וחלה – אחת מהן לרעיה המתה. בהתחלה האלמן מתקומם, אבל ריח הדג מערפל את חושיו, והוא מתמכר בלב שלם לסעודת הפיוס. בסוף הארוחה – סופו הטוב של סיפור האהבה – רוח הרפאים נעלמת.

הסיפור הראשון, זה עם הפרות, נטוע היטב בקרקע של דימויים נוצריים: הסיפור נפתח בבשורה על לידה פלאית (נגריה ברקע), נמשך בבן שנוטש את אמו לטובת צלב (צורת עלי הכותרת של פרחי עץ מקומי המסמל את אהבתו לארצו החדשה), והכי חשוב, נגמר טוב: בגירסה המקורית הבן עולה השמימה וגואל אחת ולתמיד את כל אוהביו, ואילו בגירסה היהודית של ליברכט (תסלחו לי על פרשנות־היתר) הוא מפנה את מקומו בעגנה לאהבתם של הסבתא והנכד החורג – לשלשלת הדורות המתמשכת. בהתחלה חשבתי שבסיפור "הארוחה האחרונה" רק השם נוצרי, אך בהרהור שני הבנתי שגם תוכנו: גפילטע פיש כמין לחם קודש יהודי, ובמקום המיסה – סעודת הבראה מסתורית המאחדת את תופתנו לזכור עם חסד החיים הנמשכים והאהבה המתחדשת.

גפילטע פיש בתור תחליף יהודי לבשרו של ישו – זה גאוני: הקציצה המתקתקה והתפלה, שכמה שיש לה פחות טעם ככה היא יותר טעימה, שמעלה בעיניים דמעות של חזרת, ושרבים מאיתנו (לפחות אני) זוכים לאכול אותה רק פעם בשנה, בסדר פסח, ובלווית מצה אפיפית הקודש המשונה ששוכבת בבטן כמו גוויה ומשתוקקת לעלות השמימה.

סוף טוב נוצרי, סוף טוב יהודי, וישנה גם אפשרות שלישית: סוף טוב אינדיאני. באחד מלילות חול המועד (או החג השני או חשכת שנדבקה לו) – שוקע במחשבות תיאולוגיות, בעקבות קריאת ספרה של ליברכט – ראיתי באחד מערוצי הטלוויזיה סרט טבע על העיט הקירח, סמלה של ארצות הברית. הקריין סיפר אגדה אינדיאנית: בשחר הזמנים ניסתה דובה רעבה לצוד אלתיות (אני כמעט בטוח שזה היה אלתיות), ולא הצליחה. עיט קירח בא, השאיל לה טפר אחד, והדובה, שהצמיחה מיד את שאר טפריה (לפני זה לא היו לה) דגה בעזרתם עד עצם היום הזה המון אלתיות לה ולגוריה. הקריין הסביר שסופה הטוב של האגדה קולע אל נקודת דמיון חשובה בין הדובה והעיט הקירח: שניהם מסתייעים בטפריהם לצוד אלתיות.

סביון ליברכט: בשורת הסלמון

התבוננתי בדובה דגה אלתית, ובעיט קירח דג אלתית, ונזכרתי בסלמון מאודה שאכלתי לפני שנה, ובמנה שאף פעם לא אכלתי, רק שמעתי עליה – סלמון אוניליטרלי, מטוגן מצד אחד ונא מצד שני. התרגשות שאחזה בי הולידה תובנה – שתיהן, ההתרגשות והתובנה, דומות לאלה שחזו לי כשקראתי את סופו של הסיפור "הארוחה האחרונה". ישו מציע לנו את בשרו, הגיבורה של ליברכט גפילטע פיש ואילו האגדה האינדיאנית מציעה לנו סלמון – הדג הפלאי המסמל בבשרו הוורוד את אחדות הים והנהר, הנא והמבושל, האדם, העוף והבהמה.

למרות שבשורת הסלמון משכנעת אותי יותר מהבשורות הקודמות, עודדו בי רוב הסיפורים בספרה של ליברכט חיבה. עם המסר העיקרי (הקצת גלוי מדי) שלהם – שמותו של העבר הוא לעתים תנאי ללידה חדשה – אני מסכים, וליברכט מעצבת את המסר הזה בביטחון ובבהירות, בלי להתעלם ממורכבותו, ובכל אחד מעשרה הסיפורים מנקודת מבט אחרת.

ג'מבורי 747־400

טיסה הלוך ושוב לניו יורק עם חברת אל על היא תמיד סיבה טובה למרמור. תמורת 5,000 דולר הצליח רון מיברג להעביר בפסח את כל משפחתו מעבר לאוקיינוס. הוא לא הצליח להתגבר על תקלות המחשב של אל על (בדרך חזרה בכלל לא היה לו מקום מסומן על המטוס), וגם לא למצוא דייל או דיילת שיתעניינו בו. עולם החוויה המעופף

רון מיברג

אחד בלב

פסח נסענו לניו יורק. שני מבוגרים ושלושה ילדים. טסנו אל על. ההתניה הפבלובית המטומטמת הזאת, לטוס אל על, מקורה באשליה שלמטוסי המוביל הלאומי יש נטייה מוכחת להישאר באוויר. לא בטוח שיש להנחה הזאת כיסוי עובדתי, אבל בימים אלה של פיגועי התאבדות חסרי הבחנה, יוצא לבו של התייר הישראלי אל אנשי שירות הביטחון במעילי הספארי והתסרוקות הקוצניות. אנחנו סומכים עליהם. נעשה לנו חם בלב כאשר הקברניט – ששמו לרוב פלדות, נחושתן, כספית, בנדיר, נאור, עוז או בר־אומץ – לואט בקולו הסקסי במערכת הכריזה את פרטי הטיסה. באייר פראנס אתה יכול ליפול על קברניט ששמו לוסטיג'ה. מי רוצה לטוס בדעה צלולה 12 שעות עם קפיטן למבורגיני באלאיטליה. שלא לדבר על פון ריכטהופן בלופטהנזה. מבחינה פמיניסטית וקורקטית פוליטית, אנחנו שמחים שהדיילות באל על כבר אינן הבובות היפות והנבובות שהיו פעם. היום עובדות באל על נשים בשלות ואינטליגנטיות, ולא סגנית שנייה למיס אסיה.

נסיעה משפחתית של חמש נפשות היא עניין לוגיסטי סבוך. שתי מזוודות כבדות, שני תיקי יד, כמה כריות שאשתי מתעקשת לקחת איתה וממתקים לילדים, גורמים לי להרגיש כמו אב למשפחת פליטים המשתמשת בזכות השיבה. לצערי, מצבנו הכלכלי לא מרשה לנו לרכוש חמישה כרטיסים במחלקת עסקים. גם כך, עם שלושה ילדים מתחת לגיל 12, שלשלנו לידי אל על 4,900 דולר במזומן. למרות שהזמנו את הכרטיסים חודשיים תמימים לפני הטיסה, לא הצלחנו להבטיח לעצמנו מקומות ישיבה סבירים.

הבולט בין נתוני הפיזיים הוא גובהי: 1.91 מ'. עוד לפני שאל על הזמינה את מיפרט הישיבה בג'מבו 747־400 החדש שלה, שברגעים מסויימים מעל האוקיינוס האטלנטי מזכיר באיכויותיו מתקן כליאה של השב"כ, היסבה לי הישיבה במחלקת התיירים באל על יסורים עזים. לנוסעים מסדר הגודל שלי מנסים לסדר מקום ישיבה ליד פתחי החירום. שם יכול הנוסע הלאנגר למתוח את רגליו. לא מדובר במותרות אלא בצורך קיומי.

כדי שיהיה לנו רבע סיכוי לזכות במקום הישיבה הנכסף הזה ובגלל עצבנויות נסיעה אחרות, התייצבנו במסוף שירות הטרום טיסה בתחנת הרכבת בתל אביב. המסוף הזה משרת את נוסעי אל על וטאואר אייר, שהפכה ברבות השנים לסגנית המוביל הלאומי. זה ודאי לא יפתיע אתכם לגלות שמחשבי אל על לא היו און ליין, כלומר מישהו בנתב"ג שכח לפתוח את המערכת. נוסעי טאואר זכו לטיפול מהיר. נוסעי אל על, שלעולם ישלמו יותר מנוסעי טאואר, התבקשו להמתין בצד. כמה המתנה לא מי יודע מה. שעה תמימה. הפקידה במסוף היתה מזן הישראליות הגורם לגברים לפתח מחשבות זימה נועזות בנוכחות נשותיהם, שבהקשר שאינו מיני מחלץ מאיתנו אלימות של שבטים פרימיטיביים שעוד לא ירדו מהעצים. ההמתנה היתה סבירה. נכון שהילדים נותרו לבדם בבית, אבל מצד שני, מכונת הקולה עבדה, לא היה חם ובוויטרינה היו מעט מוצרים נבחרים של הדיוטי פרי. אחרי חצי שעה תהתה אשתי אם לא הגיע הזמן להשתמש בתכונות המנהיגות הטבעיות שלי ולברר אצל השלטונות מה לעזאזל קורה. הרמתי את המכנסיים כדי שלא יראו לי את הכרס, הבלטתי את הפלאפון בכיס הז'קט, וניגשתי למשרד שם היו עסוקים כולם בפתרון תשבצים. מה? שאלתי, מתקומם משהו? אנחנו מחכות בדיוק כמוך, ענו הבנות היפות, לא הדליקו לנו את המחשב. אחרי שעה הבהב הצג וקם לתחייה. קיבלתי מקום טוב לרגליים והמזוודות נערמו בפינה. היינו מאושרים.

בחודש מאי השנה ימלאו 30 שנה למטוס הג'מבו של בואינג. הבהמה האווירית חסרת החן הזאת, טסה כבר 30 שנה. בערך בפנייה צפונה מעל פריז, אחרי שאשה קטנה וחביבה שאל על הרשתה לה לטוס במושב הישיבה המתקפל של הדיילים (למהד) התכרבלה עליו כעובר קשיש והתמתחה כשמיכה בדיוק במקום בו זממתי למתוח את רגלי, עלה בדעתי שב־20 השנים שאני טס, רווחתי ונוחותי רק הלכו והתקלקלו. אני מניח שאלה נתונים מדעיים, שזמן הטיסה לניו יורק בכיוון מערב הוא 12 שעות וכי מהירות הטיסה של ג'מבו היא רק 1,000 קילומטר לשעה, אבל מה שהיה פעם חוויה תיירותית, הפך ברבות השנים לסיוט [...]. מצד אחד, הפחד המשתק הזה שהבחור השחרחר שיושב לידי בשורה 32 המביט כל הזמן בשעון הוא בעצם [...]ל אבו־חאלד, המבוקש מג'נין; מצד שני, הפחד המצי[...] הזה מעייפות הפינים ועייפות המתכת. מצד שלישי, [...] המאוחרת מרי ששום דבר, אפילו לא מכמניה של [...], אינו שווה את מבחן הסיבולת האישי המסוכן הזה. [...] מראה פרקי אצבעותיה הלבנים של אשתי, שביקשו להחזיק את מסעד המושב, לא הוסיף לי נחת. הילדים, לעומת זאת, פעו ככבשים והמו כיונים. הם אכלו כתיאבון את [...]פילים התפלים והכשרים, ניקבו את מכלי המיץ, שיחקו בנינטנדו וראו את כל ששת הסרטים, היומנים, הסרטים המצוירים וסרטי ההכוונה בכיכוב הפנתר הוורוד. זו אולי [...] קנטרנית במקצת, אבל משך כל הטיסה, שהיא ממש [...]נצחים, לא שאלו אותנו דייל או דיילת לרפואה האם [...] נכון, האם הילדים מסתדרים, האם חסר לנו משהו. [...] יכול לחשוב על גורם מארח הגובה 5,000 דולר [...] 30 שעות אירוח מבלי שילקק לכם את הנעליים?

[...]י לשתות משהו צונן – והרי רופאי האישי הממליץ [...] לא להתייבש – צריך הנוסע העממי לקום ולפלס את [...] אל המטבחון המוגף וילונות ולעמוד שם נכלם עד [...]דיילים יגמרו לדוש בדבר מה רכילותי חשוב. כיוון [...] אין לי מה לעשות עם הרגליים, מגיע הרגע הזה [...], כאשר הדמעות מתגלגלות על לחיי, שאני פושט [...] קימה, כך שפיקת ברך אחת חודרת כשני סנטימטר [...] האווירי של תנועת עגלות הדיוטי פרי והאוכל. [...] שמישהו זיהה אותי והוציא הוראה לרסק לי את [...]ברך, אבל בפעם העשירית בערך, ואחרי שווידאתי שניתן [...] לשקם את הברך בניתוח מיקרו־כירורגי מסובך, שאלתי את הדיילת האם זה יהיה יותר מדי לבקש ממנה לחיזה. אני מצטערת, היא ענתה, אבל אנחנו נורא לחוצות.

על האוכל אין לי טענות. מי שאוכל ברום של 11 קילומטר מעל האדמה, לא יכול לבוא בטענות על הטעם. [...] שקיבל וכיון להאכיל את נוסעי מחלקת העסקים והמחלקה הראשונה של אל על באוכל יפני, כלומר בסושי וסשימי, סידר לנו טעימה בשמים. אני מת על סושי וזה היה נחמד ביותר, למרות שבגלל הגובה חשתי בבירור שהדגים הנאים לא ירדו, אלא שחו במעלה גרוני כמו גופים באקווריום. בדרך חזרה, בעיצומו של פסח, נתקלנו פעם נוספת בשירות הקייטרינג המהולל ברונשטיין מניו יורק, שגם בימי חול ראוי למלקות. למרות שהארוחה היתה צמחונית ומאובקת מצות, לא היה חלב לקפה. נוסעים שעומדים בכל השפלה, מגלים נרגנות כשלוקחים להם את החלב מהקפה. אף אחד, ודאי לא הדייל הנכלם, לא היה מסוגל להסביר מדוע אין חלב. כך זה ביהדות, אמר מישהו, וכולם נאנחו.

בדרך חזרה, אי אפשר להזמין מושבים. מי שממש מתעקש, יכול לנצל את שירות הטרום טיסה שאל על מקיימת בברוקלין. אל תחשבי על זה אפילו, אמרתי לאשתי, אני לא נוסע עכשיו לברוקלין כדי למסור את המזוודות. תשכחי מזה. אותו מחשב עצמו, אחיו של מסוף ארלוזורוב, שבק חיים בקנדי. הגענו מוקדם יחסית, רגליים וכל זה, ואחרי שאחראית התחנה הביטה במחשב המת חצי שעה, הבריק למישהי רעיון. מיד החלו לחלק כרטיסי עלייה למטוס ללא סימון מושבים. אני מודה שלו הייתי מעט עירני יותר, הייתי תופס את העיוות הרעיוני, אבל אחרי שני ואליום הייתי די מרוח ואפאתי. מה שקרה בטיסה 014 לתל אביב, היה שכ־100 נוסעים שנקלעו לאזור המרומים של המושב נשלחו אל אזור החנויות המאכזב של קנדי ללא מקומות ישיבה מסומנים. אלה שהגיעו לטיסה לפניהם ואחריהם קיבלו את המקומות הטובים. בכניסה לשער 27 הנידות, נתבקשו המצורעים להתרכז מול שער 26 ולהמתין עד שכל בעלי המקומות יעלו למטוס. זו היתה החלטה נטולת כל היגיון, מרושעת וברוטלית.

אחרי עשר דקות החלו פרצופים להחמיץ, טורים עלו, דברי גנאי מצאו פורקן קולני. אינני ניצול ואין לי מנטליות גלותית, אבל אני לא אוהב להרגיש, כאשר אני טס בחברת הטסה לאומית, כמו מרטין בלום ואשתו שלי ווינטרס כשהלמוט ברגר מתחיל לאסוף את הדרכונים. ההתנפלות הקולנית על אנשי אל על בשער, לא הניבה פירות. היא הידרדרה די מהר לכוס של האמא שלך, אתה עובד בשבילי, יא חתיכת חרא, ומה אתה חושב לך, נותן שירותים עלוב. רוב הזמן אני ישראלי די הגון ומנומס. אבל מראה הנוסעים שהגיעו לקנדי שעה אחרינו העביר אותי על דעתי. אני לא זוכר מה אמרתי שם, כי גם כאשר אני מקלל אני לא הגברתן הכי מפחיד בשכונה, אבל מראה משפחתי שמוטה בכסאות כמו פליטים כורדים נורא הרגיז אותי. תשובות הגיוניות לאפליה המרושעת, שאל על תרגלה שם בגלל טיפשות רגעית של דיילת קרקע, לא קיבלנו. אל על מעסיקה בניו יורק נשים שנראות ומתנהגות כמו בוגרות השב"ס האמריקאי, ואחרי רגעים ספורים היה די ברור מי עלול לחטוף כאן מכות. בסוף קיבלנו את המושבים הגרועים ביותר במטוס. לאשתי היו דמעות בעיניים. בכניסה למטוס, איפה שכל הדיילים הריחניים והכלכל ניצבים בפתח כמו משפחת המלוכה בעת חתונת הנסיך צ'ארלס, אמרתי להם שאל על היא עדיין חברת הטיסה הגרועה בעולם. תודה לך, אמרה מישהי זריזה, זה ממש נותן לנו מוטיבציה.

חוץ מהעובדה שטיסה ב־747־400 מזכירה יציאה לג'מבורי במשאית, הג'מבו המודרני הזה נורא מתוחכם. כל הזמן מקרינים בו על מסכי הטלוויזיה את מפת הטיסה, את רום הטיסה, את המהירות, את הזמן בנמל היציאה, את השעה בנמל היעד, את הטמפרטורה מחוץ למטוס ואת זמן ההגעה המשוער. זו אינפורמציה מאוד מרתקת, מה גם שיש אנימציה יפה של מפת הטיסה שעליה זוחל מטוס קטנטן כמו נמלה מסוממת. אני לא משוכנע שדחוף לנוסע הממוצע לדעת כי המעלות מחוץ למטוס הן מינוס 62 צלזיוס. במידה ויקרה אסון, יהיה נורא קר. חוץ משתי ארוחות רעות, הן מדיות רעות, וגירסה מקוצצת לכל המשפחה של שרון סטון וסילבסטר סטאלון ב"המומחה", אף אחד לא שאל אותנו מה שלומנו? איך? אולי אתם צריכים משהו? דיילת לחוצה אחת ניפקה אפילו את משפט המחץ הישראלי. מה את רוצה, היא אמרה לנוסעת עצובה אחת, אני כבר עשר שעות על הרגליים.

לפני הנחיתה משדרים במעגל הסגור קליפים של שירי מולדת. מישהו שר באוזניות "ים הקמה מתנועע" עם תרגום פונטי לאנגלית ורואים קמה מתנועעת. למרות הקירבה ליום העצמאות, אני שואל: יש עוד חברת תעופה בעולם שכופה על נוסעיה את הרפרטואר הירוד הזה של תקוממיות? מישהו רואה באייר פראנס איכרות חוקצות המיאה ומגבנות קממבר שעה שתקוממביון דה לה שאנסון שרים פררה? ז'קז יש עוד עם בעולם שמוחא כפיים כאשר קפטן בר־עוז־גליל מצליח להנחית את הדינוזאור האווירי על הקרקע? ומה נעשה כאשר הוא יחטיא את המסלול, נצעק בוז?

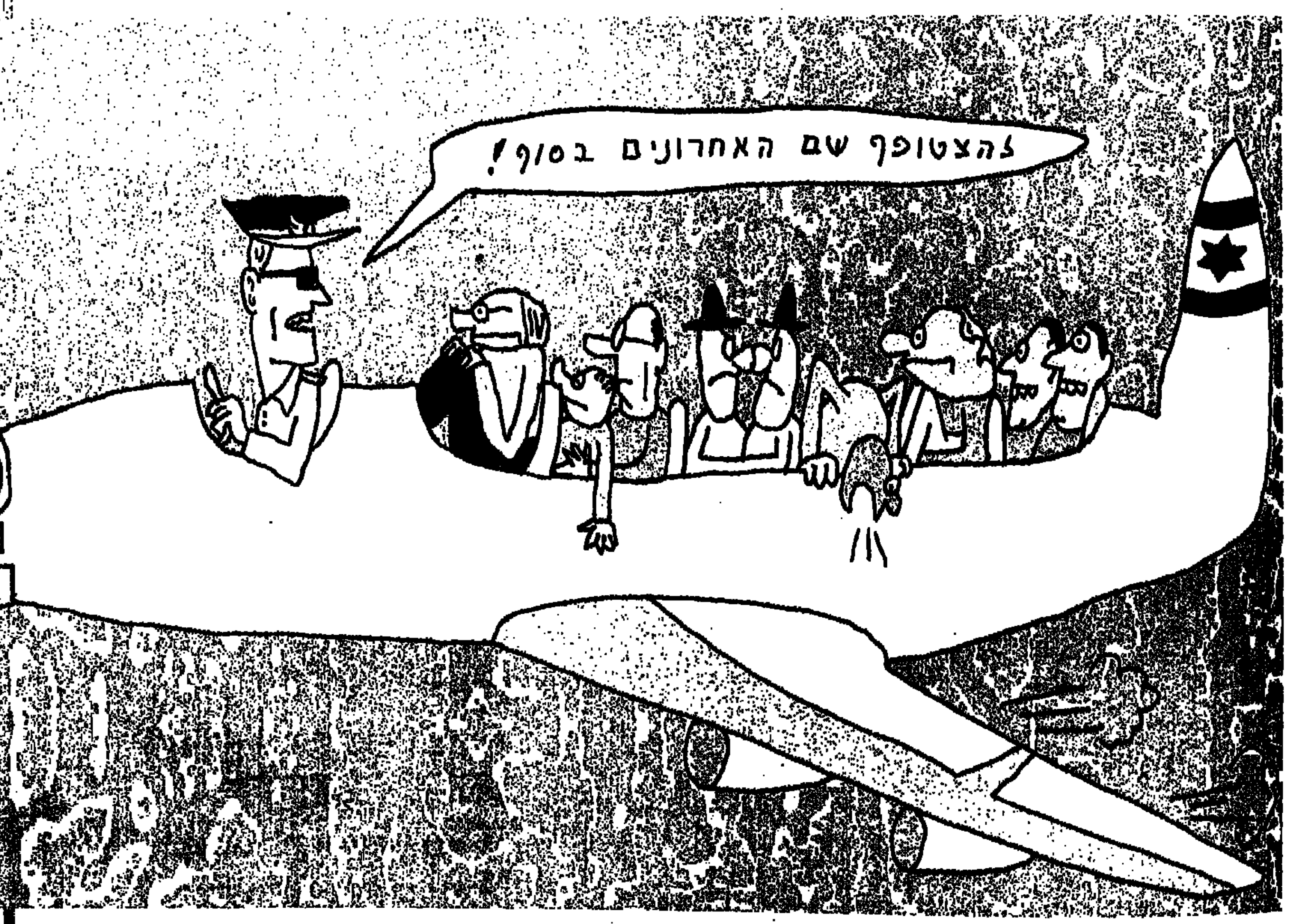

ארז טל

תגובה

הגלגל והחגורה

מה שאמרתי נאמר בדעה צלולה ובהכרה מלאה. ארז טל מסביר מדוע תקף את הדה בושס אצל גידי גוב

בשבוע שעבר יצא "תרבות מעריב" להגנתה של הדה בושס בשל דברים שאמרתי עליה כשהתארחתי בתוכניתו של גידי גוב. אני מבקש להבהיר: מה שאמרתי נאמר בדעה צלולה ובהכרה מלאה.

לא הייתי אומר את הדברים אילו היתה כותבת עלי ביקורת טלוויזיה עניינית, קטלנית ככל שתהיה. אבל הגברת בושס, בביקורת שכתבה ב"ידיעות אחרונות" ב־6.4.95 על ערב בחירת מנחת "גלגל המזל", עשתה שני מעשים חמורים ביותר: האחד, היא כתבה ביקורת על התוכנית למרות שלא צפתה בה, אם לצטט אותה: "... אפילו בתוקף תפקידי לא צפיתי באירוע הלאומי המלהיב שהתרחש בערוץ השני: בחירת מלכת 'גלגל המזל'. רק מדי פעם הגעתי למסך באמצעות השלט ונמלטתי כל עוד נפשי בי". כללי אתיקה בסיסיים דורשים במקרה כזה פשוט לא לכתוב ביקורת על תוכנית אם לא צפית בה, אבל זה לא הפריע לבושס להסביר שמדובר היה ב"שעשועון עלוב שרק הפרסים מצילים אותו, ובאירוע חגיגי שעולה באיוולתו על האירוויזיון". אין גבול לחוצפה. בושס יקירתי, אם את מועלת בתפקידך ומעבירה ביקורת על משהו שלא צפית בו, שלפחות יהיה לך שכל לא לציין זאת.

אבל תמוהים עוד יותר היו הדברים שכתבה הדה בושס עלי. הנה עוד ציטוט: "והנה לפנינו האיש, שהוכתר כתקוות הרדיו והטלוויזיה. בעל הסגנון החדש. מי, שלאחר שלא זכה במכרז לרדיו האזורי, השמיץ והאשים את כולם. רק לא את עצמו". שמישהו יסביר לי בבקשה מה לעזאזל הקשר בין מכרזי הרדיו האזורי ואם השמצתי או לא השמצתי לבין ביקורת טלוויזיה על ספיישל "גלגל המזל". אין קשר. אין ביקורת עניינית. יש ניצול של שידור הספיישל כדי להטיח האשמות בלתי מבוססות בעניין אחר לגמרי.

אם בושס רוצה לכתוב ביקורת טלוויזיה, שתואיל נא לצפות בשעה וחמישים דקות של הספיישל, או לפחות ברובו, ולא תערבב עניינים לא רלוונטיים. אבל מה שבושס כתבה רחוק מאוד מלהיות ביקורת עניינית. אלו היו השמצות אישיות. בושס נהגית כבר שנים לפגוע אישית באכזריות רבה בשדרים ויוצרים בטלוויזיה וברדיו. רובם הגדול סופג את הפגיעה. מרכין ראש וממשיך הלאה. במקרה שלי, גם אם דבריה באמת אבסורדיים, לא מצאתי סיבה להבליג. כמה נחמד שמי שאלימות מילולית ורשעות הם לחם חוקה מייבבת לפתע כשהתקפה היא עליה. אז כן, אם המשחק הוא בעיטות מתחת לחגורה, גם אני יכול. ■

חתול על גג פח לוהט

הייתי פועל חקלאי כמו בן־גוריון, וכמוהו ויתרתי על הכבוד. הייתי פועל כביש ושומר לילה ופקיד ומורה. אבל אני באקדמיה כל חיי, ומרצון. אני מעדיף אותה על מקצועות אחרים שבחנתי. עוד הגיגים על הג'וב החלומי של יוסף אגסי

יוסף אגסי

תעסוקה

אינני יודע כיצד זה קרה. לאחר שנות מאמץ עצום לחשיפה – בהוראה, בהרצאות פומביות לרוב, בכתיבה לעיתונים, בהופעות ברדיו ובטלוויזיה – לפתע כתאום זכיתי לתשומת לב הציבור, רכשתי לרגע קט את ליטוף הזרקורים, ואפילו ללא מאמץ. לך תדע. בכתבה במוסף השבועי של עיתון "הארץ" על ג'ובים חלומיים, פורסם ראיון איתי, עם תמונה מימים עברו, בלי הקמטים. ראיון ללא כאב: עיתונאי חביב צלצל ושוחח בטלפון בנעימות כמה דקות. שכחתי מיד את כל העניין (אולי גם לו יש ג'וב חלומי. אין דבר). נכתב בשמי שיש לי ג'וב חלומי, שכן אני מתבטל בעונג רב. עוד נכתב, ולא בשמי, שמשכורתי 20 אלף שקל; אינני יודע אם לחודש או לשנה – לא כתוב.

הכתבה אכן עוררה תשומת לב. אינני יודע מה גורל המרואיינים הבנקאים, פקידי הממשלה והמדינאים, שמשכורותיהם גדולות משלי. אולי לא זכו לתשומת לב כמוני כי בכו על מר גורלם – כאילו רעבו בגדוד העבודה, וטרחו בימים וקדחו בלילות. אינני מתלונן: כל חשיפה היא לטובה, כמו שאומרים בהוליווד. חלק מהתגובות שקיבלתי היה ידידותי ואף עליז. היו שהתלוננו. פרופסור אחד שפגשתי בישיבת סנאט התלונן: אשתו שאלה היכן הוא מחביא את חלק משכורתו שהעלים. אמרתי לו שזה קרה גם לי והוא נרגע. אחר, שתמיד הערכתי, רגז וסירב להירגע: אדם כמוני, המפרסם 20 ספרים ו־400 מאמרים מקצועיים, אינו בטלן, אמר. יש בזה משהו. אבל עדיין האקדמיה אינה גדוד העבודה.

טוב. אז פרסום גורר פרסום. הופיע מאמר בעיתון הערב "ידיעות", 16 באפריל, במדור "קמפוס". הכותרת מצהירה באותיות גדולות, "מאז תיאר פרופסור אגסי את חייו באקדמיה כמשתלמים מאוד ובלתי תובעניים בעליל, סוערות האוניברסיטאות בארץ. 'הוא עושה צחוק מהמערכת', אומר פרופסור אחר. 'העבודה באקדמיה קשה מאוד', אומר אחר". בחייכם, סוערות האוניברסיטאות? ואיך אני עושה צחוק? צריך להתנצל, להסביר: איך אני מעז להתפלש בתענוגות בעוד עמיתי שותתים דם? אם כן, הרי התנצלותי.

יש לכבד את פרופסור עמוס קומורניק על שהנהיג את שביתת האקדמאים במאמץ גדול לפתור בעיה ציבורית חמורה. אם הוא דיבר בזעם עלי, כמו שכתוב בעיתון, אזי צר לי ואשמח להרגיעו. לא. אינני עושה צחוק מהמערכת, גם אם אינני מעריך את מבנה האוניברסיטה המקל על כל אינטריגנט להכשיל. ידידי ועמיתי יהודה פריד וגרשון ויילר, נשמתם עדן, שאת תרומתם הערכתי מאוד, סבלו מכך חינם. נאמר בשמו של פרופסור קומורניק כי אני מיסב נזק לציבור המרצים ומקלקל את הישגי השביתה: זה מה שפקידי האוצר, הקובעים לנו את המשכורות, רוצים לשמוע. תמהני. לו היו פקידי האוצר קובעים את משכורתי, היתה זו נמוכה משכר פועל כביש, ואם מדובר במאמץ, הרי שהוא עובד קשה ממני. על מה מדובר? אם מדובר במשכורתי (20 אלף שקל לחודש או לשנה, עדיין אינני יודע), הרי שפקידים אלה יודעים מהי, ואולי גם ידוע להם כי היה משתלם לי מאוד להישאר בחוץ ולחסוך להם את סכומי העתק שהם משלשלים לכיסי מדי חודש בחודשו. לא, אינני מקריב את עצמי על מזבח הציונות: אני כאן כי אני מעדיף לחיות בארצי למרות קשיים כספיים ואחרים. פרופסור קומורניק לחם להעלאת משכורות, בעיקר של זוטרים שקופתו יותר ממני, וכולנו אסירי תודה לו.

נאמר בשמו של פרופסור קומורניק שקל מאוד לפטר פרופסור כושל. ידוע לי שידוע לו שככה לא הולך פה: פה לא מפטרים בקלות. גם אי אפשר ולא צריך לנסות לייעל אקדמיה, אך אפשר וצריך לייעל פקידות, בעיקר באקדמיה: אוניברסיטה פתוחה לכל דורש שתוכל לקצץ בפקידות, תוכל גם לשלם לזוטרים משכורות קבילות וגם לחסוך.

מרצה זוטר רואיין והתלונן על דלות משכורתו. לו היו מראיינים אסיסטנט, היתה מתקבלת תמונה יותר מכעיסה. אולי זו אשמתי שאני פרופסור עם הרבה ותק. אסכים לחזור ולהיות אסיסטנט צעיר עם משכורת זעומה.

עוד נאמר בשמו, כי הסטודנטים מתלוננים על מי שאינו מלמד והוא משלם במחיר נפשי. לדאבוני, התלונות על ציונים נמוכים, לא על רמת הלימודים, ובצדק: המצב אינו כה גרוע, ומי שנמצא בפנים תמיד ימצא הזדמנות ללמוד. אך אני מסכים על המחיר הנפשי: רוב עמיתי אינם יודעים ליהנות מהבטלה ואפילו אינם מתבטלים בהיותם כה עסוקים באי יעילות ואף באינטריגות.

פרופסור אסא כשר כנראה מרחם עלי שאני מתבטל בחברת אינטריגנטים: הוא עסוק בחברה אחרת. נכון: שנינו חברים באותו חוג לפילוסופיה. הוא מתעלם מקיום החוג בטענה כי כולם שם אינטריגנטים. אין צורך להגזים: לא כולם. יש לו 25 תלמידי מחקר, הוא מצהיר (זה מעבר למכסה המותרת!), והוא רואה אותם לפחות פעם בשבוע ומכיר אותם יפה מאוד. הוא עסוק מבוקר עד ערב בלימודים ובהוראה ואין לו עניין באדמיניסטרציה אוניברסיטאית. כך כתוב. שחור על גבי לבן. אני מסכים בכל לב: מי שעסוק מבוקר עד ערב במחקר והוראה ומקדיש זמן רב לתלמידי מחקר, תככים ואדמיניסטרציה אקדמית חס ממנו והלאה. פרופסור כשר כה עסוק עד כי שכח כי תמול שלשום רץ למשרה אקדמית, תחילה לזו של סגן דיקאן ואחר כך לזו של דיקאן. משנכשל, הצהיר – שמעתי במו אוזני – כי בכך הוקע אופיה הלא־דמוקרטי של הפקולטה. אחר כך נפוצה בפרוזדורי הפקולטה השמועה שיש לו תיק על הפרופסורית שהצליחה. אבל אני יודע: זה לא גזל מזמנו. לי יש תיק עליו שיושב בשקט ולא מציק לי.

אומרים, אין התעללות בתלמידים. לפחות על כך היתה לי תגובה חמה: רבים מעמיתי, ביניהם אלה שחברתם מכובדת עלי, שמחו על שהזכרתי את הבעיה החמורה הזו. אין לה פתרון גמור, אך הסרת מעטה הסודיות תמנע סבל ואינטריגות.

אני באקדמיה כל חיי, ומרצון: אני מעדיף אותה על מקצועות אחרים שבחנתי. הייתי פועל חקלאי כמו בן־גוריון, וכמוהו ויתרתי על הכבוד. הייתי פועל כביש ושומר לילה ופקיד ומורה. קריירה של מורה תמיד היתה פתוחה לי. משום מה, כמעט כל מורה שמוצא הזדמנות לקריירה אקדמית חוטף אותה בשתי ידיו.

הסכמתי המלאה נתונה לדעת עמיתי פרופסור כשר שיש לפתוח את שערי האקדמיה לרווחה. כל עוד נפש אחת בישראל חסרת אפשרות מירבית ללמוד, יש בכך פגיעה אישית ומוסרית ויש בכך גם פגיעה במסורת עם הספר ובאינטרס הלאומי. ■

בדעה צלולה

אם זה קורה, זה בקאמרי

הקאמרי של תל-אביב

חגיגה של להיטים

פולארד
"הצגה תיעודית עשויה במיומנות רבה, עם שחקנים מצוינים, טקסט מצוין... ובימוי חכם." (דבר)

גורודיש
"הצגה חזקה שמצליחה לגעת בלב ולפעמים גם לעורר צמרמורת" (ידיעות אחרונות)

הצגות אחרונות לפני הנסיעה לפסטיבל ניו-יורק

דבר מצחיק קרה...
"מצחיק עד כאב בטן" (ידיעות אחרונות)

מבקר המדינה
"פצצת צחוק... קומדיה במלוא מובן המילה, מצחיקה ומשעשעת עד דמעות" (מעריב)

החלה עונת המנויים 95/96 עשה מנוי עכשיו ותהנה מ־33% הנחה ומבונוס מיוחד.

פולארד – אולם הקאמרי: מוצ"ש 27.5 21.00; יום א' 28.5 20.30; יום ב' 29.5 20.30; יום ג' 30.5 20.30; יום ד' 31.5 16.30, 20.30

גורודיש – אולם הקאמרי: מוצ"ש 6.5 21.00; יום א' 7.5 20.30; יום ב' 8.5 20.30; יום ג' 9.5 20.30; יום ד' 10.5 20.30; יום ה' 11.5 20.30; מוצ"ש 13.5 21.00

דבר מצחיק קרה... – אולם הקאמרי: מוצ"ש 29.4 20.30; יום א' 30.4 20.30; יום ב' 1.5 20.30; יום ה' 4.5 21.00

מבקר המדינה – אולם הקאמרי: יום ג' 16.5 20.30; יום ד' 17.5 20.30; יום ה' 18.5 20.30; מוצ"ש 20.5 21.00; יום א' 21.5 20.30; יום ב' 22.5 20.30; יום ג' 23.5 20.30

קופת הקאמרי: 03-5233335 ■ למנויים: 03-5245211 ■ מענה קולי: 03-5229353 ■ לקבוצות מאורגנות: מח' מכירות: 03-5279888. יש תיאטרון טוב בישראל.

ג'אז בעליון בשתוף מעריב

תיאטרון בית ליסין
תיאטרון צעיר

ביום ראשון 30.4.95 בשעה 22:00

רביעיית הג'אז של עוז נוי מארחת את הסקסופוניסט מארה"ב
וולטר בלנדינג
WALTER BLANDING GR.

עוז נוי – גיטרה
אלכס כץ – פסנתר
נמרוד קלינגר – באס
שי זלמן – תופים
מוסיקה מקורית של עוז נוי

מחיר כרטיס 25 ש"ח

כרטיסים להשיג בקופת בית לסין
טל: 6916653, 03-6957966
לבעלי כרטיסי אח"מ דיסקונט הנחות מיוחדות

25% הנחה
יותר מעניין לקרוא מעריב

תיאטרונטו
הבימרתף

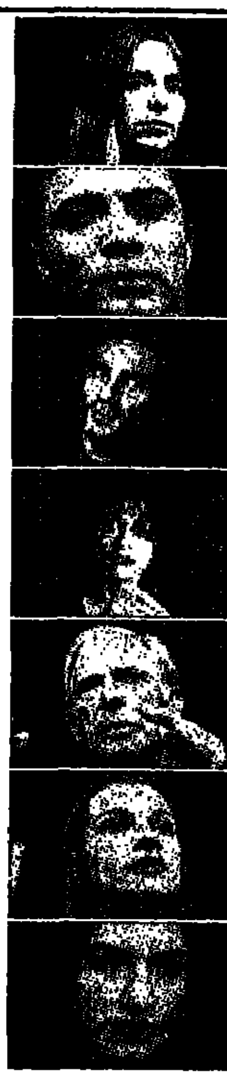

7 הצגות נבחרות
החל מ-6 במאי בתיאטרון הלאומי!

הגר - ידדן בר-כוכבא זוכת פרס ראשון
6, 17, 18, 20, 25, 27 במאי
כאן מעבר לכביש - עופר הלוי זוכה פרס שני
16, 24, 31 במאי
התינוק של בן-שטרית - אלון אבוטבול
19, 25, 26 ביוני
ג'ורדן - אדוה עדני
9, 15, 23, 29 במאי
פרחים לעכבר לבן - אלכס פלג (הצגה אורחת)
7 במאי
שובה של האישה החושנית - שרית סרי
10, 19, 22, 26, 30 במאי
מרתה - רונית אלקבץ
8, 14, 28 במאי

ההצגות במהלך השבוע ב-20:30.
במוצ"ש ב-21:00, ובימי שישי ב-14:00

יותר מעניין לקרוא מעריב

הזמנת כרטיסים ומנויים 03-296071, קבוצות 03-5266633

הנה"ה
עשה לך מנהג קבוע –
קח עמך חייל לדרך

הקאמרטה הישראלית רחובות
7 קונצרטים באבו-גוש
הכנסיה הגדולה - קרית יערים
2-4.6.1995
שבועות תשנ"ה
בעיקר באך

מנהל מוסיקלי: אבנר בירון

10% הנחה תנתן לחברי דיינרס קלוב ולמביאים את מודעת הפסטיבל שתופיע בעיתוני "מעריב".
כרטיסים: תל אביב: "קסטל", 6044725, 03-6047678.
ירושלים: "בימות" 02-240896, "קלעים" 02-256869,
חיפה: "קופת חיפה", 04-662244, כרטיסי אשראי
ומידע כללי: 02-240896, 03-5467085, 02-256869,
מידע וכרטיסים בימי הפסטיבל בלבד בטלפון 02-340066,
לינה באבו גוש, הזמנות בטלפון 340147, 02-343375.

בית הארחה קרית ענבים

יותר מעניין לקרוא מעריב

מפיקים: גרשון כהן ובנימין גדליהו

שינו את חיי

צילום: ליהיא לפיד

ששי קשת מציג את 10 תחנות התרבות שלו

1. קיבוץ גליל ים
לא הייתי ילד קיבוצניק ממוצע. האורות של הרצליה קרצו תמיד מבעד לחלון. למרות זאת, אני חושב שנתח גדול ממני קשור בקיבוץ. אני חוזר ומתרפק עליו, אולי לפעמים תוך איבוד פרופורציות. בכל יום שישי אני נוסע לקיבוץ לבקר את אבא שלי, אני אוהב ללכת בשבילים האלה, אבל זו הליכה זהירה, מאוד לא כעל־ביתית.

2. "אנשי בראשית", אליעזר שמאלי
את השכלתי קיבלתי בעיקר מספרים ופחות מבית הספר. הייתי ילד שבלע ספרים. "אנשי בראשית" היה אחד הספרים שהשפיעו עלי ביותר. זה היה דגם של חלוציות ראשונית, שכבר מזמן איננה. מאז קראתי ספרים רבים מאוד, אבל ביני לבין עצמי לפעמים אני נזכר ומתגעגע לאותו הספר ולאותו הריח.

3. פטיפון עם אוזן
בקיבוץ היה לי פטיפון ישן עם אוזן והיו לי תקליטים ישנים של אופרות, מוסיקה קלאסית, קטעי תזמורת וג'אז. הקשבתי להם במשך שעות, שוכב, מחבר סיפורים למוסיקה וחולם על עצמי בתוך היצירות בתפקידים המרכזיים על הבמה. אולי משום כך עברתי למחזות זמר. האפשרות לשיר, לרקוד ולשחק, נראתה לי האפשרות האמנותית המושלמת ביותר. ולמרות שנגעתי מאז אותם ימים כמעט בכל תחומי האמנות, המוסיקה היא עדיין מועדפת עלי יותר מכל.

4. קולנוע
הסרט הראשון שראיתי בקיבוץ היה "לילי", עם לסלי קארון. סרטים הם דבר שמשפיע על כולנו. כולנו חווים את החיים תוך כדי צפייה בסרטים. אהבה ראשונה, חיבוק ראשון – כל תחנה קשורה באיזשהו סרט, במוסיקה של סרט, או בתמונה מסרט. והראש שלי מלא בכל כך הרבה סרטים... של צ'רלי צ'פלין ודני קיי ודיק ואן־דייק וג'ין קלי ופרד אסטר ופליני וודי אלן.

5. להקת הנח"ל
המפגש הראשון שלי עם להקת הנח"ל היה בעודני ילד, כשהם באו להופיע אצלנו בקיבוץ בתוכנית "עד 120". מאותו רגע החלטתי שאני רוצה להיות בלהקת הנח"ל, והחלום הזה הדריך אותי. שלוש השנים שהייתי בלהקה היו מבחינתי בית הספר הטוב ביותר. שם קיבלתי את דפוסי הבמה הראשונים שלי, משייקה אופיר, יוסי בנאי, נעמי פולני דני ליטאי ויאיר רוזנבלום. מהם שמרתי לעצמי את הדברים שנראו לי נכונים.

6. יגאל אלון
כבחור צעיר, יגאל אלון היה בשבילי כל מה שיפה ואציל וגיבור ותמים במדינת ישראל. כשהוא נפטר נראה היה לי שזהו סוף החלום. כאילו נותר רק להתרפק על האידיאלים שלו. מאז היו לנו מנהיגים פחות טובים ויותר טובים, אבל אין משהו ממשי שאפשר להיאחז בו.

7. אירופה
המפגש שלי עם התרבות האירופית היה מאוד מסעיר. המפגש עם הציור, האמנות, הארכיטקטורה, הגנים, הניקיון, האדיבות, וכל מה שקשור בתרבות. אני מעריץ גדול של הרבה אמנים צרפתים מכל שטחי האמנות, בעיקר השנסונרים הצרפתים, פיאף, ברל ומונטאן. בכלל, יש משהו מאוד אירופי בגינונים שלי, ואני באמת לא יודע מאיפה זה בא. עד היום אני נזכר בחיוך שנעמי פולני היתה קוראת לי "אציל פולני".

8. אמריקה
הגעתי לאמריקה כוכב צעיר, במסגרת של הופעות ישראליות בחו"ל. שם היה המפגש הראשון שלי עם המיוזיקלס. אז ראיתי את כל מחזות הזמר שהפכו לקלאסיקה. בהשפעתם התעצבה הדרישה החזקה מאוד שלי מעצמי ומאחרים למקצועיות. לימים, נסעתי לאנגליה וראיתי בה את "ברנשים וחתיכות", אז ראיתי שגם בתחום הזה האנגלים, כשהם טובים, יכולים ללמד את האמריקאים. קיוויתי ליצור בארץ מסורת של מחזות זמר, ואולי מכיוון שהם לא נעשים כאן הגעתי באופן טבעי לאופרה, שהיא הדבר הקרוב אליהם ביותר. המפגש שלי עם האופרה הוא מפגש שאני מתהדר בו. זו הזדמנות שיש לאמן ישראלי לצאת מהגטו, לעבוד עם אמנים ובמאים מחו"ל. בכלל, כשאתה בא לעבודה ומדבר אנגלית – יש בזה איזה סטייל, לאז

9. נסים עזיקרי
איש נפלא, שהיה חבר. אדם שהיה משכמו ומעלה. שחקן נפלא, איש אשכולות, אדם משכיל, מספר הסיפורים הטוב ביותר שפגשתי, מצחיק ומרגש עד דמעות. ונסים עזיקרי הוא גם האיש שגרם לי לפקוח עיניים. האיש שהיה סמל של שחקן נבון ואהוב, היה גם סמל להרס התמימות שלי ביחס לעולם התיאטרון בארץ. אדם שהחזיק תיאטרון שלם על כתפיו, ובמקום שיוכל ליהנות מכל הישגיו, היה צריך לעבוד בחלטורות כדי להתפרנס.

10. גרשווין וברנשטיין
עד היום מסקרן אותי לדעת מה היה קורה לגרשווין אם היה חי עדיין. האיש שנפטר בגיל 39 הספיק לגעת בכל סוגי המוסיקה וליצור יצירות בנות אלמוות. ליאונרד ברנשטיין, שניצח על רבות מיצירותיו, היה איש כריזמטי ויפה ומוכשר משכמו ומעלה, שהופיע נהדר, וגם כשעמד כמנצח, עם גבו אל הקהל, עדיין אפשר היה ללמוד ממנו המון.

למזלי, לרוב התחנות האלה לא עליתי לבד. הצלחתי ליהנות מהן כל כך, רק משום שיכולתי לשתף בהן את רעייתי. כך יכולתי להתבשם מהן פעמיים.

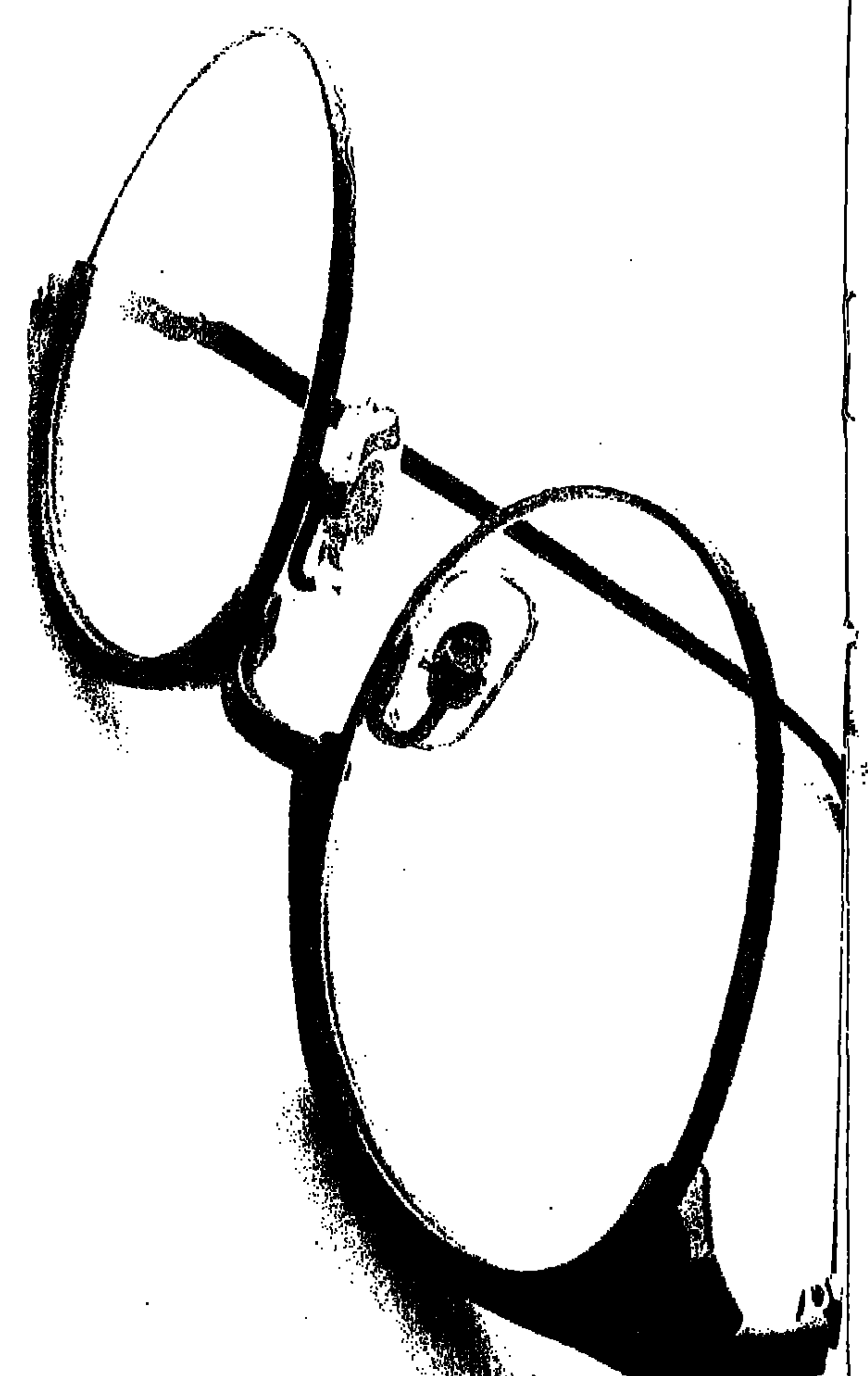

אופטומטריסטים מאוגדים טוענים שהם אינם מפרסמים מודעות בעיתונים בהתאם לחוק. הם עומדים חסרי אונים מול מבול המודעות בעיתונים של רשתות אופטיקה המציגות את מוצריהן כמו הסופרמרקטים. 3 איגודים של האופטיקאים והאופטומטריסטים תבעו לפני שלוש שנים רשתות אופטיקה אחרות כאופטיקנה, אופטיקסטור סופר, אופטיקנית חשרון ורפאל הלפרין בגין עבירה על חוק האופטומטריסטים, לפיו אופטומטריסט לא יפרסם בעיתונות שהוא עוסק באופטומטריה כדי לרכוש לקוחות או להשיג לעצמו יתרון מקצועי.

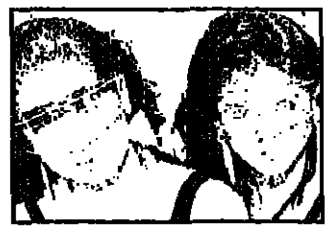

בכתב התביעה מזכירים התובעים את הנזק הנגרם לפרנסתם של אופטומטריסטים אשר מכבדים את החוק, בגלל הורדת מחירים ותחרות לא הוגנת. התביעה נדחתה. בית־המשפט קבע כי מותר לפרסם שירותי אופטיקה, וכי המונח "אופטומטריה" (מדידת כושר הראיה) אינו כולל את העיסוק באופטיקה ובפעילות מסחרית של פירסום המוצרים האופטיקאים. לכן נקבע כי הפרסומים של חנויות האופטיקה מותרים, לאור הגדרת אופטומטריה בחוק.

עדשות מגע

גם אהרון פולק, שמאשים את ארגוני האופטיקאים בקרטל, מתנגד לפרסומים של אופטיקה זולה, ומגדיר אותם כהטעיה גדולה. לדבריו, יש עדשות רודנשטוק ב־100 שקל וב־1,000 שקל כמו שבמסגרות יש סוגים שונים של אותו יצרן או חברה. יש מסגרת ששווה 60 שקל ומסגרת של 600 שקל, אבל במודעות בעיתונים מפתים את הקהל עם מסגרות של 60 שקלים.

דר' יצחק ליפשיץ, רופא עיניים מבית־החולים אסותא: "כמו שעידן חנויות המכולת הולך ונעלם, כך גם הקליניקות הוותיקות והקטנות של אופטומטריה ואופטיקה. החסרון הוא שהלקוח לא מקבל תמיד טיפול אינדיבידואלי וכי אין פיקוח על מי שאינם מיומנים. עד כמה שידוע לי חלק מרשתות האופטיקה מעסיקות כוח עבודה בלתי מיומן.

"בסופו של דבר, כל אופטומטריסט הוא גם סוחר. יש אופטומטריסטים שעובדים בקופות־חולים ונותנים כרטיסי ביקור לפרקטיקות ולחנויות שלהם. רבים אינם מודעים לכך, שזכותו של כל חבר קופ"ח לקבל מירשם למשקפיים. מבחינה צרכנית, אני מבין את הפריחה בשוק. אין הצדקה שאופטיקאים ואופטומטריסטים יגבו מחירים כל־כך גבוהים, כשהם מרוויחים לפעמים 300 ו־400 שקלים על זוג משקפיים, מתחי רווחים גבוהים מעל ומעבר למקובל. זו הסיבה שצצו כל־כך הרבה חנויות אופטיקה. אילו היו מורידים מחירים, הרשתות האלה לא היו צצות בכמויות כאלו".

העדשות הטובות מסוג קומפורט של וריליקס (אסילור) ושל צייס מחירן יגיע ל־1,500־1,000 שקלים, תלוי בעוצמה האופטית, בכותר ובציפוי של העדשה. פולק מציע סחורה זו במחירים שנעים בין 620 ל־720 שקלים.

עיקר התחרות בענף מתנהלת בתחום משקפי מולטי־פוקאל (רב־מוקדיים) וקווי היבוא המדהימים של משקפי שמש אופנתיים מכל הסוגים. קשה מאוד לשחות באוקיינוס הזה, לערוך השוואות מחירים מדוייקות.

אחרי משקפי הבי־פוקאל החצויים באו משקפי המולטי־פוקאל וחוללו מהפך בענף. הם נותנים פיזור של הראיה לכל נקודה (מזכירים את ה"זום" של המצלמה). הזמנתם של משקפי מולטי־פוקאל מחייבת בדיקה קפדנית. זה מתחיל בבדיקה אופטומטרית נכונה (כי לא לכל קצר־רואי מתאימות משקפי המולטי־פוקאל) וממשיך בשלב יצור העדשות ומיקומן בתוך המסגרת. המומחיות נדרשת.

כשמדובר בעדשות מגע העניין הופך רציני. ראובן דיביש, יו"ר איגוד האופטומטריסטים: "עדשות מגע לא מוכרים, אלא מתאימים. כדי למשוך קונים, נתקלים היום בתופעות כמו הרכבת עדשות מגע לנסיון. שולחים הביתה את הלקוח כדי שינסה את העדשות. תאר לך שהיו שמים לך שיניים בפה ושולחים אותך לנסות אותן".

מחיר של זוג עדשות מגע נע בין 400 ל־1,400 שקלים. המחיר יכלול בדיקות במשך שנה, ערכת חומרי ניקוי, ביטוח והסדר מיוחד במקרה שהעדשות יילכו לאיבוד. הנקודה היא שהתחרות הורידה את מחירי עדשות המגע לרמה של 380 ש"ח במבצעים מיוחדים וזה אינו הסוף. המגמה היום היא לעבור לעדשות שטווח השימוש שלהן קצר. מחירי עדשות להחלפה תדירה נעים בין 90 ל־130 ש"ח. האופטומטריסטים ממליצים לעבור לעדשה הזו, שמקטינה סיכונים לתחלואת עיניים, ויש שמציעים אף שיטה – לעשות מנוי שנתי לעדשות, ולקבל ערכה של עדשות מדי 3 חודשים.

חידוש נוסף הוא הסטנדים בבתי־מרקחת ובפארמים ועליהם משקפי קריאה, ולמתבונן מן הצד קשה להבין מאין יודע הרוכש אם הם מתאימים לו. דר' ליפשיץ: "אנחנו עוסקים בנושא שיש בו היבט רפואי ומסחרי. הלקוח צריך לדרוש בדיקה ואיבחון מעולים, ועם זאת אין שום סיבה מדוע הוא לא ירכוש משקפיים או עדשות מגע במקום הכי זול. זול בהחלט אינו סותר איכות ומקצוענות. יש מקום להוריד מחירים ולהתחרות על מקצוענות".

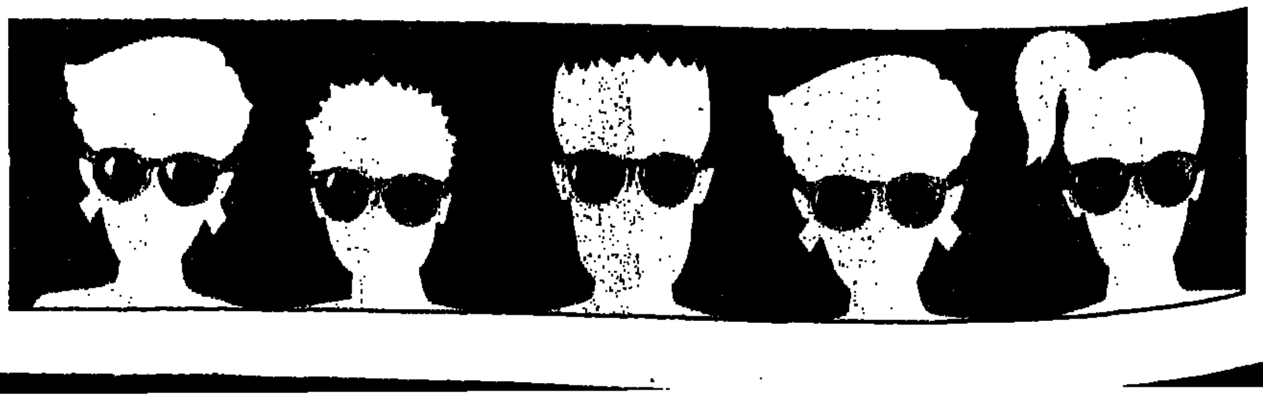

מחירים

עדשות תלוי איפה רוכשים. אצל אופטיקאים ותיקים המחירים גבוהים יותר; החל מ־100 שקלים לזוג וזה מטפס למאות ויותר שקלים בהתאם למספר, לצילינדר, לסוג הציפוי (החל מ־40 ש"ח) ועובי העדשה. ככל שהמספר גדול יותר, המחיר גבוה יותר. באופטיקנה, העדשות בחינם למי שרוכש מסגרת ומספרו אינו עולה על 6.

עדשות צייס הגרמניות נחשבות לרולס־רויס של האופטיקה. קניית צייס תזניק את המחיר כלפי מעלה במאות שקלים. מוכירים גם את רודנשטוק את אסילור הצרפתית ואת סולה האוסטרלית כיצרנים איכותיים ויקרים.

עדשות מגע בתחום זה יש טווח רחב של מחירים, מ־340 שקלים ומעלה. באופטיקה 6/6 ימכרו לכם זוג עדשות מגע ב־600 שקלים עם ביטוח ו־40% הנחה על כל רכישה נוספת. 900 שקל יעלה זוג עדשות מגע צבעוניות, ללא ביטוח. באופטיקנית יבקשו 340 ש"ח לזוג עדשות. עדשות חד־פעמיות דו־חודשיות: מ־80 עד ל־139 שקלים.

משקפי שמש המשקפיים האופנתיים הקשורים עם שמות מעצבים הם היקרים. יש אין ספור דגמים יוקרתיים – סטינג (500־346 ש"ח), כריסטיאן דיור, קרירה (900־500), פוליס (500־360), ברנדל, קרטייה, ג'ורג'י ארמני (800־600), מרטינס (370־340) וכמובן תלוי היכן קונים.

מולטי־פוקאל המחירים בחנויות האופטיקה הגדולות נמוכים מאוד בהשוואה לחנויות האופטיקה הוותיקות. כללית, מחירי העדשות נעים בין 1,000 ל־1,500 שקל לזוג, אבל אפשר למצוא גם ב־500 ש"ח. באופטיקנה ניסו לשבור השוק והציעו משקפי מולטי־פוקאל ב־450 ש"ח, באופטיקנית ב־560 ש"ח.

מסגרות מ־60 ועד 1,000 שקל. גם כאן, המבצעים השונים הורידו את מחירי השוק. מסגרות של כריסטיאן דיור מגיעות ל־1,150 ש"ח.

משקפיים מפורסמים. מימין: פולארויד, תמונה עיקרית: קלווין קליין

אין אור בקצה המנהרה

המנהרה בין אנגליה לצרפת היא ההישג ההנדסי של המאה אך באותה מידה היא כשלון פיננסי ■ זה החל כאשר תאצ'ר החליטה שהמימון צריך לבוא מהסקטור הפרטי והתוצאה: החברה שקועה בחוב שמסתכם ב־8.2 מיליארד ליש"ט ■ מפעילי המעבורות אינם מקלים עליה

שירות ניוזוויק מיוחד ל מעריב

כריית מנהרת התעלה האנגלית, שזכתה בשנה שעברה, עם פתיחתה, לתואר "ההישג ההנדסי של המאה", לא היתה מבצע קל. לא מן הנמנע, שיהיה קשה פי כמה לשלם תמורתו. עם צאתה לדרך ועל מנת למשוך משקיעים פרטיים "כבדים", הבטיחה יורוטאנל, החברה האנגלית־צרפתית שהקימה ומתפעלת את המנהרה, שהיא תזדקק רק לחמש שנים ול־7.4 מיליארד ליש"ט לשם בנייתה. אלא שהכריה נמשכה 7 שנים, ובגלל העיכוב האמיר המחיר ליותר מ־5.01 מיליארד ליש"ט. כעת מאיימת יורוטאנל לכרוע תחת נטל חובותיה. סר אלסטר מורטון, אחד משני היו"רים של החברה, הודיע בשבוע שעבר על הפסד של 387 מיליון ליש"ט לשנת 1994, ואף הוסיף תחזית בלתי מעודדת: "בשנת 1995 עלות תשלום חובותינו עלולה להכריע אותנו".

המעבורות נלחמות

כריית מנהרת התעלה, שאורכה חמישים קילומטרים, היתה אחד מאותם מבצעי ענק כבירים, שאין מוותרים עליהם. סר אלסטר עומד על כך שאזהרתו, אין פירושה "מעין נפנוף פרידה" ליורוטאנל, החברה המתפעלת. עם זאת, הוא נתון שוב תחת אש, מפני שהוא הפריז בשבחים שהעטיר על הפרוייקט באוזני משקיעים פרטיים, שנאלצו בשבוע שעבר לצפות בעוגמה בשערי מניותיהם היורדים ביותר מ־20 אחוז, עד 1.86 ליש"ט, לאחר שבשנת 1989 הן המריאו ל־10 ליש"ט. בסיטי של לונדון העלו את ההשערה, שהאזהרה שנשמעה מפיו של סר אלסטר מהווה ניסיון להשיג תוכנית מימון חדשה מנושיה של יורוטאנל, תאגיד המונה 225 בנקים. גורמים בסיטי מניחים שאם לא יעלה בידה של יורוטאנל להפוך את המצב על פיו עד הסתיו, יתפסו הבנקים את השליטה בחברה ויחליפו את החוב במניות בעלות.

לפיכך עומדת חברת יורוטאנל נוכח קיץ מכריע של התמודדות עם מתחריה. החברה הגדולה ביותר המפעילה מעבורות ימיות בתעלה, מעבורות פי ריאו. יורוסין, השקיעה 600 מיליון ליש"ט על מנת להכשיר את כלי השייט הישנים שלה. הותקנו בהן חנויות חרשות שהאטרקציה שלהן היא שהן פטורות ממכס (ביורוטאנל אין חנויות כאלה), במסעדות משובחות ובחדרי משחקים. המעבורות והרחפות עדיין שולטות ב־80 אחוזים מן התנועה בין דובר לקאלה.

אף כי החברות המתפעלות את המעבורות הכחישו, שהן מצחצחות חרבות למלחמת תעריפים, הן כבר יצאו בהצעות למחירים מיוחדים, שיהיו נמוכים כמו המחירים מחוץ לעונה. אם תפרוץ מלחמת מחירים, היא עלולה להיות מלוכלכת. "אנחנו עוד נראה מדיניות מחירים מטורפת מצד מפעילי המעבורות", אומר פיטר אילורג'יסון ממשרד מחקרי תיירות ונסיעות בלונדון. "הם נמצאים בעמדה חזקה מאוד".

חברת יורוטאנל נכנסת לתחרות זו ללא תמיכה ממשלתית, משום שראש הממשלה ד'אז, מרגרט תאצ'ר, עמדה על העקרון שהמימון יהיה פרטי. היא שכנעה גם את צרפת להצטרף להסכם מנהרת התעלה שהפכה את יורוטאנל לחברת הבניין הגדולה ביותר בהסטוריה המבוססת על השקעה פרטית. "הגישה הבריטית מטורפת לגמרי", אומר סטיבן ג'יזוף, מנהל טרנספורט 2,000, שדולה בעלת השפעה. "מנהרת התעלה", הוא מוסיף, "היתה מאותם מבצעים, שבכל מדינה אירופית אחרת היו זוכים לתמיכה ממשלתית, גם אם פירוש הדבר סבסוד נצחי". בשל כך המסע על אדמתה של צרפת מהיר יותר מזה שברכבת הבריטית שאינה מסוגלת להגיע למהירות מודרנית בשל העדר תמיכה ממשלתית.

התחזית התבדתה

במצב הדברים הנוכחי, יורוטאנל היא נטולת הגנות פיננסיות. היא שקועה בחוב שמסתכם ב־8.2 מיליארד ליש"ט לבנקים פרטיים ובהתחייבויות ל־700 מיליון ליש"ט תשלומי ריבית שנתיים, ויש לה רק סיכויים זעומים להיחלץ מן הבור הזה. אם יתברר, שתוכנית חילוץ ממשלתית היא בלתי נמנעת, התמיכה היחידה עשויה להגיע מצרפת, הנוטה חיבה כלפי פרוייקטים ציבוריים. הוגה רעיון מנהרת התעלה היה במקור נפוליאון, והבריטים עדיין מודאגים, שמא היא תיהפך לנתיב לפלישה תרבותית. בין 700,000 בעלי המניות ביורוטאנל יש פי ארבעה יותר בעלי מניות צרפתים מבריטים.

המשקיעים, שהוטעו לצפות לקבלת דיווידנדים השנה, שמעו כעת, שעליהם לחכות לפחות עד שנת 2004. ההפסדים עולים ככל שההכנסות צונחות מתחת לתחזיות. קיימת תמימות דעים, שהמשקל הרב ביותר של ההפסדים מקורו ב־18 עד 24 חודשי האיחור בהפעלת שירותי התחבורה והמעבורת השונים. התעוררו קשיים בהזמנת הרכבות החדישות ביותר ומאבקים עם קבלנים. בשבוע שעבר הטיל סר אלסטר את מירב האשמה על "סיוט" הבירוקרטיה, שעיכבה פעם אחר פעם אישורי פיקוח ושכתבה פעם אחר פעם את תקני הבטיחות והתפעול.

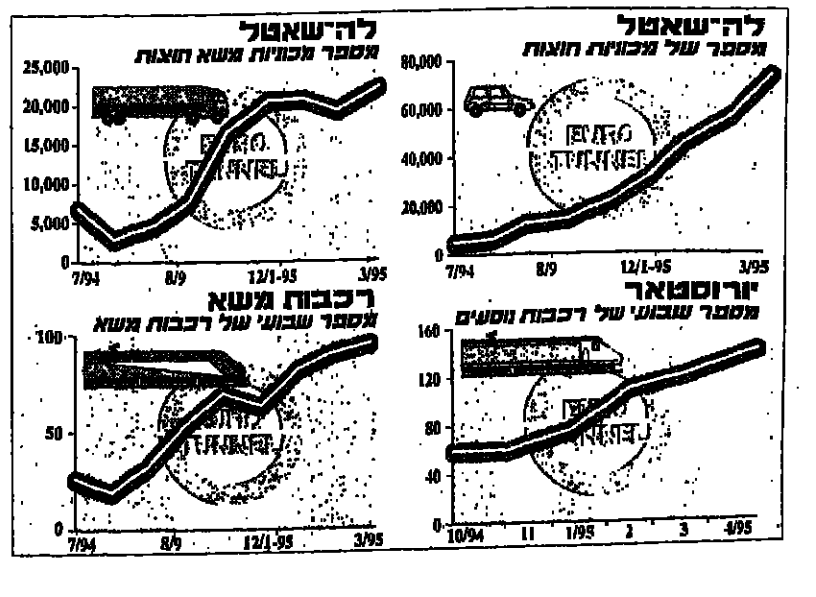

יוסי חרסונסקי

וידאוטייפ

המבחר גדול, המחירים בין 2,400 ל־6,000 ש"ח, תלוי בשיכלולים

וידאוטייפ יכול להיות צעצוע נחמד לכל מיני משחקים באמצעות השלט־רחוק (הקפאה והרצה של תמונה עם אפקטים, אינדקס לסימון, חיפוש קטעים בקלטת).

שאלות ראשונות שיש לשאול, כשבאים לרכוש וידאוטייפ הן: כמה ראשים מורכבים בווידאו, שניים או שלושה? האם קיימות אופציות לתיכנות שבועי? האם יש שיטה לעצירת תמונה ללא ריצודים, הילוך איטי בחדות מירבית ועוד.

על ארבעה ראשים משלמים יותר, 400 עד 1,000 ש"ח, לעומת וידאוטייפ 2 ראשים. וידאו 4 ראשים יכפיל את זמן ההקלטה (פונקציית ה"לונג פליי") ויתן הקפאת תמונה טובה. הקלטה ב"לונג פליי" (LP) מומלצת רק בווידאוטייפ 4 ראשים ולא במכשיר בעל 2 ראשים, מכיוון שהאיכות במקרה זה גרועה.

הקפאה טובה של תמונה והרצה בהילוך איטי יתן וידאו בעל שלושה ראשים. התמונה שתתקבל תהיה נקיה וללא ריצודים. לווידאוטייפ בעל 6 ראשים אותן תכונות, ועוד שידור והקלטה בהיי־פיי סטריאו.

אם המטרה היא בעיקר לצפות בסרטים, אפשר להסתפק בווידאו 2 ראשים, פשוט וטוב ובלי פיונטים. אם המכשיר משמש בעיקר להקלטות מתוכנתות, כדאי לרכוש וידאוטייפ עם תצוגת תפריט וידאו על מסך הטלוויזיה, המאפשרת תיכנות מושלם, קל, יעיל ומענג באמצעות השלט. תוספת של היפרבאנד תאפשר צפיה בערוץ אחד בזמן ההקלטה ובו־בזמן הקלטת ערוץ אחר (לא יעיל למחוברי "תבל", שקידדה השידורים).

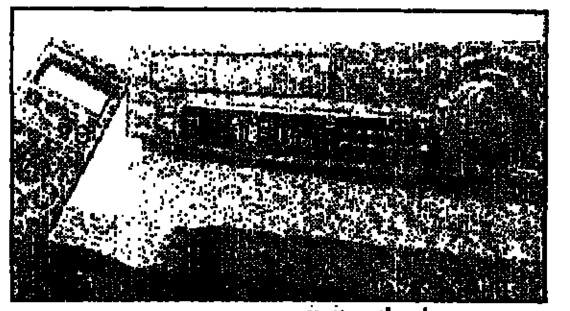
פנסוניק. הכל תלוי בראש

הקרנת קלטת המוקלטת בשיטת שידור שונה, דורשת וידאוטייפ רב־שידורי (מולטי־סיסטם) — פאל, סקאם, מסקאם, NTCS. הבעיה מתעוררת עם קלטות אמריקאיות או צרפתיות. רוב הקלטות המשווקות היום מאירופה הן בשיטת פאל, אבל המולטי־סיסטם ישמש גם לחיבור מצלמת וידאו ווידאו דיסק.

רוב הווידאוטייפים החדשים הם בעלי מנגנון טעינה מרכזי של קלטת — "מיד־דרייב". המשמעות הטכנולוגית: העברת המערכת המכנית במכשיר מן הצד אל המרכז, מה שמאפשר הפרדה בין מעגלי האלקטרוניקה השונים מימין ומשמאל ומאחור. התוצאה: איכות תמונה משופרת, טעינה ותגובה מהירה בהפעלה.

תכונות נוספות: אוטו טרייקינג — ייצוב תמונה אוטומטי, ניקוי ראש אוטומטי, עריכה למצלמת וידאו ועד סטריאו היי־פיי, לצורך הקרנת קלטות סטריאו, בורר מהירויות רב־מצבי המופיע באתרים מתרגמים בצורת "חוגת הרצה", מעין כפתור עריכה.

מי שרוכש וידאוטייפ עם מבט לעתיד, יבקש דגם עם פונקציית SHOW VIEW לתיכנות באמצעות הקלדת מספרים. על־פי שיטה זו אתה מתכנת לווידאו מספר קוד תכנית (האמור להופיע בלוחות המשדרים), ומנגנון ה־SHOW VIEW מתכנת אוטומטית את נתוני התכנית. השיטה (עדיין לא פועלת בישראל) חוסכת את מאמץ התיכנות.

מחירים:
- ■ סמסונג 4 ראשים — 2,450 ש"ח.
- ■ טושיבה דגם ארבה 2 ראשים — 2,690 ש"ח, 4 ראשים — 2,890 ש"ח.
- ■ סוני 2,590 ש"ח ל־2 ראשים, 3,550 ש"ח ל־4 ראשים ו־5,950 ש"ח לדגם ההיי־פיי סטריאו.
- ■ פנסוניק 2 ראשים — 2,690 ש"ח. 4 ראשים — 3,390 ש"ח, דגם היי־פיי סטריאו — 5,990 ש"ח.
- ■ סניו 2 ראשים — 2,425 ש"ח, 4 ראשים — 2,740 ש"ח.
- ■ שארפ 2 ראשים — 2,500 ש"ח, 4 ראשים — 6,500 ש"ח.
- ■ גרונדיג 4 ראשים — 2,790 ש"ח.

צרפתים ובריטים נפגשים. הממשלה בלונדון חושבת שתחבורה אינה עסק שלה
צילום: גאמא

בעבר צפתה יורוטאנל, שבשנה הראשונה לפתיחתה, יעברו דרכה כמחצית מכל החוצים את התעלה (הם מונים כיום כ־19 מיליון איש), אך עד עתה התחזית התבדתה, ולא במעט. לה שאטל, מעבורות הנושאת מכוניות ומשאיות על רכבות, דרך מנהרת התעלה בין קאלה ופוקסטון, אינה פועלת במלוא התפוסה המתוכננת, מפני שלא כל הרכבות נכנסו לפעולה בשלב זה. בלה שאטל מבטיחים, שעד הקיץ יפעילו את כל צי הרכבות.

יורוסטאר, רכבת הנוסעים המהירה, טוענת שהשירות הבלתי תכוף, הוא הגורם לכך שהרכבות בקו לונדון־בריסל נוסעות ריקות למחצה, והיא מתכננת לעבות את לוחות הזמנים בקיץ הקרוב. נקודת האור היחידה היא קו היורוסטאר הפופולרי מלונדון לפאריס. אלא שהוא אינו מסייע במידה רבה ליורוטאנל. החברה מקבלת מיורוסטאר מחיר בסיסי נמוך תמורת השימוש במנהרה. יורוסטאר הוא תאגיד של רכבות המצוי בשליטת שתי הממשלות ויורוטאנל הגישה כבר תביעה נגדו 3.2 מיליארד ליש"ט כפיצוי. כמו כן היא תובעת חלק גדול יותר מרווחי יורוסטאר.

היו"ר האחר של יורוטאנל, ז'ורז' כריסטיאן שאזו, הודיע בשבוע שעבר על יעד חדש: הכפלת חלקה הנוכחי של לה שאטל בתנועה החוצה את התעלה ל־40 אחוזים עד סוף השנה. הגדלה זו חייבת לבוא על חשבון המעבורות הימיות. לה שאטל יכולה לחצות את התעלה ב־53 דקות, מהירות כפולה מזו של המעבורות.

החברה ריצתה נהגי משאיות בריטיים, שהתלוננו שהמסעדה מפוארת מדי. לתפריט הוכנס "אוכל גרוע" — דגים וצ'יפס

לפי שעה המחירים שווים פחות או יותר. החברה אפילו הצליחה לרצות נהגי משאיות בריטיים, אשר התלוננו, שהמסעדה בלה שאטל היא מפוארת מדי, על ידי כך שהוסיפו מה שהדובר כינה "אוכל גרוע", בכלל זה דג וצ'יפס.

שירותי היורוסטאר נהנו מביקורת חיובית יותר מצד הנוסעים. רק נוסעים מועטים נראו מוטרדים, כאשר אחת מרכבות יורוסטאר, אשר בדרך כלל שועטות בין לונדון לפאריס בשלוש שעות, התעכבה בשבוע שעבר חמש שעות בגלל תקלה חשמלית. ברכבת מאוחרת יותר, ביאר שוטר בדימוס מאסקס, אדוארד קלארק, את סוד קסמה של הרכבת. "בשבילי זה מין ז'ול ורן כזה", אמר.

האם יורוטאנל תחזיק מעמד לאחר שיפוג החידוש? האם תצליח החברה לרסן את הבנקים? סר אלסטר הורה בשבוע שעבר, שיורוטאנל היא השקעה ל"בעלי עצבים חזקים". יתר על כן, מנהרת התעלה היא רק הסימן המדאיג הברור ביותר במדיניותה הרשמית של בריטניה, החותרת אחר הון פרטי למימון עבודות ציבוריות רחבות היקף.

בנקים ומשקיעים פרטיים נתקעו בהרחבת קו הרכבת התחתית ממרכז לונדון למזח קנארי, ופרוייקט מסילת הרכבת המהירה מלונדון לפתח מנהרת התעלה בפוקסטון אינו זז. איש אינו מערער על הצורך בקווי רכבת אלה, אך איש אינו חושב שהם יניבו רווחים. לאמיתו של דבר, הם לא צריכים להרוויח אלא לשרת את האזרחים, כפי שמאמינה ממשלת צרפת. לכן מפגרים הבריטים אחרי הצרפתים במרבית התחומים.

מסלול המניות של יורוטאנל

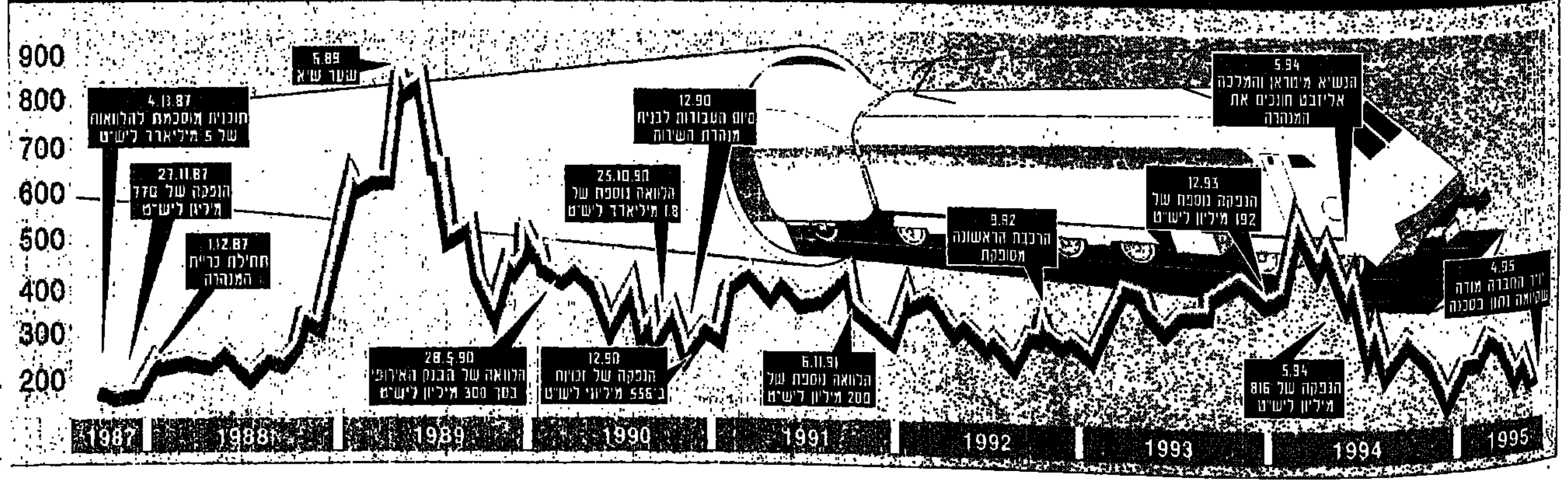

עמי אטינגר

קיץ צעיר

חבילות טיולי קיץ לחובבי מסעות, פיקניקים ותנאי שדה

בקיץ מתכננים אלפי ישראלים לצאת לטיולים לא שגרתיים ברחבי העולם. החברה הגיאוגרפית נאות הכיכר, יצאה באחרונה עם חוברת טיולים – "בראש צעיר". טיולים אלה מתקיימים בקבוצות קטנות, בנות 15־20 מטיילים, עם מדריכי שטח מנוסים של החברה. הלינות הן בבתי־מלון או בבתי אירוח עממיים, אוכלים בפונדקים מקומיים, או מבשלים בתנאי שדה. הנסיעות מוסדרות בתחבורה ציבורית.

● מסע בן 28 יום לדרום יבשת אפריקה ואל תופעות הטבע המופלאות שלה. המחיר, כולל טיסות, לינות וכלכלה מלאה: כ־3,000 דולר לאדם. תאריכי יציאה: 7.8.95, 18.9.95.

● טיול בן 24 יום לדלתת הנהר התוססת של המקונג, ולפלאי מקדשי אנגקור בקמבודיה. המחיר: כ־3,000 דולר לאדם. תאריכי יציאה: 18.9.95 ו־4.12.95.

● מסע בן 23 יום לטיבט, הנמצאת בגובה ממוצע של כ־4,000 מטר. המסלול מתחיל בדלהי שבהודו, ממשיך לקטמנדו בירת נפאל, להסה בירת טיבט, ומגיע גם לכפרים נידחים קרוב לפיסגת הר האברסט. המחיר: כ־3,000 דולר. תאריכי יציאה: 10.7.95, 18.9.95.

● טיול בן 20 יום של מסורת מול קידמה ביפן, כולל היכרות עם העם היפני ומנהגיו. במשך הטיול מבקרים בהירושימה, קיוטו, טאקאימה, טוקיו ועוד. המחיר עדיין לא ידוע. תאריך היציאה: 10.10.95.

רימון טיולים המייצגת בארץ את חברת הנסיעות AMERICAN ADVENTURE, שמתמחה באירגון טיולי קמפינג והרפתקאות, מציעה 8 טיולים לקליפורניה, מ־7 עד 35 ימים, בעיקר בארץ הקניונים והגנים הלאומיים כמו יוסימיטי, גרנד קניון וילוסטון. במזרח־ארצות הברית מציעה החברה 4 תכניות מ־7 עד 35 ימים, ממפלי הניאגרה בצפון ועד מיאמי בדרום. יש גם טיולים של 14 עד 42 ימים מחוף לחוף, וגם טיול בן 7 ימים להרי הרוקי הקנדיים, ו־28 ימים של מסע באלסקה, מוונקובר ועד אינוביק שבחוג הארקטי.

כל הטיולים של AMERICAN ADVENTURE הם במיניבוסים בני 13 מושבים. הלינות בעיקר בקמפינג, ולעיתים בבתי מלון.

● טיול בן 7 ימים לקליפורניה: החל מ־399 דולר לאדם, 21 יום בחוף המזרחי החל מ־859 דולר לאדם, וטיול בן 28 יום מחוף לחוף החל מ־1,099 דולר. המחיר לא כולל טיסות.

נטול מס

מבצעי השבוע בחנויות הדיוטי־פרי של ריצ'רדסון בנמל התעופה בן־גוריון:

בריסטיאן דיור. מתנה מעל קניה של 79 דולר.
סלוואדור דאלי. מתנה מעל קניה של 79 דולר.
פנסוניק. טלפון אלחוטי, דגם, KXT-3720, עם 10 זכרונות, מסנן רעשים, ו־10 ערוצי שידור, ב־159 דולר.
מורפי ריצ'רדסון. מכונת קפה לפילטר, קפוצ'ינו ואספרסו, דגם 47515, ב־139 דולר.

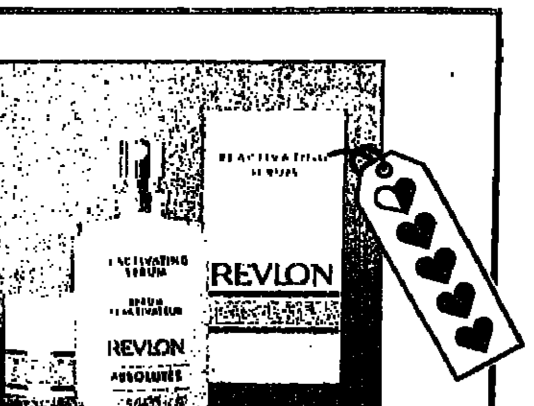

חלק לנצח

בת 35, בעלת עור שעודנו חלק יחסית, אבל יבש במקצת, קיבלה לניסוי סרום למניעת קמטים של רבלון מסידרת REVLON ABSOLUTES. החומר פועל פעולה כפולה: מחדיר לחות לעור, ושומר עליה שם זמן ממושך יחסית. אחרי חודשיים נתקבל הדיווח: "מוצר נהדר. יש לו ניחוח לימוני עדין ומרומז, וכשמורחים אותו על העור בכל ערב ולעתים גם בבוקר, הוא משפיע עליו השפעה טובה מאוד. החומר נספג במהירות, ולמרות זאת משאיר לאורך זמן תחושה של גמישות, רעננות ולחות".

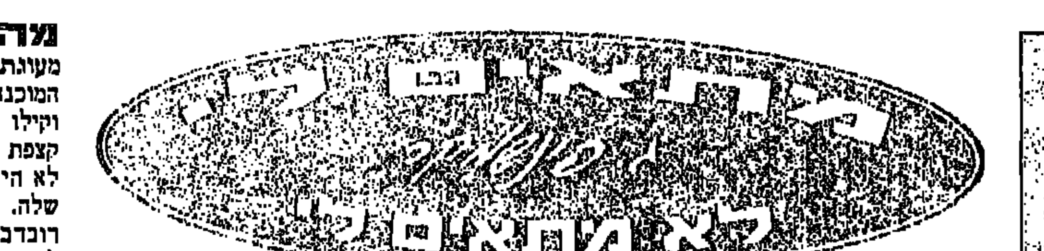

מה עם הטעם

לא התפעלנו מעוגת היער השחור של ויטה, עם הקצפת המוכנה ריץ'. היא נראית נהדר, גבוהה ויפה, וקילו אחד עולה 32 ש"ח. אבל הטעם! קצפת סינתטית לא נכנסת אלי הביתה, ולכן לא הייתי מוכן למתיקות הדביקה והתפלה שלה. גם העוגה, טורט שוקולד עם מחית דובדבנים, היתה פלסטיקית. שום קשר לעוגות היער השחור שסיפרה ואני טעמנו באזור השוורצוולד בגרמניה. אחרי הטעימה, החלטנו שאסור לעוגה הזו ליפול בידי הבנים. או להיפך. מצד אחר, מי יודע, אולי תמצא חן בעיני מישהו. צלצלתי בדלת של השכנה, נתתי לילדים הדקיקים שלה, הם אמרו תודה, והכניסו למקרר. הופתענו למחרת כששמענו את השכנה: "חזרתי בלילה, אחרי יום עבודה ארוך ומעצבן, פתחתי את המקרר והנה – העוגה. נורא נחמד למצוא משהו מתוק בהפתעה כשאתה עייף, רעב וכועס על העולם. היה כיף, גם אם נכון שזו לא עוגה משובחת. אבל במחיר כזה, וכמי שמתעצלת לאפות לבד אפילו לימי ההולדת של הילדים, יכול להיות שאקנה אותה לפעמים".

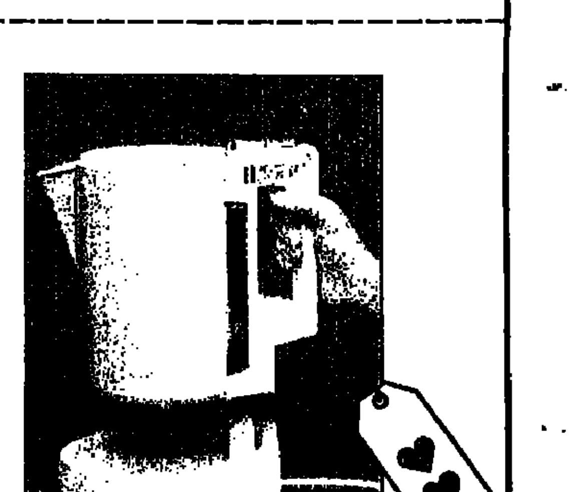

קומקום לוהט

נעים לומר מילה טובה על תוצרת כחול-לבן. הקומקום החשמלי האנגלי הוותיק שלנו התחיל לנזול והחליף אותו קומקום חשמלי עם מסנן מים צמוד, מרידי מים ומנורת סימון ששמו להיט 2000, מתוצרת אלקטרו חנן הישראלית. הוא בשלף, ומחירו 141 ש"ח, פחות ממחיר קומקום חו"ל דומה. הקומקום נאה ויעיל ויש בו גם חידוש: במקום יציאת המים יושב מסנן דקיק, שמאפשר להכניס לתוכו מי ברז רגילים ולאו־דווקא מים מפולטרים ומסוננים מהקנקנים. את הפילטר אפשר לרחוץ כשרוחצים את חלקו הפנימי של הקומקום, בעזרת חומץ מאכל פשוט. הוראות מצורפות. לדברי היצרן, המסנן יכול לחיות כך חיים ארוכים, אבל אם תרצו להחליף אותו, הוא יעלה 6 ש"ח באחת מתחנות המכירה, כמו המשביר לצרכן, למשל. יש גם קומקום לאינשלף ב־102 ש"ח.

חיים מקומיים

LIFE היא סידרה חדשה של מוצרי טואלט שפותחה במיוחד לרשת סופר־פארם ונמכרת רק בה. כמו הרבה רשתות גדולות בעולם, גם לה התחשק מותג משלה, והיא פנתה ליצרנים מוכרים "מהארץ ומחו"ל", כדי שיכינו לה שמפו וקונדישנר לשיער רגיל (500 מ"ל, 9.99 ש"ח האחד), אליסבון נוזלי (500 מ"ל באותו מחיר), קרם ידיים (100 מ"ל ב־4.99 ש"ח), ותחליב גוף, מבושם – ותודה לאל, גם אחד לא מבושם (400 מ"ל ב־14.99 ש"ח). יש בסידרה גם ממחטות נייר (150 יחידות ב־4.99 ש"ח), מטליות לחות עבות (אותה תכולה, אותו מחיר), ובעתיד יצטרפו עוד מוצרים. האריזות, הניתנות למיחזור, יפות מאוד, בצבעי אדום ולבן בולטים. האיכות טובה, בדרך כלל, גם אם אינה ברמה הגבוהה ביותר, והמחירים סבירים מאוד. הכי חיבבנו את השמפו והקונדישנר. הכי פחות – את תחליב הגוף, שאיכותו בינונית. כל המוצרים מבושמים בריח נעים, שאינו מכביד. אבל אחרי שחפפתם והתמרחתם בהם, לא כדאי לסבך את הגוף בריח נוסף באותו יום ותוכלו לוותר על בושם.

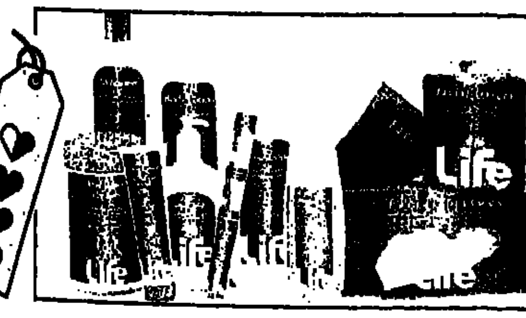

לימון לקיץ

הנה חוות הדעת שקיבלתי על מי טואלט EAU FRESH של ז'אק בוגרט, שמשווקת בארץ חברת ש. שטטביין. 64 ש"ח למיכל ספריי של 30 מ"ל. האריזה ניתנת למיחזור: "למרות מה שנכתב בנייר המצורף על מנדרינה, עץ אלמוג, מנטה, רוזמרין, ציפורן, יסמין, חבצלות ועוד, אני לא חשתי בתערובת מתוחכמת של ניחוחות, אלא רק בלימוניות החלטית שווה לכל נפש. מתאים למצב רוח ספורטיבי. קייצי וישיר".

לימון (2)

מוצר מיותר אבל נחמד, ממשפחת הפינוקים הלא־חיוניים, הוא פיניש סיטרו פרש, יבוא ושיווק רנשר. זוהי דיסקית קטנה וצהובה, 6.95 ש"ח, שתולים בתוך מדיח הכלים והיא לא עושה כלום חוץ מלהפיץ ריח לימוני. כלים רחוצים כמו שצריך לא בדיוק זקוקים לזה, אבל כמי שפותח וסוגר את המדיח פעמים אחדות ביום, שמחתי לפגוש ריח חמצמץ נעים למדי. העסק הזה טוב לשישה שבועות, ושיפרה, אחרי אחת הפעמים הנדירות שהפעילה את המדיח בעצמה, כבר ביקשה שאקנה עוד אחד.

♥ גרוע ♥♥ בינוני ♥♥♥ בסדר ♥♥♥♥ יופי ♥♥♥♥♥ מעולה

מוצר השבוע

טלי ברזילי רוזנפלד

חג המנגל, שחל עם המימונה בתחילת השבוע, יגיע לשיאו ביום העצמאות, כשכל עם ישראל ינפנף במרץ מעל הגחלים. השישליק והשווארמה הם רק חלק ממל־כי החג הקרב. את אריזות השווארמה הזולה ביותר מצ־או הסוקרים בסופרשוק גרינברג ביד־אליהו בתל־אביב. שם שילמנו עבור 100 גרם של מוצר – 2.30 ש"ח. את אריזות השווארמה היקרה ביותר הם קנו בקו־אופ בשכו־נת בבלי בתל־אביב, שם שילמנו עבור 100 גרם של אותו המוצר 2.98 ש"ח, הפרש של כ־30 אחוזים. בשיש־ליק הפרגיות מצאנו פער מחירים של 19 אחוזים בין החנות הזולה לחנות היקרה.

מוצר	צורה	מגדא יד אליהו		שקם קניון אילון		סופרשוק גרינברג יד אליהו		היפרכל קניון אילון		קו־אופ בבלי ת"א	
		מחיר	מחיר ל־100 גרם	מחיר	מחיר ל־100 גרם	מחיר	מחיר ל־100 גרם	מחיר	מחיר ל־100 גרם	מחיר	מחיר ל־100 גרם
שישליק פרגית מוכן	[illegible]	19.6	2.73	-	-	-	-	-	-	27.95	3.25
שווארמה	[illegible]	-	-	18.30	2.61	16.15	2.30	2:20	2.86	20.90	2.98

בישול אקזוטי

הגיעו שש תערובות תבלינים מוכנות של השף האמריקני הידוע פול פרודהום, המשווקות בארץ בידי פירן סחר. לפי הפירסום, הן טבעיות, בלי חומרים משמרים, סוכר או מונוסודיום גלוטמט, ומתאימות במיוחד לבישול פיקנטי, היות שהטעמים הם פרי "אסכולת הבישול הקייג'ונית של לואיזיאנה". התכולה: 62 גרם. המחיר: 8.50 ש"ח. היו שם תערובת לבשר, לעוף, לירקות, לפירות־ים, לדגים, לסטייק, לבשר לבן ולכבש.

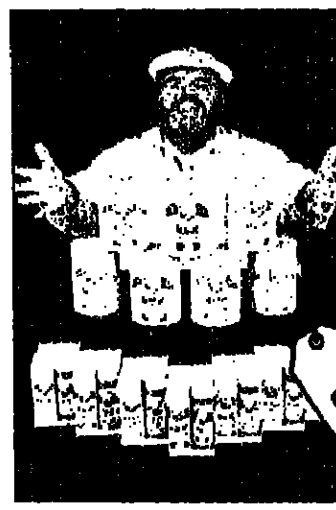

נתתי אותן לחמותי, בשלנית מעולה, ולדבריה, "אני לא מומחית למטבח הקייג'וני, אבל כל התערובות טעימות מאוד". הן מוסיפות ניחוח אקזוטי גם לעוף הבנלי ביותר, וטעם נהדר לסטייקים, במיוחד אם משרים אותם במרינדה מתובלת לפני הצליה מעל פחמים. אפשר להוסיף אותם גם לתפוחי אדמה מבושלים ואפויים, אורז וסלטים.

תחתונים פלוס

כשלבשתי לנסיון את ארי־תור, תחתוני בוקסר צרפתיים שנמכרים בארץ בחנויות שביניון, הסתכלו עלי הבנים בפליאה ושאלו – "מה זה, אבא, אתה הולך לגן?" לך תסביר להם שמכנסי הלָמֶך שילדי ישראל לא נפרדים מהם בשנים האחרונות, באורך הברך וברוחב יבשת אסיה, הם בעצם ואריאציה על נושא תחתוני הבוקסר. למרות שיוצאי־חלציי צינננו קצת את התלהבותי, החלטתי להשתמש בתחתונים המשובצים, הצבעוניים והנוחים. שיפרה אמרה שהם "די שיק ולא בלתי סקסיים". 79 ש"ח, מתאים יותר למכנסיים קצרים מאשר לתחתונים.

קבוצת עורק
לחברת תוכנה דינמית הגדולה בהתמדה דרושים/ות:
נסיון מוכח בניהול קבוצה גדולה של אנשים (20–30).
יכולת מו"מ עם ספקים ולקוחות.
ידע בתחום VAX / VMS במערכות גדולות, כולל CI-CLUSTER–יתרון.
ידע בתחום UNIX במערכות גדולות–יתרון.
ידע בתחום רשתות תקשורת.
יכולת לתרגם צרכים ברמת ארגון ומערכות לדרישות חומרה.
4–6 שנות נסיון בתכנון והקמת מערכות VAX/VMS גדולות עם מחשבים גדולים כולל CI - CLUSTER ורשתות תקשורת מבוססות DECNET, LAT, TCP / IP.
נסיון בסביבת PC'S ורשתות PC'S.
הכרת UNIX – יתרון.
יכולת ניהול מו"מ עם ספקים.
SYSTEM MANAGER ... VAX/VMS
בעל/ת 6–5 שנות נסיון.
נסיון בסביבות CI-CLUSTER.
הכרת תקשורת DECNET, TCP/IP, PATHWORKS.
עדיפות לבוגרי/ות אוניברסיטאות ו/או ממר"מ.
הכרת C, FORTRAN או COBOL – יתרון.
העבודה משולבת בנסיעות לחו"ל.
איש/אשת SYSTEM ADMINISTRATOR בסביבת UNIX
לעבודה בסביבת פיתוח וסביבת יישום מערכות ענ"א גדולות העובדות בטכנולוגיות CLIENT / SERVER.
בעל/ת 6–5 שנות נסיון.
הכרה מעמיקה של UNIX בסביבות ענ"א גדולות.
תמיכה בצוותי פיתוח גדולים בסביבות CLIENT / SERVER ומסופי – X.
הכרת HP-UX – יתרון.
הכרת TCP / IP – יתרון.
קבוצת עורק – והעולם יפתח בפניך
נא לשלוח קורות חיים אל: מח' כח-אדם, אבא הלל 16 ר"ג 52506, עם ציון המשרה או לפקס 03-5762343. סודיות מובטחת.

חברת תוכנה מובילה בתחומה בעולם
המפתחת ומייצאת מוצרים גרפיים מתקדמים – דרושים/ות
יועץ/ת לפיתוח
איש/אשת תמיכה טכנית
PostScript interpreter
אנו מוכנים גם לרכוש פיתוח קיים + קוד מקור.
היכרות מצויינת של מכונות CNC (G-CODE), פלוטרים (HPGL), תוכנות תיב"מ.
הכרות טובה של סביבת WINDOWS.
אנגלית מצויינת (שפות נוספות – יתרון).
SCANVEC The Graphics Specialist
המודעה מיועדת לנשים ולגברים כאחד. סודיות מובטחת.

מחפש משרה בכירה? מעריב

הפיתוח לחברת - ... טכנולוגיות מתקדמות
מהנדס/ת הנדסאי/ת תקשורת
★ נסיון ברשתות תקשורת והכרת האינטרנט.
★ ידע נסיון והכרת מערכות UNIX
★ נסיון והכרת מחשבים אישיים.
אנשי מכירות
★ נסיון והכרת מערכות תקשורת ומודמים.
★ נסיון במחשבים אישיים
★ הכרת האינטרנט.
אנשי תמיכה ללקוחות
★ נסיון והכרת מערכות תקשורת ומודמים.
★ נסיון בתמיכה במחשבים אישיים.
★ הכרת האינטרנט.
★ נכונות לעבודה במשמרות.
שני טכנולוגיות מידע בע"מ
טלפון: 03-6391288 פקס: 03-6391287
ת.ד. 1472 ת"א 61014 E-mail: newjob shani'net

עקב הרחבת הפעילות בממקו דרושים
תוכניתני X-WINDOWS ו-MOTIF
בסביבת UNIX לפיתוח כלים גרפיים
תוכניתני C בסביבת UNIX
עם ידע ב-RPC
● חובה נסיון של 5 שנים בתחומים הנדרשים
● חובה שליטה בשפה האנגלית.
טלפון. 03-6487415 (רב-קווי)

לבית תוכנה גדול באיזור הצפון
מהנדסי/ות תוכנה ומחשבים
בעלי/ות ידע באחד או יותר מהתחומים הבאים:
ORACLE * C++, C *
ADABAS * UNIX *
POWER BUILDER * MAGIC *
קורות חיים יש לשלוח לאמנון עובדיה
ת.ד. 6580 חיפה, מיקוד 31064
פקס: 04-335233 טל: 04-335562

תדיראן
חטיבת הסוללות
דרוש/ה
איש/אשת כספים
דרישות התפקיד:
תואר ראשון בכלכלה/מנהל עסקים
נסיון של 2-3 שנים בתחומי אשראי וכספים בחברה תעשייתית ו/או בבנק במחלקת יבוא/יצוא
שפות: עברית, אנגלית ברמה טובה.
המעוניינים יפנו בכתב יד, בציון קורות חיים אל: מש"אבי אנוש, תדיראן חטי' הסוללות - קרית עקרון, ת"ד 75 רחובות 76100.
סוללות TADIRAN P·O·S – פורצות את מחסום הזמן.

ART Advanced Recognition Tecnologies Ltd.
START WITH THE STATE OF THE ART
לחב' ארט המובילה בפיתוח טכנולוגיות מתקדמות לזיהוי קול וזיהוי כתב יד עבור חברות המחשבים והתקשורת הגדולות בעולם, דרושים מקצוענים:
לצוות הפיתוח:
Voice Pattern Recognition
אלגוריתמאים/יות
• בוגרים מצטיינים במדעי המחשב או ההנדסה
• בעלי נסיון בתחום עיבוד אותות סיפרתי
• בעלי נסיון בשפת C בסביבת PC
• תואר שני – יתרון
פניות למשרה זו יש להפנות לגבי אילן.
לצוות המכירות:
איש/אשת מכירות בינלאומיות
• נסיון מוכח של 3–5 שנים במכירות מוצרי תוכנה (כולל נסיון בחו"ל)
• נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות ונסיעות תכופות לחו"ל
• שליטה באנגלית עסקית (דיבור/קריאה/כתיבה)
• השכלה בתחום מנהל עסקים/מחשבים
פניות למשרה זו יש להפנות לשלמה גרדמן.
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לשלוח קורות חיים מפורטות ורשימת ממליצים לפקס. 03-6425887 או לת.ד. 39918 ת"א.

CHIPCOM
Smart Networks for Smart People
Software Test Engineers
Software Engineers

robomatix
לחברה בת .D.D.I.S LTD העוסקת בביקורת איכות לצגים שטוחים
דרושים/ות:
משרה 144
אנשי/נשות תוכנה
בעלי/ות ידע ונסיון בתחומים הבאים:
PC, C++, WINDOWS, MMI,
ממשקי חומרה/תוכנה, גרפיקה
נא לשלוח קורות חיים לת.ד. 2092, א.ת. רעננה 43100, או בפקס: 09-986980
אנו מתנצלים מראש אך רק פניות מתאימות תיענה.

לוח דרושים מעריב

מכון תימה TEMA
אנשי שיווק תמיכה ומכירות

לחברת תקשורת
דרושים/ות
אנשי/ות מכירות
לאזור נתניה וחיפה

דרישות התפקיד:
- נסיון במכירות
- התמדה ונכונות לעבודה מאומצת
- רכב חובה

הכשרה בתחום התקשורת תנתן למתאימים
משכורת בסיסית מובטחת + עמלות
לפנות לדורית מיום א' (03)5603319

המפעל להכשרת ילדי ישראל
רשת פנימיות ארצית
דרושים/ות

1. זוג נשוי
לעבודה כאם בית ומדריך
*לבית ילדים מס"ד בעפולה עילית ובאשקלון
*לבית ילדים ממלכתי באשדוד
האשה במשרה מלאה.
הבעל ב 1/2 משרה בשעות אחה"צ
נדרש רקע בחינוך. מוצע דיור במקום
ושכר בדרוג הוראה.
מתאים לזוג עם 1-2 ילדים.

2. פסיכולוג/ית
ב- 1/4-1/2 משרה חינוכי/ת או קליני/ת
לבתי ילדים בעפולה עילית, בכרמיאל, באשקלון ובאשדוד.
מתעמדים/ות מתאימים/ות יפנו קורות חיים
אל המנכ"ל לכ"א ומינהל, ת.ד. 8360,
ירושלים, 93106, מתאימים ייענו.

לחברה בתחום הסיעוד
לאיזור המרכז והשרון
עובד/ת סוציאלי/ת
אח/ות מוסמכ/ת
עובד/ת משרד
דרישות: רשיון נהיגה/רכב
שפת יידיש/רוסית - יתרון
למתאימים - תנאים מצוינים
פרטים אישיים יש לשלוח לפקס: 09-920435
או לטלפון: 03-9323745

לפרומדיקו בע"מ
פרומדיקו PROMEDICO
דרושה/ה
עובד/ת מחסן
דרישות וכישורים:
משרה מס' 25
★ 12 שנות לימוד
★ אחראי/ת ומסודר/ת בעבודה
★ ידיעת אנגלית - הכרחית
★ יכולת התמדה והשתלבות בצוות עובדים
★ נכונות לעבודה מאומצת
★ נסיון קודם בעבודת מחסן - הכרחי
(רצוי בתרופות ובמחסן ממוחשב)
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 3340, פ"ת 49130
ולציין על גבי המעטפה "משרה מס' 25".

לרשת מסעדות חלביות במרכז הארץ
דרושים/ות
מנהלי/ות משמרת
במשרה מלאה
[illegible]

טי קיו אס בע"מ
(T.Q.S)
בית לתפקידי מכירות ושווק

לחברתנו - חברה צעירה ומתפתחת
דרושים/ות
רכז/ת כח-אדם
(משרה מס' 711)
★ אקדמאי/ת בעל/ת פוטנציאל למיון ואבחון.
★ סבלני/ת ואורגני/ת.
★ רצוי נסיון בשווק/מכירות.

יועצ/ת הדרכה
לעבודה במכירות ובהנחיית קבוצות
(משרה מס' 811)
★ אקדמאי/ת מנוסה במכירות ורצוי גם בהדרכה.
בשתי המשרות יועבר קורס מקצועי לפני תחילת העבודה.
המתאימים/ות ישלחו קורות חיים לחברת טי.קיו.אס (T.Q.S), ליד המקדמיה למכירות, רח' ז'בוטינסקי 138 ר"ג 53603, בציון מס' המשרה המבוקשת ע"ג המעטפה.

עיריית רמלה
לשכת [illegible] הדובר
למחלקה לשירותים חברתיים
דרושים/ות
עו"ס 50% משרה לבתי ספר
עו"ס 75% משרה לריכוז מועדוניות
עו"ס 50% משרה לנערות במצוקה ערביות
עו"ס 75% משרה לטיפול במשפחות במגזר הערבי
עו"ס 100%-75% משרה לטיפול במשפחות
תנאי עבודה טובים + הדרכה צמודה
בדבר פרטים נא לפנות למנהל המחלקה:
מירון גוטליב טל' 08-226423.
על המועמדים להגיש הצעותיהם עד 7.5.95 על גבי טופס שניתן לקבלו במח' כח-אדם בצירוף המלצות וקורות חיים, טל. 08-240510, 248486.
יואל לביא, ראש העיר

לחברה מסחרית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
ראשי/ת מנוסה
4: IK 3 גוס
לאישור כ"ס רטנה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 20408 ת"א 61204
סודיות מובטחת

למכינה התורנית - באלקנה
חטיבת ביניים ישיבתית
דרושים
ר"מ - רב מחנך
מורה לתנ"ך
מורה למתמטיקה
מורה לאנגלית
מורה למלאכה
רכז חינוך חברתי
בין השעות 8.30-14.30 03-9363613, 03-9362292
בשעות הערב 03-9362356

לקיבוץ חמדיה דרושה
גננת
לשנת תשנ"ו (החל מ-9/95)
עדיפות לבוגרות סמינר הקיבוצים או "אורנים" ולבעלות נסיון בעבודה בקיבוץ.
טל' בבוקר - 06-589805
בערב - 06-589949 (אושרית), 06-589966 (אביבה).

מיקרוטל תקשורת סלולרית בע"מ

דרושים/ות
למשרד הראשי בתל-אביב
מזכיר/ה לסמנכ"ל הטכני
משרה 4004
- ניסיון בניהול משרד ממוחשב
- ידע בתוכנות WORD, EXCEL, CORELDRAW
- ידע באנגלית, כולל הדפסה - חובה
- אקדמאי/ת - יתרון
- עד גיל 30
- הופעה ייצוגית
- משרה מלאה, 5 ימים בשבוע

פקיד/ת קבלה
משרה 2009
- תודעת שירות גבוהה
- הופעה ייצוגית
- עד גיל 30
- משרה מלאה, עבודה במשמרות

מקדמי/ות מכירות בטלפון
משרה 1009
- נסיון בניהול מו"מ בטלפון, יתרון
- השכלה: בגרות מלאה
- מוטיבציה גבוהה להצלחה
- יכולת עבודה בצוות
- כושר ביטוי ושכנוע
- גיל 23-35
- תודעת שירות גבוהה
- העבודה במשמרות: א'-ה' 08:00-13:00 ; 13:00-18:00
יום ו' - תורנות

לסניף תל-אביב, חיפה, ירושלים, באר-שבע
נציגי/ות מכירות
משרה 1008
- נסיון במכירות שטח
- הופעה ייצוגית וכושר ביטוי
- השכלה תיכונית ומעלה, עדיפות לאקדמאי/ת
- גיל 25-35
- משרה מלאה, שעות בלתי שגרתיות
- משכורת קבועה - תמריץ על הישגים - טלפון סלולרי

לסניף תל-אביב, חיפה
טכנאי/ת מעבדה
משרה 1005
- טכנאי/ת אלקטרוניקה
- נסיון ב- R.F
- ידע בתיקון, ברמת רכיב
- נכונות לעבודה מאומצת
- תודעת שירות גבוהה
- עד גיל 30
- משרה מלאה, 6 ימים בשבוע

לסניף תל-אביב, חיפה, עפולה, י-ם, באר-שבע
טכנאי/ת התקנות
משרה 1006
- רקע טכני באלקטרוניקה או בחשמלאות רכב
- לאחר שירות צבאי במקצוע
- ידע בסיסי במחשבים
- עד גיל 30
- אחראי/ת ובעל/ת כושר לעבודה עצמאית
- נכונות לעבודה מאומצת
- תודעת שירות גבוהה
- משרה מלאה, 5 ימים בשבוע

נא לשלוח קורות חיים בכתב בלבד לת"ד 18099 ת"א 61180
ולציין ע"ג המעטפה את מספר המשרה. פניות טלפוניות לא תענינה.

שים לב למי יש NOKIA
להזמנות חייג: 177-022-6088

נור פוקוס
אם אתה צעיר, נמרץ וחרוץ
מעוניין להרויח הרבה,
ואינך מפחד מעבודת שטח מאומצת
מחכה לך עבודה מעניינת
כנציג/ת מכירות
בחברה בעלת הטכנולוגיה המתקדמת בעולם
להפקות פרוצס לפרסום, תערוכות ושילוט.
נסיון באחד משטחים אלו - יתרון.
אם יש לך:
הופעה נאה, תקשורת טובה עם אנשים,
כושר ביטוי מעולה, השכלה תיכונית ורכב
שלח קורות חיים לחי בפקס: 03-9241789
או ת.ד. 3194 פ"ת 49130

לחברת בניה פרטית
דרוש/ה
מהנדס/ת ביצוע
לפרויקט בניה בירושלים
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 4036
פתח-תקוה 49130

לוח דרושים מעריב

טל: 03-5632140 • פקס: 03-5632059 • מודעות דרושים נוספות מתפרסמות בחוברת לוח דרושים ובחוברת לוח

משרד החינוך, התרבות והספורט
אגף בכיר למדע וטכנולוגיה, גף טכנולוגיה
ד ר ו ש י ם
מנחים לחינוך הטכנולוגי

למגמות: מכונות, חשמל אלקטרוניקה, בנייה אדריכלות, עיבוד עץ, טכנולוגיית מידע, כימיה תעשייתית, ביוטכנולוגיה, מינהל, תעשייה וניהול, תיירות, אומנויות העיצוב, טכנולוגיית תקשורת, אופנה, טיפוח, חינוך, מדעית טכנולוגית.

דרישות התפקיד:
1. תואר אקדמאי או בוגר/ת מכללה.
2. תעודת הוראה.
3. נסיון בהוראה של 5 שנים לפחות.

מורים מתאימים מכל רחבי הארץ, יפנו בצירוף קורות חיים והמלצות מנהל/ת ביה"ס בו הם עובדים ל:
אלי אייבר, מנהל גף טכנולוגיה, משרד החינוך, התרבות והספורט
רחוב שוקן 18, תל-אביב 66556

מועצה מקומית אריאל
המחלקה לחינוך
לשנת הלימודים תשנ"ו
לבית הספר מקיף אריאל (6 שנתי) דרושים/ות
מורים/ות
במקצועות הבאים:
- תנ"ך - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- הסטוריה - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- מחשבים - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- לשון - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ביולוגיה - משרה מלאה - נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ביולוגיה - משרה מלאה - כיתות ז'-ט'
- מינהל, משאבי אנוש, מערכות מידע. נסיון מוכח בהכנה לבגרות
- ערבית לכיתות ז'-י'

נא להתקשר לטלפונים ולתאם פגישה:
ביה"ס - 03-9366481
03-9365622
בית - 03-9366664/5

רשות שדות התעופה בישראל
נמל התעופה בן-גוריון
דרושים/ות
בחורים/בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן גוריון
העבודה מוצעת במשמרות מגוונות, במשרה מלאה ללא מגבלות, חוזה לפרק זמן של שנה לפחות. בתום שנת העבודה הראשונה תתאפשר העסקת סטודנטים במשרה חלקית בהתאם לתוכנית הלימודים.
מועד העסקת סטודנטים החל מסמסטר אביב תשנ"ו (פברואר 96).

תנאי קבלה:
- לאחר שרות צבאי.
- 12 שנות לימוד לפחות.
- דוברי אנגלית ברמה גבוהה (הראיון יערך בשפה האנגלית).
- יתרון לדוברי שפות נוספות.
- מצב בריאותי תקין.
- הופעה נאה.
- מגורים באזור גוש דן - חובה לתקופת התחזות.

במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת עפ"י הצורך.
למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.
- תחילת העבודה מותנית בתהליך מיון, וכן בתהליך הכשרה של שלושה שבועות.
- הועדה תטפל רק במועמדים אשר ביכולתם לעבור את תהליך ההכשרה בחודשים אפריל 95 - יוני 95 בלבד.
- למועמדים בעלי הכישורים המתאימים תתקיים ועדה ב- 1.5.95 במלון כפר המכביה, רח' ברנשטיין, ר"ג.
הרשמת מועמדים תתקיים משעה 07:00 ועד שעה 08:00 בבוקר.
מספר המועמדים שירואיינו הינו מוגבל ומותנה בהחלטת הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שחרור מצה"ל, צילום תעודת גמר ושתי תמונות.

פלאפון שיווק ומכירות
מחפש אתגר חדש?
משרות בניהול שיווק וניהול מכירות
בחברות גדולות ומבוססות?
בחברה מס' 1
במגדלי התאומים מס' 1
קו ישיר למנכ"ל - טל': 03-7511040
- סודיות מובטחת -
פקס: 03-6132594
ז'בוטינסקי 33 רמת גן 52511

דרושים/ות
טכנאים/קבלנים
לעבודת התקנות בטלויזיה בכבלים
רכב חובה
שרית - 03-5566879

אוניברסיטת תל-אביב
ד ר ו ש / ה
מכרז חיצוני מס' 14/מכ/95
מנהל/ת
החטיבה התיכונית
(כיתות ט' עד י"ב) /
בית הספר להנדסאים של אוניברסיטת ת"א
(לשנת הלימודים תשנ"ו)
★ השכלה אקדמית בהנדסה או במדעים מדוייקים.
★ עדיפות לבעלי תואר שני.
★ רשיון הוראה קבוע.
★ נסיון בהוראה ובחינוך על יסודי.
★ נסיון מוכח בניהול - רצוי בבתי-ספר תיכוניים.

תאור התפקיד
אחריות על כל הפעולות הפדגוגיות, הטכנולוגיות והמינהליות של החטיבה התיכונית - (ביה"ס התיכון של אוניברסיטת ת"א).
כפיפות למנהל ביה"ס להנדסאים.

קורות חיים בצרוף תעודות השכלה יש להפנות למדור מיון וגיוס כ"א, אוניברסיטת תל-אביב מיקוד 69978 עד תאריך 2.5.95
נא לציין את שם המשרה.

טופ בשותף סל
דרוש/ה
סגן/ית מנהל סניף
באזור המרכז
כישורים נדרשים:
- השכלה תיכונית ומעלה
- בעל/ת רכב פרטי
- אוריינטציה שיווקית
- נכונות לעבודה מאומצת בשעות חריגות
- גיל 24-35
נא לשלוח קורות חיים לפקס. 03-9211026
שובר-סל

הסינפוניטה הישראלית באר-שבע
מנהל אמנותי: אורי מאיר
הסינפוניטה מודיעה על משרות פנויות לעונת הקונצרטים 1995/1996

● כנר	● קונטרבס (ראש קבוצה)
● ויולה (ראש קבוצה עמית)	● קרן-יער (ראש קבוצה)
● צ'לו	● קרן-יער

מועד המבחן: 21.5.95, השלב השני בין ה- 17-25.6.95
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לתזמורת הסינפוניטה הישראלית באר-שבע
דרך המשחררים 12 באר-שבע 84299, טל: 231616 פקס: 07-235412

דיור למבוגרים בכפר-סבא "בית בכפר"
דרושים/ות
1. אחים/ות מוסמכים/ות
2. מטפלים/ות למח' הסיעודית
רצוי אזור מגורים בסביבת כפר-סבא
נסיון בעבודה במחי גריאטרית-סיעודית - יתרון
יכולת עבודת צוות
המעוניינים מתבקשים לפנות טלפונית
לטל: 09-478478 להגר או אורית
לטל: 09-478411 לברכה

למועצה האזורית
ערבה תיכונה
דרוש/ה
מנהל/ת ביה"ס היסודי
המסוגל/ת להביא לשינוי מהותי בביה"ס
המעוניין לפעול בקו חדשני.
כישורים נדרשים:
- תואר אקדמי
- רשיון הוראה קבוע
- ניסיון ניהולי מוכח
- יכולת הנהגה
- יזמות חינוכית
תנאים טובים, מגורים במקום
דבר פרטים נוספים נא לפנות למשרדי המועצה
טלפון 07-592201, ובערב: 07-581193

בי"ה
לבי"ס על יסודי דתי בירושלים
דרוש לשנת הלימודים תשנ"ו
מנהל
התכונות הדרושות:
- השכלה אקדמית מושלמת.
- נסיון מוכח בניהול.
- התמצאות במערכת החינוך הבלתי פורמלית.
- יכולת שליטה בצוות חינוכי ויכולת ליזום פרוייקטים חינוכיים.
יועדף מועמד בעל רקע תורני
על המועמדים לפנות בציון קורות חיים ופרוט נסיונם הקודם אל ת.ד. 1334 תל-אביב, עבור "613987"

הסתדרות המשותפת לחינוך יהודי ציוני
מחלקת הנוער והחלוץ
האגף הדתי
דרושים/ות
לעבודה עם נוער מחו"ל
א. חובשים/ות קרביים
ב. מורים/ות דרך
חו"ל חייבים/ות להיות בעלי/ות רקע ציוני דתי.
יש לציין בעת הפנייה את התפקיד המבוקש.
פניות אל: האגף הדתי, הנוער והחלוץ, ת.ד. 92 ירושלים
פקס: 02-617196
טל': 02-612499

דרוש/ה
הנדסאי/ת
פלסטיקה/מכונות
למפעל קיבוצי באזור אשקלון
ידיעת השפה האנגלית - חובה
עדיפות לבעל/ת רכב
טלפון: 07-734820 משעה 08.00-16.00

לחברה באזור נס-ציונה
דרושים/ות
עובד/ת בתחום המכירות
[illegible]
עברית/אנגלית [illegible]
לדוברי/ות [illegible]
מתכנני/ות [illegible] אלקטרוני
בעלי/ות נסיון
ידע באוטוקד • [illegible] CAD [illegible] - יתרון
טל': 08-402687

לחברה בתל-אביב דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2-3, בעל/ת נסיון
כישורים: בוגר/ת תיכון • בגרות מלאה.
אנגלית טובה, הכרת הקוואטרו - יתרון.
יחסי אנוש טובים.
לפנות לטל': 03-5630020

למשרד רואי-חשבון
וולקן, וינברג, עייש ושות'
דרושים/ות
רואי/ות חשבון
נא לשלוח קורות חיים בכתב יד
לקרמניצקי 1 תל-אביב 67899 ליד' אילן

מוסף ספרות וספרים עמ' 28

יום שישי, כ"ח בניסן תשנ"ה, 28.4.1995

"רבים מילדי תימן הנעדרים נחטפו ונמכרו לאימוץ"

ארנון נבות, קצין משטרה לשעבר, חושף לראשונה את חקירתו בפרשת ילדי תימן הנעדרים: בוצעו חטיפות וילדים נמכרו לאימוץ לדבריו, ב"פעולה ממוסדת, תופעה שחוזרה על עצמה" ■ נבות, שטוען לטיוח והכשלת חקירתו, קובע: "לו היו פותחים קברים, היינו מגיעים למימצאים מסמרי שיער" ■ האם מדובר בפשע נורא או שכל טענותיו הן "שקר ובילבול מוח", כהגדרת מי שהיה הקצין הממונה עליו ■ חשיפה ראשונה

יוסי ולטר ■ עמ' 2

"הגיע הזמן לפוצץ את הפרשה". יגאל יוסף (מימין) וארנון נבות ליד המצבות בבית הקברות בפתח תקווה צילום: רובי קסטרו

למי התכוון איתן הבר כשאמר שליצחק רבין אין עניין להופיע בטלוויזיה "עם גיבנת". סימה קדמון, עמ' 6 ■ חשיפה: סיפורו של אהרון קמארה, ישראלי שחילץ משדה מוקשים את מוחמד דאוד, לימים ראש ממשלת ירדן. דוד לביא, עמ' 8 ■ 20 שנה למלחמת וייטנאם. רון מיברג, עמ' 10 ■ שבוע לפיצוץ באוקלהומה־סיטי. בן כספית ויהונתן גפן, עמ' 16

דברים קורים בסאיטקס.
אנשים טובים גורמים לדברים לקרות.

אנחנו מחפשים אנשים טובים,
שישתלבו בסביבת עבודה דינמית.
סביבה שיודעת להעריך אותם,
מאפשרת להם להתפתח מהר,
ומציעה קריירה מקצועית ומגוונת.

מנהל/ת איכות

אחריות להגדרה, הטמעה ושיפור תהליכי הבטחת איכות בחטיבת מוצרים העוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק מוצרים עתירי תוכנה.
התפקיד כולל:
ניהול תהליכי איכות וישום מתודולוגיות שיפור בחטיבה.
הבטחת עמידה בסטנדרטים בינלאומיים.
הגדרת מדדים ויעדים לפעילות החטיבה (דגש על תהליכי פיתוח).

הכישורים הדרושים:
- נסיון בניהול איכות בפרויקטים משולבים עתירי תוכנה.
- נסיון בניהול פרוייקט פיתוח - יתרון.

אחראי/ת שיווק

איתור צרכים והגדרת תוכניות שיווק להחדרת מוצרים חדשים.
תמיכה והנחיה של מערך השיווק והמכירות של חברות בנות בחו"ל ואחריות לתהליך השקת המוצרים (Product Launch).

הכישורים הדרושים:
- השכלה אקדמאית בתחום טכנולוגי - יתרון.
- תואר שני במנהל עסקים (התמחות בשיווק).
- נסיון בתחום התקשורת - יתרון.
- נסיון של שנתיים, לפחות, בפיתוח ו/או שיווק מוצרים בתעשיה עתירת ידע.
- נסיון בהחדרת טכנולוגיות חדשות למערך הפצה ו/או לקוחות.
- שליטה באנגלית ברמת שפת אם. שפות נוספות - יתרון.

התפקיד כרוך בנסיעות קצרות לחו"ל.

מהנדס/ת מערכת בתחום התקשורת

איפיון והגדרת פתרונות מערכתיים עבור מוצרי החברה והטמעתם בשדה.
זיהוי ואיתור טכנולוגיות חדשות בתחום התקשורת.
קיום קשר עם גורמי חוץ, יצרנים, לקוחות ואנשי תמיכה.

הכישורים הדרושים:
- מהנדס/ת מחשבים.
- נסיון של שלוש שנים לפחות בתחום התקשורת.
- שליטה בנושא תקשורת, LAN/WAN ו-Network Management.
- נסיון במערכות מורכבות.
- הכרת Macintosh ו/או UNIX - יתרון.
- הכרת רשת Novell ו-NT - יתרון.

מהנדס/ת תוכנה

פיתוח תוכנה חדשנית בתחומי הגרפיקה והמולטימדיה.

הכישורים הדרושים:
- מהנדס/ת תוכנה.
- נסיון בתכנות בסביבת Windows.
- נסיון בכתיבה ב- C++.
- הכרת Macintosh - יתרון.

מהנדס/ת תוכנה

פיתוח בקר למכונות ניקוב אלקטרוניות לדפוס שקע (GRAVURE)

הכישורים הדרושים:
- מהנדס/ת תוכנה בעל/ת 3 שנות נסיון לפחות.
- נסיון במערכת הפעלה RMX - יתרון.
- הכרת מערכות גרפיות והכנה לדפוס - יתרון.

מתכנן/ת יישומים

הגדרת ותכנון יישומים ומימשקים גרפיים למערכות קדם דפוס בסביבת PostScript.
תמיכה במוצר בשלבי הטמעתו בשדה, תוך קיום קשר שוטף עם משתמשים בארץ ובחו"ל.

הכישורים הדרושים:
- השכלה אקדמאית בתחום טכנולוגי.
- נסיון בפיתוח בסביבת עבודה בין תחומית.
- ידע ב-PostScript ובהוצאה לאור - יתרון.
- הכרת Macintosh ו/או UNIX - יתרון.
- שליטה מלאה באנגלית.

מהנדס/ת אלקטרוניקה

תכנון ופיתוח מעגלים סיפרתיים מהירים, במסגרת צוות רב תחומי העוסק בתכנון מערכות הדפסה אלקטרוניות.

הכישורים הדרושים:
- מהנדס/ת אלקטרוניקה.
- נסיון של שנתיים בתכנון חומרה.
- הכרת רכיבים צרובים כגון: PAL, XILINIX, ALTERA.
- הכרת מיקרופרוססורים - יתרון.

המשרה אפשרית לבוגרים מצטיינים חסרי נסיון.

הנדסאי/ת אלקטרוניקה

בדיקה ותיקון של מוצרי מחשב וציוד היקפי עד לרמת רכיב.

הכישורים הדרושים:
- הנדסאי/ת אלקטרוניקה.
- נסיון בבדיקות ותיקונים של כרטיסים אלקטרוניים.

המשרה אפשרית לבוגרים מצטיינים חסרי נסיון.

סאיטקס היא החברה המובילה בעולם בתקשורת מידע חזותי, עם מחזור מכירות של יותר מ-700 מיליון דולר, מתוכם 99% ליצוא. סאיטקס מפתחת ומייצרת מוצרים המשווקים ביותר מ-50 מדינות.

קורות חיים יש לשלוח לסאיטקס קורפוריישן בע"מ, משאבי אנוש, ת.ד. 330, הרצליה ב' 46103. פקס. 09-597-878. סודיות מובטחת.

סאיטקס

אתגרים ברמה עולמית

"רבים מילדי תימן הנעדרים נחטפו ונמכרו לאימוץ"

[illegible]

קצין המשטרה בדימוס, ארנון נבות, עמד השבוע ליד שורת קברים בחלקת הילדים שבבית העלמין בפתח תקוה, והחריד את דממת המוות בהכרזה שורק לאוויר: "רבים מילדי תימן הנעדרים נחטפו ונמכרו למשפחות מאמצות בארץ ובחו"ל, בידי רשת שפעלה בשיטתיות. הוועדות שבדקו במהלך השנים את הפרשה עשו רק חצי עבודה, ולכן לא הגיעו לחקר האמת. כנראה שהמימסד הפוליטי במדינה אינו רוצה בכך".

ההכרזה הזו הקפיצה את ראש עיריית ראש העין, יגאל יוסף, שנכח במקום. הוא עצמו טוען אותם דברים זה שנים רבות, אבל הטענות הללו לא זכו לשום גיבוי ואימות מגורם רשמי כלשהו. להיפך, שתי ועדות חקירה שהוקמו ב־25 השנים האחרונות, שללו אפשרות למעשים פליליים. והנה, עומד לידו קצין משטרה לשעבר, שאינו נמנה עם בני העדה התימנית וגם לא משתייך לחסידי עוזי משולם - ומטיל פצצה.

התלהבותו של ראש העיריה גברה כאשר נבות התוודה, כי לפני כ־10 שנים, בהיותו קצין בכיר במטה הארצי של המשטרה, החל לחקור את הפרשה, אסף חומר, ריכז עדויות, והגיע למסקנות קשות שעוררו אצלו חשדות כבדים בשתי נקודות עיקריות: האחת - גורלם של רבים מהילדים הנעדרים, פרשה שרשו בה רבות. נקודה שניה, חמורה לא פחות, שמשום מה לא עלתה מעולם על סדר היום הציבורי: להיכן נעלמו אוצרות יודאיקה, תכשיטי כסף וזהב שעברו מדור לדור, ורכוש רב, שיהודי תימן הביאו עימם. אבל עבודתו של קצין המשטרה נבלמה על ידי גורמים שונים, והחקירה, על מימצאיה הקשים - נגנזה.

נבות, כיום בעל משרד חקירות פרטי, יושב מאז ואוכל את עצמו. הפרשה הזו לא נותנת לו מנוח ומעיקה על מצפונו. הוא מייסר את עצמו מדוע שתק אז. אולי אם היה מחליט ללכת עד הסוף ומרעיש עולמות, התעלומה היתה נפתרת. כל השנים האלו שתק, וזה הציק לו. עכשיו הוא החליט לדבר, לספר את סיפורו ולהוציא את השדים מן הבקבוק. ויותר מכך, הוא החליט להירתם לעניין, ויחד עם יגאל יוסף לפרוע חוב ישן, שמבחינתו הוא חייב לא רק לעצמו, אלא לעדה התימנית כולה.

מול הקברים הקטנים שנכרו לפני 45 שנה ויותר, החליטו ראש העיריה והחוקר הפרטי, למצוא דרך לנהל חקירה עצמאית, ללא כל קשר לעבודתה של ועדת החקירה הממלכתית שהוקמה באחרונה. זאת, בנסיון להגיע אל פתרון התעלומה, שוינקה שוב אל התודעה הציבורית - בגלל המהומות, יש להודות, שמחוללים עוזי משולם וחסידיו. חקירה כזו, אומר נבות, צריכה להתנהל בדרך שונה מזו שהלכו בה הוועדות. בשביל להגיע לאמת לא צריך ועדת חקירה ממלכתית.

כתב מינוי מוזר

החקירה שניהל נבות בשעתו לא הגיעה אל כלי התקשורת. מעטים ידעו עליה. היא התבצעה באלמוניות ואולי זו הסיבה שהיא מתה מוות לא טבעי עוד בהיותה בחיתוליה. היא החלה בעקבות מכתב שהגיע אל שולחנו ב־3 במארס 1986. נבות היה אז רב־פקד ושימש כראש יחידה ארצית שעסקה באיתור נעדרים, והמינוי הזה די החמיא לו: בתחתיתו התנוססה חתימתו של ראש הממשלה דאז, שמעון פרס, והעתקים ממנו נשלחו לשרי המשפטים, המשטרה והקליטה, וכן ליועץ המשפטי לממשלה. במכתב התבשר נבות כי הוא, יחד עם יהודית צור, שהיתה אז עוזרת בכירה לפרקליט המדינה וכיום שופטת, ויהודית פינקלשטיין ממשרד הקליטה, מתמנים "להוות צוות מדריך לוועדה ציבורית לגילוי ילדי תימן הנעדרים". תפקיד הצוות, כפי שהוגדר במכתב: להנחות את הוועדה בכל הנוגע להכנת החומר, אשר ישמש יסוד לחקירות הפרשה.

כמבט לאחור רואה נבות בכתב המינוי משהו מוזר למדי. באותם ימים שבה ועלתה הפרשה לכותרות, בעקבות פירסום עבודות מחקר על נושא קליטת יהדות תימן, שעשה דני לויטן, חוקר מאוניברסיטת בר־אילן. לויטן טען בעבודתו כי מספר הילדים הנעדרים גדול בהרבה מ־342. אל הנתון הזה - 342 נעדרים - הגיעה 18 שנים קודם לכן ועדת הדיקה בראשותם של ניצב־משנה ראובן מינקובסקי, שהיה ראש אגף החקירות במשטרת ישראל, ויוסף בהלול, פרקליט מחוז הצפון. לויטן הצביע על ליקויים שונים בעבודת ועדת מינקובסקי־בהלול וקבע, בין היתר, כי כדי להגיע לחקר האמת היה על הוועדה לפתוח ולבדוק קברים. קביעה זו העלתה מחדש את הנושא על סדר היום, ועוררה סערה שבעקבותיה הפעילה הוועדה הציבורית של יהודי תימן לחץ כבד על שמעון פרס להקים ועדת חקירה ממלכתית. הלחץ הזה הוליד את הקמת הצוות שבו היה חבר נבות. אבל מה שנראה מוזר לקצין המשטרה לשעבר, ברור לגמרי לדב לויטן. הוא טוען שבעצם, פרס לא היה מעוניין בשום ועדה. שהוא, כמו כל המימסד הפוליטי בישראל, חשש ממה שעלול להתגלות ומן ההשלכות הפוליטיות שיתלוו לגילויים אלה.

למרות זאת, ארנון נבות ויהודית צור התייחסו אל המינוי ברצינות רבה ונרתמו לעבודה במלוא המרץ. נבות פעל בהתלהבות, אבל עד מהרה התברר לו שהוא עוכר על הילוך סרק: שום ועדה לא הוקמה כדי לבדוק מחדש את הפרשה, כך שלצוות שהקים פרס לא היה למי לייעץ ולא היה את מי להנחות. גם הוועדה הציבורית של יהודי תימן, למעט נציג בודד אחד, לא קיימה שום קשר עם נבות ושתי חברותיו לצוות. ואם לא די בכך, נזכר היום קצין המשטרה לשעבר כי מישהו אחז בשולי מכנסיו ומנע ממנו לרוץ קדימה ולהתקדם בחקירה. נבות טוען כי מפקדיו גילו זלזול מוחלט בכל מה שנגע לחקירת הפרשה. הם לא ייחסו לה חשיבות. ומתוך היחס הזה נגזרו גם תקיעת המקלות בגלגלים ובלימת כל יוזמה.

"אחרי שקיבלתי את המינוי", נזכר נבות, "ניגשתי למפקדי, ניצב־משנה משה שדה־אור, שהיה ראש מחלקת החקירות במטה הארצי, ואמרתי לו שאני זקוק לסיוע לוגיסטי. לבד לא אוכל לבצע את העבודה. נדחיתי על הסף. 'מה השטויות האלה' - הוא פטר אותי בצחוק לגלגני. ביקשתי שסגני, שהועסק במשימות שונות שהטיל עליו המטה הארצי, ישוחרר מכל משימה לטובת הפרשה - ונדחיתי. אותה תשובה קיבלתי לגבי מזכירתי, שהועסקה בעבודות אחרות. ביקשתי גם לפנות לי את המחשב האישי שהיה במשרדי, על מנת שאוכל להזין בו חומר - ושוב נתקלתי בסירוב. איש גם לא הנחה אותי מה עלי לעשות. הצוות לא כונס מעולם. קיימתי כמה ישיבות עם יהודית צור, שבהן סיכמנו את שיטת העבודה, היתה גם פגישה או שתיים עם היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, והופעה אחת בוועדת הפנים של הכנסת. מעבר לכך לא נעשה דבר. ראיתי שהישועה לא תצמח מאיש, והתחלתי לעבוד לבד".

הבסיס לעבודתו של נבות היה דו"ח ועדת מינקובסקי־בהלול, שהוקמה בשנת 1968. ועדה זו הוקמה בשעתה לאחר שמשפחות, שבתחילת שנות ה־50 נשלחו להן הודעות על פטירת ילדיהן, החלו לקבל צווי גיוס על שם הילדים המתים. לאחר עיון בדו"ח, הגיע נבות למסקנה שיש בו סתירות. כך, למשל, הוא גילה שקיימת אי התאמה בין מספר הקברים הרשומים למספר הכללי של הנעדרים. הוועדה לא מצאה הסבר לשאלה מה קרה ל־22 ילדים שנעלמו. מינקובסקי ובהלול קבעו גם כי לא נעשו מעשים פליליים, אלא מדובר בתקלות אדמיניסטרטיביות, תוצאה של האנדרלמוסיה המינהלית שאיפיינה את אותם ימים.

נבות ניגש מיד למלאכת איתור ואיסוף מסמכים ורישומים מאותה תקופה, וכן גביית עדויות מפי משפחות הנעדרים. החקירה הובילה אותו אל גנזך המדינה, שם מצא ריכוז אדיר של חומר שהתייחס לקליטת יהודי תימן. "המסמכים הקפיצו אותי. לא היה קשה לאתר רשימות נפטרים של משרד הבריאות, אבל נפטרים רבים לא נכללו ברשימות של משרד הפנים. דרשתי להעביר את החומר למטה הארצי כדי להזינו במחשב, למיינו ולהצליב מידע עם המשפחות. לצורך זה הייתי זקוק לטנדר או שניים. נתקלתי בקיר אטום. אמרו לי שאין רכב ואין מקום לאחסן את החומר. השתלטו לי גם על המחשב ולא נתנו לי

"ליגלגו עלי, סירבו לבקשותי". ארנון נבות צילום: רובי קסטרו

לעבוד עליו. הממונים עלי נתנו לי להבין שזה מה שיש, ועם זה אני צריך להסתדר. לימים אף הורו לי לרדת מהעניין, כי הוא לא בסדר העדיפויות של המשטרה".

"הקשר עם ההורים אבד"

אבל נבות לא הרפה. ככל שהעמיק לחקור בעניין, גברו אצלו החשדות שרבים מהילדים שהוכרזו כמתים - נגנבו מהוריהם בצורה שיטתית ונמסרו לאימוץ, תוך זיוף מסמכים. לדבריו, החשדות האלה התחזקו לאחר שכמה טענות בסיסיות חזרו כחוט השני אצל משפחות רבות, והן מצביעות על השיטה: רבים מהילדים נלקחו מהוריהם ונשלחו לבתי ילדים ומירפאות במחנות אחרים, בטענה שהם זקוקים לטיפול רפואי. אחרי כמה ימים היתה מגיעה ההודעה שהילד או הילדה נפטרו ממחלה. אחר כך היו מראים להורים קבר שבו נקבר הילד - ובכך נסגר הסיפור.

כך הגיע נבות, בין היתר, לעדותה של אם שטענה כי כמה ימים לאחר שנמסר לה שבתה נפטרה במחנה אחר, היא הגיעה לשם וראתה את הילדה בזרועות אשה אשכנזיה. כאשר ביקשה להתקרב - הרחיקו אותה בכוח. החוקר מצא גם שם של ילד שהוכרז כמת, אך התברר כי נמסר לאימוץ בבלגיה. הוא הצליח לאתר את כתובת המשפחה המאמצת, אך משביקש לנסוע לחו"ל כדי לבדוק את העניין, נתקל, לטענתו, בסירוב מוחלט. "נדחיתי בצורה בוטה וזלזלנית: 'איזה שטויות אתה מדבר, מה פתאום לנסוע לבלגיה'".

תופעה נוספת שבה נתקל נבות: ילדים נמסרו לאימוץ כחוק, לאחר שבתוהו ובוהו ששרר במחנות העולים, אבד הקשר עם הוריהם. כאן מצא החוקר, לדבריו, שיטות מרחיקות לכת בתעוזתן הפלילית: "הילדים אמנם אומצו כחוק, אבל לצורך זה היו מייצרים יתומים. באותם ימים לא היתה בעיה לקחת ילד לבית ילדים, להעביר את המשפחה למחנה אחר ולטעון שהקשר עימה אבד. והרי לך ילד ללא הורים. אז היו פונים לשלטונות ומגלגלים את האימוץ בצורה חוקית. את העניין הזה לא בדקו מעולם.

"שיטה נוספת שמצאתי: בהצלבות שעשיתי בין רישומי משרד הבריאות והפנים, התעורר החשד שבמקרים רבים הוצאו כמה תעודות פטירה על שמו של אותו נפטר, תוך ניצול העובדה שהפקידות האשכנזית לא ידעה לכתוב כהלכה את השמות התימניים. כך יכלו להוציא כמה תעודות פטירה עם שמות משובשים, על אותו נפטר. הגעתי למסקנה הזו, בין היתר, לאחר

נבות מצא שם של ילד שהוכרז כמת אך התברר שנמסר לאימוץ בבלגיה. הוא גילה את כתובת המאמצים, אבל כשביקש לנסוע לחו"ל לבדוק את העניין, נתקל, לטענתו, בסירוב מוחלט. "נדחיתי בצורה בוטה וזלזלנית: 'איזה שטויות אתה מדבר'"

"המימסד הפוליטי בישראל חשש ממה שיתגלה ומההשלכות הפוליטיות שיתלוו לגילויים אלה". ילדים יהודים בתימן

שמצאתי חוסר התאמה בין רשימות הנפטרים לבין מספר הקברים בבית הקברות ליד מחנה עין שמר, שהיה אחד ממחנות הקליטה המרכזיים של יהודי תימן. מספר הקברים שם קטן ממספר השמות המופיעים ברשימות", טוען קצין המשטרה לשעבר.

על סמך נסיונו כחוקר, הגיע נבות למסקנה שהפעולה המתחייבת ממיכלול החשדות הכבדים היא פתיחת קברים. ברוב המקרים קיבלו המשפחות את הודעת הפטירה בדיעבד, לאחר שילדם המת כבר נקבר. ההוכחה היחידה שיש בידיהם למות הילד, הוא קבר, שלרוב נחפר בחופזה וסומן בלוחית עץ או לבנה, וכן רישומים ותעודות שלגבי אמיתות חלק מהם יש לנבות ספקות רבים.

נבות התייעץ עם פתולוג ומצא שכאשר מדובר בילדים, ניתן לבדוק את השלד ולקבוע את גילו של הנפטר ברמת דיוק גבוהה ביותר. הוא דרש לפתוח בצורה מירגמית שורה של קברים, לבדוק את השלדים ולאמת אם הנתונים תואמים את הפרטים המופיעים בתעודות הפטירה. במילים אחרות - האם בקבר זה או אחר אכן קבורים הילדים ששמותיהם מופיעים ברישומים.

◄

"אני בטוח שאם היינו פותחים קברים, היינו מגיעים למימצאים מסמרי שיער. אני משוכנע שהיו מוצאים קברים ריקים, שאיש לא נקבר בהם. את הפעולה הזו לא עשתה שום ועדה, וכל זמן שלא מבצעים - לעולם לא יגיעו לאמת"

תגובות

מפקדו לשעבר של נבות: "טענותיו הן שקר ובלבול מוח"

■ **ניצב־משנה בדימוס משה שדה־אור, לשעבר מפקדו של ארנון נבות:**

"טענותיו של נבות הן שקר ובלבול מוח. בכל דבריו יש 10 אחוז אמת וכל השאר שקרים שהוא מאמין בהם. אישית, לא עסקתי בעניין. הכפפתי את נבות לקצין אחר לאחר שנמאס לי ממנו. מכל דבר הוא עשה סקנדל. הטענות שכביכול לקחתי ממנו רכב - הן שקר. רק בהתערבותי ניתן רכב ליחידה הזו. לגבי החקירה המסויימת הזו, אינני זוכר שקיבלתי הנחיות כלשהן מפיקוד המשטרה. זה היה דבר קטן שלא היה בסדר העדיפויות שלי".

■ **עמי חובב, ששימש חוקר בוועדות מינקובסקי ושלגי:**

"בכל עבודתי לא מצאתי יסוד למעשים פליליים. הכל נבע מהאנדרלמוסיה של מדינה בדרך - חוסר אירגון, קשיי שפה וחוסר קומוניקציה בין הערות. בשתי הוועדות נעשתה עבודה רבה וחשובה, תוך מאמץ רב לאתר ארכיבים שחלקם הושמדו, לנבור במרתפים, לאתר אנשים. רק מי שמבין את המנטליות של העדה התימנית, את הניואנסים של ביטויים ושמות, יכול להבין באמת מה קרה. לכל תימני היו או כמה שמות, שכללו את שם האבא והסבא. די בכך שפקיד רשם רק שם פרטי ושם משפחה, וכבר יש לך עשרות ילדים עם השם צדוק שרעבי. מכאן נבעו אי הבנות רבות ונגרמו טרגדיות.

"אשר לאי ההתאמות בין הרישומים למספר הקברים, מותחי הביקורת מתעלמים מהדרך הפרטיזנית שבה נקברו רבים. קברים רבים נחפרו בחופזה. שטפונות ומפולות אדמה הכחידו רבים מהם. אחרי התייעצויות הגעתי למסקנה שלא כדאי לפתוח קברים. שאחרי כל כך הרבה שנים, אמצא בקברים הקטנים האלה רק רגבי עפר. כמעט לא נותרו שרידים של הילדים התימנים שמתו. הם הגיעו לארץ במצב של תת תזונה, ממש שלדי אדם. הם נראו כמו ילדים שניצלו ממחנות ההשמדה באירופה. כלום לא נותר מהם. וגם אם נבדוק, מה זה יתן? למי תשווה את הנתונים? הרי מדובר במאות משפחות. כל חרעש גורם עוול למשפחות. יגאל יוסף יזם ב־85' כנס גדול בראש העין, ואז קמו רבנים וצעקו שגנבו את הילדים. זה עורר מהומה וגרם נזק לעדה. אחרי 25 שנים של שקט שוב גירדו את הפצע.

"אני סומך את ידי על עבודת ועדת שלגי. יותר מזה כבר אי אפשר לעשות. אני כיחיד הצלחתי לעשות מה שרבים לא היו עושים".

ומה לגבי האוצרות האבודים של העדה?

"השאלה היא להיכן נעלמו כ־500 ספרי תורה עתיקים, מה קרה לרכוש בעל ערך היסטוריידתי שאי אפשר לאומרו בכסף. את הסוגיה הזו צריך לחקור".

■ **השופט בדימוס ד"ר משה שלגי:**

"נכון ש־6 שנים זה הרבה זמן. התמשכות העבודה נבעה מרצוננו לעשות עבודה יסודית. העבודה הוטלה על חוקרים שונים. הם היו אנשים טובים, אבל ההספק שלהם היה דל. עד שבא עמי חובב ועשה עבודה גדולה. אינני מבין מאין יש ליגאל יוסף העוז למתוח ביקורת על עבודת הוועדה. הוא היה שותף לעסק. כמה פעמים הצעתי להחליף את החוקרים - אבל הוא התנגד. בכל השנים הללו, יגאל יוסף עיין ב־12 תיקים בסך הכל, ויש לו את העוז לדבר בכלל? גם הטענה כאילו חתמנו על מימצאיו של אדם אחר היא מגוחכת. מי שיעיין בתיקים ייווכח כמה פעמים הם הוחזרו לו כדי לבדוק שוב, לאמת ולהוסיף חומר.

"החלטנו לא לפתוח קברים, כי הדרישה לא נראתה הגיונית. נניח שיש מקרה אחד או שניים. אבל מישהו מעלה על דעתו שכל המשרדים חברו יחד כדי לזייף את כל מאות המקרים? שישלחו לי אלה שדורשים זאת. צריך שיהיה הגיון בכל העניין. וגם אם היינו פותחים קברים, הרי ממילא כבר אי אפשר לזהות. אז בשביל מה לעשות את זה? אילו היה לנו ספק לגבי הרישומים של חברה קדישא, היינו פותחים. פעלנו כמו שבית משפט היה פועל. לא עושים פעולה כזו רק משום שמישהו מטיל ספק באמיתות הרברים.

"הוועדה פעלה על בסיס המנדט שניתן לה. לא נתבקשנו לגלות את אמיתות הטענות לגבי גניבת ילדים, אלא מה קרה ל־505 הילדים ששמותיהם היו בידינו. למרות זאת, בעבודתנו לא נתקלתי ולו בבדל ראיה, שעשויה לאשש טענה כזו. 30 שנה מתבשלים בסיפור הזה - ולאיש אין הוכחות, רק טענות. למישהו יש ספק שלו היינו נתקלים בחומר כשלהו, היינו עוזבים אותו בלי בדיקה? אבל זה לא המנדט שניתן לנו. מבחינה זו אני סבור שאין סתירה בין עבודת הוועדה בראשותי לוועדת החקירה הממלכתית. היא זו שצריכה לעבור בכיוון הזה. אני סבור שרצוי וטוב עשתה הממשלה שהורתה על הקמת ועדה ממלכתית, שתגמור סוף סוף עם הפרשה הזו".

עורך: אבי בטלהיים ■ סגן עורך: נוגן גינת ■ עריכה: אבי וינברג, דנה נצר ■ עיצוב: יורם נאמן ■ גרפיקה: משה מימוני

"נפטרים רבים לא נכללו ברשימות משרד הפנים. דרשתי להעביר החומר למטה הארצי כדי להזין במחשב ולהצליב מידע עם המשפחות. לצורך זה הייתי זקוק לטנדר. נתקלתי בקיר אטום. אמרו שאין רכב ואין מקום לאחסן חומר. השתלטו על המחשב ולא נתנו לי לעבוד עליו. לימים הורו לי לרדת מהעניין"

כתב מינוי לקוי. ד"ר משה שלגי

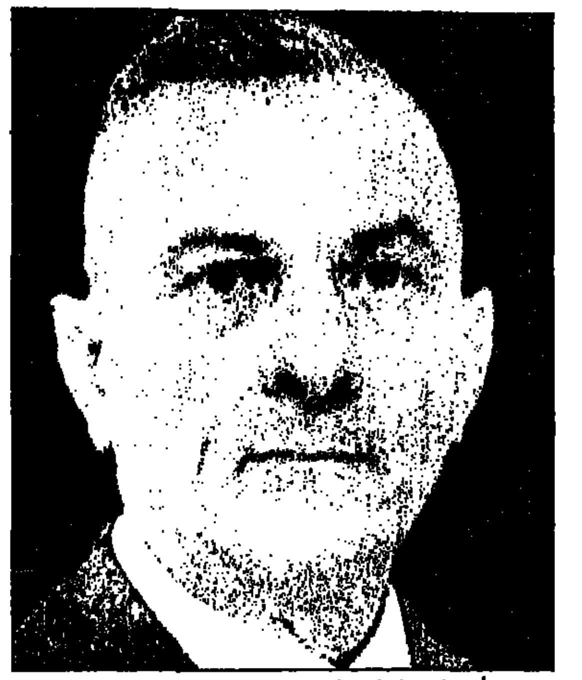
רק תקלות אדמיניסטרטיביות. ראובן מינקובסקי

העבודה הרציונית ביותר. עמי חובב

(המשך מהעמוד הקודם)

"ההליך הזה היה צריך להתגלגל דרך הפיקוד הבכיר של המשטרה – אבל גם כאן לא סייעו לי. להיפך, הערימו עלי קשיים. כך למשל, הורה שדה־אור שאחנה את רכבי במטה הארצי. באותם ימים עבדתי מסביב לשעון, עד לשעות הלילה המאוחרות, כי לקחתי את העניין ברצינות. ההוראה הזו אילצה אותי או לבקש טובות מהתורן במטה הארצי, שידאג לי לטרמפ הביתה, או לחזור באוטובוס שכבר לא היה בשעות הלילה המאוחרות. זה נעשה בכוונה להכשיל אותי, להוריד אותי מהנושא. אני בטוח שאם היינו פותחים קברים, היינו מגיעים למימצאים מסמרי שיער. אני משוכנע גם שהיינו מוצאים קברים ריקים, שאיש לא נקבר בהם. את הפעולה הזו לא עשתה שום ועדה – לא ועדת בהלול־מינקובסקי, גם לא ועדת שלגי, שהוקמה בשנת 89' וסיימה את עבודתה רק באחרונה, אחרי סחבת של שש שנים. כל זמן שלא מבצעים את הפעולות שאני ביקשתי לבצע – סימן שרק מורחים ומשלמים מס שפתיים. לעולם לא יגיעו לאמת. זו לא עבודה יסודית. עובדה, לאחר שוועדת מינקובסקי סיימה את עבודתה, צצו עוד שמות של נעדרים. הוועדה עסקה ב־342 מקרים, ולאחר מכן צצה רשימה נוספת שכללה כ־600 מקרים".

לדעתך, מדובר בפעולה ממוסדת של רשות מאורגנת?

"גם בהיבט של מספר הילדים הנעדרים, אי ההתאמות שגילית, שיטות הרישום, האישפוז – מדובר כאן בפעולה ממוסדת. לא מדובר על פקיד אחד או שניים. זו תופעה שחוזרת על עצמה בכל המחנות. הקבורה הלא מכובדת, ללא נוכחות ההורים, לפעמים בהסתר, נעשתה במקומות רבים. יתירה מזאת. שמעתי גם טענות רבות כי ילדים בעלי עור בהיר סומנו עוד בתימן ואחר כך נעלמו בישראל. היתה פה שיטה. איש גם לא התייחס מעולם לאוצרות הרבים שהביאו עימם התימנים. ספרי קודש עתיקים, חפצי כסף וזהב מעשי ידי אמנים תימנים שעברו מדור לדור. כל זה נובע מן העובדה שהפקידות האשכנזית התייחסה לתימנים כאל בהמות, שאינן חשות דבר כלפי ילדיהם. 'יש לכם הרבה ילדים, אז פחות אחד' – היה משפט שהוטח לא פעם בהורים שנתבשרו על מות ילדם".

ילדים מילדי תימן הנעדרים נחטפו ונמכרו לאימוץ

בשנת 87', בעקבות מערכת יחסים עכורה וטינה אישית ששררה בינו לבין ניצב־משנה שדה־אור, פרש נבות מהמשטרה, כשהוא סוחב על גבו את הגיבנת התימנית. הוא לא שלם עם מה שקרה. בין היתר, הוא מדבר גם על התנהגותו שלו. בהופעתו בוועדת הפנים של הכנסת, שהתכנסה בעיצומה של החקירה שניהל, הוא סתר את טענותיהם של נציגי יהדות תימן, שדיברו על הצורך לחקור את האמת – למרות שבליבו הסכים עם כל מלה שאמרו.

"עשיתי זאת", הוא אומר היום, "מתוך לויאליות למשטרה. בחרתי ליישר קו עם עמדת המדינה, ועל כך אני מצר עד היום".

למה שתקת עד היום?

"זה מציק לי שנים רבות. התלבטתי. אבל עכשיו החלטתי לפרוץ את העניין ולעשות הכל כדי לתקן את המעוות. אני משוכנע שהמינוי שקיבלתי היה כדי לצאת ידי חובה. הצוות שלי היה משולל כל סמכויות. זה היה קישקוש. מישהו כנראה ידע על היחסים שלי עם שדה־אור והמליץ לפרס לתת לי את המינוי, בהנחה שלא אגיע רחוק. כך אכן קרה. ועדת חקירה ממלכתית לא תפתור את התעלומה. נחוצה כאן חקירה מקצועית, שתקבע סוף סוף איך ולמה זה קרה, ואם מדובר כאן בסיפור הפשע הגדול ביותר שבוצע מאז קום המדינה".

"בוועדה דנו על שעות נוספות"

חיזוק לדבריו של נבות מצאנו אצל ראש עיריית ראש העין, יגאל יוסף, ומפי דב לויטן, שנחשב לאחד המומחים בפרשה. שניהם מותחים ביקורת על עבודת ועדת שלגי, וקובעים שהוועדה הזו, כמו קודמתה, ועדת מינקובסקי, עשתה רק חצי עבודה. בבדיקה שערכנו התברר כי הביקורת הזו גורמת, לפחות בחלקה, עוול לעמי חובב, ששימש חוקר בוועדות מינקובסקי ושלגי, והמסקנות שהוצאו התבססו בעיקרן על חומר שאסף בעמל רב ובעבודת נמלים על הנעדרים. בזכותו, יש לומר, הורכבה רשימה מהימנה של נפטרים, ולאחריה הוזנו מחשבי צה"ל ומשרד הפנים בנתונים הסופיים. חובב – אחיהם של קרייני הרדיו המפורסמים משה חובב וראומה אלדר – שירת בצה"ל כקצין מודיעין, ולאחר שחרורו כקצין הביטחון בעיריית ירושלים. בשנת 67' שימש כחוקר ומנחה לצוות חוקרי המשטרה שעבדו בוועדת מינקובסקי. לפני כשנה וחצי גוייס גם לוועדה בראשותו של השופט בדימוס ד"ר משה שלגי, אותו מינה יצחק שמיר בשנת 89' לעמוד בראש ועדת בדיקה.

עבודת הוועדה נסחבה שנים רבות, לטענת רבים, בגלל חוסר הרצינות שגילו החוקרים השונים שסייעו בעבודת הוועדה. לבסוף נואש שלגי והטיל את העבודה על עמי חובב.

חובב הטיל את עצמו אל תוך העבודה, ובעזרת הנסיון שרכש בעבר והחומר הרב שכבר היה בידו, הצליח להגיש מימצאים ששימשו בסיס למסקנות הוועדה. בין שמותיהם של כ־600 נעדרים, מצא חובב כאלה שכבר נבדקו בוועדת מינקובסקי והופיעו שוב ברשימה שהוגשה לוועדת שלגי. הוא מצא גם שמות של ילדים שנפטרו עוד במחנה המעבר בתימן. נותרה עוד רשימה של כ־50 ילדים, שאין כל הסבר להיעדרם.

אף שהם מציינים לשבח את עבודתו של חובב, מותחים יגאל יוסף ודב לויטן ביקורת על עבודת שתי הוועדות, ומסכימים עם טענותיו המרכזיות של נבות. "כל השנים התנגדתי לוועדת שלגי, אף שהייתי חבר בה", אומר ראש עיריית ראש העין, "זו לא הדרך לטפל בבעיה כל כך סבוכה. הוועדה הציבורית לגילוי ילדי תימן הנעדרים הזהירה כבר לפני שנים שללא חקירה אמיתית – הפצע הזה לא יגליד, וזה עלול לגלוש לאלימות. תקופה ארוכה ראיתי כיצד נסחבת העבודה בוועדת שלגי. דנים שם בפרטים טכניים, כמו מאיפה ישיגו תקציבים ושעות נוספות לחוקרים. דרשנו לפתוח קברים, לערוך בדיקת רקמות – אבל נענינו שזה לא בסמכות הוועדה. לא נעשתה גם חקירה לגבי האותנטיות של המסמכים. אני עצמי נמנה עם משפחה ששייכת לפרשה האומללה הזו. אחותי, אסתר, נפטרה בהיותה תינוקת. יש מסמכים שמעוררים תמיהות, אבל תשובות אמיתיות לא קיבלנו עד היום. במקום זאת, קיבלנו צו גיוס לאחותי המתה".

דב לויטן: "בשנת 86' הטיל פרס על שר הקליטה דאז, יעקב צור, לבדוק אפשרות של הקמת ועדת חקירה. גוייסתי אז לעניין בעקבות המחקר שעשיתי. בפגישות עם צור ביקשנו שתתבצע פתיחת קברים ובדיקת רקמות. אבל צור סירב. הוא אמר שזה יקר מדי. על סמך המחקר שלי דרשתי לפתוח לפחות 10 אחוז מהקברים. לא נענינו. זה מלמד על היחס. לבסוף יצאה הודעה שהוחלט שלא להקים ועדת חקירה ממלכתית.

"אשר לוועדת שלגי, עצם כתב המינוי הוא לקוי. היא נתבקשה לבדוק את המקרים שוועדת מינקובסקי לא הגיעה אליהם. הוועדה הזו לא קיבלה תאריך יעד לסיום עבודתה. חברי הוועדה דישדשו במקום זמן רב. כמה מחוקרי הוועדה התעניינו יותר במילוי טופסי שעות נוספות מאשר בעבודה לגופה. גם ראש עיריית ראש העין הוא פוליטיקאי, ופעולותיו בוועדה נגזרו משיקולים פוליטיים. עמי חובב עשה עבודה גדולה, אבל עם כל הכבוד, הוא רק אדם אחד".

■■■

עכשיו מתכוננים כולם לסיבוב נוסף, לקראת תחילת עבודתה של ועדת החקירה הממלכתית, שהוקצבו לה כ־10 מיליון שקל. יש שרואים בכך פתח תקווה לכתיבת פרק אחרון וסופי בסיפור העצוב הזה. אבל בינתיים מתכוננים ארנון נבות ויגאל יוסף לקיים חקירה משלהם, שתוצאותיה, הם מקווים, יביאו לפתרון התעלומה.

יוסי ולטר

ידע אישי

סוכל פוטש ב"צומת"

זוכרים את הפתעת "רפול ושבעת הגמדים" שנחתה עלינו בבחירות האחרונות, כהן זכתה צומת, בניגוד לכל הסיכויים, בשמונה חברי כנסת, שבעה מהם אלמונים?

בימים אלה היה מי שרקח בצומת מניפולציה מכוערת, שנועדה לייצר מהדורה חדשה של "שלגיה והגמדים": להדיח את מרבית ח"כי צומת, ולהושיב במקומם אלמונים חדשים.

מאחורי הפוטש שנכשל עמדו כמה בכירים בצומת, שהגיעו למסקנה שגם להם מגיע לטעום ממנעמי הכנסת. המדהים הוא שכל ח"כי צומת בכלל לא זיהו את היעד הסופי של המהלך ואפילו תמכו בו. זאת, עד שהתעורר ח"כ פנחס בדש ועצר ברגע האחרון את כדור השלג שנועד למחוץ אותו ואת חבריו.

קבוצת "הקושרים", שהונהגה בין היתר ע"י מזכ"ל צומת, דורון שמואלי, הביאה למזכירות הצעה לבחור את הח"כים במיקצים של חמישיות. כל חמישיה תיבחר ע"י המרכז, המונה 480 חברים, ואילו חברי צומת הפזורים בארץ יצטרכו בפריימריס רק לדרג את מיקומם בתוך החמישיה הראשונה, השניה והשלישית.

לאחר שכבר תמכו במתכון שנועד להעיף אותם הביתה, הבינו הח"כים שנפלו בפח. שהרי די בהתארגנות של כמה מבכירי המנגנון להשגת שליטה של 51% במרכז, ודרך כך לאייש כרצונם את שלוש השלישיות. הח"כים הנבגדים – פנחס בדש, משה פלד וחיים דיין – הלכו להסביר את גודל המזימה לרפול. הם, אגב, לא שיתפו את עמיתם מודי זנדברג, בגלל חשד שהוא מתואם עם ה"קושרים". רפול, לאחר ששמע את הדברים, הודיע על התנגדותו להבאת ההצעה לאישור מרכז צומת, ולפי שעה סוכלה התוכנית הגדולה, שנועדה להחדיר לכנסת הבאה שמות חדשים כמו דורון שמואלי, נחמה רונן, דני קריצ'מן ואריה כספי.

לדברי שמואלי לא מדובר כלל בפוטש: "מישהו באמת מאמין שלי או לנחמה או לאחרים יש שליטה על 480 חברי מרכז ש־300 מהם רוצים להיות ח"כים? כל העניין נובע מחוסר ביטחון עצמי של ח"כים מסויימים, ואני עדיין מאמין שזוהי הצעה טובה. הרעיון הוא שהמרכז מספיק אינטליגנטי לבצע סינון ראשוני של המועמדים, ואילו החברים מן השורה ידרגו אותם בפריימריס. זה הכל. כל השאר – קישקוש בלאבוש".

■ *מנחם רהט*

בקווקאז חוטפים יהודים ומשחררים אותם תמורת כופר

בעיר נאלצ'יק, בירתה של הרפובליקה האוטונומית קברדינו־בלקריה שבקווקאז הצפוני, המשתייך לרוסיה, היו בשנתיים האחרונות כמה מקרים של חטיפת יהודים ושחרורם תמורת כופר. את החטיפות מבצעים בריוני מאפיות מקומיות, שאינם מחפשים יהודים דווקא, אלא אנשים שיש להם כסף.

המקרה הבולט היה כאשר איימו על צעיר יהודי שעמד להינשא, שאם לא ישלם להם 25 אלף דולר, סכום עתק במושגי רוסיה, "לא תהיה חתונה". החתן לא שעה לאיום ובאמצע החתונה נחטף אחיו. כדי לשחררו, שולם הכופר הנדרש.

בנאלצ'יק יש, על פי סקר הסוכנות היהודית שפורסם במאי 94', כעשרת אלפים יהודים. היא אחת מתשע הערים ברוסיה (אחרי מוסקבה וסנט־פטרסבורג), אשר בעת ביצוע הסקר היתה בה אוכלוסיה יהודית של עשרת אלפים נפש ומעלה. מאז עלו בוודאי כמה מאות ממנה, אבל עדיין פועל שם בית הספר היהודי הגדול באזור הקווקאז, המונה כ־500 תלמידים.

תלמידי בית הספר הזה היו ה"מסמר" האמנותי בליל הסדר למאות פליטים יהודים מצ'צניה, שנערך במלון בעיר פייטיגורסק. פליטים אלה, שברחו מארצם בלי דרכונים ובחוסר כל, ממתינים עתה בפייטיגורסק לקבלת מסמכים אישיים – המתנה הנמשכת כחודשיים־שלושה – ואז יועלו בטיסה מיוחדת לישראל.

גם שליח החינוך בבית הספר בנאלצ'יק, הרצל מנשורי, עבר חוויה לא נעימה. יום אחד שב לביתו ומצא אותו ריק לחלוטין. הבית נפרץ והכל כמעט נלקח: מכשירי וידאו וטלוויזיה, בגדים, אלפי דולרים ומסמכים. המשטרה המקומית המליצה לו לעזוב את העיר, כי הוא עלול ליהפך ליעד של המאפיה, שגילתה כסף בביתו – והסוכנות אכן העבירה אותו לאזור אחר.

■ *אברהם תירוש*

"שלגיה והגמדים". רפאל איתן

"קישקוש בלאבוש". דורון שמואלי

פגישה בסין. שאול אייזנברג

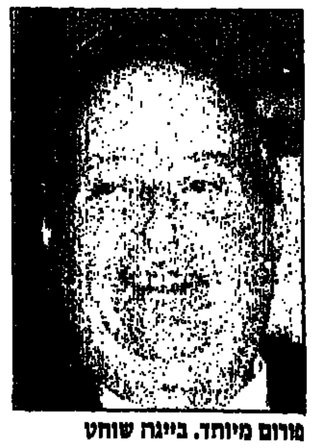
פורום מיוחד. בייגה שוחט

בייגה התאהב במזרח הרחוק

במטוס שהחזיר את שר האוצר, אברהם שוחט, מביקור בסין לפני 10 ימים, היו מאות סינים שהגיעו לעבודה בישראל. "בין החוזרים היו סיניות שאיני רוצה להעלות על דמיוני את הסיבה לבואן לישראל", התוודה בתחילת השבוע שר האוצר בהופעה פומבית, תוך שדבריו גורמים לצחוק קל בקהל מאזיניו.

הביקור בסין, שבמהלכו הוא נפגש בין השאר עם המיליארדר שאול אייזנברג ונציגי חברות נוספות (בעיקר מתחום ההיי־טק), הותיר רושם עז על שר האוצר. כדי לעורר את הסחר עם מדינות המזרח, הוא החליט מיד עם שובו על הקמת פורום שרים מיוחד שיטפלו בהאצת קשרי הסחר עם מדינות המזרח (בעיקר עם סין ועם הודו). עדיין לא ברור אם שר התעשיה והמסחר, מיכה חריש, שיחסיו עם שר האוצר מתוחים, יהיה חבר בפורום החדש. על כל פנים, אין ספק שכשר האחראי בין השאר על עידוד הייצוא, יהיה לו הרבה מה לומר.

■ *יהודה שרוני*

הסוכנות רוצה להתקבל לאו"ם

בסוכנות היהודית שוקדים עתה במרץ על הכנת בקשה רשמית של האירגון להתקבל לאומות המאוחדות, לא כמדינה אמנם, אלא כ"אירגון לא ממשלתי", המכונה בקיצור 'NGO'.

לצורך הבקשה, מגדירה עצמה הסוכנות כ"אירגון בינלאומי" בעל שלוחות במדינות רבות בעולם. בסוכנות סבורים כי מעמד של 'NGO' יקל על פעולות האירגון, בעיקר במדינות חבר העמים.

באו"ם חברים אלפי "אירגונים לא ממשלתיים", וביניהם מספר אירגונים יהודיים אמריקניים: אורט, ויצ"ו, בני־ברית, ועוד. הסוכנות, עם זאת, מבקשת להתקבל כחברה באחת משתי קטגוריות העילית של אירגונים אלה, שאליהם הגיעו רק כמה אירגונים, בתוכם הליגה הערבית. השתייכות לאחת משתי הקטגוריות מעניקה קשר הדוק יותר לאו"ם מאשר סתם 'NGO' מן השורה.

במשרדי הסוכנות ממהרים עתה לסיים את הכנת הבקשה, שתוגש לוועדה מיוחדת של האו"ם שתתכנס בסוף יוני. למשרד החוץ, עימו התייעצו פקידי הסוכנות, ישנם ספקות האם הבקשה אכן תתקבל. ראשית, לא ברור שהסוכנות אכן עונה על הקריטריונים הדרושים. שנית, בוועדה הבוחנת את העניין חברות מדינות כמלאוזיה וסודן, שלא ימהרו לתמוך בצירופו לאו"ם של האירגון העוסק בהבאת עוד יהודים לארץ ישראל.

■ *חמי שלו*

זה "לא" לטלפון

חברת הטלפונים האמריקנית הענקית 'איי.טי.אנד טי.' מציעה בשבועות האחרונים ללקוחותיה הערבים־אמריקנים תוכנית חסכון חדשה לשיחות בינלאומיות. התוכנית מעניקה למגוייה הנחות ניכרות עד 50% בשעות מסויימות. הנקודה המעניינת יותר בתוכנית היא העובדה, כי 5 אחוז מן החסכון מועברים ישירות לאירגוני צדקה איסלאמיים הפועלים בפלורידה.

מקור בוושינגטון אמר בשבוע שעבר למעריב, כי לפחות חלק מאירגוני ה'צדקה' הנהנים מתוכנית החסכון, מקיימים קשרים עם אירגונים מוסלמיים רדיקליים במזרח התיכון. לפיכך, קיימת אפשרות שמיליוני דולרים מועברים בדרך זו למטרות טרור, בדרך גאונית העוקפת את כל הרשויות הפדרליות בארה"ב.

לא רק 'איי.טי.אנד טי.' בעניין. גם ענק הטלפונים האמריקני השני, 'אם.סי.איי.', מציע בתקופה האחרונה תוכניות דומות. סוג התוכנית מתאים במיוחד ללקוחות המוסלמים של חברות הטלפונים, התורמים לענייני צדקה מוסלמיים באמצעות חשבון הטלפון שלהם.

"ידוע לנו בוודאות כי חלק מהכספים הללו מגיעים לאירגונים רדיקליים", אמר המקור הוושינגטוני, "אבל קשה מאוד להוכיח את זה בשטח. ובלי הוכחה, אי אפשר יהיה לשכנע את חברות הטלפון להפסיק את הפעלת התוכניות הללו".

■ *בן כספית, ניו־יורק*

בה"ד דיסני

ביום העצמאות הבא, זה של שנת 1996, אמורים הנשיא וראש הממשלה להניח את אבן הפינה למוזיאון המרכזי של צה"ל. 80 מיליון דולר עשוי לעלות הפרוייקט שיוקם בהר איתן מעל מעיינות הסטף. ויהיו בו שיקשוק מימיות ומשעול הנופלים, קרבות סימולציה ומדור התלבטות הנפש, נאומי קרבות ושירי להקות, תהליכי גיוס מזורזים בבקו"ם ורס"ר בעל קול רדיופוני. מסע כומתה בישיבה על כורסאות, וריח זיעה אותנטי ואולי גם ריח גרביים. המבקרים ישתתפו בקרבות דמה ויחוו אינתיפאדה, פעולות תגמול ויום כיפור, בכרטיס אחד. חלקם גם יזכה בהנחה משמעותית על מלחמת לבנון במסגרת המבצע "על כל שלוש מלחמות – מלחמה אחת חינם". יהיו זעקות פצועים בסטריאו משוכלל, ויש כבר דיבורים על שקיות עם נוזל אדום ומלות ליד תמונות הפצועים. מילואימניקים ישעשעו את הילדים וחיילות בכומתה צה"לית יעשו קפה במסגרת שירות החובה. ואפילו, ניתן יהיה בפעם הראשונה בהיסטוריה, לשוט בספינת דבור בפסגות הרי ירושלים. ויהיה גם "זובור" אותנטי בסוף המסלול ו"טיזור" ו"טירטור". בקיצור, במוזיאון המרכזי של צה"ל, או בשמו הצבאי העתידי, בה"ד דיסני, המלחמות יהיו על הכיפק. דם, יזע ודמעות־סינתטיות לכל המשפחה במחיר השווה לכל נפש – לקבוצות מאורגנות הנחה. הכל יהיה שם – חוץ מכאב ושכול ואמת. ובין המזכרות משדה הקרב בחנות המפוארת, אפשר יהיה לרכוש המון דברים, אולי אפילו פרוטזות אמנותיות ועגלות גלגלים מיניאטוריות.

בעוד חודש אמורה להיפתח התחרות בין האדריכלים על עיצוב המוזיאון – ואתה קורא ולא מאמין. למה הם חושבים

אפרים סידון

אותנו, היזמים העליזים, אנשי יחידת ההנצחה במשרד הביטחון – לתורמי המגבית? לתיירים אמריקנים שעבורם צילום 'במדייב' מוכתמים, או בקפל"ר, מהווה את שיא האורגזמה היהודית? למה ירצה גבר ישראלי לחוות בשנית את תהליכי הגיוס בחופשת הפסח שלו, או לפגוש ברס"ר זועם במסגרת הבילוי עם ילדיו? הרי הוא עובר את כל הארועים המרכזיים במוזיאון במסגרת שירות המילואים שלו לפחות פעמיים בשנה. נכון, שאם במסגרת "חוק שירות הביטחון" יחשב הביקור לשירות מילואים, הוא יבוא, אבל אז הוא ידרוש – ובצדק, את התמורה עבור ביטול הזמן מהביטוח הלאומי.

זה שכולנו כמעט עברנו על בשרנו את החוויות הללו, אינה סיבה לנסות להחזיר אותנו לאותם ימים, שלא תמיד אנו מתרפקים עליהם בגעגועים. אם באמת זה היה חסר לנו, הרי היינו מתנדבים למילואים ללא תיווכו של מוזיאון צה"ל. על פי הנוסחה הנ"ל, יקימו בקרוב גם את מוזיאון מס הכנסה המפואר. שהרי בזכות המס אנו חיים במדינה הזאת. והאטרקציה של המוזיאון תהיה מילוי דו"חות שנתיים והצהרות הון בתנאי אמת. יהיה כמובן גם מסלול מע"מ, עם פחות זיעה ויותר דמעות. והילדים יבצעו עיקולים לחייבי מס בטכנולוגיות הדמייה חדשניות.

מעניין איך ישתפו את הקהל, המבקר בבה"ד דיסני, באופן אינטראקטיבי בחוויית האינתיפאדה, למשל. יזרקו לו אבן בראש? ישלחו אותו לרדוף אחרי ילד בן 9 לפרוץ לבית בחצות לילה? להסתערב?

ואיך יעניקו לו הרגשת השתתפות בשל"ג? יפוצצו לידו מכונית תופת? יעבירו לו את הרגשת הפחד והתיסכול בעזרים אור־קוליים? ישקיעו אותו אט אט בבוץ לבנוני אותנטי? ויום כיפור? איך אפשר למסחר את המחדל? להטעין את המבקרים העליזים בקונספציה בכניסה ואחר כך להתעלם בצוותא מדיווחי מודיעין? לנסות להצית תעלת מים סימלית? ללכת בשבי בקבוצות של 30 ולחוות עינויים בעזרת מורות מתנדבות? איך גורמים לאורח טוב מן השורה להרגיש מנותק, נטוש וחסר אונים? ו"הגזלן"? הוא ימכור שלגונים במחיר מופקע בין שמות החללים? ואת הילדים ירעיבו כדי שילמדו על בשרם את המצור על ירושלים?

אז יופי, יסיעו את המטיילים העליזים במשך 12 דקות במשוריינים וישמיעו שריקות כדורים דיגיטליים, כדי לשחזר את פריצת השיירות – אבל איך ישתפו אותם בצורה פעילה במסע הל"ה?

בדרך כלל קיים יחס הפוך בין גבורתו של צבא לבין צבעוניות מדיו. בין יכולתו הקרבית – לבין מספר אותות ההנצחה שלו. מדיו של הצבא האיטלקי הם המפוארים ביותר – נצחונותיו מפוארים הרבה פחות. מספר הסמלים והאנדרטאות לזכר הגנרלים והמפקדים של הצבא הצ'כי, או הצבא הפולני, או האוסטרי, הוא עצום – מספר הקרבות המוצלחים של הצבאות הללו – די עלוב. מדינת ישראל היא המוזיאון האמיתי וההוכחה הטובה ביותר ליכולתו וגבורתו של צה"ל. ובמקום שבו כל העם צבא, אין דבר מגוחך יותר מאשר לנסות ולהעניק חוויות קרביות לאזרחים שהם לוחמים בעבר או בהווה, ואולי עוד בעתיד. יש לנו את המקור, למה החיקוי. יש לנו את הפלדה – מי צריך את הפלסטיק?

איתן

איתן הבר, ראש לישכת ראש הממשלה, עושה ימים כלילות כדי להצדיק את פרס איגוד הפירסומאים שרק לאחרונה זכה בו. אפילו בטלוויזיה הכללית לומדים בימים אלה להעריך את יכולתו של המפיק הגדול, שאחרי שעזר לשנות גורלות של עמים (במילים אלה תיאר פעם את תרומתו באוזני עיתונאי), והשלום עם ירדן רשום על שמו בטאבו (גם את זה הוא אמר פעם), ואחרי כל הטקסים האפשריים שאירגן בנושא הזה – הוא מוצא עכשיו זמן להפיק את תוכנית החג של הערוץ הראשון שתשודר בערב יום העצמאות.

הכל התחיל לפני כארבעה חודשים, כשמערוץ 2 פנו לראש הממשלה וביקשו ממנו להופיע במישדר יום העצמאות החגיגי שלהם, ביחד עם שמעון פרס. רבין הביע הסכמה להשתתף בתוכנית, אבל ללא שמעון פרס. תגובתו להצעה, כפי שנמסרה לאנשי הערוץ השני על ידי ראש לישכתו, איתן הבר, היתה: "אין לי עניין להופיע עם גיבנת".

דן שילון, מנחה התוכנית, מאשר שהרעיון המקורי היה להפגיש במישדר החגיגי את יצחק רבין עם שותפו לפרס נובל, שמעון פרס. "איתן הבר השיב בשמו של רבין שהוא מסרב להופיע עם פרס, ובמקום זה הציע מישדר חגיגי עם ראש הממשלה לבד, ללא שותפים פוליטיים מישראל", אומר שילון. "הבר גם הבטיח לארגן עבור המישדר השתתפות של אנשים חשובים מהארץ ומחו"ל. לא הסכמנו להצעתו, כי לא ראינו טעם למחזר תוכנית שידרנו לפני שנה עם ראש הממשלה, ואשר ההצדקה העיקרית לקיומה היתה בראשוניותה".

שאלתי את שילון האם נכון שהבר ציטט באוזניו את דבריו של ראש הממשלה, שאמר שאינו מעוניין להופיע עם 'גיבנת'.

אני לא מוכן להתייחס לזה, אמר שילון.

אבל היו אנשים שדווקא התייחסו, וליצחק רבין נודע די מהר שראש לישכתו העביר לידיעת אנשי הערוץ השני את הערתו הבוטה כלפי פרס. הוא קרא אליו את הבר, ערך איתו בירור נוקב ונזף בו קשות.

אנשי ערוץ 2 לא התייאשו. הם הציעו לראש הממשלה להופיע בתוכנית עם יו"ר הליכוד, בנימין נתניהו. גם לכך רבין סירב. בעקבות סירובו של רבין, פנו מערוץ 2 אל שמעון פרס ואל בנימין נתניהו והשניים נתנו את הסכמתם להופעה משותפת.

אבל מוחו הקודח של האמרגן הגדול לא נח, והבר החל להתעניין בתוכניות החג של הערוץ הראשון. כשהתברר לו שאהרון גולדפינגר מפיק את התוכנית המרכזית, הוא הציע לו לקיים מסיבה משותפת של רבין עם המלך חוסיין. המלך לא יבוא לישראל – אין בעיה, ישראל תבוא אליו. היתה רק בעיה אחת: בתוך כל ההתרגשות הזאת, שכחו להסביר למלך שהמסיבה שהבר מתכנן בארמונו בעקבה, אמורה להיות מסיבת יום העצמאות של מדינת ישראל. למלך אמרו בזהירות, שהמסיבה היא לכבוד הסכם השלום בין ירדן לישראל. במשך הזמן, אמר הבר הערמומי, נגיד לו שזה ישודר ביום העצמאות.

כשאמרו להבר בטלוויזיה, שיש אפשרות לקיים ראיון משותף של המלך חוסיין ורבין, אמר הבר שזה לא מקובל עליו ולא שווה את המאמץ. ראיון אישי כבר הבטיח המלך לאילנה דיין לפני כמה שבועות, זרק הבר בבוז. צריך מסיבה. מסיבה קטנה וחגיגית. משפחת המלך חוסיין ומשפחת רבין. כולם. כולל ילדים ונכדים.

בטלוויזיה היתה מבוכה. חשבו שזה חנפני, מתבטל, ובעיקר לא מתאים ולא מאוזן לעשות מסיבת יום עצמאות שגיבוריה הם רבין וחוסיין בלבד. הבר התעקש. הרי מה כבר הם מבינים שם, בטלוויזיה, בהפקות ענק, בארועים גדולים, בחגיגות. מה הם עשו כבר בחיים שלהם, החבר'ה האלה מרוממה? את טקס החתימה הם עשו? הם היו באים עם שלל הרעיונות המבריקים שהיו שם?

הטלוויזיה הרכינה ראש תחת גודש כשרונותיו של ראש לישכת ראש הממשלה והקימה מיד מערך לוגיסטי וטכני מורכב להפקת הארוע. אחרי שורה של דחיות, התקבלה הודעה סופית ומגומגמת מהמלך: הוא מסרב. תחזרו אלי ביום השנה להסכם השלום, אז תהיה סיבה למסיבה גם לנו – כך הוא הודיע באמצעות אפרים הלוי. ליום העצמאות שלכם אני מוכן לקיים ראיון בלבד, וגם זה רק אצלי, בעקבה.

בירדן, מן הסתם, הרגישו מרומים. אבל לא הבר הוא האיש להתייאש מקטנות. האם לולא הסבלנות הזאת, הדבקות במטרה, העקשנות, הוא היה מצליח להביא את השלום? וכך עבר הבר ללא לאות, ועשה כל מאמץ להצלחת התוכנית. ממש עד לימים אלה היה טרוד בטלפונים אינסופיים, ובמאמץ בלתי נלאה של הבאת מרואיינים ואורחים מהארץ ומחו"ל. קו ישיר, עמוס ורינגי, נמתח בין לישכת ראש הממשלה לבניין הטלוויזיה ברוממה. רק לפני יומיים סיפר הבר בגאווה איך הצליח לטרפד את הופעתו של ידידו הטוב, אהוד ברק, בתוכניתו של שילון ולהביאו לערוץ הראשון.

אבל זה לא הדבר הראשון שניסה הבר לטרפד. לפני כחודש הוא פנה ללישכתו של שמעון פרס. הוא ביקש ששר החוץ ישקול שוב את הופעתו בתוכנית לצידו של נתניהו. זה לא טוב ששמעון יופיע עם נתניהו, כך הוא נימק. בלישכת שר החוץ אמרו תודה ולהתראות, ובערב יום העצמאות פרס יהיה בתוכנית של שילון.

בהירה ברדוגו, הדוברת של פרס, מאשרת שאכן היתה פניה כזאת אל שר החוץ מלישכתו של הבר.

איתן הבר אמר לך שהפניה הזאת היא בידיעתו של יצחק רבין?

"לא", אומרת ברדוגו, "הבר הדגיש במפורש שזה לא בידיעתו של רבין".

כלומר, הוא פנה אליכם ביוזמתו?

"את זה תשאלי אותו".

איתן הבר, האם פנית אל לישכת שר החוץ וביקשת שישקול שוב את השתתפותו בתוכנית של דן שילון?

"לא היה ולא נברא".

כלומר לא פנית?

"רק הודעתי ללישכת שר החוץ שראש הממשלה סירב להצעה להופיע אצל שילון יחד עם נתניהו".

עשית את זה על דעתו של רבין?

"לא. חשבתי לנכון לעדכן את שר החוץ, בין השאר בגלל ששילון, כשדיבר איתי, אמר לי שאחת ההצעות לתוכנית שלו היא שיהיו פרס ורבין, ואחר כך אמר פרס וביבי. אז אני אמרתי: או קיי, אז אני אגיד ללישכת שר החוץ שאנחנו סירבנו".

וכך מספר הבר: "היתה פניה של שילון אלי שעברה כמה גילגולים. בשלב ראשון הוא רצה את רבין וביבי. אמרתי לו לא. בשלב השני עלה רעיון אחר, בואי לא נפרט כרגע, שהיה נדמה לי שהתקבל על דעתו של שילון והתקבל גם על דעתו של רבין. ותוך כדי הרעיון השני, אמר לי שילון שהוא מציע את רבין ופרס, ואני אמרתי לו שזה רעיון לא טוב".

וגם אמרת לו שרבין אמר שאין לו עניין להופיע עם גיבנת.

"מה פתאום? לא אמרתי אפילו דבר דומה לזה. את יודעת, אני בכל זאת אגיד לך מה היה הרעיון השני שלי: הצעתי שרבין לא יופיע לבד, אלא שיהיה מפגש של כל הרמטכ"לים לשעבר בבסיס חיל הים בחיפה. אפילו פניתי לבקשתו של שילון לכל הרמטכ"לים והם אישרו את השתתפותם. עד לרגע זה לא שמעתי משילון".

אז לא אמרת בשם רבין את המילה גיבנת?

"לא אמרתי שום גיבנת. מי אמר גיבנת, רבין אמר? מה פתאום רבין. הוא לא יודע על זה בכלל".

אתה רוצה להגיד שדיברו איתך על הופעה משותפת של רבין ופרס בערב יום העצמאות ואתה לא סיפרת על זה לרבין?

"על ביבי אמרתי לו, על פרס לא אמרתי".

אתה החלטת בעצמך שלא תהיה הופעה משותפת?

"כן, אבל זה היה בשיחת טלפון ידידותית עם שילון. הוא דיבר איתי הרבה פעמים. מה זאת אומרת, שרבין אמר על פרס גיבנת? השתגעת? ביחסים ביניהם? רבין לא יודע עד לרגע זה שהיה צריך להיות משהו עם פרס".

אחרי כמה דקות איתן הבר חזר אלי. "נדמה לי שאמרתי את עניין הגיבנת. אבל אם אני זוכר, אמרתי את זה על ביבי, בוודאי לא על פרס".

שבס – ראש מטה הבחירות של רבין

שמעון שבס יעזוב בקרוב את תפקידו כמנכ"ל משרד ראש הממשלה. הוא יהיה ראש המטה האישי של יצחק רבין לבחירות. הדברים עוד לא סוכמו סופית, אבל הם בשלבי גיבוש סופיים. שבס עצמו סירב לאשר. אין תגובה, כך אמר.

אם הדבר אכן יקרה בקרוב, הרי שזה נותן תשובה סופית בקשר לכוונותיו של רבין. הקמת מטה כזה בראשותו של שבס,

אוקלהומה־סיטי

המסוק, סמל המלחמה ההיא. חיילים דרום־וייטנאמים מחלצים חבר משדה הקרב

צילום: קאמרה פרס

לאומה שזה הרגע נולדה. כל דבר תופס אותה בהפתעה. הלוגו הגרפי המוצלח של רשתות הטלוויזיה, הפריסה שלהן בשטח, הדיווחים המרתוניים, תמיד איכותיים ומרתקים יותר מיכולת האורח הממוצע להוציא מסקנות ולגבש עמדה. אמריקה היא האומה היחידה בעולם שרגל אחת שלה נמצאת בתוך מסך הטלוויזיה, בעולם חילופי הזוי, שטוף בולמוס צריכה ונהנתנות, ורגלה השניה נמצאת במציאות שקטביה כה קיצוניים: לימוזינות וברברלי הילס מול הומלסים וזבל לבן. השאלה איננה האם תפיק אחת מרשתות הטלוויזיה הגדולות מיני־סידרה על ארועי אוקלהומה־סיטי, השאלה היא מתי. הנסיון מלמד שסידרה כזאת תשודר כבר השנה, הרי אנחנו רק בחודש אפריל. הנסיון מלמד שמישהו כבר רכש את זכויות סיפורה של אם התינוקת שצילומה הרטיט לבבות. הנסיון מלמד שטימותי ג'יימס מקוויי כבר כותב את זכרונותיו עבור מיקדמה שמנה. למה הדבר דומה? ליציאתו של נציג אחד מזכייני ערוץ 2 למקום הפיגוע בנצרים, בבית ליד או בתל אביב עם חוזה התקשרות בלעדי.

השאלה איננה האם תפיק אחת מרשתות הטלוויזיה מיני־סידרה על אוקלהומה־סיטי, השאלה היא מתי. הנסיון מלמד שמישהו כבר קנה את זכויות סיפור אם התינוקת שצילומה הרטיט לבבות. הנסיון מלמד שטימותי מקוויי כבר כותב זכרונות עבור מיקדמה שמנה

גרהאם מרטין, שגריר ארצות הברית בסייגון, התנהג במשך שבועות כמי שאינו מרגיש שהאדמה רועדת תחת רגליו. הוא לא רצה להוליד את הפניקה, מה גם שהנשיא ג'רלד פורד, שירש שר חוץ גדול מהחיים ומטיל אימה כמו הנרי קיסינג'ר, נמנע מלהכריז על סוף המלחמה כדי "לא להרגיז את הנרי". לכן לא נערכו הכנות הולמות לפינוי. לכן נותרו רוב משתפי הפעולה הדרום־וייטנאמים מאחור, חשופים לזעמם של הצפוניים. לכן כאשר ניתנה פקודת הפינוי, פרצה מהומה כה גדולה. בשלוש ושלושים בבוקר, יום רביעי, 30 באפריל, אותת הבית הלבן לשגריר מרטין לעלות על המסוק שחנה על גג השגרירות ולהתפנות לאוניות הצי שעגנו בים הסיני. האמריקנים לא רצו להיכנע. לברוח כן, להיכנע לא. לעולם הם לא ישכחו את האלאמו.

הם לקחו איתם את נגוין לוק לון, הקצין המוציא להורג מהצילום המחריד ההוא, ופתחו לו רשת של מסעדות מזון מהיר בווירג'יניה. הידיים שירו בראשו של שבוי הכינו כעת המבורגרים עם קטשופ. לפני עשר שנים אמר לון ל'ניוזוויק': "מילאתי פקודות, אבל לא חשוב ככה. היתה מלחמה, ויש איש למעלה, לא איכפת לי מה אתם קוראים לו, וכשאני אמות הוא ישפוט אותי, ולא אתם. לא אתם תשפטו אותי". ארי אדמס, הצלם שהנציח את הירייה, אמר שגילה כי הווייטקונג רצח קודם לכן את כל משפחתו של קצין דרום־וייטנאמי, חבר של לון. האם אין זה מה שטימותי ג'יימס מקוויי אומר, שהבולשת הפדרלית חיסלה את כת כורש בוואקו, טקסס? האם ההגיון הזה לא מצמרר? עין תחת עין, שן תחת שן?

יש קשר בין סייגון לאוקלהומה־סיטי. הקשר הוא האלמנט השטני והשחור בפינתה החשוכה של הנפש האמריקנית. במובנים רבים, הם עם החי על חרבו. לעתים החרב היא מפציץ בי־52, לעתים אקדח, לעתים משאית תופת. שתי מצבות הגרניט המשוייפות שהוקמו בוושינגטון ושעליהן חרוטים שמות 58,022 חללי המלחמה, מצבות שחורות ושקיעות משתקפות בהן, אינן מספרות את הסיפור המלא. גם לא 15 שנות מעורבות אימפריאליסטית מחופשת לצדקנות דמוקרטית, גם לא 300 אלף פצועים ונכים, 150 מיליארד דולר הוצאות.

אם היתה מתקבלת המלצתה של העיתונאית גלוריה אמרסון, היו נכבלים הפוליטיקאים שבמוחם נולדה הזוועה, בשלשלאות אל הגרניט, והיו מצווים לקרוא בקול רם כל שם ושם, מא' ועד ת'. "לקחת את כולם", כתבה אמרסון שכיסתה את המלחמה, "את כל אלה שנתנו לנו את המלחמה, כמו מקנמארה, שהחלו לפקפק אם ניתן לנצח את המלחמה ובכל זאת המשיכו בה, לכבול אותם שם למשך ימים, שיקראו את השמות בקול רם".

אוקסימורון ברק

ק ראתם את התרגום לעברית של המאמר שפירסם אהוד ברק בוושינגטון פוסט? לא, באמת. קראתם? "אנו חפצים בשלום, אך לא בכל מחיר... במשעול הצר המוביל לשלום, ישראל נעה כשתהום פעורה משני צדדיה... כדי לצעוד צעד בטוח במשעול הצר הזה, נחוצה גישה שלישית של שכל ישר". תגידו את האמת: אם הילד היה מביא חיבור כזה על תהליך השלום מהבחינה האחרונה בהבעה בכתב, לא הייתם עוזבים הכל ורצים לעשות חרש?

זהו, כידוע, אותו ברק ששועים ונגידים מתעלפים מהאינטליגנציה שלו מאז היה קצין צעיר. אותו ברק שיודעי דבר מספרים לנו על הבנתו העמוקה במבוכי שדה הקרב העתידי, ושמעון פרסים למיניהם ייעדו אותו להנהיג את המדינה. ועכשיו פרשנים מדיניים מספרים לנו, שהגבבה הירחמיאלית שלמעלה אינה אלא פסיחה זהירה ורבת תבונה על שני הסעיפים הפוליטיים. בטח. והחמשירים של רפול אינם אלא שירי "הייקו" יפניים, שנסוכה בהם חוכמת זן עתיקה.

זהו רגע מביך, הרגע שבו אלוף נעוריך הצה"לי פושט מדיו ופותח פיו, ובמקום "אחרי" רב סמכות יוצאים ממנו דברי הבל. באופן אישי, זכורה לי הבושה הצורבת לנוכח ראיון הפרישה של אחד ממפקדי היותר־נערצים, שבו דיבר, מה לעשות, כמו טמבל. מובן שזו הבעיה שלנו, ולא של הגנרלים:

360 מעלות

עפר שלח

במדינות הים המונח "מיליטרי אינטליג'נס", המציין מודיעין צבאי ומתורגם מילולית לאינטליגנציה צבאית, הוא אחת הדוגמאות המובהקות לאוקסימורון - ביטוי הסותר את עצמו.

אבל אצלנו זה קצת יותר כואב. מקדמת דנא אנחנו כמהים לחייל־פילוסוף, גנרל־אינטלקטואל, שיגשים את החלום הציוני הרטוב ביותר. במקום זה אנחנו מקבלים אלופים, שהמחשבה ודרך הביטוי שלהם היא הגירסה המיליטריסטית למדורי הספורט. אני יודע שזו הכללה, אבל מה לעשות. חוץ מזה, על עיתונאים נכתבו השבוע הכללות גרועות בהרבה והרבה פחות מדוייקות.

ואולי זה פשוט מובנה בתוך המערכת. "אחד הסימנים לצבא מקצועי הוא שיש בו הרבה קצינים משכילים. צה"ל הוא לא צבא מקצועי", אומר ד"ר ואל"מ (מיל.) מאיר פעיל. "יש בו נטיה להיות מקצועני, לראות בתרגולות ונהלים את חזות הכל ולזלזל בחינוך הקצונה להבין את המקצוע הצבאי. בצבא כזה, אהוד ברק, למשל, שהוא איסטרא בלגינא מובהק, היה יכול להסוות את עצמו. הוא הרי למד משהו בסטנפורד, ובעיני רבין זה אולי הפך אותו לגאון".

מצד שני, איפה פה קו השבר? הרי החתך שהולך לקצונה הוא בדרך כלל אינטליגנטי יחסית. איפה בדיוק מתחילה השפעת הקסרה על המוח להיות מורגשת בעליל? "יש בצבא כמה אנשים עם אינטליגנציה טבעית מצויינת", מציין פעיל באופטימיות, "אבל צריך לבנות את המערכת כך שאנשים לא יוכלו להגיע לרמות גבוהות אם לא עברו את כור ההיתוך של ההשכלה הצבאית".

ואולי, אני מציע לפעיל, הבעיה היא שצה"ל הוא צבא הנתון כל הזמן במלחמה כזו או אחרת, ובדחף לתגמל את מי שמצטיין בה, לא מבדיל בין גבורה לתבונה? אולי המ"פ המצטיין, שהיטיב להסתער על מחבלים, הופך למג"ד, וטיק טאק הוא מח"ט ואוגדונר, עם איזו תקופת לימוד מתוחמנת באוניברסיטה בין לבין, ומבלי שהשכלתו ורוחב אופקיו ישתנו במשהו מאז הטירונות? ומכיוון שצה"ל הוא גם כור הגידול הפורה ביותר של פוליטיקאים־בכוח, זהו גם גוף תבונתם של מנהיגינו העתידיים? אולי זו הסיבה שתוצרי החשיבה הבולטים של המערכת הצבאית בעשור האחרון הם אכן החיבור הנ"ל והחמשירים דנן?

אולי. מצד שני, פעם ייחסו למפקדים הרבה יותר מעוף ורוחב אופקים ("יצחק שדה היה הגאון הצבאי של המפעל הציוני", אומר פעיל, "אם כי כאיש מעשה היה קצת מרחף"), ומה שנשאר לנו מזה הוא יצחק רבין. כך שהבעיה, בסופו של דבר, היא כנראה באמת שלנו. ואם לצטט ממשנתו של אהוד ברק, "עתה, משאנו נתונים בתהליך של שלום, עלינו להתמקד בחלופות הזמינות לנו ולא בפתרים ובפנטזיות". מה נאמר, הוציא לדורותי גניה את המילים מהפה.

החברים של רבין רוצים לחשק אותו

"אמרנו לרבין שבכוחנו להפיל את הממשלה". יהודה הראל ואביגדור קהלני בכנס של 'הדרך השלישית'

צילום: יהונתן שאול

דרכה של 'הדרך השלישית' לכנסת רצופה כוונות טובות ביחס לרבין: הם אוהבים אותו, אין להם שום תוכניות להחליף אותו במישהו אחר, אין להם מישהו אחר – הם רק רוצים לראות אותו חוזר לעצמו ולהבטחות שלו לא לרדת מהגולן ■ ח"כ אביגדור קהלני הוא הכוכב הבלתי מעורער של התנועה, רבין כבר רתח עליו, וזולי מתכנן איך לחסום אותו בפריימריס ■ מי ומי בחמישיה הפותחת של 'הדרך השלישית', מי מממן את התנועה ומה סיכוייה לעבור את אחוז החסימה

שלום ירושלמי

ב ישיבת ההנהלה האחרונה של 'הדרך השלישית' עמדו הגנרלים (מיל.) דן שומרון, יצחק חופי, צבי זמיר, עמוס חורב ושלמה גדל מול מפת יהודה ושומרון, ושירטטו בקווים ירוקים את צירי המעבר, הדרכים העוקפות וגושי ההתיישבות, שאליהם יועתקו התנחלויות בודדות במסגרת הסדרי הקבע. במשרדיה הצנועים של התנועה, בבית האיכרים בתל אביב, קמה באותו רגע לתחיה "תוכנית אלון" המעט־אנכרוניסטית, והאלופים, שכולם מזוהים עם הקו הניצי של מפלגת העבודה, ספקו ידיים בשמחה, כאילו שצמח איזה פרטנר פלשתיני נסתר שיהיה מוכן לקבל את הפתרון הלא־מקורי הזה בנפש חפצה. עם המפה הזו מבקשים עכשיו ראשי התנועה לרוץ לבחירות הבאות, כדי ליצור כוח פרלמנטרי שיציל את הגולן ואת יהודה ושומרון מידי ממשלת רבין הבאה, אם תקום (ואם יישאר עוד מה להציל).

מעבר לאידיאולוגיה, המטרה הפוליטית המוצהרת של 'הדרך השלישית' היא לחשק את יצחק רבין ואת תוכניותיו המדיניות, אך לא להחליפו באחר או לבוא במקומו. לפני כשנה, ב־5 ביוני '94, בכנס היסוד שקיימה התנועה ברמת אפעל, אפילו הכריז האב הרוחני של 'הדרך השלישית', הסופר חיים גורי, כי "אנחנו תומכיו של רבין, ולא יריביו". גורי משתעשע עד היום ברעיון שרבין עוד יוביל את התנועה, כיוון שמצע העבודה ותוכנית 'הדרך השלישית' עדיין זהים. אלוף (מיל') מוטי הוד, לשעבר מפקד חיל האוויר והיום חבר במועצת התנועה, סיפר כי טילפן לרבין ביום הכנס, ואיחל לו "יום טוב", בדיוק כמו ב־5 ביוני 1967, כאשר יצאו מטוסי צה"ל להשמיד את חיל האוויר המצרי. ורק אביגדור קהלני, הפוליטיקאי שבחבורה (שבו עוד ידובר בהמשך), הצהיר בפשטות ועדיין אומר, כי "מטרתנו היא לעצור את רבין מלהיסחף שמאלה".

על פי אנשי 'הדרך השלישית', רבין אכן מבקש "להיסחף", להחזיר את רמת הגולן ולהשלים את הסכמי אוסלו המסוכנים. ורק הם הצליחו, באמצעים דמוקרטיים, הסברתיים ופרלמנטריים, להעמיד בפניו סכר. יהודה הראל, יו"ר התנועה, מפ"מניק לשעבר והיום איש העבודה ותושב מרום גולן, סיפר השבוע על פגישה שהיתה לו עם ראש הממשלה בלישכתו בכנסת, לפני חודש. בפגישה השתתף גם יהודה וולמן, יו"ר המועצה האזורית גולן. הראל: "אמרנו לרבין שבכוחנו להפיל את הממשלה, ולהשיג נגדו רוב בכנסת הנוכחית, אם הוא יקבל החלטות שיזעזעו את המדינה, כמו ירידה מכל רמת הגולן, או הפסקת הבניה באזור ירושלים. בזה אנחנו מפחידים אותו. אם היינו הולכים נגדו באמצעים אחרים, ומאיימים עליו בשריפת צמיגים ובחסימת כבישים - הוא לא היה מתרגש".

אז אתם רושמים נצחון על רבין?

"רבין והממשלה ניסו לעבוד על דעת הקהל. דיברו על חשיבות השלום, על הפתרון שיהיה בלבנון, ואיימו שהפסקת המשא ומתן עם הסורים תגרום לביטול תקציבים לחינוך ולרווחה והעברתם לתקציב הביטחון. הם לא הצליחו. ראשית, אסד לא מעניק לו הסכם טוב. שנית, ההסברה שלנו טובה יותר".

שלא כמו במפלגות הימין ובחוגי המתנחלים, ב'דרך השלישית' מגלים כלפי רבין רספקט, גם אם הוא מתייחס להתארגנות בזלזול ("הממשלה הולכת בדרכה והיא הדרך הראשונה, ולא השלישית", הוא אמר פעם). האלופים של התנועה הם בני דורו של רבין, ביטחוניסטים שהלכו לצדו עשרות שנים, אבל חוששים שהוא סטה מהמצע המדיני והביטחוני של העבודה. צבי זמיר היה סגנו בפלמ"ח, את יצחק חופי הוא מינה בספטמבר '74 לראש המוסד, ועמוס חורב נחשב תמיד לחבר קרוב של משפחת רבין. את אנשי החבורה הזו נהג רבין לפגוש גם כיום, בשבתות, בביתו המרווח של יעקב חפץ. ראש הממשלה אינו מקבל את הביקורת, אבל הוא לפחות מוכן לשמוע, אם כי באי נוחות מסויימת.

נקמת דן שומרון

הוויכוחים בין שני הצדדים מונחים על בסיס קונספטואלי ולא אישי. יצחק חופי, למשל, אמר בכנס היסוד של 'הדרך השלישית', כי איחוד כוחות בין איראן, עיראק וסוריה, "יעמיד מולנו עוצמות כאלו, שאין הסדרים טריטוריאליים שיענו על כך. צריך חציצה על הירדן וצריך לשבת על רמת הגולן, וכל הסיפורים על הטילים ובעיית הקרקעית - לא מועילים, אין להם שחר". רבין, מצידו, מאמין שדווקא בגלל הקואליציה הפוטנציאלית והמאיימת הזו, הכרחי להשיג שלום עם אסד, כדי להוציא את סוריה ממעגל המלחמה. צבי זמיר סיפר השבוע בהקשר זה כי, "כשעלה בשיחות בינינו עניין הוויכוח על הגולן, רבין חזר ואמר שיהיה מישאל עם, ואז יתברר אם תומכים בו או לא".

איך כל זה משפיע על היחסים ביניכם?

זמיר: "אני חבר של רבין. גם כשעבדנו יחד היו בינינו מחלוקות. היתה לו ארגומנטציה שונה, אבל היא לא היתה שרירותית. הוא מכבד את העובדה שיש לי דעה משלי".

המירוץ הצפוי לכנסת של 'הדרך השלישית' נועד למסד את ההתנגדות לרבין ולמהלכי הממשלה. יהודה הראל בטוח כי התנועה תזכה ב"הרבה יותר משלושה מנדטים", וראש הממשלה הבא יהיה תלוי בקולותיה לצורך הקמת הקואליציה. האופטימיות המוזרה במשרדים בבית האיכרים נסמכת בעיקר על תחושות. הראל אמר השבוע כי "מה שאנחנו אומרים מקובל על רוב התושבים. אנשים יתמכו בנו, גם אם אין אצלנו אנשים מפורסמים כמו רבין, ביבי נתניהו, חיים רמון ואהוד ברק". בתנועה גם מנופפים בגאווה בתוצאות בחירות מדגמיות שהתקיימו בסוף ינואר בבית הספר התיכון בחדרה. גוש הימין (ליכוד וצומת) זכה שם ב־39 אחוזים, גוש השמאל (עבודה ומרצ) קיבל 22 אחוזים. 'הדרך השלישית', שאותה ייצג אביגדור קהלני, זכתה ביותר מ־32 אחוזים.

אם הסקרים והמישאלים ערב הבחירות לא יעניקו סיכוי גדול ל'דרך השלישית', תוותר התנועה על החלום הפרלמנטרי. אגב, האבות המייסדים של התנועה, בעיקר שני ראשי המוסד לשעבר, חופי וזמיר, היו שמחים אילו התנועה היתה ממשיכה לפעול במסגרות הקיימות, ולא נכנסת כלל להרפתקה אלקטורלית. גנרל אחר, הרמטכ"ל לשעבר דן שומרון, שנכנס לפעילות בתנועה לפני חודש, סבור כי המירוץ לכנסת הוא הכרח פוליטי בלייגונה. "כדי להשפיע, אתה מוכרח להיות חלק מהמערכת הפוליטית", אמר שלשום שומרון למעריב, "אין שום אפשרות אחרת. עם אלפי אנשים לא תזיז כלום. אריה דרעי אחד, עם חברי הכנסת שלו, יכול לעשות הרבה יותר".

אתה רוצה להוביל את התנועה בבחירות?

"זה עוד לא הזמן להחליט".

יש מי שאומר, שמה שמדריך אותך זה הרצון לנקום ברבין, שהדיח אותך מתפקיד יו"ר הדירקטוריון בתעשיה הצבאית.

"לא צריך להגזים. צריך לשים את הכל בפרופורציות. אני אטפל בנושא של רבין בצורה אחרת. העניין של התעשיה הצבאית עולה עכשיו אצל מבקרת המדינה ובוועדת הכנסת לביקורת המדינה. מצד שני, אני חושב ש'הדרך השלישית' צריכה לפעול עכשיו. זה זמן קריטי מבחינה מדינית. הממשלה הזו דומה לרוכב אופניים שנוסע ישר, ומרגיש שאסור לו ליפול. אנחנו צריכים לעצור לרגע את האופניים, לפני שייתקלו בקיר".

תמונות ענק

על פי ההערכה, אם התנועה לא תצליח להעמיד בראשה דמות ידועה וכריזמטית, כמו אהוד ברק (שאיתו נפגש הראל השבוע), או יצחק מרדכי, יוביל קהלני את 'הדרך השלישית'. במקום השני יוצב דן שומרון, במקום השלישי הרב יהודה עמיטל, מנהיג התנועה הדתית 'מימד', ובמקום הרביעי יהודה הראל. השלישיה הפותחת - קהלני, שומרון ועמיטל - ינאמו כבר בכנס לחיזוק ירושלים־רבתי, שמארגנת 'הדרך השלישית' בעוד שבועיים. זה אולי המקום לציין כי שומרון הוא אחד האנשים השנואים על קהלני, לפחות על פי ספרו האחרון 'דרך לוחם', שבו הוא מתאר את שומרון כשקרן מופלג, לאור כמה הבטחות קידום שנתן לו פעם, לטענתו, ולא קיים.

קהלני הוא הכוכב הבלתי מעורער של 'הדרך השלישית' והתנועות המסופחות אליה (כמו 'השיירה הכפולה', 'חוג תכלת' ו'חוג 96') או הקשורות בה ('הוועד למען ישובי הגולן', 'דמה לישראל'). כל התנועות מרעיפות עליו כבוד מלכים, ומעמידות אותו בראש כל קמפיין מזדמן למען הגולן, ירושלים או בקעת הירדן. תמונות הענק של קהלני וסיסמאותיו מופיעות בכל שלטי החוצות, חוברות ההסברה והפמפלטים מופצים באלפי עותקים. קהלני הוא גם הנואם המרכזי בכל כנס.

מאחורי הכמעט סגידה הזו לקהלני יש הגיון כפול. קהלני הוא חבר כנסת מטעם מפלגת העבודה המערער על עמדותיו של יצחק רבין, ובאמצעותו מבקשת 'הדרך השלישית' לאסוף את קולותיהם של כל בוחרי המרכז, כאלה שנואשו מהעבודה, אך לא מוכנים להצביע עבור הליכוד. שנית, בסקרים שהזמינה התנועה התברר כי קהלני הוא דמות פופולרית, ומפלגה בראשותו עשויה לגרוף 20% מהקולות. שווה להשקיע בו, בקיצור, גם אם דבר הסקר נראה קצת מופרך.

ב'דרך השלישית' בטוחים גם כי קהלני יהיה הפוליטיקאי היחידי שלא יפנה לתנועתם עורף, ויישאר עמה עד הסוף (המר?). בכנס היסוד של התנועה לפני שנה, הופיעו שלושה שרים (יעקב צור, שמעון שטרית וגונן שגב), שני סגני שרים (מוטה גור ומיכה גולדמן) ועוד 13 חברי כנסת ממפלגת העבודה, ביניהם יו"ר ועדת חוץ וביטחון, אורי אור. כאשר התברר כי התנועה הפכה לארגון בעל שאיפות פוליטיות, ונשמעו הסתייגויותיו של ראש הממשלה, נמוגו רובם עם הרוח. חברי הכנסת עמנואל זיסמן, יעקב שפי ויורם לס נשארו אמנם ב'דרך השלישית', אבל ההערכה הרווחת היא שאם רבין ידרוש, יקפלו גם להם את הכנפיים.

קהלני, כך הרושם, עושה היום את הכל כדי שיגרשו אותו ממפלגת העבודה, מאז שעלה על סוס הגולן בקדנציה הנוכחית -

(המשך בעמוד 23)

לנקו - אחת מהשתיים הטובות בעולם!
Lenco®
* מערכות סטריאו * רדיו טייפ לרכב * קומפקט דיסק * מיקרו-גל *
טלוויזיות * וידאו * שואבי אבק * פקסימליות * מיני בר *
מבצעי אביב 95 ל"חבר" משרתי הקבע והגימלאים, גבי צה"ל, משטרת ישראל, אנשי כוחות הבטחון... לפרטים והזמנות טלפוניות: 03-6130967, 03-5569577, 03-5569494, 07-370715
יבואנים בישראל: מיה אלקטרוניק בע"מ, רח' בר-כוכבא 12 חולון, טל: 03-5569494

מאיר שניצר

עפולה. גן עדן

יום השואה, וכך גם יום הזכרון, הם הימים הטובים של ההפקה המקורית. שלשום ואתמול, למשל, שודרו בערוצי הטלוויזיה השונים תריסר הפקות מקוריות. סרטי תעודה, וגם דרמות.

ימי הנצחה אלה מהווים הזדמנות להתכנסות עצמית ולהתבוננות פנימה, לא רק למשפחות הנפגעות, אלא אפילו למפיציה של התרבות הפופולרית. בחסות השכול מותר להתנער לימה מעולו של הרייטינג, ולהמר על אמירה משמעותית יותר על אורות החיים והמתים.

אמש שידר ערוץ 3 את הסרט 'והכל נהיה בלאגן', שהינו הכלאה לא רצונית של יום השואה ויום הזכרון. סרט זה מתמקד בחיי היומיום של אותם בני הנוער, שיצאו, והם בחיים, מהתפוצצות מכונית התופת שאירעה בתחנה המרכזית של עפולה. באורח "טבעי", נועד סרט מעין זה – שכולו שכול ובעיות ביטחון – לשידור ביום הזכרון. אך רצה המזל הרע, ומכונית התופת הזו התפוצצה בדיוק לפני שנה ביום השואה. וכך נבכל השכול המקומי במורשת ההנצחה של השואה.

ההפתעה בסרט היא כפולה – הן ברמת העשיה והן במסר הלא לגמרי צפוי. 'והכל נהיה בלאגן' הוא סרט בכורה לבמאי אמיר פלדמן, המפגין ביטחון רב בכל הקשור לשפה הטלוויזיונית דרכה הוא מעביר את המסר שלו.

פלדמן בנה את סרטו, שעיקרו הוא ריכובם של כמה מהניצולים הצעירים, כמו יצירה מוסיקלית. הוא איתר לייטמוטיב תזותי, ועימו הוא פותח וסוגר את מעגלי הראיונות. כל פתיחה של פרק, למרות שהיא דומה ביותר לפתיחת הפרק שקדם לה, מרחיבה מעט את תמונת הזוועה. חיבורם יחד של ראשי הפרקים, יוצר מעין רשומון מעורר חלחלה על אותו הרגע של הפיצוץ והמוות. כך מועצם אצל הצופה אפקט ההיזכרות של הקורבן.

זהו מעין קאנון עם קול א', קול ב', וכן הלאה. כל נער חושף פיסה מאותה דקה שקדמה לפיצוץ המכונית. כך מקבלת כל פעולה טריוויאלית – צחקוק, מכס הצידה, ישיבה על ספסל – את משמעותה הפטאלית. כל קאנון כזה מסתיים בהיזכרות המצמררת: היה בום גדול, והכל נהיה בלאגן. כבר מזמן לא זכור כמאי טירון עם שליטה בטוחה שכזו בכלי ההבעה שלו. וזה כבר בגדר של הישג טלוויזיוני, לו שותפים גם הצלם איציק פורטל והעורך נועם ויסמן.

אך המעניין ב'והכל נהיה בלאגן' אינו השימוש הנבון בעקרון המצלמה הניידת ובטכניקות העריכה הצולבת, אלא רמת הביטוי של הנערים, ששרדו את התופת העפולאית. למרות שמדובר לכאורה בחבורה שהפרופיל שלה מוגדר היטב, פורס אותה הסרט לפרוסות אינדיבידואליות, שמשלימות אחת את האחרת, אך לעתים גם סותרות זו את זו. כמו פרק פוליפוני ביצירה מוסיקלית. כאילו שהטראומה שהם עברו לפני שנה, הגדירה לפתע את אישיותם העצמאית, ללא קשר לקולקטיב שאליו הם משתייכים.

רועי הוא שם אחר הנערים המדברים בסרט. הפיצוץ פגע בו לא רק באופן גופני, אלא גם בצורה נפשית ופוליטית. מזה שנה שהוא אינו הולך לבדו, אינו ישן. ואם הוא כבר נרדם, הוא מתעורר בצווחות מסוייטות. חוץ מזה, הוא מאחל כל רע לבני העם הערבי. על אוטובוס, למשל, הוא מוכן לעלות רק אם יתמלאו התנאים הבאים: א) בדיקה קפדנית של כל נוסע; ב) הצבת שני שומרים חמושים בכל אוטובוס; ג) איסור על הסעת ערבים בתחבורה ציבורית. הפחד הטמיר בו נתקף מאז יום השואה שעבר, משתק את כל מערכות ההגיון שלו. הוא פוחד, וזהו.

רז, נער בן 14, שמדבר גם הוא, מדגים את היפוכה של השפעת הטראומה. הוא נכווה קשה בפיצוץ, ומאז הוא מתהלך כשהוא בתוך חליפת לחץ. גם הוא אינו מסוגל לישון לבדו. למעשה, הוא אינו מסוגל להירדם ללא כדורי שינה. הוא עדיין זוכר את ריח השערות השרופות, שעמד אז בחללה של התחנה המרכזית בעפולה. ואולי לא היו אלה שערות שרופות, אלא ריחו של העור הבוער, מוסיף רז.

בנקודה אחת רז שונה לגמרי מרועי. לפני זה שנאתי ערבים, סתם שנאתי, הוא מעיד. כיום, שנה אחרי הארוע, הוא אומר: הבנתי שבעצם הם בני אדם. התבגרתי. אותה טראומה, אותו פרופיל חברתי, ושתי מסקנות אישיות מנוגדות לגמרי.

עדויות אלה ונוספות, מהוות את קומת הקרקע של הסרט. קומה שניה ב'והכל נהיה בלאגן' מיושבת על ידי נהלה הערביה מכפר איכסל. אף היא נפצעה בפיצוץ, בעוד חברתה הטובה, שניצבה לידה, נהרגה שם. נהלה בת ה־24 היא רכזת מועדון נעמ"ת באיכסל, ותלונתה הפוכה. היא, אזרחית מדינת ישראל, טוענת לשותפות־גורל עם שכניה היהודים. שותפות עליה היא כבר שילמה בבריאותה. למרות השותפות הזו, אומרת נהלה, ממשיך היהודי להיות בטוח במדינתו, ואילו היא, הערביה, חיה בפחד מתמיד מפני השכן. זהו היפוך־טיעונים בלתי שיגרתי, אם לקחת בחשבון את הגישה המקובלת של אזרחי ישראל היהודים.

פלדמן, בפיקחות מרובה, מעבה עוד יותר את הבניין שלו, ומוסיף לו מעין קומה שלישית. כאן מצויים שני גיבורים נוספים של הסרט – נעמה בת ה־17 וראמי בן ה־19. היא בת קיבוץ, שאמא שלה נהרגה בפיצוץ בעפולה. הוא תושב כפר קרע, שנענה לאתגר ההומניטרי, וחי מזה שנה בקומונה יהודית־ערבית בקיבוץ מעיין־צבי. השניים משתייכים לתנועת נוער המטיפה, דווקא בעפולה, לסובלנות בין העמים. כל זאת, כשראמי עצמו סופג מכות מנערים יהודים, שרוצים לטרנספר אותו מהקומונה.

כדי להוסיף עוד נדבך עוקץ לפרודוקט הלאומי, מראיין פלדמן גם רופא מבית חולים העמק בעפולה, שהיה הראשון שנזעק לטפל בנערים שנפגעו. שמו: דוקטור דראוושה. מן אירוני נוסף, שרק המציאות המעוותת יכולה היתה להמציא, מצוי באולם השמחות, שבו חוגגים לנערים את ברכת הגומל. שם המקום – אולמי גן עדן.

כל נער חושף פיסה מאותה דקה שקדמה לפיצוץ המכונית. פצועי הפיגוע

לבלום את הכוח

לפני כשנתיים "כיכב" לראשונה החוקר הפרטי זאב לאופר בכרוניקה הפלילית. הוא הורשע אז בכמה האזנות סתר, הבולטת והמקוממת שבהן לעיתונאי החוקר יואב יצחק. היה ברור שמטרת הציתות היא לחשוף ולנטרל את המקורות שהזרימו מידע על עוולות ושחיתויות לעיתונאי, ודרכו לציבור, וכי מי שהזמינו את ההאזנות הם המושחתים הגדולים באמת, אך החוקר מילא את פיו מים וסירב להסגיר את יוזמי הציתותים ומזמיניהם. הוא לא נענש על כך, אדרבה: שתיקתו לא הפריעה למשטרה לעשות עימו עיסקת טיעון ולהשתדל למענו אצל השופט לבל יישלח חלילה לכלא. זאת, למרות שהחוק קצב לכל אחד מן הציתותים שביצע שלוש שנות מאסר בפועל. צריך לקרוא שוב ושוב בעמודים המצהיבים מאז על מנת להאמין: נציגת המשטרה אמרה לשופט כי המצותת לעיתונאי הוא "אדם חיובי שאיננו רואים אותו כעבריין"(!). לנוכח הדברים הנרגשים הללו, אין להתפלא שלאופר "נענש" רק בחודשיים עבודות שירות. רשיונו כחוקר פרטי הוארך למרות ההרשעה.

וכך נכתב אז (11.3.93) בפרשנות משפטית במעריב: "ניתן היה אולי להצדיק עיסקה, אילו הסגיר הנאשם את מי ששלח אותו לבצע את מלאכתו הבזויה, אך הדבר לא נעשה. העונש הקל לא רק שלא ירתיע מפני ציתותים לעיתונאים בעתיד, אלא להיפך – עלול לעודד ציתותים כאלה".

■

השבוע חזר זאב לאופר אל הכרוניקה, כאחד מכוכבי־המישנה של שערוריית האזנות הסתר, ושוב הוא נחשד בעשרות ציתותים לעיתונאים. ואולם הפעם לא רק הוא ועמיתיו החוקרים הפרטיים, אלא אף החשודים בהזמנת שירותיהם הבזויים, אינם מקבלים יחס סלחני מן המשטרה, אלא להיפך – זו תבעה במפגיע מבית המשפט לכלאם מאחורי סורג ובריח. זה לא נעים לראות עורכים כלואים, אך מותר לציין בסיפוק את המהפך הקוטבי בהתייחסות המשטרה למארת הציתותים בכלל, והציתותים לעיתונאים בפרט. כמו בפרשיות ההסתדרות וח"כ אברהם שפירא, מתקבל הרושם שהמשטרה אינה נרתעת מעימותים עם גורמים רבי עוצמה ואיננה נותנת להם הנחות, וכי גם הדרג הפוליטי הממונה עליה נותן לה גיבוי לחקור ללא מורא וללא משוא פנים.

זו כמובן בשורה חיובית לשוחרי שלטון החוק, אך בסופו של חשבון גם לכל עיתונאי הגון במדינה. קשה מאוד להיות

חוק וסדר

עיתונאי בימים אלה. המעצרים השבוע גרמו וגורמים מועקה קשה לא רק לעצורים אלא גם לכלל העובדים בעיתוניהם, אשר בוודאי אינם אשמים (ואף לא חשודים) בעבירה כלשהי, אך נאלצים לספוג הכפשות והקנטות קולקטיביות בלתי הוגנות ומשוללות כל יסוד. אבל כל בר־דעת בתקשורת מבין שאם אכן נתבצעו עבירות בקודקודי העיתונים, עדיף לטפל בהן – ולוא גם בניתוח כואב ללא הרדמה – מאשר להתעלם מהן או להקל בהן ראש.

השימוש במצותת כעד מדינה הוא פרי הכרעה ערכית קשה, שכן כרוכה בו בעצם פשרה מוסרית כפולה: גם עיסקה עם עבריין ניקלה וגם הצבתו מעל לחוק. זו בדיוק הסיבה שמתן הבטחות לעד מדינה אינו בסמכות המשטרה לבדה אלא טעון אישור צמרת הפרקליטות. נשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, הצדיק בהנחיות שפירסם בהיותו היועץ המשפטי לממשלה, מתן חסינות או "הנחות" לעבריין הזוטר, כאשר עדותו חיונית להרשעת העבריין העיקרי. המשטרה והפרקליטות בוודאי הכריעו נכון כאשר ראו את המצותת בפועל כ"זוטר" לעומת מי שחשוד כיוזם ומזמין הציתותים. לפיכך, אם הגיעו בפרקליטות למסקנה, שבלי עיסקה עם המצותת לא יהיה אפשר לעולם לכפות עליו לפצות את פיו ולהפליל את שולחיו – העיסקה עימו היא לא רק לגיטימית, אלא כורח משפטי בל יגונה.

הנחישות הראויה כשלעצמה לאכוף את החוק, ללא פשרות, גם על צמרת העיתונות, איננה מקדשת כמובן את כל האמצעים, ובוודאי שאיננה מצדיקה התעמרות והשפלה לשמן.

"התהליכים שמסתמנים מצדיקים רוויזיה". שלום רוזנפלד

"יש שליטה ריכוזית". מאיר שמגר

גם בקרב העיתונאים עצמם יש רתיעה מסורתית, כמעט אינסטינקטיבית, מחקיקה בנושא עיתונות. היה ברתיעה הזאת הגיון מסויים כאשר האיום על חירות העיתונאים וזקיפות קומתם היה בעיקר מצד השלטון. אין בה הגיון כלל, כאשר האיום העיקרי נובע כעת מתוך העיתונות עצמה, מצד השולטים בה

לא לנו לבדוק ולקבוע את מהימנות הטענות על תנאי המעצר, ובכלל זה שלילת הגישה לשירותים, ואולם למרבה הצער, תקדימי העבר מחייבים להתייחס אליהן במלוא כובד הראש. ביותר מדי חקירות התברר שאילוץ חשוד להתחנן לשווא לאשר לו לעשות את צרכיו הוא אמצעי השפלה נפוץ למדי. האם יש צורך להסביר כי המשך השימוש באמצעי הזה, סותר בעליל את חוק יסוד כבוד האדם וחירותו? חוק היסוד אכן מתיר שלילת חירותו של חשוד, אך זאת רק לשם מניעת שיבוש החקירה ועשיית הצדק, ובשום אופן לא לשם שבירת רוחו.

שוב, כמו בפרשת סגן אורן אדרי, מתברר שהמאבק על תנאי כליאה וחקירה אנושיים במדינת ישראל איננו מעניינם של ערבים ושמאלנים בלבד, אלא צריך לגעת לכל אחד מאיתנו. ועוד משהו: אולי התמונות הקשות השבוע יעוררו חשבון נפש בעיתונות, באיזו מידה מסייעות לעתים מצלמותיה למשטרה לנצל את המעצר לתכלית האסורה של ביזוי החשוד.

הרעיונות עלול להפוך לשוק הרעיון הבלעדי. אין לך דבר רחוק יותר מדמוקרטיה מאשר אחידות רעיונית טוטלית".

חיוני וראוי כמובן (כפי שכבר תבעה באומץ יו"ר עיתונאי ישראל, שרה פרידמן), להרחיק מעמדות שליטה בתקשורת את מי שיתברר לכאורה שכבר הושחתו (ממש כשם שהורחקו בשעתם ממישרות הניהול בבנק דיסקונט, בעליו שנמצאו מעורבים בפלילים). אך חיוני לא פחות לבלום ולרסן אותו כוח הטומן בחובו את פוטנציאל ההשחתה. אם מקור הרע הוא בריכוזיות, המפתח לריסונו הוא בפלורליזם. ואכן, השופט שמגר ממליץ בהקשר הזה על "תיכנון מבנה שוק השליטה בענף אמצעי התקשורת", ועל "דינים ספציפיים של הגבלים עסקיים בכל הנוגע לאמצעי התקשורת". כבר הוזכר שדינים כאלה אומצו במתוקנות שבדמוקרטיות. בארצות הברית אסור, למשל, למו"ל עיתון לחלוש על שידורי טלוויזיה. בצרפת חייב בעל עיתון שהגיע לתפוצה המונית למכור כל כלי תקשורת נוסף שבבעלותו.

המאבק למען מהפכה כזאת מחייב מהפך מוחלט, גם בקרב

קוהל ונשיא גרמניה הרצוג, כמו גם נשיא ישראל עזר ויצמן. כל הנוכחים, אגב, ייפגשו יום קודם לכן בחגיגות הנצחון שמארגן ג'ון מייג'ור בלונדון. היה זה מיטראן שקבע את ה־8 במאי כיום חג לאומי. החלטתו התקבלה בשמחה על ידי אזרחיו שוחרי החופשות, בעיקר כיוון שמדובר ביום החופש השלישי בחודש מאי, וכל החגים האלה נופלים השנה בימים צמודים לסוף השבוע, ויאפשרו לאזרחים להתאמן לקראת חופשת הקיץ.

סיבה לחגיגות במוסקבה

במקור, רצה קוהל לארגן בברלין ב־8 במאי טקס גדול שיכלול גם מחווה של פיוס בין העם הגרמני והעם היהודי. "קוהל רוצה להשיג לחיצת יד פומבית, סמלית, עם נציג מדינת היהודים", דיווח 'דר שפיגל'. ואם נשיא ישראל מוזמן, הרי שיש מקום להזמין גם את ואלנסה.

נציגים גרמנים גיששו בירושלים "אם מוכן הנשיא ויצמן לבוא לברלין לטקס". לאחר התייעצויות דחה ויצמן את ההזמנה. הגרמנים נפגעו.

ברגע שהוברר נכון כי ויצמן לא יגיע, החליטו בלישכת הקנצלר להסתפק בהזמנת מנהיגי המעצמות. מיטראן ומייג'ור יגיעו. קלינטון וילצין החליטו לשלוח נציגים בכירים, והפולנים, שלא הוזמנו, נעלבו. אפילו הזמנה מיוחדת לוולאדיסלאב ברטושבסקי, שר החוץ הפולני, לנאום בפני הפרלמנט הגרמני, לא הצליחה לשכך את העלבון.

לשמור על חוש מידה

ודאי שזה איננו יום מרנין לתקשורת הישראלית, אך אין מקום, בגלל מה שקרה, לסתום את הגולל על יושרה המקצועי ואמינותה הציבורית של העיתונות בישראל

אני מבקש להדגיש שההערות הבאות הן דעתי שלי, ואין הן מובאות בשם מועצת העיתונות, שטרם דנה בפרשה.

● כללית, אני סבור שהתגובה הציבורית והתקשורתית לפרשיית האזנות הסתר, החקירות והמעצרים בשני העיתונים הגדולים, היא מוגזמת בקיצוניותה וגובלת בהיסטריה. אינני מתפלא על כך, שכן בחברה שלנו אנחנו נוהגים לעתים מזומנות להתייחס לתופעות שונות – שליליות כמו גם חיוביות – בהגזמה ובהקצנה, ולתארן בצבעים עזים של שחור־לבן. אנחנו נוטים לקפוץ מקיצוניות אחת לקיצוניות הפוכה. לכן אני מציע לעצמנו, גם בפרשה הזו, לשמור על חוש מידה ולאמץ גישה ריאלית־מפוכחת. התיאור הקטסטרופלי־אפוקליפטי של "יום שחור לעיתונות הישראלית" איננו מקובל עלי. ודאי שזה איננו יום מרנין לתקשורת הישראלית, אך אין מקום, בגלל מה שקרה, לסתום את הגולל על יושרה המקצועי ואמינותה הציבורית של העיתונות בישראל.

● כפי שאני למד מכלי התקשורת, מדובר כאן, כנראה, בהאזנות סתר בהקשר של ריגול תעשייתי בין שני גופים תקשורתיים־עיסקיים מתחרים. לפי החשד, בוצעו במהלך הפעילות הזו עבירות פליליות. לגבי הצד הפלילי של הפרשה, נראה כי רשויות אכיפת החוק (בשלב זה, בעיקר המשטרה), נוהגות באחריות ובמקצועיות בטיפולן בעניין. יש לקוות כי יתמידו בכך, ובאופן כזה יחזקו את האמון הציבורי בתהליכי אכיפת החוק.

● לפרשה הזו יש גם פן עיסקי־כלכלי מובהק. ריגול תעשייתי ממין זה הוא גידול פרא, עשב שוטה, הצומח – לא בפעם הראשונה – בשוליה של פעילות עיסקית תחרותית. החברה הישראלית, כידוע, נמצאת בעיצומו של תהליך מואץ ובעייתי של מעבר מעיתונות מפלגתית־ציבורית לעיתונות פרטית־עיסקית. זהו רק היבט אחר, חשוב לכשעצמו, של תהליכי ההפרטה, הנהירה מפיקוח שלטוני ריכוזי לעבר השוק החופשי, המאפיינים לאחרונה את המשק הישראלי. רבים וטובים אצלנו תומכים בכל לב במהפך הזה. אך גם המצדדים הנלהבים ביותר בהפרטה, צריכים להכיר בעובדה שיש מחיר לתהליכים אלה, שחשוב להתמודד עם הבעיות המיוחדות שהם מעוררים, במיוחד בתחום התקשורת (תחרות עיסקית פרועה, מונופוליזציה, בעלויות־צולבות וכו').

● מבחנם הרציני של שני העיתונים הגדולים, בימים שיבואו, יהיה בדרך שבה יפרסמו ידיעות ודעות על גלגולי הפרשה והמשתמע ממנה. האם ישכילו – גם בתנאי לחץ אישיים ומקצועיים – להקפיד על דיוק, אחריות, ענייניות ואמינות בפירסום? דומני שהנסיון של הימים האחרונים דווקא מעודד למדי ומצביע על סיכוי טוב לכך שהעיתונות תעמוד במבחן זה בכבוד.

● ולבסוף, לאחרונה דובר רבות בשאלה האם שומה על עורכי שני העיתונים המעורבים בפרשה להשעות את עצמם מתפקידם כבר בשלב זה. פקודת העיתונות קובעת שאין לתת רשיון להוצאה לאור של עיתון בישראל, אלא בהתמלא תנאים מסויימים. אחד התנאים הוא שעורך העיתון "לא נתחייב מעולם בדין בשל עבירה שנידון עליה למאסר שלושה חודשים או יותר". בפרשה הנדונה אנו נמצאים עדיין בשלב החקירה המשטרתית, בחשד לביצוע מעשה עבירה על־ידי העורכים הנוגעים בדבר. על פי נורמות אתיות חברתיות שהשתרשו אצלנו, דומני שרבים יסכימו לכך שעם הגשת כתב־אישום (אם אמנם יוגש כזה, בסופו של דבר), ראוי שהנאשמים ישעו את עצמם. האם יש לצפות מהם שיעשו זאת כבר עתה? – הדבר נתון לשיקול דעתם האישי, המקצועי והציבורי.

פרופ' עמוס שפירא, ממלא מקום נשיא מועצת העיתונות, איש הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, העיר את ההערות המובאות כאן בתגובה לשאלות מעריב.

תשעה ימים אחרי הפיצוץ באוקלהומה־סיטי, עדיין יכול כמעט כל אחד באמריקה להיכנס לחנות נשק ולקנות לעצמו כלי נשק קטלני על פי טעמו ובחירתו ■ החוקה עדיין מאפשרת לכל אחד, כולל האיסלאם והימין הקיצוניים, להתכנס, להתאמן, להסית ולשנוא ■ מותר לעשות שם הכל, אפילו לשרוף את דגל הלאום בכיכר העיר ■ עד עכשיו עוד נשמר האיזון בין החופש האבסולוטי לרמת הביטחון האישי. היו משוגעים, אבל היה אפשר לסבול אותם. אבל אם הפיצוץ במגדלי התאומים המחיש לאמריקנים כי הם לא מוגנים מהטרוריסטים של העולם, משאית התופת הוכיחה להם שהם לא מחוסנים גם מפני המשוגעים של עצמם ■ ולא חסרים להם משוגעים

מעצמה מספר 1 יושבת על חבית חומר נפץ

אחרי הפיצוץ באוקלהומה־סיטי

בן כספית
אוקלהומה־סיטי

'איש הקרח' – זה הכינוי שהדביקו חוקרי הא־אף.בי.איי לטימותי מקוויי, החשוד היחיד עד כה בביצוע הפיגוע באוקלהומה־סיטי. מקוויי, שכבש בסערה את תואר האדם השנוא ביותר באמריקה, יושב בחדר החקירות בפרצוף קפוא ושותק.

כל מה שהוא אומר, מדי פעם, זה את שמו, דרגתו הצבאית ומספרו האישי. כמו שבוי מלחמה. עיניו קרות, פיו סכור. הוא טוען שהוא אסיר פוליטי ודורש יחס מתאים. החוקרים, בייאושם, הראו לו תמונות של ילדים פצועים בין הריסות הבניין שהופצץ. מקוויי שתק. אחר־כך הראו לו תמונות של ילדים שנהרגו, תמונות של אמהות שכולות. אף שריר לא זע בפניו של מקוויי. אפילו תמונתה של ביילי אלמון הקטנה, ששברה לבכות בכל העולם, לא עשתה לו כלום. שם, דרגה, מספר אישי.

למה שידבר, בעצם. כולם – מקלינטון ומטה, מבטיחים לו עונש מוות. הם לא יציעו לו עיסקת טיעון או יבקשו ממנו להיות עד מדינה. אז שיעבדו.

והם עובדים. זו החקירה הגדולה והמורכבת ביותר של הא־אף.בי.איי בעשור האחרון. ב'קו החם' שנפתח לאחר הפיגוע התקבלו כבר למעלה מעשרת־אלפים 'טיפים'. כל אחד מהם הוא קצה־חוט. בעקבות כל אחד מהם הולך צוות חקירה של הא־אף.בי.איי, בתקווה להגיע לאנשהו.

במחסן גדול באוקלהומה־סיטי הצליחו כבר להרכיב מחדש שני־שלישים ממשאית התופת שהתרסקה לשבבים מעוצמת הפיצוץ. מישהו אסף את השבבים האלה על פני יותר מעשרה ק"מ רבועים, והרכיב אותם מחדש, כמו פאזל.

החוקרים מעריכים כי משקלה של הפצצה שהורכבה במשאית היה כ־4,800 פאונד (בסביבות 2 וחצי טון). בנוסף, היו במשאית מיכלי גז דחוס, שנועדו להגביר את הנזק. מי שחשב או קיווה כי הטרוריסטים לא התכוונו לגרום את האבידות והנזק שגרמו באוקלהומה־סיטי, טעה. המשאית הזו נועדה להרוג כמה שיותר אזרחים בכמה שפחות זמן.

■■■

באמריקה, יכול כמעט כל אחד להיכנס לחנות נשק ולקנות לעצמו כלי נשק קטלני על פי טעמו ובחירתו. מעטים יודעים שמרבית מדינות ארה"ב אוסרות, במקביל, על נשיאת 'נשק מוסתר'.

במילים אחרות: מותר לאמריקנים להחזיק אקדחים, רובים רבי עוצמה, אפילו תת־מקלעים (בתנאי שהוסבו לרובים ואינם יכולים לירות אש אוטומטית), אבל הם צריכים להחזיק אותם בגלוי.

אתה יכול להחזיק בבית ארסנל מפואר שלא יבייש אירגון טרור בינוני, אבל אם תלך ברחוב כשאקדח תחוב מתחת לז'קט שלך, אתה עבריין. זוהי דרך נוספת להבין את הראש האמריקני. תפיסת ה'סייר פליי' לא השתנתה הרבה מימי המערב הפרוע, בהם הסתובבו החבר'ה כשאקדחיהם חגורים על המותן. היום, כשנוסע האמריקני בטנדר שלו, הוא צריך להניח את הרובה על המושב שלידו, או לשים אותו במיתקן מיוחד. כשהוא הולך, צריך האקדח להיות חגור מחוץ לבגדים, ולא מוסתר בתוכם.

מערכת היחסים בין האמריקני לאקדחו מזכירה מאוד את יחסי הגומלין בין הישראלי למיצובישי. יחסי אהבה, תלות והמון ראווה.

אבל זה הולך להשתנות. אוקלהומה, כמו מדינות נוספות במערב התיכון של ארה"ב, מתכוונת להעביר בקרוב את 'חוק הנשק המוסתר' (Concealed Weapon Act), שיתיר לאזרחי המדינה לשאת נשק חבוי על גופם או בכליהם.

החוק אמור לעבור בקרוב בבית הנבחרים של אוקלהומה. אילו היו מחוקקי המדינה מעבירים את החוק לפני שבועיים, נניח, הם היו מחפשים את טימותי מקוויי עד היום.

מקוויי לא היה 'המוח'

מקוויי נמצא עכשיו בידי הא־אף.בי.איי בזכות האיסור על נשיאת נשק מוסתר. צ'רלס הנגר, שוטר התנועה שעצר את מקוויי שעה ורבע לאחר הפיגוע לבדיקה שגרתית, לא היה חובש אותו בבית המעצר של העיירה פרי אלמלא הבחין בבליטה חשודה מתחת למעילו. בבליטה, גילה הנגר אקדח מוסתר.

גם כך, רק צירוף מקרים ומנה גדושה של מזל הותירו את מקוויי בידי החוק. הוא היה אמור להשתחרר למחרת מעצרו, אבל עומס בלתי־צפוי אצל השופט התורן דחה את הדיון בשחרורו ביום נוסף.

ביום השלישי למעצרו, היה רחוק מקוויי רבע שעה מן החופש. דקות לפני שהובא בפני השופט, עשה המחשב הענק של הא־אף.בי.איי את החיבור המיוחל בין טביעות אצבעותיו, כפי שנלקחו ביום מעצרו, לבין טביעות האצבע שהשאיר מי ששכר את משאית התופת מסוכנות ההשכרה בג'נקשן־סיטי, קנזס.

טימותי מקוויי היה חייל טוב. אם היה בצה"ל, היו קוראים לו 'מורעל'. הוא התגייס במאי 1988 לחטיבת חי"ר מובחרת בדיביזיה הראשונה. אחר־כך עבר קורס הסבה לנגמ"ש הקרבי 'בראדלי'. במלחמת המפרץ היה מפקד נגמ"ש כזה, בדרגת סמל. שבוע אחר מצא את עצמו בכוח האבטחה האישי של הגנרל נורמן שוורצקופף, מפקד הכוחות האמריקניים במפרץ.

החזה שלו עמוס מדליות: במלחמה זכה ב'כוכב הברונזה' ו'מדליית שחרור כווית'. חוץ מזה יש לו את 'אות חייל החי"ר הקרבי', 'מדליית השבח', 'מדליית ההישגים', 'מדליית השירות בדרום מזרח אסיה' ו'מדליית שירות ההגנה הלאומי'.

מאידך, לא צריך לקחת את המדליות הללו ברצינות יתרה. האמריקנים אוהבים מדליות, עיטורים ושמות תואר מפוצצים. המונח 'גיבור' מודבק כאן כמעט לכל לובש מדים שמסוגל ללעוס מסטיק ולחגור אקדח בו זמנית. ולכן הפך צ'רלס הנגר, שוטר התנועה הנועז שעצר את המרקיורי הצהובה העתיקה של מקוויי, בגלל שלא היתה עליה לוחית זיהוי, לגיבור לאומי.

מה גרם לטימותי מקוויי, נער בן 27, ששירת את ארצו בכזו מסירות, לקום על ממשלתו ואזרחיה עם יותר משני טון חומר נפץ?

מקוויי, לשיטתו, מגן על אמריקה, ולא פוגע בה. עשרות אלפי החברים בתנועות המיליציה הפורחות תחת כל עץ באמריקה, מחזיקים מעצמם 'האמריקנים האמיתיים'. הם הפטריוטים האולטימטיביים. "אנחנו בדיוק כמו האזרחים האמיצים שקמו ומרדו בבריטים", אמר שלשום אחד מהם. רק שאת תפקיד הבריטים ממלאת היום ממשלתה הפדרלית של ארה"ב.

ראשי המיליציות מגנים את משאית הנפץ באוקלהומה־סיטי, כמו שערפאת מגנה את מכוניות התופת של החמאס. בגמגום, בהססנות, בשפה שיכולה להשתמע ל־200 פנים. "כן, אבל:"

כעת אין כבר לחוקרי הא־אף.בי.איי ספק כי הפיגוע תוכנן ובוצע על ידי קבוצה מאורגנת, ממודרת וממושמעת שכללה ארבעה חברים לפחות. מקוויי לא היה 'המוח'. המוח שלו אחר. הוא היה, במקרה הטוב, איש הביצוע, האדם שלחץ על ההדק, ה'טריגר־מן'.

השותף שלו, 'אלמוני מספר 2', מסתובב עדיין חופשי. שניהם שהו ודרים זולים בשני מוטלים נפרדים בג'נקשן־סיטי, עיירה שבה שכר מקוויי את משאית התופת. פקיד הקבלה במוטל 'דרימלנד' זוכר היטב את 'אלמוני מספר 2'. עדי ראיה באוקלהומה־סיטי זוכרים את בוקר הפיצוץ, בו נסעו השניים במשאית הצהובה הגדולה בדאונטאון ושאלו עוברים ושבים איך מגיעים לבניין הפדרלי.

הערה נוספת היא כי קבוצת מקוויי תיכננה פיגועים נוספים. אוקלהומה־סיטי היתה, לפיכך, יריית הפתיחה בלבד. מקוויי השאיר בניידת המשטרתית, שהובילה אותו למעצר, כרטיס ביקור של חנות תחמושת גדולה. על הכרטיס כתב בכתב ידו: 'עוד 5 ק"ג TNT דחוף, ב־1 במאי'.

לא־אף.בי.איי יש עד ראיה, שראה את מקוויי מסיע את המשאית הגדולה ומחנה אותה מול בניין המשרדים דקה לפני הפיצוץ. לעד יש רק בעיה קטנה אחת: הוא פצוע, במצב קריטי. [illegible] כשרואים שניים וחצי טון חומר נפץ מתפוצצים.

[illegible] כעת כבר אין ספק שהבניין נבחר, בין היתר, בגלל [illegible] מעון לילדים. הנקמה על "הרצח בוואקו" צריכה היתה להיות מושלמת. ומה מושלם יותר מאשר להרוג את ילדיהם של [illegible] פדרלים, כנקמה על ילדיו הטבוחים של דיוויד כורש?

[illegible] נעים לחיות היום עובד של הממשלה הפדרלית בארה"ב. [illegible] לא במדינות המערב התיכון, ערש הולדתן ופריחתן של המיליציות הלבנות. שלושה שבועות לפני הפיגוע באוקלהומה־סיטי, התפוצצה פצצה גדולה במשרד הרשות הפדרלית ליערות בקרסון־סיטי, נבאדה. רשות היערות הפדרלית הוציאה אתמול מכתב לכל עובדיה, בו ביקשה מהם לנקוט אמצעי בטיחות, לנוע בזוגות ולהישאר בהאזנה מתמדת לרשת הקשר.

באיידהו הפסיקו כמה מהסוכנויות הפדרליות לתפקד, בגלל בעיות ביטחון. בקולומבוס, אוהיו, גנבו אלמונים את מפתח ה'מאסטר' של בניין משרדים פדרלי, ניתקו את האזעקה, פרצו לתוכו והשחיתו כל דבר הניתן להשחתה.

"כשאני לובש את המדים הפדרליים", אמר אחד העובדים, "אני מרגיש כאילו אני מצייר לעצמי מטרה על החזה. אנחנו מפחדים, אנחנו עצבניים, אנחנו מסתכלים אחורה כל הזמן. לא אוהבים אותנו כאן".

להיט בווידאו: איך להכין פצצה

אפילו הא־אף.בי.איי שיגר בסוף השבוע אזהרה לכל המעורבים בפרשת ואקו, "לשמור על פרופיל נמוך". מאות בנייני משרדים פדרליים בארה"ב התקינו בחפזון גלאי מתכות בכניסה ושכרו חברות שמירה פרטיות. תהליך ה'ישראליזציה' הזה כולל את כולם: מניו־יורק ועד לוס אנג'לס, מבוסטון עד סיאטל. מיתקני הממשלה הפדרלית בארה"ב מזכירים היום, יותר מתמיד, את מחסום ארז.

התקשורת האמריקנית מקדישה עשרות שעות לנסיון לחדור אל תוכני תנועות הימין הקיצוניות. הטלוויזיה מוצפת סרטי וידאו מחתרתיים, בהם נראים מיליטנטים כאלה או אחרים מדריכים את צאן מרעיתם, מסיתים נגד הממשלה, נגד השחורים, נגד היהודים, נגד העולם.

(המשך בעמוד 20)

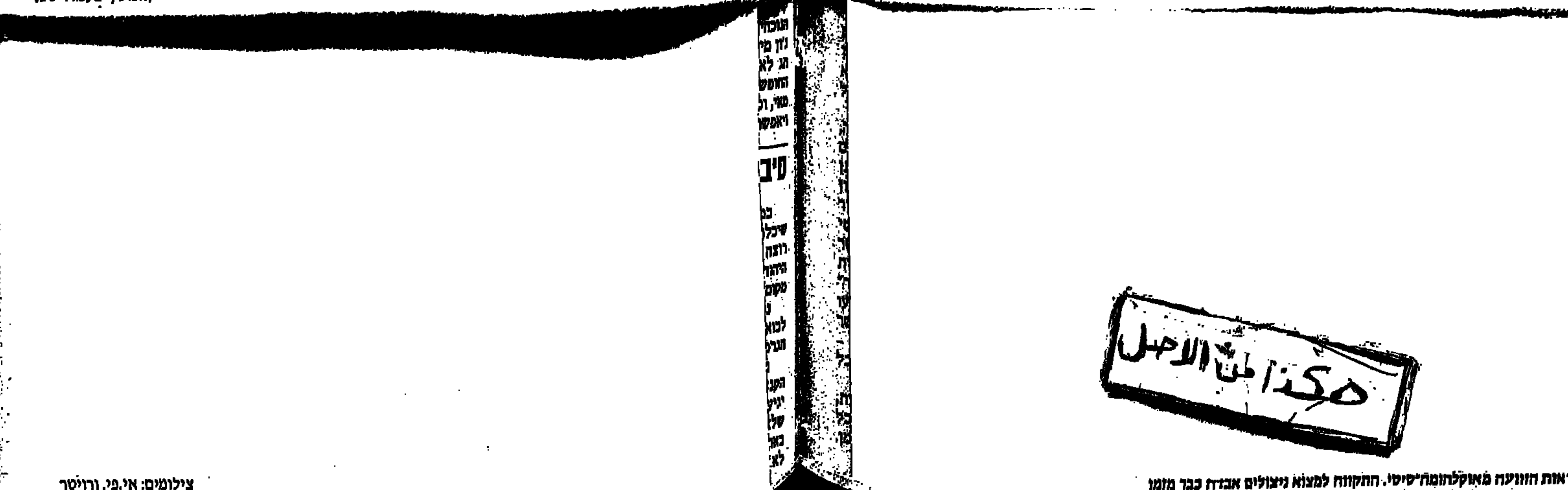

מראות הזוועה באוקלהומה־סיטי. התקווה למצוא ניצולים אבדה כבר מזמן

צילומים: אי.פי. ורויטר

אבל אמריקני

יהונתן גפן
ניו יורק

שעתיים אחרי שנשלפו גופות הילדים הקטנים מהריסות הבניין שקרס באוקלהומה־סיטי, אמרה אופרה ווינפרי מתוך הקופסה שלה, שלמרות הקושי, היא תמשיך כפי שתיכננה ותקדיש את תוכניתה למעצבי השיער החדשים באמריקה. כשנחשפה זהותו של אחד המפוצצים, נערכו ראיונות בתוכניות החדשות עם מורים וחברים שדיברו על החשוד בטבח האיום הזה כמו שמדברים על מישהו נחמד שהיה פעם בכיתה שלהם ותראו לאן הוא הגיע.

גם הורי הקורבנות כמעט ולא הראו את כאבם בתקשורת, והדבר המשמעותי ביותר שקרה בתקשורת: כולם שכחו לגמרי מאו. ג'יי. סימפסון.

העמודים הראשונים של ה'ניו יורק טיימס' וה'דיילי ניוז' נראים כמו עיתוני הערב אצלנו אחרי פיגוע, אבל בשחור ולבן, ולא באדום ובאותיות דם. כמו אצלנו, התמונות החללים בריבועים שחורים ועצובים, אבל הריבועים קטנים כמו הילדים הקטנים, חלקם תינוקות, שנהרגו באוקלהומה־סיטי, בפיצוץ הנוראי, ועד עכשיו לא יודעים למה בדיוק.

הנה הם, חיילים קטנים בני חמש ובני שבע, ומתחת לתמונות השמות: אלישע, צ'ייסי, אשלי, זאכרי, גבריון, קולטון, דניאל, אנטוני, וכן הלאה. אני בטוח שאצלנו כבר מזמן היתה כותרת של ביאליק "נקמת דם ילד קטן לא ברא השטן", והיית רואה אנשים מתמוטטים, משפחות צועקות. אבל כאן, לך תדע איך, שומרים על פאסון, והכאב, כמו פצע סודי בלב, נשמר עמוק בפנים.

מותם של הפעוטות שבר את לב האומה האמריקנית כולה, אבל איש לא נגרר לנקמות ולהיסטריה. אף מנהיג לא בא למקום האירוע כדי להאשים יריבים פוליטיים, ואם היה כעס, שנאה או רצון לנקמה, הם לא צפו, לא עכשיו, אולי הם יצוצו מאוחר יותר.

כמו שאצלנו פיגועים מלווים בשירי יום הזכרון – ולפעמים אתה חושב שאולי זה בכלל הסוד: המחבלים שומעים שיר של חנן יובל ואומרים: "יללה, בוא ניכנס בהם..." – כאן, בעיקר באוקלהומה־סיטי הנוצרית כל כך, נשמעים מזמורי תפילה כנסייתיים, שירי גוספל שחורים ואבי אחד הקורבנות אמר: "הם שמו כל הבוקר שירי קאנטרי עצובים, ואני נשבע לך, אני לא רוצה לשמוע את השירים האלה יותר לעולם".

לך תדע אם זה טוב או רע. אבל יום אחרי הפיצוץ ראית שידורי טלוויזיה מאוקלהומה־סיטי, וראית אנשים סימפטיים, מעונבים ומחוייכים, מאוחדים ברעתם לא להיכנס להיסטריה קבוצתית, לא להיכנע למוות, לא לצאת מדעתם. יכול להיות שהפסיכולוגים (שלפת פועלים בקבוצות מאורגנות אצל המשפחות השכולות בעיר), יאמרו לך שעדיף היה להתפרץ ולצרוח, אבל הם לא עושים את זה.

■

באבל שכזה תוכניות המלל עברו את מהירות הצהוב ואף גבול הפורנוגרפיה. בתוכניות החדשות שאחרי הפיגוע היה חיזוק מתוך ובלי תמונות של דם וגוויות. גם בהלוויות של ילדים בני שש היו תפילות אבל, לא שום דבר בסגנון של "מוות לערבים" ולמרות שבהתחלה כולם כל כך רצו שזה יהיה המאסניק זה שעשה את זה.

כמרים בפטיסטים דיברו על "מות של מלאכים קטנים", "ילדים שחוזרים לאלוהים והוא, ברוב חסדו, מחבק אותם ברחמיו השמימיים", "ויפרשו כנפיים, ילדים קטנים, ותהיו פרחים נצחיים בגלימו השחורה של ישו..."

איני יודע אם ההבדלים בהפגנת האבל נובעים מגישה דתית או מסגנליות לאומית, אבל לכל אחד כנראה שיטה משלו להילחם בכאב הנורא מכל הכאבים. הילדה אשלי, בקושי בת ארבע, נהרגה עם בובת הברבי שלה ועם סבא וסבתא שלה. בלוויה, על הקבר קטן והמתות, אמר הכומר רקס חיימקר: "האם אתם יכולים לחשוב על שני מלווים טובים יותר בדרך לגן עדן?"

אם זה היה קורה לי או לאחד מיקירי, לא הייתי חושב על ליווי, אלא רק על נקמה, והייתי מתנהג כמו מקס הזועם, לא כמו ישו. אבל ג'יזוס כרייסט, מי אתה שתגיד להם כיצד להתנחם.

בעולם כל כך קר ואכזר, לא חשוב איך אתה בוכה, וכעת גם האמריקנים יודעים שזה לא משנה כמה אתה חזק – במלחמה נגד המטורפים, כולנו בני ערובה, ואין שום מקום בעולם שאפשר לומר עליו שהוא לגמרי בטוח.

גרמניה האחרת, עד כמה היא באמת אחרת

ערב החגיגות לציון שחרור גרמניה, לא כל הגרמנים חוגגים ■ הקנצלר קוהל מתפשר עם אלה שרואים ביום הזה את תחילת תלאותיהם כגרמנים. הוא רצה פיוס היסטורי עם העם היהודי ונתקל בסירוב מצד הנשיא ויצמן ■ אבל אירופה חוגגת, וגם מתחשבנת: ההולנדים נזכרים שהנאצים שדדו אופניים, הרוסים כועסים על קוהל, הפולנים בגלל שלא מזמינים אותם, ואפילו לגרמנים יש טענות שבזזו אותם במהלך השחרור ■ ובעיירה הציורית דכאו נלחמים שני ניצולים להקים אתר הנצחה לקורבנות מחנה האימים הסמוך, אבל התושבים ש"לא ראו ולא שמעו" מתעלמים כמו בימים ההם

50 שנה לסיום הזוועה

...ף המלחמה, תחילת הוויכוח על גרמניה. חיילים אמריקנים נכנסים לנ...

גד שמרון / בון

ביום ראשון השבוע, 50 שנה פחות 6 ימים אחרי שחיילי צבא ארה"ב שחררו את מחנה הריכוז דכאו, זכתה קבוצת מועדון הספורט של דכאו באליפות גרמניה בכדורעף. בעיר הציורית, לא רחוק ממינכן, חגגו 15 אלף התושבים את הנצחון על הקבוצה היריבה מוופרטאל ואת תואר האליפות לשנת 1995.

ניקולאוס לאהנר, בן 72, בעל חנות למוצרי עץ בדכאו, לא נמנה עם החוגגים. "מדי פעם אני מרגיש מיחושים קשים, ובבדיקות לא מצליחים הרופאים למצוא משהו. הם אומרים שזה בגלל לחץ". ובשבועות האחרונים, ככל שמתקרב יום היובל להגעת הג'יפ האמריקני הראשון לשערי המחנה, גוברים המיחושים. לאהנר, יליד רומניה, היה בין 33 אלף האסירים ששוחררו לפני 50 שנה, ומאז גר בעיירה ונאבק למען הקמת מרכז הנצחה לקורבנות הנאצים, שהובאו לכאן החל ממרס 1933.

"העיריה הקציבה מגרש, אבל הבניה מתעכבת כבר שנים", אומר לאהנר ביאוש. "תושבי דכאו מחזיקים בדעה שעדיף להמעיט במעשים וכך אולי לסייע לשיכחה", מוסיף מקס מאנהיימר, ניצול דכאו אף הוא, יהודי שכל משפחתו הושמדה בשואה, והוא מקדיש את זמנו ומרצו להרצאות ולמאבק משותף עם לאהנר למען מרכז ההנצחה בדכאו.

סקר שנערך לאחרונה בגרמניה קבע, כי כ־70 אחוז מתושבי המדינה רואים בסיום מלחמת העולם השניה לפני 50 שנה "יום שחרור". "ה־8 במאי 1945 הוא יום שחרור מהטרור הנאצי ומהדיקטטורה", קבע הקנצלר הלמוט קוהל חד־משמעית. אבל הצהרה, אפילו מהדרג הגבוה ביותר, לא יכולה להוציא את אזרחי גרמניה לרחובות במטרה לחגוג את "יום השחרור", וספק אם מישהו בדכאו, למשל, מלבד לאהנר ומאנהיימר, יחגוג ב־8 במאי.

"מופתעים מהתגובה הנלהבת"

בשום מקום בעולם לא מקדישה התקשורת כל כך הרבה מקום וזמן כמו בגרמניה לסיקור יום השנה ה־50 לסיום מלחמת העולם השניה. שמות כמו ראוונסברוק, ברגן בלזן, זאקסנהאוזן ומאטהאוזן, בוקעים ללא הפסקה ממקלטי הרדיו והטלוויזיה. אבל גם 'הקרב על ברלין', 'גירוש הגרמנים מהמזרח' ותיאור ימיו האחרונים של אדולף היטלר. אין ערב בלי איזה סרט או תוכנית דוקומנטרית על אביב 1945, ומתברר כי הציבור הגרמני צמא למידע. "דבר ראשון בבוקר אני פותח את עמוד 3", מספר לי קרל היינץ פישר, שכן שלי בבון, שקורא באדיקות את המדור "היום לפני 50 שנה", המופיע בעמוד 3 של העיתון 'פרנקפורטר אלגמיינה'. "אנחנו מופתעים מהתגובה הנלהבת", אומר פיטר קארסטנס, עורך המדור, שמביא עדויות מאותה תקופה, קטעים מיומנים וציטוטים ממסמכים רשמיים.

"מאז נפתחה התערוכה 'אפריל 1945', המתעדת את סיום המלחמה, אנחנו מוצפים מבקרים", מציינת דוברת המוזיאון של ברלין, "האנשים זורמים כאילו השגנו את המונה ליזה".

"בכל עיר ובכל כפר בגרמניה מוצגת בימים אלה תערוכה המתעדת את סיום המלחמה", מרווח 'דר שפיגל' על התופעה,

"הדור הצעיר מחפש ביסוס חזותי למידע שספג מהסטרים".

"אין לי ספק שהדור הצעיר רואה את היום הזה כיום שחרור. המבוגרים יותר כמובן רואים את הדברים קצת אחרת", אומר מיכאל וולפסון, מרצה בכיר באוניברסיטה של הצבא במינכן. וולפסון, יליד תל אביב, שירת בצה"ל ומגדיר עצמו כ"גרמני יהודי ויהודי גרמני", מרגיש כי ההכרה שמדובר ביום שחרור היא תופעה חדשה יחסית.

קונרד ארדנאואר, הקנצלר הראשון של גרמניה המערבית, הגדיר במשך שנים את יום סיום המלחמה באירופה כ"יום מפלה". בשנות ה־60 וה־70 המשיכו לדבר על מפלתה של גרמניה ועל מה שנקרא כאן "שעת האפס". רק לפני עשר שנים, בנאום היסטורי שנשא בפרלמנט בבון, הרגיש הנשיא דאז, ריכרד פון וייצקר, כי "ה־8 במאי הוא יום שחרור", וככל שמעמדה של גרמניה – שגם התאחדה מאז אותו נאום – התחזק, כך גברו הקולות התומכים בוייצקר.

אבל מיליונים רבים של גרמנים חושבים אחרת, ותעיד על כך עצומה שפורסמה לפני כחודש ב'פרנקפורטר אלגמיינה', כותרת שמנה של אותיות לבנות על רקע שחור האומרת: "8 במאי 1945 – נגד השיכחה". עד כאן נראה כל העניין תמים, אך קריאה מדוקדקת של הטקסט, המצטיין בפיתולי לשון, כמו גם עיון ברשימת החותמים, מעלים הרהורים נוגים עד כמה אחרת היא גרמניה האחרת.

"אמצעי התקשורת והפוליטיקאים מציגים באופן חד צדדי את ה־8 במאי כיום שחרור, ובכך מעוררים סכנה שתישכח העובדה שמדובר לא רק בסיום שלטון האימה הנאצי, אלא גם בתחילת הטרור וגירוש אזרחים גרמנים ממזרח אירופה", כתבו מנסחי העצומה. "כמו כן מהווה תאריך זה את תחילתו של משטר דיכוי

החל מ־30 בינואר 1933, מועד עלייתו של אדולף היטלר לשלטון. גם חלוקת גרמניה היא תוצאה של עליית היטלר, ולא של סיום המלחמה במאי 1945".

הגשר נהרס

אזרחים גרמנים לא החל במאי 5 ת"שיטי. התקווה למצוא ניצולים אבדה כבר מזמן

הקרב על שתי דקות דומיה

יואב לימור / לונדון

בעוד בריטניה מתמרקת לקראת שרשרת הארועים לציון 50 שנה לנצחון במלחמת העולם השניה, שבהם ישתתפו מאות אלפים, לצד יותר מ־54 מנהיגי מדינות מרחבי העולם, תוססים בימים האחרונים שני מאבקי כוח אימתניים את עיקר הפירסום בכלי התקשורת הבריטיים. האחד הוא מאבק שמנהלת העיתונות, ובעיקר שני הצהובונים המובילים בבריטניה – ה'סאן' וה'דיילי מירור'. הללו תומכים בתוקף בדרישת הלגיון המלכותי הבריטי להנהיג שתי דקות דומיה קודם לטקסים שייערכו ב־8 במאי ביותר מ־1,000 אתרים ברחבי המדינה. הטקסים יחלו בשעה 8.40 בבוקר – המלכה אליזבת תדליק את המשואה הראשונה בטקס הזכרון המרכזי שייערך בהייד פארק בלונדון – והלגיון קורא "להקפיא" את המדינה שתי דקות קודם לכן, לזכרם של 420 אלף הבריטים שנהרגו במלחמה.

לא מדובר בצפירה כמו בארץ, למרות שראשי הלגיון הזכירו במהלך מסע ההסברה שלהם את העובדה שישראל זוכרת מדי שנה את קורבנות השואה וגם את חללי מלחמותיה. "אנחנו רוצים שמד בבנם ביום... כדי שנוכל

הוכה לפופולריות בטלוויזיה גרמנית, והזכיר לצופיו את מבצעי הביזה השיטתיים של הנאצים. השנאה לגרמנים טבועה כה עמוק, עד כי ביאטריקס מלכת הולנד פירסמה איגרת לנתיניה, הזכירה להם שרבים מאזרחי הולנד שיתפו בשמחה פעולה עם הנאצים.

בצרפת מכין הנשיא פרנסואה מיטראן, חולה הסרטן, את הטקס האחרון של 14 שנות שלטונו. על במת הכבוד יעמדו עימו נשיא ארה"ב קלינטון, ראש ממשלת בריטניה מייג'ור, הקנצלר קוהל ונשיא גרמניה הרצוג, כמו גם נשיא ישראל עזר ויצמן. כל הנוכחים, אגב, ייפגשו יום קודם לכן בחגיגות הנצחון שמארגן ג'ון מייג'ור בלונדון. היה זה מיטראן שקבע את ה־8 במאי כיום חג לאומי. החלטתו התקבלה בשמחה על ידי אזרחיו שוחרי החופשות, בעיקר כיוון שמדובר ביום החופש השלישי בחודש מאי, וכל החגים האלה נופלים השנה בימים צמודים לסוף השבוע, ויאפשרו לאזרחים להתאמן לקראת חופשת הקיץ.

סיבה לחגיגות במוסקבה

במקור, רצה קוהל לארגן בברלין ב־8 במאי טקס גדול שיכלול גם מחווה של פיוס בין העם הגרמני והעם היהודי. "קוהל רוצה להשיג לחיצת יד פומבית, סמלית, עם נציג מדינת היהודים", דיווח 'דר שפיגל'. ואם נשיא ישראל מוזמן, הרי שיש טעם להזמין גם את ואלנסה.

נציגים גרמנים גישׁשו בירושלים "אם מוכן הנשיא ויצמן לבוא לברלין לטקס". לאחר התייעצויות דחה ויצמן את ההזמנה. הגרמנים נפגעו.

ברגע שהובהר בבון כי ויצמן לא יגיע, החליטו בלישכת הקנצלר להסתפק בהזמנת מנהיגי המעצמות. מיטראן ומייג'ור יגיעו, קלינטון וילצין החליטו לשלוח נציגים בכירים. הפולנים, שלא הוזמנו, נעלבו. אפילו הזמנה מיוחדת לוולאדיסלאב בארטושבסקי, שר החוץ הפולני, לנאום בפני הפרלמנט הגרמני, לא הצליחה לשכך את העלבון.

(המשך מעמוד 17)
הלהיט – איך לעשות פצצה בחצר האחורית. סרטונים המזכירים את תוכניות מלאכת היד הישנות של בתיה עוזיאל. יושב לו הטרוריסט, מגולח ועונב למשעי, ומתקין פצצה. "במקרה הכינותי מראש", הוא אומר אחרי שלב ההסבר, שולף את הפצצה המוכנה ומפוצץ אותה.

אבל הסיפור האמיתי, שנחשף ב־אנ.בי.סי וב־סי.אנ.אן, הוא הספר 'יומני טרנר'. ספר עלילתי בדיוני־למחצה, שנכתב על ידי גזען אנטישמי קיצוני במיוחד בשם ויליאם פירס ב־1978. הספר עוסק ב'מהפכה הגדולה', בה ימרדו כוחות מיליציה לבנים של פטריוטים אמריקנים בממשלה הפדרלית ויתפסו את השלטון. המהפכה תפרוץ, שימו לב, בעקבות 'חוק כהן' שיעבור בקונגרס ויגביל את זכותו של אזרח אמריקני להחזיק נשק אישי.

18 חודשים אחרי קבלת החוק, תתפוצץ משאית תופת ענקית מתחת לבניין ה־אף.בי.איי בוושינגטון ותחריב אותו כמעט לגמרי. במשאית היו, שימו לב, 4,400 פאונד חומר נפץ (דומה מאוד לכמות שהיתה במשאית באוקלהומה). הפיצוץ התרחש בשעה 9 ורבע בבוקר (הפיצוץ באוקלהומה התרחש בתשע ושתי דקות).

בפיצוץ ייהרגו מאות אזרחים חפים מפשע, כולל ילדים. "זו בעיה מוסרית קשה", אומר גיבור הספר, "אבל זו הדרך היחידה לנצחון הטוב על החושך. הסרטן פשה בגופנו ואם לא נחתוך בבשר החי, נמות".

ומי הוא הסרטן? – "היהודים השתלטו על המדינה", אומר המחבר, "זה או היהודים או הלבנים. להיות או לחדול. מלחמת קיום. אם הגזע הלבן לא היה מוסר עצמו בידי היהודים, לא היה צורך במאבק הזה. אם האירגון שלנו ישרוד – אף יהודי לא יישאר בעולם. נרחיק עד סוף הארץ במצוד אחר זרע השטן".

התחקירן סטיבן אמרסון, מי שהפיק את הסרט הדוקומנטרי 'ג'יהאד באמריקה', סיפר השבוע על מקרה שאירע בדצמבר 1993. נודע לו אז על מפגש פיסגה של טרוריסטים מוסלמים, שנועד להתקיים בדטרויט במהלך חג המולד. הוא פנה אל מקורותיו באף.בי.איי ושאל אותם אם ידוע להם על כך.

כן, אמרו המקורות, אבל הם לא יכולים לעשות דבר. למרות שהיה ברור להם שנוכחות סמויה בכנס כזה, בו השתתפו נציגים של החמאס, החיזבאללה, האחים המוסלמים ועוד, יכולה לספק סיוע נדיר למאבק נגד הטרור.

ה'אף.בי.איי. מדריך טרוריסטים

אמרסון חדר למפגש הזה בעצמו ואסף שם חומר. חלקו הוקרן בסרטו הדוקומנטרי. הדוברים בכנס דיברו על הצורך הדחוף בהשמדת כל היהודים, על הצורך הדחוף לא פחות בהכרזת מלחמת שמד על המערב. כל הדברים הללו לא הפתיעו את אמרסון במיוחד.

ואז, ביום החמישי והאחרון של הכינוס, עלה לנאום איש אף.בי.איי בכיר. הוא נתן לנוכחים סקירה קצרה על זכויות האזרח והפרט באמריקה, והתפנה לענות על שאלות. מישהו שאל אותו, למשל, איזו עצה הוא יכול לתת לאורחים שמעוניינים לשלוח נשק למקורביהם בחו"ל. סוכן ה־אף.בי.איי השיב כי "כל מי שרוצה לשלוח נשק לחו"ל צריך לעמוד בהוראות והכללים של הסוכנות לאלכוהול, טבק וכלי־ יריה".

בבירור שערך מאוחר יותר, נאמר לאמרסון כי האיש לא ידע בפני מי הוא נואם ולא היה מודע לכך כי מדובר בכנס טרור. מילא.

חמור מזה הוא המצב החוקתי הנוכחי בארה"ב, בו לא יכול ה־אף.בי.איי לחדור, לחקור ואף להתעניין בפעילות כלשהי, מבלי שתהיה בידו הוכחה חד משמעית לכך כי במסגרת אותה פעילות מבוצעים פשעים.

ה־אף.בי.איי לא יכול אפילו לאסוף מידע גלוי, כמו קטעי עיתונים או שיחות עם מקורות גלויים, מבלי שיקבל רשות מפורשת לפתוח ב'חקירה'. רשות כזו יקבל רק אם יוכיח כי מבוצעים פשעים.

בנוסף לכך, מרבית הארועים הנ"ל, אותם צריך לחקור, מוגדרים כארועים דתיים. הגדרה כזו כובלת את ידי ה־אף.בי.איי עוד יותר, בהתחשב בקדושת חופש הדת והפולחן בארה"ב.

כך, למשל, נדחתה בקשת ה־אף.בי.איי להתקין האזנות סתר בביתו של השייח' עומר עבדל רחמן כמה חודשים לפני הפיגוע במגדלי התאומים. רחמן, מנהיג דתי, היה מחוסן. גורל דומה ארע לבקשת ה־אף.בי.איי להתקין האזנה במסגד 'אל פארוק' בברוקלין ב־1988, האזנה שיכולה היתה למנוע את הפיגוע בניו־יורק. האזנה? במסגד? – שומו שמיים.

באותה בעיה נתקל ה־אף.בי.איי עם הימין הקיצוני האמריקני. אף שופט לא יתיר לסוכנים פדרלים לחקור, להאזין או לעקוב אחר חברי מיליציה. הם מתאמנים, מתכנסים, מדברים, מסיתים ושונאים. או מה? כל זה מבוצע במסגרת החוק. מדינה חופשית, אמריקה. חופשית לגמרי. מותר לעשות פה הכל, אפילו לשרוף את דגל הלאום בכיכר העיר.

עד עכשיו, נשמר איזון עדין בין החופש האבסולוטי לרמת הביטחון האישי. היו משוגעים, אבל היה אפשר לסבול אותם. אם מגדלי התאומים בניו־יורק המחישו לאמריקנים כי הם לא מוגנים מהטרוריסטים של העולם, משאית התופת הוכיחה להם שהם לא מחוסנים גם מפני המשוגעים של עצמם. ולא חסרים להם משוגעים.

לכל גופה יש שם

בינתיים, ממשיכים כוחות ההצלה באוקלהומה־סיטי במירוץ נואש נגד השעון, למרות שהתקווה למצוא ניצולים אבדה כבר מזמן. מאז יום רביעי בערב, יום הפיגוע, לא הוצא איש מבין ההריסות כשרוח חיים באפו, אבל רוחם של הכבאים לא נשברת. "לא ננוח עד שלא נחלץ את כל הגופות. לכל גופה יש שם, ואנחנו נמצא אותו", אמר ראש שירותי ההצלה.

מאות סיפורים מדהימים, מסמרי שיער, ממשיכים להציף את העיתונים וערוצי הטלוויזיה. סיפורי הצלה וסיפורי שכול. סיפורים על מזל מטורף ועל גורל אכזר.

כך, למשל, אדם שירד במעלית מהקומה התשיעית כשאירע הפיצוץ. המעלית ניתקה ונפלה למטה, נעצרה בחבטה, הדלת נפתחה והאיש פסע החוצה, ללא שריטה, ונמלט מהמקום בצעקות קטועות.

וכך, להבדיל, חייל המארינס שאיבטח את מרכז הגיוס של הצבא בקומה החמישית. הוא נמצא יושב על כסאו, בעמדתו, 4 קומות מתחת למיקומו המקורי, ללא רוח חיים.

אלישע ואהרן קוברדייל, בני 5 ו־7, היו מצוננים ביום שלישי ולא באו למעון באותו יום. ביום רביעי, בוקר הפיגוע, התלבטה אמם אם לשלוח אותם למעון או לא. בסופו של דבר הכריעה בער. מאז, לא ראתה אותם.

ריקי טומלין, שעבד בבניין, דיבר בטלפון עם אשתו טינה וסיפר לה שהוא מתכוון לבקש היום העלאת שכר. בעיצומה של השיחה שמעה טינה חבטה עמומה. יותר לא תדבר עם בעלה.

בעל אחר, שהחל לעבוד בבניין יומיים לפני הפיגוע, לקח את משפחתו לביקור במקום עבודתו החדש. דווקא ביום רביעי בבוקר. ברגע הפיצוץ הם עשו דרכם אל מחוץ לבניין. האיש נפצע קשה, אשתו נפצעה קשה, בנו נפצע קל ובנו השני נספה.

עבודת פינוי ההריסות דומה מאוד לעבודת נמלים. הכבאים מוציאים את הבטון בידיים. ממלאים דליים, מעבירים אותם מאחד לשני. בדרך הזו הוצאו מהבניין כבר 900 טון פסולת. עוד 2,000 טון ממתינים להם.

בניין משרדים ענק, בן 9 קומות, מפורק לגורמים בידיים, אל תוך דליים צהובים קטנים. בצוות ההצלה והפינוי מתפקדים גם אנשי עזרה ראשונה, פסיכולוגים, כלבי גישוש, תאורנים, מהנדסים, מומחי ראיות פליליות של ה־אף.בי.איי, מומחי בטיחות, בנאים, מומחי חמצן.

כל אזור בבניין ההרוס קיבל כינוי. ישנה 'המערה', בה נמצאו 18 ניצולים ביום הראשון, מצטופפים בכוך קטן, חשוך ומוצף מים. ישנו 'הבור', בו נמצאים כוחות ההצלה עכשיו, מתחתיו אמור להיות קבור מעון הילדים. וישנו 'הפנקייק', בו נמעכו שלוש קומות אחת על השניה ורווח של 18 רגל הפך ל־7 אינץ'.

הצחנה בלתי ניתנת לתיאור. מדי פעם מתמוטט משהו על מישהו. רבקה אנדרסון, אחות שנמנתה עם צוות ההצלה, נפטרה שלשום לאחר שאבן גדולה נפלה עליה. שני כבאים נפצעו ביום שלישי. אבל העבודה בבניין, שנראה כמו שלד כעור וענק, ממשיכה במלוא המרץ.

■■■

ביום שני השבוע, התפוצצה חבילת נפץ בידיו של גילברט מוריי, איש עסקים מסקרמנטו, קליפורניה, והרגה אותו במקום. חקירה העלתה כי מדובר במבצע נוסף של ה'יונאבומב' – מפוצץ מיסתורי המשגר חבילות נפץ לנמענים שונים בארה"ב מאז 1978. זו היתה חבילתו ה־16 של המפוצץ, שהרג כבר שני בני אדם ופצע 22.

רק זה היה חסר ל־אף.בי.איי עכשיו. צוות משימה מיוחד מחפש את היונאבומב כבר 17 שנה, בלי הצלחה. מדוע היכה דווקא עכשיו, חמישה ימים אחרי אסון כה גדול?

"כנראה מתוך קנאה", אומר סוכן בכיר. "הוא אוהב תשומת לב ופירסום, ואנחנו מאמינים שקינא במפוצצי המשאית".

בן כספית

שלמה כהן / פני הדברים

פרשה ופשרה
קדושים
למה לא "לאכול על הדם"?
נפתלי קראוס

"לא תאכלו על הדם, לא תנחשו ולא תעוננו" (ויקרא, י"ט, כ"ו).

פרשתנו אוסרת שורה של אמונות תפלות ומעשים שיש בהם משום דרכי האמורי, או חיקוי למינהגיהם הנלוזים של העכו"ם, הן אלה שישראל התרחקו מהם ("כמעשה ארץ מצרים") והן אלה שהם באים עתה לרשת את ארצם ("כמעשה ארץ כנען..." – שם, י"ח, ג'). אחד מאלה האחרונים הוא ה"אכילה על הדם".

רשאי השואל לשאול מדוע לא "לאכול על הדם" אולם עוד לפני שישיב לעצמו על השאלה, עליו לדעת מהי בדיוק "אכילה על הדם".

כל הפרשנים שראיתי מפרשים זאת כמנהג עכומ"י, כדי להתחבר עם השדים ולשמוע מהם עתידות – ולא לאסור אכילת דם ממש, שנאסרה כבר קודם לכן. ד.צ. הופמן מסתייג מכמה פרשנים חיצוניים הגורסים כך ואומר כי זו "טעות גמורה... כי אז היה צריך לכתוב 'לא תאכלו בשר בדמו', או 'בשר על הדם'". גם הוא הולך איפוא אחרי פירוש הרמב"ן, המתאר את הטקס כ"מין ממיני הכישוף והקסמים... והיו שופכים הדם ואוספים אותו בגומא והשדים מתקבצים שם כפי דעתם (כפי מה שהם היו מדמים) ואוכלים על שולחנם להגיד להם העתידות..." (רמב"ן על הפסוק).

אנו פוגשים "אכילה על הדם" בימי מלחמות שאול עם הפלשתים. כאשר המלך ציווה לצום יום שלם והעם נתעייף מאוד, נאמר כי "ויעט העם אל השלל ויקחו צאן ובקר ובני בקר וישחטו ארצה ויאכלו העם על הדם. ויגידו לשאול לאמור: הנה העם חוטאים לד' לאכול על הדם. ויאמר: בגדתם..." (שמואל א', י"ד, ל"א-ל"ד).

מרבית הפרשנים מקשרים בין הנאמר כאן ובין המסופר בספר שמואל. הרמב"ן אף מוצא ניגוד חריף בין מעשהו של שאול, שביקש את הכוהן לשאול באורים ותומים מה לעשות, איך לנהוג בתכסיסי המלחמה – ובין העם השואל בשדים. ובלשונו: "...וכאשר היו ישראל עם שאול במחנה ההוא, היו מתפחדים מאד מן הפלשתים ולא היה שאול עושה דבר בלתי שאלת אורים ותומים... והעם היו שואלים בשדים או בכשפים לדעת דרכם ומעשיהם ואוכלים על הדם לעשות המעשה ההוא..."

ולכן אמר להם שאול "בגדתם" לומר "הנה ד' עשה לכם תשועה גדולה היום ואתם שואלים ללא אלוקים, בגידה היא זו" (רמב"ן על פסוקנו). הפירוש המיוחס לרש"י על נביאים ראשונים אומר, במעשה של שאול והעם, כי "זה [היה החטא שלו] "אותו ואת בנו לא תשחטו..." (ויקרא כ"ב, כ"ח) ולכך קראם חוטאים".

רד"ק מביא שני פירושים. האחד: הכינו את הבשר בחיפזון, כי היו רעבים והיו שוחטים על הארץ ולא היה הדם ניגר יפה. רד"ק מוסיף כי הפירוש האמיתי של "אכילה על הדם" הוא "חוק הזובחים לשדים".

הנטיה לדרוש סמיכות פרשיות מחייבת אותנו לבדוק לא רק את הסמיכות קדימה, עם ה"לא תנחשו ולא תעוננו", אלא גם אחורה, את מה שקודם ל"לא תאכלו על הדם". זוהי מצוות ערלה וכבר מצינו באברבנאל ואחרים המקשרים בין הפולחן האלילי שבא למהר את צמיחת הפרי ובין הפולחן הדומה של "אכילה על הדם". גם ב"משך חכמה", "אוזניים לתורה" ועוד מוזכרת סמיכות זו.

המדרש אף מרחיב את קשר הסמיכות: "כתוב (ויקרא י"ט, כ"ג) "שלוש שנים יהיה לכם ערלים" וכתוב "לא תאכלו על הדם" (שם, שם, כ"ו). אמר הקב"ה לישראל: אתה ממתין לערלה שלוש שנים ולאשתך אינך ממתין שתשמור על נידתה?! לערלה אתה ממתין שלוש שנים ולבהמתך אין אתה ממתין עד שיימצא דמה?" (ויקרא רבה, כ"ה, ח'). חכמי התלמוד הפיקו מפסוק זה של "לא תאכלו על הדם" שפע של איסורים ואזהרות שהקשר ביניהם סמנטי בלבד וכבר קבע רש"י כי הסמכתם לכתוב היא "אסמכתא בעלמא".

הנה

- "לא תאכלו על הדם" – "לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם" (ברכות י').
- "לא תאכלו על הדם" – "לא תאכלו בשר ועדיין הדם במזרק" (ולא נעשתה בו פעולת ההזאה, כנדרש לפי ההלכה, סנהדרין, ס"ג).
- "לא תאכלו על הדם" – מכאן אמר רבי עקיבא שחברי סנהדרין שדנו מישהו למוות אין טועמים כלום באותו יום, כלומר חייבים לצום (שם).
- "לא תאכלו על הדם" – רבי דוסא אומר: מכאן שאין מברין על הרוגי בית הדין, כלומר אין נותנים סעודת הבראה למשפחת הנהרג בבית דין.

אך טבעי הוא שהתפיסה החסידית עוסקת בעיקר בדרוש המסמיך את האכילה לפני התפילה ל"לא תאכלו על הדם". אמר על כך המגיד הגדול ממזריטש, ממשיך דרכו של הבעש"ט: "עיקר חייו של האדם תלוי בדם. ולפי זה, בעצם, שמו "דם", אולם, כיוון שהוא מתפלל לפני יחידו־של־עולם, מתוסף לו אל"ף לשמו ונעשה א־דם. אבל, אם איננו מתפלל, נשאר עליו הכינוי "דם". לכן אמרה התורה "לא תאכלו על הדם" – אל תאכלו לפני התפילה, בעוד אתם נקראים "דם"...

זו הכוונה, הוסיף רבי אלימלך מליז'נסק, ב"אין לך אדם שאין לו שעה" (אבות, ד', ג'). כמו שאמרו חכמים ש"חסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת לפני התפילה, כדי לכוון את לבם למקום" (ברכות, פ"ג). מי שאין לו השעה הזאת, אינו בגדר אדם, אלא דם בלבד...

(המשך מעמוד 13)

בימי הכינוס הראשון בכנסת של שדולת הגולן בנובמבר 93' – לא מפסיק קהלני להתכתש עם ראש הממשלה. שיאו של העימות היה בתחילת החודש שעבר. קהלני ויהודה הראל יצאו אז לארצות הברית, למסע הסברה וגיוס כספים למען 'הדרך השלישית'. רבין, שיוצא מכליו כאשר אנשי ציבור ישראלים נוסעים לשכנע את האמריקנים לנקוט במדיניות של בדלנות בעניין הגולן, גינה את קהלני בחריפות, ואפילו טען כי הימין מממן את מסעותיו. ב'דרך השלישית' הכחישו בתוקף.

שלשום איים קהלני להגיש בג"ץ נגד סיעת העבודה, אם לא יתאפשר לו להגיש את הצעת חוק שריון הגולן, עם תחילת מושב הקיץ של הכנסת. אלא שהפעם נראה שיש בעבודה מי שסולל לו בשמחה את הדרך החוצה. מזכ"ל המפלגה, נסים זווילי, מתכוון להביא לוועידת מפלגת העבודה בעוד חמישה שבועות הצעת החלטה, שלפיה מי שמפר את המשמעת הסיעתית, לא יוכל להתמודד בפריימריס הבאים של העבודה. בוועידה עשויות להתקבל גם כמה החלטות מדיניות שלא ימצאו חן בעיני קהלני. ביום ראשון בערב, בחוג בית ביישוב מכבים, נשאל קהלני בפעם האלף על עתידו הפוליטי. "אם המפלגה תשמור על המצע שלה – אשאר. אם ישתנה משהו – אני לא אשאר שם", הוא ענה.

■ ■ ■

השבוע העריך יהודה הראל כי 'הדרך השלישית' תוכל להמשיך ולהתקיים בתקציב של חצי מיליון דולר לשנה. הקמפיין לכנסת עשוי לעלות לה 5 מיליון דולר. את הכסף הדרוש מקווים להשיג באמצעות התרומות שיגייסו קהלני (אם הוא לא יישאר בעבודה) וחבריו להנהגה. הראל מסרב בקשיחות לגלות מי מתקצב את הפעילות השוטפת של התנועה, מי מחזיק את המשרדים בבית האיכרים ומי משלם לששת העובדים, לדובר ולמשרד הפירסום הצמוד נמרוד־בורוש.

עד כמה שידוע, אחד המממנים העיקריים של התנועה הוא מרק בלסברג, בן למשפחת מיליונרים יהודים מקנדה, שעוסקת בנדל"ן ובהיי־טק. אבי קלשטיין, דובר 'הדרך השלישית', אמר שלשום, כי "קיבלנו מבלסברג תרומה קטנה. מעבר לזה כלום". הרב מרדכי גפני, עוזרו של בלסברג ובעצמו חבר הנהלת התנועה, הסכים לומר, אחרי בירור יסודי, ש"אנחנו מעורבים בתנועות מהימין וגם מהשמאל. יכול להיות שתרמנו גם להן משהו".

שלום ירושלמי

יד יצחק בן־צבי
"הך פטיש עלה וצנח"
עלילותיו ונפילתו של גדוד העבודה
יום עיון וחוויה בבית גבריאל בכנרת
יום חמישי, י"א באייר תשנ"ה (11.5.95)
בהשתתפות: מר נרי הורוביץ, מר מוקי צור, פרופ' זאב צחור וחסופר נתן שחם.
הקרנת הסרט "ארץ חדשה"
מופע מיוחד של הזמרת שולי נתן
בשיתוף המועצה האזורית עמק הירדן
על פרשת המים
סוף שבוע בארץ פלגי־מים
הרצאות, סיורים ונופש בבית הארחה קיבוץ האושרים
ימים חמישי־שבת, כ"ה–כ"ז באייר תשנ"ה (25–27.5.95)
בהשתתפות: מר צבי אורטנברג – יו"ר מנהלת הכנרת; פרופ' משה גפן – המעבדה לחקר הכנרת; פרופ' ארגון סופר – אוניברסיטת חיפה מר גדעון צור – נציב המים; מר גיורא שחם – מנהל פרויקט החולה
סיורים בעקבות מפעלי המים הישראליים והירדניים בעמק הירדן ועמק החולה.
הכנס נערך בשיתוף קרן קימת לישראל
הסעות לשני הכנסים מירושלים, ת"א וחיפה
מספר המקומות מוגבל
פרטים והרשמה: יד יצחק בן־צבי, המרכז ללימודי ארץ־ישראל, ת"ד 7660, ירושלים 91076 • טל' 02-619861, פקס' 02-636449.
ללקוחות ישראכרט: מבצע מיוחד תמורת כוכבים
הכי טוב ישראכרט
לקבלת תוכניות מפורטות – חייג 24 שעות לטלמטר 02-294462

The Israeli Association for ATV
מועדון הטרקטורונים בישראל מ.ט.ב.
הלם לא מוותר על רון ארד
מסע טרקטורונים ומטוסים ערד־אילת 1995 הצדעה לשבויים ולנעדרים
הערות: בעל טרקטורון שלא תיאם את השתתפותו מראש מתבקש שלא להופיע למסע.
לידיעת המשתתפים – משטרת ישראל תלווה את מסע ההצדעה לכל אורכו.

לנוער שרוצה לדעת יותר
אוניברסיטת תל־אביב מציעה סדנאות מדע ודעת בקיץ 95'.
פיסיקה מודרנית, סדנת ניסויים בפיסיקה, מסתרי כדה"א, אסטרופיסיקה, יסודות הכימיה, פרקים במתמטיקה, תקשורת אלקטרונית, מחשבים, פרדוכסים, מיקרוביולוגיה, הנדסה גנטית, מדעי הרפואה, יחסים בינלאומיים, משפט, פילוסופיה ועוד ועוד......
הסדנאות מיועדות לבוגרי ו'–י"ב
מחזור א', 9.7.95–20.7.95, מחזור ב', 23.7.95–3.8.95
לחטיבה עליונה בלבד!
יתקיימו גם סדנאות בני שבוע
כל הקודם זוכה!
ההרשמה ביחידה, 14 במאי עד 1 ביוני, בימי א', ג', ה' 9:00 – 12:00, 16:00 – 19:00
ניתן להרשם גם באמצעות הדואר
לפרטים נא לפנות: אוניברסיטת תל־אביב, בנין שרת, חדר 335, 6408469, 6408154, 6407759, 03-6407748 פקס': 03-6408184 מודם 03-6407674
מחוננים שוחר מדע
אוניברסיטת תל־אביב

הנורה
עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

מכללת ת"א
המגמה לחשבונאות
למדת ראיית חשבון
הפתיחה: 3.7.95
תאריכי פתיחה
ייעוץ מס 8/95
חשבונאות סוג 3 8/5/95
חשבונאות 2+1 + חשבשבת
בוקר: 6.6.95/ערב: 9.5.95
הצלחת
כל הנקודות להצלחה:
סגל מורים אקדמי.
אחוזי מעבר מהגבוהים בישראל.
ספרי לימוד שנכתבו להצלחתך.
מענקים לחיילים משוחררים, הנחות + ועדת סטאטוס.
שלמת
על פי תקנון מכללת ת"א אם לא הצלחת יוחזר כספך.
רח' יגאל אלון 30, ת"א. טלפון: 03-6310741/5
מכללת מעלה אדומים 02-355172/3
מכללת חיפה 04-625663, 625630
מכללת נצרת 06-560651
מכללת נס־ציונה 08-300641

מדרשת פיינברג של מכון ויצמן למדע
מקיימת
יום פתוח
ומזמינה סטודנטים המבקשים ללמוד לקראת תואר שני (M.Sc.) או שלישי (Ph.D.)
בתוכנית:
סקירות המחקרים המתבצעים בפקולטות השונות במכון ויצמן.
סיורים במעבדות מחקר.
יריד ועדות ההוראה יציגו את סדרי הלימוד במדרשת פיינברג.
ביום ו', 12.5.1995, י"ב אייר תשנ"ה
◄ מדעי החיים (ביולוגיה, ביוכימיה, ביופיסיקה) מקום המפגש: בבניין מדרשת פיינברג, בשעה 9.00
◄ כימיה (פיסיקלית, עיונית, אורגנית, ביולוגית, גאולוגית וחקר חומרים) מקום המפגש: בבניין מדרשת פיינברג, בשעה 9.00
◄ פיסיקה (עיונית, ניסויית ושימושית) מקום המפגש: בבניין הפקולטה לפיסיקה, בשעה 9.00
◄ הוראת המדעים מקום המפגש: בבניין הוראת המדעים ע"ש סידני מאושר, בשעה 10.00
ביום ג', 16.5.1995, ט"ז אייר תשנ"ה
◄ מדעי המחשב, מתמטיקה שימושית ומתמטיקה עיונית מקום המפגש: בבניין מדרשת פיינברג, בשעה 14:30
הכניסה דרך השער הראשי של המכון בלבד. לא תותר כניסה לרכב. נא להצטייד בתעודת סטודנט לצורך הזדהות בכניסה.
אפשר לקבל פרטים על מסלולי הלימוד ועל תחומי המחקר במכון גם באמצעות פנייה בכתב אל מזכירות המדרשה, מכון ויצמן למדע, ת"ד 26, רחובות 76100 או בטלפון 08-343843

רשות שדות התעופה בישראל מסוף ניצנה
מסוף ניצנה
עם מעבר לשעון קיץ, יחולו שינויים בזמני ההפעלה של מסוף ניצנה, החל מיום ראשון 30.4.95
המסוף יפעל משעה 08:00 עד 16:00, עד לסיום שעון הקיץ
לשכת הדובר

בבית המשפט המחוזי בתל אביב יפו
תביעה חדשה 1646/94
המרצה 4690/95
זלצהואר שולמית ואח' ע"י ב"כ עו"ד ליאורה ויינשטיין מרחוב בר אילן 6, הרצליה, 46702, טלפון: 09-546128
המבקשים
נגד
1. זרון רחמים (ת.ז. 7021705)
2. זרון חלן (ת.ז. 6860154)
המשיבים
הזמנה לדין בדבר מתן פסק דין הצהרתי
אל: המשיבים
דעו כי בתיק זה יתבקש כב' ביהמ"ש להורות למבקח על רישום בתים משותפים לתקן את צו בתים משותפים של הבנין הידוע כגוש 6144 חלקה 471 ברמת גן, וזאת אף ללא התייחסותכם. הנכם מוזמנים להגיש תצהיר תשובה תוך 15 יום מפרסום הזמנה זו.
ליאורה וינשטיין, עו"ד ב"כ המבקשים

קצת אחר 3
אלבום שלישי בסדרה המצליחה
שירים יפים וקצת אחרים
כולל את "יש זמן" החברים של נטשה, "לילה ויום" יוני רכטר, "נואבה" שלמה גרוניך, "ילד השדה" גדעון כפן
על גבי ת"קים וקלטות
הד ארצי

מכללת לוינסקי לחינוך
קורס הסמכה לגננות
לעובדות בפועל בגני ילדים ואינן גננות מוסמכות
ייפתח בשנת הלימודים תשנ"ו
תנאי קבלה:
מעודת בגרות, [מעל גיל 30 - 12 שנות לימוד]
5 שנות נסיון בעבודה והמלצת מפקחת, גיל: 26-45.
המועמדות תוזמנה לוועדת קבלה.
המעוניינות מתבקשות לפנות בכתב, ולצרף מסמכים.
לימודי תעודה, ת.ד. 48130 תל־אביב טל': 6902426/9

משרד הביטחון
אגף השיקום
הלשכה המחוזית בחיפה
דרושים מתנדבים
לביקורים בבתי משפחות שכולות ונכי צה"ל
באיזור עפולה, נצרת ומגדל העמק נא להתקשר אל אסתר, טלפון 04-301-164

אוניברסיטת תל־אביב
המרכז למירשם
רישום וקבלה
רישום מועמדים חדשים לעונת לימודי הקיץ תשנ"ה
ללימודים לקראת התואר הראשון:
לפקולטה למדעי החברה
לחוגים: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מדע המדינה, כלכלה.
הרישום פתוח גם לתלמידי אוניברסיטאות אחרות המעוניינים ללמוד קורסים בודדים בחוגים: כלכלה, מדע המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, לימודי עבודה. תלמידים אלה ירשמו ב"מעמד מיוחד".
הערה: זכי מערכת שעות, ניתן יהיה לקבל מ־25.6.95.
לפקולטה למדעים מדוייקים ע"ש ריימונד ובברלי סאקלר
לביה"ס למדעי המתמטיקה, בחוגים: מתמטיקה, מדעי המחשב וסטטיסטיקה.
הרישום פתוח גם לתלמידי אוניברסיטאות אחרות המעוניינים ללמוד קורסים בודדים בחוגים: מתמטיקה, מדעי המחשב וסטטיסטיקה. תלמידים אלה ירשמו ב"מעמד מיוחד".
הערה: קיום הלימודים בעונת לימודי הקיץ מותנה במספר הנרשמים.
רשאי להרשם לתואר ראשון רק מי שכבר נבחן בבחינה הפסיכומטרית.
ללימודים לקראת התואר השני:
לפקולטה לניהול – ביה"ס למוסמכים במנהל עסקים ע"ש ליאון רקנאטי
לתכנית מוסמך במנהל עסקים (מב"ע).
המעוניינים להרשם לתכניות אחרות לקראת התואר השני בפקולטה לניהול (מערכות בריאות, חקר ביצועים, מערכות מידע, מימון חשבונאות), יוכלו להצטרף לקורסים שיוצעו במסגרת תכנית מב"ע, והמהווים חלק מדרישות התכנית בה הם מעוניינים ללמוד.
גם תלמידים אלה חייבים בהליכי הרישום כמפורט להלן.
תכנית קורסים ומערכת שעות לעונת לימודי הקיץ ניתן יהיה לקבל במזכירות הסטודנטים של הפקולטה לניהול בשעות הקבלה.
הלימודים בפקולטה לניהול ימשכו 7 שבועות. מאחר שסמסטר הקיץ קצר, הקורסים ינתנו בהיקף כפול.
הערה: קיום הלימודים בעונת לימודי הקיץ מותנה במספר הנרשמים.
לפקולטה למדעי החברה
מועמדים לחוגים: כלכלה, מדע המדינה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, לימודי עבודה, מדיניות ציבורית, המתכננים להתחיל לימודי תואר שני בשנה"ל תשנ"ה והזקוקים ללימודי השלמה מתכנית התואר הראשון, יוכלו ללמוד את קורסי ההשלמה בעונת לימודי הקיץ.
בתכנית למדיניות ציבורית קיימת אפשרות להתחיל בעונת לימודי הקיץ בלימוד קורסים מתכנית התואר השני, ובמקביל ללמוד חלק מקורסי ההשלמה.
המעוניינים יגישו טפסי רישום למשרד הרישום והקבלה.
שכר הלימוד לעונת לימודי הקיץ, בשונה משכר הלימוד השנתי הרגיל באוניברסיטה, מבוסס על מספר שעות הלימוד של כל תלמיד.
חוברות הדרכה וטפסי רישום:
בחנויות "דיונון": באוניברסיטת תל–אביב – מרכז הסטודנטים ע"ש אריק מיטשל; באוניברסיטת בר־אילן, באוניברסיטת בן–גוריון, בהרצליה (המרכז הבינתחומי), בראשל"צ (קניון "ערי החוף").
בדואר: באמצעות מכתב בקשה בצירוף המחאה ע"ס 60.50 ש"ח בדואר רשום ל"רב־דיונון" ת.ד. 39287, רמת־אביב – תל־אביב 61392.
מועדי הרישום:
הרישום יפתח בתאריך 1.5.95 ויסתיים כדלקמן:
בפקולטה למדעי החברה– לתואר ראשון ושני ב– 31.5.95,
בפקולטה לניהול– לתואר שני ב–15.5.95,
בפקולטה למדעים מדויקים– לתואר ראשון ב–23.6.95.
מועדי פתיחת וסיום עונת לימודי קיץ תשנ"ה:
בפקולטה למדעי החברה מ–9.7.95 עד 6.9.95; בפקולטה לניהול מ־9.7.95 עד 25.8.95
בפקולטה למדעים מדוייקים מ־9.7.95 עד 14.9.95.
קבלת קהל במשרד הרישום והקבלה
בניין המרכז למירשם – רח' קלצ'קין 25, רמת־אביב, בימים: א' ב' ד' ה', בשעות: 09.00–12.00
בימי ג' בשעות: 09.00–15.00, טלפון: 03–6422086, מענה קולי: 03-6428555

העמותה למצוינות בחינוך
נרשמים עכשיו! לכתה י' בתשנ"ו
ביה"ס התיכון למדעים ולאמנויות
✓ מדעים - חינוך מדעי רחב ברמה גבוהה
✓ מוסיקה - פיתוח הבנה מוסיקלית, אילתור וקומפוזיציה
✓ אמנות - לימודים מעשיים ועיוניים ברמה גבוהה
✓ פנימיה - חוגים, הופעות ופעילויות מגוונות ומהנות
מבחני קבלה - יום שישי, 5.5.95 בירושלים
פרטים נוספים והרשמה: 02 - 755111

יותר מעניין לקרוא
מעריב

מוסף האושר של מעריב
גיליון מס' 67

הדרך האושר

הולכים על ביצים

עורך יום: אבנר אברהמי • עורך לילה: דודו גבע
לגיליון זה מצורף מקום חניה (שמור)

כך נפגשנו

© 1994 PHOTODISK

אירועי יום העצמאות ה־מ"ז ייפתחו במצעד עדי־המדינה

במעמד נשיא המדינה ושופטי בית המשפט העליון יפגינו העדים תרגילי התחמקות בעזרת שקיות נילון ועיתונים מקופלים

בתמונה: חזרה אחרונה באצטדיון הלאומי בר"ג

מהו האושר

שרהל'ה שרון

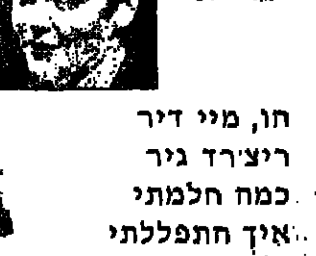

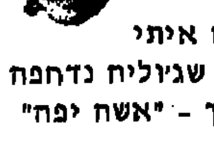

חו, מיי דיר
ריצ'רד גיר
כמה חלמתי
איך התפללתי
שהפעם זה יהיה איתי
אבל מה לעשות שג'וליה נדחפה
ושוב פעם אשתך - "אשה יפה"

[illegible]

הקרדינל לוסטיז'ה התקבל השבוע ברבנות בטקס הזובור המסורתי

הזמרת הנודעת דיאנה רוס, שתפתח את כינוס הפועל, תעוכב לחקירה

גורמים במשטרה: הגישה להברפלד חשבונית פיקטיבית

יום העצמאות - לוח אירועים

● במרכז שידורי החג תקרין הטלוויזיה את הסרט "סלח שבתי" עם דיבוב לעבריתו

● 12:00 - חידון חתנ"ך לנוער יהודי שבמרכזו שאלת ראש חשב"כ: איפה היה ירמיהו בין התאריכים 28.4-15.2?

● 15:48 - טקס הענקת פרס ישראל לממציא הגלגל

● פארקים וחניונים:
חניוני נתיבי איילון יהיו פתוחים לקהל בין השעות 04:30-06:30 במחירים שווים לכל נפש

● מוזיאונים:
במוזיאון השעווה יוסר הלוט מן הבובה של מתי כספי תופס את אשתו על חם

● למטיבי־לכת תתרונים - סיור עם עוזיה אלון "בעקבות לוחמים" בחיריה

מדור החרטבונה

אריה דרעי יפוצה

עקב דחיית סיקור משפטו לעמודים האחוריים יקבל מוסף מיוחד לחג השבועות

האושר שלי

© 1994 PHOTODISK

למעשנים

מחקר אחרון ביפן קובע:
מעשנים עמידים יותר בגז עצבים

אמש בקולנוע

בדרך אל הפריימרים

מדריך מקוצר

י. רחוק עצמך לתוכנית האירוח של דן שילון

מילון האושר

לדעת אישה

סוגר מעגל

מפרק זמני

אביב בירושלים

שוב ירושלים נותנת את הטון. הקיץ נלך בבגדים צבעוניים יותר, מעניינים יותר ונוחים יותר

כובע בד גראנג'י מסיאטל, חולצת כותנה אוורירית וגופיית לודזיה משלבים שובבות ותיחכום

מקטורן סוויד מעוטר בחגור ברונט אתני. עניבה - ורסאצ'י שפם - מרסל

עניבות צבעוניות - זה המסר של השנה. גוצ'י קורץ אל האלמנט הגאומטרי הפרוע

חולצת פסים דהויה ומכנסי טרילין ברוח הסיקסטיז מחזירים אותנו אל ימי המסיבות

גרבי הסטרץ' חוזרים בגדול, ובכל הצבעים. תחתונים תואמים משלימים את התמונה

חליפת צמר מחויטת מרצועות תריסים, ותיק סקאי־תנין תואם מתנדנד ברישול

ניטקוזה, ושוב ויסקוזה. הבד הקליל המחמיא לגוף בהדפסים פסטליים - ווינר אמיתיו

צחק, שתית אותה!

אמני העולם מגיבים

והפעם: ראובן רובין

רגע של שיר

עומדות רגלינו בשערייך ירושלים
ותותחינו מרעימים לך שיר מזמור
ורק דמעת הגאווה שבעינינו
נוטפות דומם על המדים והחגור
...ורק עובדי רשות השידור
ובני משפחותיהם!
ציון הלא תשאלי לשלום כחוריך
ציון זה האושר שואג בחזנו פראי
למנצח מזמור, למנצח על
מקלע ורימון בשערייך -
כדמנו חיי, כדמנו חיי

משייח' ג'ראח עד נבי סמואל, ליל ליל
היו רוחות תש"ח שרות לך בדרכן,
אם אשכחך, אם אשכחך ירושלים,
אם לא שכחנו והרי אנחנו כאן

מילים: יוסי גמזו

לקוראינו

לאן נטייל בחג?

פתח־תקווה — פנינה ממזרח לגהה

לא רחוק מן המרכז הסואן של ת"א צומחת לפלא בקורת חן אורבנית השואבת לאחרונה מטיילים רבים. ואין פלא בכך: הפתח־תקוואים הם ידידותיים ומסבירי פנים (אם כי עלולים להגיב בתקיפות על כל נסיון התחכמות) ועירם מנומרת בשפע של מסעדות (סיניות כשרות) שוות לכל נפש. ליד המרכז המסחרי ניתן למצוא בנקל את גן חותיקים, ובו הנדנדה המפורסמת ממנה נפל זקן השומרים, אברהם שפירא, בילדותו. בקיצור, שווה ביקור

פתח־תקווה - פרופיל
המטבע: שקל
האוכלוסיה: מגוונת אך תוססת
מאכל אהוב: שווארמה

חיים הנגבי

היהודי הפראי

אריך מיזאם נלכד בידי הנאצים מעט לאחר שהגיעו לשלטון. זה היה במארס 1933. הטרוריסטים במדים של פלוגות־הסער ביקשו לצוד את אנשי־הרוח של השמאל, ומיזאם, משורר בן 55, היה בעיניהם טרף ראוי, מוכר וידוע. הוא גילם באישיותו את כל מה שהיה שנוא עליהם. היה משורר ובוהמיין ופאציפיסט ואנרכיסט ומה לא. אויב־המדינה שהיה מעורב גם בפעילות פוליטית.

האיש נמוך־הקומה הזה, ששערותיו פרועות וזקנו עבות, היה בעל רוח גדולה וסוערת. מבעד למשקפיו העגולים היה משלח מבטים שנקבו עולם ומלואו. לא קידש דבר ולא חס על דבר ואף לא היסס לצאת למאבקים אבודים.

במשך שנה וחצי היה מוכה ומעונה בידי הנאצים. הקריאה אודותיו מצמררת. נזרק ממחנה־ריכוז אחד למשנהו. ביום שהובא לזוננבורג ניפצו את משקפיו, שברו את שיניו ותלשו משערותיו. אחר־כך הועבר לברנדנבורג ומשם לאוראניינבורג. פעם חבשו את עיניו וביימו הוצאה להורג. האומלל, שלא ידע על כך, הסיר מעל עיניו את הכיסוי וקרא בקול, אני רוצה לראות את הכלבים שעומדים לירות בי! התברר, שהביזוי השטני הזה היה מין שעשוע של קלגסים.

כעבור זמן, כאשר ביקש לכתוב לרעייתו, רוצצו את אגודליו, עדי־ראייה אחרים סיפרו, כי היה מוכה מעת לעת עד כדי כך, שראייתו ושמיעתו הלכו ודעכו.

ב־11 בנובמבר 1933, כשמלאו 15 שנים לשביתת־הנשק המפורסמת (בתום מלחמת־העולם הראשונה), ערכו שומרי המחנה טקס מיוחד: הם התעללו בו לעיני כל, היכוהו עד זוב דם וריטשו את אוזנו. "רק אנקה יחידה נשמעה", סיפרו עדים, "מיזאם מעולם לא צעק".

לנאצים היה חשבון ארוך עם מיזאם, חשבון היסטורי. בנובמבר 1918, בעיצומה של התבוסה, כשהוקמה במינכן רפובליקת המועצות של החיילים והפועלים, היה המשורר ארום השיער לשר. כמו ראש־הממשלה, קורט אייזנר, כמו השרים גוסטב לנדואר וארנסט טולר, היה גם מיזאם יהודי.

כעבור שלושה חודשים הוכסה הממשלה: החיילים הבריונים של הפרייקורפס – המבשרים של פלוגות הסער של היטלר – חיסלו אותה בדם ואש. מי מאישי הרפובליקה שנותר בחיים, הובא בפני בית־דין צבאי והורשע בבגידה. מיזאם נדון ל־15 שנות מאסר, ריצה שש מהן עד שקיבל חנינה.

עכשיו היו הנאצים בשלטון ומיזאם בידיהם, מעונה עד בלי די. ב־9 ביולי 1934 קראו לו אל מיפקדת המחנה. "ניתן לך ארבעים ושמונה שעות להתאבד", אמרו לו, "ואם לא תעשה זאת, נעזור לך". מיזאם עוד הספיק לומר לחבריו, מעונים גם הם, שלא יאמינו לקלגסים: "אני לא אעשה את המלאכה הזאת. אינני התליין של עצמי. אשאיר זאת לאחרים".

בלילה ההוא נקרא מיזאם לצאת מן הצריף. בבוקר נתגלתה גופתו המוכה תלויה על קורה בחדר השירותים. רק מתי־מעט העזו להשתתף בהלווייתו. קורבן של טרום־שואה, שעלילותיו, כמו גם יצירותיו, אינן ידועות במקומותינו. אין מיזאם בעברית, ממש אין, לבד מן המעט שבספר המופלא "נביאים בכלי כבוד" מאת פרדריק גרינפלד (ספריית אופקים, עם־עובד, 1982; תירגם מאנגלית: אהרון אמיר).

בשפתה של המשוררת אלזה לאסקר־שילר, שהיתה חברה קרובה, כונה מיזאם "יהודי פראי". היו עוד יהודים פראיים כמוהו. היא קראה להם "ידידי המעונים". בישראל אין להם יד ואין להם שם. אפילו ביום השואה אין להם דריסת רגל בממלכת הזכרון.

שמואל שניצר

קין והבל

מאז ומתמיד שאלתי את עצמי: יהודי שהמיר את דתו ונעשה נוצרי, מה הוא בעיני עצמו? שהרי יהדותו של אדם איננה בגד שניתן להחליפו באחר, או מסיכה שניתן להסירה. האם הוא מאמין שעכשיו, כשאינו כפוף עוד לאלוקי ישראל, הוא אדם שונה משהיה בילדותו? האם התפקיד החדש שנטל על עצמו אינו בגדר תחפושת שקופה שבעדה ניתן להבחין בפרצופו האמיתי?

החשמן ז'אן מארי לוסטיז'ה, לפנים אהרון לוסטיגר, מן המהגרים היהודים־הפולניים בפאריס, הוא בלי ספק המשומד הידוע ביותר, או על כל פנים רם המעלה ביותר, של הזמן הזה. הוא מנסה לתת תשובה קצת פשטנית ולא לגמרי מציאותית על תמיהתי. הוא נוצרי חדש, אך גם יהודי, ולדעתו אין סתירה בין השניים. יכול אדם להיות גם זה וגם זה.

אומרים עליו, שהוא די בקי בהיסטוריה היהודית. מן הסתם ידוע גם לו, כי עמדה זאת שהוא נוקט אפשרית היום, אבל לפני כמה מאות בשנים, בימי האינקוויזיציה – מוסר שרתו החדשה המציאה והפעילה במשך דורות אחרים – היו דעות כאלה מבטיחות לו לאדם קיצור דרך אל המוקד. כל עיקרו לא קם המוסד הזה אלא כדי לבער את התופעה של יהודים שהתנצרו, אבל בסתר הוסיפו לדבוק בדרכי אבותיהם.

התיאוריה הזאת, שלפיה יהדות ונצרות הן בעצם שתי פנים של אותה דת, היתה סבירה יותר כאשר הנצרות היתה צעירה וכמעט כל הנוהים אחריה היו יהודים. אלא שמאז נעשו היחסים ביניהן דומים יותר ליחסים שבין קין והבל, אנשים אחים אמנם, אך מתחרים על חסדו של הבורא, ולפיכך אויבים בנפש, שהקשר האמיתי ביניהם הוא זה שבין רוצח לקרבנו.

קצת קשה לעכל, בנסיבות אלה, את הרעיון של חילופי תפקידים בין השניים: של הבל המנסה להיות קין, או המנסה לטעון שבעצם אין הבדל. זה נראה כמו גניבת דעת ומעורר את השאלה, מה הוא מקווה להרוויח מזה.

אנחנו, היהודים, איננו מתייחסים באובייקטיביות למומרים. איננו מאמינים שהמרתם היתה תוצאה של התגלות פנימית שבאה עליהם, או של שינוי לב אמיתי. אנחנו מחפשים מניע תועלתי של קריירה, או של טובת הנאה, המסביר את החלטתם. אנחנו חושדים בהם, שבלהיטותם הרבה להוכיח את כנותם ואת נאמנותם החדשה, הם יעלו על נקלה על כל סוס אנטישמי שיזדמן להם, שהרי מי יאמין להם אם לא יפגינו שנאה לעברם?

החשמן לוסטיז'ה עבר מיהדות לנצרות בתקופה שבה להיוולד כיהודי נחשב לחטא חמור שענשו מוות. קשה, בנסיבות אלה, לראות בהמרתו ג'סטה נטולת משמעות, כמו מעבר מענף אחד של אמונה דתית לענף אחר. ב־1940, שנת המרתו, היתה אירופה מחולקת לרוצחים (קצתם פעילים ורובם פסיביים ומניחים לרוצחים לפעול) וקורבנות של רצח המוני. מי שנטש אז את היהדות, לא נעשה ניטרלי. הוא הזדהה עם הרוצחים – של הזמן ההוא ושל כל הזמנים האחרים, וגם הצטרף אל מחנם. אמו של הנער בן ה־16 אולי לא היתה יהודיה יראת שמים, אבל היא ידעה היכן מקומה. היא הלכה לאושוויץ עם שאר המגורשים, ושם נחנקה ונשרפה בידי אנשים שסגדו לאותו אל באותה כנסיה שאליה השתייך עתה גם בנה, העילוי שעתיד היה לעלות לגדולה בקאודרים של הכנסיה, פטרונית המרצחים.

אוניברסיטת תל־אביב בארצם המחודשת של היהודים החליטה שמן הדין הוא, במלאות 50 שנה לנצחון על גרמניה הנאצית, להזמין את המשומד רם המעלה לבוא להשתתף כאן ברב־שיח בשאלה למה שתק אלוהים באותן שנים שבהם רצחו בניו הנוצרים שישה מיליון מבניו היהודים. קרדינל וארכיבישוף משומד, בן בנם של יהודים, כאורח ביום הזכרון לציון החורבן היהודי, זה נראה כ"גימיק" מדהים וגם כהפגנה מרשימה של אותה ליברליות יהודית חרשה כלפי משומדים שעליה גאוותה של מקצת האקדמיה הישראלית. והנושא של אותו רב־שיח? כביר, לא כן? שתיקת האלוהים. הוא אמר "לא תרצח" וכאשר יבשת שלמה הפרה את הלאו והעלתה עם שלם על מזבח העולה בבתי־החרושת למוות שהומצאו בידי הגרמנים, אף לא הגיב ברעם אחד, ברעידת אדמה קלה מן הקלות או במבול מיניאטורי. כלום אין זה מוליך אל המחשבה שאולי, כמו, להבדיל, הבעלים על הר הכרמל בימי אליהו, "שיח ושיג לו וכי דרך לו; אולי ישן הוא ויקץ?"

בסוגיה התיאולוגית הזאת של שתיקת האלוהים בעת שחיתות מידות גדולה, הגמון נוצרי הוא בר־סמכא הרבה יותר מכל תיאולוג יהודי, שהרי מאמין הוא, שישו אמנם נצלב, אבל הוא השאיר ממלא מקום עלי אדמות שיכול היה לדבר בשמו. ושתיקתו של אותו ממלא מקום בהחלט מחכה שיבוא מסביר נמלץ וימצא לה פשר.

אדם הבוחר, בעצם הימים שבהם אמו מועלית על קרון בקר כדי להישלח לתא הגזים באושוויץ, לנטוש את אמו ואת עמה כדי להצטרף אל מסייעי היהודים אל מותם, והעובדה שהאפיפיור של ימיו אינו מוצא מלה אחת לומר בגנותם של הרוצחים אינה מטרידה אותו, הוא בלי ספק אחת הדמויות המוסריות הגדולות של הזמן הזה ואולי היחיד המסוגל להסביר לנו, הנותרים והניצולים מן הטבח, למה כל זה קרה ולמה לדעתו המסקנה הנכונה מן הדרמה היא להשליך את היהדות המובסת אחרי הגו ולהצטרף אל הנצרות המנצחת.

משומדי כל הזמנים חשבו תמיד שחובתם לשתף בפדות הנפש שמצאו יהודים נוספים. אולי בדידותם גורמת לכך ואולי יסורי מצפונם. כמעט כולם נהפכים למיסיונרים לעת מצוא. רק תן להם במה ויסבירו, שהם בעצם היהודים האמיתיים ושהאחרים שרויים בחשיכה.

שהרי הם שיכנעו את עצמם, שקין והבל משלימים זה את זה, ואין הם דבר והיפוכו. אם הבל באמת רוצה לשרוד ולגבור על קין, עליו להזדהות איתו ולהיות כמוהו.

אלא שאנחנו נצטווינו על איסור השעטנז, ושעטנז של אמונות אינו בעינינו יותר כשר משעטנז של לבוש. אצלנו רוצחים וקרבנות אינם מתערבים. וקין והבל שני קטבים הם שלא יתמזגו לעולם.

אלף מילים

צילום: ראובן קסטרו

גאולה כהן

שיסתכל לנו בעיניים

איזו פחדנות: במקום להתייצב פנים אל פנים עם מתנחלי חברון וקריית־ארבע, העדיף רבין, בביקורו השבוע בחברון, לעקוף אותנו. במקום להסתכל להם, למתנחלי העיר חברון, ישר בעיניים ולשאול אותם ישירות את השאלה שהוא לא מפסיק לשאול: "מה אתם עושים פה בכלל?" העדיף רבין השבוע להחרים אותנו ולהסתגר מפנינו במבצר של הממשל בחברון.

הרבה יותר קל לו, לרבין, להיות "גיבור" ולדבר על הצורך לפנות ולרוקן את חברון מיהודיה כשהוא מסתכל ישר בעיניהם של הגברת שולמית אלוני והאדון יוסי שריד, שמבחינת ארץ־ישראל הם כבר מזמן בבחינת כלי־ריק – אבל לדבר על פינוי כשהוא מסתכל בעיניהם של הבנים שחזרו לעיר האבות? זה לא. בנים אפשר, חלילה, לפנות, אבל... לפנות אבות?

האם המדיניות הזאת של רבין להחרים את המתנחלים בכלל ואת מתנחלי חברון בפרט נובעת מרגשות אשמה? רגשות תיסכול? רגשות שנאה?

או אולי זה גם פחד. פשוטו לא מאלוהים, אלא פחד מההפגנות שבהן יקבילו את פניו, ובכל הצדק שבעולם, כשיבוא בתוכם?

אם זה אכן כך, ואם אכן מפחד אתה, אדוני ראש־הממשלה, אז אולי מלכתחילה אתה גם לא צודק. אולי במקום להסתגר בממשל עליך להסתגר בינך לבינך ולעשות קצת חשבון נפש? אולי אם אין לך כוח להתייצב ולשכנע אותם באמונתך שגזירת הפינוי תביא שלום על ישראל – אולי אתה עצמך אינך משוכנע בכך?

חברי מועצת יש"ע, שלא עמדו על כך שרבין ייפגש איתם בלב הישוב היהודי בחברון או בקריית־ארבע והסכימו להיפגש איתו בבית המימשל בחברון, לא עזרו לו, לרבין, לעשות חשבון נפש כזה. אני, כשלעצמי, לא אחרים שום פגישה עם שום יריב, מה גם ראש־ממשלה, רק משום שמדיניותו שונה או אפילו מתנכלת למדיניות שלי, אבל יש לי קו אדום אחד: אני לא אעזור לו להחרים אותי. חברי מועצת יש"ע שנפגשו עם רבין השבוע, עזרו לו בדיעבד, אף כי בלי משים, לעקוף אותנו, להתפנות אישית מאיתנו.

כמה חסרת שחר היתה ההפרדה שעשה רבין באוזניהם של חברי מועצת יש"ע כשקבע שבפגישה הזאת הם ידברו רק על הנושא הבטחוני ולא המדיני. על איזה בטחון אפשר לדבר כשמעל ראשם של מתיישבי חברון מאיימת כל הזמן החרב המתהפכת של הפינוי? איך אפשר לדבר על הבטחון שלנו רק דרך הכוונות של חרובה, כשאויבינו רואים את הבטחון שלנו גם דרך הכוונות של האמנה הפלשתינית?

נכון, רבין, חברון גדולה עליך. אבל לא יעזור לך: אתה יכול לעקוף את מתנחלי חברון, אבל לעקוף את ההיסטוריה ולברוח מפניה – לא תוכל.

חברון תרדוף אחריך. חברון, אם להשתמש בדימוי של נתן אלתרמן, תוסיף לסבך אותך כמו ששורש מסבך את העץ.

בשביל להבין את זה אתה לא צריך, אדוני ראש־הממשלה, להיות "ארץ ישראל השלמה", מספיק להיות "ארץ־ישראל", מספיק להיות עגנון. במכתבו שנתגלגל בידי, כותב ש"י עגנון לרב משה לוינגר שעמד בראש חלוצי המתנחלים בחברון, בפסח תשכ"ח (המכתב בכתב ידו של עגנון נמצא במערכת): "ידידי הרב משה לוינגר, שליח יפה לשליחות יפה. מוזמן לביתי בשבוע שעבר... מר אביך שיחיה ונתגלגלו דברינו על מעשיך בחברון, ואמרתי אשר היה עם לבי, שבתחילה לא ראיתי את עלייתך לחברון ואשר משכת אחריך עדה שלא על דעת המושל, ועתה, אחרי רואי, ראיתי: משה, שפיר קא עבדת (יפה עשית – ג"כ) ועתידין הדורות לכתוב את מעשיך בספר. שהחזרת בנים לעיר אבותיהם והרחבת את גבול ישראל ופתחת פתח לבאים, שדבר זה צריך להיות ברור לכל אדם בישראל, וממילא לאומות העולם, שאי אפשר לה לארץ־ישראל שיהא בה עיר וכפר שאין חס ושלום מקום בהם לבן ישראל. לכן יחזק אדוני כוחך וירצה את מעשיך".

האם עכשיו יכול רבין להסתכל לעגנון בעיניים?

חדשות ומשמעותן

סופית: נותק הקשר בין ההסתדרות לקופת־חולים

ידיעות אחרונות, 26.4.95

יוסף לפיד

תענוג יקר

שום דבר דומה עוד לא קרה בתולדות העיתונות הישראלית. קרוב לוודאי שגם לא בתולדות העיתונות החופשית בעולם כולו: המו"ל והעורך הראשי של העיתון השני בגודלו במדינה נעצר, העורך של העיתון הגדול במדינה נעצר, בעוד שהמו"ל של אותו עיתון נחקר תחת אזהרה, בעת ובעונה אחת, באותו בניין משטרתי. דברים כאלה קורים רק במשטרים רודניים. ואיש הרי לא טוען, כי אצלנו מדובר ברדיפה פוליטית. אדרבא, אילו שקלה המשטרה שיקולים של כדאיות ציבורית, היא לא היתה מתעמתת עם מי שעומדים בראש שני העיתונים הגדולים במדינה. במשטר מתוקן לא רק הכל שווים בפני החוק, אלא החוק שווה כלפי כולם, ללא התחשבות במעמדם של חשודים.

חייבים לזכור, כי לעבירות שהן נושא החקירה אין אופי תקשורתי. המדובר בהאזנות סתר, שיכלו להתרחש, ואכן מתרחשות, בחברות ובמפעלים מכל הסוגים. המדובר, ככל שידוע, בחשד להדחת עדים, עבירה שאין לה כל קשר לעבודה עיתונאית. במוקד החקירה עומדים מאבקי כוח בין בעלי עסקים מתחרים ולא גניבת מידע עיתונאי או בילוש אחרי מקורות אינפורמציה לצרכי פירסום. העניין הרב בפרשיות נובע אמנם מכך, שהמדובר בעורכי עיתונים, אבל לגופו של עניין, העיתונות מתור מקצוע אינה נושא לחקירה.

אך גם אם לא מדובר בעבירות בעלות אופי עיתונאי, למעצרם של עופר נמרודי ושל משה (נוני) מוזס היו השלכות פוליטיות מרחיקות לכת. מאזן הכוחות במדינה התערער. המרקם הדמוקרטי של החברה הישראלית ספג מכה קשה.

כדי להבין זאת צריך לדעת, שפוליטיקאים ופקידים בכירים הם שליטיה הבלעדיים של המדינה, של כל מדינה, גם של מדינת חוק. האופוזיציה יכולה להזעיק שמים וארץ ומדי פעם גם להציע הצעות אי־אמון, אך כל עוד יש לממשלה רוב פרלמנטרי, שלטונה כמעט בלתי מוגבל. נכון שיש חוקים האמורים לרסן את כוח השלטון, אבל החוקים מותירים לפוליטיקאים ולפקידים מרחב פעולה עצום ורב. בג"ץ מגן על האזרח מפני השררה רק באופן נקודתי, כמעט ספורדי. מבקר המדינה הוא, בעיני השלטון, גורם טורדני ותו לא. המשטרה היא איום רחוק, המופעל רק במקרים קיצוניים. בתי־משפט פועלים לאט, בעקבות המשטרה והפרקליטות. השר, המנכ"ל והכפופים להם עושים במדינה כבתוך שלהם: מצווים, מעכבים, שולחים, מזמינים, מבטיחים, מקיימים או לא מקיימים, מעבירים כספים, מונעים הקצבות, מוציאים לפועל, מכשילים, מפרסמים, מסתירים, ממנים ומפטרים, על־פי רצונם ישק דבר.

הגורם הכמעט יחיד המונע את הדיקטטורה המוסווית של השלטון הוא התקשורת. לא רק בגלל מה שהיא חושפת, כמעט מדי יום, אף כי גם זה חשוב, אלא גם, ואולי בעיקר, בגלל מיליון מעשי השררה, מיליון השחיתויות, מיליון עקיפות החוק, שאינם מתבצעים אך ורק מפני שאנשי הציבור מפחדים שמעשיהם יגיעו לעיתון, לרדיו או לטלוויזיה. שרים ומנכ"לים וגזברים אינם חוששים שהמשטרה תעלה על עקבותיהם, אלא שעיתונאים יפרסמו את מעלליהם. כאשר הטלפון מצלצל, הם אינם חוששים שזה המבקר הפנימי, הם חוששים שזה הכתב. יש ומטבע־לשון שחוק מבטא אמת: העיתונות היא אכן כלב השמירה של הדמוקרטיה. בזכות כלי תקשורת חופשיים אזרח יודע מה קורה במדינה שלו, ובזכות העתונות אנחנו לא משועבדים לשלטון.

אין זאת אומרת, שהתקשורת היא טלית שכולה תכלת – רחוק מזה. לעתים היא סנסציונית, פזיזה וזולה. אך לטוב או לרע, בחלוקת התפקידים שהדמוקרטיה קבעה לעצמה כדי לשרוד, כלי התקשורת ממלאים פונקציה חשובה מאין כמוה. בין השלטון לעיתונות קיים איזון עדין, שיש בו ידידות ועוינות, חטא ועונש, מצווה ושכרה. איזון המצמיח, בדרכים פתלתלות, ביטוי נאמן למדי של המציאות שבה אנו חיים. איזון זה הוא הדשן של התהליך הדמוקרטי: הוא יכול להסריח, אבל בעיקרו צומח מתוכו פרח די יפה.

כאשר איזון זה מתערער, כמו שקורה עכשיו, והשלטון תופס את ראשי שני העיתונים הגדולים בביצים (והמו"ל של העיתון השלישי מצטרף לחינגה, כי קצרה בינתו מלהבין, שגם הוא ישלם את מחירה), אז קיימת סכנה, לא תיאורטית אלא מוחשית, שהעיתונות לא תהיה עוד חופשית כמו בעבר לפקח על השלטון, לבקר אותו, להצליף בו, לרסן אותו. אם פוליטיקאים ופקידי ממשלה יחושו, שידם על העליונה, שהם כבר לא צריכים לחשוש מפני עיתונאים כי אמינות העיתונים נפגעה, אם עיתונאים יחששו לשאול ולנבור ולתקוף פן ידחו אותם ב"מי אתם שתטיפו לנו מוסר", או הציבור יידע פחות על מה שמתרחש בארץ ואנשי ציבור יעזו לעשות יותר מעשים שלא ייעשו. השלטון יהיה יותר חזק, האזרח יהיה יותר חלש והמדינה תהיה פחות חופשית, פחות פתוחה.

שרה פרידמן, יו"ר אגודת העיתונאים, אמרה בראיון ל"מבט", כי היא מקווה, שהמחוקק יתן את דעתו לשאלה מי יכול להיות מו"ל או עורך של עיתון. זה בדיוק מה שהפוליטיקאים רוצים. לא במקרה מיהר ח"כ דדי צוקר להודיע, כי בכוונתו להכין חקיקה בנידון. כמו שלא יעלה על הדעת, שנאשם בפלילים יערוך עיתון, כך לא יעלה על הדעת, שפוליטיקאים יקבעו מי יוכל לערוך או לנהל עיתון ובאלו תנאים. חיים צדוק, נשיא מועצת העיתונות, צדק באומרו, שכל רישוי של מו"לים או של עורכי עיתונים נוגד את עקרונות היסוד של חברה חופשית. יחד עם זאת רצוי היה, שמועצת העיתונות תדרוש מחבריה ביתר תוקף, שיקפידו על קיום כללי האתיקה המקצועית, לפני שפוליטיקאים ינצלו לרעה את הפירצה שנוצרה עכשיו בחומת העיתונות.

עצם העובדה, שדיון כזה מתקיים השבוע, מצביע על ההשלכות המסוכנות של פרשת האזנות הסתר. החוק עומד מעל הכל ומעל כולם. אך ההנאה שהציבור, וגם עיתונאים לא כל־כך חכמים, מפיק מהצד הרכילותי של פרשה עגומה זו, היא תענוג שבחשבון ארוך יעלה לחברה הישראלית ביוקר.

אסא כשר

קינת דוד ויעקב אביו

ביום השואה אני רוצה לשאת איתי את דמותו של יהודי אחר, מסויים, שלא שרד. השנה אני נושא איתי שתי דמויות כאלה, אב ובנו, יעקב ודוד. לרגעים אני חושב על שניהם, בחייהם. לרוב אני חושב על אחד מהם, בחייו, נוכח המוות. לרגעים אני חושב על שניהם, במותם.

אני מכיר את יעקב ואת דוד הודות לרב ד"ר צבי עוריה, שהיה הרב של ברגן־בלזן מיד לאחר שחרור המחנה. את תקופת השואה הוא עבר כקצין מצבא יוגוסלביה, נפל בשבי הגרמני עם מאות קצינים אחרים ובדרך כלל נהנה מן המעמד של שבוי מלחמה.

לפני כמה שבועות נפגשנו לראשונה, ועד מהרה נתקשרה שיחה מרתקת בינינו, שהוא שומע עדיין, לבין אשתו, שניצלה כילדה, לבין אשתי, שניצלה כתינוקת, ולביני, שאני מכאן ואוזני כרויה לשמוע מה היה שם. יצאנו מביתם ובידינו שניים מן הספרים שכתב, ספר פילוסופיה שהופיע לפני שבע שנים, וספר היסטוריה העומד להופיע, "תולדות יהודי יוגוסלביה".

בחלקו האחרון של הספר, מתוך חוברת שיצאה לאור בעיר אוסייק בשנת 1946, סיפור מדהים, מזעזע, בלתי נשכח, על יעקב ודוד, אב ובנו. אני מביא אותו כאן בקצרה.

יעקב היה יהודי זקן, אחראי לחדר "שלוש", באחד המחנות, חדר שממנו נלקחו אסירים להורג. מאה עשרים ושמונה יהודים ועוד שני אסירים היו באותו חדר בשעת מעשה. בבוקר אותו יום מגיעים לחדר אנשי ס.ס., קוראים בשמותיהם של מאה אסירים בדיוק, לוקחים אותם להורג, משאירים בחדר שלושים אסירים, ביניהם יעקב. יותר מאוחר חוזרים לחדר "שלוש" מפקד המחנה ואחד מעוזריו, קריגר, ואיתם גם אחד מאותם מאה אסירים.

"יעקב", אומר קריגר, "האיש הזה הוא סרבי, לא יהודי. אנחנו צריכים יהודי כדי להשלים את המאה. אחד מכם יתייצב מרצון".

אף אחד לא מתייצב, כולם שותקים.

"קח אותי, אדוני הקצין", אומר יעקב למפקד המחנה.

"לא, לא", משיב הקצין הגרמני. "אתה ממונה על החדר, אתה מפקד חדר טוב, אתה תבחר את אחד היהודים".

יעקב סוקר את האסירים והללו נמנעים ממגע העין. זעה מכסה את מצחו. הלא אין לו זכות לשלוח אף אחד מהם להורג.

קריגר זועם: אם יעקב לא יבחר איש תוך חצי דקה, יבחר קריגר בעצמו לא אחד אלא עשרים.

יעקב נסוג אל אחת הפינות, אולי כדי להתפלל שתימצא לו דרך לבחור איש מבין הנוכחים. חצי דקה חולפת בדממה, עד שקריגר חוזר ומרעים בקולו, מתחיל לבחור בעצמו, עשרים אסירים.

"עצרו! החלטתי!", נשמע קולו של יעקב מן הפינה.

הוא יוצא מפינתו, עובר לפינה אחרת בחדר, מחבק את כתפו של נער רזה העומד שם. מוביל אותו אל קריגר: "תבעת איש להשלים את המאה? הנה הוא. זהו בני, דוד. ארבעה בנים רצחתם לי בשבועות האחרונים, את אשתי ואת שתי בנותי איבדתי. דוד הוא היחיד שנותר לי, משענתי היחידה, עצמי ובשרי. אין לי זכות לשלוח להורג אף אחד מהאחרים, אבל דוד הוא עצמי ובשרי ויסלח לי האלוהים!"

ולדוד הוא אומר: "אל תיפול רוחך, בני. לך בשלווה בדרך שבה הלכו כבר אמך, אחיך, אחיותיך ואלפים חפים מפשע. ואביך יצטרף אליך במהרה".

איש אינו מוציא הגה מפיו. בשתיקה יוצאים המפקד וקריגר מן החדר, עם הבן.

אותה שעה, כשנשמעת נקישת המנעול הנסגר, מתמוטט יעקב ארצה, מביט בפינה שבה עמד בנו רק לפני רגע, מביט ופורץ בבכי: "דוד, בני, בני".

לימים, באחת הקבוצות האחרונות של יהודים מבלגרד המוצאים להורג, נמצא גם יעקב.

ביום השואה השנה אני נושא איתי את שתי הדמויות האלה, יעקב ודוד, אב ובנו. לרגעים אני חושב על שניהם בחייהם. לרוב אני חושב על אחד מהם, בחייו, נוכח המוות, נוכח מות בנו, נוכח מות אביו. לרגעים אני חושב על שניהם, במותם.

טעם אישי

שלום רוזנפלד

עורכים במעצר

הפעם האחרונה שראיתי עורך עיתון עברי בארץ־ישראל במעצר היתה ב־1947, כשהבטתי בראי, במחנה המעצר בלטרון.

הדבר היה בימי שלטון הבריטים בארץ.

על עיתונים ואנשים

אלכסנדר דובצ'ק, האיש שהנהיג את "מהפכת הקטיפה" הנשגבה והאומללה בפראג, טבע בימים ההם אמירה ששבתה את לבי: אני חולם – כך אמר – על "סוציאליזם עם פני אנוש".

בהשראת אמירה זו אני חושב הרבה על "עיתונאות עם פני אנוש". את השיעור האחרון בסמסטר האחרון בכל מחזור של לימודי העיתונאות באוניברסיטה נוהג אני לסיים בפניה אל הסטודנטים: "זיכרו כי מאחורי כל ידיעה, כל כתבה ברדיו ובטלוויזיה וכל כותרת בעיתון עומדים בני אדם. בן אדם זה יכול להיות את, אתה או מישהו קרוב לך מאוד".

בימים האחרונים – וככל שהדבר נשמע שחוק ובנאלי, ימים עצובים ומסובכים כל כך לעיתונות בארץ – אני מהרהר ביני לביני: כמה חבל שבעלי עיתונים ועורכיהם בשלוש האימפריות אינם נותנים מדי פעם דעתם לתפיסה זו של "עיתונאות עם פני אנוש". כמה כתבות, כותרות ראשיות וגם ואמירות אוויליות ו/או מרושעות היו נחסכות בימים אלה, אילו זכרו שמאחוריהן עומדים גם בני אדם.

לפעמים – הם עצמם.

רעידת אדמה

על העיתונות בישראל עוברת עתה רעידת אדמה. מוקדם עדיין להעריך באיזו דרגה בסולם ריכטר הלאומי שלנו ניצב הרעש הזה, אבל אין ספק שזו רעידה הטומנת בחובה סכנה לא רק לעיתונות אלא גם לדמוקרטיה במדינת ישראל.

התקשורת בימינו היא כוח אדיר, שכבר מזמן אינה מסתפקת בתפקיד "כלב שמירה" אלא חותרת לבוא במקומם של מוקדי הכוח המסורתיים בדמוקרטיה.

ככל שהתקשורת מתעצמת, היא דורסת בדרכה את אחד המכשירים החיוניים ביותר להבטחת חופש דעה וההבעה: הפלורליזם. יותר ויותר עיתונים, רובם מכונים "אידאולוגיים", מתחסלים. יותר ויותר כלי תקשורת כתובה ואלקטרונית, ובאחרונה, תוך שילוב של שניהם, עוברים לבעלותם של פחות ופחות אנשים ותאגידים כלכליים שעסקיהם חובקים תחומים כלכליים רבים אחרים. לא רק אצלנו, גם בעולם הגדול. בראש מאווייהם של תאגידים כאלה אינם עומדים עוד התפקידים המסורתיים של העיתונות, כפי שהתרבות הפוליטית של מדינה מערבית מודרנית הועידה לה, כי אם כסף וכוח. החזקים שורדים, החלשים נדחקים מן הזירה. הסוגדים להמון ולטעמו השטחי והקלוקל יוצאים נשכרים. המותרים לאיכות נופלים שדודים על מזבח הרייטינג.

אך טבעי, שכאשר נקלעת לפתע מעצמה זו למשבר בסדר גודל של "רעידת אדמה", צצות ועולות בכל חריפותן שאלות שכמובן צריכות היו להישאל מזמן. שאלות בתחום הבעלות הצולבת על עיתונים וכלי תקשורת אלקטרוניים, שאלות בתחום הזיקה בין בעלות ומו"לות של עיתון לעריכתו והתוויית מדיניותו הפוליטית והכלכלית, כללי אתיקה של אלה וגם אלה, אמות־מידה ונורמות של מוסר מסחרי ומקצועי, תקפותה של פקודת העיתונות הארכאית ומקומו של המחוקק במערבולת זו.

רעידת אדמה, כמו סערת טייפון, גורמת נזקים כבדים. אבל יש גם מה שז'בוטינסקי כינה "סערה מסייעת". בני אדם נבונים וחפצי חיים נוכחו כבר מזמן לדעת, שאפשר ללמוד גם דרכי התמודדות בפגעי טבע, שלא רק ימזערו את הנזקים אלא גם ייטיבו את סיכויי ההישרדות ואפילו יקדמו התפתחות לכיוונים רצויים.

מעריב
ספרות וספרים
יום ו', כ"ח בניסן תשנ"ה. 28.4.95

באביב מגיעים למערכת הרבה ספרי שואה. קילוח מתמיד מן התעור ההכרחי הזה מתקיים בכל ימות השנה, אבל בשבוע המקדים את יום השואה הוא הופך לאשד. בחריץ הזמן הקצר המוקדש באופן ממלכתי להתיחדות עם ששת המיליונים, נדחקים הכל לזכור, להזכר, להזכיר.

בשבוע שחלף הגיעו למערכת כעשרה ספרים העוסקים בשואה בצורות שונות. בחרתי בשניים מהם, לכאורה הלקוניים והיובשניים ביותר. שניהם מוסרים עדויות ישירות, לא מעובדות, נקיות מתהיות או דמעות. הספרים האלה, כל אחד בדרכו, מותירים את הקורא עירום מהגנותיו, בעודו נוגע בזוועה. אך בשניהם הוא מתוודע גם לסוד העמידות, ההוותרות בחיים.

ילדי ציון של הנריק גרינברג (הוצאת יד ושם), פורש קטעים מן הפרוטוקולים של עדויות ילדי טהרן, כפי שנגבו מהם על-ידי פקידי משלחת פולנית, עם הגיעם למחנה עתלית בפברואר 43'. גרינברג, סופר פולני, ניצול שואה בעצמו החי בארה"ב, לא התערב בעדויות, לא מילא פערים, לא נתן רקע. הוא רק סדר את העדויות החשופות באופן שמפלצתיות הקורות מקבלת דמות של תוכנית-על שטנית. הרוע, מבהיר הספר הזה ללא ספק, לא התקיים רק ב"חיה הנאצית". הוא פשט על כל הארץ. פולנים, אוקראינים, ורוסים סטאליניסטיים, איש בתורו, קיבלו לידיהם את היהודים הנרדפים, ומחקו כל קור אנושי ביחס כלפיהם.

צלילות הזכרון הילדותי ונאמנותו אינן מרפות מן הקורא, הנשטף במבול של קרעי עדויות אנונימיות, שונות אך זהות, שקיצבן הולך וגובר. הרצף וההצבר, מנוקים מזיהוי הדוברים, עורמים תעוקה שכמעט אין לשאתה, גם כשהיתומים מגיעים כבר לארץ-ישראל. באמצעות סחף המסירה החרה של הילדים (כבר נערים בשעת מתן העדות), הופכים מאות סיפוריהן של משפחות יהודיות מערים שונות בפולין לסיפור אחד של מאבק הישרדות, אשר התנהל בעולם שטואטא ממנו כל מה שהיה ידוע קודם לכן על חיים תקינים.

הם הושלכו מבתיהם, העיסוק במלאכתם נאסר עליהם, וכך גם עיסוק בכל מלאכה אחרת. הם למדו להשיג להם באמצעים שלא הכירו קודם לכן, ניסו את כל סוגי המסחר הקטן והאסור, הספסרות, ההברחה. תפקידי הילדים התחלפו בתפקידי ההורים, לילדים היו זריזות, תושיה ותחושות תמימה. הילדים צפו במבוגרים כשהם חולים, מיואשים, עושים את צרכיהם, מתים. הילדים קברו בידיהם הקפואות את הוריהם, אחיהם.

צורת הקיום הנחותה הזאת רחשה בתוך תנועה מתמדת, כפויה. תנועה לעבר יעד מתעה, הנדמה כמערב ומסתבר כמזרח, תנועת חסרי הישע הנדחסים לקרונות, לא בידי הנאצים, כי אם בידי אנשי ה-אן.קה.וו.דה הרוסים. מפרפרים, התאמצו בכל סיטואציה, גם ביער בסיביר, לשמור על קשרי המשפחה, על יהדותם, אך הכל התפורר ונפרם פעם אחר פעם. הם הובלו מעיר לעיר, משלטון לשלטון, תרעים בין אכזריות אחת לאחרת, מתלבטים בין הרע לנורא, ומתים בהמונים, עד שהילדים, באחת התחנות האחרונות למסע הגיהנום הזה, בכוכרת, העידו שהמתים המונחים ברחובות לא הפחידו אותם עוד.

לפי הספר הזה דווקא הילדים הם בעלי כוח השרידות. תהליך פלאי הותיר 800 מהם בחיים, והם הגיעו מטהרן לקהיר ומשם ברכבת לארץ-ישראל. המשפט המסיים את הספר, הערת החיווי היחידה בכל הדפים, לקוח מתוך אחת העדויות: "כששואלים אותי ממה אני בא, אני עונה 'מברזל'".

בגטו וארשה בתמונות, שערך יוסף שביט, מנהל ארכיון הצילומים של מוזיאון לוחמי הגיטאות, מובאות רק התמונות. הסיפור הלא כתוב נמצא בין מה שניבט מתוכן לבין המשפט הקצר המתאר אותן. חיי הגטו, מן הרגע שננעלו חומותיו בסתיו 40', ועד חיסולו באביב 43', מובאים כאן בשחור-לבן דהוי, לעתים מטושטש או מכורסם, אך ברור וחד. אותה צלילות תעודית, סדורה ומעיקה, קיימת גם כאן.

על הצלמים, ברובם נאצים, לא נאמר דבר. נוכחותם האיומה מובהרת מעמדת התצפית. העדשה המשועשעת, הקרה, הנציחה ילד, שלפי קומתו אינו יותר מבן חמש, כשהוא מובל בין שני שוטרים שתפסו אותו מבריח מזון לתוך הגטו. היא צילמה סצינה שבה גוררים ליהודי את זקנו, ורגע שבו לוחמת מחתרת מופשטת מבגדיה באמצע הרחוב הקר. הגרמנים צילמו מגבוה את האימה והיאוש בפניהם של מי שאולצו לצאת ממחבוא הבונקר אחרי שריפת הגטו, והם צילמו גם את עצמם, הנוטים היטב במדיהם, זקופים, צופים בקבוצת נשים שנכפתה עליהן ישיבה על מרצפות הרחוב, בשעת אחת האקציות, ובטרם יישלחו למחנה ההשמדה.

תמונות מאוסף הפרטי של אלוהים

יעקב ברזילי

50 שנה לשחרור מחנה ברגן בלזן

אב ובתו
שוכבים ביחד
לאור היום
וקרן שמשו
מיחמת
כמו עוגבת
על העיר השלוחה
אל השר
ואם על בנה
גוחנת
וראשה
בחיקו הקר
מונח.

ויתגור
אשר נמוך מחיים
ועמוק מתנצח
אט-אט מתמלא
גופות במתים לאהבה
אשר קלועים בו לעד
במקלעת חלות שבת.

פרולוג

סוד ההשארות

שיפר ולנגר מתחזות לנוצריות ברחוב "ארי" (מתוך "גטו וארשה בתמונות")

שלוש לוחמות יהודיות שנפלו בשבי הגרמנים. (מתוך "גטו וארשה בתמונות")

בעונה זו זורמים ספרי שואה למערכת. שניים מהם מבליטים את עוצמת הדיווח הנקי, שדווקא מתוכו מתבלט הכוח האנושי לשׂרוד, או לפחות לגחך מול פני המוות

שביט הניח את התמונות לפי כרונולוגיית ימי הגטו. אין בעיה להתמצא בתולדות תהליך מידגמי של אנטי-אנושיות. גוויית תינוק אחוזה בידיו של סניטר יהודי, המתעלם ממשאו ומטלטל אותו כתרנגולת אל עגלת הגופות, היא רק עוד פרט מפסיפס אינסופי של זוועה. אך גם כאן מובהרת הנחישות לחיות, ההתעקשות לשמור על צלם-אנוש. אחרי מראה צמד הילדים השלדים, העומדים מול המצלמה כדי להראות איך נראה רעב, אחרי מראות הגטו המפוחם, וההרוס, העין נחה על שתי תמונות. בשתיהן מרלבות נשים.

באחת נראית הלה רופאייזן-שיפר, פעילת מחתרת שהשתתפה במרד גטו וארשה, עם חברתה שושנה לנגר. הן עומדות ברחוב ארי, מחוץ לחומות הגטו ההרוס כבר בעת הצילום, שיערן אסוף במטפחת סביב ראשן, לבושן ההדוק נחמד, חושף שמנמנות. שלובות זרוע, כמו בטיילת שפויה, הן עוצרות בהליכתן כדי להצטלם. הן מחייכות למצלמה, ודאי מצלמה של יהודי, תיקיהן אחוזים בידיהן מעשה גברות. בחיוכן יש גיחוך קטן, היתול בנורש, אף כי שושנה נספתה באושוויץ והלה עצמה ניצלה רק אחרי התנכסות בברגן-בלזן.

הצילום האחר מתואר כך: "שלוש לוחמות יהודיות שנפלו בשבי הגרמנים". וגנרל שטרופ, שניצח על אובדן הגטו, כתב ליד התמונה: "נשים מהחלוץ שנתפסו עם נשק ביד". העין נמשכת אל הצעירה שמימין. גם היא, כחברתה העומדת בסמוך אליה, חובשת קסקט, אלא ששלה מוטה אל הצד בשובבות. הכובע שלה משליט תנוחה של הגוף כולו. בעוד שהעומדת לידה אוחזת שיתוק אפתי ורפיון (את פני השלישית אין רואים, ברורה רק יציבת הגוף המשלים, הנכון לגזר הדין) הרי שהימנית נראית כאילו הונצחה באמצע ריקוד קטקי, עדין. כפות ידיה מבצעות מחווה של מי שמאזינה למוסיקה, שפתיה שומרות חיוך קטן, קונדסי ומתגרה, עיניה מתלכסנות באירוניה כלפי מי שעומדים מולה, ודאי חיילי אס.אס. הרגע הבא יכלול עינויים, מוות ואנונימיות. אבל השניה שבה הלוחמת הזאת, לבושה היטב ומסופקת ממעשיה, צוחקת לחוק מטבע, היא הזמן שיש להאחז בו.

ובאותה נימה, שבה החיים-המתים מתהלים בשמם, הונצחה בתמונה חריגה גם שוטה הגטו. "רובינשטיין, (שמו הפרטי אינו ידוע)", כך כתוב באלבום הגטו, "ספק מטורף ספק מתחזה, שאמרותיו היו נפוצות בגטו וארשה. אמרתו 'הכל שווים', היתה כותרת להצגת תיאטרון. בין היתר היה רץ אחרי עגלות המתים והיה את תלושי המזון של הנפטרים". הנה רובינשטיין בכל הדר ליצנותו השתויה, עושה פוזה בלב הרחוב המנודר. למולו אין הוא מודע לגזרות צהלתו.

תלמה אדמון

רובינשטיין מרקד ברחובות הגטו (מתוך "גטו וארשה בתמונות")

עדות

אנדראש מזאי

האנשים פשטו את בגדיהם,
לא בכו ולא צעקו,
וגם לא בקשו רחמים על עצמם.
אשה לבנת שער, על שפת הבור
שנכרה זה עתה, החזיקה תינוק.
היא שרה לו ודגדגה את גופו הקטן
בעוד הפעוט צורח וצוהל
מרב תענוג.

מתוך אדורנו, שירי תשר. ספר חדש בהוצאת "עקד". מהונגרית: איתמר יעוז-קסט

קרון אחרון נכון לדרך

אהרון קומם

"יש מישהו שיבצע רצח ללא סיבה, מתוך הנאה שהרצח עצמו מי יאמין בכך" – סנט. אוגוסטין

נושא המוות, שאין משורר פטור ממנו, מוצג בפירוט ביצירתם של שלושה משוררים עבריים: שמואל הנגיד, יעקב שטיינברג ודוד פוגל. בתחילת האלף הנוכחי, בלב ליבה של האמונה הדתית של ימי הביניים, טען שמואל הנגיד, כחילוני גמור,

בטרם שואה

ברוח האקזיסטנציאליזם המודרני, כי העולם הוא כבית-כלא, המוות הוא כל-יכול והוודאות היחידה היא הקיום כאן ועכשיו: "אין לי בעולם לבד שעה אני בה". בראשית המאה הנוכחית חזר שטיינברג הצעיר על מוטיב ההבלים של קהלת, ובבגרותו תהה על חידת החיים תוך נסיון לחשוף את טעם הקיום הייחודי לכל אדם, בעיקר ב"שירים לאיש אלמוני", שהוא, אולי, הנסיון המרהיב ביותר בספרותנו בהתמודדות עם חידת המוות.

זווית ראייתו של פוגל שונה לגמרי:

בלילה
נתלים מתינו ערמים
איש על רעהו [...]
או
כמו ים שרועים
ועוטים מקומות את השלג [...]

פוגל מציץ אל המוות מקרוב, ב'קלוזאפ', בלי רטוריקה ובלי ריגושים: "ארונות שחורים לרכבות/ ריקים יחד/ על פני ארץ [...]"; "ארון עץ שחור לפני,/ בו אשה גברים ונשים,/ שהשחיר בשרים מגפה"; "איש איש נושא התבונה" – "אנו יושבים בפתחים/ איש על מתיו". כך גם בשירים שפוגל גנזו "לילה ישחירו אורים רבועים/ לגדרות רחובות".

המוות בשירי פוגל איננו מושג מופשט, נטול-גשמיות, אלא ישות מוחשית, 'נוכחת-בכל'. ציורי המוות חדים ומדויקים, עד כדי לעורר רעד: "אצבעות, ידים, רגל/ מרדות מרחובות,/ עצמות תלונה/ בגזרי עץ מתים/ על השלג" או "[...] זקנים,/ חסרי רגלים,/ אשה הצאים/ ושלוחים/ ידים ארכות ורזות". לשון המוות הלירית' משמעה מציאות חוזרת, קבועה. פוגל אינו מסתפק בציורים המטונימיים (ארון, בור, כתמי דם), הוא מביא, ללא תגובה, סינקדוכות מעוררות זוועה של איברים קטועים. בזיקה זו אין פתח אמונה. את השיר הלעיל – "בלילה/ נתלים מתינו ערמים", מסיים פוגל באופן מרקסטי: "השומר הזקן/ יושב עליהם/ ויצנח תמונה".

אין משורר שהציע תחושת מוות כה בלתי-אמצעית של פוגל. האימאז'ים הקפואים שלו, אותם ציורים נעדרי השורה כתם ה'אני' אינו נמצא, וכשהוא נמצא תגובתו אינה נמסרת, רושמם הסוגסטיבי מתעצם משיר לשיר. ספק אם יכול עוד מישהו לצייר, כמעט אמרנו לצלם, במרוחק ובצמוד, מכלול תנאטי דחוס כל כך.

התקשרות שירתו של פוגל בשואה נחקקה בתודעה כאשר קישר את נושא המוות בנושא המסע. לא דהירת סוסים חסרת-תכלית ולא עגלה, זו ה"עמוסה אלפי מתים", או ה"ריקה, הבורחת מקרב ילדותנו", או זו שבה "מתים אנו שוכבים בשלושה", וגם לא הספינה (על-פי המלגה כ"ספינת חליל"), כי אם ה"מסע" שהוא רכבת. כמו ציורי המוות הססטיים מציג פוגל את הנסיעה ברכבת כהתרחשות מאיימת – "כמו תחנה אלי תחנה קבה/ תשכב רכבות תחנות,/ ונושי שלהבה/ על פני ארץ אמיה", ובעיקר כמגשימת הקץ:

הדי לילה שחור/ ירא המסע/ ואי-לאן ישאני.
נקרה בכבדות/ אט תמלא את הקרון.
[...] תחנה מתה/ תביט עורפה אחרי.
הדי לילה שחור/ ירא המסע.

בסיום ספר השירים "לפני השער האפל", מוטיב המסע, הפותח וסוגר את השיר, מקבע את תחושתנו, כי פוגל כיוון לשואתו:

אחרונים אנחנו,
הלום יקרב,
קרון יחידי ואחרון כבר נכון לדרך,
הבה נעלה הוקם
ונסע את אנה,
כי לא יחכה –

לפני כעשר שנים, ביום השואה, הוקדשה תוכנית טלויזיה לשיריו המולחנים של המשורר. מי שמכיר את שירי פוגל יודע באופן כללי את מועד כתיבתם, יכול לחייך: רוב רובם של שירי המוות נכתבו לפני שנת 1920, ובכל מקרה לא לאחר 1923 (שנת פרסום הספר "לפני השער האפל"). שני שירי המסע דלעיל הם מהשנים 1918 ו-1919, יותר מעשרים שנה לפני השואה. הידיעה המחקרית סותרת באופן מוחלט את התגובה הסנטימנטלית לשירת פוגל.

הנה משפטי המפתח בהתייחסותה של המבקרת רבקה שבאי לשירת פוגל: "השואה המתוארת באחרים משירי פוגל היא שואה כלל-אנושית, אין זו שואה יהודית [...] כאילו הבעיה היהודית היא חלק מהשואה האנושית, חלק משואת האדם באשר הוא אדם" (מאזניים, 1967).

לא במקרה חוזרת ונשנית המלה "שואה". שכטר טוענת, כי על-פי פוגל השואה היא עצם הקיום האנושי. בכך מאששת שכטר את קביעתה, כי פוגל פסימי יותר משאר "הכופרים הגדולים באלוהים ובחברה" בתחילת המאה העשרים, ש"חיפשו מיתוס חדש", ואף יותר מהכופרים היהודים, כגון קפקא, גנסין וברוסט, היהודי למחצה, ש"כפרו באמונת היהודים – אלוהים וחברה, ונשארו על בלימה". פוגל מצייר, איפוא, הוויה קיומית, לא התרחשות הסטורית.

פוגל בחן ומצא נקודות איזון, ששיככו את מראות הבלהה. לא נתייחס כאן לשאלה כיצד שמר על שפיותו לנוכח ציוריו הקודרים, אך נבחן את המגע המיוחד שיצר, דרך יצירתו, עם יכולת הסתכלות אל מעבר למוחש, אל הצפוי לקרות.

בכל ששירת פוגל ותפיסת עולמו הן בסימן חילוניות גמורה, נטה פוגל לפרקים, בתוך רצף מראות הזוועה, לעמדות מסתוריות: "רגע משש לבבך/ מעבר החשבה למרחק, / רגע העמיק חזות, / עבר יחידי את הגבולים".

פוגל אף ממשש סגולה זו בפרוזה שלו. בנובלה "נוכח הים" נזכרת משאלה לתקשורת על-ריאלית – "מין טלגרמה אלוהית מנפש לנפש"; ברומן "חיי נישואים" חושש גורדוויל "שמחשבתו יכולה לחיות נמסרת [..] באורח סוגסטיבי, בלי אמצעות דיבור", לבן-שיחו. בפועל מדגים פוגל יכולת זו כשגורדוויל משחזר בתודעתו חוויית ילדות קשה של לוטי, מעין אונס, וכשהוא מספר לה על כך היא נדהמת: "מעולם הרי לא סיפרתי לך". כמו בשירים, הביטוי לכוח ראיה זה הוא מהשורש 'חזה': "אירע לו פתאום דבר מופלאו חזה חזיון [..]"; ואחרי ככלות הכל – "נפסק המחזה". פוגל תגר ומארמן את הטרמינולוגיה הנבואית לציון כוח ראיה שמעבר ליומיומי.

לענייננו חשוב יישומה של יכולת זו מעבר למימד האישי, ביחס להתעוררות הלאומנות הארית. שוב, בהיותו עם לוטי, ממש גורדוויל "בדמיונו" אסיפה של "הצבי טבע אריים", וכן נאום אנטישמי חריף של נשיא האגודה כנגד "האלמנטים הזרים והלא רצויים [...] אשר נתפרצו [...] מן המזרח והולכים וכובשים את כל [...] מקצועות הכלכלה והרוח". חבת נזכור: מדובר בווינה, מוקדם למדי, באמצע שנות העשרים (הרומן עצמו נכתב בסוף שנות העשרים).

בנקודה זו המספר מרסן, כביכול, את גיבורו: כשהנואם חוזר לביתו ומספר על הצלחתו לאשתו, זו מפתקת "ונרדמת שוב". ואף גורדוויל מחייך לנוכח "מחזה דמיוני זה". המשמעות המאיימת מכוסה ונדחית, בינתיים.

העובדה שפוגל בחן דרך גיבורו אפשרויות של כוח חיזוי, אין בה להצביע על כך שכוח זה נמסר לידיו, או לעיניו. ברם התעניינותו בראיה למרחקים, מצביעה על נסיון חוזר לראות מעבר ל"גבולים".

ברומן "חיי נישואים" מתרחק פוגל מכל הוויה יהודית. אפילו תיאה מתגיירת ונישאת לגורדוויל בטמפל רפורמי. החוויה הדתית, יהודית כנוצרית, היא רק סף צדדי בעיצוב מערכת היחסים המטורפת שבין שניהם. וכאילו כדי לאמת את כוח הראיה המיוחד, מיישמו המספר באפיזודה מוזמנת, שאינה מחויבת על-פי תפיסת העלילה כולה. פוגל, הנמנע מפרקי הווי ומעיצוב המילייה החברתית-הפוליטי, והלאומי בפרט, משרטט תקרית אנטישמית, שבה איש המוני, נטפל לגורדוויל, ללוטי ואסטל, בעת נסיעתם ב"קרון". ה"ברנש" משמיע את הערותיו החריפות כנגד "הפולנים", ומיד, ללא הסוואה – "אני מתכוון ליהודים! הרי גם אתם יהודים, מהו". תגובת הגברים בחבורה מעניינת: אסטל מגנה את האיש, אחרי לכתו "משתכר כחזיר ובא להטיל זוהמה על היהודים", ואילו גורדוויל "תקפהו אי-רצון כלפי עצמו". גורדוויל הסביבי, בכל מהלכיו, חש אי-נוחות לנוכח חוסר תגובתו על התגרות בפולנים-היהודים.

התייחסותה של התקרית לחיווי האנטישמי של גורדוויל ומיקומה ב"קרון" דווקא מכוונים את תשומת הלב

דוד פוגל בשנה שבין 42' ל-43' · עיבוד מחשב: אלדד זקוביץ

יכולת הניבוי של דוד פוגל, ביצירה שנכתבה יותר מעשרים שנה לפני השואה, הטעתה. רבים סברו כי מדובר בהתרחשות הסטורית. השואה, על-פי פוגל, היא עצם הקיום האנושי

לרכבות ולקרונות אחרים בעלילת הרומן. פוגל מפעיל מערכת של קרונות, רכבות וטראמים, המפיקה, קודם כל, תהדה ואי-שקט כבר בפתיחה נהרי גורדוויל מהריקת הקרון, עד שנדמה לו שזו כאה לא "מן החוץ, כי אם מתוך איזו זווית של הנפש עצמה", וכבר באותו בוקר נאה מופיע הקרון כחוות מאיימת והנערה שהטביעה עצמה נאספת ב"קרון המתים".

הקרון מופיע לאורך הרומן, בצמתי הרגישות שלו: "והנה נתקעה בתוך הדממיה בבת זו שריקת-קטר קטועה, אשר העבירה זוועה בבשרו של גורדוויל, כאילו עלולה שריקה לא-זהירה זו לגרום נזק לו ולכל הבריות האלה".

בחציו השני של הרומן "חיי נישואים" אף גובר משק הרכבות, וה"קרון" מופיע בתכיפות: "שלושה קרונות ריקים [...] וקרון הענק [...] את כל זה החריש שאון הקרון": "נמצא נוסע בטראם ריק במעט [...] בקרון המרוקן [...]", וכן – "בתחנת הטראם [...] בעצבים דרוכים האוזן לרילוהי הקרון על הפסים, לכל הודעזעות קלה, להיצצור הקטוע של הקרר. תוך כדי כך מנה את התחנות [...] כאן ירד [...] אל תחנת הקרון 71 [...] הקרון התגלגל עכשיו מהרה, בשאון מחריש אוזניים [...] 'תחנת הקץ!' קרא הקרר וגורדוויל קפץ ממקומו".

בציורים מטונימיים-מטאפוריים אלה של רכבות וקרונות, כציורי רקע להתרחשויות חשובות ("צפירת קטר מופלגה", שעה שגורדוויל מגלה את היידלברגר כמיטת אשתו תיאה), במראות חלום (קרונות הרכבת הגדולים ה"נכנסים בלילה ללון"), ובנסיעות המבוהלות, הבלתי מוגדרות, בהן תוכפים ציורי רכבות ("חפסים התנחלו במסוף-בורק [...] מן התחנה השניה נשלחה לכאן ידיעה [...] אוריבך שרקה רכבת-משא, הגיחה ענקית, בנשימה מאומצת [...] עברו קרונות-חבית ארוכים, קרונות-בלוב [...] קרונות מהמוריגג [...] וקרונות שלמים, מהגפים") – משקף פוגל את המהומה שבנפש גורדוויל לאחר מות התינוק ומותה של לוטי. הנסיעות ללא תכלית בקרונות הטראם ברחובי וינה משקפות התרוצצות חורלת-תכלית אל "תחנת הקץ", שהיא, בלשוננו כיום, 'תחנה סופית' (אם כי פוגל גורס גם "התחנה האחרונה" ו"תחנת-הסיום").

ועדיין חסרה הראיה המכרעת. הגם שפוגל מפעיל בתכיפות גוברת קרונות, רכבות וטראמים, האסוציאציה לשואה דורשת תימוכין. ראיה זו, שלכאורה, נמצאת בתאור יסוריו של גורדוויל בהיוודע לו מות ילדו. גם כאן נמצאים ברקע "רכבת" ו"צחנת עשן-פחמים" של קטר, וכן מעבר בין "בית-הנתיבות" אל "תחנות-הטראם", שרווקא בו יושב גורדוויל בטרם יתמוטט פיסית ונפשית. ואילו בהמשך –

"ימיד תפסו אותו, טלטלוהו וטחבוהו דרך מסדרונות ומרתפים אפלים; לצעוק לא יכול [...] אחר הוכנס לתוך חדר עגול, והוא ידע, שזהו מין כבשן מוסק ושעכשיו יצלוהו חיים. הרי זוהי האינקוויזיציה! – רצה לזעוק – והאינקוויזיציה בטלה זה כבר והיא אסורה! [...] התחילו לפשוט לו בגדיו ואחרי משיטות כל בגד ובגד עליו חותם עד למחנק והצמאו שרף את פיו ואת קרביו [...]".

פוגל מנבא כאן את קצו שלו. הביטוי "כבשן מוסק" לציון חום קשה נזכר ברומן קודם, אך הצירוף הקובע הוא של כבשן עם אינקוויזיציה. פוגל, שבכל יצירתו אין התייחסות לארועים לאומיים, שהודעתו ההסטורית חלולה, מוצא לנכון להמחיש את ייסורי גיבורו במטאפורה לאומית יהודית, המתייחסת לשואה שלפני השואה.

נגענו בנקודה רגישה מכל בחינה שהיא. יכולת ניבוי אינה מותנית בחסד אלוהי. זלמן שניאור, חילוני לא פחות מפוגל, שיער בשנת 1913 את עליית השכטוניות הגרמנית ("אפלת תגותים") ומכונת הרצח שלה ("בתי תרושת עשנים [..] נפוחים ברצח"א הציור האקספרסיוניסטי הגרמני (בעיקר מיידנר בציוריו האפוקליפטיים) ניבא את זוועות מלחמת העולם הראשונה, וחלק מהציורים ("עיר מופצצת") מתאים למלחמת העולם השניה יותר מאשר לראשונה. ההרדה הקיומית, שבה יצר פוגל, פיתחה בו רגישות מיוחדת אל מעבר ל"גבולים". יוצרים אחרים מיקמו שם הויה אוטופית. פוגל מצייר לא אושר עילאי, מיתולוגי, אלא יסורים נוראים, שנתקיימו בו עצמו. חידה היא, ותהי לחידה.

משהגיע פוגל למפגש עם האינקוויזיציה הנאצית, לא נקף אצבע כדי להימלט. האגדה סיפרה בשעתו, כי בדרכו למחנה המוות קפץ מן הרכבת. ברם סמוך לשילוחו כתב פוגל את אחת השורות הקשות ביותר שלו: "על מה אמית האומתי" – קבלת דין חילונית, ניהיליסטית, אבסורדית. בעוד חלק מאחיו היהודים, בני ארצו, מניפים את נס המרד, פוגל משלים, מבלי דעת, עם הרוע. לפני 51 שנים, ביום 7.3.1944, נשלח דוד פוגל ברכבת למחנה המוות. ■

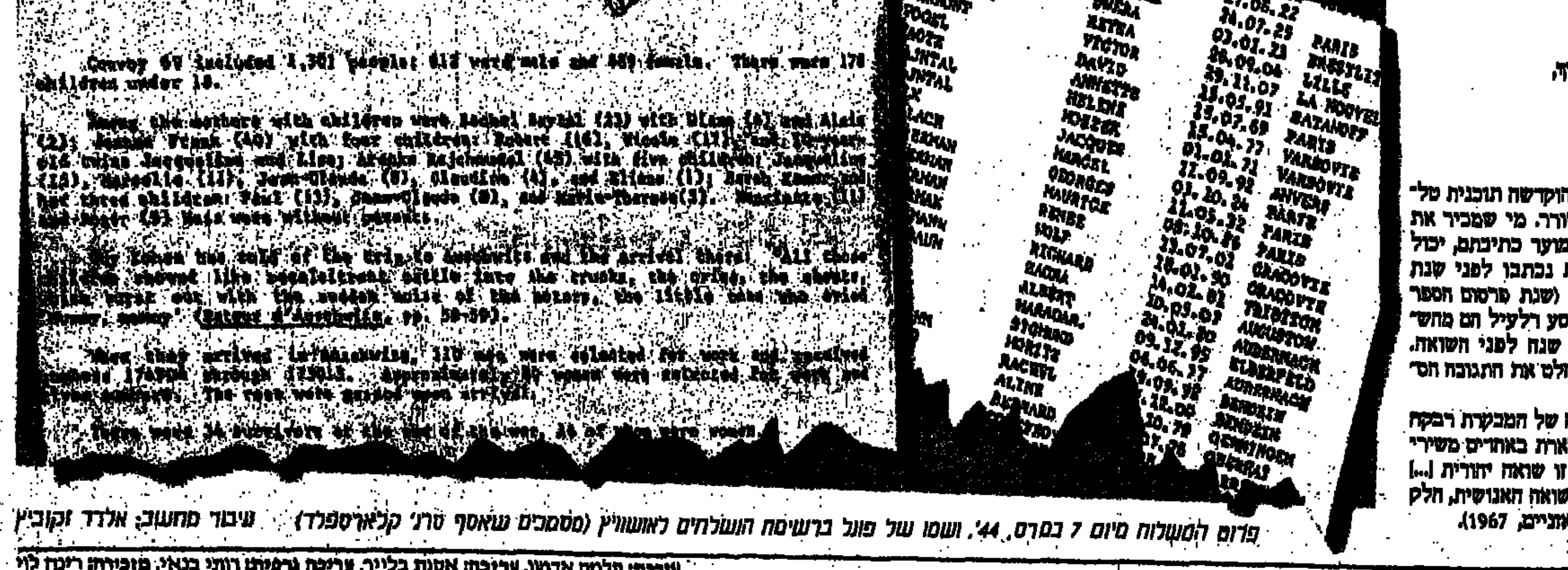
Convoy 69, March 7, 1944

Convoy 69 included 1,501 people: 612 were male and 889 female. There were 178 children under 18.

פרוט המשלוח מיום 7 במרס, 44'. ושמו של פוגל ברשימת השולחים לאושוויץ (מסמכים שאסף סרז' קלארספלד) · עיבוד מחשב: אלדד זקוביץ

עורכת: תלמה אדמון, עריכה: אסנת בלייר, עריכה גרפית: רותי בנאי, מזכירה: ריננה לוי

חדשות

הספר הראשון בסדרה של מירסקי. במאי יופיע ב"עם עובד" ספרו של אלבר קאמי, אדם ראשון (ספריה לעם). הספר ראה אור בצרפת בשנה שעברה, שלושים ושלוש שנים לאחר מות הסופר. אין זה ספר ששלמה מלאכתו, אלא כתב־יד שקאמי עבד עליו בתקופת חייו האחרונה, ובמותו (בתאונת דר־כים) נמצא בילקוטו. זוהי תעודה אישית ואנושית מרגשת. כמו כן יראה אור מכתבים למרתה, שהוא ספר ביכורים למאשה וייזל, ציירת, מעצבת וסופרת, ילידת חיפה. ספר זה הוא הראשון בסדרת "מרף" בעריכת נילי מירסקי.

ובקיבוץ המאוחד — השפלה הפנימית, ספרה השישי של המשוררת אגי משעול, הוצאת הקיבוץ המאוחד (סדרת ריתמוס), והמסע הכפול של הרובובן מאת עודד לויתן. זהו מותחן פוליטי אשר כותבו הוא כלכלן בכיר בבנק ישראל.

גם ריקין יקבל פרס. שופטי האגודה ע"ש מרדכי ברנשטיין לא מצאו השנה רומן מקורי הראוי לפרס. לעומת זאת, ספרי שירה נמצאו ראויים: פרץ דרור בנאי על ספרו טורקיז ואמיר אור על ספרו פריון המת. פרס הביקורת יוענק לשניים: אירי ריקין על מאמריו במוסף לספרות של "מעריב" ואריים לעי־אל על מאמריו ב"הארץ".

תולדות הארץ. יד בן־צבי העניק את פרס איש שלום לפרסומים הקשורים בתולדות ארץ־ישר־אל וירושלים לספרים הבאים: אדריכלות בירושלים מאת האדריכל דוד קרויאנקר ובלכלת א"י בתקופה הרומית מאת פרופ' זאב ספראי.

מי יתרגם את "זכרון דברים"? המכון לתרגום ספרות עברית מזמין מתרגמים מן הספרות העברית לערבית להשתתף בתחרות התרגום הטוב ביותר של הסיפור "זכרון דברים" מאת יעקב שבתאי. התרגום הטוב ביותר יזכה בפרס כספי בגובה 1,000 דולר. ישתתפו בתחרות תרגומים שיגיעו למכון עד 15.5.95.

"במחנה" ספרותי. מיטב סופרי ישראל חברו בכתיבת סיפורים קצרים, העוסקים בצבא, לגליון יום העצמאות של העתון במחנה. בין הכותבים: א.ב. יהושע, עמוס עוז, אהרון אמיר, מאיר שלו, דויד גרוסמן. הסיפורים מלווים ביצירותיהם של יגאל תומרקין, מנשה קדישמן, מאיר פיצ'חדזה ואחרים.

ארועים. ערב המוקדש למשורר ט. כרמי ייערך ביום ב', 1.5, בשעה 20.30 בבית ראובן, ת"א. בין המשתתפים, יוסי בנאי, זהרירה חריפאי, הלית ישו־רון ודורון תבורי.
● על גלגוליה של המכשפה, על הרוע והפחד, אבל גם המכשפה כבת ברית – רב־שיח בתוכנית הרדיו "מלים שמנסות לגעת", שבת 29.4.95, רשת א', שעה 10.05.
● מה גבוה ומה נמוך בתרבות ובאמנות? האם אמנות פופולרית היא תרבות? שאלות אלו ואחרות יידונו בסדרת המפגשים תרבות ואמנות פופולרית, שתע־רך באוניברסיטת תל־אביב (הפקולטה לאמנויות). ארבעת המפגשים ייערכו בימי ראשון, החל ב־30.4.
● ערב קריאת שירים בהשתתפות אהרון שבתאי, אפרת מישורי ואחרים, ייערך ב־30.4 בבית הקפה "ביאנלה" (רח' מרכז בעלי מלאכה 9 ת"א).

רחל שי

ישב בכפר אוסטרי

שלמה מורג

ה זדמן לי לחזור ולקרוא בסיפורים של גרשום שופמן, שכונסו בקובץ "שלכת", שאותו ערך והוסיף אחרית דבר, חיים באר (תשנ"ד, הספ־ריה הקטנה, עם עובד).

שופמן, סופר שנשכח, היה ידוע כאמן הסיפור הק־צר, שיש בו מיצוי של חוויה אישית. גלגולי חייו

הדהוד נוסף

הביאוהו לאוסטריה בשנת 1913, ובה ישב כעשרים וחמש שנה, עד עלייתו ארצה בשנת 1938. שנים רבות ישב בכפר נידח, וצלסדורף שמו, במחוז שטייר־מארק. כפר שבו ישבו במשך דורות רבים אבותיה של אשתו הנוכריה, אני. סיפורי הקובץ מציגים לקו־רא בן־זמננו את הייחוד שבדרך כתיבתו של הסופר. אבל הביוגרפיה המרתקת, העשויה בידיו של חיים באר ב"אחרית־דבר" שלו (ביוגרפיה מקיפה בשם "מאופק אל אופק", נכתבה בידי נורית גוברין), מעלה קווים קשים באופיו של שופמן, קווים אשר, ככל הנראה לי, קשה לקורא הישראלי לעכל את מהותם.

שופמן, סופר עברי, ישב כשמונה־עשרה שנים בכ־פר אוסטרי, כשהוא מנותק בחיי היומיום מן היהדות, מן הלשון העברית החיה והמתפתחת וממחוזות ספרו־תה רבת הצדדים, בארץ ובארצות הגולה. הקשר הפ־עיל היחיד שלו עם העולם העברי היה בחילופי מכת־בים עם סופרים בארץ. הוא השתרש בכפר האוסטרי הנידח ועשה זאת ברצון ובהתלהבות. בגלויית דואר, שנשלחה ב־1921 אל הסופר שלום שטרייט בפתח־תקוה, כתב:

"אנחנו עקרנו את מקום מגורינו לשטיירמארק, אדמת אבותיה של אני, והרי כשבוע שאנו כאן כאמ־צע השרון, אופקים נפלאים, הררי מנוחות, נושא המ־כתבים הולך ובא דרך שדות ותרנגולי הילדות קור־אים מכל עבר... יש לי חשק גדול להשתקע כאן עדי עד" (אחרית־דבר, עמ' 259).

"עדי עד" – הפליט היהודי, נטול השורשים ורדוף התסביכים, מבקש לו אחוזת־נצח באדמה שאיננה שלו. זהו בשבילו הפתרון הסופי. מה רבה האירוניה הנוראה בדרכו של שר ההסטוריה.

מאיגרותיו של שופמן עולה אנחת הרווחה, אנחת הנהנתן שטוב לו. רק הרצחו של ברנר העיב על הרגשתו הטובה בראשית הפרק הארוך של חייו בשטי־יירמארק: "לי טוב כאן, אלמלא ברנר", כתב לשלמה צמח (עמ' 262). הריחוק מן העולם היהודי־העברי, מן הבניה והיצירה, מן הקשיים והסבל ומן הדם והזיע, שהיו מנת חלקם של עמיתיו הסופרים בארץ באותן שמונה־עשרה השנים (1920–1938), שבהן ישב בכפר האוסטרי – לא היה בו כדי לנתקו מן האדמה הטובה, אדמת הנכר. את היופי והכוח, שכה סגד להם, מצא

גרשום שופמן. רק רצח ברנר העיב

מכתבי שופמן עולה כי נהנה לשבת בלב השדות האוסטרים. בכפר האירופי המנותק מיהדות מצא שופמן את היופי והכוח שסגד להם. גם כשהנאציזם עלה

בשדותיה וביערותיה של אוסטריה, ולא בנופיה, בעי־ריה ובמושבותיה של ארץ־ישראל. הארץ נשארה מרוחקת, זרה, מחוץ לתחום. בתירוצים מתירוצים שו־נים התחמק מהפצרות ידידיו לעלות ארצה (שם, עמ' 273).

גם כשהכפר נעשה מרכז של פעילות נאצית לא מיהר שופמן להינתק. כפי שציין באר (עמ' 268), סיפוריו של שופמן – הסיפורים שכונסו בחלק השלי־שי, סיפורי שטיירמארק ב' – הם עדות ספרותית יחידה במינה, למה שאירע בהינטרלאנד האוסטרי השאנן בשנות השלושים. ויש להוסיף על דבריו של באר: שופמן התבונן בשינוי הגדול, שהתחולל ממש לנגד עיניו, כשהוא תקוף־חרדה. אולם, הוא לא מיהר להפרד מן העולם שהיה פעם כה זוהר. הוא המתין עד שתושבי הכפר ייעשו כולם נאצים (גם הסנדלר ניי־הולר, האחרון בבני הכפר שהצטרפו אל התנועה הנאצית): רק כארבעה חודשים אחרי ה"אנשלוס" של אוסטריה לגרמניה במרס 1938, עלו שופמן ומשפח־תו ארצה.

דומה שיותר מכל כתב־התנגדות לציונות הבונה והיוצרת, מגלמת דרכו של שופמן, בתקופתו האוסט־רית, את הגישה המחייבת את הגלות ("לי כאן טוב מאד", כשההדגשה היא על "לי"), גישה המסרבת לק־רוא את הכתובת על הקיר. גם סופרים עבריים נוס־פים יכלו לעלות ונשארו בגולה. אבל, ככל הנראה לי, שופמן הוא היחיד שבחר בדרך של ניכור מוחלט ודבקות באדמת־נכר הנערצת עליו. היתה זו הערצה שלילה רגשי נחיתות שבמעמקי הנפש ובתודעה הלאומית, יחד עם העדפת החיים הטובים.

פה ושם עלה מאיגרותיו של שופמן קו של נטיה גזענית, פרו־ארית. על נערות אוסטריה כתב שהן "בנות גזע מעולה, שיופיין הזר, הבלתי־נתפס...בוקע וחולף כברק את טלטול ופיזור הנפש" (עמ' 251). לא ייפלא, איפוא, שהלב נמשך אחריהן. שונות הן בתכ־לית מן הנשים היהודיות. ליעקב רבינוביץ' הוא כו־תב: "אני חי עכשיו בשטיירמארק חיים לא רעים, בצל קורה אחת, לא עם אשה זו, שבאמת מקלקלת ומפסדת את האיש (קרי: אשה יהודיה – ש.מ.), אלא עם – נערה וינאית אחת, שיקס'ל בלע"ז" (עמ' 261). כשנולד בנו כתב, גם הפעם ליעקב רבינוביץ': "נער יפה מאד. מאשה יהודית אי־אפשר בשום אופן שיהיה נער כזה" (עמ' 263).

אמנם אפשר לראות במשפט האחרון מעין לחלו־חית של הומור יבש, אבל ספק אם יש לנתקו ממסכת התבטאויותיו של שופמן על גזע ועם. חיים באר קרא ל"אחרית־דבר" שלו בשם: "נס אפל – ה'מקרה' של שופמן". אכן, האפלוליות אינה מעטה. הנס הוא, שעל־אף דמדומי החשיכה, יכול היה שופמן ליצור כשהוא מנוכר ומנותק, שבוי בקסמיה של מולדת־לא־מולדת, קסמים מזוייפים בפרק האחרון של תקופת אוסטריה.

לפני כשנה הופיע ספרו של לואי־פרדינן סלין, "מסע אל קצה הלילה" בתרגומה של אילנה המרמן. הופעת הספר עוררה ויכוח ממושך ונוקב: האם היה ראוי לתרגם ולהוציא לאור יצירה (שאין עוררין על רמתה הספרותית) של סופר שהיה אנטישמי פעיל ומובהק? איני רוצה לנקוט כאן עמדה בבעיה קשה זו. לא אומר אלא, שמי שלא ישיב בחיוב על השאלה, האם יש להפריד בין דרך־חייו של הסופר לבין מעמ־דה של יצירתו, יתקשה למצוא צידוק להופעת קובץ סיפוריו של שופמן בהוצאה מחודשת. ■

ובחזרה למחוזות השואה

אלי שי

יצחק בן־נר, דובים ויער, כתר, 212 עמ'

ה ספר נפתח ב־06.30 בבוקר ומסתיים בשעת לילה: על פני המשך המרוכז הזה נפרש מסע שורשים של אחד, דנציגר, המתואר כזמר יש־ראלי מורקן. האיש, הסובל מדעיכת הקריירה, נפתה לשידולי יקירוב הקבלן המושחת, המסדר לו טיול לארץ אבותיו. חמוש במצלמת וידיאו ובחברתו היפה והאילמת קארה, הוא יוצא אל בלארוס, רוסיה הלב־נה. הבוקר עומד בסימן הפסטורליה של הנוף, המיני־ות והוולגרית של מרינה המתורגמנית ועגמומיותו של הזמר, העורך את חשבון מניותיו בפזמונאות העברית. שבע מסעות ובעל חוות צעירה, משחק רב־

מקור

ציגר דמות תייר מערבי שאנן בארץ נידחת המתפע־לת ממצלמתו ומהדולרים שבארנקו.

ככל שהמסע נמשך נחשפת המעמסה שדנציגר סוחב במוזרותיו הנפשיות. מסע השורשים נהפך לחו־ויה של התעמתות עם השואה, הגם שזו לא מגעה באורח ישיר במשפחתו של הגיבור. מה שנראה כהצ־

דנציגר נוסע לחפש שורשים ברוסיה הלבנה. למרות ריבוי צידי הזמן והנזיפה בקלישאות, בכפר הרוסי לא מתרחש נס ספרותי

צה אל הזכרונות, מתגלה כמכונת זמן המסוגלת להד־פוך את ההווה לסיוט שואתי. המדינה המשתחררת מחישוקי הקומוניזם שוקעת לתוך אנרכיה ותחת ענ־נה רדיואקטיבית תוגגים הפשע המאורגן והפאשיזם המתעורר לתחיה. דנציגר מלקט בכפר עדויות לקהי־לה שהושמדה, אבל הטיול שהחל כהרפתקה תעודית מידרדר באופן מחריד.

בפרקים האחרונים, שהם ספק חיזיון תעתועים ספק התרחשות מסויימת, נקלעים דנציגר וזוגתו לסצינת טיהור אתני. מוראות השואה חוזרים אליהם נכונים לעכשיו. במקום יהודים טובחים עתה כוחות הצבא בסיוע האיכרים את המיעוט האודמורטי.

'דובים ויער' נבנה כיצירה רב־מישורית: בעבר הרחוק עומדים הבלחי הזכרון מחיי המשפחה במזרח־אירופה, כפי שעברו דרך סיפורי האב וכפי שהם מעומתים עכשיו עם הזקנים הכפריים שערותם השר־דה בתערובת חנפנות ואנטישמיות. במישור אחר ניצבת תקופת הראשית החלוצית של המשפחה ורש־מי ילדות במושבה. בעבר הקרוב יותר מוגשת תמ־צית הוויתו של דנציגר כזמר פופולרי לשעבר המנ־הל קרבות הישרדות. כל המישורים מושחלים דרך ההווה המרוכז של המסע, שהדרמטי שבו תופח בהא־צה בת יום.

בן־נר מתגלה במיטבו כשהוא מגיע לנגיעה אותנ־טית־אוטוביוגרפית, כנראה. ילדותו של גיבור מושב־ניק. אבל הקטעים הללו מופיעים כקטעי זכרון קצ־רים, האובדים במינון הכללי. לעומת זאת, מישורי רקע אחרים מוגשים בסימן השטחה קצרנית: הזמר המזדקן נותר כמו גזור מכתבות הספר מוספיות. תאורי הראשית בארץ נקראים כמבוא לשיעור בתול־דות הציונות: "והיא היטלטלה בדרכים ... וסללה כבי־שי הארץ ובישלה וכיבסה למייבשי הביצות וקור־חה". התיאורים המזרח־אירופיים צפויים מראש: "חצר קטנה ... וחזיר שמן ... עצי הסקה ... בולבוסים".

בן־נר מנסה לתמרן בכשרון בין המישורים שהע־מיס על ספרו. אך עיצובו של ההווה נותר חפוז, הדהורי השואה מייגעים עד תפלים, ומישור העל של הספר מוחמץ. גורלו של דנציגר העובר מעין "שואה קטנה", ממוסחרת כהפקה זולה לתיירים, מנסה לומר משהו על השימוש המניפולטיבי בשואה, אבל זו מני־פולציה בחזקה שניה והיא פורשת רגל ברמת האילו־תור שלה. הספר מודע לשימוש־יתר בקלישאות, בתוויות, בקטעים שכאילו ניטלו מיומני חדשות ומ־פזמונים, אולם המודעות לכל אלה אינה תורמת להתרוממות מעל למובן מאליו. פגישותיו של דנציגר עם הכפריים הקשישים נראות כלקוחות מסרט המשך גרוע לשואה. העובדה שהגיבור מפיק חוכמות חיים פעוטות, מלוות בדיאלוג פנימי רפלקטיבי ("איזה קישקוש הוליוודי"), אינה מחלצת את היצירה מסר של אילתור כושל על נושא בעייתי ומועד לנפילות. ■

השער הראשי של דכאו. מתוך In The Camps, אלבום צילומים של אריך הרטמן (נורטון, לונדון)

זה העומד בגבו אלינו הוא

רונית מטלון, זה עם הפנים אלינו, עם עובד, 313 עמ'

ק שרי רעות שקשרתי עם עורך של סדרת פרוזה/מקור הגיעו לקיצם משהוכחתי לו שהוא מתפתה להרפיס זרזירי עט שהשכילו לכוונן את כתיבתם על־פי מערכת ההעדפות והחיבות הספרותיות הסמויות והגלויות שלו עצמו. לזכותו של העורך הנ"ל ייאמר, ששבע שנים חלפו עד שההתנפה המגולמת בטקסטים הכריעה את שכלו הישר, וקיבלה ביטוי מפורש בדפוס. לחובתי ייאמר כי נהגתי באותו עורך תמורה מופלגת מדי, מפני שנהיר עכשיו, שאצל עורכים אחרים טרם חלפו שתי שנים מאז נכנסו לתפ־קידם, וכבר קיבלו אהבותיהם ביטוי טקסטואלי מוחשי.

היתה זו שגגה לתלות אשם בעורכים, הלא הם עומ־דים וגבם אלינו. זה שפניו מופנות אלינו, הוא הסופר, זה שמוגדר מילונית כסופר, לצורך הדיון. הלא עורך בא, עורך הולך, מבקר בא, מבקר הולך (וזה כולל גם כותב השורות האלה). שני אלה, במצבה הנוכחי של 'ספרותנו' – מקריים לחלוטין. גם הקורא בא, אם משול מולו הרע, והולך. מי שייאלץ להשאר ופניו אל גיליון הכתוב שחור על גבי לבן הוא הסופר. הסופר הוא הקורא הראשון, וברוב המקרים הקורא האח־רון של עצמו.

חלפו שנתיים מאז מונתה אילנה המרמן לעורכת 'ספריה לעם'. הקונספט הסוציו־ספרותי של עורכת זו גלוי לחלוטין ומוצהר למחצה. מדובר בקונספט מצויין ביסורות חתרניים עמוקים ביחס לפורמולות האסתטיות והפרקטיות של הרומן כמִבְדה, אך עם זאת זהו קונספט מצומצם, מוגבל ל'תחרישי' הסיפורת הפטנית משנות ה־60 וה־70. על־פי כרטיס ביקור זה מיהרו להתיישר זריזי הסופרים. קונספט זה, לא פוסטמודרניזם במובנו הרחב או המצומצם, אלא ...קונת של העדפות מודעות (ובלתי מודעות) המכי־... פיטר וייס, חופן סיטור האנטקה, קורט גינ־ טר גראס, רגישות כאדך מיינהופית מובהקת לסבלו השלישי של המיעוט כסגנון היינריך בל.

קונספט זה מצטיין בראש ובראשונה בדחיה מוחל־טת של הספרות העברית – ברנר, ברדיצ'בסקי וגנסין – משום שהללו, בסיכומו של חשבון, ולאחר פקפוק גלויה, הצטרפו (אמנם, באורח בלתי־פשטני לת־מיכה) ל'צר' הציונות ולא היו ערים לזכויותיו של 'הפליט' הערבי, ההולך ונדרס במגפי העליה השניה והשלישית, ואם מסיבות של טעם אישי. ראוי למהר להזכיר, ששאלת הציונות המעשית כשלעצמה כמעט ולא העסיקה באמת שניים מתוך שלושת הסופרים הנ"ל, אך די בכך שסופרים אלה 'אומצו' על ידי הציו־נות, כדי שיהיו מי שישמרו מהם מרחק גדול.

אני סבור, שאין שום חילוק בין העורכת הנוכחית של "הספריה לעם" לבין העורך הקודם. מה שהתחלף הוא ה'סגנון' השולט. עד לרגע זה ראו ב'ספריה לעם' שלושה ספרים, שעברו את הפילטרים של העורכת. אלה הם ספריהם של בני ציפר ("מארש תורכי"), יצחק בר יוסף ("מזכרת אהבה") וספרה של רונית מטלון ("זה עם הפנים אלינו").

בספריהם של בני ציפר ויצחק בר יוסף, לא אעסוק בשלב זה, למרות טיפוסיותם ומאפייניהם הברורים והד־דומים של כל השלושה. בכולם רסיסי עדויות ושברי ממואוארים של בני מהגרים שנגרפו אל חופי הארץ הזאת וחשו בה זרים, מגוחכים, מאויימים ומרומים על־ידי ראשי הציונות, לא פחות משהפליטים הפלשתינים (להבדיל או לא – תבחר אתה, הקורא) חשו זרים, דחוי־ים ומרומים על ידי מנהיגיהם. יש להניח, ששני צידי המתרס הנ"ל מרמים, ממש כסופרים שכתבו שבאו לא־רץ וחשו בה מיד כמו בבית, למרות הקשיים.

מזה עשר שנים ויותר שאני קורא, בדקדקנות ובק־פדנות, סופרת אחת, רונית מטלון שמה. היא פרסמה בקביעות ראויה לציון, סיפורת בהיקף נובליסטי מצומ־צם בכתב העת "סימן קריאה". יחסי כמבקר לסופרת זו היה דו־ערכי. היתה לי הערכה גוברת והולכת להתעק־שותה לרובב צללי אדם, דלת־עם, אנשים שלא סיגלו לעצמם לשון ויכולת התבטאות, רק מערכת התנהגוי־ות מילוליות מתארשות והולכות (ובשל כך מקבלות, במקרים מסוימים, איכות מקפיאת דם) נוכח מצוקות קיומיות ופיזיות כבדות, ואופק ציפיות נמוך מראש, מה שמקנה לסיפורים האלה עוצמה של לאחר־יאוש. עד כאן צד הזכות.

וצד החובה: איזו מיגבלה, שמנעה ממנה לגלות את הפן העמוק, את הנפשיות שבדמויותיה. הלא סופרים כפוקנר רובבו עד מעמקים את האחרונה והנידחת שב־דמויות הכושים הכורעים על סובכיהם בצילו של איזה מחסן נידח. מסקנתי היתה שרונית מטלון יצרה חיץ (לא לגמרי מודע) בינה לבין דמויותיה, חיץ שסייע לה 'להתקבל', במקומות שבהם המצוקה הקיומית העמוקה בחזות מתארשת, הוגדרה כ'תת תרבות'. חיץ זה לא היה לה לעזור, והוא התייצב בינה לבין הקונטקסט הספרותי, שבמסגרתו ביקשה לה מקום ולגיטימציה. למרות מאמצי הבלטה והרגשה כנים, ותוורים ונשנים, שנתן לה עורך 'סימן קריאה', מנחם פרי (וזאת לזכו־תו), נותרה ההערכה כלפיה נחלתם של מתי מעט.

רונית מטלון. אוה פותה? צילום: רחל הירש

העורך. הוא העומד בגבו אלינו. והסופר, הכותב לטעמו של העורך, עלול לסטות מאיכותו. מקרה רונית מטלון מצביע על נתיב מדאיג

אני מניח שמול כשלונו של פרי לקדמה, הסיקה רונית מטלון מסקנות קשות, דהיינו, שהחיים קצרים והרייטינג חמקמק כפרפר וכולנו, בתוקף הנסיבות, ציידי פרפרים, ומסקנות אלה הגיעו לידינו בצורת ספ־רה החדש, "זה עם הפנים אלינו". אין זה אלא, באמת, אוסף של פרפרים מיובשים, מתפוררים למגע. לפנינו רצף ממואוארים דליל, הנסב – ישירות – אורות מסעה של בת דמותה של המספרת אל דוד עשיר בקאמרון, ובעקיפין, סביב משפחתה, משפחת עולים קשת־יום ממצרים, שעברה המפואר, ממשי או מדומיין, הפך להיות רצף של יום קטנות לא קל ולא פשוט, בשכונת עולים שבעיבורי כביש גהה.

לפנינו נושא טעון, התובע יד של סופר מחמיר, מעמיק ומדייק. אלא, הואיל ואיש לא מבקש סופר מחמיר ומדייק, אלא מסעות אקזוטיים להודו, כוש וק־אמרון, בנוי הספר הזה מסיגמנטים של נוסע לקאמרון, אל חוילתו של הדוד העשיר והמסתורי, בשילוב ממו־תק של תצלומי תקריב משפחתיים עם הקורים הדקים מן הדקים, הקושרים את היום־יום השבור לרסיסים של הקיום בשכונות עולים דלות, אל אותו דוד קאמרוני עשיר.

התחושה, למקרא ספר זה, זהה לתחושתו של מי שמתפתה לצמר־סוכר שנמכר במקומותינו בימי חג־ומועד – גדל־מידות ומפואר למראה, מתוק, צמיג וח־סר נפח בטעימה, ותחושת הקבס והמקלון הטפשי ביד בסיכומו של חשבון. רצף הממואוארים וההערות בנוי לא מלשונו המחמירה של סופר הרואה מלפני ומלפנים. כל מי שישכיל לקרוא בין השורות יבחין שהדוד המס־תורי אינו אלא מיליונר מוגבל ותאב שררה, שחייו עלובים וחסרי תכלית, ממש כחיים בשכונות העולים, ואין בעצם שום הבדל בין הדוד העשיר לבין אביה העני של המספרת. אלא שלצורך עיצוב שוויון המצ־בים הקיומיים דרושה עטו המוכחנת, הלא יודעת רחם, של מספר מחמיר (וקפדן, כאמור). מטלון מציעה במ־קום זאת קצף של לשון ומלמלות של ניסוח.

בחיווי הזה מוצא אני את עצמי במצב אופוזיציוני בלתי נלבב מול עמיתי הממונים על סיקורת הספרים בעיתונות. הללו מלאי התפעלות מן הפאר הלשוני והגיב הנקור הארות של פיוט, המאפיין את הדרך החד־שה אל ההצלחה הספרותית המיידית. לא אבוא עמם בוויכוח, ולא אצטט מה שכתב בזמנו המבקר קארל קראוס ("סופר של ממש ייזהר מלכתוב על מקומות רחוקים ומסעות אקזוטיים – במקרה הטוב יסתבר, כי הם לא היו במקומות ההם כלל ועיקר"). אני מבקש רק לשאול, האם לא קראתם, קולגות נכבדות, את הפרוזה שפרסמה מטלון במהלכה הקודם? כיצד אפשר להסביר תמורה כה פתאומית בסגנון ובנוסח? ואולי סבורים אתם שסגנון ונוסח בספרות הוא דבר שמחליפים אותו כהחלף גרביים?

כמובן, יכולים עמיתי לשאול, מהו המעיין הנסתר ממנו שאבה מטלון תעצומותיה. טלו, עמיתים יקרים, את "הקוורטט האלכסנדרוני" המפואר של לורנס דא־רל, ותראו מניין. ■

המאפיוזו היהודי

מאיר שניצר

רוברט א. רוקאווי, הגנגסטר היהודי בארצות־הברית, תרגם אישה ישראלי, גפן בית הוצאה לאור, 197 עמ'

ל א היה צורך להמתין להסטוריון הישראלי, יליד ארצות־הברית, רוברט א. רוקאווי, כדי לדעת שהגנגסטרים ראויים לאהדה. הוליווד דואגת לכך כבר מראשית שנות השלושים. מאז "פני צלקת" ("סקר פייס"), דרך "הסנדק" ועד "בגסי". הגנגסטר, מה

הדוד מאמריקה

שיהיה, הוא דמות חיובית הראויה להזדהות. נכון, הוא רוצח, שודד, מפיץ סמים, סוחר בנשים. אבל הוא גיבור על־פי כל פרמטר שיפוטי. הוא בא מתוך שורות העם, ומגלם את המאוויים הלא־נסתרים לפרסום, רכי־שת מעמד וכסף.

אין פליאה שהוליווד – מפיצת התרבות הפופול־רית מספר אחד במאה ה־20 – לא הצליחה למצוא לה ... ההכרח של תעשיית הסרטים בחיזור אחר קהל ... משכבות נמוכות הוביל לגיבושם של גיבורים ..., שהם טובים מבחינה דרמטית ונוחים להזדהות. ... זה מוכר גם מטיפוסם של פושעי המערב הפרוע (בילי הנער, ג'סי ג'יימס וכיו"ב), ולא רק מהאלהת ... של טיפוסים קטלניים כאל קאפון, לאקי לוצ'יאנו ... קורליאונה (שהיה רק משל).

במשך עשרות שנים, בהשראת הוליווד, נתפס הגנ־גסטר כפושע ממוצא איטלקי, הפועל בהשראת חוקי ... השתיקה של המאפיה הסיציליאנית. הוליווד המ־סחרית, שעמדה בדרך־כלל תחת שליטתם של אילי ... יהודים, לא נטתה להבליט את הפן היהודי בפ־שע המאורגן בארצות הברית. הצטנעות זו, שמאחוריה ניצבה התפיסה המסורתית בנוסח "מה יגידו עלינו הגו־יים", הביאה לאובדן הקרדיט של הפושע היהודי. למעשה, רק בשנים האחרונות, מאז "היו זמנים באמרי־קה" של סרג'יו ליאונה, מקבל הגנגסטר לבית ישראל את מעמדו הקנוני.

רוקאווי, מודע להשכחה המכוונת של המעורבות היהודית בפשע המאורגן האמריקני, נחלץ אף הוא לה־שיב עטרה ליושנה. למקם את מאיר לנסקי, לואיס "לפסקי" בוכהלטר, אבנר "לונגי" זווילמן, ובמיוחד את ארנולד רוטשטיין, במרכז עשיית ההסטוריה האמ־ריקנית. בספרו החדש "הגנגסטר היהודי בארצות־הב־רית", הוא מביא כרוניקה של הנתעבים שברוצחי אמ־ריקה בשנות ה־20, ה־30 וה־40, שכל ייחודם היה בנימולותם.

נרעש מהיידישקייט של הכולרות עם האקרח, מועד רוקאווי באותה מכשלה הוליוודית מוכרת. גם הוא מע־ריץ אותם. מונה את שבחי הדמים שלהם, מוקיר את יכולתם המבצעית, ומתפעל מכמות החיסולים שביצעו ומאכזריותם. רוקאווי מבסס את הכרוניקה שלו על קטעי עיתונות, ספרים, ארכיוני האף.בי.איי, וכן על ראיונות שהוא עצמו קיים עם כמה משרידי הכנופיות היהודיות ההן.

הספר הזה אינו אלא הרחבה של כמה פרקים מספרו הקודם של רוקאווי – "מהגרים, פועלים וגנגסטרים", שראה אור ב־1990. החוקר משתדל להבליט את הסי־בות החברתיות שזרזו את גיבושו של הפשע המאורגן היהודי. המובילה בין הסיבות היא העובדה כי מדובר בבני הדור הראשון למהגרים, שהדרך הבדוקה להתבס־סותם בחברה החדשה והמתנכרת להם, היא באמצעות הפשיעה. והרי דברים דומים נאמרים כיום בישראל על מקצת העולים ממדינות חבר העמים. נחמתו של החו־קר היא שהפשיעה היהודית באמריקה שככה, מאותו הרגע שבני הדור השני התבססו כלכלית במקצועות אחרים.

אלא שרוקאווי מועד בניתוח שלו. בעיקר בשל השטחיות הרבה, הכמעט רכילותית, של מחקרו. לע־תים מזכירה כתיבתו הריפורטרית את הרמה הדלה של הצהובונים של ניו יורק ושיקאגו, שבהם שיגשג פעם שמם של הגנגסטרים.

זהו כשלון מצער, בעיקר אם משווים אותו למחקר אחר על בני הדור הראשון ליהודות ארה"ב. והכוונה לספרו של ניל גבלר, "אימפריה משל עצמם" (תורגם לעברית לפני כשנתיים), המתמודד עם השאלה כיצד המציאו היהודים את הוליווד. גם ספרו של גבלר גדוש בטיפוסים דוחים (לואיס בי. מאייר, הארי כוהן, ג'ק וורנר ורבים נוספים), שהיו ראשי האולפנים בהוליווד, והפכו לאלילי התרבות הפופולרית. אלא שגבלר, בני־גוד לרוקאווי, נסמך על עומק מחקרי ועל ראיית עולם רחבה, שאינה מבקשת את כותרתו הסנסציונית של צהובון ניו יורקי, כקו האופק שאליו יש לשאוף. ■

חסר לו רֶשע

יוסף לפיד

שמואל כץ, המזרח הפרוע, רשמים ברישומים מחויכים, כתר, 200 עמ'

מ ה שחסר לשמואל כץ כדי להיות קריקטוריסט גדול, הוא קצת רשע. יש לו יד זריזה ועין חדה, לב חם וכשרון רב, אבל אי־פה הרעל, איפה?

בשער אלבום הקריקטורות המפואר שלו מצויר

קריקטורה

רוכן פלאפל, המכונה, כשם הספר, "המזרח הפרוע": ישראלי, חבוש כובע טמבל, מצויד בנשק אוטומטי, וערבי עוטה כפיה, מצויד בסכין, שניהם עונדים סר־טי פרס נובל לשלום, זוללים פלאפל בפיתות. הציור נמשך כסטריפ בתוך האלבום: היהודי והערבי רבים ומפגיזים איש את רעהו – בפלאפלים. זה נחמד, אפילו מבריק, ומצויר בחן רב, אבל, שמוליק – פל־אפלים?

האלבום מכיל מאות ציורים מעשרות שנות עבוד־תו הפוריה של שמוליק כץ ב"על המשמר", ב"מעריב" ובשבועון השווייצי Nebelspalter וגם כמה אקוורלים יפים, שסיגנונם מזכיר "הונגרי" אחר, את יוסי שטרן ז"ל. נכתב כבר רבות על הקריקטורה כמקצוע הונגרי, ולא רק בארץ (דוש, זאב, פרי ז"ל, אפפל, לור ושמואל כץ), אלא גם בעולם הגדול (אפילו ויקי, הקריקטוריסט הבריטי הגדול, היה, בדומה לשמוליק כץ, ממוצא אוסטרו־הונגרי). יהודים, שינקו עם חלב אמם את ההומור של בודפשט (ושל וינה), התקשו, בצאתם לעולם הגדול, לדלג על מכשול השפה ההונגרית, אך מצאו ביטוי לכשרונם בשפה האוניברסלית של הקריקטורה.

מהמבוא האוטוביוגרפי של האלבום אנו למדים, כי שמוליק (אז: אלכסנדר) כץ נולד באמצע שנות העשרים בווינה, אך בילדותו עבר אל קרובי משפחה בהונגריה ושם פקדה אותו מלחמת העולם השניה. באנקדוטה טראגי־קומית, האופיינית לתקופה, הוא מספר, כי בהעדר מכשירי ציור הוא אייר את קיר הצריף במחנה העבודה בעזרת גלולות פחם שקיבל נגד שלשול. בזכות האיורים הללו נצטווה ללמד ציור את בנו של המפקד ההונגרי של פלוגת העבודה, תמורת ארוחת בוקר, שכללה ביצה שלמה.

אבל נמצא גם מומחה יותר גדול לציור מהקצין ההונגרי, שידע להעריך את כשרונו של שמוליק כץ. כהיותו סטודנט בבית־הספר הגבוה לאמנויות בפאריס, בשנת 1953, שמוליק כץ צייר את פיקאסו בוורניסאז' של פסלי פיקאסו. גדול אמני המאה ראה את הציור של דיוקנו, חתם עליו ואף הוסיף מילות עידוד: "לא רע, נער, המשך, לא רע". הציור, עם

שוות הפס, מול רצועת עזה. שמואל כץ, מהספר

ההקדשה, תלוי כיום בסטודיו של שמוליק כץ בגעתון, הקיבוץ בגליל המערבי, שהוא נמנה עם מייסדיו.

שמוליק כץ הירבה לשוטט בעולם וחזר עם ציורים מאלפים, כמו כביש באיראן המרוצף כמו שטיח פרסי, או המלכה נפרטיטי מורידה כובע חדש בחנות אופנה בקהיר, או פסל שבורח מהאקרופוליס באתונה, כי נמאס לו לתמוך בגג הפארתנון. הציור המרשים ביותר באלבום הוא, אולי, זה של עולים אתיופים היורדים ממטוס בלוד, בלילה, והמתבונן בציור רואה רק את גלימותיהם הלבנות.

בניגוד לקריקטורות הפוליטיות שהוא מפרסם בעתונים, כינס הצייר באלבום זה בעיקר ציורים של נוף אנושי. את העולם הפרובלמטי והאכזר שבו אנו חיים, שמוליק כץ רואה ומציג דרך פריזמה משועשעת ומשעשעת של אמן סלחני, המתעקש להאמין בטוב לבן של הבריות. ■

هكذا! من الأصل

מעריב

היום

פנינה ועדנה

פנינה רמון

וחברות אוספות כסף למען "ניצן" במכנסונים

גליה חנוך, עמ' 7

אלוף פיקוד הצפון, עמירם לוין

"את שיטת מכוניות התופת לומד החיזבאללה מהחמאס"

אלוף לוין. "אם אסד ירצה לצאת למלחמה, הגנרלים שלו יאמרו שהם מוכנים"

צילום: חיים אזולאי

החיזבאללה רואה את ההשפעה הציבורית העצומה של פיגועי המתאבדים בתוך ישראל, ומאמץ את השיטה, אומר האלוף לוין. העולם על פי חאפז אסד, מוסיף האלוף, הוא הפוך: הנשיא הסורי חושש כי הרמה היא קרש קפיצה למתקפה ישראלית בכיוון דמשק

או שהרוב חכם
או שהרוב צודק.

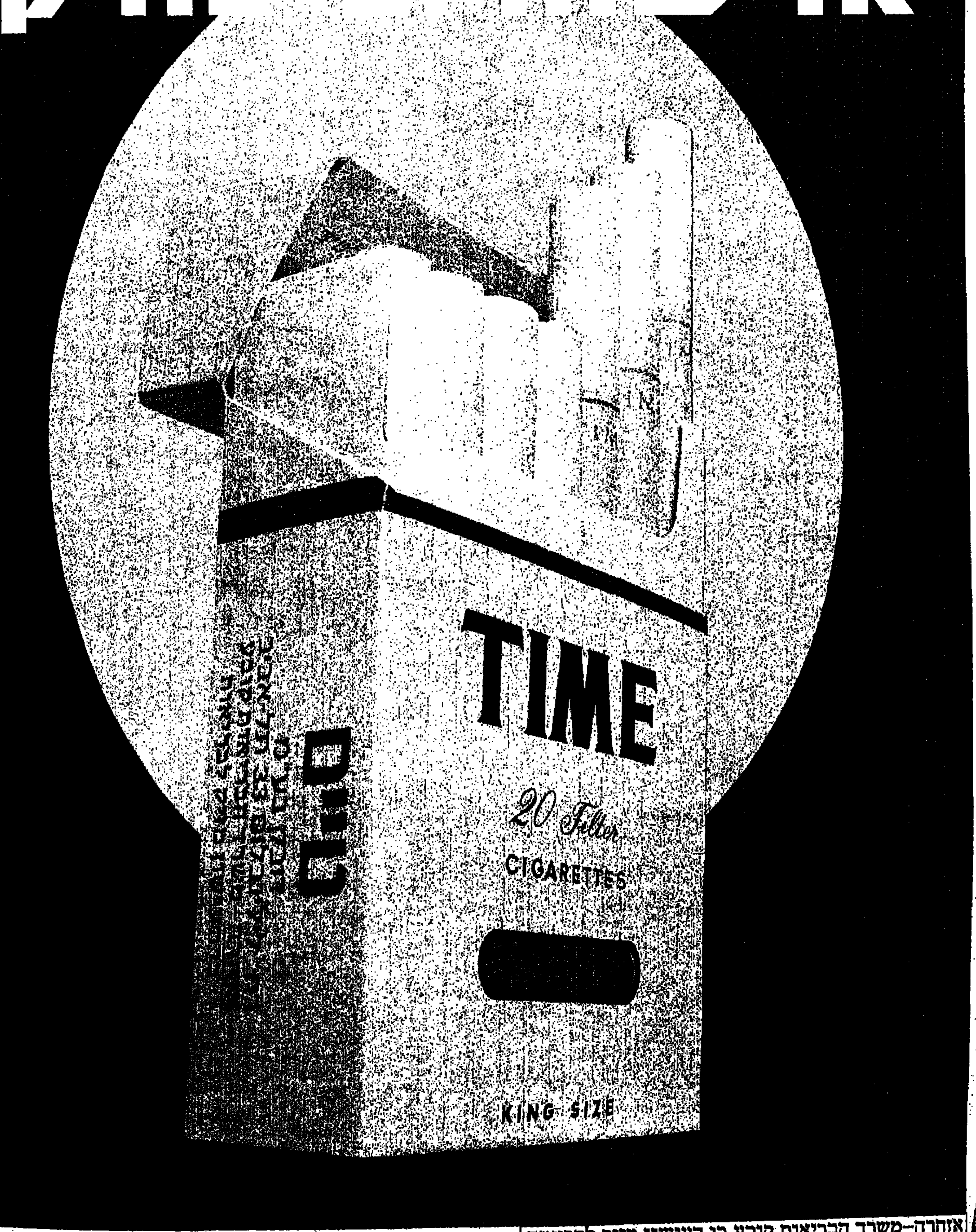

אבנטוב • אליגוב אגף שיווק ופרסום דובק

אזהרה–משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות

הפרלמנט של קוראי מעריב

המסר החינוכי קיים

"עיקרו של החינוך איננו במה שנלמד אלא במה שנותר אצל הלומד לאחר שעבר תהליך של שכחה". אמירה זו מיוחסת לפסיכולוג הלמידה האמריקני סקינר. אסא כשר, הסוקר את חוויות הלמידה המשמעותיות המלוות אותו מימי בית-הספר, מחזק את אמיתותה של אמירה זו ("רפורמה בבחינות הבגרות: מסר מובלע", מעריב, "דעות", 20.4.95). כשר מבקש לשמוע דברים ברורים הנוגעים למסר החינוכי של הרפורמה בבחינות הבגרות, שלדעתו איננו ברור. שאיפתו של כשר היא, שמגמות הרפורמה תהיינה כרוכות ביצירת אקלים חינוכי המטפח את אהבת הדעת ומאפשר למורים להציג בפני תלמידיהם את הפן היפה של אישיותם המקצועית. המסר הזה קיים, וחשוב לחשוף אותו.

רפורמה רחבה מתוכננת בתחום בחינות הבגרות. זוהי רפורמה שאותה הציעה "ועדת בן-פרץ", דו"ח הוועדה נמסר לשר החינוך בחודש אוקטובר אשתקד ואומץ על-ידיו. כשלב ביניים יזם השר את שיטת הבחירות האקראית של המקצועות "ללא חובת בחינה".

ועדת בן-פרץ המליצה, שמספרן של בחינות הבגרות החיצוניות יצומצם באופן הדרגתי, מודרך ומבוקר. הדבר ייעשה בתהליך רב שנתי שיהיה מלווה בהיערכות בתחום הכשרת המורים, בפיתוח דרכי הערכה מתאימות וביצירת תנאים הכרחיים לקיומה של הערכת הישגים תקפה ומהימנה. ההמלצות האלה נגזרות מן ההנחה, שקיימת זיקת גומלין חזקה בין הדרכים של הערכת ההישגים ובין שיטות ההוראה הקובעות, במידה רבה, את איכות הלמידה. לדעת הוועדה, הבחינות מכתיבות את ההדגשים בהוראה לפי מה שנדרש בבחינות ולאו דווקא לפי מטרות הוראה רחבות. הוועדה ממליצה על הנהגת דרכי הערכה מתמשכות ומגוונות, שתחזקנה למידה משמעותית. משרד החינוך נערך ליישום המלצותיה של ועדת בן-פרץ והחל בהתנסות ב-22 בתי-ספר על-יסודיים.

לזכותו של שר החינוך ייאמר, שעלה בידו לטלטל את מערכת החינוך על-מנת שתנוע בכיוונים חדשים. אלה הם כיוונים העשויים לסייע למורים לגלות את כוחם המחנך ולקרב את התלמידים לעולם הדעת מתוך חיפוש מתמיד אחריו. זהו מסר שחשיבותו מרובה. אם המסר הזה נסתר מעין הציבור, ראוי אסא כשר לברכה על שהחיש את תהליך חשיפתו.

ד"ר שלמה בן-אליהו
מרכז ועדת בן-פרץ

אל תבטלו את הבחינות

בכל שפע התגובות על הגרלת בחינות הבגרות ועל הכוונה, בשלב מסוים, לבטל אותן כליל, לא עלתה נקודה מהותית אחת – ביטול ההזדמנויות השוות לשכבות החלשות ולשכבות המתגוררות בפריפריה.

תעודת הבגרות, המבוססת על מבחנים אחידים של רשות ממשלתית, מציבה רף שווה לכל תושבי המדינה. תעודה זהה מצפון תל-אביב או מעיירת פיתוח בנגב, מייצגת הישגים שווים. ברגע שהחלטת המורים תקבע את הציון, יועדפו באופן טבעי בוגרי בתי-הספר היוקרתיים על פני בוגרי בתי-הספר בפריפריה.

אחת הטענות שהועלו על-ידי מצדדי ביטול בחינות הבגרות היא, שאין רע במתן סמכות למורים בתיכון לקבוע את הציונים באופן בלעדי, כי הרי כך נעשה הדבר באוניברסיטאות. אין דיין בוגר משפטים בהרווארד (עם כל ממוצע שהוא) כדיין בוגר מצטיין באוניברסיטת שדה בדרום ארה"ב. גם בישראל קיימת תופעה דומה.

אולם בניגוד לאוניברסיטאות, שבהן אדם בוגר יכול לבחור רגליו לעיר אחרת כדי לרכוש השכלה, תלמיד התיכון מרותק לאזור שבו מתגוררים הוריו. מכאן תתבקש המסקנה, שעדיף יהיה, לטובת הילדים, שהוריהם יתגוררו במרכזים עירוניים שבהם נמצאים בתי-ספר יוקרתיים שתעודותיהם יוערכו יותר על-ידי האוניברסיטאות והמעסיקים.

יש לשער, כי בתי-ספר באזורים עם אוכלוסיה חלשה ינסו לעזור לתלמידים על-ידי הורדת הרף, ומצד שני יקומו בתי-ספר יוקרתיים עם מורים מעולים במרכז. כל זה יקשה על תהליך המיזוג הקשה והבעייתי בלאו-הכי.

עודד כפרי,
באר-שבע

שאלה מיותרת

הארכיבישוף של פאריס, הקרדינל ז'אן-מרי לוסטיז'ה (שהמיר את דתו מיהדות לנצרות) הוזמן לרב-שיח ביום השואה באוניברסיטת תל-אביב, בנושא "שתיקת אלוקים". אני מציע לשאול, בין שאר השאילתות הקשות והחמורות (כגון שתיקתם של האפיפיור פיוס ה-12 ושל הכנסיות ושל העולם כולו, שידע ללא שום ספק על השואה, ומדוע נהרגו במלחמות במשך כל הזמנים מיליוני או מיליארדי אנשים, ומדוע קיימים בעולם מלחמות, עוני, רעב, אסונות טבע מחרידים, מחלות איומות, מוות) את הקרדינל, מדוע האל, או בן האל שלו, ישו, שתק בזמן שנצלב על עץ-תלייה?!

יש לומר לארכיבישוף ולמלומדים באוניברסיטת תל-אביב, מה שנאמר בישעיהו נ"ה, פ"ח: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי, נאום ה'. כי גבהו שמים מארץ, כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם". אולי אז יבינו, שהשאלה מדוע שתק אלוקים, לגמרי מיותרת ולא לעניין.

שמשון שיבק,
בני-ברק

יורקים לצלחת

קוממו אותי ה"ישראלים ממוצא רוסי" שהופיעו בתכניתה של רובי ביום חמישי ה-13.4.95, שנועדה להציג את זווית ראייתם את הישראלים. לא נעמה לי ההתנשאות של "ערש תרבות העולם" המוסקבאית על הישראלי הלבנטיני.

אין אדם יורק לצלחת, גם אם התבשיל דלוח לטעמו. יכול הוא, לכל היותר, לאכול במסעדה אחרת. אלה מושכלות ראשונות של נימוס ותרבות. ואת זאת, עם כל התרבות, לא השכילו כמעט כל המרואיינים לדעת.

הורינו באו ארצה על ברכי תרבות שכללה גם, אבל לא רק, את פושקין או טולסטוי. עולמם היה ספוג גתה, שילר, שייקספיר, דיקנס, בטהובן, מנדלסון, ביירון, היינה, ויקטור הוגו והוגי דעות ומדענים רבים. גם ביניהם היו רופאים, מהנדסים ובוגרי אוניברסיטאות. אלא שאיש מהם לא התמרמר אם לא מצא את פרנסתו דווקא במקצועו. יתרה מכך, איש לא העלה על דל שפתיו שאולי "קנאה" היא המניעה את ה"ילידים". בין ה"מגבלות" של בקורה זו באוריינט, חופש-הביטוי הוא ערך, אולי לא כה מקודש כבאמא רוסיה, ואם לא היה קיים, איך היו הם עושים בו שימוש כדי להעלות את ביקורתם?

בעולם כולו אין מדינה כישראל, הקולטת מהגרים כה רבים ביחס לאוכלוסיה שלה. אין מדינה המשקיעה משאבים על-חשבון תושביה וניכסם במהגרים אליה. אין גם נהגרים כה כפויי-טובה כאחינו המקטרים שבאו מרוסיה. איש לא כפה עליהם לבוא, ואני מנחשת שלא האיראלים בהכרח הנחו את כולם. מעט צניעות והכרת תודה על ששפר מזלם היתה אולי משפרת את זווית הראיה שלהם את הישראלים. אולי גם מקלה עליהם את חבלי הקליטה, העוברים על כל מהגר, גם אם אינו בהכרח רוסי.

מעין פלג,
תל-אביב

אלה הכללים

הפרלמנט של קוראי מעריב מתפרסם מדי יום א'. מתפרסמים בו מכתבי קוראים בענייני השעה ותגובות למאמרים וכתבות שהופיעו ב"מעריב". המערכת אינה מתחייבת לפרסם כל מכתב שיישלח אל המדור. המכתבים עוברים עריכה, על-פי שיקולים מקצועיים. לא יפורסמו מכתבים בעילום שם. תינתן עדיפות למכתבים קצרים (שאורכם אינו עולה על 250 מלה). המערכת אינה מחזירה כתבי יד ואינה מודיעה מראש אם המכתב יפורסם. המען למכתבים: "הפרלמנט של קוראי מעריב", בית מעריב, קרליבך 2, תל-אביב 67132.

הפתרון – רכבת

לא קל להישאר אדיש לנוכח המחדלים בנושא התחבורה בארצנו. כל שקל שמושקע בנושא זה היה יכול להיות מושקע בפתרון האמיתי המושתת על בסיס איתן: הרכבת.

רכבת, בשילוב מערכת רכבת תחתית, תחסל את בעיית הפקקים והחניה בערים הגדולות.

בניית מסילה לאילת תוריד בצורה דרסטית את תנועת המשאיות הקטלניות, בכביש הערבה במיוחד, תחסוך באנרגיה ובמשאבי אנוש. כאשר תקום המסילה והנהלת הרכבת תשכיל להכשיר קרונות מתאימים, נוכל לעלות על הרכבת עם הרכב ולהגיע אחרי כ-3 שעות לאילת!

הרכבת היא מכשיר לפיזור האוכלוסיה. פיתוח רשת מסילות תכמה תגרום לקיצור מרחקים וזמני נסיעה כך שאנשים יעדיפו לגור בפריפריות ולא בתוך העיר מכורח סיוט הנסיעה אל ומתוך העיר.

ברוחב של שלושה מסלולי נסיעה תקינים בכביש, ניתן להעביר ארבעה קווי רכבת. רזרבות השטחים לכבישים הולכות ומצטמצמות. את איילון, למשל, לא ניתן להרחיב יותר.

הרכבת היא הכלי התחבורתי הפולט את הכמות המועטת ביותר של עשן ביחס לכמות המטען (נוסעים, משא). מעבר לכך – בניית קו רכבת אינו מצריך הריסת נופים. להיפך, הרכבת משתלבת היטב בכל צורה של נוף.

לצערי, קברניטי המדינה נוטים לא לקרוב בצורה משמעותית את נושא הרכבת, כנראה בגלל ניגודי אינטרסים. מן הראוי שמישהו שם למעלה יתפנה לטפל באמת ב-75% מבעיות העם: תאונות הדרכים, הדיור, החניה, הפקקים, זיהום האוויר ואיכות הסביבה. הפתרון לכל אלה – הרכבת!

ירון דוזטס,
תל-אביב

התייעלות משונה

דברים מוזרים ומשונים קורים בארצנו. מפעלים כושלים שמאזניהם שליליים לא זו בלבד שאינם מקצצים בהוצאות, וכמרט במשכורות המגוחכות של המנהלים, אלא הם מעלים ומגדילים את משכורות הבכירים ואף מעניקים להם בונוסים שמנים. דוגמה לכך הוא בנק לאומי לישראל. הבנק הראה ירידה של כ-30% ברווחיותו בשנת 1994, והנה: מעלים את משכורתו של מר זנבר ב-10% ומגדילים את הפנסיה שלו ומעניקים לו מאות אלפי שקלים דמי פיטורים, פרישה וכדומה.

לא יתכן שמשכורתו של בכיר בבנק, הנמצא תחת פיקוח הממשלה, שהיא בעלת מניות בו, תעלה במידה רבה על זו של נשיא המדינה או ראש הממשלה. האם אין מקום לבדוק מחדש את הנעשה ולקצץ במענקים ובהטבות שנתנו למר זנבר, בדומה למקרה של מר יפת?

דוד עוגן,
תל-אביב

דבר בשם עמך

נאיף אלארג'וב מחברון (הפרלמנט של קוראי מעריב, 23.4.95) מאשים את ממשלת ישראל במה שקרה ברצועת עזה ובגדה המערבית.

את מכתביך לעיתונות הישראלית, אלארג'וב, אתה כותב בזכות הדמוקרטיה הישראלית המאפשרת לך זאת, ואתה חושב, שבזכות דמוקרטיה זו אתה גם יכול לבוא בטענות לממשלת ישראל? אמנם יש לי הסתייגויות רבות ממעשיה של הממשלה, אבל זו עדיין ממשלת המדינה שלי, ולא אתה תחליט עד כמה היא צריכה להיות אמיצה. אתה זה שיכתוב לה לפנות התיישבות יהודית?

ובאשר לקיצונים המטורפים, כדבריך – דבר בשם עמך. כשיש רצח, הנקרא, משום מה, פיגוע, אין אחד בעם ישראל שצוהל או רוקד על הגגות, גם לא כשנפגעים אויבינו. אז יפה שאתה מטיף להפסקת האלימות ולשלום, מי יתן וירבו כמותך, אבל לא נפקיר את בטחוננו בארצנו במחוות חד-צדדיות כדי לפייס את האורבים לאדמתנו.

ניצה סנדרוביץ,
חולון

גיל הראבן

לזייף אבל

יום השואה הוא לא יום צער העולם, הוא יום צערנו

לפני שנים אחדות הזדמן לי לבלות את ערב תשעה באב בחברת קבוצה של יהודים קליפורניים מן השמאל האמריקני המעודכן. כדרך אנשים מעודכנים, עידכנו חברי הקבוצה את מנהגי יום האבל הזה ואת משמעותו. ישבו היהודים על הרצפה במעגל בין נרות דולקים, אחזו ידיים, עצמו עיניים, ובקולות מהוסים שוחחו על המשמעות הסמלית של חורבן. כיוון שהיו אלה אנשים משכילים, נמצאו להם אסוציאציות רבות: אחד נזכר בעם הווייטנאמי, רעהו, למען האיזון, הזכיר את סבל החיילים האמריקניים ששבו משדות הקרב אל בית-לא-בית. אשה אחת זכרה את הפלשתינים שגורשו מארצם, שניה דיברה על הנייטיב-אמריקנס (אינדיאנים), שלישית על השחורים. גם את כדור הארץ הם הזכירו, בדיבורים נוגים על זיהום סביבתי, על הרס יערות, על חורבן מתקרב. כיוון שאני נוטה לעצום עיניים בפרהסיה, יכולתי להתבונן בהם, ומחשבה בלתי מנומסת לא הרפתה ממני: אלה אינם אנשים אבלים. אינני מאמינה באבלם.

נזכרתי בסיטואציה הזאת כשקראתי על תוכניתו של סמי שלום שטרית, מנהל בית-ספר "קדימה", לאזכר ביום השואה את טבח הארמנים, את חיסול האינדיאנים ועוד פרשיות ג'נוסייד. הבעיה בתפיסה זו של יום הזכרון איננה ביטול ייחודיותה של שואת העם היהודי, כפי שטען הסופר אהרן מגד, שהרי ניתן לדון בשואה בהקשר של טבח עמים מבלי לטשטש את ההבדלים בין זוועה לזוועה. את זה ניתן לעשות בשיעורי היסטוריה, מסגרות וחינוך לאורך כל השנה, ואיש לא היה בא בטרוניות על סמי שלום שטרית אילו התקין תוכנית לימודים רחבת מבט שכזאת.

אלא שיום השואה הוא מעיקרו יום התייחדות וזכרון ולא תחליף לתוכנית לימודים בהיסטוריה ובסוציולוגיה. עד כמה יכול אדם להרחיב את טווח האבל שלו מבלי לזייף אבלות ערפילית ולהשקיע את עצמו בתוגת עולם חסרת מיקוד ופשרה? יום השואה איננו יום צער העולם. הוא יום צערנו, והצער עדיין קרוב ואותנטי. אותנטי בהרבה מהצער על חורבן המקדש, ולכן כל נסיון להרחיב אותו באופן מלאכותי, לוקה בזיוף גרוע מזה של קבוצת היהודים המעודכנים מברקלי, קליפורניה.

ואם בהרחבת תורעת האבל עסקינן, יש כאן גם צד חשוב של אופנתיות פוליטית: מדוע להתאבל על הארמנים ולא על הקמבודים? ומה עם מיליוני קורבנותיו של סטלין? או שמא איזכורם של אלה איננו נעים לאוזניו של איש שמאל? ומה עם רצח מאות אלפי נשים בימי הביניים? ולמה לא להזכיר רצח שיטתי של תינוקות באותה התקופה? ומה באשר לתינוקות הנרצחים כיום לא מטעמי גזענות או אנטישמיות? כי מה איכפת לו לתינוק מאיזה טעם הוא נרצח?

יש למין האנושי הרבה זוועות לזכור והרבה דברים להתאבל עליהם, אך נסיון ללכד את כל הזכרונות אל תוך סמל אחד, מקהה את האבחנות ומטשטש את הרגשות. איש איננו מסוגל להתייחד ברצינות עם כל-כך הרבה קורבנות, שתחת המטריה של אבל כללי על מצב האנושות, נשארים חסרי שם, חסרי פנים, חסרי הקשר אנושי.

אך טבעי הוא שאדם יתאבל על הקרובים לו, ואין הדבר פוגע בזכרם של מתים רחוקים ובתוקף אסונם. אפשר שסמי שלום שטרית חש באופן אותנטי שיהודים אשכנזים, בולגרים ויוונים שנרצחו בשואה, אינם קרובים אליו יותר מהארמנים. אם זו תחושתו, יהודים מעורכבים יוכלו ודאי להבין אותה. קשה יותר להבין מדוע השר רובינשטיין נותן לכך הכשר.

חדשות ומשמעות

כתב הצעת נישואין על הישבן
מעריב, 26.4.95

אברהם תירוש

קצרת לאומית כרונית

נגיפי המחלה אינם מבחינים בין ספורט ופוליטיקה וחקיקה וכלכלה. הכל נגוע. לאף אחד אין סבלנות להסתגל לכלום. גם לא לתהליך השלום

נתחיל בכדורגל. כמה ירדו לחייו של מאמן הנבחרת הלאומית, שלמה שרף, כאשר הנבחרת הפסידה משחק אחר משחק במסגרת מוקדמות גביע העולם – משימתו הראשונה כמאמן הלאומי. הכל ידעו, ובעיקר מומחי הכדורגל, שאלה צעדיה הראשונים של הנבחרת במגרש האירופי ושמשלמים "רעבע-געלט" במקרים כאלה ושנבחרות גדולות מישראל כשלו במעמדים דומים ושצריך אורך רוח – אבל כל זה לא עזר.

כי מעבר לתענוג העילאי שיש בלחתוך מאמן לאומי שמנמן לחתיכות – גם אין אורך רוח. יש קוצר רוח לאומי. קצרת כרונית. חוסר סבלנות טבועה בדם. ראיית הרגע ולא ראיית המכלול. התייחסות רק למה שמתרחש מתחת לאף ולא באופק וקצת מעבר לו.

והנה, עברה תקופת ההסתגלות, חלף שלב ההתחשלות, שולמו "דמי הלימוד" – והנבחרת הלאומית השתפרה והתקדמה לבלי הכר והיא נראית ומשחקת אחרת אפילו כשהיא מפסידה, כפי שארע בשבוע שעבר.

עכשיו, קחו את מה שקרה בכדורגל והעבירו לכל תחום אחר בחיים הלאומיים שלנו, ותראו איך זה עובד גם שם. כי אם קוצר רוח וראיית הרווח הרגעי הם מחלה לאומית – וזה אכן כך – נגיפי המחלה אינם מבחינים בין ספורט ופוליטיקה וחקיקה וכלכלה וחברה. הכל נגוע.

נעשה את הקפיצה הגדולה ביותר – מכדורגל לתהליך השלום ומשרף ובוני לרבין ופרס. תהליך שלום אחרי עשרות שנות משטמה ומלחמות, דורש זמן ואורך רוח ומבט כולל לפחות כמו תהליך של משחקים מוקדמים על גביע בינלאומי כלשהו. היה ברור מראש, בשלום כמו בכדורגל, שיהיו קשיים ונצטרך לשלם הרבה יותר מ"רעבע-געלט" ויהיה צורך בוויתורים ובתקופת הסתגלות הדדית קשה.

אבל כשזה קורה, והתהליך בעיצומו, עם כל מה שהיה חזוי מראש – נכון, עם יותר מהחזוי בתחום הטרור – הקצרת תוקפת בכל עוזה ואין אורך רוח ואין מבט מרחיק ראות, יש רק ראיית הרגע. והמסקנה ה"מתבקשת": לבטל הכל, לחסל את התהליך, להחזיר את הגלגל אחורה, "להרוג" את רבין ופרס, רק מפני שעכשיו, בשלב זה, יש קשיים ובעיות, ולמי יש כוח וסבלנות לחשוב מה יהיה בסוף התהליך. ואיני מתכוון דווקא לאלה ששללו אותו מראשיתו.

ואפשר ללכת גם לנושאים פחות גורליים, שאף בהם קיימים סימפטומים של המחלה הלאומית הזו. למשל, החוק לבחירה ישירה של ראש-הממשלה. כמה עמלו על החוק הזה וכמה חקרו ובדקו ומשכו והתדיינו – עד שהכנסת הקודמת אישרה אותו סוף סוף, ואף קבעה טווח זמן סביר עד הביצוע והחלתו שיופעל רק בבחירות '96. אבל עוד טרם הופעל ואיש עדיין לא התנסה בו, וכבר יש ח"כים שקצרה רוחם.

נדמה להם, שאופן תיפקודו של ראש-הממשלה הנוכחי, השולט בממשלתו ביד חזקה, מציב בעיה שעלולה להחמיר ו"לחסל את המשטר המפלגתי" כאשר נושא תפקיד זה ייבחר ישירות בידי הבוחרים. ונראה להם, שהבחירה הישירה תיצור מצבים בלתי אפשריים בכנסת, אם ראש-הממשלה יהיה ממחנה אחד והרוב הפרלמנטרי מהמחנה האחר. ומסתבר להם פתאום, שראש-ממשלה שייבחר ישירות, עלול להיות נתון לסחיטה מצד סיעות בכנסת לפני כל חוק או החלטה שיבקש להעביר. ולכן צריך לדחות את כל העניין.

כאילו כל אלה תגליות מפתיעות של השנתיים האחרונות. כאילו לא ידעו בעת בישול החוק שיכול להיות גם ראש-ממשלה חזק – זה קרה, כמה מפתיע, פעמיים-שלוש בתולדות המדינה. וכאילו אין בעולם דוגמאות לראש רשות מבצעת ממפלגה אחת המתפקד מול רוב ממפלגה יריבה ברשות המחוקקת. וכאילו אפשרויות הסחיטה נתגלו זה עתה באיזו הארה משמים, ולא היו מעולם לא אצלנו ולא בשום מקום אחר על פני האדמה.

לא, הכל היה ידוע והכל היה ברור והכל נלקח בחשבון – חוץ מהמחלה הלאומית. חלק מאלה שקוראים לעצור, לדחות, לבטל – אולי רובם – רואים את הרגע, את הרווח הפוליטי הרגעי, או ליתר דיוק את החשש להפסד פוליטי רגעי, ויותר מזה לא מעניין אותם.

חלק אחר, שניתן לייחס לו עמדה עניינית יותר לגבי הבחירה הישירה, נקיה משיקולים פוליטיים צדדיים, הוא בקצרת ישראלית אופיינית: אם יש קשיים וצצו בעיות שלא חשבנו עליהם ועלולים להיות קשיי-ילדות ביישום – אז למה צריך את כל זה? למי יש סבלנות ואורך רוח להתחיל ביישום החוק כפי שהוחלט, לתת לו לרוץ ולבדוק תוך כדי יישומו – וזו הבדיקה האמיתית – אם הוא ראוי או בעייתי.

הצילו! חמצן!

שורה ציטוט

"לא יכולתי לעמוד בזה".

ג'וש סלומון, סטודנט לבן בן 21 ממרילנד, ששינה את צבע עורו לשחור כדי לבדוק מה מרגישים שחורים, והחזיק מעמד ימים ספורים בלבד. מעריב, 26.4.95

אילן כפיר

אביר העיתונות

עמוס שוקן דיבר ברדיו על "גורמים עבריייניים" שחדרו לעיתונות. קווים לדמותו של המתלונן

עמוס שוקן, מו"ל "הארץ" ו"רשת שוקן", עשה בשבוע שעבר מעשה שלא ייעשה ליריב, אפילו לא לאויב. היציאה הפומבית שלו נגד אחד המו"לים הנחקרים בפרשת האזנות הסתר, תוך פגיעה בכל כללי האתיקה והסתכנות בתביעת דיבה, חשפה בפני כל את דיוקנו האמיתי של אביר העיתונות הישראלית.

באמירה בוטה, שלוחת רסן, בסגנון אלים ומשמיץ, שאין בו זכר לאותה תרבות שוקנית, מבית אביו המנוח גרשום שוקן, התגלה הבן כאיש נוקם ונוטר. בצדקנות מתחסדת קרע האיש במו ידיו את מסכת העיתונות הנקיה, הטהורה, האחרת "מול כל מצוצב הזה", שאותה הוא התיימר לייצג.

מי שאינו מכיר את עמוס שוקן יכול להתרשם בטעות, כי מה שהנחה אותו היה אותה שעת שפל ברימוי העיתונים כתוצאה מן הסערה המתרחשת בהם, והחשש לשמה הטוב של התקשורת הכתובה בישראל. ולא היא. למיטב הכרתי, פעל עמוס שוקן לא ממניעים אידיאולוגיים, אלא מסיבות רגשיות. הוא ביקש לנקום במי שמאס בו כשותף, אחרי שגילה כי פיו ולבו אינם שווים וכי במעשיו ובדיבוריו הוא פועל נגד האינטרסים של השותפות.

שוקן לא היה הוגן דיו כדי לספר למאזיני הרדיו (רשת ב', "הכל דיבורים", 25.4.95), שהוא היה שותפו של נמרודי ברכישת מעריב וכי השותפות הזו בוטלה מאחר ששוקן לא עמד בפרטי החוזה. האם אז, לפני כשלוש שנים, היו בעלי מעריב כשרים והיום, אחרי שמאסו בו, הם עבריינים? למר שוקן התשובה.

בעולם התקשורת הישראלית אין לאיש ספק, כי המערכה בין הגדולים (ושוקן אינו נמנה עימם) חרגה מכללי התחרות ההוגנת, אבל כל עוד הרשויות המוסמכות לא אמרו את דברן, לא ברור באיזו רשות ובאיזו סמכות נטל לעצמו את תפקיד התובע, השופט והתליין.

להתפרצות של עמוס שוקן הרבה סיבות גלויות ולא פחות מכך נעלמות. לי נראה, שהסיבה העיקרית למהלך שנקט היא קנאה בארנון מוזס ובעופר נמרודי, שהצליחו במקום שבו נכשל. קינאה על כך שהפכו את "ידיעות אחרונות" ואת מעריב לענקי תקשורת עם שותפויות בחברות זכייניות בערוץ השני ובטלוויזיה בכבלים. בהשוואה למוזס ולנמרודי, שוקן הוא הכרוז הצולע של העיתונות הישראלית, וכלשון ירחון "התקשורת" – הלוזר של עולם העיתונות הישראלית. שוקן נותר מחוץ לערוץ השני ולכבלים, ולפני שבועות אחדים הוכתה הקבוצה שלו גם במכרז לרדיו האזורי. לא איש כמוהו יסלח למי שהותיר אותו בחוץ.

היו ימים, לפני שנים, שבהם הערכתי את שוקן על מלחמתו ביוניונים ובממסד העיתונאי שניסה למנוע את הוצאת "חדשות" לאור. היום כבר ניתן להעריך, שבניהול אחר, אמין ומקצועי יותר, יכול היה להיות עיתון זה אחד המובילים, הדינאמיים, החדשניים והרווחיים בישראל. בים דמעות התנין של ההספדים על סגירת "חדשות", שיבחו הכל את שוקן על ההקרבה שגילה ועל נכונותו להפסיד מיליוני דולרים למען הגשמת חלום עיתונאי. לרבים מיוצאי "חדשות" שנקלטו ב"ידיעות אחרונות" ובמעריב בעמדות בכירות אין ספק, שאילו ארנון מוזס או עופר נמרודי היו המו"לים של "חדשות", היה העיתון הזה חי ומשגשג היום.

ולסיום, משהו נוסף על ההתחסדות השוקנית. גם שוקן העסיק חברת חקירות פרטית (ספקטור), לדבריו לצורך הגנה מפני מתחרים. או אולי יבוא האיש ויספר לנו מה עשה באותה פגישה לילית עם שני המו"לים האחרים, שבה נדונו דרכים להפסקת-אש ביניהם? האם היה צופה נייטרלי או אולי יותר מכך? אביר העיתונות יודע את התשובה.

שורה ציטוט

"היינו צריכים לנצח".

מאמן הכדורגל הוותיק, דויד שווייצר. מעריב, 26.4.95

יומן מעריב

תוכנית מדינית

לקראת פגישתו עם הנשיא קלינטון בוושינגטון השבוע, התווה ראש הממשלה, יצחק רבין, בראיון ב"קול ישראל", את תוכניתו המדינית לשנה הקרובה:

● רבין יהיה מועמד מפלגת העבודה לראשות הממשלה בבחירות של 1996.

● הוא מקווה להגיע להסכם עם אסד תוך שנה, ולערוך משאל עם עוד לפני הבחירות. הוא עדיין לא אומר בפה מלא, שמדובר בנסיגה מכל הגולן.

● הוא יקדם את מימוש הסכם אוסלו, אך בשלב זה לא ייפנה ישובים. רבין תוקף את הליכוד, המתנגד להסדר הקיבוצים המבטיח את קיומם של "קיבוצי הספר". מה שרבין לא אומר הוא, שאפשר לתמוך בקיבוצי הספר, מבלי לשפוך מיליארדי שקלים לתשלום החובות של יתר הקיבוצים.

● רבין מקווה שהעליה ברמת החיים תסייע לעבודה בבחירות. מכאן שניתן לצפות לצעדים כלכליים שייטיבו עם העם.

שבס רגאל

שמעון שבס התפטר מכהונת מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מפני שיצחק רבין שאל את השאלה שהיהודי הגוסס שואל בבריחה, לאחר שכל בני משפחתו התאספו סביב לערש הדווי שלו: "ומי שומר על החנות?"

רבין חש כי הוא נכנס לשנת בחירות, כאשר העורף המפלגתי שלו חשוף. אם היה לו ספק בכך, בא סגן השר ביילין ומציע לדחות את בחירתו של ראש הממשלה בבחירות אישיות. תביעה זו מכוונת נגד רבין, מתוך חשש, שאם יזכה בבחירות ב-1996, הוא יהיה שליט יחיד לא רק במדינה, אלא גם בעבודה. זה יחסום את דרכם של הצעירים, שביילין שייך אליהם. זה גם ישים קץ, סופית, לכל אמביציה של שמעון פרס לשוב ולתפוס את הגה השלטון.

יצחק רבין לא יכול לסמוך על מזכ"ל המפלגה, נסים זווילי, שימנע התארגנות נגדו. לכן הוא שולח למערכה המפלגתית את נאמנו, שמעון שבס. בתמורה יזכה שבס, אם רבין ייבחר לראשות הממשלה, לכהונה כשר. שבס יהיה המשנה למלך: שבס רגאל.

צפוי עכשיו מאבק בין שמעון שבס ונסים זווילי על ניהול העבודה במערכת הבחירות. יש להניח, כי בין השניים ייצא כמנצח חיים רמון.

היטלר יוגנד

ככל שפסול להשוות יהודים לנאצים, לפעמים זה מתבקש: הטבח שד"ר ברוך גולדשטיין ערך במתפללים בחברון, או ההיתר הנבזעי שהרב אלבה נתן להרוג ערבים, שייכים לאותה קטגוריה.

אך מה שפרופ' צימרמן, ראש הקאתדרה ללימודי גרמניה באוניברסיטה העברית, אמר בראיון שפורסם במספר מקומונים בסוף השבוע, הוא לא רק בלתי נסבל, אלא גובל בטירוף. הנה כמה פנינים מדבריו:

● "חיבור ספרות עם פוליטיקה בתנ"ך מאיים יותר מאשר ב"מיין קאמפף".

● "חיילים שמתנדבים במיוחד לשירות בשטחים נתפסים כגיבורים, כאשר בעצם ניתן להקביל את רוח ההתנדבות הזאת לגרמני שהתנדב לשירות ב־אס.אס."

● "יש מגזר שלם בחברה הישראלית, שאני יכול לקבוע ללא היסוס שהוא העתק של הנאצים. תראה את ילדי חברון: הם בדיוק כמו נוער היטלר".

מי שיעז לעורר שאלה, אם אדם החושב ומתבטא כך ראוי לחנך תואמי אס.אס. באוניברסיטה בירושלים, ייתקל מיד בזעמם של מגיני החופש האקדמי. וגרוע מזה: מכחישי השואה יוכלו מעכשיו להשתמש בדבריו של מלומד ישראלי (המוכר היטב בגרמניה), כעדות לכך, שהנאצים לא היו גרועים יותר מהיהודים בארצם.

■ יוסף לפיד

סדרי הסעות לבתי העלמין הצבאיים
ביום הזכרון, יום ד' 3.5.95

באישור המפקחים על התעבורה

מתחנה מרכזית חדשה בתל-אביב
לראש פינה – בשעה 06:45 מרציף 603
לקרית ענבים – בשעה 08:30 מרציף 608
* כל הנוסעים בשירות זה יזכו ל– 50% הנחה על מחיר הנסיעה.

מתחנה מרכזית ישנה בתל-אביב
לבית העלמין הצבאי בקריית שאול בקווים: 521, 524, 525, 531 - מרציף ד'. חזרה בגמר הטקס.

מתחנה מרכזית חיפה
לראש פינה מרציף נסיעות מיוחדות מספר 1 בשעה 08:15.

לבית העלמין הצבאי בחולון
קו 85 מת.מ. תל-אביב ומת.מ. ראשל"צ סמוך לשער הצבאי.
קו 90 מת.מ. תל-אביב לבית העלמין.
קו 95 לבית העלמין השער הצבאי.
קו 98 לבית העלמין שער חדש, השער הצבאי.

חיפה
לבית העלמין הצבאי במחנה דוד - מרחי שפירא דרך תחנה מרכזית בקו 45.
לבית העלמין הצבאי במחנה דוד - מרחי שפירא דרך אלנבי וחזרה עד הדר בקו 44.
מתל-אביב לבית העלמין הצבאי בחוף הכרמל. קוים 900, 901, 921.
חזרה - בגמר טכס האזכרה.

מתחנת אגד עפולה
לבית העלמין בעפולה בשעות: 09:00, 09:30, 10:00.
חזרה – בגמר טכס האזכרה.

מתחנת אגד נהריה
לבית העלמין בנהריה בשעות: 09:00, 09:30, 10:00, 10:30.
חזרה בגמר טכס האזכרה.

מתחנת אגד עכו
לבית העלמין הצבאי בנהריה בשעה 09:00.
חזרה בגמר טכס האזכרה.

מירושלים
להר הרצל בקוים: 2א, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 21א, 23, 26, 27, 39, 150, 152.

לקרית ענבים
בקו 187.

בכל הנסיעות ליעדים הנ"ל תינתן הנחה של 50% לכל המחזיקים בתעודות של משרד הבטחון – אגף השיקום.
כל תעודה מזכה שני נוסעים בהנחה.

קווי "אגד" יפעלו מתחילת השרות ועד גמר השרות עם שינויים בלוחות הזמנים מאלו של ימים רגילים ויותאמו לביקושים

קווים שלא יפעלו ביום העצמאות יום ה' 4.5.95

אזור דרום והמרכז (קווים בינעירוניים)
112, 144, 154, 156, 159, 161, 162, 166, 168, 169,
170, 178, 179, 192, 200, 203, 214, 226, 238, 239,
247, 256, 270, 274, 280, 300, 310, 313, 316, 317,
318, 320, 323, 333, 352, 354, 364, 365, 366, 368,
373, 374, 375, 376, 379, 386, 389, 391, 392, 395,
397, 402, 406, 410, 421, 423, 425, 429, 430, 434,
436, 439, 440, 441, 443, 447, 449, 450, 452, 453,
454, 455, 457, 460, 464, 470, 471, 473, 479, 502,
504, 505, 508, 510, 521, 524, 532, 551, 552, 564,
567, 568, 570, 571, 572, 573, 575, 576, 577, 578,
600, 604, 605, 618, 621, 627, 642, 650, 692, 700,
703, 705, 708, 721, 758, 819, 821, 826, 829, 832,
833, 836, 843, 845, 846, 854, 855, 870, 876, 900,
904, 922, 966, 991, 992, 993, 995.

הקווים הבאים יפעלו במתכונת מיוחדת:
– קו 245 יפעל רק מתל-אביב.
– קו 397 מבאר-שבע יפעל בשעה 08:00 בלבד.
– קו 428 יבוטל רק מירושלים.
– קו 468 יפעל בקטע עטרות – תל-אביב – עטרות.
– קו 900 יפעל רק מחיפה לת"א החל משעה 15:15.

אילת
4

אשדוד
2, 3, 7, 8, 9, 012, 014, 015, 33, 038.

אשקלון
3, 6, 9, 016, 019, 021, 022, 023, 037.

באר-שבע
032, 035, 038, 039, 41, 042, 043, 044, 46, 051, 52, 053, 054, 55, 059, 061, 063.

גדרה
1

דימונה
4, 5, 10, 048.

הוד השרון
2

הרצליה
4, 7, 10, 12, 17, 032.

זכרון יעקב
11, 70.

חדרה
1, 6, 11, 21, 26, 30, 31, 40, 056, 057, 058, 61, 63, 66, 78, 79.

חולון/בת-ים – ת"א
1, 4א, 74, 75, 79, 94, 95, 97, 97א, 98.

יבנה
18

כפר סבא
2, 5, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 032.

לוד
2, 2א, 11, 14, 16, 21א, 22, 23, 47, 069.

נתניה
4, 4א, 5, 5א, 9, 10, 11, 12, 14, 17, 18, 22, 24, 26, 029, 039, 040, 49.

עזה
037, 038.

פרדס חנה
37, 42.

קרית גת
1, 10, 011, 20.

קרית מלאכי
1

ראשל"צ
4, 6, 6א, 10, 17.

רחובות
2, 3, 3א, 25, 27, 31, 32, 033, 035, 38, 039, 40.

רמלה
1, 2, 3, 4, 4א, 10, 12, 21, 24, 016, 017.

רעננה
1, 2, 4, 6, 37.

שדרות
1.

אזור ירושלים
153, 156, 158, 164, 165, 167, 173, 176, 178, 402,
410, 420, 421, 423, 425, 428, 429, 434, 439, 440,
443, 447, 448, 449, 468, 470, 471, 473, 949, 955,
964, 966.

קו 468 פועל בקטע עטרות – תל אביב – עטרות

בית שמש
11, 24, 27.

ירושלים רבתי
2, 16, 18א, 24, 24א, 26, 26א, 28, 28א, 29, 30, 34, 35א, 36א, 36, 41, 42, 43, 44, 46, 46א, 49, 49א, 99.

קרית ארבע
051, 068, 69.

אזור חיפה והצפון
121, 145, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172,
173, 181, 185, 188, 191, 192, 202, 222, 248, 249,
252, 253, 254, 255, 260, 263, 264, 270, 281, 296,
336, 341, 343, 348, 351, 355, 357, 362, 363, 367,
409, 415, 417, 420, 430, 432, 434, 437, 442, 461,
500, 503, 505, 511, 522, 790, 791, 792, 793, 794,
796, 797, 798, 799, 826, 828, 829, 832, 833, 834,
836, 843, 845, 846, 877, 878, 904, 922, 948, 949,
953, 955, 964, 966, 971, 995.

חיפה רבתי
1, 1א, 2, 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13,
15, 16, 20א, 21, 22, 23א, 24, 26, 27, 27א,
29, 30, 31, 32, 34, 35, 36א, 38, 39, 43,
46, 47, 48, 49, 70, 71, 76, 77, 78, 083,
084, 087, 088.

בית שאן
15, 017.

טבעון
1, 2, 3, 10, 73א, 074.

טבריה
3, 9, 016, 017, 018, 021, 023, 028, 030, 036, 40, 42, 50, 51, 52, 53, 54, 055, 56, 58, 70, 72, 74, 75, 79.

כרמיאל
1, 2, 3, 12, 14, 31, 32, 70, 76, 78.

נהריה
9, 19, 20, 024, 028, 033, 039, 040, 042, 043, 045, 047, 048, 050, 081.

נצרת עילית
10, 10א, 16, 18, 22, 030, 34, 45, 47.

עכו
5, 60, 061, 061 א', 062, 064, 065, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73, 075, 77, 79.

עפולה
1א, 5, 20, 023, 024, 025, 26, 027, 31, 32, 35, 049, 51, 52, 55, 59.

צפת
9, 11, 12, 13, 14, 42.

קרית שמונה
2, 14, 020, 023, 025, 026, 027, 029, 030, 033, 035, 036, 051, 055.

קריות
054, 55, 58, 065, 066.

ראש פינה
11, 14, 18, 56, 058.

מידע נוסף ופרטים מלאים ניתן לקבל בלשכות המודיעין בתחנות אגד בכל הארץ ובמרכז המידע הארצי, טלפונים: ת"א: 03-5375555, ירושלים: 02-304555, חיפה: 04-549555.
שעות פתיחת מרכז מידע: ביום הזכרון 3.5.95 וביום העצמאות 4.5.95 מ-06:30 - 23:00.

אגד
ה ת נ ו ע ה ש ל ה מ ד י נ ה
מברכת את עם ישראל בחג עצמאות שמח

"אסד רואה את העולם הפוך מישראל"

אסד מאמין שלא סוריה היא שמאיימת עלינו, אלא ישראל מאיימת על סוריה באמצעות השליטה בגולן, אומר אלוף פיקוד הצפון, עמירם לוין. אלא שלפני סוריה, מגלה האלוף לוין, מתנהלת מלחמה יומיומית, קשה ומתוחכמת, עם ארגון החיזבאללה בלבנון

אלוף לוין. 60 תקריות אש בחודש בלבנון צילום: חיים אזולאי

מאת יהודה גורן

"אם הנשיא הסורי האמו אסד יחוש כי המשא והמתן לשלום בין ישראל לסוריה נקלע למבוי סתום, הוא עלול לחשוב בעתיד על אופציה צבאית. ואם היה נוצר מצב כו היה אסד מחליט היום על מלחמה, היו הגנרלים שלו אומרים לו שמבחינה צבאית ניתן לצאת למלחמה", אומר אלוף פיקוד הצפון, עמירם לוין.

ערב יום העצמאות תשנ"ה, סבור האלוף לוין כי אסד רואה את העולם באופן הפוך מישראל רואה אותו. אסד מאמין שלא סוריה היא שמאיימת על הגליל והכנרת, אלא ישראל וצה"ל מאיימים על סוריה באמצעות שליטה בגולן. "יש לו שני עקרונות ברזל המנחים אותו. האחד, שרמת הגולן כלל אינה לדיון אלא בראש ובראשונה ולפני הכל יש להחזירה לסוריה. רק אחר כך ניתן לדבר על דברים אחרים. והשני, ברגע ששני הצדדים החלו לשוחח על עקרונות הסדרי הבטחון, הוא קבע את עיקרון השוויון, מה שרבין מכנה 'עיקרון ההדדיות'. והמשמעות היא שכל דבר חייב להתבצע שווה בשווה בשני הצדדים, אם בנושא הפירוז ואם בנושא תחנות ההתראה".

הצבא הסורי ממשיך להתאמן כאילו אין שלום באופק. הכיוון הוא תגבור ותיזוק הכוח. יכולתו בקרב מגננה זוכה לציון גבוה, כמו גם יכולתו במתקפה. גם רמת הכוננות שלו טובה. תוכנית ההתחמשות שלו פועלת על פי הקצב המתוכנן. היצע נשק עולמי אמנם לא חסר עם התפרקות צבאות מזרח אירופה, אלא שחלפו הימים הטובים בהם העניק לו הפטרון הסובייטי אשראי לא מוגבל. היום, כדי לקבל זנב של מיג, חייב הקונה לשלם במזומן ומייד, וארנקו של אסד ריק. "נכון שסוריה מבודדת יותר מבעבר", אומר האלוף לוין, "אבל לצאת לפעולה צבאית במטרה להוציא את ההליכים המדיניים מקפאון זה בידיו של אסד וסכנה זו קיימת".

■ ■ ■

ברמה המיידית יותר, האויב מצפון הוא ארגון החיזבאללה. אלוף לוין מעדיף להגדיר את החיזבאללה לא כארגון טרור, אלא יותר כארגון גרילה הנוקט לעתים בשיטות טרור. ההגדרה קובעת את תפיסת הלחימה נגד הארגון. החיזבאללה, אומר לוין, רואה את שיטות הפעולה של "אחיו", החמאס והג'יהאד האיסלאמי, וטוב לו.

"הפעלת מכונית התופת בשבוע שעבר בדרום לבנון, על-ידי מתאבד גשוי ואב לשלושה, בוצעה בין היתר לאחר שחיזבאללה ראה כי לחמאס ולג'יהאד היו הצלחות כאלה בארץ, ולאור ההשפעה הציבורית העצומה שנוצרה בארץ בעקבות מכוניות התופת. היינו מוכנים לכך. הערכנו בצה"ל, בעקבות כל אלה, כי ארגון חיזבאללה, שלא הוא ולא כל ארגון אחר בלבנון הפעיל נגדנו מכוניות תופת מאז 1989, עלול לנקוט בצעד כזה בתוך איזור הבטחון, כפי שאכן ארע בשבוע שעבר. לא הצלחנו לסכל את הפעולה אך ההקפדה שלנו על נהלים, בתוספת אלמנט המזל, גרמו לכך שהיה לנו מספר נפגעים מועט יחסית. "ישנן תשובות למכוניות תופת נהוגות בידי מתאברים. הן חלקיות אמנם. השיירה של צה"ל שמרה על רווחים גדולים בין רכב לרכב, כך שאם בכל זאת תתפוצץ מכונית תופת כפי שקרה, תיפגע רק מכונית אחת בשיירה. אנו גם מקפידים שבכל רכב יהיו מעט חיילים ככל שניתן, כדי שאם כבר תתפוצץ מכונית תופת, לא רק שייפגע רכב אחד בלבד אלא גם מינימום חיילים.

"במכונית האאודי הלבנה היו בין 100 ל־200 ק"ג חומר נפץ. המחבל המתאבד לא הצליח להצמד לשיירה, הן בגלל התנהגות השיירה ושמירת הנהלים, ובנוסף חייבים לזכור באיזה מצב נפשי ובאיזה לחץ היה נתון המחבל באותן שניות גורליות בהן ידע והבין כי הוא הולך להתפוצץ לרסיסים, והוא מתלבט ומתחבט לקראת קץ חייו, לאן להסיע את מכונית התופת בשיירה, האם לתחילתה, או אולי לסופה או לאמצעה, ולכן ככל שהתנהגות הנוסעים בשיירה ושמירת הנוהלים טובה יותר, כך הסיכון שלנו פוחת, וכך גם היה".

באיזור הבטחון בדרום לבנון קיים נוהל ברזל בשל החשש ממכוניות תופת, לפיו אסור לכלי רכב לנוע אלא אם נוסעים בו שני נוסעים ומעלה. אלוף לוין מגלה כי במושב מכונית התופת ליד הנהג המתאבד הוצבה בובה בדמות אשה, כדי ליצור את הרושם שזוג רגיל נע במכונית, ובכך לצמצם את הסיכוי לסיכול פעולת ההתאבדות. על סרט הווידיאו שהציג החיזבאללה, אומר לוין שצולם במצלמת וידיאו עם טלסקופ, בציר שבין קונין לכפר א־שירי בתוך אזור הבטחון, בטווח מספר קילומטרים ממקום הפיצוץ.

■ ■ ■

צה"ל, אומר אלוף לוין, מצוי תחת לחץ כבד. בתקופה זו מרכז החיזבאללה מאמץ עליון כדי לפורר את צד"ל. צה"ל, המממן את צד"ל, משקיע גם באוכלוסיה האזרחית באזור הבטחון, בתשתיות, בחינוך ובבתי חולים. חיזבאללה מבקש לערער את צד"ל עד היסוד, ולשם כך פועל במספר תחומים. זה מתחיל בלוחמה פסיכולוגית באמצאות הטלוויזיה והתקשורת הכתובה, הפעלת הממשל הלבנוני, והפצת כרוזים בהם מוצגים אנשי צד"ל כבוגדים ומשתפי פעולה עם ישראל, הפוגעים באינטרס הלאומי של לבנון.

"אי אפשר לומר שהלחץ לא משפיע", אומר האלוף לוין, "בעיקר על השיעים והמוסלמים באזור הבטחון. חיזבאללה גם מרכז מאמץ לפגוע בבכירים ובמפקדים בצד"ל. בנוסף הם מנסים לפגוע ולהתיש בידי פצצות מרגמה, סאגרים, קטיושות ותותחים את מוצבי צד"ל הקטנים יחסית, מתוך כוונה שבראייה לעתיד יהיה קשה להחזיק במוצבים אלה".

"חייבים לזכור באיזה מצב נפשי היה המחבל באותן שניות בהן ידע כי הוא הולך להתפוצץ, והוא מתלבט ומתחבט לקראת קץ חייו, לאן להסיע את מכונית התופת בשיירה"

"האוכלוסיה בכפרים שמצפון לאזור הבטחון פגיעה הרבה יותר מהאוכלוסיה בנהריה ובקרית שמונה, וחיזבאללה אינו יכול להפקר ללא הבסיס העיקרי שלו המושתת על הכפרים השיעים שמצפון לאזור הבטחון. אם אלה ייטשו כפי שהיה כבר בעבר, בניגוד לאי נטישת שום ישוב שלנו בצפון הגליל, יתקשה חיזבאללה לתפקד", קובע האלוף.

■ ■ ■

מתחילת השנה, במשך ארבעה חודשים, לא נהרג חייל צה"ל בדרום לבנון כתוצאה מפעולה יזומה של חיזבאללה, למרות שבממוצע ישנן 60 תקריות אש בחודש באיזור הבטחון, "אך אין זה אומר שמחר בבוקר לא יהיה חלילה הרוג".

"נהרגו לנו שלושה חיילים מתחילת השנה בפעילות יזומה של צה"ל, גם מצפון לאזור הבטחון: חייל אחר שעלה על מילכוד ישן, אחר במבצע מצפון לאזור הבטחון ליד יעתר, וחייל נוסף בשל בתקלה במרגמה. בתקופה זו הרגנו יותר מ־30 מחבלים. יש לנו מראשית השנה פצועים שלא אנקוב במספרם, שניים מהם באורח קשה והיתר קל או קל־בינוני. מבין שני המצועים קשה, אחד מהם הוא חייל נח"ל שנפצע בראשו. זכרונו חוזר אליו והוא כבר מצליח ללכת. החייל השני, צנחן שנפגע אנושות ברגלו ובראשו מפגיעת טיל סאגר, עבר קטיעת רגל קשה ולפני כמה ימים החל להגיב, ומצבו מוגדר היום קשה ולא אנוש".

עיריית ירושלים • האגף לתרבות

נשף חג'יגי ליום העצמאות

בתיאטרון ירושלים לאמנויות הבמה יום רביעי ג' אייר תשנ"ה, 3.5.95

התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור
עם דוד ד'אור
בתכנית מיוחדת ליום העצמאות
אולם שרובר 22:00

"שרים עם נעמי שמר"
לאוהבים לשיר בצוותא
אולם רבקה קראון 22:00

ערב פולקלור מיוחד לתיירים
"הורה ירושלים, הורה אפרוחים וחבורת זמר"
אולם הנרי קראון 22:00
SPECIALLY FOR TOURISTS ISRAEL SONGS AND FOLK DANCES
HENRY CROWN AUDITORIUM 10 p.m.

בסיום המופעים:
נשף ריקודים באכסדרת תיאטרון ירושלים
"התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור"
תזמורת "השגריגים" במוסיקה לריקודים עד אור הבוקר.

כרטיס הכניסה לאחד המופעים כולל כניסה לנשף ריקודים

מכירת כרטיסים:
"בימות" שמאי 8 טל' 250905
"קלעים" שמאי 12 טל' 256869
תיאטרון ירושלים טל' 610011

מחירי הנחה מיוחדים למנויי תיאטרון ירושלים ולקבוצות מאורגנות

israel
משרד התיירות

אומרים תודה לרוזן ברנדוט

כ־50 שנה לאחר שניצלה בזכות הרוזן ברנדוט, תגיע עליזה סוקולובסקי לאירוע "חזרה לחיים", שייערך ב־14 במאי במוזיאון ת"א. ברנדוט, שהיה מתווך האו"ם באיזור, נרצח ב־48' בירושלים, ע"י הלח"י. לקראת המפגש המתוכנן עם בניו של הרוזן ועם עוד רבים שהציל, היא לא מצליחה להירדם מהתרגשות

שרגא מילשטיין (מימין) ועליזה סוקולובסקי. את שניהם הציל הרוזן ברנדוט ממוות

מאת עדה כהן

"כשהגיעה לבסיס הידיעה על רצח ברנדוט", מספרת עליזה סוקולובסקי, "הייתי היחידה שבכתה. לבשתי אז מדי אחות בצה"ל, והחבר'ה סביבי הרימו גבה ולא הבינו למה העולה החדשה הזו מזילה דמעות על ברנדוט שאיננו".

ברנדוט, שהיה מתווך האו"ם באיזור, נרצח בספטמבר 48' בירושלים, ע"י אנשי הלח"י. סוקולובסקי בכתה עליו משום שחבה לו את חייה פעמיים. ב־14 במאי ייערך במוזיאון תל אביב אירוע – "חזרה לחיים", שמארגנת האגודה לידידות ישראל־שוודיה, לציון 50 שנה להצלת ניצולי השואה משוודיה. ישתתפו הנסיכה קריסטינה, יו"ר הצלב האדום השוודי, שר החוץ, שמעון פרס, וכנראה גם שני בניו של פולקה ברנדוט, שהיה יו"ר הצלב האדום בימי השואה ולאחריה.

גם סוקולובסקי תהיה שם. אני מכירה אותה יותר מ־40 שנה. היא שכנתי ממול. גידלנו את ילדינו יחד. רק השבוע, על כוס קפה במטבח שלי, שמעתי ממנה את סיפור חייה.

"בפעם הראשונה", היא מספרת, "הציל ברנדוט אותי ואת שתי אחיותי, עם עוד 200 נערות ממחנה ריכוז והעביר אותנו מהרכבת לאוטובוסים ומשם לדנמרק ושוודיה. זה היה בסוף 44'. הייתי אז בת 14 ושקלתי 25 ק"ג. אחיותי הבוגרות החזיקו אותי על הידיים ותמכו בי כל הדרך, אחרת לא הייתי נשארת בחיים. כשהגענו לשוודיה, אושפזתי מיד בבית חולים, לחצי שנה".

כששוחררה מביה"ח נשלחה לפנימייה בצפון שוודיה. "רק שם נודע לי שהגיעו עוד פליטים ושמבצע ההצלה אורגן ע"י ממשלת שוודיה, הצלב האדום וברנדוט. שתי אחיותי הבוגרות יצאו לעבוד. אותי אימצה משפחה שוודית. הם התקשרו עם אחיותי והיו מזמינים גם אותן לחגים.

"כשסיימתי את לימודי בפנימייה, ביקשתי ללכת ללמוד בבית ספר לאחיות. כל זכרונותי היו של האחיות הנפלאות שטיפלו בי בבית החולים והצילו את חיי. רציתי להיות כמותן".

■ ■ ■

עליזה לבית שלוסר נולדה בצ'כיה לאם הונגריה ולאב צ'כי, יהודים אמידים, לא ציוניים במיוחד. "לא היה לי שום קשר על ישראל, ציונות, פלשתינה ויהודים. מאז שדרכה כף רגלינו בשוודיה בכלל לא פגשתי ביהודים. כשסיימתי את לימודי בבי"ס לאחיות, שוב באה לי ההצלה מכיוון ברנדוט. פעם שניה שהאיש הזה התערב בגורלי.

"יום אחד בא גבר זר לביה"ח ושאל אותי: 'נכון שאת יהודיה?' עניתי בחיוב. הוא אמר שהם רוצים להחדיר כמה יהודים למשלחת ברנדוט לפלשתינה, שאוכל לנסוע עם המשלחת כאחות במדי הצלב האדום. האיש שאת שמו לא ידעתי אז, רמז שאולי חלק ממשפחתי ניצלה ויתכן שבארץ אוכל למצוא אותם. השתכנעתי.

"את ברנדוט פגשתי בראשונה כשהייתי תלמידה בבי"ס לאחיות והוא בא לבקר בביה"ח. הוא התעניין לדעת מי ממשפחתי נשאר בחיים ומה עושות אחיותי. הן סיפרו לי שהוא בא לראות אותנו בגרמניה לפני שהוציאו אותנו לשוודיה.

"הולבשתי במדי אחות של הצלב האדום השוודי. טסנו דרך רומא. אותו גבר זר אמר לי אז שאמעיט בדיבורים ולא אתיידד עם איש, עד שנגיע לירושלים. עשיתי כדבריו. הסוף היה טוב".

את שרידי משפחתה לא מצאה סוקולובסקי בארץ אבל בעל מצאה. בחור ממוצא דרום אפריקאי, שלמה סוקולובסקי, שבא להילחם כאיש מח"ל (מתנדבי חוץ לארץ).

"רק שנים אח"כ נודע לי שהגבר שפנה אלי במסדרונות ביה"ח היה זאב גולומב. יום אחד הוא טילפן ושאל לשלומי. זו היתה התרגשות עצומה. את חיי הטובים בישראל ואת משפחתי הנפלאה אני חבה גם לאלמוני שהביא אותי לפלשתינה".

סוקולובסקי נרגשת לקראת המפגש בעוד שבועיים. "אני חבה לשוודים את חיי. אולי אפגוש אנשים שהכרתי אז. כבר לילות אני לא ישנה מהתרגשות. כל השנים החוויות האלה נדחקו. שלמה לא רצה שאדבר על העבר. רצה שאשכח אותו. עם הילדים דיברתי מעט מאוד על זה. אני אסירת תודה לשוודים ששיקמו אותי ואולי אודות לזה הצלקת שנשארה לי קטנה יותר ממה שיכול היה להיות מנת חלקי".

גם שרגא מילשטיין, ראש מועצת כפר שמריהו, נרגש מאוד מהמפגש. עד לשבוע שעבר לא ידע שסיפור חייה דומה במעט לסיפור חייו.

מילשטיין נולד בפיוטרקוב שבפולין, העיר בה הוקם הגטו הראשון. כילד היה בגטו ובמחנה עבודה. "בסוף 44', כשצבאות בריה"מ התקרבו, החלו הגרמנים להעביר יהודים למחנות הריכוז בגרמניה. הועברתי עם אחי, כיום תושב עדה, למחנה בוכנוואלד. בינואר 45' הגענו לברגן בלזן. הייתי בן 12. ב־15 לאפריל נכנס הצבא הבריטי לברגן בלזן ומצא אלפי פליטים מזי רעב וחולים. הצלב האדום השוודי, שבראשו עמד ברנדוט, החליט להעביר חלק מניצולי המחנה להבראה בשוודיה. כך הגענו אחי ואני לשם. שקלתי אז 29 ק"ג. הקשר עם הצלב האדום השוודי היה קשר של הצלה. מעבר מתופת לחיים כמעט רגילים. הם קלטו אותנו בצורה יוצאת מהכלל. הטיפול הרפואי היה נפלא. המעבר הזה של אנשים־ילדים־שילדי־אדם לשיקום בתהליך ארוך, נראה לי היום, כמו אז, כדבר עצום".

מילשטיין יצר קשר מיידי עם הקהילה היהודית השוודית בעזרת שליחי עליית הנוער. "טקס חבר מצווה שלי, כילד יתום, התקיים בבית הכנסת המרכזי בשטוקהולם ע"י ד"ר ארנפרייס, שהיה הרב הראשי ליהודי שוודיה. השליחים מהארץ יצרו עבורנו את התשתית החינוכית ולימוד השפה העברית. כתוצאה מזה מרבית הילדים שהיו עימנו עלו ארצה. נשארתי בשוודיה עד יולי 47'. כשפרצה המלחמה הייתי בן שש. לישראל הגעתי בפברואר 48'.

"אני אסיר תודה לשוודיה ולברנדוט על שהצילו אותי ואת אחי. אינני יודע מה היו מניעיו, אבל מפעל ההצלה הזה יצר בי אמון בבני אדם שעשו דברים בשבילי, בלי לקבל תמורה. בית המלוכה השוודי והעם השוודי ראויים לתודה פומבית מכל אלה שהתארחו אצלם באותם ימים נוראים וזכו להכנסת אורחים כה נדיבה".

משרד הפנים

פקידי הבחירות לצורך בחירת ועדה חקלאית
שליד מועצות מקומיות מסוימות
צו המועצות המקומיות (א), תשי"א־1950
בחירת נציגי החקלאים לועדות החקלאיות הקבועות
שליד מועצות מקומיות מסוימות
הודעה מס' 1 בדבר הכנת רשימת החקלאים

בהתאם לסעיף 17 לתוספת השניה לצו המועצות המקומיות (א) תשי"א־1950, נמסרת בזה הודעה כי –

1. בתוקף סמכותו לפי סעיף 121 לצו האמור הורה שר הפנים כי למועצות המקומיות המפורטות מטה תהיה ועדה חקלאית קבועה:
אבן יהודה, באר יעקב, בנימינה, גוש חלב, גבעת שמואל, גדרה, גן יבנה, גבעת עדה, זכרון יעקב, יבנאל, כנרת, כפר שמריהו, כפר תבור, כפר יונה, מגדל, מטולה, מנחמיה, מזכרת בתיה, עומר, עתלית, פרדס חנה - כרכור, קדימה, ראש פינה, רמות השבים, רמת השרון, תל מונד.
2. בחירת נציגי החקלאים בועדות החקלאיות יקויימו ביום כ' בתמוז תשנ"ה (18.7.95).
3. כבוחר ברשימת החקלאים יירשם כל אדם שביום הקובע - י"ח בניסן תשנ"ה – (18.4.95), היום בו מינה שר הפנים את החתומים מטה כפקידי בחירות – ושנה שלמה לפני כן, היה חקלאי, וכן – אם איננו תאגיד – שיום הולדתו ה־18 חל לא יאוחר מיום י"ח בניסן תשנ"ה – (18.4.95) דהיינו יום הולדתו לא יאוחר מ־18 באפריל 1977.
4. תוך 7 ימים מיום פרסום הודעה זו בעתונים (כלומר עד יום ז' באייר תשנ"ה – 7.5.95) רשאי כל אדם להגיש לפקיד הבחירות המתאים, החתום מטה, בקשה מנומקת בכתב לרישומו כבוחר ברשימת החקלאים של המועצה המקומית שבשטח שיפוטה נמצאת האדמה החקלאית, רצוי שהבקשה תוגש לפי טופס שדוגמתו אפשר להשיג אצל מזכיר המועצה המקומית הנוגעת בדבר. בבקשה יש לפרט אם המבקש הוא בעל האדמה החקלאית או מחזיקה ומעבדה ומאיזה תאריך וכן חשטח בדונמים, הכתובת ומספרי הגוש והחלקה.
כן יש לציין בבקשת את תאריך הולדתו של המבקש.
5. את הבקשות לפי פסקה 4 לעיל יש להגיש לפקיד הבחירות לועדה החקלאית לפי המען של המועצה המקומית הנוגעת בדבר.
6. בעלים משותפים, או מחזיקים ומעבדים במשותף אדמה חקלאית שבחלוקת מספר הדונמים שבה למספר השותפים – אין שותף הזכאי ל־2 דונמים לפחות, רשאים לקבוע, בהסכמת כל השותפים מי מביניהם יראה כחקלאי; מספר החקלאים יהיה כמחצית מספר הדונמים האמור; באין הסכמה כאמור – לא יראו אף אחד מהשותפים כחקלאי.
7. המונחים "אדמה חקלאית" ו"חקלאי" מוגדרים בסעיף 1 לתוספת השניה, והמונחים "בעל", "מחזיק", "בניך" ו־"אדמה חקלאית" בסעיף 1 לצו המועצות המקומיות (א), תשי"א־1950.
8. לחבא יפורסמו הודעותיהם של פקידי הבחירות החתומים מטה במשרדה הראשי של המועצה המקומית הנוגעת בדבר וכן על לוחות המודעות עליהם נוהגת המועצה המקומית לפרסם את הודעותיה לתושבים.

פקידי הבחירות
(אבן יהודה) פרחה קוצרו, (באר יעקב) פנינה גולדנברג, (בנימינה) מרים גלזר, (גבעת שמואל) נחום זבצקי, (גדרה) סלינה אלעזר, (גן יבנה) מלכה בורגנה, (גבעת עדה) אורי דניאלה, (גוש חלב) בני טרבלסי, (זכרון יעקב) עפיף עמאר, (יבנאל) נחמה מזרחי, (כנרת) שרה לוי, (כפר שמריהו) שפרה שינברג, (כפר תבור) דורית בן עזרא, (כפר יונה) סאמי תלאוי, (מגדל) לביב טריף, (מטולה) קובי יעקב, (מנחמיה) סמיר רוק, (מזכרת בתיה) משה קריה, (עומר) עטרה מרכוס, (עתלית) רוממה תמאם, (פרדס חנה־כרכור) משה בן חיים, (קדימה) אידה אוהר, (ראש פינה) דוד פולק, (רמות השבים) יעקב מידן, (רמת השרון) רחל דוד, (תל מונד) ציונה לבקוביץ.

פנינה רמון 1

פנינה רמון 2

פנינה רמון 3

צילומים: משה שי

ההסתדרות זה לא מה שהיה פעם

כמה הן יפות. פנינה רמון, של חיים, אריאלה טרנר, של יעקב, הוגט אלחדד, של נסים זווילי, ועוד הרבה נשות עסקים, בידור ואופנה, הוכיחו על הבמה שיש להן מה להראות. 500 נשים תרמו לילדי "ניצן" 120 שקל כל אחת, ונהנו מכל רגע

מאת גליה חנוך

פנינה רמון לובשת מידה 36 ויש לה רגליים דקות ומרשימות. בשורטס היא נראית מצויין ואחרי תצוגת האופנה שאירגנה שלשום, אפשר להגיד שהיא נראית ממש טוב בכל דבר שהיא לובשת.

רמון, יו"ר "ניצן", אגודה לקידום ילדים לקויי למידה והסתגלות, וגם אשתו של חיים, אירגנה שלשום אירוע לא שיגרתי. 20 נשים מעולם הבידור, העסקים והאופנה, הציגו ביום שישי בצהריים בגן אורנים, תצוגת אופנה מיוחדת למען "ניצן". את הרעיון לקיים את התצוגה הגו פנינה רמון ואירית תאומים, חברת הנהלת "ניצן". כאן המקום לציין שרמון ותאומים מחפשות כל הזמן גימיקים כדי לשכנע אנשים לפתוח את הארנק למען האגודה ובשנה שעברה הפיקו בניה של דגל ישראל ענק, מקוביות לגו, בחזית מוזיאון ת"א.

השנה גובשה רשימה של "דוגמניות" פוטנציאליות: הוגט אלחדד, מנכל"ית חברה להשקעות ופיתוח וזוגתו של נסים זווילי, עדי גנני, מנהלת יחסי החוץ של מכללת האופנה "שנקר", אריאלה טרנר, מנהלת השיווק של "סנפרוסט" ודירקטורית כביש חוצה ישראל, ג'ודי שלום ניר מוזס, עיתונאית ורעייתו של ח"כ סילבן שלום, נאווה דיסנצ'יק, מנכ"לית המשכן לאמנויות הבמה, רובי פורת שובל, שחקנית ומנחת תוכנית טוק שואו, ישראלה שטיר, מנכ"לית משותפת לקבוצה שטיר, עדה לזרוביץ המאפרת, לאה פריץ, ראש מגמת עיצוב אופנה ב"שנקר", חני פרי, מנהלת אירועים והפקות, עדנה לב הזמרת, ויטה רווזב, בעלת "ויטה קייטרינג", ענת בירן, מנחת תצוגות אופנה, מגישה בטלוויזיה וסטודנטית.

מוטי רייף התנדב להפיק את האירוע, שוקי זיקרי עיצב את התסרוקות, "אמיקה" תרמו את קולקציית קיץ 95' וגן אורנים את האולם.

כ־500 נשים שילמו 120 שקלים כל אחת, תמורת ארוחת בוקר (שכללה גם פשטידות וממרח שוקולד), שי קוסמטי ועיתון נשים. אבל הן באו בעיקר כדי לראות תצוגה של דוגמניות שלא רואים כל יום. לרוע המזל, המזגן התקלקל, התצוגה התחילה באיחור של שעה ורבע, והפודרה שנמרחה בבוקר בקפדנות נזלה על החליפות האלגנטיות.

אבל גם כאן ההצגה חייבת להימשך. מאחורי הקלעים התאפרו הבנות. רמון, מיוזעת, בגופיה לבנה ומכנסי חאקי, סיפרה שלא היו קריטריונים מיוחדים לבחירת הדוגמניות וכל מי שרצתה השתתפה. "תראי, זו עבודה קשה. באנו בשבע בבוקר. האיפור והסירוק לקחו שעות. עשינו חזרה גנרלית. בסך הכל נהנינו".

מה חלאה, תשכנעי גם את מזכ"ל ההסתדרות לדגמן בשביל האגודה?

"אני חושבת שחיים יותר טוב יותר בדברים אחרים", פוסקת פנינה רמון.

בינתיים יש בעיות אחרות, גם לחיים, גם לבנות שכאן. רובי מקטרת שחם לה, עדנה לב מסרבת להצטלם ולאה פרץ טוענת שהתסרוקת שלה פומפוזית מדי.

כשהן עלו על המסלול, נשמע גל מחיאות כפיים סוערות וגם המזגן, איזה מזל, התחיל לעבוד. גילת אנקורי שהנחתה (בהתנדבות), הציגה את הדוגמניות וסיפרה גם כמה ילדים יש לכל אחת. כדי לאזן את התצוגה השתתפו גם דוגמניות של ממש, מהוותיקות, כמו קיטי ממן, דורית ילינק.

פנינה רמון, ישראלה שטיר, וג'ודי ניר מוזס נתגלו כדוגמניות מקצועיות, עם חוש קצב מפותח וסיבובים במקומות הנכונים. הוגט אלחדד, לעומתן, חששה מעט והגיחה למסלול רק שלוש פעמים. יענקל'ה טרנר ומושיק תאומים, הבעלים, מחאו כף בהתלהבות בכל פעם שאירית או אריאלה צעדו על המסלול. ויטה רווזב פשוט קרנה מאושר ורובי פורת שובל חשפה את שיניה בחיוך רחב.

דודו דותן עינטז בחולצת ג'ינס פתוחה והקהל פשוט התמוגג. כולן באמת נראו מצויין בחליפות פשתן בצבעים עליזים והשתדלו לתת לקהל שואו טוב. את תמונת הסיום חתמה פנינה רמון לצלילי פסקול הסרט "אשה יפה". הצטרפו אליה כל המשתתפות והקהל ממש שאג מהתלהבות. בדרך החוצה העירה מישהי שדווקא לראות בגדים על נשים אמיתיות ולא על קולבים דקיקים.

עדנה לב

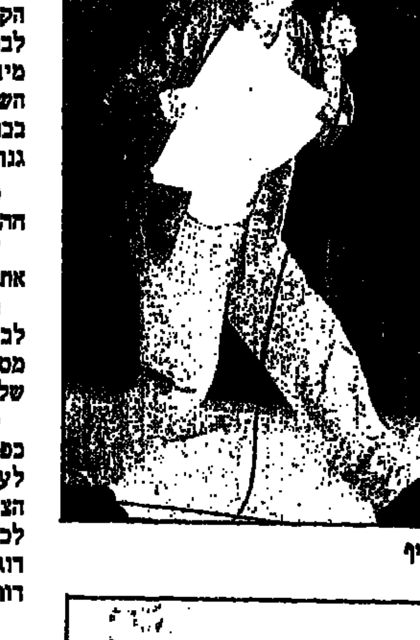
מוטי רייף

הגברים מבסוטים. יעקב טרנר (שני מימין) ומשה תאומים (שלישי מימין)